Bible New Yest Xat

TESTAMENTUM

Domini nostri

Jesu Christi:

Interprete

THEODORO BEZA.

LONDINI:

Apud H. Woodfall; J. Rivington; J. Buck-Land; R. Baldwin; L. Hawes, W. Clarke & R. Collins; W. Johnston; G. Keith; T. Caslon; S. Crowder; H. Woodgate; T. Longman; B. Law; R. Ware; & M. Richardson. M DCC LXIV.

nealogia & narroitals Chellin. TO CONTROL STATES Davidis, alia

M. middidA &

guardle stung to the Mascus autem cemuit + Jacobu & scobus sutern genuit luders & ,8u(a 8517s17

Tidas autem genuit Pharefum & Zaramem è Thamara, Pharefee autem genuit Efromus. Efromus autem genuit Aramum.

A Arargus autem genuit Amsnadabum, Aminadabus autem genoit Nauffonem, Naaffo vero genoit Salmonema

g Salmo verð genur geum Rachaba, Boozus and Obedem è Ruths Obedem è Rutha, des Co genuit feffen.

6 Jeile verd ganuik flibm regem, David and ille genuit Solumonem ex ea quae fuerat weer Urice.

7 Solomon verò genuit Robesmum, Robosmus sutem senuit Abiam, Abias autem venuit .malA

8 Afa autem genuit lolaghas tum, lofaphatus autem genuir foramum, foramus autem genuit :meixofl

o Hogias autem genuit loathamum, josthamus autem genuit Achazum, Achazus autem genuit Exechiam.

roll gechias autem genuitManaf. ien. Manalies antem genuit Amonems, Amon autem genuit Joham.

11 Johns autem genuit Jechoniant & france eins in transportscione illa Babylomea.

34 Fort transportationem gurem

Light Bay Links for the construction our Salarnielem, Salarniel aniere parati Zorobnoelensi

motes lededord Park media buids contact 188123 Plachimon, . Ligsbrone WEST LIE * # Yours A to and

musobad lanne of testas and and Achie Barten Same Achim em. Administration within Elizabeth

1 C Lind antem geneat Lichta rum, Elesgarus auters genuit Matthanem, Watthan autem genuit Jacobems.

16 (acob autem genuit lofeo aunt virum Maria Leckbus gentus ar lefus ille out diction Conficus.

in Universa igitar progunder Abrahamo ofque ad Davidam scrules quatuornecim r ce a Discommittee al transforeterioners Municipal progente quartors

Although the street of the str way by olque ad Charlemen proces and allowing the sales

12 Jeff very Cores Land 21 main aste or conharmado y hall sti Maria despendata eter felephoprintquam aph convenificate comeperta ell prægnara elle è Spines coSus?

to Perro lelephus ve eure, quern effet juffus, & nollet earte gnominia exponers, voluit class cam dimittere,

20 Hec autem goum in animum induxifier, ecce angelus Domini in formale apparait et diceire. Josephe, fili Davidis, ne metue acecipere Mariam uxorem touro : 20 th muriney by m boop men Spiritu Sancto eft.

21 Pariet autem Blium & rocabis nomen ems lehum e info cains berabit populara form ex perett. T sentigi

. Taska a Mariet

Evangelium secundum MATTHÆUM.

CAP. I.

Genealogia & nativitas Christi. IBER generati-onis Jesu Christi, L Co filii Davidis, filii Abrahami.

16 16

6

2 Abrahamus genuit Isaacum,

liaacus autem genuit Jacobum, Jacobus autem genuit Judam & fratres ejus.

3 Judas autem genuit Pharefum & Zaramum è Thamara, Pharesus autem genuit Efromum, Efromus autem genuit Aramum.

4 Aramus autem genuit Aminadabum, Aminadabus autem genuit Naassonem, Naasso verò genuit Salmonem.

5 Salmo verò genuit Boozum è Rachabâ, Boozus autem genuit Obedem è Rutha, Obedes autem genuit Jeffen.

6 Jesse verò genuit Davidem illum regem, David autem rex ille genuit Solomonem ex ea quæ fuerat uxor Uriæ.

7 Solomon verò genuit Roboamum, Roboamus autem genuit Abiam, Abias autem genuit Afam.

8 Ala autem genuit Josaphatum, Josaphatus autem genuit Joramum, Joramus autem genuit Hoziam.

o Hozias autem genuit Joathamum, Joathamus autem genuit Achazum, Achazus autem genuit Ezechiam.

10 Ezechias autem genuit Manaffen, Manafies autem genuit Amonem, Amon autem genuit Josiam.

11 Jofias autem genuit Jechoniam & fratres ejus in transportatione illa Babylonica.

12 Post transportationem autem

illam Babylonicam, Techonias genuit Salathielem, Salathiel autem genuit Zorobabelem.

13 Zorobabel autem genuit Abiudem, Abiud autem genuit Eliachimum, Eliachimus autem genuit Azorem.

14 Azor autem genuit Sadocum. Sadocus autem genuit Achimum. Achimus autem genuit Eliudem.

15 Eliud autem genuit Eleaza-Eleazarus autem genuit rum, Matthanem, Matthan autem genuit Jacobum.

16 Jacob autem genuit Josephum virum Mariæ, ex quâ genitus eft fesus ille qui dicitur Christus.

17 Universæ igitur progenies ab Abrahamo usque ad Davidem, progenies quatuordecim: & à Davide usque ad transportationem Babylonicam, progenies quatuordecim : & à transportatione Babylonica usque ad Christum, progenies quatuordecim.

18 Jesu verò Christi nativitas ita fuit : Quum enim mater ejus Maria desponsata effet Josepho. priusquam ipfi convenifient, comperta est prægnans esse è Spiritu-Sancto.

19 Porrò Josephus vir ejus, quum effet juftus, & nollet eam ignominiæ exponere, voluit clameam dimittere.

20 Hæc autem quum in animum induxiffet, ecce angelus Domini in fomnio apparuit ei, dicens, Josephe, fili Davidis, ne metue accipere Mariam uxorem tuam : nam quod in ea genitum eft, ex Spiritu Sancto eft.

21 Pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim liberabit populum fuum ex peccatis: ipfius. 经连续报 经国际

A 2

22 (Totum hoc autem factum eft, ut impleretur quod ait Dominus per prophetam, dicentem,

23 Ecce, virgo illa prægnanserit, & pariet filium, & vocabis nomen ejus Emmanuel; quod eft, fi interpreteris, Nobifcum Deus.)

24 Experrectus autem Josephus ex fomno, fecit ut ei imperaret angelus Domini, & accepit uxorem

Lames beiter froding comma.

2; Sed non cognovit eam, quonique peperifiet filium illum inum primagenitum : vocavitque nomen ejus Jelum. och i mumadanda.

Pour codition A P. islino much

Magi Christum adorant. Josephus angeli monitu fugit cum fesu & matrein Egyptum. Infansticidium is) and rodus resignad

UUM ergo natus effet Jesus in I ca Bethleema que eft Judane. temporibus Herodis regis, ecce Magi ab oriente advenerunt Hierololymam, by time and adoques

2 Dicentes, Ubi est ille rex Judeerum, qui natus eft ? vidimus enim ejus stellam in oriente, & renimus ut adoremus eum.

3 His autem auditis, Herodes rex turbatus eft, & tota Hierofo-

lyma cum eo. masisq muzirad

4 Et congregatis omnibus primariis facerdotibus, & scribis populi, percontatus est ab eis, ubi Christus ille nasciturus effet.

At illi dixerunt ei, Ined Beth-Icema qua est Judææ: fic enimferiptum eft per prophetam, der

6 Et tu Bethleema terra Judæ. nequaquam minima es inter duces lude, ex te enim exibit dux qui pascet populum illum meum Mraelem colol houseisque H lot

7 Tum Herodes, clam vocatis Magis, exquifivit ab eis, quo tempore ftella apparuillet, manteb indi

& Et, eis Bethleemam dimiffis, dixit, Profecti penitus exquirite de puerola illo : posquam autem ilhow inveneritis, renunciate mibi, ut & ego veniam & adorem eum.

o Ipfi verò, audito rege, profecti funt : & ecce fiella, quam viderant io oriente, praibat eis donec yenit fletitque supra iscum in quo erat puerulus ille, odeplo! sarage ois

10 Visa autem fella gavifi funt

gaudio magno valde: 3 molorang ;

It Et ingressi domum, invenerunt puerulum cum Maria matre ipfius, & proftrati adoraverunt eum: apertifque thefauris fuis, abtulerunt ei monera, aurum, & thus, & myrtham menoiges nittlan

12 Et divinitus admoniti in somnio, ne reverterentur ad Herodem, per aliam viam regressi funt

in regionem fuam. zujudvib muis-

12 Igns autem regreffis, ecce, angelus Domini apparet in fomnio Josepho, dicens, Experrectus accipe puerulum & matrem ejus, & fuge in Ægyptum; & esto illic usquedum dixero tibi ; futurum eft enim, ut Herodes quarat puerulum, ad eum perdendum. B. Boll

14. Ille verò expertectus accepit puerulum, & matrem ejus noche,

& lecefit in Acceptumes of

1 c Et fuit illie usque ad obitum Herodis a ut impleretur quod aic Dominus per prophetam dicentem, Ex Ægypto vocavi flium reft per Blaiam prophetam .musm

16 Tum Herodes quum vidiffet fe illusum effe à Magis, excanduit valde, & millis garnificibus interemit omnes pueros qui erant in Bethleem, & in omni confinio eius, à bimulis & infrà, fecundum tempus quod exquificrat ex with crail locusties actioned agricigeM

17 Tunc impletum fuit good ait

Domi-

Dominus per Hieremiam prophe-

tam, dicenteni,

18 Vox in Rhama audita est, lamentatio, & sletus, & ejulatus multus: Rachel plorans filios suos, & noluit consolationem admittere, de eo quòd non sint,

des, ecce angelus Domini in fomnio apparet Josepho in Ægypto,

20 Dicens, Experrectus accipe puerulum & matrem ejus, & proficifcere in regionem Ifraelis: mortui funt enim qui petebant animam pueruli.

21 Ille verò experrectus accepit puerulum & matrem ipfius, & ve-

nit in regionem Ifraelis.

22 Quum autem audisset Archelaum regnare în Judæâ pro Herode patre suo, timuit illuc abire : verum divinitus admonitus în somnio, secessit în partes Galilææ.

23 Et quum eò venisset, habitavit in urbe quæ dicitur Nazareth: ut impleretur quod dictum est per prophetas, fore ut Nazarepus vocaretur.

autom isi C A Prolite mas la

Doffrina & vita Joannis, à que

T Emporibus autem illis adfuit Joannes Baptifia, prædicans in deferto Judææ.

Dicensque, Refipifeite, appropinquavit enim regnum celorum.

Nam hicest ille de quo dictum est per Esaiam prophetam, dicentem, Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, complanate semitas ejus.

vestimentum fuum è pilis camelinis, & zonam coriaceam circum lumbos fuos; alimentum autem ejus erat locustæ & mel agreste.

Tune exivit ad eum Hierofo-

lyma; & tota Judæa, totsque re-

6 Et baptizabantur ab eo in Jordane confitentes peccata fua.

7 Quum vidisset autem multos ex Phariseis & Sadduceis venicus tes ad baptismum suum, dixit eis: Progenies viperarum, quis vobis præmonstravit ut sugeretis à sutura irâ?

8 Ferte igitur frudus conveni.

entes relipifcentiæ.

9 Et ne putate vobis dicendum apud vos ipfos, Patrem habemus Abrahamum; dico enim vobis Deum posse etiam ex lapidibus issis excitare liberos Abrahamo.

radicem arborum posta est. Omnis igitur arbor non serens fructum bonum, exciditur, & in ignem

abjicitur.

aqua ad refipiscentiam; is verò, qui pone me venit, validior me oft, cujus non sum dignus qui soleas portem: ipse vos baptizabit Spirito Sancto & igne.

12 Cujus ventilabrum est in manu sua, & qui perpurgabit aream suam: & coget triticum suum inhorreum, paleam autem exuret

igni inexilincto.

13 Tune advenit Jefus à Galile à ad Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo.

bat eum dicens, Mihi opus est ut à te baptizer, & tu venis ad me ?

xit ad cum, Omitte me nunc, itaenim decet nos implere omnemjustitiam. Tunc omittit eum,

16 Et baptizatus Jesus ascendit statim ex squa ; & ecce, ape si sunt ci celi, & vidit Spiritum Dei descendentem quasi comme

A 3 barr

bam, & vertientem fuper ipfum.

17 Et ecce vox adfuit è cœlis, dicens, Hic est Filius ille meus, dilectus ille in quo acquiesco.

CAP. IV.

Cirifius jejunus tentatur à Diabolo, que victe incheat fuum ministerium.

T UNC Jesus subductus suit in desertum à Spiritu, ut tentaretur à diabolo.

2 Et quum jejunasset dies quadraginta & noctes quadraginta, postea esurit.

3 Et quum venisset ad eum tentator, dixit, Si Filius es Dei, die ut ifti lapides panes fiant.

4 At ille respondens dixit, Scriptum est, Non solo pane vivet homo, sed ex quovis verbo prodeunte per os Dei.

5 Tunc assumit eum diabolus in sanctam urbem, & statuit eum

Super pinnas templi.

- 6 Dixitque ei, Si Filius es Dei, dejice teipfum deorsum; nam seriptum est, Angelis suis mandabit de te, & ipsi attollent te in manus, nequando offendas ad lapidem pedem toum.
- 7 Dixit ei Jesus, Vicissim scriptum est, Non tentabis Dominum Deum tuum.
- 8 Rurfum afformit eum diabolus in montem fublimem valde, & oftendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum:

dabo, fi prostratus adoraveris me.

10 Tunc dicit ei Jesus, Abi, Satana; scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis, & ei soli servies:

LI Tunc omittit eum diabolus; & ecce, angeli accesserunt, & mipistrabant ei.

20 Quum audiffet autem Jefus

Joannem traditum effe in cuftodiam, rediit in Galileam :

& habitavit in Capernaumo urbe maritima, in finibus Zabulon & Nepthalim

14 Ut impleretur quod dictumeft per Efaiam prophetam, dicen-

tem,

Nepthalim: ad viam maris, fecus Jordanem, Galilæa gentium:

vidit lucem magnam: & positis in regione & umbra mortis lux exorta est.

prædicare, & dicere, Resipiscite; appropinquavit enim regnum cæ-

18 Ambulans autem Jesus ad mare Galilææ, vidit duos fratres Simonem, qui dictus est Petrus, & Andream fratrem ejus, jacientes rete in mare (erant enim piscatores.)

29 Et dicit eis, Sequimini me, & faciam vos piscatores hominum.

20 Illi verò statim, omissis re-

21 Tunc progressius illinc, vidit alios duos fratres, Jacobum filium Zebedæi, & Joannem fratrem ej us, in navigio cum Zebedæo patre suo, sarcientes retia sua, & vocavit eos.

22 Illi autem flatim, emisso navigio & patre suo, sequuti sunt

Jesus, docens in synagogis ipsorum, & prædicans evangelium regni, & sanans quemvis merbum, & quemvis languerem in populo.

in totam Syriam : & obtulerunt

ei

ei omnes male affectos, variis morbis & cruciatibus detentos, & dæmoniacus, & lunaticos, & pal ralyticos; fanavitque cos.

25 Et sequuta est eum turba multa à Galilæa ac Decapoli, & Hierofolymis, & Judæa, & regiopibus trans Jordanem firis.

CAP.

Concio Christi in monte, complexa octo beatitudines, & explicationem legis. and s.) granis

UUM vidiffet autem turbam, afcendit in montem : & quum confedifiet, audierunt eum perfer approximation discipuli ejus.

2 Tune aperto ore fuo docebat er sed reaces, the diceres,

eos, dicens,

t

n

n

ò

1

n

n

n

Cap. 5.

Beati pauperes spiritu : quoniam ipforum est regnum cœlorum. olej manus amstadmentiller

4 Beati qui lugent : quoniam iph folamen recipient,

Beati qui funt mites : quoniam ipfi terram hæreditario jure obtinebunt.

6 Benti qui efuriunt & fitiunt juffitiam : quoniam ipfi faturaounter, no on sell orsy off og

7 Beati qui sunt misericordes : quoniam ipfis mitericordia tribueturist and de l'action de l'accommentation

3 Beati qui funt mundo corde : quoniam ipii Deum videbunt. -ovo Beati qui funt pacifici : quo-

niam filii Dei vocabuntur,

To Beati quos perfequenter bomines jufitiæ causa : quoniam ipforum est regnum cælorum.

11 Beati eritis quem vos convieils affecerint & perfequati fuerint, & mentientes dixerint quidvis mali adversus vos, propter me.

12 Gaudete & exultate; quoniam merces vestra multa est in cælis: ita enim persegunti fuerunt prophetas qui fuerunt ante vos. 23 Igitur, fi munus tuum attu-

13 Vos eftis fal terræ. Quod fi fal infatuatus fuerit, quo falietur? ad nihil valet amplius, nifi ut abjiciatur foras, & conculcetur à quibufvis.

14 Vos estis lux mundi. Non potest urbs occulturi supra mon-

tem pofita.

15 Neque accendunt lucernam. & ponunt eam fubter modium. fed in candelabrum ; & fplendet omnibus qui funt in domo.

16 Ita splendeat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra bona opera, glorificentque Patrem Hlum vestrum qui eft in colis.

17 Ne existimate me venisse ut diffolvam legem, aut prophetas: non veni ut eam dissolvam, sed ut

eam impleam, and to the some

18 Amen quippe dico vobis, Ufquedum præterierit cælum & terra, iota unum aut unus apex nequaquam præterierit ex lege, ulquedum omnia tacta fuerint.

19 Quisquis igitur solverit unum ex mandatis hisce minimis, & ita docuerit homines, minimus vocabitus in regno colorum : quifquis autem fecerit & docuerit, ifte magnus vocabitur in regno colorum.

20 Dico enim vobis, nifi abundaverit vedra justitia plus quam illa feribarum & Pharifeorum, vos nequaquam ingressoros in regnum cœlorum. The state des

21 Audiftis dictum faiffe à veteribus, Non occides: quisquis autem occiderit, tenebitur judicio.

22 Ego verò dico vobis; Quicunque irascitur fratri suo temere. tenebitur judicio: quicunque verò dixerit fratri fuo, Raca, tenebitur confessa : quisquis autem dixerit, Fatue, tenebitur gehenna ignis.

leris

leris ad altare, & illic memineris fratrem tuum habere aliquid con-

tra te ;

24 Omitte illîc munus tuum coram altari, & abi ; primûm reconciliator fratri tuo, & tunc, ubi veneris, offer munus tuum.

25 Esto amicus adversario tuo citò, dum es in vià cum eo: nequando te tradat adversarios judici, & judex te tradat ministro, & in custodiam conficiaris.

26 Amen dico tibi, nequaquam exibis illinc, usquedum reddideris ultimum quadrantem.

27 Audistis dictum fuisse à ve-

teribus, Non mechaberis.

28 Ego verò dico vobis, Quicunque aspicit mulierem, ut eam concupiscat, jam adulteravit eam in corde suo.

29 Quòd fi oculus tuus dexter facit ut tu offendas, erue eum, & abjice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum ex membris tuis, ac non totum corpus tuum conjiciatur in gehennam.

30 Et fi dextera tua manus facit ut tu offendas, exscinde eam, & abjice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum ex membris tois, ae non totum corpus tuum conjiciatur in gehennam.

31 Dictum eft autem, Quifquis dimiferit uxorem fuam, det ei li-

bellum abfcefficnis.

32 Ego verò dico vobis, Quifquis dimiferit uxorem suam, extra rationem scortationis, facit ut ea mechetur: & quisquis dimissam duxerit, mechatur.

33 Rurium audistis dictum fuise à veteribus, Non pejerabis, sed reddes Domino quæ tu juraveris.

34 Ego verò cico vobis, Ne jurate omnino: neque per cœlum, quia thronus Dui est: 35 Neque per terram, quia scabellum est pedum ejus; neque per Hierosolymam, quia urbs est magni regis.

36 Neque per caput tuum jures, quia non potes unum capillum al-

bum aut nigrum facere.

37 Esto autem sermo vester, Etiam etiam, Non non: quod autem supra hæc redundat, à malo est.

38 Audiffis dictum fuiffe, Oculum pro oculo, & dentem pro dente.

39 Ego verò dico vobis, Ne obfistite improbo, sed qui te cædet in dexteram tuam maxillam, obverte ei & alteram.

40 Et ei qui velit tecum contendere, ac tunicam tuam capere, dimitte illi etiam pallium:

41 Et quisquis te angariabit ad milliare unum, abi cum eo duo.

42 Petenti abs te dato: & volentem mutuari abs te ne aversare,

43 Audistis dictum suisse, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.

44 Ego verò dico vobis: Diligita inimicos vestros, benedicite eis qui devovent vos, benefacite iis qui oderunt vos, & precamini pro iis qui vobis infesti sunt, & persequentur vos:

45 Ut fitis filii Patris illius vefiri qui est in cœlis; facit enim us fol sous exoriatur super malos ac bonos, & pluit super justos &

injustes.

46 Nam si dilexeritis eos qui diligunt vos, quam mercedem habebitis? nonne & publicani idem faciunt?

47 Et si complexi sueritis fratres vettros solini, quid amplius facitis? nonne & publicari ita faciunt? ta-

per

g-

es,

al.

er.

u-

la

e,

ro

6.

a

te

1-

e,

d

-

.

.

3

19

d

...

48 Effote igitur vos perfecti ut l'ater veller, qui eft in colis, perfectus eft dru alap memylolor sil

TroCyA.P. TVL paid or

De eleemojyna, oratione Dominica, jejunio, mammana, & regno Dei.

A fram exerceatis coram hominibus, it fpectemini ab cis; alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui est in colis.

2 Laque quum præstabis eleemofynam, ne curato buccina cani coram te, ficut hypocritæ faciunt in lynagogis & in plateis, ut gloriam confequentur ab hominibus : amen dico vobis, retulerunt mercedem fuam, giles fen la 19 3

3 Quum verò tu das eleemofynam, ne noverit finistra tua, quid faciat dextera tua ; polico

4 Ut fit tua eleemofyna in occulto; Pater autem tous, qui te aspicit in occulto, reddet tibi in propertulo a muinta schibal

Et quum precaberis, ne esto ut hypocritæ; amant enim in conventibus & in angulis platearum stantes precari, ut appareant hominibus; amen dico vobis, retulerunt mercedem fuam.

6 Tu verò cum precaris, introito in conclave tuum ; & clauso oftio that precare Patrem tuum in occulto ; & Pater tuus, qui te aspicit in occulto, reddet tibi in propatulo. High surla 3. sound as,

7 Precantes autem ne eadem rantur, tion and anticol blaterate, ut ethnici ; putant enim

novin enim Pater ille veffer, quibus fit vobis opus, antequam vos pe- fter, illic erit etiam cor vestrum.

· 参加品产品 24

PATER nofter, qui es in cœlis. fanctificetur nomen tuum.

10 Veniat regnum tuum ; fiat voluntas tua, ficut in colo, ita etiam in terra.

11 Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

1.12 Et remitte nobis debita nofra, ficut & nos remittimus debitoribus noffris. gabert at obneue

12 Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos ab illo malo. Quia tuum est regnum, & potentia, & gloria in fecula. Amen.

14 Nam fi remiseritis hominibus fuos lapfus, remittet etiam vobis Pater ille vester calestis:

it Sin autem non remiferitis hominibus ipforum lapfus, nec Pater vefter remittet vobis offenlas veftras.

16 Quum antem jejunatis, ne estote, ut hypocritæ, tetrico vultu : deformant enim facies fuas, ut appareant hominibus jejunare; amen dico vobis, retulerunt mercedem fuam.

17 Tu verd, cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava ; mine v hanne v min de spins

18 Ut ne appareas hominibus jejunare, fed Patri tuo, qui eff in occulto ; & Pater tuus, qui afpicit in occulto, reddet tibi in promilerit uxorem lu patulo.

10 Ne thefauros recondite in teria, ubi tinea & erofio corrumpit, & ubi fures perfodiunt ac fu-

20 Sed recondite vobis thefauros fore ut sua illa loquacitate exau- in colo, ubi neque tinea neque diantur. , song & smoot state erofio corrumpit, & ubi fures non 8 Ne igitur ipfis affimilamini : perfodiunt, neque furantur.

2 I Nam ubi est thesaurus ve-

o Vos igitur ita precamini : itaque fi oculus tuus fimplex fuerit, totum

firi

fter

115

ut f

faci

pro

tan

Spat

tiu

per

ftri

pau

pro

vef

fun

tis

UVZ

fru

fer

Clu

ma

fru

ign

iple

mil

Cœ.

Pal

Do

me

ROI

per

edi

Ce

àI

mi.

totum corpus tuum lucidum erit;

23 Sin autem oculus tuus malus fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Er o fi lumen, quod eft in te, tenebræ funt, ipfæ tenebræ quantæ?

24 Nemo potest duobus dominis fervire ; aut enim unum habebit odio, & alterum diliget; aut uni adhærebit, & alterum contemnet. Non potettis Deo fervire & mam-

moneyshoute nous

25 Propterea dico vobis. Ne estote foliciti de anima vestra, quid eluri fitis, aut quid bibituri ; neque de corpore vestro, qua re fitis induendi. Nonne anima plus eft. quam alimentum, & corpus quam veftitus ?

26 Intuemini in volucres cali, non enim ferunt, neque metunt, neque cogunt in horrea, sed Pater ille vester cælestis alit eas ; nonne vos multo præstatis eis?

27 Quis autem ex vobis folicitè cogitando potest apponere ad staturam fuam cubitum unum ?

28 Ac de vestitu quid foliciti estis? discite quomodo lilia agrorum augescant : non fatigantur, neque nent.

29 Sed dico vobis, ne Solomonem quidem cum universa gloria fua fic amictum fuiffe ut unum

ex iftis.

fact.

30 Quod fi berbam agri, quæ hodie extrat, & cras in clibanum conjicitur. Deus ita circumvestit; nonne vos muito magis, o exigua fide præditis? volo V janovib , 201

3.1 Ne igitur effote soliciti, dicentes, Quid edemus, aut quid bibemus, aut quo amiciemur ?

12 (Nam omnia ista gentes requirant) novit enim Pater ille ve- ferpentem dabit el ? fter coleftia vos indigere his omni-

33 Sed quærite primo regnum Dei, & justitiam ejus; & ista omnia adjicientur vobie.

34 Ne igitur eftote foliciti de crastino: nam crastinus dies solicitus erit de rebus fuis : fufficit dies

fua vexatio.

CAP. VIL

Non judicandum de proximo. San-Etum canibus non dandum. Via lata & areta. Propheta ex fru-Au discernendi. Domus quæ bene, & que male, fundata.

E judicate, ut ne judicemini. 2 Quo enim judicio judicatis, judicabimini : & qua menfura metimini, eadem contra metietur

vobis.

3 Quid autem spectas festucam, quæ eft in oculo fratris tui; trabem vero, que est in oculo tuo, non animadvertis?

4 Aut quomodo dices fratri tuo, Sine ejiciam festucam ex oculo tue, & ecce trabes in oculo tuo?

s Hypocrita, ejice primum trabem illam ex oculo tuo, & tum dispicies ut ejicias festucam ex oculo fratris tui.

6 Ne date quod fanctum eff canibus, nec projicite margaritas vefiras coram porcis; nequando conculcent eas pedibus fuis, & converfi lacerent vos.

7 Petite, & dahitur vobis : quærite, & invenietie: pulfate, &

aperietur vobis.

8 Quilquis enim petit, accipit : & qui quærit, invenit : & ei qui pulfat, aperietur.

9 Nam quis est ex vobis homo, qui, fi filius ejus petierit ab eo pa-

nem, det ei lapidem ?

to Et fi pifcem petierit, num

nôstis dona bona dare liberis ve-

firis,

firis, quanto magis Pater ille vester, qui est in cœlis, dabit bona

iis qui petierint ab iplo ?

12 Quæcunque igitur volucritis ut faciant vobis homines, ita & vos facite eis: ifta enim eft lex &

prophetæ.

1

.

g:

(C)

14

HEE

ÓS

bo

13 Introite per angustam portam: quoniam lata eft porta & spatiosa via, quæ abducit in exitium, multique funt, qui introcunt per cam.

14 Quia angusta est porta, & ftricta via, que ducit ad vitam, & pauci funt, qui inveniunt eam,

15 Cavete verò vobis à pleudoprophetis, qui veniunt ad vos cum vestimentis ovium, sed intrinsecus funt lupi rapaces.

16 A fructibus eorum agnoscetis cos. Num colligunt ex spinis uvam, aut ex tribulis ficus ?

17 Ita omnis arbor bona fert fructus bonos; putris autem arbor fert fructus putres.

18 Non potest arbor bona fructus malos ferre, neque arbor

mala fructus bonos ferre.

19 Quæcunque arbor non fert fructum bonum, exciditur, & in ignem conjicitur.

20 Nempe igitur ex fructibus

ipforum agnofcetis eos.

21 Non quisquis dicit mihi, Domine, Domine, introibit in regnum colorum : fed qui facit quod vult Pater meus, qui in cœlis eft.

22 Multi dicent mihi die illo, Domine, Domine, nonne per nomen tuum prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & per nomen tuum multas virtutes edidimus ?

23 Tunc autem profitebor eis, Certe nunquam novi vos: discedite à me qui operam datis transgressioofficial dere dare liber stone

BIRTH

24 Quisquis igitur audit ex me fermones illos & eos præstat, affimilabo eum viro prudenti, qui ædificavit domum fuam fuper pe-

25 Decidit autem nimbus, & venerunt flumina, & flaverent venti, & inciderunt domui illi : fed non cecidit, fundata enim fuerat fuper petram.

26 Et quisquis audit ex me hos fermones, & eos non præftat, affimilabitur viro fatuo, qui ædificavit domum fuam fuper arenam ;

27 Descendit autem pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & impegerunt in domum illam; & cecidit, & fuit cafus ejus magnus.

28 Factum ef autem, quum finisset Jesus sermones istos, ut percelleretur turba super doctrina ip-

fius.

reflex expenies nillings xonax 20 Docebat enim eos ut habens auctoritatem, non autem ut

C A P. VIII.

Leprosus, centurionis puer, & focrus Petri Sanantur. Sedatur tempestas à Christo, & demones ex bominibus ejecti in porcos 29 Ded dice volus no S. Inuur

Escendentem autem eum 2 monte segunta est turba multa.

2 Et ecce, leprofus quum veniffet, adoravit eum, dicene, Domine, fi velis, potes me purgare.

2 Extensaque manu tetigit eum Jesus, dicens, Volo, purgator. Statim igitur purgata fuit ejus lepra ous surabs buth the

Tunc dicit ei Jesus, Vide wt nu. dicas , fed abi, oftende te facerdoti, & offer donum illud quod imperavit Moles, at ber fit eis teflimonio.

Q

P

e

n

C

e

F

2

1

5 Ingressum autem Jesum Capernaum adiit centurio, precans eum.

- 6 Et dicens, Domine, puer meus projectus est domi paralyticus, & vehementer torquetur.

7 Tune dicit ei Jesus, Ego

quum venero, fanabo eum.

8 Et respondens centurio dixit, Domine, non sum dignus ut sub tectum meum ingrediaris; sed solum loquere, & sanabitur puer meus.

9 Etenim ego sum homo sub potestate constitutus, habens sub me milites; & dico huic, Proficiscere, & proficiscitur; & alteri, Veni, & venit; & servo meo, Fac hoc, & facit.

Jefus, miratus est, & dixit iis qui sequebantur, Amen dico vobis, ne in Israële quidem tantam sidem inveni.

ab oriente & occidente venturos, & accubituros cum Abrahamo, & Haaco, & Jacobo in regno colorum.

12 Filios verò regni ejectum iri in tenebras illas exteras : illic erit fletus & stridor dentium.

13 Et dixit Jesus centurioni, Abi; &, ut credidisti, siat tibi. Sanatusque est puer ejus eo ipso momento.

14 Et quam venisset Jesus domum Petri, vidit socrum ejus in lecto projectam, & sebricitantem :

dimifit eam febris : & furrexit, ac ministravit eis.

set, obtulerunt ei dæmeniacos multos: & ejecit spiritus verbo, omnesque malè habentes sanavit; 17 Ut impleretur quod dictum est per Esaiam prophetam, dicentem, Ipse invaletudines nostras accepit, & morbos portavit.

18 Quum vidiffet autem Jesus turbam multam circum sefe, justit ut abiretur in ulteriorem ripam.

19 Et quum acceffiffet quidam feriba, dixit ei, Magister, sequat

te quocunque abieris.

20 Tunc dicit ei Jesus, Vulpes habent lustra, & volucres cell nidos; Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.

21 Alius autem ex discipulis ejus dixit ei, Domine, permitte mihi primum abire, & sepelire pa-

trem meum.

22 Jesus autem dixit ei, Sequere me, & sine ut mortui sepeliant mortuos suos.

23 Ipsum autem ingressum in navigium sequuti sunt eum disci-

puli ejus.

24 Et ecce, concustio magna facta est in mari, aded ut navis operiretur suctibus; ipse verò dormiebat.

25 Et accedentes discipuli excitaverunt eum, dicentes, Domine,

ferva nos, perimus.

26 Ipse verò dixit eis, Quid timidi estis, s exigua side præditi? Tune experrectus objurgavit ventos & mare; & facta est tranquillitas magna.

27 Homines autem illi mirati funt, dicentes, Qualis est iste, quod venti quoque & mare auf-

cultant ei ?

28 Et quum venisset ipse ad ulteriorem ripam, in regionem Gergesenorum, occurrerunt ei duo dæmoniaci, è monumentis prodeuntes, sevi valde, adeò ut non valeret quispiam præterire per viam illam.

20 Et ecce clamarunt, dicentes, Quid nobis tecum, Jefu Fili Dei! venisti huc vexatum nos ante constitutum tempus?

tum

cen-

rae

efos

iffit

. .

am

war

pes

ni+

non

ulis

itte

pa-

Se-

pe-

in

ci-

na

VIS

01-

X-

e,

ti-

ir

n-

il-

iti

c.

ſ-

d

m

io

20

n

-

t.

30 Erat autem longe ab eis grex porcorum multorum pafcens.

31 Dæmones verò precabantur eum, dicentes, Si ejicis nos, permitte nobis abire in gregem porcorum illorum.

32 Et ait eis, Abite. Illi verò egreffi abierunt in illum gregem porcorum: & ecce ruit totus ille grex porcoram è præcipitio in mare, & mortui funt in aquis.

33 Paffores autem fugerunt : & quum abiiffent in urbem, renunciarunt omnia, & quæ dæmo-

niacis facta fuerant.

34 Et ecce, tota urbs illa exivit in occurfum Jefu, & quum vidiffent eum, rogarunt ut digrederetur à finibus fuis.

CAP. IX.

Christus peccata & paralysin solvit, Matthaum vocat, quinque edit miracula, & in multa meffe operarios jubet petere.

Ngreffus igitur navigium, traje- tiam. cit, & venit in foam urbem.

ticum in lecto projectum; quumque vidiffet Jesus fidem corum, cipuli verò tui non jejunant? missa sunt tibi peccata tua.

3 Et ecce quidam è scribis di-

4 Et quum vidiffet Jesus cogi- sponsus, et tunc jejunabunt. tatis mala in cordibus veffris?

an dicere, Surge & ambula?

tum, & abi domum tuam.

7 Tune ille furrexit, abiitque domum suam.

8 Turba verò quum boc vidifset, mirata est, & giorificavit Deum, qui dediffet talem potestatem hominibus.

o Et quem digrederetur Telus illine, vidit quendam sedentem ad telonium, qui Matthæus dicebatur, & dixit ei, Sequere me. At. que is furgens fecutus est eum.

10 Et factum eft, quum Jefus accumberet domi illius, ecce, multi publicani et peccatores, qui venerant, fimul accubuerunt cum Jesu & discipulis ejus.

11 Quum autem id vidifient Pharifai, dixerunt discipulis ejus, Quare cum publicanis & peccatoribus edit doctor ille vefter?

12 Jefus autem quum bee zudiffet, dixit eis, Iis qui valent non est opus medico, sed lis qui male fe habent.

13 Ite verò & discite quid fit, Milerationem volo, & non faerificium, non enim veni vocatum justos, sed peccatores ad resipiscen-

14 Tunc adeunt eum discipuli 2 Et ecce, obtulerunt ei paraly- Joannis, dicentes, Quare nos & Pharifæi multum jejunamus, dit-

dixit paralytico, Confide, fili, re- 1; Et dixit eis Jesus, Num posfunt filii thalami lugere, quamdiu cum eis eft sponfus; acgrunt aucebant apud fe, Iste blasphemat, tem dies, quum tolletur ab eis

tationes corum, dixit, Quid cogi- 16 Nullus autem indit panniculum novum in vestimentum ve-Utrum enim eft faeilius di- tus, illud enim ipfius fupplemencere, Remissa funt tibi peccata, tum tollit aliquid ex illo vestimento, et fit pejor fissura.

6 Ut autem sciatis potestatem 17 Neque injiciunt vinum novum habere Filium hominis in terra re- in utres veteres: alioqui rumpunmittendi peccata (tunc dicit para- tur utres, & tum vinum effundilytico) Surge, attolle tuum lec- tur, tum utres pereunt: fed ini-Ciunt ciunt vinum novum in utres recen- famam in tota illa regione, tes, & utraque conservantur.

ce, quidam præfectus synagogæ tum dæmoniacum. venit, & adoravit eum, dicens, Filia mea modò defuncta est : sed tus est mutus : & mirata est turveni, & impone manum tuam fu- ba, dicens, Nunquam apparuit per eam, & vivet.

19 Tunc furgens Jeius lequutus

eft eum, & discipuli ejus.

20 Et ecce, mulier fanguinis monia. profluvio laborans à duodecim annis, accedens à tergo, tetigit fim- ac vicos, docens in synagogis eobriam vestimenti illius.

folum tetigero yestimentum ejus, quemvis languorem in populo.

liberabor.

22 Jelus verò conversus, & in-· tuitus eam, dixit, Confide, filia; fides tua te liberavit. Et liberata fuit mulier ab eo momento.

23 Et quum venisset Jesus domum præfecti synagogæ, vidissetque tibicines & turbam tumultuantem ;

24 Dicit eis, Recedite; non enim mortua est puella sed dormit. Et deridebant eum.

25 Quum autem fuiffet ejecta turba, ingressus prehendit manum ejus, & furrexit adolescentula.

26 Et exiit hæc fama in totam

illam regionem.

27 Quumque digrederetur illine Tefus, fequuti funt eum duo cæci, clamantes, & dicentes, Miserere noftri, Fili David.

28 Quumautem veniffet domum, adierunt eum cæci illi, & dicit eis Jesus, Creditis me hoc posse facere? Dicunt ei, Etiam, Domine.

20 Tunc tetigit oculos corum, dicens, Secundum fidem veftram

fiat vobis.

30 Et aperti funt oculi eorum ; & graviter interminatus eft eis Jesus, dicens, Videte nemo sciat.

31 At illi egreffi fparlerunt ejus

32 Ipfis autem egredientibus, 18 Hæc eo loquente ipsis, ec- ecce, obtelerunt ei hominem mu-

> 33 Et ejecto dæmonio loquutale quidpiam in Ifraele.

> 34 Pharifæi verd dicebant, Per principem dæmoniorum ejicit dæ-

35 Et obibat Jefus urbes omnes rom, & prædicansevangelium reg-21 Dicebat enim apud fe, Si ni, & fanans quemvis morbum, &

36 Quum vidiffet autem turbam, commiseratione intima commotus est fuper eis, quod effent diffipati et disjecti quafi oves non

habentes paftorem.

37 Tunc dicit discipulis fuis, Ipsa quidem messis multa, operarii autem pauci.

38 Rogate igitur Dominum mefiis, ut emittat operarios in

meffem fuam.

CAP. X.

Vocatio xii apostolorum, illorumque persecutio, consolatio, & summaria inftructio.

UNC advocatis duodecim discipulis suis, dedit eis potestatem adversus spiritus impuros, ut ejicerent eos, & fanarent omnem morbum & omnem languorem.

2 Porrò duodecim apostolorum nomina funt hæc: primus Simon qui dicitur Petrus, & Andreas frater ejus, Jacobus filius Zebedæi, & Joannes frater ejus,

3 Philippus & Bartholomæus, Thomas & Matthæus ille publicanus, Jacobus filius Alphæi, & Lebbæus cognominatus Thaddæus,

4 Simon Canaanites, & Judas Iscariotes, DVC! dice cæl

Licar

addi.

vian

urbe

dian

6

gati ejic

> Ari bin bac

arg

riv 20 qu

ne [2]

di ea pa

Ve ft ill

ft

li TI d

i C

i . Iscariotes, qui etiam prodidit eum.

5 Hos duodecim milit Jefus, & addidit eis mandata, dicens, In viam gentium ne abieritis, & in urbem Samaritanorum ne ingrediamini:

6 Sed proficiscimini potius ad oves perditas domus Israel s.

7 Iter facientes verò proclamate, dicentes, Appropinquavit regnum colorum.

8 Ægrotos sanate, leprosos purgate, mortuos suscitate, damonia ejicite: dono accepistis, dono date.

9 Ne comparate aurum, neque argentum, neque æs in zonis ve-

Aris ;

bus,

mu-

-שטך

tur-

ruit

Per

dæ-

лез

co-

eg-

,&

ur-

m-

ent

on

is,

2-

m

in

ue

7-

n

)-

1-

ıt

-

n

ŋ

,

to Neque peram ad iter, neque binas tunicas, neque f leas, neque baculum: nam dignus est operarius alimento suo.

11 În quamcunque verò urbem aut vicum introscritis, exquirite quis în că fit dignus: & illîc manete usquedum exeatis.

12 Introcuntes autem domum,

falutate cam.

13 Et si quidem suerit domus digna, venito pax vestra supra eam: sin autem non suerit digna, pax vestra ad vos revertitor.

14 Et quicunque non exceperit vos, neque audicrit fermones vefiros, exeuntes domo aut ex urbe illà, excutite pulverem pedum vefirorum.

15 Amen dico vobis, tolerabilior erit conditio terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die judicii, quam u bis illius.

in medio luporum: effote igitur prudentes ut serpentes, & simplices ut columbæ

17 Cavete verò ab hominibus : tradent enim vos in confessus, & in conventibus suis stagellabunt vos. 18 Sed & ad præsides ac reges ducemini meâ causâ, ut boc sit eis & gentibus testimonium.

19 Sed quum tradent vos, ne eftote soliciti quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis illo momento quod loquamini.

20 Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri is est qui loquitur in vobis.

21 Tradet autem frater fratrem ad mortem, & pater filium: & infurgent liberi in parentes, & morte mulctandos eos curabunt.

22 Et eritis exofi omnibus propter nomen meum: verum qui fustinuerit ad finem usque, is servabitur.

23 Quum autem persequentur vos in ea urbe, fugite in aliam: Amen enim dico vobis, nequaquam obieritis urbes Israelis, quin venerit Filius hominis.

24 Non est discipulus supra doctorem, neque servus supra domi-

num fuum.

25 Sufficiat discipulo ut sit sicut doctor ipsius, & ut servus sit sicut dominus ipsius. Si ipsum patrem familias Beelzebulem vocarunt, quanto magis domessicos ejus?

26 Itaque ne eos timete: nihil enim est opertum, quod non sit retegendum. & nihil occultum, quod non sit cognoscendum.

27 Quod dico vobis in tenebris, dicite in luce: & quod in aurem auditis, prædicate in folariis.

28 Et ne timete wobis ab iis qui trucidant corpus, animam autem non possunt trucidare: sed timete potius eum qui potest & animam & corpus perdere in gehenna.

29 Nonne duo passerculi assario veneunt, & unus ex eis non cadet in terram sine patre vestro?

30 Vestri verò etiam capilli B 2 capitis

ifta

de

bu

VO

fu!

cd

ni

ac

ed

ar

6

CI

fu

9

B

e

fi

4

3

1

*

ŧ:

1

.

capitis omnes numerati funt.

31 Ne igitur timete : vos multis pafferculis præffatis.

- 32 Quisquis igitur agnoscet me coram hominibus, agnoscam & ego eum coram Patre meo qui est in cœlis.
- 33 Quisquis autem abnegaverit me coram hominibus, abnegabo eum & ego coram Patre meo quiest in celis.
- 34 Ne existimate me venisse immissurum pacem in terram; non veni immissurus pacem, sed gladium.

3; Nam veni facturus ut diffideat frius à patre suo, & filia à matre sua, & nurus à socru sua.

36 Et inimici hominis erunt qui

funt domestici ipsius.

37 Qui amat patrem aut matrem supra me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam supra me, non est me dignus.

38 Et qui non accipit crucem, ac pone me sequitur, non est me

dignus.

39 Qui invenerit animam suam perdet eam: & qui perdiderit animamsuammea causa, inveniet eam.

40 Qui recipit vos, me recipit; & qui me recipit, recipit eum qui

misit me.

41 Qui recipit prophetam nomine prophetæ, me:cedem prophetæ accipiet: & qui recipit juflum nomine justi, mercedem justi accipiet.

42 Et quicunque potum dederit uni ex his parvis poculum frigidæ folum, nomine discipuli, amen dico vobis, non perdiderit merce-

dem fuam.

CAP. XI.

Legatio Jeannis ad Christum, Chrifique concio legalis & evangelica. Tractum est, quum sinem secist t Jesus pracipiendi duodecim discipulis suis, ut d'gressus illine deceret, & prædicaret in urbibus corum.

2 Joannes autem, quum audiffet in vinculis opera Christi, milfis duobus ex discipulis suis,

3 Dixit ei, Tune is es qui venturus erat, an alium expectabimus?

- 4 Et respondens Jesus dixit eis, Ite & renunciate Juanni quæ auditis & videtis.
- 5 Cæci visum recipiunt, & claudi ambulant, leprosi mundantur, & surdi audiunt, mortul suscitantur, & pauperibus evangelizatur:

6 Et beatus est qui non fuerit

offensus in me.

7 Illis autem abeuntibus, copit Jesus dicere turbo de Joanne, Quid existis in desertum spectaturi arundinem que agitur à vento?

8 Sed quid existis visuri? hominem mollibus vestibus amictum? ecce, qui gerunt molles vestes in domibus regum sunt.

9 Sed quid existis visuri; prophetam? certè dico vobis etiam ampliùs qu'am prophetam.

to Iste enim est, de quo scriptum est, Ecce, ego emitto nuncium meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam coram te.

11 Amen dico vobis, non est suscitatus inter genitos è mulieribus quisquam major Joanne Baptistà: sed qui est minimus in r gno cœlorum, major eo est.

12 Porrò à diebus Joannis Baptistæ usque nunc regno colorum vis affertur, & violenti rapiunt il-

lud.

13 Nam omnes prophetæ & ipsa lex usque ad Joannem prophetârunt.

14 Et, si vultis bee recipere, i se est Elias ille, qui venturus erat.

15 Qui habet aures ad audiendum, audiat. 16 Sed 16 Sed cui affimulabo gentem istam; Similis est puerulis qui sedent in foris, & acclamant sodalibus suis,

II.

effus'

ur-

1375-

mil-

itu-

us ?

eis,

au.

au-

tur,

an-

ur:

rit

pit

uid

in-

0-

ni-

les

0-

m

p-

i-

ui

e.

ft

1-

-

1-

n

5

17 Ac dicunt, Tibiis cecinimus vobis, & non faltâstis: lamentati sumus vobis, & non planxistis.

18 Venit enim Joannes, nec edens nec bibens, & aiunt Dæmonium habet.

ac bibens, & dicunt, Ecce homo edax & vini potor, publicanorum amicus & peccatorum. Sed justi-

ficata est sapientia à filiis suis.

20 Tunc copit cum probris increpare civitates, in quibus editæ fuerant plurimæ virtutes ipfius, quòd non refipuissent, dicens,

21 Væ tibi, Chorazin, væ tibi, Bethfaida: nam fi Tyri & Sidone editæ fuissent virtutes quæ editæ funt apud vos, olim cum sacco & cinere sedentes resipuissent.

22 Quinetiam dico vobis, Tyro & Sidoni tolerabilior erit conditio in die judicii, quam veftra.

23 Et tu, Capernaum, quæ es usque ad cœlum sublata, usque ad inferos deprimêris: nam si Sodomis editæ sussentient virtutes quæ editæ sunt apud te, mansissent usque ad hodiernum diem.

24 Quinetiam dico vobis, terræ Sodomorum tolerabilior erit conditio in die judicii, quam tua.

25 In illo tempore respondens Jesus dixit, Gloriam tibi tribuo, Pater, Domine cœli & terræ, quòd hæc occultaveris à sapientibus & intelligentibus, & ea retexeris infantibus.

26 Etiam, Pater, quia ita pla-

27 Omnia mihi tradita funt à Patre meo: & nemo novit Filium niss Pater, neque Patrem quisquam i niss Filius, & cuicunque vo-luerit Filius retegere.

28 Venite ad me omnes qui fatigati estis & onerati, & ego faciam ut requiescatis.

29 Attollite jugum meum in vos, & discite à me, quòd mitis sim & humilis corde : & invenietis requiem animabus vestris.

30 Jugum enim meum facile eft, & onus meum leve eft.

Quid sabbato & sacrificio præstantius. Diabolum non posse ejisi nist digito Dei, & bonum esse debere qui bene agat. Jonas typus Christi.

ILLO tempore ibat Jesus sabbato per sata: discipuli verò ipsius esuriebant, coperunt que vellere spicas & edere.

2 Pharisei verò, quum boc vidissent, dixerunt ei, Ecce, discipuli tui faciunt quod non licet facere sabbato.

3 Ipse autem dixit eis, Non legistis quid secerit David, quum esuriit ipse, & qui erant cum eo?

4 Quomodo introîerit domum Dei, & panes proposititios ederit, quibus vesci non erat ipsi licitum, neque iis qui cum eo erant, sed sacerdotibus solis?

5 Aut non legistis in lege, sabbatis sacerdotes in templo sabbatum profanare, & inculpabiles esse?

6 Dico autem vobis, quendam templo majorem hic effe.

7 Quod si nossetis quid sit, Mifericordiam volo, & non sacrificium, non condamnassetis inculpabiles.

8 Nam dominus est etiam sabbati Filius hominis.

9 Et digressus illine, venit in synagogam corum.

no Et ecce, quidam illic erat manum habens aridam: & interrogarunt eum dicentes, Licetne B 3

vel

ne

ju

tu

P

fabbatis quempiam sanare? ut accufarent eum.

11 Iple verò dixit eis, Quis erit ex vobis qui habeat ovem unam, & fi ea inciderit fabbato in foveem, non apprehendat eam & eri-

12 Quantum autem homo præfat ovi ? itaque licet fabbatis be-

nefacere.

13 Tunc dixit homini illi, Protende manum tuam, & is extendit, effque restituta fana ut altera.

14 Pharifæi verò egreffi ceperunt confilium adverfus eum, ut

eum perdeient.

1; fefus autem quum boc noffet, feceffit illine, fequutaque eft eum turba multa, sanavitque eos omnes.

16 Et interminatus eft eis, ne

fe manifeffum facerent :

17 Ut impleretur quod dictum erat per Esaiam prophetam, dicentem :

18 Ecce servus ille meus quem elegi, dilectus ille meus in quo acquiescit anima mea : ponam Spiritum meum fuper eum, & judicium gentibus annunciabit :

19 Non htigabit, neque c'amitabit, neque audiet quisquam in

plateis vocem ejus :

20 Arundinem quaffatam non confringet, & linum fumigans non exstinguet, usquedum protulerit ad victoriam judiciem;

21 Et in ejus nomine gentes

sperabunt.

22 Tune oblatus eft ei dæmomacus excus & mutus: & fanavit eum, adeo ut qui cæcus & mutus fuerat, & loqueretur et vide-Det.

27 Et ob upuit tora turffa, dicebatque, Nonne ifte eft Filius il-

le Davidis?

74 Pharifæi verð, cuum hæc sudiffent, d'cebant, ife non ejicit demonia nist per Beckebulem

principem dæmoniorum.

25 Jesus autem, quum sciret cogitationes eorum, dixit eis, Omne regnum dissidens adversus fese vastatur: & omnis urbs aut domus diffidens adversus seipsam, non flabit.

26 Sed fi Satanas Satanam ejicit, adversus seipsum dislidet: quomodo ergo stabit regnum ejus?

27 Et fi ego per Beelzebulem ejicio dæmonia, filii vestri per quem ea ejiciunt? propterea ipfi erunt vestri judices.

28 Sin autem per Spiritum Dei ego ejicio dæmonia, nempe per-

venit ad vos regnum Dei.

29 Nam quomodo potest aliquis ingredi domum potentis alicujus, & vafa ejus diripere, nifi primo vinxerit potentem illum? & tunc domum illius diripiet.

30 Qui non est mecum, adverfum me eft: & qui non cogit me-

cum, spargit.

31 Propterea dico vobis, quedvis peccatum & blasphemia remittetur hominibus: blasphemia verd in Spiritum non remittetur hominibus.

32 Et quisquis loquutus suerit adversus Filium hominis, remittetur ei; quisquis autem suerit loquutus adversus Spiritum San-Aum, non remittetur ei neque in hoc feculo, neque in futuro.

33 Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum; aut fa-cite arborem putrem, & fructum ejus putrem; nam è fructu arbor cognoscitur.

34 Progenies viperarum, quomodo possitis bona loqui, quum fit's mali? nam ex redundantia

cordis os loquitur.

35 Bonus homo e bono thefau. ro cordis profert bona: & majus homo ex malo thefauro profest 36 Sed mala,

fciret eis, erfus aut

fam,

eji-

quo-

3

ilem

per

ipfi

Dei

er-

uis

145,

mò

inc

er-

ie-

d-

e-

ia

ur

it

) -

b-

D

nem in die judicii.

37 Ex fermonibus enim tuis justificaberis, & ex fermonibus tuis condemnaberis.

36 Sed dico vobis, quodeunque

verbum otiosum loquuti fuerint

homines, de eo reddituros ratio-

38 Tunc responderunt quidam è Scribis & Pharisæis, dicentes, Præceptor, velimus ex te signum videre.

39 Ipse verò respondens dixit eis, Gens mala & adulterina signum requirit, sed signum non dabitur ei, nisi signum illud Jonæ prephetæ.

40 Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tres dies & tres noctes, ita erit Filius hominis in corde terræ tres dies & tres noctes.

41 Ninevitæ resurgent in judicio cum gente ista, & condemnabunt eam: quòd ipsi resipuerint ad præconium Jonæ; & ecce, plus quam Jonas est in hoc loco.

42 Regina Austri surget in judicio cum gente ista, & condemnabit eam: quòd venerit à terminis terræ, ut audiret sapientiam Solomonis; & ecce plùs quàm Solomon est in hoc loco

43 Ceterum quum impurus spiritus exierit à quopiam, ambulat per arida loca, quærens requiem, & non invenit.

44Tunc dicit, Revertar domum meam, unde exivi. Et quum venit, invenit eam vacantem, versam & ornatam.

4¢ Tunc abit & accipit secum septem al os spiritos pejores quam ipse sit, & ingressi habitant illîc; sitque ultima conditio hominis illius deterior priore: Ita etiam erit genți isti malæ.

45 Quam autem adhuc loquerefur turbæ, ecce, mater & fratres ejus adfitterunt foris, quærentes ejus collèquium. 47 Dixit autem ei quidam, Ecce, mater tua, & fratres tui foris adstant, quærentes tuum colloquium.

48 Ipse verò respondens dixit illi qui boc ei dixerat : Que est mater mea, & qui sunt fratres mei?

49 Et protensa manu sua in discipulos suos, dixit, Ecce mater mea, & fratres mei:

50 Quisquis enim fecerit quod vult Pater ille meus qui est in cœlis, is est meus frater, & soror, & mater.

CAP. XIII.

Concio Christi complexa parabolam de semine & septem alias. Despicitur Jesus à cognatis.

LLO verò die egreffus Jesue domo, sedit apud mare.

2 Et coacta est ad eum turba multa, adeò ut navigium ingressus sederet: tota autem turba in litore adstabat.

3 Et loquitus est eis multa per parabolas, dicens, Ecce quidam sator exist ad serendum.

4 Et quum is seminaret, alia quidem ceciderunt secundum viam; & venerunt volucies, & devoraverunt ea.

5 Alia verà ceciderunt in petrofa, ubi non habebant terram multam, & statim exorta sunt, propterea quod non habebant profundam terram.

6 Sole autem exorto, ardore tacta funt, & propte ea qued non habebant radicem, exacuerunt.

7 Alia verò ceciderunt in spinas: & ascenderunt spinæ, & suffocarunt ea.

8 Alia verò cec'derunt in terram bonam, & ediderunt fructum aliud quidem centena, aliud verò fexagena, aliud verò tricena.

9 Qui habet aures ad audiendum, audiat.

10 Tune

10 Tunc accedentes discipuli dixerunt ei, Quare per parabolas

loqueris eis?

11 Iple verò respondens dixit eis, Quia vobis datum est nosse mysteria regni colorum, illis autem son eft datum.

12 Quisquis enim habet dabitur ei, & amplius habebit : quifquis autem non habet, etiam quod

habet tolletur ab eo.

13 Propterea per parabolas loquor eis, quia videntes non vident, & audientes non audient, nec intelligunt.

14 Itaque completur in ipfis prophetia Efaiæ quæ dixit, Audita audietis & non intelligetis; & videntes videbitis, & non cernetis.

15 Craffum factum eft enim cor populi hujus, & auribus graviter audierunt, & oculis fuis conniverunt : ne quando cernant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & se convertant, & tanem eos.

16 Vestri verò beati sunt oculi quod videant, & aures veftræ

quod audiant.

17 Amen enim dico vobis, multi prophetæ & jufti defiderarunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.

18 Vos igitur audite parabolam

ejus qui seminat.

19 Quoties quisquam audit sermonem de regno illo, & non attendit, venit ille Malus, & rapit quod fatum eft in corde ipfius: is eft qui secundum viam semen excepit.

20 Qui verò in petrofa semen excepit, is eft qui fermonem audit, & eum statim cum giudio ex-

cipit :

21 Non habet autem radicem in sele, fed temporarius el; ort -

que compressione vel persecutione propter fermonem, statim offen-

. 3

om

CXC

2 2

luc

ipfi

eft

CC

tu

tr

ta

fi

a

c

22 Qui verò in spinas semen excepit, is est qui sermonem audit: 'ed follicitudo feculi hujus & fallacia divitiarum suffocat sermonem qui fit fructus expers.

23 Qui vero in terram bonam excepit semen, is est qui sermonem audit, & intelligentiam intendit. qui videlicet fructum fert, editque alius quidem centena, alius fexagena, alius verò tricena.

24 Aliam parabolam propofuit eis, dicens, Simile est regnum cælorum homini ferenti bonum fe-

men in agro fuo.

25 Quum ausem dormirent homines, venit ejus inimicus, & fevit zizania inter triticum, & abiit.

26 Quum verò germinailet herba, & fructum edidiffet, tunc ap-

paruerunt etiam zizania.

27 Accedentes autem servi patris-familias, dixerunt ei, Domine, nonne bonum semen sevisti in tuo agro? unde ergo habet zizania ?

28 Ille verò dixit eis, Inimicus quispiam hoc fecit. Servi autem dixerunt ei, Vis igitur abeamus & colligamus ea?

29 Et ille dixit, Non: ne colligendo zizania eradicetis fimul

cum eis triticum.

30 Sinite utraque simul crescere usque ad messem : & tempore messis dicam messoribus, Colligite primum zizania, & ligate ca in fasciculos, ad exurendum ea; triticum verò cogite in horreum meum.

31 Aliam parabolam propofuit eis, dicens, Simile eft regnum cælorum grano finapis, quod acceptum quifpiam fevit in agro fuo.

32 Quod

utione offen-

femen n auhujus t fer-

rs. nam nem ndit, tque

xaluit · .

fe-0e-

it. r--

-

42 Projicientque eos in fornacem ignis: illic erit fletus, ffridorque dentium.

43 Tunc justi effulgebunt ut

32 Quod minimum quidem eft omnium seminum: quum autem excreverit; maximum eft olerum, & arborefcit; al'eò ot veniant volucres cæli & nidulentur in ramis iphus.

33 Aliam parabolam loquutus eft els, dicens Simile eft regnum celorum fermento, quod acceptum molier indidit in farinæ fata tria, usquequo fermentare ur to-

34 Hæc omnia loquutus eft Jefus per parabolas ad turbam, & absque parabola nihil loquutus est

35 Ut compleretur quod dictum fuit per prophetam, dicentem, Aperiam per parabolas os meum: eructabo occultata à jacto mundi fundamento.

36 Tunc difmiffa turba venit domum Jesus, & adierunt eum discipuli ejus, dicentes, Edissere nobis parabolam zizaniorum agri

37 Iple verò respondens dixit eis, Qui seminat bonum semen est Filius hominis.

38 Ager autem est mundus: bonum verò femen funt filii regni: zizania verò funt filii illius mali:

39 Inimicus autem qui feminavit ea, est diabelus: messis verò confummatio feculi eft: messores autem angeli funt.

40 Sicut ergo colliguntur zizania, & igni exuruntur: ita erit in confummatione feculi hujus.

41 Mittet Filius hominis angelos suos, qui colligent ex ipfins regno omnia offendicula, & eos qui dant operam transgressioni legis:

fol in regno patris fui. Qui habet aures ad audiendum, audiat.

44 Rurlus, simile est regnum colorum thefauro occultato in agro, quem nactus quispiam occuluit, & rræ gaudio quod accipit. ex eo, subducit sese, & omnia ouæ habet vendit, emitque agrum illum.

45 Rurfus, simile est regnum cœlorum cuipiam negotiatori, quærenti pulchras margaritas:

46 Qui nactus quandam magni pretii margaritam, abiit, & venundedit omnia quæ habebat, & emit eam.

47 Rurfum, simile est regnum cœlorum fagenæ jactæ in mare, & quæ res cujusvis generis coegit.

48 Quam impletam piscatores subduxerunt in litus; & sedentes quæ bona erant in vafa collegerunt ; quæ verò putria, extra abjecerunt.

49 Ita erit in confummatione seculi: prodibunt angeli, & segregabunt malos è medio justorum.

so Projicientque eos in caminum ignis, illic erit fletus & ftridor. dentium.

st Dicit eis Jesus, Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei, Etiam, Domine.

52 Ipfe verò dixit eis, Propterea omnis scriba edoctus in regno cœlorum, fimilis est cuipiam patrifamilias, qui profert è thesauro suo nova & vetera.

53 Et factum eft, quum finiffet Jesus parabolas istas, ut solveret illinc.

54 Et quum venisset in patriam. fuam, docuit eos in fynagoga eorum, adee ut percellerentur, ac dicerent, Unde huic sapientia illa & virtutes ?

55 Nonne ifte est ille fabri filius? nonne mater ejus dicitur Maria,

Simon et Judas?

ch Et sorores ejus nonne omnes apud nos funt ? unde igitur ifti hæc omnia?

57 Et offendebantur in co. Jefus autem dixit eis, Non est propheta inhonoratus, nifi in patria fua & domo fua.

58 Neque edidit illic virtutes multas propter incredulitatem eo-

CAP. XIV.

Berodis de Jesu judicium. Joannes vinctus & decollatus fuit. Miraculum quinque panum. Fide firmantur fluctus.

LLO tempore audivit Herodes tetrarcha famam de Jelu,

2 Et divit pueris luis, Ifte eft Joannes ille Baptifta: iple suscitatus eft ex mortuis, & propteres virtutes agunt in co.

3 Nam Herodes prehensum Joannem vinxerat, & conjecerat in carcerem, propter Herodiadem uxorem Philippi fratris fui.

4 Dicebat enim ei Joannes,

Non licet tibi eam habere.

5 Et quum cuperet eum occidere, timuerat turbam, quod eum haberent ut prophetam.

6 Quum autem agerentur natasitia Herodis, saltaverat filia Herodiadis in medio, & placuerat Herodi.

7 Unde cum jurejurando spoponderat, fe daturum ei quicquid

petiiffet.

8 Illa verò prædocta à matre fua, Damihi (inquit) hic in patina caput Joannis Baptiffæ.

e Et contriftatus fuerat rex : fed propter jusjurandum, & cos qui fimul accumbebant, jufferat dari.

Io Et misso carnifice decollave-

rat Joannem in carcere.

ai Et allatum fuerat caput ejus

& fratres ejus Jacobus et Joses & in patina, datumque puellæ; & ipfa obtulerat illud matri fuæ.

> 12 Et quum accessissent discipuli ejus sustulerunt corpus illius, illudque sepelierunt; veneruntque &

renunciaverunt Jefu.

13 Hacigitur quum audiffet Jesus, secessit illinc è navigio in defertum locum privatum : & quum boc audiffet turba, pedibus fequuta eft eum ab urbibus.

14 Et egressus Jesus vidit multam turbam; & commiseratione intima commotus eft erga eos,

sanavitque corum ægrotos.

15 Quum autem ferum diei effet, adierunt eum discipuli ejus, dicentes, Defertus eft locus, & tempus jam præternt; dimitte turbam, ut abeuntes in vicos emant fibi efcas.

16 Jesus autum dixit eis, Non habent necesse abire; date eis vos

quo vescantur.

17 Ipfi verò dicunt ei, Non habemus hic nin quinque panes et duos pisces.

18 Iple autem dixit, Adferte

mihi eos huc.

19 Et jussa turba per herbas discumbere, acceptis quinque illis panibus ac duobus piscibus, suspiciens in calum benedixit : & quum fregiffet, dedit discipulis panes, discipuli verò turbæ.

20 Et comederunt omnes, & laturati funt : fustuleruntque quod fuperfuerat fragmentorum, duo-

decim cophinos plenos.

21 Qui autem ederant fuere viri quafi quinquies mille, abfque

mulieribus ac puerulis.

22 Et Ratim adegit Jesus discipulos suos inscendere in navigium, & præire fibi in ripam alteram dum dimitteret turbam.

23 Dimissa igitur turba, ascendit in montem privatim ad oranipfa dum : quum au

puli

il-

e & .:

Te-

de-

um

uta

ul-

ne

08,

iei

15,

å

1-

ıt

n

dum; quum autem serum diei es-

24 Navigium verò jam in medio maris erat, vexatum à fluctibus: nam ventus erat contrarius.

25 Quarta autem noctis vigilia abiit ad eos Jesus, ambulans su-

per mare.

26 Et eo viso saper mare ambulante, discipuli turbati sunt, dicentes, Spectrum est: & præ metu clamarunt.

27 Sed flatim loquutus est eis Jesus, dicens, Confide, ego sum,

ne timete.

28 Respondens autem ei Petrus dixit, Domine, si tu es, jube me

ad te venire fuper aquas.

29 Ipse verò dixit, Veni. Et quum descendisset è navigio Petrus, ambulavit super aquas, ut veniret ad Jesum.

30 Videns autem ventum validum, timuit: & quum capisset demergi, elamavit, dicens, Dorni-

ne, serva me.

31 Statim verò Jesus, extensa manu, apprehendit eum, dicitque ei, Exigua side prædite, quid dubitasti?

32 Et quum ipli effent ingressi navigium, pacatus fuit ventus.

33 Qui autem erant in navigio, venientes adoraverunt eumdicentes • Verè Dei Filius es.

34 Et cum trajeciffent, venerunt in terram Gennesaret.

35 Et quum agnovissent eum viri loci illius, miserant in totam circumjacentem illam regionem & obtulerunt ei omnes malè affectos.

36 Et precabantur eum, ut solum tangerent simbriam pallii ipsius: & quotquot tetigerunt, liberati sunt.

CAP. XV.

Incufantur apostoli de non lavatis

manibus. Quid polluit hominem. Historia Cananaa, & septem panum cum piscibus.

T UNC quidam qui Hierofolymis advenerant feribæ &c Pharifæi,a lierunt Jefum, dicentes.

2 Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? non enim lavant manus suas, quum edunt panem.

3 At ille respondens dixit eis, Quare & vos transgredimini mandatum Dei per traditionem ve-

ftram ?

4 Nam Deus mandavit, dicens, Honora patrem tuum & matrem; &, Qui maledixerit patri aut matri morte moriatur.

5 Vos autem dicitis, Quieunque dixerit patri aut matri, Donum est quocunque à me juvari posses, insons erit; & nequaquam honoraverit patrem suum aut matrem suam.

6 Et irritum fecistis mandatum Dei per traditionem vestram.

7 Hypocritæ, bene de vobis pro-

phetavit Bfaias, dicens,

8 Appropinquat mihi populus hic ore fuo, & labiis me honorat : cor autem eorum procul abest à me.

9 Sed frustrà me colunt, docentes doctrinas quæ sunt mandata

hominum.

10 Et advocata turba dixit eis, Audite, & intelligite.

11 Non quod ingreditur in os, hoc polluit hominem; sed quod egreditur ex ore, hoc polluit hominem.

12 Tunc accedentes discipuli ejus dixerunt ei, Nosti Pharifæos audito isto sermone offensos suisse?

13 Ipse verò respondens dixit, Omnis planta, quam non plantavit Pater ille meus cœlestis, eradicabitur.

14 Omitte

cæci cæcorum: quòd fi cæcus cæcum per viam duxerit, ambo in foveam cadent.

15 Respondens autem Petrus dixit ei, Edissere nobis parabolam istam.

16 Jesus autem dixit, Adhuc &

vos intelligentia caretis?

17 Nondum intelligitis, quicquid ingreditur in os, in ventrem

cedere, & in latrinam ejici?

ex ore, ex ipso corde egrediuntur, & ista polluunt hominem.

19 Nam ex corde egrediuntur cegitationes malæ, cædes, adulteria, fcortationes, furta, falsa testimonia, maledicta.

20 Hæc funt quæ polluunt hominem: illotis autem manibus vesci non polluit hominem.

21 Et egressus illine Jesus secessit in partes Tyri & Sidonis.

à finibus illis egressa clamitavi, dicens ei, Miserere mei, Domine Fili David; filia mea male à dæmonio vexatur.

23 Ille verò non respondit ei quicquam. Tunc accedentes discipuli ejus rogarunt eum, dicentes, Dimitte eam, nam clamat post nos.

24 Ipse verò respondens dixit, Non sum missa nisi ad oves perditas domús Israelis.

25 Illa autem venit et adoravit eum, dicens, Domine, succurre mihi.

26 Ipse verò respondens dixit, Non est bonum accipere panem liberorum, & objicere catellis.

27 lpsa autem dixit, Etiam, Domine: etenim catelli vescuntur micis, quæ cadunt è mensa dominorum suorum.

28 Tunc respondens Jesus dixit

ei, O mulier, migna est fides tua: fiat tibi ut vis. Et sanata fuit filia ejus ab eo momento.

29 Et digressius illine Jesus ve. nit juxta mare Galikeæ: & quum ascendisset in montem, sedit illse.

£

30 Tunc adit eum turba multa, habens secum claudos, cæcos, mutos, mancos, & alios multos & abjecerunt eos ad pedes Jesu: & sanavit eos:

31 Aded ut turba mirata sit, quum videret mutos loquentes, mancos sanos, claudos ambulantes, cæcos videntes; & glorisicarunt Deum Israëlis.

32 Jesus autem advocatis discipulis suis dixit. Commoveor misericordia erga turbam, quia jam triduum permanent apud me, & non habent quo vescantur: & dimittere eos jejunos nolo, ne viribus desiciant in via.

33. Tune dicunt ei discipuli ejus, Unde nobis in deserto sor panes ut saturemus turbam tantam?

34 Dicit igitur eis Jesus, Quet panes habetis? Illi autem dixerunt, Septem, & paucos pisciculos.

35 Tune jussit turbam discumbere humi.

36 Et acceptis septem illis panibus ac piscibus, quum gratias egisset, fregit, deditque discipulis suis; discipuli verò turbæ.

37 Comederuntque omnes, & faturati funt: et sustulerunt quod superfuerat fragmentorum, septem sportas plenas.

38 Erant autem qui comederant quater mille viri, absque mulieri-

bus & puerulis.

39 Tunc dimissa turba inscendit in navigium, venitque in fines Magdalæ.

CAP. XVI.

Cavendum à fermento Pharifao-

orum. Confessio Petri, tetra & claves ecclesia. Abnegatio sui, & cruz quam necessaria.

tua:

fiha

s ve-

uum

illîc.

mul-

ecos,

ultos

efu :

fit,

ntes,

ntes,

runt

ifci-

ille -

tri-

non

tere

lefi-

jus,

sut

uct

ixe-

cu-

m-

ni-

gif-

uis;

80

bou

em

ant

11-

en-

nes

20-

4 272

T quum accessifient Pharisei & Sadduræi, tentanies, rogarunt eum, ut signum è cœlo sibi ostenderet.

2 Ipse verò respondens dixit eis, Quando serum est diei, dicitis, Serenitas erit; rubet enim cœlum.

3 Et mane, Hodie erit tempestas; rubet enim cælum triste. Hypocritæ, faciem quidem cæli nostis discernere, signa verò temporum illerum non potestis?

4 Gens mala & adulterina fignum requirit: fed fignum non dabitur ei, nis fignum illud Jonæ prophetæ. Et relictis ipsis abiit.

5 Et quum venissent discipuli ejus in ulteriorem ripam, obliti fuerant sumere panes.

6 Jesus autem dixit eis, Videte, & cavete à fermento Pharisæorum & Sadducæorum.

7 Ipsi vero disceptabant inter se, dicentes, Panes non sumpsimus.

8 Id autem quum nosset Jesus, dixit eis, Quid disceptatis inter vos, exigua fide præditi, quòd panes non sumpsistis?

9 Non animadvertitis, neque meministis quinque illos panes bominum quinquies mille, & quot cophinos acceperitis?

10 Neque septem illos panes quater mille bominum, & quot certas acceperitis?

11 Quemodo non animadvertis me non dixisse vobis de pane, t cavereris à sermento Pharisserum & Sadduczorum?

12 Tunc intellexerunt eum non dxisse, ut caverent à fermento unis, sed à fermento doctrinæ harisæorum & Sadducæorum.

13 Quum venisset autem Jesus partes Cæsareæ quæ dicitur Philippi, interrogavit discipulos suos, dicens, Quemnam esse me dicunt homines. Filium hominis?

14 Illi verò dixerunt. Alii quidem Johannem Baptistam, a'ii verò Esiam, alii verò Jeremiam, aut unum ex prophetis.

15 Dicit eis, Vos autem quem

me dicitis esse?

16 Respondens verò Simon Petrus dixit, Tu es Christus, Filius ille Dei viventis.

17 Tunc respondens Jesus dixit ei, Beatus es, Simon Bar-Jona: quia caro & sanguis bæc non retexit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis.

18 Sed & ego tibi dico, Tu es Petrus, & fuper hanc petram ædificabo meam ecclesiam; & portæ inferorum non superabunt cam.

19 Et tibi dabo claves regni colorum: & quicquid ligaveris in terra, erit ligatum in collis, & quicquid folveris in terra, erit folutum in collis.

20 Tunc interdixit discipulis suis, ut nemini dicerent, se esse Jesum illum Christum.

21 Ex co tempore capit Jesus indicare discipulis suis, oportere se abire Hierosolymam, & multa pati à senioribus & primarlis secredotibus, & seribis, & occidi, & tertio die suscitari.

22 Et prehensum cum Petrus capit objurgare, dicens, Propitius tibi esto, Domine; nequaquam erit tibi hoc.

23 At ille sese convertent dinit Petro, Abscede à me, Saram, offendiculo es mihi: nom non sapis que sunt Dei, sed que sunt hominum.

24 Tunc Jesus dixit discipulia suis, Si quis vult pone me venire, abdicet semetipsum, & attollat crucem suam, ac sequatur me,

C. Quif-

qui

cet

hi

im

G

m

til

di

9

25 Quisquis enim voluerit animam suam servare, perdet eam: quisquis autem perdiderit animam suam mea causa, inveniet eam.

25 Quid enim prodest cuipiam si totum mundum lucratus suerit, anima verò sua mulctetur? aut quam dabit quispiam compensa-

tionem animæ fuæ.

27 Futurum est enim, ut Filius hominis veniat cum gloria Patris sui, cum angelis suis: & tunc reddet unicuique secundum sacta ipsius.

28 Amen dico vobis, funt quidam ex his qui hie adftant, qui nequaquam guftabunt mortem, ufquedum viderint Filium hominis venientem in regnum fuum.

CAP. XVII.

Transformatio Christi. Elias quit.

Qua vis sidei. Christus pradicit passionem suam, & tributum solvit.

SExtâ verò post die assumit Jesus Petrum, ac Jacobum, & Joannem fratrem ejus, & subducit cos privatim in montem subli-

mem.

2 Transformatusque est coram eis, & sulsit facies ejus ut sol: vestimenta autem ejus facta sunt alba ut lux.

3 Et ecce, conspecti sunt eis Moses & Elias, cum eo colloquen-

tes.

4 Respondens autem Petrus dixit Jesu, Domine, bonum est nos hic esse: si vis faciamus hic tria tabernacula, tibi uaum, & Mosi unum, & Eliæ unum.

bes lucida inumbravit eos: Et ecce vox è nube, dicens, Hic est Filius ille meus, dilectus ille in quo acquiesco: ipsum audite.

6 Et cum bee audissent discipuli, ceciderunt in faciem suam,

muerunt vehementer.

7 Tunc accedens fesus tetigit eos, dixitque, Surgite & ne timete.

8 Sublatis autem oculis suis neminem viderunt, nisi Jesum solum.

9 Et cùm descenderent de monte, mandavit eis Jesus, dicens, Nemini dixeritis quod vidistis, usquequo Filius hominis à mortuis resurgat.

10 Tunc interrogaverunt eum discipuli sui, dicentes, Quid igitur scribæ dicunt, oportere ut Elias

primum veniat?

it Jesus autem respondens dixit eis, Elias quidem veniet primum, & restituet omnia:

12 Sed dico vobis, Etiam jam venisse, quem non agnoverunt, sed secerunt ei quæcunque voluerunt; ita suturum est, ut & Filius hominis patiatur ab eis.

13 Tunc intellexerunt discipulieum de Joanne Baptista bæc ipsis

dixiffe.

14-Et cum venisset ad turbam, adiit eum quidam procidens ei ad genua.

15 Et dicens, Domine, miserere filii mei, quoniam lunaticus est, & malè afficitur: nam sæpe cadit in ignem, & sæpe in aquam;

16 Et obtuli eum discipulis tuis, pec potuerunt eum sanare.

17 Respondens autem Jesus dixit, O natio incredula & perversa, quousque tandem ero vobiscum? quousque tandem tolerabo vos? adducite mihi eum huc.

18 Et increpavit dæmonium Jefus; exiitque illud ab eo, & sanatus est puer ab illo momento.

19 Tunc adeuntes discipuli Jesum privatim, dixerunt, Quare nos non potuimus illud ejicere?

20 Jesus autem dixit eis, Propter incredulitatem vestram: amen quippe dico vobis, si habeatis sidem quanquantulum eff granum sinapis, dicetis huic monti, Transgreditor hinc illuc, & demigrabit: & nihil impossibile vobis erit.

21 Hoc verò genus dæmoniorum non egreditur, nifi per precatio-

nem & jejunium.

22 Versantibus autem ipsis in Galilæa, dixit eis Jesus, Futurum est ut Filius hominis tradatur in manus hominum;

23 Et trucidabunt eum, fed tertio die suscitabitur. Et contriftati

Ant vehementer.

24 Cùm autem venisset Capernaumum, venerunt ad Petrum qui didrachma accipiunt, dixeruntque, Præceptor vester non solvit didrachma?

25 Dicit, Etiam. Et cum ingreffus fuisset domum, prævenit eum Jesus, dicens, Quid tibi videtur, Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributa & censum? à filis suis, an ab alienis?

26 Dicit ei Petrus, Ab alienis. Ait ei Jesus, Nempe igitur liberi

funt filii.

27 Sed ne offendiculo fimus eis, profectus ad mare, mitte hamum; & eum piscem, qui ascenderit primus, tolle, & aperto ore ejus invenies staterem: acceptum illum da eis pro me & pro te.

CAP. XVIII.

Pueruli imitande proponuntur. Inflituitur disciplina ecclesiastica.

Oipso temporeadierunt Jesum discipuli, dicentes, Quisnam maximus est in regno colorum?

2 Et quum advocasset puerulum Jesus, statuit eum in medio eorum,

3 Et dixit, Amen dico vobis, nifi vos converteritis, & fiatis ut pueruli, nequaquam ingrediemini in regnum cœlorum.

4 Quisquis igitur summiserit sese sicut est puerulus iste, is est maximus ille in regno colorum.

5 Et quisquis exceperit aliquem puerulum talem nomine meo, me

excipit.

6 Quisquis autem offendiculo fuerit uni ex parvis istis qui in me credunt, præstiterit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, ac demergatur in profundo maris.

7 Væ mundo ab offendiculis: necesse est enim ut eveniant offendicula: veruntamen væ homini illi per quem offendiculum evenit.

8 Si verò manus tua, vel pes tuus facit ut tu offendas, exscinde ea, & abjice abs te: bonum est tibi ad vitam ingredi claudum aut mancum, petius quam duas manus, vel duos pedes habentem, conjici in ignem illum æternum.

offendas, erue eum, & abjice abs te: bonum est tibi luscum ingredi in vitam, potius quam d los oculos habentem, conjici in gehennam

ignis.

10 Videte ne contemnatis aliquem ex parvis istis: dico enim vobis, angelos eorum in cœlis per omne tempus intueri faciem Patris mei qui in cœlis est.

11 Venit enim Filius hominis,

ut servet quod perierat.

72 Quid vobis videtur? fi fuerint alicui homini centum oves, & erraverit una ex iis, nonne relictis ipfis nonaginta novem, profectus in montes quærit eam quæ aberraverat?

13 Quod si acciderit ut inveniat eam, Amen dico vobis, gaudet super ea magis quam super illis nonaginta novem quæ non aberrarant.

14 Ita non vult Pater vester qui in cœlis est, ut pereat ullus ex parvis istis.

15 Si verò peccaverit in te fra-

C 2 to

ter tuus, ito, & argue eum inter te & ipsum folum : si te audierit, lucratus es fratrem tuum.

16 Sin verò te non audierit, assume tecum adhuc unum aut duos; ut ex cre duorum aut trium testium confirmetur res tota.

17 Quod si neglexerit eos audire, dic ecclesia: quòd si ecclesiam audire neglexerit, sit tibi velut ethnicus & publicanus quispiam.

18 Amen dico vobis, quæcunque ligaveritis in terra, erunt ligata in cœlo; & quæcunque folveritis in terra, erunt foluta in cœlo.

19 Rursum dico vabis, Si duo ex vobis consenserint in terra de omni re, quam petierint, siet eis à Patre meo qui in cœlis est.

20 Ubi enim funt dun vel tres coacti in nomine men, illie fum

in medio corum.

21 Tunc audiens eum Petrus dixit, Domine, quoties peccabit in me frater meus, & remittam ei? an usque septies?

22 Dicit ei Jesus, Non dico tibi usque septies, sed usque septua-

gies Septies.

23 Propteres fimile est regnum colorum regi, qui voluit conferre rationem cum servis suis.

24 Et quum capillet conferre,

cies mille talentorum.

25 Quum autem is non posset bæc reddere, jussit eum dominus ejus venundari, & uxorem ejus, & liberos, & omnia quæ habebat, & reddi debitum.

26 Procidens ergo fervus ille aderabat eum, dicens, Domine, cohibe iram adversum me, & om-

nia tibi reddam.

27 Commotus autem intima commiseratione dominus servi illius, dimisit cum, & mutuum remisit ci. 28 Egressus verò fervus ille invenit unum ex conservis suis, qui debebat ei centum denarios; & prehensum eum suffocabat, dicens, Redde quod debes. No

fec

lin

&

qu

P

29 Procidens ergo conservus ejus ad ejus pedes, precabatur eum dicens, Cohibe iram adversum me,

& omnia tibi reddam,

30 Ille verò noluit; sed abiens conjecit eum in carcerem, quousque redderet debitum.

31 Quum autem vid ssent confervi ejus quæ facta fuerunt, doluerunt vehementer, & quum venissent, declararunt domino suo omnia quæ facta suerant.

32 Tunc eo advocato, dominus ipsius dixit ei, Serve male, totum debitum illud remisi tibi, quia

precatus es me : .

33 Nonne oportuit & te milereri conservi tui, ut & ego tui misertus sum ?

34 Et iratus dominus ejus tradidit eum torteribus, ufquequo redderet id omne quod fibi debebatur.

15 Ita & Pater ille mens exlestis faciet vobis, nisi semiforitie suo quisque fratri ex cordibus vestris lapsus corum.

CAP. XIX.

Jus divertiis Diffinguantur tunuchi. Acceptantur pueruli. Quid ad witam promoveat, & quid impediat.

E' factum est, quum finisset Jesus sermones istos, ut solveret è Galilæa, & venit in fines Judææ secus Jordanem.

z Et sequuta est eum turba mul a, sanavitque eos illic.

3 Tunc adierunt eum Pharisei, tentantes eum, & dicentes ei, Licetne homini dimittere uxorem suam quavis ex causa?

4 Ille verò respondens dixit eis,

Non

Non legistis Opificem ab initio fecisse masculum & sæminam?

5 Et dixisse, Propterea derelinquet homo patrem & matrem, & agglutinabitur uxori suæ; & qui duo fuerant, erunt una caro?

6 Itaque non ampliùs funt duo, fed una caro: quod ergo Deus conjunxit, homo ne sejungat.

7 Dicunt ei, Cur ergo Moses mandavit dare libellum discessionis

& eam dimittere?

8 Dicit iis, Moses pro duritia cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: cæterum à

principio non fuit ita.

9 Dico autem vobis, Quicunque dimiserit uxorem suam, nisi ob scortationem, & aliam duxerit, mechatur; & qui dimissam duxerit, mechatur.

10 Dicunt ei discipuli ejus, Si tale est negotium hominis cum uxore, non expedit uxorem du-

cere.

11 Ipse verò dixit eis, Non omnes sunt capaces hujus sermonis, sed iis quibus datum est.

matris utero nati sunt ita: & sunt eunuchi, qui castrati sunt ab hominibus: & sunt eunuchi qui se-ipsos castrarunt propter regnum casorum. Qui potest capax esse bujus rei, capiat.

13. Tunc oblati funt ei pueruli, ut manus eis imponeret, & precaretur: discipuli autem objurga-

runt cos.

14 Jesus autem ait, Omittite issos puerulos, & ne prohibite eos ad me venire; talium est enim regnum colorum.

15 Et quum imposuisset eis

manus, profectus eft illinc.

16 Et ecce, quidam accedens dicit ei, Doctor bone, quid boni faciam, ut habeam vitam eternam? 17 Ipse verò dixit ei, Cur me dicis bonum? nullus est bonus, nifi unus, nempe Deus. Si vis autem ad vitam ingredi, serva mandata.

18 Dicit ei, Quæ? Jesus autem dixit, Non occides, Non mæchaberis, Non furaberis, Non dices falsum testimonium,

29 Honora patrem & matrem, &, Diliges proximum tuum ut

teipfum.

20 Dicit ei adolescens ille, Omnia hæc observavi à juventute mea: quo adhuc desicior?

21 Ait ei Jesus, Si vis persectus esse, abi vende quæ tibi suppetunt, & da pauperibus; & habebis thesaurum in cælo: & adesdum, sequere me.

22 Quum audisset autem adolescens ille hunc sermonem, abiit tristitia affectus; habebat enim

bona multa.

23 Jesus autem dixit discipulis suis, Amen dico vobis, dives disficulter introibit in regnum calorum.

24 Rursum verà dico vobis, Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem in regnum Dei introire.

25 His autem auditis discipuli ejus perculfi sunt valde, dicentes,

Quis ergo potest servari?

26 Intuitus autem eos Jesus dixit eis, apud homines hoc impossibile est; apud Deum autem omnia possibilia sunt.

27 Tunc respondens Petsus dixit ei, Ecce, nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te: quid.

ergo erit nobis?

28 Jesus autem dinit eis, Amendico vobis, vos qui sequuti estis me in regeneratione, quum sederit Filius hominis in throno glorine sua, sedebitis vos etiam, inquem,

in thronis duodocim, judicantes

duodecim tribus firael.

29 Et quisquis reliquerit domos, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut liberos, aut agros, causa nominis mei, centuplicia accipiet, & vitam æternam hæreditatis jure possidebit.

30 Multi autem primi erunt

ultimi, & ultimi primi.

CAP. XX.

Ecclesia est vinea. Zebedæorum petitio enodatur, & cæci duo sanantur.

Simile enim est regnum coelorum patrifamilias, qui exiit cum prima luce ad conducendes operacios, ques mitteres in vineam suam.

- 2 Pactus autem cum operariis denario in diem, mifit cos in vineam fuam.
- 3 Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiofos.
- 4 Et illis dixit, Abite & vos in vineam, & quodcunque justum fuerit, dabo vobis.

g Illi autem abierunt. Rurfum egreffus circa fextam & nonam

horam, fecit itidem.

6 Circa horam autem undecimam egressus, invenit alios stantes otiosos, ac dicit eis, Cur hic fatis totum diem otios?

7 Dicunt ei, Quia nemo nos conduxit. Dicit eis, Abite & vos în vineam, & quicquid fuerit ju-

Rum, accipietis.

8 Quum autem serum diei esset, dicit dominus vineze procuratori suo, Voca operarios, & redde eis mercedem, exorsus ab ultimis, usque ad primos.

9 Et quum veniffent qui circa undecimam horam conducti fuerant, acceperunt anguli dena-

man.

no Quum venissent autem primi, existimarunt se plus esse accepturos: sed acceperunt ipsi quoque singuli denarium.

II Sed quum accepiffent, murmurabant adversus patremfami-

m

п

n

P

d

lias,

12 Dicentes, Isti ultimi unam horam opus secerunt, & eos æquales nobis secisti, qui portavimus pondus diei, & æstum.

13 Ipse verò respondens dixit uni eorum, Amice, non facio tibi injuriam; nonne denario pactus

es mecum ?

14 Tolle quod tuum est, & abi. Volo autem huic ultimo dare ut tibi.

15 Annon licet mihi quod volo facere in meis rebus? an oculus tuus malus est, quia ego bonus sum?

16 Sic ultimi erunt primi, & primi ultimi : multi enim funt

vocati, pauci verò electi.

17 Et ascendens Jesus Hierosolymam, assumpsit duodecim discipules suos privatim in vià, & dixit

lymam, affumpfit duodecim discipulæ suos privatim in viâ, & dixit eis, 18 Ecce ascendimus Hieroso-

lymam, & Filius hominis tradetur primariis facerdotibus ac fcribis, & condemnabunt eum morte;

ro Tradentque eum gentibus, ut illudant, & flagellent, & crucifigant : sed tertio die refurget.

20 Tunc venit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis, adorans, & petens aliquid ab eo.

21 Ipse vero dizit ei, Quid vis? Ait ei, Dic ut sedeant isti duo filii mei, unus ad dextram tuam, & alter ad finistram, in regno tuo.

22 Respondens autem Jesus, dicit, Nescitie quid petatis: potestis bibere poculum quod ego bibiturus som, & beptismate, quo ego baptizor, baptizari? Dicunt

ei, Possumus.

23 Tunc dicit eis, Poculum quidem meum bibetis, & baptismate quo ego baptizor baptizabimini: sedere autem ad dextram meam & sinistram meam, non est meum dare, sed dabitur quibus paratum est à Patre meo.

24 Et quum bæc audissent alii decem, indignati sunt de duobus

fratribus.

25 Jesus autem, quum eos advocasset, ait, Scitis principes gentium in eas dominari, & magnates potestatem exercere in eas.

26 Verum non ita erit inter vos : sed quicunque voluerit inter vos magnus sieri, esto vester mi-

nister.

27 Et quicunque voluerit inter vos primus esse, sit vester servus.

28 Sicut Filius hominis non venit ut fibi ministretur, sed ut ministret, detque animam suam in redemptionis pretium pro multie.

29 Egredientibus autem ipfis urbe Jericho, sequuta est eum

turba multa.

30 Et eece duo cæci sedentes apud viam, quum audivissent Jefum præterire, clamarunt, dicentes, Miserere nostri, Domine, Fili Davidis.

31 Turba autem objurgabat eos, ut filerent; illi verò magis clamabant, dicentes, Miserere nostri, Domine, Fili Davidis.

32 Et quum substitisset Jesus, vocavit eos, & ait, Quid vultis

faciam vobis?

33 Dicunt ei, Domine, ut ape-

riantur oculi nostri.

34 Commiseratione autem intima commotus Jesus tetigit oculos eorum: & statim visum receperant oculi corum; & ips sequati sunt cum, CAP. XXI.

Pompa regalis Christi asina welli, læto Hosanna excepti. Quis werd disendus facere quod pater wult.

T quum appropinquaffent Hierofolymis, & venissent Bethphagen ad montem olearum, tunc fesus mistit duos discipulos,

a Dicens eis, Ite in vicum qui vobis est ex adverso, & statim invenietis asinam ligatam, & pullum cum ea: solventes eos adducite mihi.

3 Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite, Domino his opus est : statim autem mittet eos.

4 Hoc autem totum factum eft, ut impleretur quod dictum eft per

prophetam, dicentem,

5 dicite filiæ Sion, Ecce, rex tuus venit tibi mitis, & infidens afinæ, ac pullo fætui subjugis afinæ.

6 Profecti autem funt discipuli, feceruntque sicut imperarat eis

lefus,

7 Et adduxerunt afinam & pullum, & eis imposuerunt vestimenta sua, & collocarunt ipsum super ea.

8 Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in vià: alii verò cædebant ramos ex arboribus, & sternebant in vià.

9 Porro turba quæ præibat & quæ sequebatur clamabat, dicens, Hosanna filio David: benedictus qui venit in nomine Domini, Hosanna, O qui es in cæsis altissimis.

lymam, commota est universa urbs, dicens, Quis est hic?

est Jesus ille propheta ortus Nazaretha urbe Galilææ.

12 Et introivit Jesus in templum Dei, & ejecit omnes qui vendebant & qui emebant in templo; menfasque nummulariorum, & cathedras vendentium columbas subvertit.

Domus mea domus precationis vocabitur; at vos fecistis eam speluncam latronum.

14 Tunc venerunt ad eum cæci & claudi in templo, & fanavit eos.

15 Quum vidissent autem primarii sacerdotes & scribæ miranda illa quæ secerat, & pueros clamantes in templo, & dicentes, Hosanna Filio David, indignati sput.

16 Et dixerunt ei, Audis quid isti dicant? Jesus autem dixit eis, Etiam; nunquam legistis, Ex ore infantium & lactentium persecisti

laudem ?

17 Et eis relictis, abiit Bethaniam extra urbem, & diversatus eft illic.

18 Mane autem rediens in ur-

19 Et quum vidisset sicum quandam apud viam, venit ad eam, & nihil invenit in ea nisi solia solim: tunc dicit ei, Ne amplius ex te fructus nascitor in æternum. Et exaruit illico sicus.

20 Quum igitur hoc vidissentdiscipuli, mirati sunt : dicentes, Quomodo illico exaruit ficus?

21 Respondens autem Jesus ait eis, Amen dico vobis, si habueritis sidem, neque addubitaveritis, non solum hoc quod fattum est sicui facietis, verum etjam si monti isti dixeritis, Tollitor, & projicitor in mare, siet.

22 Et quæcunque precando petieritis, si credideritis, accipietis.

23 Quum autem venisset in templum, primarii sacerdotes & seniores populi eum docentem adiêrunt, dicentes, Qua austoritate façis ista? & quis tibi dedit istam austeritatem? 24 Respondens verò Jesus dixit eis, Interrogabo vos & ego rem quandam; quam si dixeritis mihi, dicam & ego vobis qua auctoritate ista faciam;

25 Baptisma Joannis unde erat; è cœlo, an ex hominibus? At illi ratiotinabantur apud se, dicentes, Si dixerimus, E cœlo, dicet nobis,

Quare non credidiftis ei?

26 Si autem dixerimus, Ex hominibus; timemus turbam: omnes enim habent Joannem ut prophetam.

27 Et respondentes Jesu dixerunt, Nescimus. Ait eis & ipse, Nec ego vobis dico qua auctoritate

ifta faciam.

28 Quid autem vobis videtur? quidam habebat duos filios; & accedens ad priorem, dixit, Fili abi, hodie operare in vinea mea.

29 Ille verò respondens ait, Nolo: sed postea quum resipuisset,

abut.

30 Et accedens ille ad secundum, dixit itidem: is verò respondens ait, Ego abeo, domine. Sed non abiit.

31 Uter è duobus fecit quod voluit ejus pater? Dicunt ei, Prior. Dicit eis Jesus, Amen dico vobis, publicani & meretrices præeunt vobis in regnum Dei.

32 Venit enim ad vos Joannes viâ justitiæ, & non credidistis ei; publicani verò & meretrices crediderunt ei: vos autem qui boc vidistis, non resipuistis postea, ut ei crederetis.

33 Aliam parabolam audite: Fuit quidam paterfamilias qui plantavit vineam, & fepem circumposuit ei, foditque in ea torcular, ædificavit turrim, & elocavit eam agricolis, ac peregrè profectus est.

34 Quum autem tempus fru-

Auum appropinquasset, misst servos suos ad agricolas, ut ejus fru-

ctus perciperent.

35 Agricolæ verò captis ejus fervis, alium quidem cæciderunt, alium verò trucidarunt, alium autem lapidarunt.

36 Rurium misit alios servos plures prioribus, & feceruat eis

rtidem.

37 Postremo autem misit ad eos filium suum dicens, Revere-

buntur filium meum.

38 Agricolæ verò viso filio dixerunt inter se, 1ste est hæres, adeste, trucidemus eum, & obtineamus hæreditatem ejus.

39 Et captum eum ejecerunt extra vineam, & trucidarunt.

40 Quum igitur venerit dominus vineze, quid faciet agricolis illis?

41 Dicunt ei, Malos ipso malè perdet, & vineam suam elocabit. aliis agricolis, qui reddent ei fru-

ctum temporibus fuis.

42 Dioit eis Jesus, Nunquam legistis in scriptusis, Quem lapidem reprobârunt adificantes, is factus est caput anguli; à Domino factum est illud, & est mirabile in oculis nostris?

tur à vobis regnum Dei, & dabitur genti que ferat ejus fructus.

44 Parrè qui ceciderit ad lapidem istum, confringetur: super quem verò ceciderit distipabit eum.

45 Et quum audiffent primarii facerdotes ac Pharifæi parabolas ejus, cognoverunt bæc de fe dici.

46 Et quum studerent eum prehendere, timuerunt turbam, quoniam ut Prophetam eum habebat.

CAP. XXII.

Nuptiarum parabola. Gentium vocatio. Quastiones de censu Casaris, de resurrectione, & mandato maximo. Messias quis. TUNC respondens Jesus, rursum loquutus est eis per parabolas, dicens,

2 Simile est regnum colorum' cuidam regi qui fecit nuptias filio

fuo:

3 Et misst serves suos qui vocarent vocatos ad nuptias : sed noluerunt venire.

4 Rursus misit alios servos, dicens, Dicite vocatis, Ecce, prandium meum paravi, tauri mei, & altilia mactata sunt, & omnia pa-

rata: adefte ad nuptias.

5 Illi autem quum bac negleziffent, abierunt, alius quidem in
agrum fuum, alius verd ad mercaturam fuam.

6 Reliqui verò prehensos servos ejus contumeliis affecerunt, & tru-

cidarunt.

7 Rex autom quum boc audiffet, iratus est, de missis copiis suis perdidit homicidas illos, de urbem corum incendit.

8 Tunc dicit servia fuis, Nupties quidem paratæ sunt; sed qui vod cati sucrant non crant digni;

or quoteunque invenietis vocate ad

nuptias.

congregârunt omnes quos invenerunt, malos pariter ac bonos: & impletæ funt nuptiæ convivis.

11 Ingressus autem rex ut specharet convivas, vidit illic quendam non indutum veste nupti-

ali.

12 Tunc dicit ei, Amice, quomodo huc introifi non habens veflem nuptialem? At illi os occlufum est.

13 Tunc dieit rex ministris, Ligatis pedibus & manibus ejus tollite eum, & ejicite in tenebras extimas: illic erit sietus & stridor dentium.

14 Multi

14 Multi enim funt vocati,

pauci verò electi.

15 Tunc profecti Pharifæi confilium ceperunt ut illaquearent eum in fermone.

16 Itaque mittunt ad eum discipulos suos cum Herodianis, dicentes, Præceptor, scimus te veracem esse, & viam Dei in veritate docere, nec quempiam curare; non enim respicis ad personam hominum:

detur? licet censum dare Cæsari,

18 Cognitâ autem Jesus malitiâ corum ait, Quid me tentatis, hypocritæ?

19 Oftendite mihi numisma censûs. Ipsi verò obtulerunt ei

denarium.

20 Tunc dieit eis, Cujus eft

imago ista & inscriptio?

21 Dicunt ei, Cæsaris. Tunc dicit eis, Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

22 Quum igitur boc audissent, mirati sunt: & omisso eo abierunt. 23 In illo die adierunt eum Sadduczi, qui dicunt non esse resur-

za Dicentes, Præceptor, Moses dixit; Si quis mortuus suerit non habens filios, ejus frater ducet affinitatis jure uxorem ejus, & suscitabit sobolem fratri suo.

25 Fuerunt autem apud nos septem fratres; & primus uxoreducta obiit; & quum non haberet semen, reliquit uxorem suam fratri suo.

26 Similiter etiam secundus & tertius, usque ad illos septem.

27 Post omnes autem mortua est & mulier.

28 In refurrectione ergo cujus ex illis feptem erit uxor?. omnes enim habuerunt eam.

29 Respondens autem Jesus dixit eis, Erratis, neque scripturas scientes, neque potentiam Dei.

30 Nam in resurrectione neque uxores ducunt, neque nuptum dantur, sed sunt ut angeli Dei in

31 De resurrectione verò mortuorum non legistis quod vobis di-

Aum est à Deo, dicente,

32 Ego sum Deus Abrahami, & Deus Isaaci, & Deus Jacobi? Deus non est Deus mortuorum, sed viventium.

33 Et quum boe audisset turba, perculsa est super doctrina ipsius.

34 Pharisei verò quum eum audissent os occlusisse Sadduczis, coacti funt in unum.

35 Tunc interrogavit eum quidam ex ipsis legis interpres, tentans eum, & dicens,

36 Præceptor, Quod eft man-

datum magnum in lege?

37 Jesus autem dixit ei, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota cogitatione tua.

18 Istud eft primum & mag-

num mandatum.

39 Secundum autem fimile est huic, Diliges proximum tuum ut teiplum.

40 Ab iffis duobus mandatis tota lex & prophetæ pendent.

41 Coactis autem Pharifæis;

interrogavit eos Jesus,

42 Dicens, Quid vobis videtur de Christo illo? cujus Filius est? Dicunt ei, Davidis.

43 Dicit eis, Quomodo ergo David per spiritum vocat eum

Dominum, dicens,

Sede ad dexteram meam usquedum posuero inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

45 Si ergo David vocat eum Dominum. Dominum, quomodo Filius ejus

46 Et nemo poterat ei respondere quicquam: neque ausus suit quispiam ab illo die amplius illum interrogare.

CAP. XXIII.

Dostrina & vita Pharifæorum graphice à Christo depista.

T UNC Jeses loquutus est turbæ & discipulis suis,

2 Dicens, in cathedra Moss sedent scribæ & Pharisæi;

3 Omnia ergo quæ dixerint vobis ut servetis, servate & facite: sed secundum opera eorum ne facite; dicunt enim, & non faciunt,

4 Ligant enim onera gravia difficiliaque portatu, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere.

5 Omnia verò opera sua faciunt, ut spectentur ab hominibus : dilatant enim phylacteria sua, & producunt simbrias palliorum suorum;

6 Amantque primos accubitus in cenis, & primos coniessus in

conventibus.

7 Et in foris falutationes, & vocari ab hominibus, Rabbi, Rabbi.

8 Vos autem ne vocamini Rabbi: unus est enim doctor vester, nempe Christus; omnes autem vos fratres estis.

9 Et patrem vestrum ne quenquam vocate in terra: unus est enim Pater vester qui in cœlis est.

10 Nec vocemini doctores: unus enim vester est doctor, nempe Christus.

I r Sed qui maximus est vestrum fit minister vester.

12 Porrò qui se extollet, deprimetur: & qui sese deprimet, extolletur. 13 Sed væ vobis, scribæ & Pharisæi, hypocritæ, quoniam præcluditis regnum cælorum hominibus: vos enim non introitis, nec introeuntes sinitis introire.

14 Væ vobis, scribæ & Pharifæi, hypocritæ, quoniam exeditis domos viduarum, idque in speciem utentes longis precibus: propterea auferetis graviorem condemnationem.

15 Væ vobis, scribæ & Pharisæi, hypocritæ, quoniam circumitis mare & terram, ut faciatis
unum proselytum: & quum fuerit
sactus, facitis eum filium gehennæ duplò magis quàm vos sitis.

16 Væ vobis, duces cæci, qui dicitis, Quisquis juraverit, per templum, nihil est: quicunque autem juraverit per aurum templi, reus est.

17 Stulti & cæci: utrum enim majus est, aurum, an templum

quod fanctificat aurum ?

18 Et quisquis juraverit per altare, nihil est: quicunque autem juraverit per donum quod est super ipsum, reus est.

19 Fatui ac cæci: utrum enim majus est, munus, an altare quod

fanctificat munus?

20 Qui ergo juraverit per altare, jurat per ipsum, & per omnia quæ super illud sunt:

21 Et qui juraverit per templum, jurat per ipfum & per eum

qui habitat in eo :

22 Et qui juraverit per cœlum, jurat per thronum Dei, & per eum qui sedet super ipsum.

23 Væ vobis, scribæ & Pharifæi, hypocritæ, qui decimatis
mentham, & anethum, & cuminum, & omittitis quæ graviora
funt legis, judicium, & misericordiam, ac fidem: hæc oportuit facere, & illa non omittere.

24 Duces

24 Duces cæci, qui percolatis culicem, camelum autem deglutitis.

25 Væ vobis, scribæ & Pharisæi, hypocritæ, qui purgatis exteriorem poculi patinæque partem, intus autem illa plena sunt rapina & intemperantia.

26 Pharisee cæce, purga primum quod est intra poculum & patinam, ut id quoque quod extrà

eft purum fiat.

27 Væ vobis, scribæ & Pharifæi, hypocritæ, qui assimiles estis
sepulchris dealbatis, quæ extrà
quidem apparent speciosa, in us
verò plena sunt ossibus mortuorum, omnique immunditià.

28 Ita & vos extrà quidem apparetis hominibus justi, intus autem pleni estis hypocrisi & iniqui-

tate.

29 Væ vobis, scribæ & Pharisæi, hypocritæ, qui ædificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta justorum;

30 Et dicitis, Si fulflemus temporibus patrum nostrorum, non fuissemus eorum socii in eæde pro-

phetarum,

31 Itaque testamini adversus volmetiplos, vos esse filios corum qui prophetas occiderunt.

32 Vos quoque complete men-

furam patrum vestrorum.

33 Serpentes, progenies viperarum, quomodo effugere possitis condemnationem gehennæ?

- 34 Propterea, ecce, ego mitto ad vos prophetas, & fapientes, & feribas, & ex ipfis nonnullos trucidabitis & crucifigetis; & ex ipfis nonnullos fiagellabitis in conventibus vestris, & persequemini oppidatim.
- 35 Ut veniat fuper vos omnis fanguis justus esfusus super terram, à sanguine Abel justi usque ad san-

guinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidistis inter templum & altare.

ers

&

OI

me

&

be

CX

eri

m

us

ge

til

na

die

pe

20

fu

da

fu

fu

la

£1

na

Pil

ne

ill

te

ch

36 Amen dico vobis, venient hec omnia super ætatem istam.

37 Jerusalem, Jerusalem, trucidatrix prophetarum, Japidatrix eorum qui ad te missi sunt, quotics volui congregare liberos tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluissis?

38 Ecce, relinquetur vobis do-

mus vestra deserta.

39 Dico enim vobis, Nequaquam me videbitis ab hoc tempóre, usquedum dicatis, Benedictus qui venit in nomine Domini.

C A P. XXIV. Signa excidii Hierofolymarum, pa-

riter & finis bujus seculi.

T egressus Jesus è templo,
abibat : & accesserunt discipuli ejus, ut ostenderent ei ædificia templi.

2 Jesus autem dixit eis, Nonne videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non dissolvatur.

3 Sedente autem eo in monte olearum, adiêrunt eum discipuli privatim, dicentes, Die nobis, quando hæt erunt? & quod erir signum adventûs tui, & consummationis seculi?

4 Et respondens Jesus dixit eis,

Videte ne quis vos seducat.

5 Multi enim venient fub nomine meo, dicentes, Ego sum Christus ille, multosque seducent.

6 Futurum est autem ut audiatis bella, & rumores bellurum; videte ne turbemini: oportet enim omnia bæc fieri, sed nondum erit finis.

7 Insurget enim gens in gentem, & regnum in regnum: & erunt fames, & pestilentiæ, & terræ motus singulis locis.

8 Hæc

erunt dolorum partus.

o Tunc tradunt vos afflictioni, & trucidabunt vos ; & eritis exofi omnibus gentibus propter nomen meum.

10 Et tunc offendentur multi, & alius alium prodet, & odio habebit alius alium.

11 Et multi pseudoprophetæ exorientur, & seducent multos.

12 Et quoniam multiplicata erit iniquitas, refrigescet charitas multorum.

13 Sed qui sustinuerit ad finem

ulque, is fervabitur.

14 Et prædicabitur istud evangelium regni in toto terrarum orbe ut fit testimonio omnibus gentibus : & tunc veniet finis.

15 Quum ergo videritis abominationem illam vastatricem, quæ dicta est per Danielem prophetam, pesitam in loco sancto (qui legit, animadvertat)

16 Tunc qui in Judza fuerint,

fugiant in montes:

17 Qui in solario, non descendat ut sumat quicquam è domo fua:

18 Et qui in agro, non revertatur retro ut sumat vestimenta. fua :

10 Væ autem prægnantibus & lactantibus per illos dies.

20 Orate verò ne fiat fuga ve-

ftra hieme, neque fabbato.

21 Erit enim tunc afflictio magna, qualis facta non fuit à principio mundi ad hoc usque tempus, neque unquam fiet.

22 Et nifi decurtati fuissent dies illi, periret omnis caro: sed propter electos decurtabuntur dies illi.

27 Tunc fi quis vobis dixerit, Ecce, hie Christus aut hic, -ne credite.

24 Excitabuntur enim pseudochristi & pseudoprophetæ, & edent

8 Hæc autem omnia principium figna magna & miracula; ita ut seducant (si fieri possit) etiam electos.

25 Ecce, prædixi vobis.

26 Itaque fi dixerint vobis, Ecce, in deferto est; ne egredimini: Ecce, in conclavibus ; ne credite.

27 Sicut enim fulgur exit ab oriente, & apparet usque ad occidentem, ita etiam erit adventus Filii hominis.

28 Ubicunque enim fuerit cadaver, illuc congregabuntur aqui-

20 Statim autem post compresfionem dierum illorum, fol obscurabitur, nec dabit luna splendorem fuum, & stellæ cadent è celo, & potestates colorum concutientur.

30 Tune apparebit fignum Filii hominis in cœlo, & tunc omnes tribus terræ plangent, & videbunt Filium hominis venientem in nubibus celi cum potentia & gloria multa.

31 Is verò mittet angelos suos cum tubæ voce magna, & cogent electos ejus à quatuor ventis, à colorum extremo ad corum ex-

tremum.

32 A ficu autem discite parabolam: quum jam ramus ejus tener fit, & folia germinant, noffis propè esse æstatem :

33 Ita & vos, quum videritis hæc omnia, scitote illum prope

effe & ad fores.

34 Amen dico vobis, nequaquam præterierit ætas hæc, ufquedum omnia ista facta sint.

35 Cœlum & terra præteribuns: fermones autem mei nequaquam

præteribunt.

36 De die autem illo & hora nemo feit, ne angeli quidem cæforum ; fed Pater meus folus.

37 Sicut autem erant dies Noë,

ita erit & adventus Filii hominis.

38 Sicut enim diebus qui præcesserunt diluvium, edebant & bibebant, uxores ducebant & nuptum dabant, ad eum usque diem quo ingressus est Noë in arcam;

39 Nec agnoverunt diluvium, usque dum venisset, & sustulisset omnes: ita erit & adventus Filii

hominis.

- 40 Tunc duo erunt in agro, unus accipietur, & alter relinquetur.
- 41 Duæ molentes in pistrino: una accipietur, & altera relinque-
- 42 Vigilate ergo, nescitis enim qua hora dominus vester venturus fic.
- 43 Illud autem scitote; si sciret patersamilias qua vigilia sur venturus sit, vigilaret, nec sineret persodi domum suam.

44 Propterea & vos estote parati: quia qua hora non putatis, Filius hominis venturus est.

45 Quis igitur est sidelis servus & prudens, quem præsecit dominus famulitio suo, ut det illis alimentum in tempore?

46 Beatus fervus ille, quem, quum venerit dominus ejus, inve-

nerit ita facientem.

47 Amen dico vobis, omnibus, quæ fibi suppetunt, præficiet eum.

48 Quod si dixerit servus ille malus in corde suo, Differt domiaus meus adventum :

49 Coperitque verberare confervos, quinetiam edere & bibere cum ebriis:

50 Veniet dominus fervi illius die quo non expectat, & qua hora non novit.

51 Et separabit eum, ac partem ei affignabit cum hypocritis: illsc erit sletus & stridor dentium. CAP. XXV.

Decem virgines, talenta, & processus ultimi judicii.

TUNC erit fimile regram cælorum decem virginibus, quæ fumptis lampadibus fuis exiêrunt in occurfum sponsi.

2 Quinque autem ex eis erant prudentes, & quinque fatuæ.

3 Quæ erant fatuæ, fumptis lampadibus fuis, non ceperant oleum fecum.

4 Prudentes verò ceperant oleum in vasis suis, unà cum suis lampadibus.

5 Morante autem fponso nictarunt omnes ac dormierunt.

6 Media verò nocte clamor ortus est dicentium, Ecce sponsus venit, exite in occursum ejus.

7 Tunc furrexerunt omnes illæ virgines, & adornarunt lampades

iuas.

- 8 Fatuæ verò prudentibus dixerunt, Date nobis ex oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur.
- g Responderunt autem prudentes illæ, dicentes, Nequaquam, ne non sufficiat nobis & vobis: ite verò potius ad eos qui vendunt, & ipsæ vobis emite.

10 Quum autem abirent emptum, venit sponsus; & quæ paratæ erant introiverunt cum eo ad nuptias; clausaque est janua.

11 Postea verò veniunt & reliquæ virgines, dicentes, Domine, domine, aperi nobis.

12 Ipse verò respondens ait, Amen dico vobis, non novi vos.

13 Vigilate itaque; quia neque illum diem, neque illam horam scitis, qua Filius hominis veniet.

14 Ita enim eft, ut quum quifpiam peregrè proficiscens vocavit servos suos, & tradidit eis quæ sibi suppetebant, 15 Et huic quidem dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò unum; unicuique secundum ipsius facultatem, & peregrè profectus est statim.

16 Profectus autem qui quinque talenta acceperat, negotiatus est ex iis, & fecit altera quinque talenta.

17 Itidem & qui duo receperat, lucratus est & ipse altera duo.

18 Qui autem unum acceperat, abiit & defodit illud in terram, & occultavit pecuniam domini fui.

19 Post multum verò tempus venit dominus servorum illorum; & confert rationem cum eis.

20 Tunc accedens is qui quinque talenta acceperat, attulit altera quinque talenta dicens, Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce, altera quinque talenta lucratus sum ex iis.

Bene est, serve bone & sidelis; in exiguo suisti sidelis, super multa te constituam: ingredere in gaudium domini tui.

22 Accedens autem & qui duo talenta acceperat, ait, Domine, duo talenta tradidifti mihi, ecce, alia duo lucratus fum ex iis.

23 Ait ei dominus ejus, Bene eff, serve bone & sidelis; in exiguo suisti sidelis, super multa te constituam: ingredere in gaudium domini tui.

24 Accedens autem & qui unum talentum acceperat, ait, Domine, noveram te hominem durum esse, qui metas ubi non sevisti, & inde cogas ubi non sparsissi:

25 Itaque timens abii, & cccultavi talentum tuum in terra; ecce, habes quod tuum est.

26 Respondens autem dominus ejus dixit ei, Serve male & ignave, sciebas me metere ubi non sevi, & inde cogere ubi non sparsi:

27 Oportuit ergo te tradere pecuniam meam mensariis: & ego quum venissem recepissem meum cum senore.

28 Tollite ergo ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta.

29 (Omni enim qui habet dabitur, & is exuberabit: qui verò non habet, etiam qued habet telletur ab eo)

30 Et inutilem fervem ej cite in tenebras illas extimas : illic erit fletus & firidor dentium.

31 Quum autem veneric Filius hominis cum gloria sua, & omnes sancti angeli cum eo, tunc sedebit in throno gloriæ suæ:

32 Et cogentur coram eo omnes gentes: & separabit cos alteros ab alteris, ut pastor separat oves ab hædis.

33 Et statuet oves quidem ad dexteram suam, hodos autem ad sinistram.

34 Tunc dicet Rex Mis qui ad dexteram ipfius erunt, Adefte, benedicti Patris mei, possidete regnum paratum vobis à jacto mundi fundamento:

35 Esurivi enim, & dedistis mihi quo vescerer: sitivi, & dedistis mihi potum: hospes eram, & collegistis me:

36 Nudus, & amicivistis me : ægrotavi, & invisistis me: in carcere eram, & venistis ad me.

37 Tunc respondebunt ei justi, dicentes, Domine, quando te vidimus esurientem, & aluimus? aut sitientem, & dedimus tibi potum?

38 Quando autem te vidimus hofpitem, & collegimus te? aut nudum, & amicivimus?

D. 2 39 Aut.

39 Aut quando te vidimus ægrotum aut in carcere, & venimus ad te?

40 Et respondens Rex dicet eis, Amen dico vobis, quatenus id secidis uni ex istis fratribus meis

minimis, mihi feciftis.

finistram erunt, Exsecrati, abite à me in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus.

42 Esurivi enim, & non dedidis mihi quo vescerer: sitivi, &

on dediffis mihi potum :

12 Hoses eram, & non collegistis me: nudus, & non amicivistis me: ægrotus, & in carcere eram, & non invisistis me.

44 Tunc ipsi quoque respondebunt ei, dicentes, Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut ægrotum, aut in carcere, & non ministravimus tibi?

45 Tunc respondebit eis, dicens, Amen dico vobis, quatenus id non fecistis uni ex istis mini-

mis, nec mihi feciftis.

46 Et abibunt ifti ad fupplicium æternum: justi verò ad vitam æternam.

C A P. XXVI.

Προπάθεια Christi, & institutio

E T factum est quum finisset Jesus omnes istos sermones, dixit discipulis suis,

2 Seitis post biduum pascha fore, & Filius hominis prodetur ut

crucifigatur.

3 Tunc coacti funt primarii facerdotes, & feribæ, & feniores populi, in aulam pontificis maximi, qui dicebatur Caiaphas.

4 Et simul consultarunt ut Jefum dolo prehenderent, ut truci-

darent.

5 Dicebant autem, Non in fefto, ne tumultus fiat in populo.

6 Quum autem Jesus esset in Bethania, in domo Simonis le-

profi.

7 Venerat ad eum mulier habens alabastrum unguenti gravis pretii, & effuderat in caput ipsius accumbentis.

8 Hoc autem videntes discipuli ejus indignati funt, dicentes,

Querium perditio hæc?

9 Potuit enim istud unguentum vænire magno, & dari pauperibus.

ro Quum autem hoc cognovisfet Jesus, ait eis, Quid molestiam exhibetis isti mulieri i opus enim bonum operata est erga me.

11 Semper enim pauperes habetis vobifcum; me verò non

semper habetis.

12 Quòd enim hæc unguentum hoc injecit corpori meo, ad fune-

randum me fecit.

13 Amen dico vobis, Ubicunque prædicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo, etiam quod hæc fecit dicetur ad memoriam ipfius.

74 Tunc profectus unus ex duodecim, qui dicebatur Juda's Hcariotes, ad primarios sacerdotes,

15 Ait eis, Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? Ipsi verò appenderant ei triginta argenteos nummos.

16 Et ex eo tempore quærebat opportunitatem ad eum proden-

dum.

17 Primo autem die azymorum accesserunt discipuli ad Jesum, dicentes ei, Ubi vis paremus tibi ad edendum pascha?

18 Ipse verò dixit, Abite in urbem ad quendam, & dicite ei, Præceptor dicit, Tempus meum propè est, apud te faciam pascha cum discipulis meis.

10 Et fecerunt discipuli ficut præceperat eis Jesus: & paraverunt pascha.

20 Quum autem serum diei effet, discubuit cum duodecim.

21Et edentibus ipfis dixit, Amen dico vobis, unus vestrum me pro-

22 Tunc contriftati vehementer, coperunt finguli eorum ipfi dicere, Num ego is fum, Domine?

23 Ipfe verò respondens ait, Qui intingit mecum manum in

catino, is me prodet.

24 Filius quidem hominis abit, ficut scriptum eft de eo: væ autem homini illi per quem Filius hominis proditur: bonum erat homini illi fi natus non fuiffet.

25 Respondens autem Judas, qui prodebat eum, dixir, Num is ego fum, Rabbi? Dicit ei, Tu

dixifti.

3

26 Edentibus autem eis, Jefus, quum accepisset panem & benedixiffet, fregit eum, deditque difcipulis, & ait, Accipite, comedite: hoc est coppus meum.

27 Et accepto poculo, ac gratils actis, dedit eis, dicens, Bibite

ex eo omnes.

28 Hoc eft enim fanguis meus. novi fæderis, qui pro multis effunditur in remissionem peccato-

29 Dico autem vobis, Non bibam ab hoc tempore ex hoc fructu vitis, ufque ad diem illum, quum ipfum bibam vobiscum novum in regno Patris mei.

30 Et quum hymnum ceciniffent, exierunt in montem olearum.

31 Tunc dicit eis Jefus, Omnes vos ista nocte offendemini in me; scriptum eft enim, Percutiam paforem, & difpergentur oves gre-215.

32 Postquam autem fuscitatus ero, præibo vobis in Galikeam,

33 Respondens verò Petrus dixit ei, Etiamfi omnes offendantur : in te, ego nunquam offendar.

34 Dicit ei Jesus, Amen dico tibi, ista nocte, antequam gallus vocem mittat, ter me abnegabis.

35 Dixit ei Petrus, Etiamsi oportuerit me mori tecum, non : te abnegabo. Similiter & omnes.

discipuli dixerunt.

36 Tunc venit Jesus cum eis in locum qui dicitur Gethsemane, & .. dicit discipulis, Sedete hic, ufquequo profectus prevatus fuero.

37 Et affumpto Petre & duobus: filiis Zebedæi, copit contriftari,

& gravissimè angi.

38 Tunc dixit eis Jefus, Undiquaque triftis est anima mea usque: ad mortem: manete hic, & vigi-late mecum.

39 Et progressus paululum procidit in faciem fuam, precans, &: dicens, Pater mi, fi poffibile eft, abeat à me poculum istud: veruntamen non ut ego volo, sed ut

40 Tune venit ad discipulos, & reperit eos dormientes : & dicit Petro, Itane non potuiftis unam. horam vigilare mecum ? -

41 Vigilate & orate, ne introeatis in tentationem : fpiritus quidem est promptus, sed caro infir-

ma.

42 Rurfum fecundo abiit, &precatus eft, dicens, Pater mi, fi non potest hoc poculum abire à me quin bibam ipfum, fiat voluntas tua.

43 Et quum veniffet, reperit eos rurfum dormientes; erant enim .

oculi corum gravati.

44 Et relictis eis, rurium abiit, & precatus est tertio, eundem fermonem loquutus.

45 Tunc venit ad discipulos

fuos, & dicit eis, Dormite quod fuperest, & requiescite: ecce, appropinquavit hora illa, & Filius hominis proditur in manus peccatorum.

46 Surgite, eamus; ecce ap-

propinquavit qui me prodit.

47 Et adhuc eo loquente, ecce Judas, unus ex duodecim, venit, & cum eo turba multa enm gladiis & fustibus, à primariis sacerdotibus & senioribus populi.

48 Is verò qui prodebat eum dederat eis fignum, dicens, Quem ofculatus tuero, is est; prehendite

cum.

49 Itaque statim, quum venisfet ad Jesum, dixit, Ave, Rabbi, & deosculatus est eum.

50 At Jesus dixit ei, Amice, quorsum ades? Tunc accesserunt, & manus injecerunt in Jesum, & prehenderunt eum.

gr Et ecce, unus ex iis qui erant cum Jesu, extensa manu, distrinxit gladium suum : & percusso servo pontificis maximi, abstulit auriculam ejus.

52 Tunc ait ei Jesus, Converte gladium tuum in locum suum : quicunque enim acceperint gladi-

um, gladio peribunt.

53 An putas me non posse nunc precari Patrem meum, qui huc sistat mihi plures quam duodecim legiones angelorum?

54 Quomodo ergo implerentur scripturæ, quæ dicunt sic oportere

fieri ?

55 In illâ horâ divit Jesus turbæ, Ut adversus latronem exivistis cum gladiis & fustibus, ut comprehenderetis me: quotidie apud vos sedebam docens in templo, nec prehendistis me.

56 Hoc autem totum factum oft, ut implerentur scripturæ prophetarum. Tunc dikipuli omnes

relicto eo fugerunt.

57 Illi verò prehensum Jesum adduxerunt ad Caiapham pontificem maximum, ubi scribæ & seniores coacti erant.

58 Petrus autem sequebatur eum è longinquo usque in aulam pontificis maximi, & ingressus intrò sedebat cum ministris, ut vi-

deret finem.

59 Primarii verò sacerdotes & feniores; & totus consessus quærebant salsum testimonium contra Jesum, ut eum morte afficerent;

60 Et non invenerunt: etiam quum multifalsi testes accessissent, non invenerunt. Postremò verò advenientes duo falsi testes,

61 Dixerunt, Iste dixit, possum destruere templum Dei, & triduo

ipsum ædificare.

62 Et quum exsurrexisset pontifex maximus, dixit ei, Nihil respondes? quid est quod isti adversum te testissicantur?

63 Jesus autem filebat. Et refpondens pontisex maximus dixit ei, Adjuro te per Deum viventem, ut dicas nobis, an tu sis Christus ille Filius Dei.

64 Dicit ei Jesus, Tu dixisti: quinetiam dico vobis, Ab hoc tempore videbitis Filium hominis sedentem ad dexteram potentiæ Dei, & venientem in aubibus cæli.

65 Tunc pontifex maximus dirupit vestimenta sua, dicens, Blasphemavit: quid ampliùs egemus testibus? ecce, nunc audistis blasphemiam ejus.

66 Quid vobis videtur? Ipfi verò respondentes dixerunt, Tenetur

mortis pæna.

67 Tunc inspuerunt in faciem ejus, & colaphos ei inslixerunt; alii verò bacillis eum cæciderunt,

68 Dicentes. Vaticinare nobis, Christe, quis sit qui te percussit. 69 Petrus 69 Petrus autem sedebat extrà in aula, & accessit ad eum quædam ancil·lula, dicens, Et tu cum Jesu Galilæo eras.

70 Ipie verò negavit coram omnibus, dicens, Nescio quid dicas.

71 Eum autem egredientem in vestibulum vidit alia ancilla; & dixit iis qui erant illîc, Et iste erat cum Jesu Nazareno.

72 Tune rursus negavit cum jurejurando, dicens, Non novi ho-

minem.

73 Paulò post autem accesserunt qui adstabant, & dixerunt Petro, Verè & tu ex ipsis es; nam & loquutio tua te manisestum facit.

74 Tunc copit feipfum devovere & jurare, dicens, Non novi hominem. Et statim gallus mist vocem.

75 Et recordatus est Petrus verborum Jesu, qui dixerat ei, Priusquam gallus vocem mittat, ter me abnegabis: & egressus extrà flevit amarè.

C A P. XXVII.

Historia passionis, mortis, & sepulture Christi.

MANE autem quum esset, confilium ceperunt omnes primarii sacerdotes & seniores populi adversus Jesum, ut eum morte afficerent.

2 Et vinctum eum abduxerunt ac tradiderunt Pontio Pilato præfidi.

3 Tunc Judas, qui eum prodiderat, quum vidisset eum damnatum esse, pœnitens retulit triginta argenteos nummos ad primarios sacerdotes & seniores.

4 Dicens, Peccavi, prodito fanguine innoxio. At illi dixerunt,

Quid ad nos? tu videris.

5 Iple verò projectis illis nummis argenteis in templum, secessit; & prosectus strangulavit sese. 6 Primarii autem facerdotes acceptis nummis illis argenteis dixerunt, Non licet eos immittere in corbanam, quoniam pretium fanguinis est.

7 Confilio autem capto, emerant ex eis agrum illum figuli, ad

sepulturam hospitum.

8 Quapropter vocatus est ager ille, Ager sanguinis, usque in hodiernum diem.

g (Tunc impletum est quod dictum est per Jeremiam prophetam, dicentem; Et acceperunt triginta nummos argenteos pretium æstimati, qui æstimatus suit à filis Israël,

10 Et dederunt eos ad emendum illum agrum figuli, ficut injunxit

mihi Dominus.)

11 Jesus autem stetit coram præside: & interrogavit eum præses, dicens, Tune es rex ille Judæorum? Dixit autem ei Jesus, Tu dicis.

12 Et quum ipse accusaretur à primariis sacerdotibus & seniori-

bus, nihil respondit.

13 Tunc dicit ei Pilatus, Non audis qu'am multa adversum te testificentur?

14 Et non respondit ei ad ullum verbum; ita ut miraretur præses valde.

15 Præses autem singulis sestis consueverat turbæ dimittere unum vinctum quem voluissent.

16 Habebant verò tunc vinctum infignem, qui dicebatur Barabbas.

17 Ipfis igitur congregatis, dixit eis Pilatus, Utrum vultis dimittam vobis, Barabbam, an Jefum qui dicitur Christus?

18 Sciebat enim quòd per invi-

diam tradidiffent eum.

19 Sedente autem eo in tribunali, misit ad eum uxor ejus, dicens, Nihil tibi rei sit cum iusto r illo: illo: multa enim paffa fum hodie

in fomnio propter eum.

20 Primarii verò facerdotes & feniores persuaserunt turbæ ut peteret Barabbam, Jesum verò perderet.

21 Respondens autem præses dixit eis, Utrum è duobus illis vultis ut vobis dimittam? Ipsi verò dixerunt, Barabbam.

22 Dixit eis Pilatus, Quid igitur faciam Jesu, qui dicitur Chriflus? Dicunt ei omnes, Crucisi-

gatur.

23 Præses autem ait, At enim quid mali fecit? At illi amplius clamabant, dicentes, Crucifigatur.

- 24 Videns autem Pilatus se nihil proficere, sed majorem tumultum sieri, accepta aqua, abluit manus coram turba, dicens, Innoxius ego sum à sanguine hujus justi: vos videritis.
- 25 Et respondens universus populus dixit, Sanguis ejus super nos & filios nostros.

26 Tunc dimifit eis Barabbam: Jesum autem quum flagellasset, tradidit ut crucifigeretur.

- 27 Tune milites præfidis, quum adduxissent Jesum in prætorium, coegerunt ad eum universam cohortem.
- 28 Et quum exuissent eum, circumposuerunt ei chlamydem coccineam:
- 29 Et coronam è spinis contextam imposuerunt ejus capiti, & arundinem in dexteram ejus: & genu ante eum summisso, illudebant ei, dicentes, Ave rex Judæorum.

30 Et quum inspuissent in eum, ceperunt arundinem illam, & verberabant caput ejus.

experunt eum chlamyde, indueruntque vestimentis suis: & abdexerunt eum ut crucifigerent. 32 Exeuntes autem invenerunt quendam Cyrenæum, nomine Simonem; hunc angariaverunt ut: attolleret crucem ejus.

33 Et quum venissent in locum qui dicitur Golgotha (quod est-

Calvariæ locus)

34 Dederunt ei acetum bibendum cum felle mistum: & quum

gustaffet, nolvit bibere.

- 35 Postquam autem crucifixerunt eum, partiti sont ejus vestimenta, sortem jacientes, ut impleretur quod dictum est à propheta, Partiti sunt sibi vestimentamea, & super vestem meam jecerunt sortem.
- 36 Et sedentes servabant eum illic.
- 37 Et.imposuerunt super caput ejus crimen ipsius scriptum, HIC EST IESVS REX ILLE IV-DAEORVM.
- 38 Tunc crucifiguntur cum eo duo latrones; unus ad dexteram, & alter ad finistram.

39 Qui verò præteribant conviciabantur, moventes capita sua,

- 40 Et dicentes, Tu qui destruis templum, & triduo ædificas, serva temetipsum: si Filius Dei es, descendito è cruce.
- 41 Similiter autem etiam primarii facerdotes illudentes cum feribis & fenioribus, dicebant,
- 42 Alios servavit, seipsum non potest servare: si rex Israëlis est, descendat nunc è cruce, & crede-mus ei.
- 43 Confidit in Deo, eruat ipfum nunc, si placet ei : dixit enim, Filius Dei sum.

44 Id ipsum autem etiam latrones, qui crucifixi erant cum. eo, exprobrabant ei.

45 A fexta autem hora tenebræ factæ funt super universam regionem, usque ad horam nonam.

46 Cira

46 Circiter verò horam nonam exclamavit Jesus voce magna, dicens, Eli, Eli, lama sabachthani! hoc est, Deus mi, Deus mi, cur deseruisti me?

47 Quidam autem illic ftantium quum bec audissent, dice-

bant, Eliam vocat ifte.

48 Et statim currens quidam ex eis, quum acceptam spongiam implevisset aceto, & circumposu-isset calamo, dedit ei ut biberet.

49 Reliqui verò dicebant, Sine, videamus an veniat Elias servatu-

rus eum.

nt

ii-

ut:

m

ft:

7-

m

e-

j.

1-

)-

2

-

n

0

,

3

2

1

50 Jesus autem quum rursum clamasset voce magna, emisit spiritum.

fum est in duas partes à summo, usque ad imum; & terra mota est, & petræ fisse sunt,

52 Et monumenta aperta funt; & multa corpora fanctorum qui dormierant, furrexerunt;

73 Qui egressi è monumentis post resurrectionem ejus, introiêrunt in sanctam urbem, & apparuerunt multis.

54 Centurio verò, & qui cum eo servabant Jesum, viso terræ motu, & iis quæ facta suerant, timuerunt vehementer, dicentes, Verè Filius Dei erat iste.

75 Erant autem Illîc mulieres multæ è longinquo spectantes, quæ sequutæ suerant Jesum à Galilæa, ministrantes ei:

56 Inter quas erat Maria Magdalene, & Maria mater Jacobi & Jose, & mater filiorum Zebedæi.

57 Quum autem serum diei effet, venit homo dives Arimathæensis, nomine Josephus, qui & ipse discipulus suerat Jesu:

58 Is adiit Pilatum, & petiit corpus Jesu: tunc Pilatus jusiit

reddi corpus.

59 Et Josephus, quum accepisset corpus, involvit illud sindone pura:

60 Posuitque in monumento suo novo quod exciderat in petra: & advoluto saxo magno ad ossium monumenti, abiit.

61 Erat autem illîc Maria Magdalene, & altera illa Maria, sedentes contra sepulchrum.

62 Postero autem die, qui est post parasceuen, coacti sunt primarii sacerdotes & Pharisæi ad Pilatum,

63 Dicentes, Domine, meminimus planum illum dixisse, quum adhuc viveret, Tertio post die suscitabor.

64 Jube ergo muniri sepulchrum usque in diem tertium; ne quando veniant discipuli ejus nocte, & surentur eum, dicantque populo, Suscitatus est è mortuis : & erit ultimus error pejor priore.

65 Dixit eis Pilatus, Habetis custodiam : abite, munite sicut

fcitis.

66 Ipfi autem profecti munierunt sepulchrum, obfignato lapide cum custodia.

CAP. XXVIII.

Christi resurrectio, apparitio; baptismi catholici institutio, & apostolatus inauguratus.

E Xtremo autem fabbato, quum lucesceret in primum diem hebdomadis, venit Maria Magdalene, & altera illa Maria, ut spectarent sepulchrum.

2 Et ecce terræ motus factus est magnus: Angelus enim Domini, quum descendisset è cælo, accessit, & avolvit savum ab ostio, sedebatque super illud.

3 Erat autem vifus ejus ut fulgur, & vestimentum ejus 'album

ficut nix.

4 Custodes autem perculsi sunt

præ ipfius timore, & facti funt ficut mortui.

5 Respondens autem angelus dixit mulieribus, vos verò ne timete; scio enim vos Jesum crucifixum quærere.

6 Non est hic: resurrexit enim, prout dixit: adeste, videte locum

ubi jacebat Dominus;

7 Et cito profectæ dicite discipulis ejus, eum resurrexisse à mortuis: & ecce præit vobis in Galilæam; illsc eum videbitis: ecce, dixi vobis.

8 Tunc egresse cità à monumento cum timore & gaudio magno, currebant, at renunciarent

discipulis ejus.

o Ut autem proficiscebantur ut boc renunciarent discipulis ejus, ecce, Jesus occurrit eis, dicens, Avete. Illæ verò accesserunt, & prehenderunt pedes ejus, & adoraverunt eum.

abite, renunciate fratribus meis, ut abeant in Galilæam, illic me

videbunt.

11 Euntibus autem ipfis, ecce, quidam ex custodia venerunt in urbem, & renunciarunt primariis facerdotibus omnia quæ facta fuerant. 12 Ipli verò congregati cum fenioribus, confilioque capto, nummos multos dederunt militibus,

13 Dicentes, Dicite, Discipuli ejus nocte venerunt, & eum furati

funt, nobis dormientibus.

14 Quod si hoc auditum fuerit apud præsidem, nos persuadebimus ei, & securos vos præstabimus.

15 Ipfi verò, accepta pecunia, fecerunt sicut erant edocti: & divulgatus est ille serme apud Judæos usque ad hodiernum diem.

76 Undecim autem illi discipuli profesti funt in Galilæam, in montem ubi constituerat eis Jesus;

17 Et quum vidiffent eum, adoraverunt eum : quidam autem

dubitaverunt.

18 Et quum acceffiffet ad ess Jesus, loquutus est eis, dicens, Data est mihi omnis potestas in celo & in terra:

19 Profecti ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomen Patris, & Filii, & Spiritûs-

Sancti ;

20 Docentes eos servare omnia que mandavi vobis: & ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Amen.

Evangelium secundum MARCUM.

Joannis ministerium, vietus, & vestitus; Christique investitura per haptismum, & probatio per tentationem. Evangelii prædicatio. Discipulorum vocatio & miracula.

Principium evangelii Jesu Chrifti Filii Dei;

2 Ut scriptum est in prophetis, Ecce, ego mitto nuncium illum meum ante faciem tuam, qui parabit viam tuam coram te:

3 Vox clamantis in deserte, parate viam Domini, complanate semitas ejus.

4 Baptizabat Joannes in deferto, & prædicabat baptismum resipiscentiæad remissionem peccatorum.

5 Et exibat ad eum omnis Judaica regio ac Hierofolymitæ, & baptizabantur omnes ab eo in Jordane flumine, confitentes peccata fua.

6 Indutes

b

h

d

8

li

ti

it

1-

1-

â,

i-

e-

ili

in

is;

n,

m

205

15,

IB

n-

10-

ûs-

nia.

go

m(-

ıli.

te,

ate

to,

pil-

m.

ica

pti-

ane

fua.

ante

6 Indutus autem erat Joannes pilis camelorum, & zona coriacea circa lumbos suos; & edebat locustas & mel sylvestre.

7 Et prædicabat, dicens, Venit pone me qui validior me est, cujus non fum dignus qui incurvatus

folyam corrigiam folearum.

8 Ego quidem baptizavi vos aqua, ipse verò baptizabit vos

Spiritu Sancto.

9 Et factum eft diebus illis, ut Jelus, quum venisset à Nazarethâ urbe Galilææ, baptizatus fit in Jordane à Joanne.

10 Et is statim ascendens ex aquâ vidit findi cœlos, & Spiritum quafi columbam descendere super

11 Et vox exflitit è cœlis, Tu es filius ille meus dilectus, in quo acquielco.

12 Statimque Spiritus eum ex-

pellit in defertum.

13 Et fuit illic in deserto dies quadraginta, tentante eum Satana : eratque cum feris : & angeli ministrabant ei.

14 Postquam autem traditus fuit Joannes in custodiam, venit Jesus in Galilæam, prædicans

evangelium regni Dei;

15 Et dicens, Expletum est tempus, & appropinquavit regnum Dei ; refipiscite, & credite evangelio.

16 Ambulans autem apud mare Galilææ, vidit Simonem, & Andream fratrem eius jacientes rete in mare (erant enim piscatores)

17 Et dixit eis Jesus, Sequimini me, & faciam ut fitis piscatores

hominum.

18 Et ipfi statim omissis retibus fuis, sequuti funt eum.

19 Tunc progreffus illine paululum, vidit Jacobum filium Zebedæi, & Joannem fratrem ejus, qui & ipfi in navigio farciebant retia :

20 Statimque vocavit eos: & ipsi omisso patre suo Zebedæo in navigio cum mercenariis, fequuti funt eum.

21 Et ingrediuntur Capernaum: flatimque sabbato ingressus in sy-

nagogam docebat.

22 Et percellebantur super do-Ctrina ejus: docebat enim eos ut auctoritatem habens, & non ut fcribæ.

23 Fuit autem in synagoga eo. rum quidam, in quo erat spiritus

impurus, qui exclamavit,

24 Dicens, Ah, quid nobis tecum, Jesu Nazarene? venisti ut perderes nos? novi te quis fis, nimirum, Sanctus ille Dei.

25 Et objurgavit eum Jesus, dicens, Obmutesce, & exi ex eo.

26 Tunc, quum decerpfiffet eum spiritus impurus, & clamasset voce magna, exiit ex eo.

27 Et expaverunt omnes, ita ut mutud quærerent inter se, dicentes, Quid est hoc? quæ doctrina nova hæc, quòd per potestatem imperat etiam spiritibus impuris, & auscultant ei?

28 Emanavit autem fama ipfius in totam regionem circumjacen-

tem Galilææ.

20 Et statim è synagoga egressi, venerunt domum Simonis & Andrææ cum Jacobo & Joanne.

30 Socrus autem Simonis decumbebat febricitans: & statim

dicunt ei de illa.

31 Tunc accedens erexit eam, prehensa manu ejus: & dimitit eam febris statim, & ministravit

32 Quum autem serum diei efset, occidente sole, adducebant ad eum omnes male affectos & dæmoniacos.

33 Et civitas tota coacta erat ad offium,

53 , too to assyste subscrata 34 Et

14 Et sanavit multos male affectos variis morbis, & dæmonia multa ejecit; & non finebat dicere dæmonia qued infum noffent.

35 Et mane valde multa nocte quum furrexisset, exiit, & abiit in desertum locum & illic precabatur.

36Et profecuti funt eum Simon

& qui cum iplo erant,

27 Et quum inveniffent eum, dicent ei. Omnes te quærunt.

38 Tune dicit eis, Eamus in contigua oppidula, ut & illic prædicem; ad hoc enim fum egreffus,

20 Et prædicabat in fynagogis cerum in tota Galilæa, & dæmo-

nia ejiciebat.

40 Venitque ad eum leprofus precans eum, eique ad genua procidens, ac dicens ei, Si velis, potes me purgare.

41 Jesus autem commiseratione intima commotus, extensa manu tetigit eum, & dixit ei, Volo;

purgator.

42 Et guum bac dixiffet, fatim abiit ab eo lepra & purgatus fuit.

43 Et graviter interminatus ei Jesus, flatim ablegavit eum.

44 Dixitque ei, Vide ut nemini quicquam dicas : fed abi, oftende teiplum facerdoti, & offer pro purgatione tua quod imperavit Moses, ut hoc fit eis testimonio.

45 Ille verò egreffus cæpit prædicare multa, & multa divulgare, ita ut jam non poffet Jesus manifeste introire in civitatem: sed foris in desertis locis erat, & veniebant ad eum wount fin : nibant

C A P. STIL

Christius fimut varalyfin & peccata folvit, Mattheum vocat, discipulosque excusat neglecti jejunii & fabbati.

T rurfus intravit Capernaum interjectis aliquot diebus, &

auditum eft eum domi effe;

2 Statimque coacti funt multi, aded ut jam non caperent cos, ne quidem loca quæ erant ad offium: & loquebatur eis fermonem evangelis.

3 Tune venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui à quatuor

portabatur.

4 Et quum non poffent ei appropinquare propter turbam, de-texerunt tabulatum loci, in quo erat, eoque perfosso, funibus demiserunt grabbatum, in quo paralyticus jacebat.

5 Quum autem vidiffet Jefus fidem eorum, dixit paralytico, Fili, remissa sunt tibi peccata tua.

6 Erant autem illic quidam ex scribis sedentes, & ratiocinantes

in cordibus fuis,

7 Quid ifte ita loquitur blafphemias? Quis potest remittere peccata, nifi folus Deus?

8 Et quum statim cognoviffet Jefus spiritu suo, cosita ratiocinari apud se, dixit eis, Quid ifta ratiocinamini in cordibus veffris?

Q Utrum eft facilius dicere paralytico, Remissa sunt tibi peccata? an dicere, Surge, & attolle grabbatum tuum, & ambula?

10 Ut autem sciatis Filium hominis habere potestatem remittendi peccata in terra (ait paraly-

11 Tibi dico, Surge, & attol'e grabbatum tuum, & abi domum tuam.

12 Tunc ille ftatim furrexit, fublatoque in humeros grabbato, egressus est coram omnibus : aded ut obstupescerent omnes, & glorificarent Deum, dicentes, Nunquam tale quicquam vidimus.

13 Et egreffirs eft rurfus ad mare: totaque turba veniebat ad

eum, & docebat eos.

14 Et quum prætergrederetur, vidit Levin Alphæi filium sedentem ad telonium, dixitque ei, Sequere me. Et is surgens sequutus est eum.

15 Et factum est, ut quum Jefus accumberet in domo illius, multi etiam publicani & peccatores simul discubuerunt cum Jesu, & discipulis ejus : erant enim multi, & sequuti suerant eum.

16 Quumque scribæ & Pharisæi vidissent eum edentem cum publicanis & peccatoribus, dixerunt discipulis ejus, Quid est quòd cum publicanis & peccatoribus

edit ac bibit?

t

e

a

0

77 Et quum boc audisset Jesus, dicit eis, sis qui valent non opus est medico, sed iis qui male se habent: non veni ut vocarem justios, sed peccatores, ad resipiscentiam.

18 Discipuli autem Joannis ac Pharisæorum jejunabant: veniunt igitur & dicunt ei, Quere discipuli Joannis & Pharisæorum jejunant, tui autem discipuli non jejunant?

19 Tunc ait eis Jesus, Num possunt filii thalami, quo tempore cum ipsis est sponsus, jejunare? quamdiu habent secum sponsum, non possunt jejunare.

20 Venient autem dies, quum fublatus ab eis erit fponfus, & tunc jejunabunt illis diebus.

21 Sed nemo panniculum impexum insuit vestimento veteri: alioquin illud ipsius supplementum novum tollit aliquid ex vetere vestimento, & sit pejor fissura.

22 Et nemo injicit vinum novum in utres veteres, alioqui vinum effunditur, & utres pereunt; fed vinum novum in utres recentes injiciendum eft.

23 Factum est autem ut ipse præteriret sabbato per sata, & caperunt discipuli ejus iter saciendo ve ere spicas.

24 Tunc Pharifæi dixerunt ei, Ecce, cur faciunt fabbato quod non licet?

25 Et ipse dixit eis, Nunquam legistis quod secerit David, quum egeret, & esuriret ipse, & qui cum eo erant?

26 Quemodo ingreffus fit demum Dei sub Abiathar pontifice maximo, & panes proposititios ederit, quos non licer edere, nice facerdotibus, & dederit etiam sis qui secum erant?

27 Dixit etiam eis, Sabbatum propter hominem factum eft, non homo propter fabbatum,

28 Itaque Filius hominis eft etiam fabbati dominus.

CAP. III.

Jus sabbati. Investitura apostolorum. Per quam vim ejiciantur dæmonia: & quis mater aut frater Christi.

Pam: eratque illic quidam arefactam manum habens.

2 Et observabant an sabbato fanaturus esset eum ; ut ipsum accusarent.

3 Tunc ait homini habenti manum arefactam, Surge in medium,

4 Eis autem dixit, Licet fabbato benefacere, an malefacere euipiam? hominem fervare, aut trucidare? ipfi vood filebant.

5 Et quum circumspexisset eos cum ira, simul dolens quod occalluisset cor eorum, dicit homini, Extende manum tuam. Et is extendit: restitutaque est manus ejus sana ut altera.

6 Tunc egressi Pharisei statim cum Herodianis confiliencimierunt adversus eum, ut eum perderent,

7 Sed Jesus cum discipulis suis secessit ad mare; & magna mulaitudo sequuta est eum à Galilæa,

& à Judæa,

8 Et Hierosolymis, & ab Idumæa, & regione quæ est trans Jordanem: & qui circa Tyrum ac Sidonem babitabant, magna multitudine, quum audissent quanta faceret, venerunt ad eum,

fuis, ut navigiolum sibi semper adesset propter turbam, ne ipsum

opprimerent.

adeo ut inciderent in eum, ut ipfum tangerent, quotquot tenebantur flagellis.

eum conspexerant, accidebant ei ad pedes, & clamabant, dicentes, Tu es Filius ille Dei.

nabatur eis, ne ipsum manifestum facerent.

13 Tunc ascendit in montem, & advocavit ad se quos ipse voluit: & venerunt ad eum.

14 Et constituit duodecim, ut fecum effent, & ut mitteret eos ad prædicandum evangelium:

fanandi morbos, & ejiciendi dæmonia.

poluit nomen Petrum)

27 Et Jacobum filium Zebedæi, & Joannem fratrem Jacobi (& imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru)

18 Et Andream, & Philippum, & Bartholomgum, & Matthgum, & Thomam, & Jacobum Alphai filium, & Thaddgum, & Simonem Cadaaniten,

ro Et Judam Iscarioten, qui prodidit eum : veneruntque do-

mum.

ba; adeo ut ne capere quidem cibum possent.

21 Et quum bæc audissent ipfius propinqui, venerunt ut prehenderent eum: dicebant enim eum apud se non esse.

22 Scribæ verò qui Hierosolymis descenderant dicebant, Certè habet Beelzebulum, & certè per principem dæmoniorum ejicit dæ-

monia.

23 Quum autem eos advocâsset, dixit eis per parabolas, Quomodo potest Satanas Satanam ejicere?

24 Neque fi regnum adversus sese distideat, potest stare regnum

illud.

25 Neque si domus contra semetipsam dissideat, potest stare domus illa.

26 Sic quoque si Satanas insurrexit & distidet adversus semetipsum, stare non potest, sed sinem habet.

27 Non potest quisquam potentis alicujus vasa, ingressus domum eius, diripere, nisi primò validum illum vinxerit: & tunc domum ejus diripiet.

28 Amen dico vobis, quævis peccata remittentur filiis hominum, & blafphemiæ quibuscunque

blasphemarint.

29 Sed quicunque blasphemarit in Spiritum Sanctum, non habet remissionem in æternum, sed tenetur æterno judicio.

30 Dicebant enim, Spiritum

impurum habet.

31 Veniunt igitur fratres & mater ejus; & foris stantes miserunt ad eum, & eum vocarunt.

12 Sedebat autem circa eum turba; illi verò dixerunt ei, Ecce mater tua & fratres tui foris quærunt te.

33 Tunc respondit eis, dicens, Quæ est mater mea, aut fratres mei?

34 Et quum circumspexifiet in circuito

ip-

re-

IM

y-

rtè

per

æ-

et,

do

us

m

e-

re

r-

t-

m

1-

n

n

n

3

e

circuitu eos qui circumsedebant, ait, Ecce mater mea, & fratres mei.

35 Quicunque enim fecerit quod Deus vult, is est frater meus, & soror mea, & mater.

CAP. IV.

Parabola seminantis, ejustemque expositio; & navigatio pericu-

T rursus capit docere apud mare: & coacta est ad eum turba multa, adeo ut ipse navigium ingressus sederet in mari: tota autem turba apud mare in terra erat.

2 Et docebat eos per parabelas multa, dicebatque eis in doctrina fua;

3 Audite, ecce quidam fator

4 Et factum est inter serendum, aliud quidem cecidit secundum viam: veneruntque volucres cæli, & devoraverunt illud.

s Aliud verò cecidit in petrofa, ubi non habebat terram multam, & statim exortum est, propterea quòd non habebat profundam terram:

6 Sole autem exorto, ardore tactum eft, & propterea quòd non habebat radicem, exaruit.

7 Et aliud cecidit in spinas, & ascenderunt spinæ, & suffocarent illud, & fructum non edidit.

8 Et aliud cecidit in terram bonam, ediditque fructum affurgentem ac crescentem: et tulit aliud tricena, & aliud sexagena, & aliud centena.

9 Tunc dixit eis, Qui habet aures ad audiendum, audiat.

10 Quum autem effet solus, interrogarunt eum qui circum eum erant cum duodecim de parabola.

rt Et dixit eis, Vobis datum est nosse mysterium regni Dei ; iis autem qui foris sunt, per parabolas omnia ifla fiunt.

cernant; & audientes audiant, & non intelligant; nequando se convertant, & remittantur eis peccata.

13 Præterea dixit eis, Nescitisparabolam istam? & quomodo omnes parabolas cognoscetis?

14 Sator ille fermonem ferit.

15 Ifti autem funt qui juxta viam femen excipiunt, in quibus videlicer feminatur fermo: sed postquam audierunt, statim venit Satanas, & tollit sermonem qui seminatus suerat in cordibus corum.

16 Et isti sunt similiter qui in petrosa semen excipiunt, qui widelicet, quum audiunt sermonem, statim cum gaudio excipiunt eum.

17 Et non habent radicem in sese, sed temporarii sunt: deinde orta afflictione aut perseguntione propter sermonem, statim offenduntur.

18 Hi funt autem, qui in splnas semen excipiunt, hi sunt, inquam, qui sermonem audiunt :

19 Sed solicitudines seculi hujus, & fallacia divitiarum, & cupiditates quæ in cæteris rebus werfantur, introcuntes suffocant sermonem, isque redditur fructus
expers.

bonam semen exceperunt, qui videlicet audient sermonem, & excipiunt: & fructum ferunt, aliud tricena, aliud sexagena, aliud centena grana.

21 Dixit etiam eis, Num lucerna venit ut fubter modium ponatur, aut fubter lectum? nonne ut candelabro imponatur?

22 Non est enim quiequam occultum, quod non sit manifestum futurum, neque quod abscondatur, sed oportet ut in apertum veniat.

E 2

23 Si quis habet aures ad au-

diendum, audiat.

24 Præterea dixit eis, Videte quid audiatis: quâ mensurâ metimini, vobis metietur, & adjicietur vobis qui auditis.

25 Qui enim habet, dabitur ei: & qui non habet, etiam quod ha-

bet tolletur ab eo.

26 Item dicebat, Ita est regnum Dei, ut si quispiam jaciat semen in terram;

27 Et dormiat, & exfurgat nofie ac die: & semen germinet, & affurgat quomodo ipse nescit.

28 Sponte enim terra fructum feit, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica.

29 Quum autem prodiderit sese fructus, flatim mittit meffores,

quoniam adeft meffis.

30 Dicebat etiam, Cui rei affimilaverimus regnum Dei? aut qua collatione contulerimus illud?

- 31 Velut grano sinapis: quod cum seritur in terra, minimum est omnium seminum que in terra sunt:
- 32 Sed quum satum suerit, assurgit, & fit maximum omnium olerum, editque ramos magnos, ita ut possint sub ejus umbra voducres cœli nidulari.

33 Et talibus multis parabolis loquebatur eis sermonem evangelii, prout poterant audire.

34 Abique parabola verò non loquebatur eis: privatim autem discipulis suis explicabat omnia.

35 Dixit autem eis die illo, quum serum diei esset, Transea-

mus in ulteriorem ripam.

36 Dimissa igitur turba acceperunt eum ut erat in navigio, sed & alia navigiola erant cum eo.

37 Tunc oritur turbo venti magnus, & fluctus irruebant in navigium, ita ut jam impleretur. 38 Erat autem ipse in puppi, cervicali indormiens. Tunc expergefaciune eum, dicuntque ei, Magister, non est tibi curæ quòd perimus?

39 Experrectus igitur objurçavit ventum, dixitque mari, Sile, obtumesce. Tunc quievit ventus, sactaque est tranquillitas magna.

40 Dixit autem eis, Quid ita timidi effis? quomodo fidem non

habetis ?

41 Et timuerunt timore magno, dicebantque alius ad alium, Quisnam iste est, quòd etiam ventus & mare auscultant ei?

CAP. V.

Miracula erga damoniacum, erga filiam Jairi, & erga mulierem sanguinis fluxione laborantem.

T venerunt in ulteriorem ripam maris, in regionem

2 Egresso autem ipsi è navigio, statim occurrit è monumentis quidam, in quo erat spiritus impurus;

3 Qui domicilium habebat in monumentis, & ne catenis quidem quisquam poterat eum vincire;

4 Propterea quòd sæpe pedicis & catenis vinctus suerat, sed discerptæ suerant ab eo catenæ, & pedicæ contritæ; neque quisquam potuerat eum domare.

5 Et per omne tempus erat die ac nocte in montibus & in monumentis clamans, & concidens se-

ipfum lapidibus.

6 Quum vidisset autem Jesum procul, cucurrit & adoravit eum;

7 Et clamans voce magna dixit, Quid mihi tecum, Jesu Fili Dei altissimi? adjuro te per Deum ne me torqueas.

8 (Dicebat enim ei Jesus, Exi, spiritus impure, ex isto homine)

9 Tunc

9 Tunc interrogavit eum, Quod tibi nomen eft? Et respondit, dicens, Legio mihi nomen est; quia multi sumus.

ne ipsos mitteret extra illam re-

gionem.

ni,

X-

òd

1 -

e,

s,

a.

ta

n

0

3

11 Erat autem illic apud montes grex porcorum magnus pascens.

12 Et precati funt eum omnes illi dæmones, dicentes, Mitte nos ad porcos, ut in eos intro-

eamus.

13 Et permist eis statim Jesus. Egressi verò spiritus illi impuri introierunt in porcos: & ruit ille grex è præcipitio in mare (erant autem quasi bis mille) & suffocati sunt in mari.

14 Qui verò pascebant porcos, fugerunt, & renunciarunt in urbem & in agros. Et illi egressi sunt, ut viderent quid illud esset

quod factum fuerat.

15 Veniunt igitur ad Jesum, & conspiciunt eum qui fuerat dæmoniacus, sedentem, ac vestitum, & sanæ mentis, eum, inquam, qui habuerat lezionem: & timuerunt.

16 Et qui id viderant parraverunt eis quomodo actum esset cum dæmoniaco, & de porcis.

17 Tune illi coperunt eum rogare utabiret ex finibus ipforum.

18 Ipso verd ingresso in navigium, rogabat eum ille qui suerat dæmoniacus ut esset cum ipso.

19 Jefus autem non permifit ei, fed ei dixit, Abi domum tuam ad tuos, & eis renuncia quanta tibi Dominus præstiterit, & quòd mifertus sit tui.

20 Abiit igitur ille, & coepit prædicare in Decapoli quanta ipfi fecisset Jesus: & omnes miraban-

tur.

21 Et quum Jesus rursus trajecisset navigio in ulteriorem ripam, coacta est turba multa ad eum: eratque apud mare.

22 Et ecce, venit unus ex præfectis synagoen, nomine Jairus: & quum vidissent eum, accidit ad

pedes ejus

23 Et multum precabatur eum, dicens, Filiola mea in extremum adducta est : rogo ut venias, & imponas ei manus, ut servetur; & vivet.

24 Abiit igitur Jesus cum co: & sequebatur eum turba multa, &

comprimebant cum

25 (Tune mulier quedam que erat in fluxione fanguinis ab annis duodecim,

26 Fueratque multa perpessa à multis medicis, impenderat omnia sua, & nihil adjuta suerat, sed potius in deterius venerat;

27 Quum audiffet de Jesu, venit in turba à tergo, & tetigit vesti-

mentum ejus,

28 Dicebat enim, Si vel vestimenta ejus tetigero, servabor.

29 Et statim exaruit fons sanguinis ejus; & sensit corpore se sanatam esse ex eo stagello.

30 Statim autem Jesus, quum apud se cognovisset vim illam que ex seipso procierat, conversus in turba dixit, Quis tetigit vestimenta

31 Et dixerunt el discipuli ipsius, Vides turbam te comprimentem, & dicis, Quis me tetigit?

32 Ipfe verò circumípiciebat, ut videret eam que hoc fecerat.

33 Mulier autem timens & tremens, quum sciret quod in se factum suerit, venit & accidit ei ad pedes, dixitque ei omnem veritatem.

34 Ille autem dixit ei, Filia, fides tua te servavit; abi cum pa-

E 3

ce, & efto fana ex flagello tuo.)

35 Adhuc eo loquente, veniunt quidam à præfecto synagogæ, dicentes, Filia tua mortua et : quid ampliùs vexas magistrum?

36 Jesus autem statim ut audit hunc sermonem qui dicebatur, dicit præsecto synagogæ, Ne metue,

folummodo crede.

37 Neque permisit ut se quisquam una sequeretur, nisi Petrus, & Jacobus, & Joannes frater Jacobi.

38 Venit igitur domum præfecti fynagogæ, & tumultum conspicit, flentes & ejulantes multum.

39 Et ingressus dicit eis, Quid tumultuamini & fletis? puella non

est mortua, sed dormit.

40 Et deridebant eum. Ipse verò, ejectis omnibus, assumit patrem & matrem puellæ, & eos qui secum erant, & ingreditur eò ubi eret puella jacens.

41 Prehensaque manu puellæ, dicit ei, Talitha cumi; quod est, si interpreteris, Puella (tibi dico)

Jurge.

42 Et flatim surrexit puella, & ambulabat; erat enim annorum duodecim: & obstupuerunt stupere magno.

43 Ipse verd multum imperavit eis, ne quis id resciret, dixitque ut daretur puellæ quo vescere-

CAP. VI.

Prædicans Christus in patria contemnitur. Mittuntur apostoli. Joannes ab Herode decollatur. Quinque panibus saturatur ingens populus.

E T egreffus eft illinc, venitque in patriam fuam: & fequuti

funt eum discipuli ejus.

2 Quumque advenisset sabbatum, capit in synagoga docere: multique audientes percellebantur, dicentes, Unde huic ista, & quæ est hæc sapientia quæ data est ei, quòd etiam virtutes tales per manus ejus edantur?

Nonne iste est faber ille, filius Mariæ, frater Jacobi, & Jose, & Judæ, & Simonis ? nonne & sorores ejus hic sunt apud nos ? Et of-

fendehantur in ipfo.

4 Dicebat autem eis Jesus, Non est propheta inhonoratus nisi in patria sua, & inter cognatos, & domi suæ.

5 Neque potuit illic virtutem ullam edere, nifi quòd quum paucis ægrotis imposuisset manus, sanavit eos.

6. Mirabaturque propter incredulitatem eorum, & circuibat vi-

cos in orbem, docens.

7 Tunc advocavit duodecim illos, capitque eos mittere binos: deditque eis potestatem adversus spiritus impuros.

8 Er præcepit els, ut nihil fumerent ad iter, nisi virgam tantùm; non peram, non panem, non æs in zona:

9 Sed in calcearentur fandaliis; & ne induerentur binis tunicis.

no Et dicebat eis, Ubicunque introieritis domum, illic manete,

usquedum exeatis illinc.

vos, neque audierint vos, egressi illine excutite pulverem qui suberit pedibus vestris, ut hoc sit testimonium adversus eos. Amen dico vobis, tolerabilior erit Sodomorum conditio aut Gomorrhorum in die judicii, quam urbis illius.

12 Egressi igitur illi proclamabant ut resipiscerent bomines.

13 Et oæmonia multa ejiciebant, ungebantque oleo multos ægrotos, & sanabant eos.

14 Audivit autem bær rex Herodes (clarum enim factum erat k

nomen ejus) dixitque, Joannes ille qui baptizabat, suscitatus est ex mortuis, & propterea virtutes agunt in eo.

15 Alii dicebant, Elias est. Alii verò dicebant, Propheta est, vel

unus ex prophetis illis.

16 Quum igitur bæc audisset Herodes, ait, Iste est Joannes quem ego decollavi: ipse suscitatus est ex mortuis.

17 Ipse enim Herodes missis fatellitibus prehenderat Joannem & vinxerat eum carcere, propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam uxorem.

18 Dicebat enim Joannes Herodi, Non licet tibi habere uxorem

fratris tui

19 Herodias autem imminebat ei, & cupiebat eum trucidare, nec

poterat.

20 Herodes enim metuebat Joannem, sciens eum esse virum justum ac sanctum, & observabat eum, auditoque eo multa saciebat & libenter eum audiebat.

adesset, quo tempore Herodes in natalitiis suis cœnam faciebat proceribus suis, ac chiliarchis, & pri-

mariis Galilææ;

22 Et introsset filia ipsius Herodiadis, ac saltasset, placuissetque Herodi & simul accumbentibus, rex ait puelle, Pete à me quodcunque volueris, & dabo tibi.

23 Juravitque ei, Quodeunque à me petieris dabo tibi, usque ad

dimidium regni mei.

24 At illa egressa dixit matri fuæ, quid petam? Illa verò dixit,

Caput Joannis Baptistæ.

25 Puella igitur cum festinatione statim ad regem ingressa, id petiit, dicens, Velim ut jam nunc des mihi in patina caput Joannis Baptistæ. 26 Rex autem valde trissis factus, noluit tamen, propter jusjurandum & eos qui simul accumbebant, eam aspernari.

27 Et flatim rex, misso spiculatore, imperavit ut afferretur ca-

put cjus.

28 Ille verò abiit, ac decollavit eum in carcere; attulitque caput ejus in patina, & dedit illud puellæ, & puella dedit illud matri suæ.

29 Quumque boc audissent discipuli ejus, venerunt, & sustulerunt cadaver ejus, & posuerunt în

monumento.

30 Coacti funt autem apostoli ad Jesum, & annunciaverunt ei omnia, & quæ egerant, & quæ docuerant.

31 Et dixit eis, Venite vos seorfum in desertum locum, et requiescite paululum. Erant enim multi venientes & abeuntes: & ne cibum quidem capere ipsis vacabat.

32 Abierunt igitur in desertum

locum navigio feorfum.

33 Vidit autem eos abeuntes turba, & agnoverunt eum multi: & pedibus ex omnibus civitatibus concurrerunt illuc, præveneruntque eos, & convenerunt ad eum.

34 Tunc egreffus vidit turbam multam Jefus, & commiseratione intima commotus est super eis, quoniam erant ut oves non habentes pastorem; cæpitque eos docere multa.

35 Quum autem jam multus dies esset, adierunt eum discipuli ejus, dicentes, Desertus est locas iste, & jam multus dies est;

36 Dimitte eos, ut abeuntes in circumjacentes agros ac vicosemant fibi panes: nam quo vescantur non

habent.

37 At ille respondens dixit eis Date vos ipsis quo vescantur. Tunc dicunt ei, Num prosecti emeri-

PAUS

mus ducentis denariis panes, & dederimus eis quo vescantur?

38 Ipse verò dixit eis, Quot panes habetis? abite & videte. Et illi, re cognità dixerunt, Quinque, & duos pisces.

39 Tunc imperavit eis ut facerent discumbere omnes per convi-

via fuper viridi gramine.

40 Discubuerunt igitur figillatim per arcolas, partim centeni, &

partim quinquageni.

Ar Et acceptis quinque illis panibus, ac duobus illis pifcibus, quum fuspexisset in cœlum, benedixit, ac fregit panes; deditque discipulis suis, ut illi apponerent: & duos pisces partitus est omnibus.

42 Comederuntque omnes, &

faturati funt. turing men hal s atiol

duodecim cophinos plenos, & ex piscibus.

44 Erant autem qui comederant

quafi quinquies mille viri.

45 Et statim coegit discipulos suos inscendere navigium, & præire in ulteriorem ripam Bethsaidæ oppositam, dum ipse dimitteret turbam.

46 Et quum amandaffet eos, abiit in montem ad precandum.

47 Quum autem serum diei adesset, erat navigium in medio ma-

ri, & iple folus in terra,

48 Viditque eos vexatos in navigio provehendo (erat enim ventus eis contrarius) & circa quartam vigiliam noctis venit ad eos, ambulans super mare, volebatque eos præterire.

49 Illi verd, vifo eo ambulante fuper mare, putârunt spectrum

effe, & exclamaverunt.

50 (Omnes enim videbant eum, & turbati funt) Sed statim loquutus est cum eis, & dixit, Considite; ego sum, ne timete.

51 Tunc ascendit ad eos in navigium, quievitque ventus; & ipsi multo magis apud sese obstupescebant, & mirabantur.

52 Non enim intellexerunt quod factum fuerat illis panibus, quoniam cor corum funidum erat.

53 Et quum trajecissint, venerunt in terram Genesaret, & appulerunt.

54 Tune ipsis egressus è navigio,

statim agnito eo,

55 Percursa tota illa circmjacente regione, bomines loci illius coperunt in grabbatis male affectos circumferre, ubi audiebant eum esse.

56 E: quocunque introissent in vicos, aut urbes, aut agros, in foris ponebant ægrotos, & precabantur eum ut vel simbriam pallii ipsius tangerent: & quotquot tangebant eum, servabantur.

aupnuCuA P. (aVII.5 , fie bi)

Præpostera Pharisæorum religio. Chananæa sides. Surdus mutus sanatur.

TUNC coguntur ad eum Pharifæi, & quidam ex fcribis, qui venerant Hierofolymis,

2 Et quum vidissent quosdam ex discipulis ejus pollutis manibus (id est, illotis) edere panem, conquesti sunt.

3 (Nam Pharifæi & omnes Judæi, nifi pugno laverint manus, non edunt, tenentes traditionem feniorum:

4 Et à foro venientes, nisi loti fuerint, non edunt: & alia multa funt, quæ acceperunt tenenda; nempe lotiones poculorum, & fextariorum, & æramentorum, & lectorum.)

5 Deinde interrogârunt eum Pharifæi & fcribæ, Quare discipuli tui non ambulant secundum traditionem seniorum, sed illotis mani-

bus edunt panem?

6 Ille

6 Ille verò respondens dixit eis, Benè certe prophetavit Esaias de vobis hypocritis; ut scriptum est, Populus iste labiis me honorat, cor autem eorum procul abest à me.

7 Frustra verò me colunt, docentes doctrinas que sunt mandata

hominum. slenge

8 Nam omisso mandato Dei, tenetis traditionem hominum, lotiones sextariorum &poculorum: aliaque similia hujusmodi multa facitis.

9 Præterea dixit eis, Sane bellè abeletis mandatum Dei, ut tradi-

tionem veftram fervetis.

10 Moses enim dixit, Honora patrem tuum & matrem tuam; &, Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur.

11 Vos autem dicitis, Si dixerit quispiam patri vel matri, Corban (id est, donum) est quocunque a me juvari posses, insons erit.

12 Nec permittitis amplius eum quicquam præstare patri suo, aut

matri fuæ :

- 13 Irritum facientes sermonem Dei traditione vestra quam tradidistis: & similia hujusmodi multa facitis.
- 14 Advocata etiam tota turba dixit eis, Audite me, omnes, & attendite.
- 15 Nihil est extra hominem, quod ingrediens in eum possit eum polluere: sed quæ egrediuntur ex eo, illa sunt quæ polluunt hominem.
- 16 Si quis habet aures ad audiendum audiat.
- 17 Et quum introîsset domum, digressus à turba, interrogârunt eum discipuli ejus de parabola.
- 18 Tunc dicit eis, Itane & vos intelligentia caretis? non intelligitis, quicquid extrinsecus ingreditur in hominem, non posse eum polluere?

19 Non enim ingreditur in cor ejus, sed in ventrem, & in latrinam abit, purgans omnes escas.

20 Dicebat autem, quod ex homine egreditur, illud polluere ho-

minem.

21 Intus enim ex corde hominum, malæ cogitationes egrediuntur, adulteria, scortationes, cædes,

22 Furta, augendæ rei artes, scelera, dolus, protervia, oculus malus, obtrectatio, superbia, amentia.

23 Omnia hæc scelera intus ex-

cent, & polluunt hominem.

24 Et illinc furgens abiit in confinia Tyri ac Sidonis: & ingressus domum, neminem volebat boc scire: sed non potuit latere.

25 Quum enim de eo audisset mulier, cujus filiola habebat spiritum impurum, venit, & accidit ad

pedes ejus.

26 (Erat autem mulier Græca, Syrophænissa gente) & rogavit eum ut dæmonium ejiceret ex filia sua.

27 Jesus autem dixit ei, Sine prius saturari liberos: non est eni n bonum accipere panem liberorum, & objicere catellis.

28 lpsa verò respondit, & dixit ei, Etiam, Domine: sed enim catelli edunt sub mensa ex micis

puerorum.

29 Tunc dixit ei, Propter istum fermonem abi: exiit de monium ex filia tua.

- 30 Quum autem illa abiisset domum suam, invenit dæmonium exivisse, & filiam projectam super lectum.
- 31 Tunc egressus è finibus Tyri ac Sidonis, venit ad mare Galilez, per medios fines Decapolis.
- 32 Et offerunt ei surdum difficulter loquentem, & precantur eum, ut imponat ei manum.

33 Ipfe verò, quum abduxisset eum è turba privatim, misit digitos suos in auriculas ejus: & quum spuisset, tetigit linguam ejus.

34 Et quum suspexisset in calum, ingemuit, dixitque ei, Ephphatha, quod est, Adaperitor.

35 Et statim adapertæ sunt aures: & solutum est vinculum linguæ ipsius, & loquebatur rectè.

36 Et interdixit eis ne cui dicerent: sed quantumcunque ipse eis interdixisset, multo magis boc prædicabant.

37 At supra modum percellebantur, dicentes, Bene omnia secit: facit ut & surdi audiant, & muti loquantur.

CAP. VIII.

Miraculum septem panum, Cæci Sanatio, Apostelorum de Christo consessio. Satanam esse qui animam servare suadet.

Diebus illis quum multa omnino turba effet, nec haberent quo vescerentur, advocatis discipulis suis, Jesus dixit eis,

a Intima misericordia commoveor erga turbam; qui jam triduum manent apud me, nec ha-

bent quo vescantur.

3 Quòd fi dimifero eos jejunos domum fuam, deficient in via : quidam enim ex eis procul venesunt.

A Responderunt autem ei discipuli ejus, Unde istos quispiam possit hic satiare panibus in deserto?

5 Interrogavit autem eos, Quot panes habetis? Iph verò dixerunt,

Septem.

discumberet humi: & acceptis septem illis panibus, quum gratias egistet, fregit, deditque discipulis suis, ut eos apponerent: & apposuerunt turbæ. 7 Habebant autem pisciculos paucos: & quum benedixisset, dixit ut hos etiam apponerent.

8 Comederunt autem & saturati sunt : & sustulerunt fragmentorum quæ superfuerant, septem

sportas.

9 Erant autem qui comederant, quali quatuor mille: dimintqueeos.

10 Et statim ingressus in navigium cum discipulis suis, venit in

partes Dalmanutha.

21 Prodierunt autem Pharifæi, coperuntque altercari cum eo, quærentes ab eo fignum è colo, ipfum tentantes.

12 Iple verò cum altè ingemuisset spiritu suo, dixit, Cur gens ista fignum requirit? Amen dico vobis, si dabitur isti genti signum.

13 Et cie relictis, ingressus rursus navigium, abiit in ulteriorem

ripam.

14 Fuerant autem obliti discipuli sumere panes, & panem non nifi unum habebant secum in navigio,

15 Tunc edixit eis, dicens, Videte, cavete a fermento Pharisaorum, & fermento Herodis.

16 Disceptabant igitur alii adversus alios, dicentes, Panes non

habemus.

17 Id autem quum nosset Jesus, dixit eis, Quid disceptatis quòd panes non habetis? nondum animum advertitis, nec intelligentia præditi estis? adhuc stupidum habetis cor vestrum?

18. Quum oculos habeatis, non cernitis? & quum aures habeatis, non auditis? neque memores effis?

19 Quum quinque illos panes fregi illis quinquies mille, quot cophinos fragmentis plenos fustulistis? Dicunt ei, Duodecim.

20 Quum autem septem illos panes illis quater mille, quot sportas fragmentis plenas sustulistis?

Ші

1

Illi verò dixerunt, Septem.

21 Tune dixit eis, Quomodo

22 Venit autem Bethfaidam: & obtulerunt ei cæcum, & precati funt eum ut ipfum tangeret.

23 Tunc prehens manu cæci, eduxit eum extra vicum: & quum inspuisset in oculos ejus imposuissetque ei manus, interrogavit eum ecquid videret.

24 Qui quum suspexisset, dixit, Video homines instar arborum

ambulantes.

it

ñ

13

0

n

d

t

25 Deinde rursum imposuit manus oculis ejus, secitque ut denuo oculos attolleret; & restitutus suit, viditque procul & dilucide omnes.

26 Tunc Jesus mist eum domum suam, dicens, Neque in vicum illum ingreditor, neque becc

dicito cuiquam in vico.

27 Egressus est autem Jesus ac discipuli ejus in vicos Cæsareæ, quæ cognominatur Philippi: & in via interrogavit discipulos suos, dicens eis, Quemnam esse me dicunt homines?

28 Illi verò responderunt, Joannem Baptistam; & alii Eliam, alii verò unum ex prophetis.

29 Tunc ipse dixit eis, Vos autem, quem me dicitis esse? Respondens verò Petrus dicit ei, Tu es ille Christus.

30 Tunc interminatus est, ut nulli id dicerent de se.

31 Et cæpit eos docere, quod oporteret Filium hominis multa pati, & reprobari à fenioribus, & primariis facerdotibus, ac feribis, & trucidari, & tribus post diebus resurgere.

32 Et aperte eum fermonem loquebatur. Tunc prehensum eum

Petrus copit objurgare,

33 Ipse verò conversus, & intuitus discipulos suos, objurgavit Petrum, dicens, Abscede a me, Satana; nam non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum.

34 Et quuin advocaffet turbam cum discipulis suis, dixit eis, Quicunque vult pone me venire abdicet semetipsum, & tollat crucem suam, ac sequatur me.

35 Quisquis enim voluerit animam suam servare, perdet eam : quisquis autem perdiderit animam suam causa mea & evangelii, is

fervabit eam.

36 Quid enim profuerit cuipiam, fi lucratus fuerit mundum totom & anima fua mulctetur?

37 Aut quam dabit quispiam compensationem animæ suæ?

38 Nam quemcunque puduerit mei ac meorum fermonum in gente ista adultera & peccatrice, Filium etiam hominis pudebit ejus, quando venerit in gloria Patris sui cum angelis illis sanctis.

CAP. IX.

Transfiguratio Christi. Quis Elias fit. Spiritus mutus ejicitur. Discipuli exemplo pueruli de prioritate instruuntur.

PRæterea dixit eis, Amen dico vobis, funt quidam ex iis qui hîc adstant, qui nequaquam gustabunt mortem, usquedum viderint regnum Dei venisse cum potentia.

2 Sexto verò post die assumit Jesus Petrum, & Jacobum, & Joannem, & subducit eos in montem sublimem seorsum solos; & transformatus suit coram eis.

3 Et vestimenta ejus facta funt corufcantia, candida valde ut nix, qualia non potest fullo in terra dealbare.

4 Et visus est eis Elias cum Mose, qui colloquebantur cum Jesu.

5 Tunc respondens Petrus dicit Jefu, Jesu, Rabbi, bonum est nos hic esse: faciamus igitur tabernacula tria; tibi unum, & Mosi unum, & Eliz unum.

6 Nec enim sciebat quid loqueretur; erant enim exterriti.

7 Et exstitit nubes quæ isumbravit eos: venitque vox è nube, dicens, Hic est Filius ille meus, dilectus ille, ipsum audite.

8 Et repente quum circumspexissent, non amplius viderunt quenquam, nisi solum Jesum secum.

9 Quum verò descenderent è monte, interdixit eis ut nemini narrarent quæ viderant, niß postquam Filius hominis à mortuis resurrexisset.

10 Ipsi igitur hanc rem continuerunt apud se, mutuò quærentes quid illud esset, à mortuis resurgere.

11 Et interrogarunt eum, dicentes, Cur scribæ dicunt oportere

pt Elias priùs veniat?

- 12 Ipse verò respondens dixit cis, Elias quidem, postquam priùs venerit, restituet omnia: sed ut scriptum est de Filio hominis, oportes ut multa patiatur, & pronihilo habeatur.
- 13 Sed dico vobis, & Eliam yenisse, & istos ei secisse quæcunque voluerunt, sicut scriptum est de eo.
- 14 Et quum venisset ad discipulos suos vidit turbam multam circa eos, & scribas cum eis altercantes.
- 15 Et statim tota turba viso eo expavit; & accurrentes falutaverunt eum.

16 Tune interrogavit scribas, Quid altercamini inter vos?

17 Et respondens quidam è turba, dixit, Magister, adduxi filium meum ad te, habentem spiritum mutum, 18 Qui ubicunque eum corripuerit, lacerat eum; ipfe verò spumat, & stridet dentibus suis, & exarescit. Et dixi discipulis tuis, ut eum ejicerent, sed non potuerunt.

19 Ipfe verò respondens ei dixit, O natio ineredula, quonsque tolerabo vos ? adducite eum ad me.

20 Illum igitur adduxerunt ad eum. Et eo conspecto, statim spiritus discerpsit eum: & ille, quum cecidisset in terram, volutabat sese spumans.

21 Tunc interrogavit Jesus patrem ejus, Quantum temporis est quod hoc accidit ei? Isse verò ait,

Ab infante.

22 Et sæpe eum tum in ignem abjecit, tum in aquas, ut perderet eum. Sed si quid potes, succurre nobis, intima misericordia commotus erga nos.

23 Jesus autem dixit ei, Sl potes hoc eredere, omnia fieri possunt

credenti.

- 24 Pater verò pueri flatim clamans, cum lacrymis dixit, Credo, Domine: fuccurre incredulitati meæ.
- 25 Quum vidisset autem Jesus turbam simul accurrere, objurgavit spiritum illum impurum, dicens ei, Tu spiritus mute & surde, ego tibi impero, Exi ab eo, & ne ampliùs ingreditor in eum.
- 26 Et quum clamasset spiritus, multumque discerpsisset eum, exivit : & ille factus est quasi mortuus adeo ut multi dicerent, Certè mortuus est.

27 Jesus verò prehensa manu ejus, erexit eum: & ille surrexit.

28 Quum autem esset ingressus domum, discipuli ejus interrogarunt eum privatim, Cur nos non potuimus spiritum illum ejicere?

29 Ipje

P

ei

PI

m

29 lpfe verò dixit eis, Hoc genus damoniorum nulla re potest exire nifi precatione & jejunio.

30 Et illinc egressi, una iter faciebant per Galilæam; nec volebat ut quifquam id fciret.

31 Docebat enim discipulos fuos, & dicebat eis, Filius hominis tradetur in manus hominum, qui trucidabunt eum : fed trucidatus, tertio die refurget.

32 Ipfi verò ignorabant hoc dictum, & timebant eum inter-

rogare.

bat lefe isur 33 Venit igitur Capernaum : & cum venisset domum, interrogavit eos, Quid in via inter vos disceptabatis?

34 Infi verò filuerunt : nam alii adversus alios differuerant in via, quis effet futurus ipforum ma-

ximus.

35 Et quum consedisset, vocavit duodecim illos, & dixit eis, Si quis vult primus effe, erit omnium ultimus, & omnium minister.

36 Et acceptum puerulum ftatuit in medio corum: coque in

ulnas recepto, dixit eis,

37 Quifquis unum ex talibus puerulis excepent meo nomine, me excipit ; & quicunque me exceperit, non me excipit, fed eum

qui mist me.

38 Respondit autem ei Joannes, dicens, Praceptor, vidimus quendam per nomen toum ejicientem dæmonia, qui non sequitur nos: & prohibuimus eum, quia non fequitur nos.

39 Jesus autem ait, Ne illum prohibete: nullus enim est qui edat virtutem per nomen meum, & possit rite male loqui de me.

40 Nam qui non est contra nos,

pro nobis eft.

è

u

13

-

41 Quisquis enim potum dederit vobis poculum aquæ in nomine mee, id eft, qued fitis Christi, Amen dico vobis, nequaquam perdiderit mercedem fuam,

42 Et quisquis offendiculo fuerit uni ex parvis ifiis qui credunt in me, bonum effet ei potius fi circumponeretur faxum molare circa collum ejus, & projiceretur in mare.

43 Quod fi manus tua facit ut tu offendas, abscinde eam: bonum est tibi ad viam ingredi mancum, potius quam duas manus habentem abire in gehennam, id eft, in ig-

nem inextinctum:

44. Ubi vermis corum non interit, & ignis non extinguitur.

45 Et fi pes tuus facit ut tu offendas, abscinde eum : bonum eft tibi ingredi in vitam claudum, potius quam duos pedes habentem projici in gehennam, id eft, in ignem inextinctum:

46 Ubi vermis corum non interit, & ignis non extinguitur.

47 Et fi oculus tuus facit ut tu offendas, erue eum: bonum est tibi introire in regnum Dei luscum, potins quam duos oculos habentem projici in gehennam ignis:

48 Ubi vermis corum non interit, & ignis non extinguitur.

49 Nam omnis komo igne falietur: & omnis oblatio sale salietur.

so Bonus est sal: si verò sal infullus fuerit, quonam ipfum condietis? habete in vobis ipfis falem, & pacem habete alii cum aliis.

CAP. X. Jus repudii. Parvulorum prarogativa. Difficultas divitum falvandorum. Petitio filiorum Zebedæi.

T illine digreffus venit in fines Judææ per oram Jordanis : & convenit rurfum turba ad eum : &, ut consueverat, rursum docebat eos.

2 Tunc accedentes Pharifæi interrogarunt

terrogarunt eum, an liceret viro uxorem dimittere, tentantes eum.

3 Ipfe verò respondens dixit eis, Quid vobis mandavit Moses?

4 Ipfi autem dixerunt, Moses permifit libellum abscessionis scribere. & dimittere uxorem.

Tunc respondens Jesus, dixit eis. Pro duritia cordis vestri scripfit vobis mandatum iftud.

6 A principio verò creationis masculum & forminam fecit Deus.

7 Propterea relinquet homo patrem fuum & matrem, & agglutinabitur uxori fuæ:

8 Et qui duo fuerant erunt caro una. Itaque non funt amplius duo, sed una caro.

o Quod ergo Deus conjunxit,

homo ne fejungat.

10 Et domi rurfum discipuli ejus eadem de re interrogarunt eum.

- II Ipfe verò dixit eis, Quicunque dimiferit uxorem fuam, & duxerit aliam, mechatur adverfus
- 12 Et fi mulier dimiferit virum fuum, & nupferit alteri, mecha-

13 Tunc obtulerunt ei puerulos nt tangeret eos: discipuli verò objurgabant eos qui offerebant.

- 14 Quod quum vidiffet Jefus, indignatus est, & dixit eis, Sinite puerulos venire ad me, & ne prohibete eos; talium enim est regnum Dei.
- 1; Amen dico vobis, quicunque non exceperit regnum Dei ut puerulus, nequaquam in id ingredi-
- 15 Et quum accepiffet eos in ulnas, impositis in eos manibus benedixit eis.
- 17 Egrediente autem ipso ut fefe daret in viam, quidam, quum accurriffet, & accediffet ei ad genua, interrogavit eum, Præceptor bone, quid faciam ut vitam æter-

nam poffideam?

18 Jefus autem dixit ei, Cur me dicis bonum? nullus eft bonus,

nifi unus, nempe Deus.

10 Mandata nosti; Ne mechator, Ne occidito, Ne furator, Ne falsum testimonium dicito, Ne damno afficito quenquam, Honora patrem tuum & matrem.

20 Ille verò respondens dixit ei, Magister, hæc omnia observavi,

à juventute mea.

- 21 Jefus autem eum intuitus. dilexit eum, & dixit ei, Unum te deficit : abi, quæcunque habes. vende, & da pauperibus; & habebis thefaurum in cœlo: & veni. sequere me, sublata in bumeres cruce.
- 22 Ille verò mæstus factus propter hunc fermonem, abiit con ristatus: habebat enim possessiones multas.

23 Et quum circumspexisset Jefus dicit discipulis suis, Quam difficulter qui opes habent, in regnum Dei introibunt!

24 Discipuli verò expaverunt ad hos fermones ipfius. Jesus autem rurfum respondens, dixit eis, Filii, quam difficile eft eos qui confidunt opibus in regnum Dei introire!

25 Facilius est camelum per foramen acu: transire, quam divitem

in regnum Dei introire.

26 Illi verò ampliùs percellebantur, dicentes inter fe, Et quis poteft servari?

27 Intuitus autem eos Jefus dicit, Apud homines hoc fieri non potest, sed non apud Deum: nam omnia fieri possunt apud Deum.

28 Tunc Petrus capit dicere, Ecce nos reliquimus omnia, &

fequuti fumus te.

20 Respondens autem Jesus ait, Amen dico vobis, nullus est qui reliquerit reliquerit domum, aut fratres, aut forores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut liberos, aut agros,

mea caufa & evangelii,

30 Quin accipiat centuplicia nunc isto tempore, domos, & fratres, & forores, & matres, & liberos, & agros, cum persequutionibus, & in seculo venturo vitam seternam.

31 Multi autem primi erunt

ultimi, & ultimi primi.

32 Erant autem in via ascendentes Hierosolyma; & præibat eis Jesus: & expavescebant, & eum sequendo terrebantur. Ipse verò assumptis rursum duodecim, illis capit dicere quæ sibi erant eventura,

33 Dices, Fice, afcendimus Hierofolyma, & Filius hominis tradetur principibus facerdotum & feribis: & condemnabunt eum morte, tradentque eum gentibus:

34 Et ipfæ iliudent ei, & flagellabunt eum, & inspuent in eum, & trucidabunt eum: sed tertio die

refurget.

36 Tune accedunt ad eum Jacobus & Joannes filii Zebedæi, dicentes, Magister, velimus ut quicquid petierimus præstes nobis.

36 Ipfe verò dixit eis, Quid me

vultis vobis præstare?

nobis ut unus ad dexteram tuam & alter ad finistram tuam sedenamus in gloria tua.

38 Jesus autem dixit eis, Nescitis quid petatis: potestis bibere poculum quod ego bibo, & baptismo quo ego baptizor, baptizari?

39 Ipsi verò dixerunt ei, Possumus. Jesus autem dixit eis, Poculum quidem quod ego bibo, bibetis, & baptismate quo ego baptizor, baptizabimini:

40 Sed sedere ad dexteram meam & ad sinistram meam, non est meum dare, fed dabitur quibue paratum eft.

41 Et quum bæc audissent alii decem, coperunt indignari de Ja-

cobo & Joanne.

42 Jesus autem quum eos advocasset, dixit eis, Scitis eos qui censentur imperare gentibus dominari in eas, & earum magnates potestatem habere in eas.

43 Verum non ita erit inter vos : sed quicunque voluerit sieri magnus inter vos, sit minister

vefter ;

vobis fieri primus, fit omnium fervus.

45 Nam & Filius hominis non venit ut fibi ministraretur, sed ut ministraret, & daret anima redemptionis pretium pro multis.

46 Tunc veniunt Hiericho; ecque egrediente ab Hiericho, ac discipulis ejus, & turba multa, filius Timæi, Bartimæus cæcus, sedebat apud viam mendicans.

47 Et quum audiflet ipsum esse Jesum illum Nazarenum, cepit clamare, & dicere, Fili Davidis

Jefo, miferere mei.

48 Objurgabant autem eum multi ut fileret: ille verò multo magis clamabat, Fili Davidis, miferere mei.

49 Tunc Jesus, quum substitisser, justit eum vocari. Vocart igitur cæcum, dicentes ei, Conside, surge; vocat te.

50 Iple verò abjecto pallio fuo, quum furrexisset, venit ad Jesum.

Quid vis tibi faciam? Cæcus autem ait ei, Rabboni, ut visum recipiam.

52 Jesus autem dixit ei, Abi, fides tua te servavit. Statim igitur recepit visum, & sequebatur Jesum in illo itinere.

F 1 F 2 STONE CAP.

CAP. XI.

Christus ingreditur Hierosolymam:
ejicit templo wendentes & ementes: wim sidei prædicat, & quæstione de baptismo Joannis sacerdotum os obturat.

Qu'UM autem appropinquarent Hierofolymis ad Bethphage & Bethaniam apud montem olearum, misit duos è discipulis

fuis;

- 2 Et dicit eis, Abite in vicum qui vobis est ex adverso: & statim at ingrediemini in eum, invenietis pullum ligatum, in quo nullus hominum sedit: solvite eum & adducite.
- 3 Quòd si quis vobis dixerit, Cur hoc facitis? dicite, Quoniam eo opus est Domino: & eum statim nuc missa.
- 4 Abierunt igitur, & invenerunt pullum licatum ad offium foris in bivio, & folverunt eum.

5 Tunc quidam corum qui illic adstabant, dixerunt eis, Quid facitis qui solvitis pullum?

6 Ipli verò dixerunt eis prout mandarat Jesus: & illi dimise-

runt eos.

7 Adduxerunt igitur pullum ad Jesum, & induxerunt ei pallia sua, & insedit ei.

8 Multi verò pallia sua straverunt per viam: alii autem frondes cædebant ex arboribus, & sternebant in viam,

9 Et qui præibant, quique sequebantur, clamabant, dicent's, Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini.

nostri David, quod venit in nomine Domini: Hosanna, O qui es in celis altissimis.

mam Dominus, & in templum : quumque circumspexisset omnia & vespera jam hora esset, abiit ad Bethaniam cum illis duodecim.

12 Et postero die quum exissent Bethania, esuriit.

13 Quumque procul vidisset sicum habentem solia, venit visurrus videlicet num inveniret aliquid in ea: & quum venisset ad eam, nihil invenit nisi solia, non enim erat tempus sicuum.

14 Tunc respondens Jesus dixit ficui, Ne ampliùs ex te in seculum quisquam fructum comedat. Et boc audierunt discipuli ejus.

15 Veniunt igitur Hierofolymam. Et ingressus Jesus in templum, cæpit ejicere eos qui vendebant & emebant in templo; & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas subvertit.

deportaret vas per templum.

Nonne scriptum ch, domum meam domum precationis vocatum iri ab omnibus gentibus? vos autem eam fecistis speluncam latronum.

18 Et boc audierunt scribæ & primarii sacerdotes, & quærebant quomodo eum perderent : time-bant enim eum, quia tota turba percellebatur super doctrina ip-sius.

nisset, egressus est Jesus extra urbem.

20 Et mane iter facientes prope ficum, viderunt eum exaruisse radicitus.

zi Tunc recordatus Petrus dia xit ei, Rabbi, ecce ficus illa eui imprecatus es exaruit.

22 Et respondens Jesus dixit eis,

23 Amen enim dice vobis, quicunque dixerit monti huic, Tolle te, projice te in mare, nec addubitaverit

65

bitaverit in corde suo, sed crediderit sutura quæ dicit, siet quicquid dixerit.

24 Propterea dice vobis, quæcunque precantes petitis, credite vos accepturos, & erunt vobis.

25 Et quum adstiteritis precantes, remittite, si quid habetis adversus aliquem: ut & Pater ille vester qui in cœlis est remittat vobis offensas vestras.

26 Nam fi vos non remiferitis, nec Pater ille vester qui in cœlis est remittet offensas vestras.

27 Tunc veniunt rursus Hierofolymam, & quum ipse ambularet in templo, veniunt ad eum primarii sacerdotes, & scribæ, & seniores,

28 Et dicunt ei, Qua auctoritate ista facis? & quis tibi dedit auctoritatem istam, ut hæc facias?

29 Jesus autem respondens dixit eis, Interrogabo vos & ego rem quandam : respondete igitur mihi, & dicam vobis qua auctoritate hæc faciam;

30 Baptisma Joannis è cœlo erat, an ex hominibus? responde-

te mihi.

3 r Ratiocinabantur autem apud fe, dicentes, Si dixerimus, è cœlo, dicet, Quare ergo non credidiffis ei?

nibus, timemus populum: omnes enim fentiebant de Joanne eum

vere prophetam fuiffe.

33 Tunc respondentes dicunt Jesu, Nescimus. Et Jesus respondens dicit eis, Nec ego dicam vobis qua auctoritate hæc faciam.

C A P. XII.

De similitudine vineæ. De lapide
ab ædiscatoribus reprobato, De
tributo. De resurrectione mortuorum. De legis summa, silio
Davidis, & vidua paupercules

E T cepit eis per parabolas dicere. Vineam plantavit quidam, & circumposuit sepem, & fodit lacum, & ædificavit turrim, & elocavit eam agricolis, ac peregrè prosectus est,

2 Missique servum ad agricola a suo tempore, ut ab agricolis acci-

peret ex fructu vineze.

3 Illi verò captum eum cieciderunt ac remiserunt inanem.

4 Et rursum misst ad eos alium servum; & illi huic quoque lapidato caput comminuerunt, & remiserunt dedecoratum.

5 Et rursum alium mist; & illum trucidarunt: multosque alios, hos quidem cædentes, illos

verò trucidantes.

6 Quum ergo unum adhuc haberet filium fuum dilectum, mifit etiam illum ultimum ad eos, dicens, Reverebuntur filium meum.

7 Illi verò agricolæ dixerunt inter se, Iste est hæres; venite, trucidemus eum, & nostra erit hæreditas.

8 Et captum eum, trucidârunt, & ejecerunt extra vineam.

9 Quid ergo faciet dominus vineæ? Veniet & perdet agricolas, & dabit vineam aliis.

10 Ne hanc quidem scripturam legistis, Quem lapidem reprobaverunt ædisicantes, is sactus caput est anguli:

Li A Domino factum est illue, & est mirabile in oculis nostris.

12 Studebant igitur eum prebendere, sed timuerunt turbam; nôrant enim eum auversus ipsos illam parabolam dixisie; itaque omisso eo abierunt.

ra Et milerunt ad eos quofdam è Pharifæis & Herodianis; ut cum irretirent captum fermone.

1 14

14 Illi verd, quum venissent, dicunt ei, Præceptor, scimus te veracem effe, neque curare quenquam; non enim respicis ad per-Sonam hominum, sed in veritate viam Dei doces: Licet censum Cæfari dare, an non? demus, an non demus?

15 Iple verd, quum sciret eorum hypocrifin, dixit eis, Quid me tentatis? proferte mihi dena-

rium, ut videam.

16 Illi verò protulerunt. Tunc dicit eis, Cujus est imago ista & inscriptio? Illi verò dixerunt ei, Cælaris.

17 Et respondens Jesus dixit eis, Reddite quæ funt Cæfaris Cæfari, & quæ Dei funt Deo. Et admirati funt super eo.

18 Tunc veniunt ad eum Sadduczi, qui dicunt non esse resurrectionem, & interrogarunt cum,

dicentes,

19 Præceptor, Moses scripsit nobis, ut fi alicujus frater mortuus fit, ac reliquerit uxorem & filios non reliquerit, accipiat ipfius frater uxorem ejus, & excitet femen fratri fuo.

20 Septem ergo fratres fuerunt; ac primus accepit uxorem, & mo-

riens non reliquit semen.

21 Et secundus accepit eam, & mortuus est, & ne iple quidem reliquit semen : & tertius itidem.

- 22 Et acceperont eam feptem illi, neque reliquerent semen : ultima omnium mortua eft & mulier.
- 22 In refurrectione ergo, postquam refurrexerint, cujus eorum erit uxor? nam feptem habuerunt eam uxorem.
- 24 Tune respondens Jesus dixit eis, Nonne propterea erratis, quod non sciatis scripturas, neque potentiam Dei?

25 Postquam enim à mortuis refurrexerint, neque uxores ducunt neque nuptum dantur; fed funt ut angeli qui in cœlis funt.

26 De mortuis verò, quòd fufcitandi fint, non legistis in libro Mosis, quemodo in rubo loquutus fit ei Deus, dicens, Ego fum Deus Abrahami, & Deus Isaaci, & Deus Jacobi ?

27 Non eft Deus Deus mortuorum, fed Deus viventium : vos

ergo multum erratis.

28 Et quum accessisset quidam è scribis, qui audierat ens disceptantes, & sciebat eum bene illis respondisse, interrogavit eum, dicens, Quod est primum omnium morec. mandatum?

20 Jefus autem respondit ei. Primum omnium mandatorum eft, Audi Ifrael, Dominus Deus

noster Deus unus est.

- 30 Diliges igitur Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota cogitatione tua, & ex totis viribus tuis: hoc est primum manda-
- Et fecundum illi fimile, 31 hoc eft, Diliges proximum tuum ut teipsum. Majus iftis aliud mandatum non eft.

32 Tunc dixit ei feriba ille, Bene, præceptor, in veritate dixisti: nam unus eft Deus, nec

alius eft præter eum:

33 Et diligere eum ex toto corde, & ex tota intelligentia, & ex tota anima, & ex totis viribus, ac diligere proximum ut feipfum, plus est quam omnia holocautomata & facrificia,

34 Tum Jefus, guum vidiffet eum cordate respondisse; dixit ei, Non longe es à regno Dei. Et nemo amplius audebat eum in-

terrogare.

25 Et respondens Jesus dicebat, docens in templo, Quomodo dicunt feribæ Christum esse filium Davidis ? week the misher and a senting

36 Nam ipse David dixit per Spiritum Sanctum, Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dexteram meam, ufquedum pofuero inimicos tuos scabellum pedum

37 Ipfe ergo David dicit eum Dominum : unde igitur filius ejus eft? Et multa turba audiebat eum

libenters in and , are the stall of

38 Ipfe autem dicebat eis in doctrina sua, Cavete à scribis, qui amant stolati ambulare, & falutationes in foris, 12 12 12 17 17 17

39 Primosque confessus in conventibus, & primos accubitus in

fermence annual

conis :

40 Qui devorant domus viduarum, & in speciem utuntur longis precibus : ifti auferent gravius tunt, neque igle i plus. judicium.

41 Et quum fediffet Jefus ex adverso gazophylacii, spectabat quomodo turba immitteret æs in gazophylacium: multi igitur divites injiciebant multa.

42 Et quum veniffet quædam mulier pauper, injecit minuta arcola duo, quod est quadrans.

- 43 Tune ille, quem advocaffet discipulos suos, dixit eis, Amen dico vobis, vidua hæe pauper plus immifit quam omnes alii qui miserunt pecuniam in gazophylacium.
- 44 Nam omnes ex eo quod ipfis redundat immiferunt i hæc verò è penuria fua immifit omnia quæ habebat, totum nempe victum fuum.

CAP. XHI.

Consummatio bujus seculi figura-

a Dicepant

OUM autem egrederetur è templo, dixit ei quidam è discipulis suis, Præceptor, vide quales lapides, & qualia ifta fint ædificia,

2 Tunc Jesus respondens dixit ei, Vides ista magna ædificia? non relinquetur lapis super lapidem, qui non diffolvatur.

3 Et quum sederet in monte olearum ex adverso templi, interrogarunt eum privatim Petrus. & Jacobus, & Joannes, & Andreas ; introduction on the carter

4 Die nobis quando hæc erunt, & quod fignom erit quando futurum eft ut omnia hæc finem habeant, or mimob dallage bod

5 Jefus autem eis respondens corpit dicere, Videte ne quis vos feducat, a ni firmit ino

6 Multi enim venient fub nomine meo, dicentes, Ego fum Chriffus, multofque fedocent

7 Quum autem audieritis bella & rumores bellorum, ne turbamini, oportet enim ifta fieri: at SHETT ET nondum erit finis.

8 Surget enim gens in gentem. & regnum in regnum, eruntque terræmotus fingulis locis, & erunt Di 186 Bet. fames ac turbæ.

9 Principia erunt dolorum parthis iffa : led cavete vos vobis ipfis, tradent enim vos in confeffus & conventus; cædemini, & coram præfidibus ac regibus fiftemini propter me, ut boc fit teftimonio adversus eos.

10 Et apud omnes gentes oportet primum prædicari Evangeliem mediacobit be idescribe to

11 Quum autem vos tradendo duxerint, ne ante foliciti estote quid dicturi fitis, neque meditamini : fed quicquid datum fuerit vebis illo momento, id loquimini: non enim effis vos qui loquidiming other con excellent

quimini, sed Spiritus Sanctus.

12 Tradet autem frater fratrem ad mortem, & pater filium: & infurgent liberi adversus parentes, & eos curabunt morte mulctandos.

- 13 Et eritis odio omnibus propter nomen meum : sed qui sustinuerit ad finem usque, is servabitur,
- minationem illam vastatricem, quæ dicta est à Daniele propheta, positam ubi non oportet (qui legit animadvertat) tunc qui fucrint in Judea sugiant in montes:

ne descendat domum, nec ingrediatur ut quicquam sumat è domo

fua:

- 16 Et qui fuerit in agro, ne revertatur retro, ut lumat pallium
- 17 Væ autem prægnantibus & lactantibus per illos dies.

18 Orate verò ne fiat fuga ve-

19 Erunt enim dies illi talis afflictio, qualis non fuit à principio rerum conditarum, quas condidit Deus, usque ad hoc tempus, neque fiet.

20 Et nisi Dominus decurtasset dies illos, omnis caro periret: sed propter electos, quos elegit, de-

curtavit dies illos.

21 Tunc autem si quis dixerit, Ecce hîc Christus, vel ecce illic, ne credite.

22 Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ, & edent signa ac miracula ad seducendum, si sieri possit, etiam electos.

23 Vos autem cavete : Ecce,

prædixi vobis omnia.

24 Ceterum per illos dies, post afflictionem illam, sol obscurabitur, nec dabit luna splendorem suum.

25 Et felle celi excident, &

potestates quæ in cælis funt concutientur.

26 Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum potentia & multa gloria.

27 Ipfe verò tunc mittet angelos suos, & suos electos coget à quatuor ventis, ab extremo terrie usque ad extremum cœli.

28 A ficu verò discite parabolam: quum ramus ejus jam tener fit, & germinat folia, nostis propè esse matem.

29 Ita & vos, quum hæc videritis fieri, scitote illum propè esse ad fores.

quam præterierit hæc ætas usquedum facta fint hæc omnia-

fermones autem mei nequaquam

præteribunt.

32 Sed de die illo ac hora nemo Teit, ne angeli quidem qui in cœlo funt, neque iple Filius, sed Pater.

233 Cavete, vigilate, & orate; nescitis enim quando tempus illud

fit futurum.

34 Nam filius bominis ita est ut quispiam qui peregrè abiens, relictà domo sua, dataque servis suis potestate, ac suo cuique opere, janitori mandavit ut vigilaret.

3 ¿Vigilate igitur (nescitis enim quando dominus domus veniet, vespere, an media nocte, an in

gallicinio, an mane)

36 Ne quum repente venerit, inveniat vos dormientes.

37 Quæ autem dico vobis, omnibus dico, Vigilate.

CAP. XIV.

RAT autem pascha, & azyma duobus post diebus, & quærebant primarii sacerdotes & scribæ quomodo eum dolo prebensum trucidarent.

2 Dicebant

U

2 Dicebant autem, Non in festo,

ne tumultus fit populi.

3 Quum autem Jesus effet apud Bethaniam in domo Simonis leprofi, accumbente eo, venerat mulier habens alabaftrum unguenti nardiliquidæ multi pretii, & confracto alabastro, effuderat ei in caput.

4 Quidam autem indignabantur apud fefe, & dicebant, Quorfum perditio ista unguenti facta

.

r

è

d

n

0

0

d

A

4

n

n

,

è

1

Nam poterat hoc vænire amplius quam trecentis denariis, & dari pauperibus. Et fremebant in eam.

6 Jesus autem ait, Omittite eam: quid ei molestiam exhibetis? bonum opus operata est erga me.

7 Semper enim pauperes habetis vobilcum, & quanqueuns que volueritis potestis eis benefacere; me verò non semper habenitis.

& Hæc quod potuit fecit : occupavit enim ungere meum corpus

ad funerationem.

6 Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit evangelium hoe in toto mundo, etiam id quod ifta fecit dicetur in memoriam ip-

To Tune Judas Iscariotes, unus ex illis duodecim, abiit ad primarios facerdotes, ut eum ipfis proderet.

It Illiverò co audito gavifi funt, & polliciti funt se pecuniam ei daturos. Quærebat igitur quomodo opportune eum proderet.

12 Primo autem die azymorum, quando pascha mactabatur, dicunt ei discipuli ipfius, Ubi vis ut profecti paremus ut edas pafcha? ter madana 130

13 Tunc mittit duos è difeipulis fuis, & dicit eis, Abite in urbem, & occurret, quidam baju-SEU'L

lans amphoram aquæ, fequimini

14 Et quocunque introierit, dicite patrifamilias, Præceptor dicit, Ubi est diversorium, ubi pascha cum discipulis meis edam?

15 Tunc iple vobis monstrabit conaculum magnum firatum, paratum : Illic parate nobis pascha.

16 Abierunt igitur discipuli ejus, veneruntque in civitatem, & invenerunt omnia prout dixerat eis: & paraverunt paicha.

17 Et quum ferum diei effet,

venit cum duodecim;

18 Quumque discubuissent, & ederent, ait Jesus, Amendico vobis, unus ex vobis prodet me, qui edit mecum.

19 Ipfi verò coperunt contriftari. & ei dicere figillatim, Num

ego? alius, wum ego?

20 Iple autem respondens dixit eis, Unus ex duodecim qui manum intingit mecum in catinum, me

prodet.

21 Filius quidem hominis abit prout seriptum est de eo : fed væ homini illi per quem Filius hominis proditur : bonum erat homini illi fi natus non fuiffet.

22 Et edentibus ipfis, quum accepisset Jesus panem, & benedixisset, fregit, deditque eis: & ait, Accipite, edite: hoc eft corpus meum.

23 Et accepto poculo, cum gratias egiffet, dedit eis: & biberunt ex eo omnes.

24 Et dixit eis, Hoc eft fanguis meus novi illius fæderis, qui pro multis effunditur.

2 c Amen dico vobis, non bibam amplius ex fructu vitis, ulque ad diem illum quum ipsum bibam novum in regno Dei.

26 Et quum hymnum ceciniffent, exierunt in montem olearum.

(

1

27 Tune dicit eis Jesus, Omnes offendemini in me nocte iffa : nam scriptum eft, Percutiam pafterem, & dispergentur oves :

28 Sed poffquam fuscitatus fuero, præibo vobis in Galilæam.

29 Petrus autem dixit ei, Etiamti omnes offendantur, at non

30 Tunc dicit ei Jefus, Amen dico tibi, hodie nocte iffa, priulquam bis gallus vocem miferit, ter

abnegabis me.

gt At ile multo magis dicebat, Si me oportuerit commori tibi, haudquaquam te abnegabo. Itidem autem etiam omnes dicebent.

32 Veniunt igitur in locum cujus nomen eft Gethsemane. Tunc dicit discipulis suis, Sedete hic uf-

quedum preratue fuero,

33 Et affumit Petrum, & Jacobum, & Joannem fecum: capitque expavescere, & gravissimè angioundes di mes

- 34 Et dixit eit, Undiquaque triftis eft anima mea ulque ad mortem : manete hic & vigi-
- 35 Progressusque paululum, procidit in terram ; & oravit ut, fi fieri posiit, abiret ab ipso hora illa ;

36 Dixitque, Abba, Pater, omnia fieri abs te possint : transfer a me istud poculum: verum non quid ego velim, sed quid tu.

37 Tunc venit, & invenit eos dormientes; dixitque Petro, Simon, dormis? non potuisti unam

horam vigilare?

- 38 Vigilate & precamini, ne introcatis in tentationem : fpiritus quidem promptus eft, fed caro in-
- 39 Et quum rurfum abiiffet, precatus eit, eundem fermonem loquutus.

40 Reverfus autem invenit eos rurfum dormientes (erant enim oculi corum gravati) neque sciebant quid ei responderent.

41 Et venit tertio, dicitque eis, Dormite quod superest, & requiescite: sufficit, venit hora: ecce, traditur Filius hominis in manus

peccatorum.

42 Surgite, eamus: ecce, qui

prodit me appropinquavit.

43 Et statim adhuc eo loquente, adest Judas, qui erat unus è duodecim, & cum eo turba mulia cum gladiis & fuftibus, à primariis facerdotibus, & scribis, & feniori-

44 Dederat autem eis ifte, qui eum tradebat, commune inter ipfos fignum, dicens, Quenicunque osculatus fuero, is eft ; prehendite eum, & abducite tuto.

45 Quum igitur veniffet, ftatim accedens ad eum, dixit ei, Rabbi, Rabbi; ac deosculatus est

46 Illi vero injectis in eum ma-

nibus prehenderunt eum.

47 Quidam autem ex iis qui adflabant, firicto gladio percussit fervum pontificis maximi, & abstulit ejus auriculam.

48 Respondens autem Jesus dirit eis, Ut a verfus latronem exiiftis cum gladiis & fuftibus ad

comprehendendum me?

49 Quotidie eram apud vos in templo docens, nec prehendiffis me : led operter ut impleantur fcripturæ,

- 50 Tunc relicto eo omnes fugerunt. dather sality chang .mur

51 Quidam autem juvenis fequebatur eum, amictus findone fuper nudum corpus, & prehenderunt cum juvenes.

52 Iple verò derelicta findone,

nudus effugit ab illis,

53 Tune

53 Tune adduxerunt Jesum ad pontificem maximum; cum quo convenerunt omnes primarii sacerdotes, & seniores, & scribæ.

54 Petrus autem è longinquo sequutus est eum intrò usque in aulam pontificis maximi; & confidebat cum ministris, & calefa-

ciebat fefe ad ignem.

55 Primarii verò facerdotes, & totus confessus quærebant testimonium adversus Jesum, ut eum merte mulctarent; nec inveniebant.

56 Nam multi falsum testimonium dicebant adversus eum, sed non erant paria ipsorum testimo-

nia.

cos

min

·sk

cis,

ui-

ce,

nus

qui

te,

10-

mu

1113

TI-

w

p-

UE

ite

12-

er,

eft

2.

d-

154

lit

1

us

m

ad

in

tis

ur

C-

e-

u-

ut

e,

20

57 Tunc quidam surrexerunt, & falso tessati sunt adversus eum, dicentes,

58 Nos audivimus cum dicentem, Ego destruam templum hoc quod est manibus sactum, & intra triduum absque manibus sactum aliud ædisicabo.

59 Sed ne fic quidem par erat

testimonium corum.

60 Tunc pontifex maximus, quum assurrexisset in medium, interrogavit Jesum, dicens, Non respondes quicquam? quid illud est quod isti adversum te testificantur?

61 Ipse verd silebat, & nihil respondit. Rursum pontifex maximus eum interrogavit, & dixit ei, Tune es ille Christus Filius il-

lius benedicti?

62 Jesus autem dixit, Ego sum: & videbitis Filium hominis sedentem ad dexteram potentiæ Dei, & venientem cum nubibus cæli.

63 Pontifex maximus verò difruptis vestibus suis dixit, Quid adhuc nobis opus est testibus?

64 Audiftis blafphemiam : quid

vohis videtur? Illi verò omnes contra eum judicarunt, ipium te-

neri mortis pæna.

65 Et coperunt quidam insquere in eum, & obtegere faciem ejus, & colaphos ei insligere, & dicere ei, Vaticinare: ministri verò bacillorum ictibus eum cædebant.

66 Quum verd Petrus effet in aula inferius, venit quædam ex an-

cillis pontificis maximi:

67 Et quum vidisset Petrum se, calesacientem, intuita in eum dixit, Et tu cum Jesu Nazareno eras.

68 Ipse verò negavit, dicens, Non novi illum, neque scio quid tu dicas. Et exivit extra in vestibulum, & gallus vocem emist.

69 Tunc ancilla quum rursus vidisset eum, cœpit dicere ils qui adstabant, Hic est unus ex ipsis.

70 Ipfe verò rursum negavit. Et rursus paulo pòst qui adstabant dixerunt Petro, Verè ex ipsis es: etenim Galilæus es, & locutio tua similis est.

71 Ipse autem cœpit exsecrari & jurare, dicens; Non novi hominem islum quero dicitis.

72 Tunc secundo gallus vocem emisit: & recordatus est Jesus verborum quæ dixerat ei Jesus, Priusquam gallus vocem bis miserit, ter me abnegabis. Et quum se proripuisset, sevit.

CAP, XV.

Christi passio, mors, & sepultura.

S Tatim autem, mane confilio
inito, summi sacerdotes cum
senioribus & scribis, totusque consessus, vinctum Jesum abduxerunt,
tradideruntque Pilato.

2 Et interrogavit eum Pilatus, Tune es ille rex Judæorum? Ipse verò respondens dixit ei, Tu dicis.

3 Et accufabant eum primarii

4 Pilatus

4 Pilatus autem rursum interrogavit eum, dicens, Non respondes quicquam? ecce quam multa adversus te testissicantur.

5 Jesus autem nihil ampliùs respondit, adeo ut miraretur Pila-

tus.

6 Cæterum fingulis festis dimittebat eis unum ex vinctis, quem-

cunque postulaffent.

7 Erat verò quidam, qui dicebatur Barabbas, vinctus cum feditionis fociis, qui cædem per feditionem fecerant.

8 Et vociferans turba cæpit petere ut faceret, prout semper ipsis

fecerat.

9 Pilatus autem respondit eis, dicens, Vultis dimittam vobis regem illum Judæorum?

10 (Noverat enim eum per invidiam traditum fuisse à primarils

facerdotibus)

11 Primarii verò sacerdotes concitarunt turbam ut potius Ba-

rabbam ipfis dimitteret.

12 Tunc Pilatus respondens, rursum dixit eis, Quid ergo vultis faciam isto quem dicitis regem Judæorum?

13 Ipfi verò rurfum clamave-

runt, Crucifige eum.

14 Pilatus autem dicebat eis, Enimyero quid mali fecit? Illi autem amplius clamaverunt, Crucifige eum.

15 Pilatus igitur volens turbæ fatisfacere, dimifit eis Barabbam, & Jesum stagellatum tradidit ut

crucifigeretur.

16 Milites verò abduxerunt eum intra aulam, id est, prætorium, & convocaverunt totam cohortem.

17 Et induerunt eum purpurâ, & circumposuerunt ei plexam coronam spineam:

18 Et coperunt eum falutare, dicentes, Ave, rex Judgorum.

19 Et verberabant ejus caput calamo, & inspuebant in eum, ac submissis genibus adorabant eum.

20 Quum autem illusissent ei, exuerunt eum purpura, & induerunt eum suis ipsius vestimentis, eduxeruntque ut crucifigerent eum.

21 Præterea angariarunt prætereuntem quendam Simonem Cyrenæum (venientem rure, patrem Alexandri & Rufi) ut attolleret crucem ejus.

Golgotha: quod est, si interprete-

ris, Calvariæ locus.

23 Et dederunt ei bibendum myrrhatum vinum : iple verò non

fumpfit.

24 Quumque crucifixissent eum, partiti sunt vestimenta ejus, jacta sorte super ea, quis quid tolleret.

25 Erat autem hora tertia

quando crucifixerunt eum.

26 Eratque inscriptio criminis ipsius inscripta bis verbis, REXILLEIVDAEORVM.

27 Crucifixerunt etiam cum eo duos latrones, unum ad dexteram, & alterum ad finistram ejus.

28 Et impleta est scriptura quæ dicit, Et cum sceleratis numeratus

eft.

29 Qui verò præteribant conviciabantur ei, moventes capita sua, & dicentes, Vah, su qui destruis templum, & triduo ædificas,

30 Serva teipfum, & descende

è cruce.

31 Similiter autem & primarii facerdotes illudentes, dicebant alii ad alios cum feribis, Alios fervavit, seipsum servare non potest.

32 Christus ille rex Israelis defcendat nunc è cruce, ut videamus & credamus. Et qui crucifixi erant cum eo probris afficiebant.

eum.

33 Quum verò advenisset hora fexta, tenebræ factæ sunt super totam regionem usque ad horam nonam.

34 Et horâ nonâ clamavit Jefus voce magnâ, dicens, Eloi, Eloi, lama fabachthani? quod est, si quis interpretetur, Deus mi, Deus mi, cur me deseruisti?

35 Et quidam adstantium, quum audissent, dicebant, Ecce,

Eliam vocat.

36 Cucurrit autem quidam, & impleta spongia aceto, & arundini circumposita, dedit ei potum, dicens, Sinite: videamus an veniat Elias ad eum detrahendum.

37 Jesus verò emissa voce

magna exspiravit.

38 Et aulæum templi fissum est in duas partes, à summo usque ad imum.

39 Quum vidisset autem centurio, qui adstabat ipsi ex adverso, eum ita emisso clamore exspirasse, dixit, Verè homo ille Filius erat Dei.

40 Erant autem etiam & mulieres, è longinquo spectantes, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi parvi, & Jose mater, & Salome:

41 Que etiam quum esset in Galilea, sequutæ suerant eum, & ministraverant ei: alizque multæ quæ simul cum eo ascenderant Hieroselyma.

42 Quum autem seram diei jam effet (quoniam erat parasceue, hoc

eft, ante fabbatum)

43 Veniens Josephus Arimathæensis, honoratus senator, qui & ipse expectabat regnum Dei, sidente animo introiit ad Pilatum, & petiit corpus Jesu.

44 Pilatus autem miratus est, fi jam mortuus esset; & advocato centurione, interrogavit eum, an jamdudum mortuus fuisset.

45 Et re cognità ex centurione, donavit corpus Josepho.

46 Is autem emit findonem, & detractum eum involvit findone, deposuitque in monumento quod erat excisum è petra; & advolvit saxum ad ossium monumenti.

47 Maria Magdalene verd & Maria mater Jose spectabant ubi

poneretur.

C A P. XVI.

Christi resurrectio, apparitio, baptismi institutio, & ascensio in cælum.

T exacto intercedente fabbato, Maria Magdalene, & Maria Jacobi mater & Salome emerant aromata, ut venientee ungerent eum.

2 Et valde mane, primo die hebdomadis, veniunt ad monu-

mentum, exorto fole;

3 Dicebantque inter sese, Quis avolvet nobis saxum ab offio monumenti?

4 Intuitæ verò conspiciunt saxum esse avolutum: nam erat

magnum valde.

5 Ingressæ igitur in monumentum, viderunt juvenem sedentem ad dexteram amictum stola candi-

da: & expaverunt.

6 Ipse verò dixit eis, Ne expavescite: Jesum quaritis Nazarenum illum, qui suit crucifixus, suscitatus est, non est hîc: ecce locus ubi posuerant eum.

7 Sed abite, dicite discipulis ejus & Petro, ipsum præire vobis in Galilæam: illic eum videbitis,

prout dixit vobis.

8 Tune digresse citò, sugerunt à monumento: tenebat enim eas tremor & supor, neque cuiquam quicquam dicebant; timebant enim.

9 Quum autem resurrexisset Jesus mane, primo die hebdomadis,

G apparuit

apparuit primum Mariæ Magdalenæ, ex qua ejecerat feptem dæmonia.

10 Illa profecta annunciavit iis qui cum ipfo fuerant, lugentibus ac flentibus.

11 Illi verò quum audissent eum vivere, & confpectum fuifle

ab ea, non crediderunt.

12 Postea autem duobus ex ipfis ambulantibus apparuit alia forma, quum rus preficifcerentur.

12 Et illi abierunt, & annunciaverunt reliquis, qui ne illis qui-

dem crediderunt,

14 Postremò verò una sedentibus infis undecim conspicuum sele præbuit, & exprobravit incredulitatem eorum, & cordis duritiem ; eo quòd iis qui ipfum conspexerant fuscitatum non credidiffent.

15 Et dixit eis, Profecti in

mundum universum, prædicate evangelium omni creaturæ.

16 Qui crediderit, & baptizatus fuerit, fervabitur; qui verò non crediderit, condemnabitur.

17 Signa autem iis qui credidesint hæc consequentur: Per nomen meum dæmonia ejicient : linguis loquentur novis;

18 Serpentes tollent; & fi quid Jethale biberint, nequaquam nocebit eis; ægrotis manus imponent,

& bene habebunt.

19 Dominus igitur, poftquam loquutus fuiffet eis, furfum receptus est in colum, & fedit ad dexteram Dei.

20 Illi verò profecti prædicarunt ubique, Domino co-operante. & fermonem eorum confirmante per figna subsequentia.

Evangelium fecundum L U C A M.

CAP. I.

Historia parentum Joannis ejufque nativitatis & functionis. Annunciatur conceptio Coristi. Magnificat Deum Maria, & Zacharias prophetat de Joanne.

Voniam multi aggreifi funt componere narrationem earum rerum, quarum plena fides nobis facta eft,

2 Prout tradiderunt nobis qui à principio spectatores ipsi & mimistri fuerunt sermonis :

3 Visum est etiam mihi, omnia alte repetita penitus affequuto, ordine illa ad te scribere, præflantiffime Theophile :

veritatem, quas auditione accepifti.

'UIT diebus Herodis illius regis Judææ facerdos quidam nomine Zacharias, ex classe Abiæ; uxor verò ipfius erat ex filiabus Aaron; & nomen ejus Elizabetha.

6 Erant autem justi ambo in conspectu Dei, incedentes in om nibus mandatis & constitutionibus Domini inculpatè.

7 Nec erat eis proles, eo quod effet Elizabetha fterilis, & ambo provecti jam effent ætate.

8 Factum eft autem, ut quum is facerdotio fungeretur in ordine

fuz claffis ante Deum.

9 Secundum ritum functionis 4 Ut agnoscas earum rerum facerdotalis sottitus sit munus fuffitus faciendi, ingrediendo in templam Domini.

I.

te

a-

rò

e-

0-

:

id

e-

t,

m

13

18

n

đ

foris precabatur tempore fuffitus.

Domini stans ad dexteram altaris suffitus.

12 Et Zacharias eo viso turbatus est, & timor incidit in eum.

13 Dixit autem ei angelus, Ne time, Zacharia: nam exauditaest deprecatio tua, uxorque tua Elizabetha gignet tibi filium, & vocabis nomen ejus Joannem.

14 Et is erit tibi gaudio & exfultationi, multique super ejus na-

tivitate gaudebunt.

15 Erit enim magnus in confpectu Domini, & vinum ficeramque non bibet; & Spiritu Sancto implebitur etiam à ventre matris sue:

16 Multosque filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ip-

forum.

17 Nam ipse præcedet in conspectu ejus cum Spiritu & virtute
Eliæ, ut convertat corda patrum
in filios, & rebelles ad prudentiam
justorum, ut paret Domino populum instructum.

18 Tunc dixit Zacharias angelo, Quo argumento fitud noscam? ego enim sum senex, & uxor mea

provecta est ætate.

19 Et respondens angelus dixit ei, Ego sum Gabriel, qui adsto in conspectu Dei, missusque sum ut te alloquar, & hæc tibi læta nunciem.

20 Et ecce, silebis, nec loqui poteris ad eum usque diem, quo hæc siant; eo quòd non credidisti sermonibus meis, qui implebuntur tempore suo.

21 Erat autem populus exspechans Zachariam; & mirabantur quòd is tardaret in templo.

22 Ille verò egressus non poterat eis loqui: & agnoverunt eum visionem vidisse in templo; nam iple innuebat eis; permanfitque mutus.

23 Et factum est, ut impleti funt dies ministerii ipsius, abiit domum suam.

24 Post illos autem dies concepit Elizabetha uxor ejus; & occultavit se menses quinque, dicens,

25 Nempe ita mihi fecit Dominus diebus, quibus me intuitus est, ut auferret probrum illud meum inter homines.

26 Mense autem sexto missus est angelus Gabriel à Deo in urbem Galilær, cui nomen Naza-

retha,

27 Ad virginem desponsam viro, cui nomen erat Josephus, ex domo Davidis: nomen autem virginis erat Maria.

28 Ingressus igitur angelus ad eam, dixit, Ave, gratis dilecta: Dominus tecum est: benedicta tu

inter mulieres.

29 Illa vezò quum eum vidisset, perturbata est super ejus sermone, & cogitabat qualis esset salutatio ista.

30 Tunc dixit ei angelus, Ne time, Maria; es enim in gratia

apud Deum.

31 Et ecce, concipies in utere, & paries filium; & vocabis nomen ejus Jesum.

32 Hic erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur, dabitque ei Dominus Deus sedem Davidis patris ipsius:

33 Regnabitque in domo Jacobi in æternum, & regni ejus

non erit finis.

34 Dixit autem Maria ad angelum, Quomodo erit istud, quandoquidem virum non novi?

35 Et respondens angelus dixit ei, Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi inumbrabit te: propterea id etiam quod na-

scetur

fectur ex te fanctum, vocabitur Filius Dei.

36 Et ecce Elizabetha cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua; & hic mensis est sextus ipsi quæ vocabatur sterilis.

27 Quia apud Deum non erit ullum verbum, quod fieri non

poffit.

38 Dixit autem Maria, Ecce ancilla Domini, fiat mihi fecundom verbum tuum. Et abiit ab ea angelus.

39 Surgens verò Maria per eos dies, profecta est in montanam regionem cum festinatione in ur-

bem Juda.

40 Et ingressa est domum Zachariæ, & salutavit Elizabetham.

- 41 Et factum est, ut audivit Elizabetha salutationem Mariæ, subsiliit sætus in utero ejus, & repleta est Spiritu Sancto Elizabetha,
- 42 Exclamavitque voce magna, & d.xit, Benedicta tu inter mulieres, quia benedictus fructus uteri tui.
- 43 Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?
- 44 Ecce enim, ut exftitit vox falutationis tuæ in auribus meis, fubfiliit fætus exultans in utero meo.
- 45 Et beata est quæ credidit : sam perficientur ea quæ dicta funt ei à Domino.
- 46 Tunc ait Maria, Magnificat anima mea Dominum,
- 47 Et exultat spiritus meus
- 48 Quia respexit humilem ancillam suam: ecce enim ex hoc tempore beatam me prædicabunt omnes ætates;
- 49 Quia magnifice mecum egit potens ille, cujus sanctum est nomen;

50 Et cujus misericordia in omnes ætates parata est timentibus ipsum.

51 Forte facinus fecit brachio fuo: dislipavit superbos cogitatio-

ne cordis ipforum:

52 Detraxit potentes è thronis, & extulit humiles:

53 Famelicos implevit bonis, & divites ablegavit inanes.

54 Suscepit Israelem puerum fuum, ut memor effet misericordiæ.

55 (Prout loquutus est patribus nostris, nimirum Abrahamo, & semini ejus) in æternum.

56 Mansit autem Maria cum illa quasi menses tres, & postea

revertit domum fuam.

57 Elizabethæ verò completum est tempus ad pariendum; & peperit filium.

58 Et audierunt accolæ & cognati ejus, Dominum magnifica misericordia sua usum esse erga eam; & ei gratulabantur.

59 Et factum est, ut die octavo venerint ad circumcidendum puerulum: vocabant autem eum ex nomine patris ipsius, Zachariam.

60 Sed respondens mater ejus ait, Nequaquam, sed vocabitur Joannes.

6r Et dixerunt ad eam, Nemo est in cognatione tua qui vocetur isto nomine.

62 Innuebant autem patri ejus qui vellet eum vocari,

63 Isque postulata tabella scripsit, dicens, Joannes est nomen ejus. Et mirati sunt omnes.

64 Apertum est autem os ejus illico, « & lingua ejus ; & loque-batur benedicens Deo.

65 Ortus est igitur timor omnibus accolis eorum : & in tota mentana regione Judææ divul-

gata

I.

in

tr.

hio

10-

is,

19,

m

or-

us

&

m

ea

m

e-

0-

câ

ga

VO

11-

m

a-

us

ur

10

ur

U3

i-

n

13

.

gata funt omnia verba ista.

66 Et omnes qui audierunt reposuerunt ea in corde suo, dicentes, Quisnam puerulus hic erit? Manus autem Domini erat cum eo.

67 Et Zacharias pater ejus repletus est Spiritu Sancto, prophetavitque, dicens,

68 Benedictus Dominus Deus Ifraelis, quòd inviferit & redeme-

rit populum suumi;

69 Et erexerit cornu falutis nobis in domo Davidis pueri fui:

70 Prout loquutus est per os fanctorum, qui à seculo suerunt, prophetarum suorum.

71 Fore ut nos servaret ex inimicis nostris, & è manu omnium

qui oderunt nos:

72 Ut uteretur misericordia erga patres nostros, ac memor esset sæderis sui sancti;

73 Et jurisjurandi quod juravit Abrahamo patri nostro, nimirum

se daturum nobis,

74 Ut fine metu, è manu inimicorum nostrorum liberati, ferviamus ipsi,

75 Cum sanctitate & justitia, in ipsius conspectu, cunctis vitæ

nostræ diebus.

76 Tu verò, puerule, pre phota Altissimi vocaberis: przeibis enim ante faciem Domini, ut pares vias eius.

77 Et des cognitionem falutis populo ejus, per remissionem pec-

catorum ipforum,

78 Ex intima misericordia Dei nostri, qua invisit nos is qui prodit ex alto;

79 Ut appareat iis qui in tenebris & umbra mortis positi sunt, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

So Ipse autem puerulus crescebat & corroborabatur spiritu; suitque in desertis ad eum usque diem, quo se ostenderat apud Israelem.

CAP. II.

Nativitas Christi quomodo sasta & patesasta, ejusque circumcisio. Purificatio Mariæ. Canticum Simeonis. Concio Annæ, & Christi pueri cum dostoribus Cushtnous.

Actum est autem diebus illis, ut prodiret edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur totus

terrarum orbis.

2 (Hæc descriptio prima facta est præsidente Syriæ Cyrenio.)

3 Ibant igitur omnes ut ipfius describerentur, in suam quisque urbem.

4 Ascendit autem etiam Josephus à Galilæa, ex urbe Nazaretha, in Judæam, in urbem Davidis, quæ vocatur Bethlehema, propterea quòd erat ex domo & familia Davidis:

5 Ut describeretur cum Maria desponsa fibi uxore, quæ erat præ-

gnans.

6 Factum est autem quum effent illic, ut explerentur dies ip-

fius ad pariendum.

7 Peperit igitur filium suum primogenitum, & fasciis eum involvit, reclinavitque eum in præsepi; eo quòd non erat eis locus in diversorio.

8 Erant autem pastores in eadem regione excubantes, & agentes vigilias noctis super gregem

fuum.

9 Et ecce angelus Domini supervenit ipsis, & gloria Domini circumfulsit eos, & timuerunt timore magno.

To Tunc dixit eis angelus, Ne timete, ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, qued ent

toti populo:

11 Nempe, natum effe vobis ho-

die Servatorem, qui est Christus Dominus, in urbe Davidis.

12 Hoc autem vobis signum erit, invenietis infantem fasciis involutum, jacentem in præsepi.

13 Et repente adfuit cum angelo multitudo exercituum cœlestium laudantium Deum, & dicentium,

Deo, & in terra pax, in homines

benevolentia.

15 Et factum est, ut discesserunt ab eis angeli in cœlum, tunc pastores illi dicerent alii ad alios, Eamus sane Bethlehemam usque, & videamus sactum istud quod Dominus notum secit nobis.

26 Venerunt igitur festinantes, & invenerunt Mariam, & Josephum, & infantem jacentem in

pra fepi.

17 Eo autem vifo, divulgaverunt id quod dictum fuerat ipfis de puerulo illo.

18 Et omnes qui audierunt mirati funt ca, quæ ipfis dicta fue-

rant à pastoribus illis.

19 Maria verò ista omnia confervabat, conserens ea in corde suo.

20 Reversi sunt autem pastores glorificantes & laudantes Deum super omnibus, quæ audierant & vicerant, prout ipsis dictum suerat.

21 Et quum advenisset dies octavus ad circumcidendum puerulum, vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum suerat ab angelo priusquam ipse in utero conciperetur.

22 Et quum impleti fuissent dies purgationis Mariæ, secundum legem Moss, adduxerunt eum Hierosolymam, ut sisterent eum

Demino :

23 (Prout scriptom est in lege Domini, Omnis masculus primogenitus fanctus Domino erit.)

24 Et ut darent oblationem, fecundum id quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut

dues pullos columbarum.

25 Et ecce, quidam erat Hierosolymis, cui nomen Simeon: eratque homo iste justus ac religiosus, expectans consolationem Israel; & Spiritus Sanctus erat super eum.

26 Fueratque ipfi divinitus nunciatum à Spiritu Sancto, ipfum non visurum mortem, priusquam vidisset Christum illum Domini.

27 Is igitur venit impulsore Spiritu in templum. Et quum introducerent puerulum Jesum parentes, ut ejus causa facerent quod ex lege consuetum erat:

28 Tunc ipse recepit eum in ulnas suas, & benedixit Deo, &

dixit,

29 Nunc dimittis fervum tuum, Domine, fecundum verbum tuum, cum pace:

30 Quia viderunt oculi mei fa-

lutem tuam,

31 Quam parasti in oculis om-

nium populorum;

32 Lumen detegendum gentibus, & gloriam populi tui Israelis.

33 Josephus autem & mater ejus mirabantur super iis quæ dicebantur de eo.

34 Et benedixit eis Simeon, dixitque Mariæ matri ejus, Ecce positus est iste casui & resurrectioni multorum in Israel, & in fignum cui contradicatur:

35 (Quin & tuam ipfius animam trajiciet gladius) ut detegantur ex multis cordibus cogita-

tiones

36 Erat etiam quædam Anna prophetissa, filia Phanuelis, ex tribu Aferis, provecta in mul-

pm

m,

in

ut

ie-

1:

li-

m

at

n-

m

m

re

m

m

nt

4

tam ætatem, postquam vixisset cum viro annos septem a virginitate sua:

37 Et quum esset vidua quasi annorum octoginta quatuor, non abscedebat à templo, jejuniis ac deprecationibus colens Deum noctem ac diem.

38 Hæc igitur eo ipso momento quum supervenisset, vicissim palam agnoscebat Dominum, & loquebatur de eo omnibus qui redemptionem expectabant Hierosolymis.

39 At illi ut perfecerunt omnia fecundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam, in urbem

fuam Nazaretham :

40 Puerulus autem crescebat, & corroborabatur Spiritu, implebaturque sapientia, & Dei gratia erat super eum.

41 Ibant verò parentes ejus quotannis Hierosolymam in festo

Paschæ.

42 Quum igitur factus esset annorum duodecim, ipsique ascendissent Hierosolymam secundum morem illius sesti,

43 Et peregissent illius dies, revertentibus ipsis, substiterat puer Jesus Hierosolymis: & hoc nescivit Josephus, nec mater ejus.

44 Existimantes autem eum esse in comitatu, ierunt viam unius diei, & requirebant eum inter cognatos & inter notos.

45 Et quum eum non invenissent, reversi funt Hierosoly-

mam, quærentes eum.

46 Et factum est triduo post, ut invenirent eum in templo, sedentem in medio magistrorum, & audientem cos, & cos interrogan.em.

47 Percellebantur autem omnes qui eum audiebant, super intelligentia & responsis ejus. 48 Et eo viso facti suerunt parentes ejus attoniti: & dixit ad
eum mater ipsius, Fili, cur ita secisti nobis? ecce pater tuus & ego
anxii quærebamus te.

49 Tunc dixit ad eos, quid est quòd quærebatis me? an nesciebatis oportere me in iis esse quæ Pa-

tris mei funt?

50 Sed ipfi non intellexerunt verba, quæ ipfis fuerat loquutus.

51 Descendit autem cum eis, venitque Nazaretham, & erat eis subjectus: & mater ejus conservabat verba hæc omnia in corde suo.

52 Jesus verò proficiebat sapientia & statura, ac gratia apud Deum & homines.

CAP. III.

Ministerium Joannis, ejusque de Christo testimonium: ejus incarceratio & mors; necnon haptismus, & genealogia Christi.

A NNO autem decimo quinto imperii Tiberii Cæfaris, Pontio Pilato procurante Judæam, tetrarchâ GalilææHerode, Philippo autem ipfius fratre tetrarcha Iturææ & Trachonitidis regionis, & Lyfaniâ Abilenes tetrarchâ,

2 Sub pontificibus maximis Anna & Caiapha, factum est verbum Domini ad Joannem Zachariæ fi-

lium in deferto.

3 Venit igitur in omnem regionem circumjacentem Jordani, prædicans baptismum respiscentiæ ad remissionem peccatorum:

4 Ut scriptum est in libro sermonum Esaiæ prophetæ, dicentis, Vox vociserantis in deserto, Parate viam Domini, complanate semitas ejus.

5 Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis deprimetur: & quæ curva funt fient via recta, & afperæ viæ fient planæ.

6 Vide-

I

ľ

1

6 Videbitque omnis caro falutem Dei.

7 Dicebat igitur turbæ venienti ut baptizaretur ab ipio, Progenies viperarum, quis præmonfiravit vobis ut fugeretis à futura ira?

8 Ferte igitur fructus convenientes refipiscentiæ: & ne cæperitis dicere apud vos ipsos, Patrem habemus Abrahamum: dico enim vobis, posse Deum etiam ex lapidibus istis excitare liberos Abrahamo.

9 Jam verò etiam securis ad radicem arborum posita est: omnis ergo arbor non serens fructum bonum exscinditur, & in ignem abjicitur.

10 Et interrogavit eum turba, dicens, Quid igitur faciemus?

11 Respondit autem & dixit eis, Qui habet duas tunicas, impertiat non habenti; & qui habet escas, similiter faciat.

12 Venerunt autem & publicani ut baptizarentur; & dixerunt ei, Magister, quid faciemus?

13 Ipse verò dixit eis, Nihil amplius quam quod constitutum

est vobis exigite.

14 Interrogârunt autem eum etiam milites, dicentes, Et nos quid faciemus? Et ait eis, Neminem concutite, neque dolo opprimite; & contenti estote stipendiis vestris.

25 Expectante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, numnam ipse

effet Christus ille ;

16 Respondit Joannes, dicens omnibus, Ego quidem baptizo vos aqua: sed venit qui valid or me est, cujus non sum d'gnus qui solvam corrigiam solearum: ips: vos baptizabit Spiritu Sancto & igni.

17 Cujus ventilabrum in manu ipfius: & qui perpurgabit aream fuam, & congregabit triticum in horreum fuum, paleam atem exuret igni inexftinguibili.

18 Multa igitur etiam alia exhortans evangelizabat populo.

19 Herodes autem tetrarcha, quum argueretur ab eo de Herodiade uxore l'hilippi fratris ejus, deque omnibus sceleribus quæ ipse patrârat,

20 Adjecit & hoc fupra omnia, quòd inclusit Joannem in carcere.

21 Factum est autem quum baptizaretur omnis populus, & Jefus baptizatus esset, & oraret, ut

aperiretur cœlum;

22 Et descenderet Spiritus sanctus corporea specie, tanquam columba, supra eum; & vox de cœlo exsisteret, dicens, Tu es Filius ille meus, dilectus ille, in te acquiesco,

23 lpse autem Jesus incipiebat esse quasi annorum triginta, filius (ut existimabatur) Josephi, filii

Heli,

24 Filii Matthati, filii Levi, filii Melchi, filii Jannæ, filii Josephi,

23 Filii Mattathiæ, filii Amofi, filii Naumi, filii Esli, filii Naggæ,

26 Filii Maathi, filii Mattathiæ, filii Semei, filii Josephi, filii Judæ,

27 Filii Joannæ, filii Rhefæ, filii Zorobabelis, filii Salathielis,

filii Neri,

28 Filii Melchi, filii Addi, filii Cosami, filii Elmodami, filii Eris,

29 Filii Josæ, filii Eliezeris, filii Jorimi, filii Matthati, filii Levi,

50 Filii Simeonis, filii Judæ, filii Josephi, filii Jenani, filii Eliacimi,

31 Filit

31 Filii Meleæ, filii Mainani, filii Matthatæ, filii Nathanis, filii Davidis,

32 Filii Jessæ, filii Obedis, filii Boosi, filii salmonis, filii Naasso-

nis.

טמ

am

in

X-

X-

a,

0-

S,

(e

a,

n

t

33 Filii Aminadabi, filii Arami, filii Etromi, filii Pharefi, filii Judæ, 34 Filii Jacobi, filii Isaaci, filii Abrahami, filii Tharæ, filii

Nachoris,

35 Filii Saruchi, filii Ragavi, filii Phaleci, filii Heberis, filii Salæ,

36 Filii Arphaxadi, filii Semi,

filii Noze, filii Lamechi,

37 Filii Mathusalæ, filii Henochi, filii Jaredis, filii Mahalalelis, filii Cainani,

38 Filii Henofi, fili Sethi, fi-

lii Adami, qui fuit Dei.

CAP. IV.

Jejunium Christi quadragesimale: monomachia felix cum diabolo, concio inter populares, & miracula.

ESUS autem plenusSpiritu fancto revertit à Jordane, & actus est ab eodem spiritu in desertum.

2 Dies quadraginta tentante eum diabolo: nec edit quicquam per illos dies; fed iis finitis postea esuriit.

3 Tum edixit ei diabolus, Si filius es Dei, dic illi lapidi ut fiat panis.

4 Et respondit ei Jesus, dicens, Scriptum est, Non pane solo vivet homo, sed quovis verbo Dei.

5 Tunc quum subduxisset eum diabolus in montem sublimem, ostendit ei omnia regna terræ

puncto temporis.

6 Et ait ei diabolus, Tibi dabo potestatem hanc universam, & gloriam illorum regnorum: nam mihi tradita est, & cuicunque voluero do eam.

7 Itaque fi tu adoraveris me, erunt tua omnia.

8 Respondens autem Jesus, dixit ei, Abscede à me, Satana; scriptum est enim, Adorabis Dominum Deum tuum, & eum solum coles.

9 Tum duxit eum Hierosolymam, & eum statuit supra pinnas templi, & dixit ei, Si tu Filius Dei es, dejiee teipsum hinc deorsum;

10 Scriptum est enim, Angelis fuis præcipiet de te, ut custodiant

te :

ne quando impingas ad lapidem pedem tuum.

12 Respondens autem Jesus dixit er, Dictum est, Non tentabis Dominum Deum tuum.

13 Et finita omni tentatione, diabolus abscessit ab eo ad tem-

pus.

14 Reversus est autem Jesus cum virtute Spiritus in Galileam; & fama de eo exiit in totam circumjacentem regionem.

15 Et ipse docebat in synagogia corum, omnibus ipsum gloristan-

tibus.

r6 Venit igitur Nazaretham, ubi fuerat nutritus: & intravit, ut consueverat, die sabbati in synagogam; & surrexit ut legeret.

17 Tunc datus est ei liber Esaize prophetæ: quumque explicuisset librum, invenit locum in quo

fcriptum erat,

18 Spiritus Domini fuper me, propterea quòd unxit me; ut e-vangelizem pauperibus mifit me, ut medear contritis corde, ut prædicem captivis dimiffionem, & cæcis visûs recuperationem, ut confractos emittam in libertatem:

19 Ut prædicem annum Domi-

ni acceptum.

20 Et complicatum librum quem reddidiffet ministro, fedit;

& omnium in fynagoga oculi erant intenti in eum.

21. Cœpit autem eis dicere, Certè hodie impleta est hæc scriptura audientibus vobis.

dabant, ac mirabantur super sermonibus plenis gratia procedentibus ex ore ipsius, dicebantque, Nonne iste est filius ille Josephi?

23 Et dixit ad eos, Omnino dicetis mihi hoc proverbium, Medice, cura teipfum: quæcunque audivimus facta fuisse in urbe Capernaumo, fac etiam hic in patriatua.

24 Dixit autem, Amen dico vobis, pemo propheta acceptus est in patria sua.

25 Sed in veritate dico vobis, multæ viduæ erant diebus Eliæ in Ifraele, quando claufum fuit cœlum ad tres annos & fex menfes, adea ut fuerit fames magna per totam regionem;

26 Et ad nullam illarum miffus eft Elias, sed Sareptam urbem Sidoniæ, ad mulierem viduam.

27 Et multi leprofi erant in Ifraele sub Elisseo propheta: & nullus corum purificale s est, sed Naamanus Syrus.

28 Tum repleti funt omnes excandescentia in synagoga, hæc audientes.

29 Et quum surrexissent, ejecerunt eum extra urbem, & duxerunt eum usque ad supercilium
montis, super quem urbs ipsorum
erat edificata, ut præcipitarent
eum.

30 Iple verd quum transisset per medios ipsos, profectus est.

31 Et descendit Capernaumum urbem Galilææ, ibique docebat cos sabbatis.

32 Et percellebantur fuper doctrina ejus: erat enim fermo ipfius cum auctoritate. 33 Erat autem in fynagoga quidam habens spiritum dæmoniacum impurum, qui exclamavit voce magna,

34 Dicens, Ah, quid nobis tecum. Jesu Nazaræe? venisti ut perderes nos? novi te quis sis; ni-

mirum fanctus ille Dei.

35 Et objurgavit eum Jesus, dicens, Obmutesce, & exi ab eo. Tunc dæmonium, projecto illo in medium, exiit ex eo, nihilque ci nocuit.

36 Et obortus est pavor in omnibus: & colloquebantur alii cum aliis, dicentes, Quid hoc rei est, quod cum auctoritate ac potestate imperat impuris spiritibus, & exeunt?

37 Et dimanavit rumor de eo in omnem locum circumjacentis

regionis.

38 Egressus autem Jesus è synagoga introivit domum Simonis : socrus verò Simonis detinebatur febri magna : & rogaverunt eum pro illa.

39 Tunc ipse adstans supra eam, objurgavit sebrim, & febris eum dimisit: illa verò quum illico sur-

rexisset, ministravit eis.

40 Occidente autem sole, omnes qui habebant infirmos morbis variis, ducebant ipsos ad eum : ille verò unicuique ipsorum impofitis manibus, sanavit eos.

41 Exibant autem etiam dæmonia ex multis, clamantia, ae dicentia, Certè tu es Christus ille, Filius ille Dei. Sed ipse objurgans non sinebat ea loqui, quod scirent ipsum esse Christum illum.

42 Orto autem die egressus profectus est in desertum locum, & turba quærebat eum; veneruntque usque ad ipsum. & retinebant eum, ne ab ipsis discederet.

43 Ille verò dixit eis, Certè

oga

ni-

wit

te-

ut

mid

us,

eo.

in

: cr

m-

m

ft,

ate

te-

eo

tis

n-

S:

ur

m

n,

m

r-

90

13

1 3

)+

.

.

c,

13

ıt

t

n

etiam aliis urbibus oportet me evangelizare regnum Dei: nam ad hec miffus fum.

44 Et prædicabat in fynagogis Galilææ.

CAP. V.

Christus docet è navigio, & per capturam piscium attrabit Petrum, Jacobum, & Joannem : fimul paralyfin & peccata folvit: vocat Levi publicanum: excujat suos discipulos à jejunio.

Actum eft autem quum turba incumberet ei, audiendi verbi Dei caufa, ipse stabat apud lacum

Genefaret;

2 Viditque duo navigia quae ad lacum erant; pifcatores verò quum ex iis descendifient, abluebant retia.

3 Ingreffus autem in unem istorum navigiorum, quod erat Simonis, rogavit eum ut à terra proveheret paululum: quumque confediffet, docebat turbam ex navigio.

4 Ut ceffavit autem lequi, dixit ad Simonem, Provehito in altum, & dimittite retia vestra ad captu-

ram.

5 Tum respondens Simon ait Magister, quum per totam noctem nos fatigaverimus, nihil cepimus; tamen ex tuo justu demittam rete.

6 Et guum hoc feciffent, concluserunt piscium multitudinem magnam: dirumpebatur autem

rete corum.

7 Et innuerunt confortibus qui erant in altero navigio, ut venirent, & fibi opitularentur. Venerunt igitur, & impleverunt ambas naves, ita ut pene mergerentur.

8 Quum autem bæc vidiflet Simon Petrus, accidit ad genua Jefu, dicens, Discede à me, mam homo peccator fum, Domine,

9 Pavor enim occuparat eum. & omnes qui cum eo erant, super captura piscium, quam compre-

henderant:

10 Similiter autem & Jacobum & Joannem filios Zebedæi, qui erant focii Simoni. Tune ait ad Simonem Jesus, Ne metue; ab hoc tempore vivos capies homines.

11 Illi autem quum subduxiffent in terram navigia, relictis

omnibus fequuti funt eum.

12 Et ecce factum eft, ut quum effet in quadam urbe, tum adveniret quidam plenus lepra, ac vifo efu, procidens in faciem, deprecaretur eum, dicens, Domine, fi velis, potes me purificare.

13 Jefus autem extenfa manu tetigit eum, dicens, Volo, purificator. Et statim lepra abiit ab

14 Iple verò mandavit ei, ut nulli boe diceret : fed profectus inquit, oftende teiplum facerdoti, & offer pro purificatione tui, prout imperavit Moles, ut boc fit eis testimonio.

15 Dimanabant autem eo magis sermones de eo : & conveniebat turba multa ut audirent, & per eum sanarentur ab infirmita-

tibus fuis.

16 Iple autem secedens erat in

defertis, & orabat.

17 Et factum eft quodam die, quum iple doceret, federentque Pharifæi ac legis doctores, qui venerant ex omnibus vicis Galilææ, & Judææ, & Hierofolymis, & virtus Domini adeffet ei ad fanandum illos ;

18 Tune ecce advenerunt quidam ferentes in lecte hominem qui erat paralyticus, & studebant eum inferre, & ponere in ipfius

conspectu.

no Et quom non invenifient qua qua iplum inferrent propter turbam, alcenderunt in solarium, & persosso testaceo pavimento, dimiserunt eum cum lectulo in medium, ante Jesum:

20 Qui, fide eorum visa, dixit, Heus tu, remissa sunt tibi peccata

tua.

21 Tunc coperunt ratiocinari feribæ & Pharisei, dicentes, Quis est iste qui loquitur blasphemias? quis potest remittere peccata nisi solus Deus?

22 Jesus autem agnitis eorum cogitationibus, respondens, dixit eis, Quid ratiocinamini in cordi-

bus veltris ?

23 Utrum est facilius dicere, Remissa sunt tibi peccata; aut di-

cere, Surge & ambula?

24 Ut autem sciatis Filium hominis auctoritatem habere in terra remittendi peccata (ait paralytico) Tibi dico, Surge, & sublato in bumeros lectulo tuo, abi domum tuam.

25 Is autem illico furgens in eorum conspectu, sublato in bumeros eo in quo jacuerat, abiit domum suam glorificans Deum.

26 Et stupor cepit omnes, & glorificabant Deum: & repleti funt metu, dicentes, Certè vidi-

mus inopinata hodie.

27 Post hæc verò exiit, & conspexit publicanum nomine Levi, sedentem ad telonium, & dixit ei, Sequere me,

28 Et ille derelictis omnibus furrexit, & sequutus est eum.

magnum domi suæ: eratque turba multa publicanorum, & aliorum qui cum ipsis accumbebant.

30 Obmurmurabant autem eis seribæ ac Pharisæi, dicentes ad discipulos ejue, Quare cum publicanis & peccatoribus editis & bibitis?

31 Et respondens Jesus dixit eis, Non opus est iis qui sani sunt medico, sed iis qui male se habent.

32 Non veni vocatum justos, sed peccatores ad resipiscentiam.

33 Ipsi verò dixerunt ei, Quare discipuli Joannis jejunant crebrò, & deprecationes faciunt, similiter & discipuli Phariszorum; tui verò edunt & bibunt?

34 Ipse autem dixit eis, Num potestis facere ut filii thalami, quo tempore cum ipsis est sponsus,

jejunent?

35 Venient autem dies, quum tolletur ab eis sponsus, tunc jeju-

nabunt illis diebus.

- 36 Dicebat autem eis etiam parabolam, Nemo panniculum novi vestimenti indit in vestimentum vetus: alioqui & illud novum findit vetus, & veteri non convenit panniculus sumptus ex novo.
- 37 Et nemo injicit vinum novum in utres veteres : alioqui disrumpet vinum novum utres, & ipsum effundetur, & utres peribunt.

38 Sed vinum novum in utres recentes injiciendum est, & utraque conservantur. 5

1

1

L

39 Et nemo qui biberit vetus statim vult novum; dicit enim, Vetus utilius est.

CAP. VI.

Συζήτησις de sabbato. Electio & recensio apostolorum. Concio de beatitudine & contrà, de inimicorum dilectione, & de fugiendis judiciis temerariis, & by-pocrisi.

F Actum est verò ut sabbato altero primo pertransiret per sata: vellebant autem discipuli spicas, edebantque, consricantes

manibus.

2 Quidam autem Pharifæorum dixesunt

6.

eis,

me-

nt.

tos,

am.

are

rò,

iter

tui

um

mi,

us,

mu

ju-

am

m

en-

10-

on

ex

10-

lub

es,

e-

res

12-

us

m,

හ

de

71-

ri-

y-

11-

er

ılı

23

m

nt

and non licet facere fabbatis ?

3 Tunc respondens Jesus, dixit eis, Ne hoc quidem legistis, quod secit David, quum esuriret ipse & qui cum eo erant?

4 Quomodo introierit domum Dei, & panes proposititios sumpserit, ederitque, & dederit etiam iis qui secum erant: quibus panibus non licet vesci nisi solis sacerdotibus?

5 Et dicebat eis, Filius hominis dominus est etiam fabbati.

6 Factum est verò etiam alio sabbato, ut ipse ingrederetur in synagogam, ac doceret. Erat autem ibi quidam, cujus manus dextera erat arida.

7 Observabant autem eum scribæ ac Pharisæi, an sabbato sanaturus esset illum, ut invenirent accusationem adversus eum.

8 At iple norat cogitationes corum, & dixit homini illi qui habebat manum aridam, Surge, & adfta in medio. Ille verò surgens adstitit.

9 Dixit igitur eis Jesus, Interrogabo vos quiddam: Licet sabbatis benefacere an male facere cuipiam? hominem servare an perdere?

ro Et quum eos omnes circumfpexisset, ait homini, Extende manum tuam. Ille autem ita seeit: & restituta est manus ejus sana sicut altera.

mentia; & colloquebantur alii cum aliis, quidnam facerent Jesu.

12 Factum est autem illis diebus, abiit in montem ad orandum, & pernoctavit illie in precatione Dei.

13 Et quum dies ortus effet, advocavit discipulos suos: & quum ex ipsis elegisset duodecim, quos & apostolos nominavit:

14 (Nempe Simonem, quem

etiam nominavit Petrum, & Andream fratrem ejus, Jacobum & Joannem, Philippum & Bartholomæum,

15 Matthæum & Thomam, Jacobum Alphæi filium, & Simonem, qui vocatur Zelotes.

16 Judam Jacobi fratrem, &c Judam Iscariotem (qui etiam surt proditor)

17 Et descendens cum eis, substitit in loco campestri, turbaque
discipulorum ejus, & multitudo
magna plebis ex tota Judæa, &
Hierusalem, & à maritima regione
Tyri & Sidonis, qui venerant ut
audirent eum, & sanarentur ab
infirmitatibus suis:

18 Et qui vexabantur à spiritibus impuris : & sanabantur.

19 Et tota turba studebat eum tangere: quia vis ab eo prodibat, & sanabat omnes.

20 Ipse verò sublatis oculis suis in discipulos, dicebat, Beati esiis, pauperes; quia vestrum est regnum Dei.

21 Beati qui nunc esuritis; quia saturabimini. Beati qui nunc sletis; quia ridebitis.

22 Beati eritis, quum vos oderint homines, & separaverint vos, & conviciis affecerint vos, & nomen vestrum ut improbum abjeceriat, propter Filium hominis.

23 Gaudete illo die, & salite; ecce enim merces vestra multa est in cœlis; nam itidem faciebant prophetis patres eorum.

24 Sed væ vobis, divitibus; nam perceptum habetis folatium vestrum.

25 Væ vobis, qui impleti estis; nam esurietis. Væ vobis, qui ridetis nunc; nam lugebitis & slebitis.

26 Vx vobis, quum benè vobis dixerint onines homines; nam H itidem

patres corum.

27 Sed vobis dico qui auditis, Diligite inimicos vestros; benefacite iis qui vos oderunt ;

28 Benedicite iis qui exsecrantur vos, & orate pro infestanti-

bus vos.

29 Ei qui tibi cæciderit maxillam, præbe & alteram; & ab eo qui tollit tibi pallium, etiam tunicam ne prohibeto.

30 Cuivis autem petenti abs te da, & ab eo qui tollit res tuas

ne repetito.

31 Et prout vultis ut faciant vobis homines, vos etiam facite eis fimiliter.

32 Quòd fi diligitis eos qui vos diligunt, quæ vobis erit gratia? nam & peccatores diligunt eos, à quibus diliguntur.

33 Et si benefeceritis iis, qui vobis benefaciunt, quæ vobis erit gratia? nam & peccatores idem

faciunt.

34 Et fi mutuum dederitis iis, à quibus speratis vos recepturos, quæ gratia erit vobis? nam & peccatores peccatoribus dant mu-

tuum, ut recipiant paria.

35 Imo diligite inimicos veltros, & iis benefacite, & mutuum date, nihil inde sperantes : & erit merces vestra multa, ac filii eritis Mus Altissimi: nam ipse benigpus est erga ingratos & malos.

36 Eftote ergo mifericordes, prout & Pater vester misericors

eft.

37 Ne judicate, & non judicabimini: ne condemnate, & non condemnabimini : absolvite, & abfolvemini:

28 Date, & dabitur vobis: menfuram, inquam, bonam, pressam, agitatam, & superfluentem dabunt in finum vestrum. Eadem enim

itidem faciebant pseudoprophetis menfura, qua metimini, contrà metietur vobis.

> 39 Dicebat autem eis parabolam, Num potest cæcus cæco viæ dux esse? nonne ambo in foveam cadent?

> 40 Non est discipulus supra magistrum fuum: fed quifquis erit perfectus discipulus, erit ut magister.

> 41 Quid autem aspicis festucam quæ eft in oculo fratris tui, trabem autem quæ est in oculo tuo

non confideras?

42 Aut quomodo potes dicere fratri tuo, Frater, fine ejiciam festucam quæ in oculo tuo est: quum ipfe trabem quæ eft in oculo tuo non respicias? Hypocrita, ejice primum trabem illam ex oculo tuo, & tunc dispicies ut ejicias festucam quæ est in oculo fratris tui.

43 Non est arbor bona, quæ ferat fructum malum, neque arbor mala, quæ ferat fructum bonum.

44 Unaquæque enim arbor ex fructu suo cognoscitur. Neque enim è spinis colligunt ficus, neque è rubo vindemiant uvam.

45 Bonus homo ex bono thefauro cordis fui profert bonum; & malus homo ex malo thefauro cordis sui profert malum: ex abundantia enim cordis loquitur os ejus.

46 Quid autem vocatis me, Domine, Domine, & non facitis

quæ dico ?

47 Quisquis venit ad me, & audit sermones meos, & eos præstat, præmonstrabo vobis cui fimilis fit.

48 Similis est cuipiam ædificanti domum, qui fodit, & excavavit, statuitque fundamenta super petram. Ubi autem venit inundatio, illifum eft flumen domui illi, sed nequivit

itra

bo-

viæ

am

ora

uis

ut

m

12-

uo

re

m

:

lo

a,

X

it

0

C

nequivit eam quatere; fundata enim erat fuper petram.

49 Qui autem meos fermones audivit, nec præftitit, fimilis eft cuipiam qui ædificavit domum fuam super solum absque fundamento, cui illisum est flumen : itaque statim cecidit, fuitque ruina domus illius magna.

CAP. VII.

Christus servum centurionis sanat, S filium viduæ resujcitat; legatos Joannis excipit; edit miracula, & peccata remittit.

UUM autem finivisset omnia verba fua audiente populo, ingressis est Capernaum.

2 Centurionis verò cujufdam servus mal affectus moribundus erat, qui erat ipfi pretiofus.

3 Is verò quum audivisset de Jefu, misit ad eum seniores Judæorum, rogans eum ut veniret, & fervaret fervum fuum.

4 Ifti autem quum venissent ad Jesum, precati sunt eum studiose, dicentes, Certe dignus est cui hoc præbeas:

c Diligit enim gentem noffram, & synagogam ædificavit nobis.

6 Jefus ergo ibat cum eis. quum jam non longe abesset ab illa domo, misit ad eum centurio ille amicos, dicens ei, Domine, ne vexator; nec enim fum dignus ut tectum meum subeas :

7 Ideo ne meipfum quidem sum dignum arbitratus qui venirem ad te : sed loquere, & sanabi-

tur puer meus.

8 Etenim ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites; & dice huic, Vade, & vadit : & alteri, Veni, & venit : & servo meo, Fac hoc, ac facit.

9 Auditis autem his, Jesus admiratus eft eum : & conversus, dixit turbæ quæ ipfum fequebatur, Dico vobis, ne in Ifraele quidem tantam fidem inveni.

10 Et domum reversi qui miffi fuerant, fanum invenerunt fervum

qui infirmus fuerat,

11 Et factum eft die sequenti, ut proficisceretur in civitatem quæ vocatur Nain: proficiscebantur autem cum eo discipuli ejus multi,

turbaque multa.

12 Ut autem appropinquavit portæ civitatis, tum, ecce, defunctus efferebatur, qui unigenitus fuerat matri fua, & ipsi quidem viduæ: turbaque civitatis multa erat cum ea.

13 Dominus verò ipsam intuitus, intima misericordia commotus est super ea, & dixit, Ne

fleto.

14 Quumque accessisset, tetigit loculum (qui verò portabant fubfliterunt) & dixit, Adolescens, tibi dico, Surge.

15 Tunc refedit qui fuerat mortuus, & copit loqui: & ille dedit

eum matri fuæ.

16 Cepit autem omnes timor; & glorificabant Deum, dicentes, Certè propheta magnus fuscitatus eft inter nos, &, Certe Deus refpexit populum fuum.

17 Pervenitque iste de eo fermo in totam Judæam, & in totam

regionem circumjacentem.

18 Et annunciarunt Joanni discipuli ipfius de his omnibus: qui advocatos duos quosdam è discipulis fuis,

19 Misit ad Jesum, dicentes, Tune is es qui venturus erat, an

alium expectabimus?

20 Quum igitur venissent ad eum viri illi, dixerunt, Joannes Baptista misit nos ad te, dicens, Tune is es qui venturus erat, an alium exfpectabimus?

21 Eadem autem hora multos H 2 fanavit

d

T

d

sanavit à morbis, & flagelle, & spiritibus improbis; & cæcis mul-

tis vilum gratificatus eft.

22 Et respondens Jesus, dixit eis, Prosecti annunciate Joanni quæ vidustis & audistis; cæcos visum recipere, claudos ambulare, leprosos purificari, surdos audire, mortuos suscitari, pauperibus evangelizari.

23 Beatus est autem quicunque

non fuerit offensus in me.

24 Et quum abissent nuncii Joannis, capit de Joanne dicere ad turbam, Quid existis in desertum spectaturi? arundinem à vento agitatam?

25 Sed quid existis visuri? hominem mollibus vestibus amictum? ecce, qui vestitu magnifico utuntur, & luxu versantur, sunt in

palatiis regiis.

26 Sed quid exiftis visuri? prophetam? certè dico vobis etiam amplius quam prophetam.

27 Hic est de quo scriptum est, Ecce mitto nuncium meum ante faciem tuam, qui apparabit viam tuam coram te.

28 Nam dico vobis, inter genitos ex mulieribus nullus est major propheta Joanne Baptista: sed qui minimus est in regno Dei, major est eo.

29 Et es audito, totus populus & publicani justificarunt Deum, baptizati baptismo Joannis.

30 Pharisai verò, & legis interpretes, consilium Dei aspernati sunt adversus semetipses, non baptizati ab eo.

31 Dixit præterea Dominus, Cui ergo affimilabo homines gentis istius? & cui rei similes sunt?

32 Similes sunt puerulis sedentibus in soro, qui acclamant alii alii, & dicunt, Cecinimus vobis tibiis, & non saltastis; lamentati sumus vobis, & non fle-

33 Venit enim Joannes Baptista neque edens panem, neque bibens vinum; & dicitis, Dæmonium habet.

34 Venit Filius hominis, edens ac bibens; & dicitis, Ecce homo edax & vini potor, amicus publicanorum & peccatorum.

3; Sed juftificata est sapientia

à filis fuis omnibus.

36 Rogavit autem eum quidam ex Pharisæis, ut secum ederet : itaque ingressus domum Pharisæi discubuit.

37 Et ecce, mulier quæ fuerat in urbe peccatrix, quum cognovisset eum accumbere in domo Pharisæi, allato alabastro unguenti,

38 Et stans apud pedes ejus retro, stens cæpit lacrymis rigare pedes ejus, & capillis capitis sui extergebat, & deosculabatur pedes ejus, & illos unguento ungebat.

39 Quum autem id vidisset Pharisæus qui vocaverat eum, dixit apud se, Hic, si esset prophera, nôsset utique quæ & qualis sit ea mulier quæ tangit ipsum, quòd videlicet sit peccatrix.

40 Tunc respondens Jesus dixit ei, Simon, habeo quiddam quod tibi dicam. At ille ait, Magister,

dic.

41 Duo debitores, inquit Jesus, erant cuidam creditori: unus debebat denarios quingentos, alter verò quinquaginta.

42 Quum autem illi non effent folvendo, gratificatus est debitum utrisque. Horum igitur, dic, uter

eum plus diliget ?

43 Respondens verò Simon dixit, Iste, præsumo, cui plus gratificatus est. At ille dixit ei, Reste judicasti. fle-

tif-

bi-

no-

ens

10-

cus

tia

m

zi

at

0-

10

-

ıi

.

t

44 Et conversus ad mulierem dixit Simoni, Cernis hanc mulierem? ingressus sum domum tuam; aquam pedibus meis non dedisti; hæc autem lacrymis rigavit pedes meos, & capillis capitis sui extersit.

45 Osculum mihi non dedisti; hæc autem, ex quo ingressa est, non intermist deosculari pedes meos:

46 Oleo caput meum non unxisti, hæc autem unguento unxit pedes meos.

47 Cujus rei gratia dico tibi, remissa esse multa illa ipsi peccata; nam dilexit multum: cui autem paululum remittitur, paululum diligit.

43 Dixit autem ei, Remissa

funt tibi peccata.

49 Et coperunt qui simul accumbebant dicere apud se, Quis est hic qui etiam peccata remittit?

50 Dixit autem ad mulierem illam, Fides tua te fervavit: vade cum pace.

CAP. VIII.

Mulieres Christo ministrant. Parabola de semine, & de lucerna: item quatuor miracula.

I factum est deinceps, ut ipse iter faceret oppidatim & vicatim, prædicans, & evangelizans regnum Dei, & duodecim illierant cum eo:

2 Et quædam mulieres, quas sanaverat à spiritibus improbis & morbis; nempe Maria quæ vocabatur Magdalene, ex qua septem dærnonia exierant,

3 Et Joanna uxor Chuze procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei ex ils quæ sibi suppetebant.

4 Quem autem multa turba conveniret, & qui in fingulis urbibus erant proficiscerentur ad eum, dixit-per parabolam. 5 Quidam sator exiit ut sereret semen suum: & inter serendum aliud cecidit secundum viam, & conculcatum est, & volucres cœli exederunt illud.

6 Et aliud cecidit in petram; & enatum exaruit, quia non habe-

bat humorem.

7 Et aliud cecidit inter spinas; & simul enatæ spinæ suffocarunt illud.

8 Et aliud cecidit in terram bonam; & quum enatum effet edidit fructum centuplum. Hæc dicensa clamabát, Qui habet aures ad audiendum, audiat.

9 Interrogabant autem eum difcipuli ejus, dicentes, quæ effet

ista parabola?

10 Ipse verò dixit eis, Vobis datum est nosse mysteria regni Dei, reliquis autem per parabolas loquor, ut videntes non videant, & audientes non intelligant.

11 Est autem hæc parabola ::

Semen illud est sermo Dei.

12 Qui autem secundum viamsemen excipiunt, ii sunt qui audiunt; deinde venit diabolus, & tollit sermonem è corde eorum, ne, postquam crediderint, serventur.

13 Qui verò in petram, ii funtqui quum audierunt, cum paudioexcipiunt fermonem: fed isti radices non habent, qui ad tempuscredunt, & tempore tentationis.

14 Quod autem in spinas cecidit, ii sunt qui audierunt : sed prosecti à solicitudinious & divitiis ac voluptatibus vitæ sussociatur, nec fructus proserunt.

ram ceeidit, ii funt qui in cordehonesto ac bono auditum sermonem retinent, & fructum adserunt: per tolerantiam.

16 Nemo porro qui lucernam

H 3 accen-

lib

nia

tu

da

fis

ip

re

vi

U

J

accenderit, operit eam vase, aut fubter lectum ponit: sed candelabro imponit, ut qui ingrediuntur cernant lumen.

17 Non est enim quicquam occultum, quod non sit futurum manifestum, nec celatum, quod non sit futurum ut innotescat, & ve-

mat in apertum.

18 Videte ergo quomodo audiatis: quifquis enim habet, dabitur ei, & quicunque non habet, etiam quod videtur habere, tolletur ab eo.

nater & fratres ejus, & non poterant eum convenire propter turbam.

20 Et annunciatum est ei, dicentibus nonnullis, mater tua & fratres tui adstant foris cupientes te videre.

21 Ipse verò respondens dixit, Mater mea & fratres mei, ii sunt, qui sermonem Dei audiunt, & eum

præstant.

22 Factum est autem quodam die, ut ipse ingrederetur in navigium, ac discipuli ejus; & diceret eis, Transeamus in ulteriorem ripam lacus. Provecti sunt igitur.

23 Navigantibus autem eis sopitus est: & descendit turbo venti in lacum, & complebantur, ac

perichitabantur.

24 Accedentes autem expergefecerunt eum, dicentes, Præceptor, præceptor, perimus. Ipse verò experrectus objurgavit ventum ac fluctuationem aquæ: & cessaverunt, factaque est tranquillitas.

25 Dixit autem eis, Ubi est fides vestra? Metuentes autem mirati sunt, dicentes alii ad alios, Quisnam iste est, ut ventis quoque & aquæ imperet, & auscultent ei?

of Et navigarunt in regionem

Gadarenorum, quæ est in opposea ripa Galilææ.

a7 Ipfi autem egresso in terram occurrit ex urbe vir quidam, qui habebat dæmonia à temporibus multis, & vestimento non inducabatur, neque in ulla domo manebat, sed in monumentis.

28 Is ergo quum widiffet Jesum, & exclamasset, accidit ei ad pedes & voce magna dixit, Quid mihi tecum, Jesu, fili Dei altissimi?

rogo te, ne me torqueas.

29 Mandabat enim illi spiritui impuro, ut exiret ab eo homine: nam à multo tempore corripuerat eum: itaque vinctus ille catenis & pedicis eustodiebatur; sed diruptis vinculis agitabatur à dæmone in deserta.

30 Interrogavit autem eum Jefus, dicens, Quod tibi nomen est? Ipse verò dixit, Legio: nam dæmonia multa ingressa erant in eum.

31 Et rogabant eum, ne imperaret fibi ut abirent in abyffum.

32 Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte: & rogabant eum dæmonia, ut sibi permitteret in illos ingredi. Et permisit eis.

33 Egressa autem dæmonia ex eo homine ingressa sunt in porcos: & grex ille ruit è præcipitio in la-

cum, & fuffocatus eft.

34 Quum autem pastores vidisfent quod factum fuerat, sugerunt; & prosecti annunciarunt in

urbem & in agros.

35 Exierunt igitur, ut viderent quod factum erat: veneruntque ad Jesur, & invenerunt hominem illum, à quo dæmonia exierant, vestitum, ac sanæ mentis, ad pedes Jesu: & metuerunt.

36 Annunciaverunt autem ipfis etiam ii qui viderant, quomodo

libera-

4

n

8

3

i

liberatus fuisset qui fuerat dæmo-

37 Et rogavit eum tota multitudo circumjacentis regionis Gadarenorum, ut discederet ab ipfis, quia magno metu tenebantur: ipse autem ingressus navigium reversus est.

38 Deprecatus est autem eum vir ille, à quo dæmonia exierant, ut esset cum eo: sed dimisit eum

Jelus, dicens,

39 Revertere domum tuam, & narra quanta tibi præstiterit Deus. Abiit igitur prædicans per totam urbem, quanta sibi præstitisset Jesus.

40 Factum est autem, ut quum revertisset Jesus, exceperit eum turba; nam omnes expectabant

eum.

41 Et ecce venit quidam cui nomen Jairus, qui erat præfectus synagogæ; & accidens ad pedes Jesu, rogabat eum ut ingrederetur domum suam:

42 Quoniam erat ei unigenita filia quasi annorum duodecim, eaque moriebatur. Inter eundum verò turba coarctabat eum.

43 Mulier autem quæ erat in fluxione sanguinis ab annis duodecim, & in medicos impenderat totum victum, nec ab ullo potuerat curari,

44 Quum accessisset à tergo, tetigit fimbriam pallii ipsius: & illico substitit fluxio sanguinis ejus.

45 Tunc ait Jesus, Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus & qui cum eo erant, Magister, turba te constringit & opprimit, & dicis, Quis est qui me tetigit?

46 Jesus autem air, Tetigit me aliquis, nam ego cognovi virtutem

à me prodiifie.

47 Videns autem mulier illa fe

non latuisse, tremens venit, & accidens ei ad pedes, declaravit ei în conspectu totius populi quam ob causam tetigisset eum, & quomodo sanata fuerat illico.

48 Ipse verò dixit ei, Confide, filia, fides tua te servavit : vade

cum pace.

49 Adhuc eo loquente, venit quidam à præfecto synagogæ, dicens ei, Mortua est filia tua; ne vexa magistrum

50 Jesus autem bec audito, respondit ei, Ne metue; crede so-

lummodo, & servabitur.

51 Ingressus verò domum, non permisit ingredi quenquam, nisi Petrum, & Jacobum, & Joannem, & patrem ac matrem puellæ.

52 Flebant autem omnes, & plangebant eam. Ipse verò dixit, Ne slete: non est mortua, sed

dormit.

53 Et deridebant eum, quod scirent esse mortuam.

54 Ipse verò ejectis foras omnibus, & prehensa manu ejus, clamavit, dicens, Puella, surge.

55 Et reversus est spiritus ejus, ac surrexit illico : & ipse imperavit ut ei daretur quod ederet.

56 Et perculsi suerant parentes ejus, ipse verò mandavit eis, ut nulli dicerent quod factum suerat,

CAP. IX.

Commissio & missio xii apostolorum.

Miraculum v panum & ii piscium. Quid vulgus, & quid apostoli de Christo senserint. Pramonet Christus de morte & resurrectione sua. Transsiguratur: damoniacum sanat: contentionem de primatu reprimit: zelum inconsideratum redarguit: sequi se volentes instruit.

Onvocatis autem Jesus duedecim discipulis suis, dedit eis vim & potestatem in omniadiemonia, & morbos fanandi:

2 Missique eos ut prædicarent. regnum Dei, & sanarent infirmos.

3 Et dixit eis, Nihil sumite ad iter; neque virgas, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque binas tunicas habete.

4 Et in quamcunque domum intraveritis, illic manete, & illinc

exite.

5 Et quicunque non receperint vos, exeuntes ex urbe illa etiam pulverem à pedibus vestris excutite, ut boc sût testimonium adversus eos.

6 Exeuntes igitur obibant fingulos vicos, evangelizantes & sa-

nantes morbos ubique.

7 Audivit autem Herodes tetrarcha omnia quæ fiebant ab eo : & hæsitabat, propterea quòd dicebatur à quibusdam, Joannem suscitatum esse è mortuis;

8 A quibusdam verò Eliam apparuisse; ab aliis autem prophetam quempiam ex antiquis sur-

rexiffe.

g Tunc ait Herodes, Joannem ego decollavi: quis est autem iste, de quo ego talia audio? Et studebat eum videre,

To Reversi autem apostoli narraverunt ei quæcunque secerant: & ipse assumptis illis secessit privatim in locum desertum urbis quæ vocatur Bethsaida.

bs, sequuta est eum: ipse autem excepit eos, & loquebatur eis de regno Dei; & eos quibus sanatione

opus erat, fanabat.

12 Dies autem coperat inclinare: & accedentes duodecim illi dixerunt ei, Dimitte turbam; ut abeuntes in circumjacentes vicos & agros, illue divertant & inveniant cibaria; nam hie in loco deferto fumus.

13 Ipfe vero dixit eis, Date ipfis vos quod edant. Ipfi verò dixerunt, Non funt nobis plus quàm quinque panes & duo pifces, nifi nos profecti emamus toti huic populo escas.

14 Aderant enim quasi viri quinquies mille. Ait autem discipulis suis; Facite ut discumbant per singulos quosque discubitus

quinquageni.

15 Ipsi igitur ita fecerunt; &

discubuerunt omnes.

16 Ipse verò acceptis quinque illis panibus & duobus piscibus, suspiciens in cœlum benedixit eis: & fregit, deditque discipulis ut apponerent turbæ.

17 Ederunt igitur omnes illi, & faturati funt: & fublatum est quod superfuit ipsisfragmentorum,

cophini duodecim.

18 Et factum est, ut quum ipse feorsum oraret, erant una cum eo discipuli; quos interrogavit, dicens, Quemnam esse me dicit turba?

19 Ipfi autem respondentes dixerunt, Joannem Baptistam: alii autem Eliam: alii verò, prophetam quempiam ex antiquis resurrexisse.

20 Dixit autem eis, Vos verò quem me esse dicitis? Respondens autem Petrus dixit, Christum illum Dei.

21 Ipse verò interminatus eis, mandavit ut nulli hoc dicerent:

22 Dicens, Oportet Filium hominis multa pati, & reprobari à fenatoribus & principibus sacerdotum, & scribis, & interimi, & tertia die suscitari.

23 Dicebet autem omnibus, Si quis vult me sequi, abdicet seipsum, & attollat crucem suam quotidie, de-

ip-

xe-

im

nifi

-00

iri

ci-

nt

us

80

ue

15,

:

ut

i,

ſŧ

,

e

0

.

i

1

quotidie, & fequatur me.

24 Quisquis enim voluerit animam suam servare, perdet eam: quisquis verò perdiderit animam suam mea causa, is servabit eam.

25 Quid enim prodest cuipiam fi lucretur universum mundum, seipsum autem perdat, sive sui

ipfius exitio mulcterur?

26 Quem enim puduerit mei ac meorum fermonum, ejus pudebit Filium hominis quando venerit cum gloria fua & Patris, fanctorumque angelorum.

27 Dico autem vobis vere, funt quidam ex iis qui hic adstant, qui noquaquam gustabunt mortem, usquedum viderint regnum Dei.

28 Factum est autem, quum post hæc verba quasi dies octo intercessissent, ut assumptis Petro, & Joanne, & Jacobo, ascenderit in montem ad orandum.

29 Facta est autem inter orandum species faciei ipsius alia ; & vestitus ejus albus ac resul-

gens.

30 Et ecce, duo viri colloquebantur cum eo, qui erant Moses & Elias:

31 Qui visi cum gloria, dicebant ipsius exitum, quo suturum erat ut desungeretur in Hierusalem.

32 Petrus verò, & qui cum ipfo erant, gravati erant fomno: quum autem evigilaffent, viderunt gloriam ejus, & duos illos viros flantes cum eo.

33 Et factum est, quum illi discederent ab eo, ut diceret Petrus ad Jesum, Magister, bonum est nos hic esse: atque adeo faciamus tria tabernacula, unum tibi, & unum Mosi, & unum Eliæ: nesciens quid diceret.

34 Hæc autem ipso dicente, enstitit nubes quæ inumbravit il-

los: metuerunt autem dum illi ingrederontur in nubem.

35 Et vox exstitit è nube, dicens, Hic est Filius ille meus, di-

lectus ille : ipsum audite.

36 Et postquam vox illa exstitisset, inventus est Jesus solus ; ipsi autem siluerunt, & nulli annunciarunt per id tempus quicquam corum quæ viderant.

37 Factum est autem sequente die, ut quum ipsi descendissent è monte, occurrerit ei turba mul-

ta.

38 Et ecce quidam à turba vociferatus est, dicens, Magister, deprecor te, respice ad filium meum, nam unigenitus est mihi:

39 Et ecce, spiritus apprehendit eum; & ipse repente clamat, & spiritus discerpit eum spumantem, & vix abscedit ab eo conterens eum.

40 Et deprecatus sum discipules tuos ut ipsum ejicerent; sed

non potuerunt,

41 Respondens autem Jesus ait, O gens incredula, & perversa, quousque tandem ero apud vos, & sufferam vos? adduc filium tuum huc.

- 42 Quum autem adhuc accederet, allisit eum dæmonium, & discerpsit: objurgavit autem Jesus spiritum impurum, & sanav t puerum, & reddidit eum patri suo.
- 43 Percellebantur igitur omnes fuper magnifica Dei virtute: omnibus verò mirantibus fuper omnibus quæ faciebat, dixit discipulis suis,

44 Reponite vos in aures vefiras fermones istos: futurum est enim, ut Filius hominis tradatur in manus hominum.

45 Ipsi verò ignorabant dictum istud, eratque ipsis occultum,

adee

adeo ut illud non sentirent : & metuebant eum interrogare de hoc dicto.

46 Incidit autem cogitatio inter cos, quis effet corum maximus.

47 Jesus verà visa cogitatione cordis ipsorum, acceptum pueru-

lum ftatuit aprid fe.

48 Et dixit eie, Quicunque exceperit puerulum hunc nomine meo, me excipit, & quicunque me exceperit, excipit eum qui me mist: nam qui minimus est inter vos, is erit magnus.

49 Respondens autem Joannes ait, Magister, vidimus quendam sub nomine tuo ejicientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia te

non fequitur nobifcum.

hibete illum; qui enim non est adversum nos, pro nobis est.

51 Factum est autem interim, dum compleretur tempus quo sursum reciperetur, tum ipse faciem suam direxit ad eundum Hierosulymam.

52 Missique nuncios ante saeiem suam: qui profecti, ingressi sunt vicum Samaritanorum, ut pararent ei bospitium.

53 Sed illi non receperant eum, qued facies ejus effet proficiscentis

Hierofolymam.

54 Quum autem hoc vidissent ejus discipuli Jacobus & Joannes, dixerunt, Domine, vis dicamus ut ignis descendat è cælo, & consumat eos, ut etiam Elias fecit?

55 Sed conversus Jesus objurgavit eos, dicens, Nescitis qualis

spiritus vos fitis.

56 Filius enim hominis non venit ut perderet animas hominum, sed ut servaret. Abierunt igitur in alium vicum.

57 Factum est autem ut proficiscentibus ipsis, quidam in via dixerit ei, Sequar te quecunque ieris, Domine.

fi

C

f

ł

I

1

58 Dixit autem ei Jesus, Vulpes habent lustra, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non

habet ubi caput reclinet.

39 Dixit verò ad alium quendam, Sequere me. At ille dixit, Domine, permitte mihi ut priùs abeam, ac sepeliam patrem meum.

60 Dixit autem ei Jesus, Sine ut mortui sepeliant mortuos suos: tu verò prosectus annuncia reg-

num Dei.

61 Dixit autem etiam alius, Sequar te, Domine: sed permitte mihi priùs, ut valedicam ils qui funt domi meæ.

62 Ait autem ei Jesus, Nemo qui manu sua admota aratro, respexerit ad ea quæ retro sunt, appositus est ad regnum Dei.

CAP. X.

Lxx discipuli adjunguntur xii apostalis, & wæ urbibus insidelibus denunciatur. Quis proximus, & quæ diversa studia Martbæ & Mariæ.

POST hæc autem designavit Dominus etiam alios discipulos septuaginta, misitque eos binos ante saciem suam in omnem urbem, & locum, quò suturum erat ut ipse veniret.

2 Dicebat igitur eis, Meffls quidem multa, fed operarii pauci: deprecamini ergo dominum meffis, ut emittat operarios in meffem

fuam.

3 Abite, ecce, ego mitto vos ut agnos in medium luporum.

4 Ne portate crumenam, neque peram, neque foleas: & neminem in via falutaveritis.

5 In quamcunque domum ingrediemini, primum dicite, Pax effo huic domui.

6 Qued

10.

gue

pes

ni-

non

ien-

xit,

ne-

ine

09:

eg-

us,

tte

qui

mo

re-

p-

00-

bus

0

හ

vit

14-

105

at

Me .

ci:

6-

m

ut

DE.

m

1

X

id

6 Quòd fi fuerit illic quispiam filius pacis, requiescet super eum pax vestra: sin minus, ad vos revertetur.

7 Manete autem in ea ipfa domo, edentes & bibentes quæ ab ipfis apposita fuerint: dignus enim est operarius mercede sua. Ne egredimini è domo in domum.

8 Sed & in quamcunque urbem ingressi fueritis, & exceperint vos, edite quæ apponuntur vobis.

9 Et sanate infirmos qui in ea fuerint, & dicite eis, Appropinquavit ad vos regnum Dei.

10 In quamcunque autem urbem ingressi fueritis, & non exceperint vos, egressi in plateas ejus dicite,

nobis ex urbe vestra, vobis abflergimus: tamen hoc scitote, appropinquâsse ad vos regnum Dei.

12 Dico autem vobis, Sodomorum conditionem die illo tolerabiliorem fore quam urbis illius.

13 Væ tibi, Chorazin, væ tibi, Bethfaida: nam si in Tyro & Sidone editæ suissent virtutes quæ editæ sunt apud vos, olim cum sacco & cinere sedentes resipuissent.

14 Ideo Tyri & Sidonis tolerabilior erit conditio in judicio,

quam vestra.

15 Et tu, Capernaum, quæ ufque ad cœlum elata es, usque ad inferos deprimêris.

26 Qui vos audit, me audit; & qui vos aspernatur, me aspernatur: qui verò me aspernatur, aspernatur eum qui misit me.

17 Reversi sunt autem septuaginta cum gaudio, dicentes, Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis per nomen tuum, 18 Ipse autem dixit eis, Spectabam Satanam, ut fulgur, è cœlo cadentem.

19 Ecce, do vobis potestatem calcandi serpentes & scorpiones, & supra omnem vim inimici, & ni-hil vos lædet.

20 Sed de eo ne gaudete, quòd spiritus vobis subjiciantur: gaudete verò potiùs quòd nomina ves-

tra scripta funt in cœlis.

21 Eo ipio momento exfultavit Jesus in spiritu, & dixit, Gloriam tibi tribuo, Pater, Domine cœli ac terræ, quòd hæc occultaveris sapientibus & intelligentibus; & detexeris ea infantibus: etiam, Pater, quia ita libuit tibi.

Patre meo: & nemo novit quis fit Filius, nifi Pater; & quis fit Pater, nifi Filius, & cuicunque vo-

lucrit Filius eum revelare.

23 Et conversus ad discipulos privatim dixit eis, Beati oculi qui vident quæ vos videtis.

24 Dico enim vobis, Multos prophetas & reges cupivisse videre quæ vos videtis, nec vidisse; & audire quæ auditis, nec audisse.

25 Tum ecce, quidam legis interpres furrexit, tentans eum & dicens, Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo?

26 At ille dixit ei, In lege quid fcriptum est? quomodo legis?

27 Ille verò respondens dixit, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis, & ex tota cogitatione tua; & proximum tuum ut teipsum.

28 Tum ipfe dixit ei, Recte refpondifti : hoc fac, & vives.

29 Ille autem volens justificare seipsum, dixit Jesu, Et quis est meus proximus?

30 Excipiens autem ejus ferme-

nem

nem Jesus dixit, Quidam descendebat ab Hierusalem in Jericho, & incidit in latrones, qui exspohiato eo & plagis impositis abierunt, eo seminece relicto.

31 Cafu autem facerdos quidam descendit per eandem viam; qui, viso eo, ex adverso præteriit.

32 Similiter, & Levita, quum veniffet eo, & illum vidiffet, præ-

teriit ex adverso.

33 Samaritanus autem quidam iter faciens; venit eò, &, ipso conspecto, misericordia intima commotus est:

34 Et accedens obligavit ejus vulnera, infundens oleum ac vinum: & ipfum impositum suo jumento duxit in diversorium, &

ejus curam egit,

35 Postero autem die abiens, prolatos duos denarios dedit hospiti, & dixit ei, Curam ipsius age: & quodcunque præterea insumpseris, ego, quum redibo, reddam tibi.

36 Quis igitur eorum trium tibi videtur proximus fuisse illi, qui in-

cidit in latrones?

37 Ille autem dixit, Is qui usus est misericordia erga eum. Ait igitur ei Jesus, Abi, & tu sac si-militer.

38 Factum est verò inter eundum, ut ipse ingrederetur in quendam vicum: mulier autem quædam Martha nomine excepit eum domum suam.

39 Et huic erat soror quæ vocabatur Maria, quæ etiam assidens ad pedes Jesu audiebat ipsius ser-

monem.

40 Martha verò distrahebatur eirca frequens ministerium: superveniens igitur ait, Domine, non est tibi cura, quòd soror mea dereliquit me ut sola ministrem? die ergo ei ut me vicissim adjuvet.

Jesus, Martha, Martha, solicita es, & satagis de multis:

42 Atqui uno opus est. Maria vero bonam partem elegit, quæ 9

n

P

L

D

d

n

A

C

il

r

d

n

ta

T

A

V

De

I

le

Y

da

VC

non auferetur ab ea.

CAP. XI.

Christus docet orare, dæmonium mutum ejicit, docet qui sint heati, quæ signa improbis data, S quomodo lucidum sint corpus; à Pharisæo invitatus, externam sanctimoniæ larvam increpat.

E T factum est, ut quum ipse oraret quodam in loco, postquam cessasset, diceret ei quidam ex ejus discipulis, Domine, doce nos orare, prout & Joannes docuit

discipulos suos.

2 Dixit autem eis, quum oratis, dicite, PATER noster, qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum: veniat regnum tuum: fiat voluntas tua, ficut in cœlo, ita etiam in terra.

3 Panem nostrum quotidianum

da nobis in diem.

4 Et remitte nobis peccata noftra: nam & ipsi remittimus cuivis nobis aliquid debenti. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos ab illo improbo.

5 Dixit etiam eis, Quis vestrum habebit amicum, & proficiscetur ad eum media nocte, & dicet ei, Amice, da mihi mutuo tres

panes;

6 Quoniam amicus meus venit de via ad me, & non babeo quod

apponam ei?

7 Et ille intus respondens dicat, Ne mihi molestias præbe: jam ostium clausum est, & pueruli mei mecum sunt in cubili: non possum surgere & dare tibi.

8 Dico vobis, etiamfi non dederit ei experrectus, eo quòd amicus ejus fit : a certe propter im-

portum-

portunitatem ejus experrectus dabit ei quotquot funt ei opus.

9 Et ego dico vobis, Petite, & dabitur vobis: quærite, & invenietis: pulsate, & aperietur vobis.

10 Quifquis enim petit, accipit: & qui quærit, invenit: &

pulfanti aperietur.

11 Ecquis autem ex vobis pater, si filius ab ee petierit panem, lapidem ei dabit? aut si piscem, num pro pisce dabit ei serpentem?

12 Aut fi petierit ovum, num

dabit ei scorpium?

13 Si vos igitur, qui mali estis, nôstis bona dona dare liberis vestris: quanto magis Pater vester colestis dabit Spiritum Sanctum petentibus ab ipso?

14 Ejecit etiam dæmonium, quod erat mutum: factum est autem, egresso dæmonio, loquutus est ille mutus, & mirata est turba.

15 Quidam verò ex eis dixerunt, Per Beelzebulem principem dæmoniorum ejicit dæmonia.

16 Et alii eum tentantes, fig-

num è cœlo petebant ab eo.

17 Ipse verò quum nosset cogitationes corum, dixit eis, Omne regnum dissidens adversus sese vastatur: & domus adversus sese dissidens cadit.

18 Quod si etiam Satanas adversus seipsum dissidet, quomodo stabit regnum ejus? nam dicitis per Beelzebulem ejicere me dæ-

monia.

19 Quòd fi ego per Beelzebulem ejicio dæmonia, filii vestri per quem ejiciunt? propterea ipsi erunt vestri judices.

20 Sin autem digito Dei ejicio dæmonia, nempe antevertens per-

venit ad vos regnum Dei.

21 Quum validus quifpiam armatus custodit aulam fuam, in pace funt quæ ipfi suppetunt, 22 Postquam verò quispiam eo validior superveniens vicerit eum, totam armaturam ejus tollit, qua considebat, & spolia ejus distribuit.

21 Qui non est mecum, adverfum me est: & qui non congre-

gat mecum, spargit.

24 Quum impurus spiritus exierit à quopiam, transit per arida loca, quærens requiem: & non inveniens, dicit, Revertar domum meam, unde exivi.

25 Veniens igitur invenit eam

versam & ornatam.

26 Tunc proficifcitur, & affumit septem alios spiritus improbiores quam sit ipse, & ingressi habitant illic: sitque ultima conditio hominis illius deterior priore.

27 Factum est autem, quum hæc diceret, attollens vocem quædam mulier è turba dixit ei, Beartus venter, qui te portavit, & ubera quæ suxisti.

28 Ipse autem dixit, Imò verò beati, qui audiunt sermonem Dei,

& eum observant.

29 Quum autem turba aggregaretur apud eum, cœpit dicere, Gens ista improba est: signum requirit, sed signum non dabitur ei, nisi signum illud Jonæ prophetæ.

30 Nam prout fuit Jonas fignum Ninevitis, ica etiam erit Fi-

lius hominis isti genti.

31 Regina austri surget in judicio cum viris gentis hujus, & condemnabit eos; quòd vener t ab ultimis terris, ut audiret sapientiam Solomonis: & ecce, plus quàm Solomon est hoc in loco.

32 Viri Ninevitæ exfurgent in judicio cum gente ista, & condemnabunt eam; quòd ad præconium Jonæ resipuerint: & I

b

T

i

r

i

h

9

u

n

C

f

t

P

e

C

iı

2

ecce, plus quam Jonas eft hoc in loco.

33 Nullus verò, fi lucernam accenderit, in occulto loco ponit eam; neque subter modium: sed in candelabrum, ut qui ingrediun-

tur, splendorem cernant.

34 Lucerna corporis est oculus: quum igitur oculus tous fuerit fimplex, totum quoque corpus tuum lucidum erit : quum verò malus fuerit, etiam corpus tuum tenebrofum erit.

35 Confidera ergo, num lumen quod in te est, tenebræ fint.

36 Itaque, fi corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrofam, erit lucidum totum, ut quum lucerna fulgore te illustrat.

37 Quum autem bæc loquatus effet, rogavit eum quidam Pharifæus, ut pranderet apud se. In-

greffus igitur recubuit.

38 Pharifæus verò, quum boc vidiffet, admiratus eft eum non priùs ablutum fuisse ante pran-

39 Dixit autem ei Dominus, Vos guidem Pharifæi exteriorem poculi patinæque partem purificatis: sed quod intra vos est, plenum est rapina & improbitate.

40 Delipientes, Nonne qui fecit quod foris est, etiam id quod

intus est fecit?

41 Imò, ea quæ penes vos funt date in eleemofynam : & ecce om-

nia erunt vobis munda.

- 42 Sed væ vobis Pharifæis, qui decimatis mentham, & rutam, & quodvis olus, sed præteritis judieium & charitatem Dei. Hæc autem oportuit facere, & illa non emittere.
- 43 Væ vobis Pharifæis, qui diligitis primum confessum in conventibus, & alutationes in foris,

44 Væ vobis, scribæ & Pharifæi, hyprocritæ; qui estis ut menumenta quæ non apparent, & quæ nesciunt ii qui super ea ambulant.

45 Respondens autem quidam ex legis interpretibus ait ei, Magifter, quum hæc dicis, etiam nos

afficis injuria.

46 Ipse autem ait, Væ vobis quoque legis interpretibus : quoniam oneratis homines operibus difficilibus portatu, sed ipfi uno ex digitis vestris non attingitis onera.

47 Væ vobis: quoniam ædificatis monumenta prophetarum, patres autem vestri interemerunt eos.

- 48 Nempe testimonio vestro ultro consentitis factis patrum veftrorum: quoniam illi quidem eos interemerunt, vos autem ædificatis eorum monumenta.
- 40 Propterea etiam sapientia Dei dixit, Mittam ad eos prophetas, & apostolos, & ex ipsis quofdam interiment, & quosdam expellent.

so Ut à gente ista requiratur fanguis omnium prophetarum effulus à jacto mundi fundamento;

I A fanguine Abel usque ad sanguinem Zachariæ, qui perit inter altare & ædem: profectò dico vobis, requiretur ab hac gente.

52 Væ vobis legis interpretibus, quoniam fuftuliftis clavem cognitionis: ipfi non introiffis, & eos qui introibant prohibuiftis.

53 Quum autem hæc eis diceret, coperunt seribæ & Pharisæi vehementer ipsi imminere, & eum allicere ad loquendum de multis ;

54 Infidiantes ei, & cupide venantes aliquid ex ipfius ore, ut eum

accularent.

CAP. XII.

Christus à fermento Pharisaorum, à timore bominum, ab avaritia & solicitudine terrenorum debortatur, jubetque ad regni sui præ-

cursoria attendere.

Nterea, quum aggregata esset permulta turba, adeò ut alii alios conculcarent, cœpit dicere discipulis suis, imprimis cavete vobis à sermento Phariscorum, quod est hypocrisis,

2 Nihil enim opertum est, quod non detegator; & nibil occultum,

quod non innotescat.

3 Propterea quæ in tenebris dixistis, in luce audientur: & quod in aurem loquuti estis in conclavibus, prædicabitur in solariis.

4 Dico autem vobis amicis meis, Ne metuite vobis ab iis qui interimunt corpus, & postea non habent quod ampliùs faciant.

- 5 Præmonstrabo autem vobis quem metuatis: metuite eum qui, postquam interemit, auctoritatem habet conjiciendi in gehennam: utique, dico vobis, hunc metuite.
- 6 Nonne quinque passerculi veneunt assariis duobus? & tamen unus ex its non est in oblivione in conspectu Dei.

7 Quinetiam capilli capitis vefiri omnes numerati funt : ne igitur metuite; multis passerculis

præftatis.

8 Dico autem vobis, Quisquis me agnoverit coram hominibus, Filius quoque hominis agnoscet eum coram angelis Dei.

9 Qui verò me abnegave:it in conspectu hominum, abnegabitur in conspectu angelorum Dei.

- 10 Ét quisquis loquatus fuerit adversus Filium hominis, ei remittetur: ei verò qui adversus Spiritum Sanctum blasphemaverit, non remittetur ei.
- 11 Quum autem adduxerit vos ad fynagogas, & ad magistratus

ae potestates, ne foliciti estote, quomodo aut quid pro defensione adlaturi, aut quid dicturi sitis:

12 Spiritus enim Sanctus docebit vos eo ipfo momento, quæ

oporteat dicere.

13 Dixit autem ei quidam è turba, Magister, dic fratri meo, ut partiatur mecum hæreditatem.

14 Ipse verò dixit ei, Heus tu, quis me vobis judicem aut partito-

rem præfecit?

15 Dixit igitur eis, Videte, & cavete ab avaritia: nec enim cujusquam vita ex iis quæ ipsi suppetunt in eo sita est, ut redundet.

16 Dixit autem eis parabolam in hæc verba: Hominis cujusdam

divitis exuberârat regio.

17 Itaque ratiocinabatur apud fe, dicens; Quid faciam? nec enim habeo ubi congregem fructus meos.

18 Et dixit, Hoc faciam; deftruam horrea mea, & majora ædificabo; & illic cogam omnes proventus meos, & bona mea.

Anima, habes multa bona reposita in annos multos: requiesce, ede,

bibe, oblectare.

20 Dixit autem ei Deus, Desipiens, hac nocte animam tuain repetunt abs te: quæ verò parâsti cujus erunt?

21 Ita est qui thesaurum re-

- 22 Dixit autem discipulis suis; Propterea dico vobis, ne soliciti estote de anima vestra, quid esuri sitis, neque de corpore, qua re sitis induendi.
- 23 Anima plus est quam alimentum, & corpus quam indumentum.
- 24 Confiderate corvos neque ferere, neque metere, quibus non est cella neque horreum; & tamen 1 2 Deus

Deus alit eos; quanto vos præstatis volucribus?

25 Quis autem ex vobis folieitè cogitando potest apponere ad staturam suam cubitum unum?

26 Itaque, si ne rem quidem minimam prastare potestis, quid de reliquis illis estis soliciti?

- 27 Confiderate lilia, quomodo crescant; non fatigantur, neque nent: dico autem vobis, ne Solomonem quidem in omni gloria fua amictum fuisse ut unum illorum.
- 28 Quòd fi herbam, quæ hodie eft in agro, & cras in clibanum immittitur, Deus ita circumvestit; quanto magis vos, exiguâ fide præditi?

29 Vos igitur ne quærite quid efuri fitis, & quid bibituri; & ne

fuspenso animo estote.

30 Hæc enim omnia gentes mundi requirunt: Pater autem vester novit vos istis indigere.

31 Quin potius quærite regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.

32 Ne metue, parve grex ifte's

regnum illud.

- 33 Vendite que habetis, & date eleemosynam i parate vobis crumenas que non veterascuat, thefaurum in celis, qui nunquam deficiat, quò fur non approprinquat, & ubi tinea non corrumpit.
- 34 Ubi enim thesaurus vester iest, illic & cor vestrum erit.
- 35 Sint lumbi vestri fuccincti,
- 36 Et similes effote vos iis qui exspectant quando dominus suus regressurus sit à nuptiis, ut quum venerit ac pulsaverit, statim aperiant ei
- 37 Beati servi illi, quos, quum venerit dominus, invenerit vigi-

lantes; amen dico vobis, præcinget fe, & faciet ut discumbant, & accedens ministrabit eie.

38 Et si venerit in setunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, atque ita invenerit, beati sunt servi illi.

39 Hoc autem scitete: si sciret paterfamilias quâ horâ fur ventua rus sit, vigilaret, nec sineret perfodi domum suam.

40 Et vos igitur estote parati; quia quâ horâ non putatis, Filius hominis veniet.

41 Dixit autem ei Petrus, Domine, nobis dicis istam parabolam, an etiam omaibus?

42 Dixit autem Dominus, Quifnam est fidus dispensator ac prudens, quem dominus constituet supra famulitium suum, ut tempore

præstituto det demensum?
43 Beatus servus ille, quem,
quum venerit dominus, invenerit
ita facientem.

44 Verè dico vobis, supra omania qua sibi suppetunt præsiciet

45 Quod si dixerit servus ille in corde suo, Tardat dominus meus adventum, coeperitque cædere servos & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari;

D

2

C

U

E

46 Venit dominus servi illius eo die quo ipsim non exspectat, & eâ horâ quam non novit, & separabit eum, partemque cum incre-

dulis ei statuet.

47 Ille autem servus qui novit voluntatem domini sui, de neque se comparavit, neque secit ex ejus voluntate, czedetur multis piagis:

48 Qui verò non novit, & fecit digna plagis, ezdetur plagis paucis. Porro, culcunque multum datum fuerit, multum repetetur

ab eo : & apud quem depositum fuerit multum, amplius reposcetur ab co.

49 Ignem veni miffurus in terram : & quid volo, fi jam accenfus eft ?

50 Sed baptismo oportet me baptizari: & quomodo conftringor, usquequo boc perficiatur!

cr Putatis me advenisse pacem daturum in terra? non, dico vobis,

imò diffidium.

- 52. Erunt enim ex hoc tempore quinque in una domo dissidentes, tres adversus duos, & duo adversus tres.
- 53 Diffidebit pater adversus filium, & filius adversus patrem; mater adversus filiam, & filia adversus matrem; socrus adversus nurum fuam, & nurus adversus focrum fuam.
- 54 Dicebat autem etiam turbæ. Quum videritis nubem exorientem ab occasu, statim dicitis, Imber venit; & ita fit:

55 Et quum auftrum flantem, dicitis, Æftus erit; & fit æftus.

56 Hyprocritæ, faciem terræ & cœli noftis explorare: hoc autem præflitutum tempus qui fit ut non exploretis?

57 Cur autem & per vos ipfos non discernitis quod justum est?

58 Enim verò dum abis cum adversario tuo ad magistratum, da operam in via ut libereri: ab eo: ne pertrahat te ad judicem, & judex tradat te exactori, & exactor conjiciat te in carcerem.

59 Dico tibi, non exibis illinc. ulquequo ultimum etiam minutum

reddideris.

C A P. XIII.

Exemplis & similitudine ad resipifcentiam exbortatio. Mulier fabbato sanatur. Parabola grani finapis & fermenti. Sahvandi

difficultas; & luctus Christi fuper Hierusalem.

Dfuerunt autem eo ipso tempore quidam annunciantes ei de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuerat cum ipsorum fa-

2 Et respondens Jesus dixit eis, Putatis hos Galilæos præ omnibus Galilæis peccatores fuisse, quod talia paffi fint?

3 Nequaquam, dico vobis: imd, nifi refipiscatis, omnes itidem per-

ibitis.

4 Aut illi decem & octo, supra quos cecidit turris in Siloam, & quos interemit, putatis debitores fuiffe præ omnibus hominibus qui habitabant Hierofolymis?

5 Nequaquam, dico vobis: imò, nifi refipiscatis, omnes fimiliter

peribitis,

6 Dixit autem hanc parabolam: Ficum habebat quidam plantatam in vinea fua; & venit quærens fructum in ea, neque invenit.

7 Dixit autem vinitori; Ecce anni tres funt ex quo venio quærens fructum in ficu ifta, & non invenio, exfcinde eam; quorfum etiam terram inutilem reddit?

8 Ille verò respondens dixit ei. Domine, fine eam etiam hoc anno, usquequo fodero circum eam, fire labor reen & mifero flercus:

g Et fi quidem tulerit fructum, Sines: fin minus, postea exscindes

10 Docebat autem in quadam

fynagoga fabbato:

11 Et ecce, mulier adfuit habens spiritum infirmitatis ab annis decem & octo: eratque incurva, nec prorlus sese poterat surrigere.

12 Ipsam autem Jesus visam advocavit, & dixit ei, Mulier,

foluta es ab infirmitate tua.

illico surrecta est, & glorificabat paterfamilias, & occluserit oftium,

fynagogæ, indignans quòd fabbato fanàsfet Jefus, dixit turbæ, Sex dies funt quibus oportet operari: his ergo diebus venite & curamini, & non die fabbati.

& dixit, Hypocrita, unusquisque vestram fabbato nonne folvit botem foum aut afinum à præsept,

& abducit aquatum?

mi, quam vinxerat Satanas ecce decem & ofto annos, non oportuit à vinculo ifto folvi die fabbati?

17 Et quem hæc diceret, pudefiebant omnes qui se opponebant eis tota verò turba gaudebat super ommibus illis præclaris rebus, quæ siebant ab eo.

18 Dizit autem Jesus, Cul rei simile est regnum Dei, & cui il-

dad affimulabo?

quod acceptum quispiam mist in hortum suum; & crevit, & evasit in arborem magnam, & volueres celi nidulatæ sunt in ejus ramis,

fimilabo regnum Dei?

acceptum mulier indidit in farinæ fata tria, usquequo fermentaretur

22 Peragrabat igitur fingulas nrbes & vicos, docens, & iter faciens Hierofolymam.

23 Dixit autem ei quidam, Domine, num pauci funt qui serventur? Ipse verò dixit eis,

24 Contendite intrare per angenam portam : quia multi, dico vobis, ftudebunt intrare, & non polerunt.

25 Ex quo videlicet surexerit paterfamilias, & occluserit oftium, & coeperitis foris stare, & pulfare oftium, dicentes, Domine, Domine, Domine, aperi nobis: qui respondens dicet vobis, nescio vos unde fitis.

26 Tunc incipietis dicere, Edimus in tui conspectu, & bibimus, & in plateis nostris docuisti.

27 Et dicet, Dico vobis, nescio unde vos sitis: abscedite à me oranes qui datis operam injustitie.

28 Illic erit fletus, & firidor dentium, quum videritis Abrahamum, & Isaacum, & Jacobum, & omnes prophetas in regno Dei, vos autem ejici foras.

29 Tune venient bomines ab oriente, & occidente, & Borea, & Austro, & discumbent in regno

Dei.

20 Et ecce funt ultimi qui erunt primi, & funt primi qui erunt ultimi.

31 Eo ipfo die accesserunt quidam Pharisei, dicentes, Exi, & abi hinc; nam vult Herodes te interimere.

32 Tunc ait eis, Profecti dicite vulpi isti. Ecce, ejiciam dæmonia, & fanationes peragam hodie & cras: tertia autem die confummabor.

33 Veruntamen oportet me hodie & cras, & perendie iter facere : quia non contingit, ut propheta pereat extra Hierufalem.

34 Hierusalem, Hierusalem, quæ interimis prophetas, & lapidas eos qui ao te missi sunt, quoties volui congregare liberos tuos, quemadmodum gallina pulliciem suam sub alas, & noluistis?

35 Ecce relinquitur vobis domus vestra deserta. Amen autem dico vobis, non videbitis me, usquedum

quedom venerit tempus quim di- primetur; & qui fe deprefferit, catis, Benedictus, qui venit in extelletur.

CAP. XIVEDOS EN

Sanatio bydropici fabbato. Sermones convivales Christ, ejusque pramonitio ad fui imitatores.

T factum eft, ut quam veniffet domum cujufdam ex primoribus Pharifieis fabbato ad edendum panem, igh observarent com, a to to to to to

2 Et ecce, quidam hydropicus aderat coram éo.

3 Tune respondens fesus, dixit legis interpretibus & Pharifæis in hae verba, Licetne curare fabbato?

4 Ipfi verd tacuerunt. Tunc iple prehensum cum fanavit, & dimifit.

c Et respondens eis, dixit, Quis vestrûm, fi ipfins alinus aut bos in puteum incidat, non flatim extrahet eum die sabbati?

6 Et non poterant ei ex adverfo ad iffa respondere.

7 Dixit autem parabolam iis qui vocati fuerant, attendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens eis:

8 Quum vocatus fueris ab aliquo ad nuptias, ne discumbito primo loco; ne forte honoratior te fit vocatus ab eo.

o Et is qui te & illum vocavit veniens, dicat tibi, Da huic locum ; & tunt incipias cum ignominia ultimum locum teit erm, nation, com nere.

10 Sed com vocatus fueris, vade discubitum in ultimum locum ; ut quum venerit qui te vocavit, dicat tibi, Amice, ascende altide: tunc erit tibi gloria in conspecta corum qui tecum difcombent.

11 Nam quisquis se extollit de-

12 Dicebat autem etiam ei à quo fuerat ipfe vocatur, Quum feceris prandium aut comam, ne vocato amicos tuos neque fraties tune, meque cognatos tuos, meque vicinos divites; nequando & ish te vicithim vocent, ac retribuatar tibi gratia.

13 Sed quam facit epulum. voca mendicos, mancos, claudos,

cæcos (

14 Et beatus eris, quia non poffunt gratiam retribuere tibi; retribuetur enim tibi in resurrectione fastorum. Da . ment

15 Hæc autem quum audiffet quidam ex iis qui fimul discumbebant, dixit ei, Beatus qui edit panem in regno Dei.

16 Ipfe autem dixit ei, Homo quidam fecit conam magnam, &

vocavit multos i

17 Mifitque fervum fuum horâ cœnæ, ut diceret vocatis, Venite, quia jam parata funt omfundamontum it is mequivery sin

18 Et omnes coeperunt uno ere se excusare. Primus dinit ei. Agram emi, & necesse habeo exire, & cam infpicese; rogo te, habe me excufatum. permissio.

ro Et alter dixit, Juga boum emi quinque, & proficilcor ad probandum ea; rogo te, habe me excufatum; tillog na pastence

20 Et alius dixit, Uxorem duxi, & propteres non possum ves nire.

27 Quum igitur fervus ille advenisset, annunciavit ista domino fuo. Tum iratus saterfamilias dixit fervo fue, Exi citò in plateas, & vicos urbis; & mendicos. ac mancos, claudofque, & cacos huc introducito,

22 Et ait servus, Domine, factum est ut imperâsti, & adhuc locus est.

23 Tunc ait dominus servo, Abi ad vias, & sepes, & coge ingredi,

ut impleatur domus mea.

24 Dico enim vobis, neminem virorum illorum qui vocati fuerant, gustaturum cœnam meam.

eo : & conversus, dixit eis,

26 Si quis venit ad me, & non odit patrem fuum, & matrem, & uxorem, & liberos, & fratres, & forores, atque adeò etiam animam fuam, non potest meus esse discipulus.

27 Et quisquis non portat crucem suam, & sequitur me, non potest meus esse discipulus.

21 Quis enim ex vobis, si velit turrim ædisicare, non priùs considens computat sumptum, an habeat quæ ad ejus persectionem requiruntur?

29 Ut ne postquam statuerit fundamentum, & nequiverit eam perficere, omnes qui spectarint

incipiant illi illudere;

30 Dicentes, Homo iste capit Edificare, & nequivit adificium

perficere.

31 Aut quis rex proficifcens ut committat prælium adversus alterum regem, non priùs consultat considens, an possit cum decem millibus occurrere illi qui cum viginti millibus venit adversus ipsum?

32 Alioquin, quum adhuc ille procul est, legatione missa rogat ea quæ ad pacem spectant.

33 Sic ergo, quisquis vestrum non valedicit omnibus bonis suis, non potest meus esse discipulus.

34 Bonus eft sal : si verò sal infatuatus fuerit, quo condietur?

35 Neque ad terram neque ad fterquilinium appositus est: foras eum abjiciunt. Qui habet aures ad audiendum, audiat.

CAP. XV.

Tres parabolæ, de ove & drachma perditis, filioque prodigo.

A Ccedebant autem ad eum omnes publicani & peccato-

res, ut eum audirent

2 Et murmurabant Pharisei & scribæ, dicentes, lste peccatores recipit, & edit cum eis.

3 Ipfe verò loquutus est ad eos

hanc parabolam, dicens,

4 Quis ex vobis, si habeat centum oves, & perdiderit unam ex illis, non derelinquit illas nonaginta novem in deserto, & abit ad eam quæ periit, usquedum eam nactus erit?

5 Et eam nactus, imponit in

humeros suos gaudens:

6 Veniensque domum convocat amicos & vicinos, dicens eis, Gratulamini mihi; nam inveni ovem meam, quæ perierat.

7 Dico vobis, ita fore gaudium in cœlo super uno peecatore refipiscente, magis quam super nonaginta novem justis, quibus non

opus est refipiscentia.

8 Aut quæ mulier, si habeat drachmas decem, & perdiderit drachmam unam, non accendit lucernam, & vertit domum, quæritque accurate, usquequo eam invenerit?

9 Et eam nacta, convocat amicas ac vicinas, dicens, Gratulamini mihi; nam inveni drachmam, quam perdideram.

to Ita dico vobis, gaudium est in conspectu angelorum Dei super

uno peccatore refipiscente.

11 Ait autem, Quidam habebat duos filios;

12 Que-

Pater, da mihi partem substantiæ ad me attinentem. Ille igitur divisit eis facultates.

51.

e ad

oras

ures

bma

um

to-

1 3

res

208

n.

ex

2-

it

m

n

n

13 Post dies autem non multos, congregatis omnibus, junior ille filius peregrè prosectus est in regionem longinquam: & illic dishpavit substantiam suam prosusè vivendo.

14 Quum autem omnia ipfe confumplisset, orta est fames valida in regione illa; & ipse coepit wittu desici:

15 Abiit igitur & adhæsit uni ex civibus regionis illius; qui misit eum in agros sues, ut pasceret porcos.

16 Et desiderabat implere ventrem suum siliquis, quas edebant porci : & nemo ei dabat.

17 Quum autem ad se redissiet, dixit; Quot mercenarii patris mei redundant panibus, ego verò same pereo?

18 Surgens proficifear ad patrem meum, & dicam ei, Pater, peccavi in colum, & in tuo conspectu;

vocari filius tous: fac me ut unum ex mercenariis tuis.

20 Surgens igitur contendit ad patrem suum. Quum autem adhuc longe abesset, vidit eum pater ipsus, & intima misericordia motus est; & accurrens incidit in collum ejus, & deosculatus est eum.

21 Dixit autem ei filius, Pater, peccavi in colum, & in tuo conspectu, neque dignus sum amplius vocari filius tuus.

22 Dixit vero pater ad fervos fues, Proferte stolam illam præcipuam, & induite eum, & indite annulum in manum ejus, & solean in pedes:

23 Et addoctum vitelum illum

saginatum mactate, & edentes ob-

34 Quia filius iste meus mortuus erat, & revixit; perieratque, & inventus est. Coeperunt igitur sese oblecture.

25 Erat autem filius ille ipfius fenior ruri: qui ut veniens appropinquavit domni, audivit concentum & choros.

29 Et vocatum unum ex pueris percontatus eff, quid iffud effet.

27 Is verò dixit ei, Frater tous venit: & mactavit pater tous vitulum illum faginatum, qued valentem illum receperit.

28 Indignatus est autem ille, nec voluit introire. Pater ergo ipfius egressus advocabat eum.

29 Ipse verò respondens, dixit patri, Ecce; tor annos servio tibi, nec unquam præceptum tuom sum transgressus; nec unquam dedisti mihi hædum, ut cum amicis meis obsectarer:

30 Sed quum filius iste tuus, qui abligurivit victum tuum cum meretricibus, venit, mactasti ei vitulum illum saginatum.

31 Ipfe verd dixit ei, Fili, tu femper mecum es, & omnia meatua funt.

32 Exhilarari vero & gaudere oportebat, quòd frater tuus his mortuus erat, & revixit; perieratque, & inventus est.

CAP. XVI.

Parabola dispensatoris iniqui. Disvortium. Dives epuls, & Lanarus.

DIXIT autemetiam discipula fuis, Fuit homo quidam dives, qui habebat dispensatorem : & is delatus est apud eum, ut qui dissiparet que tos suppretebant.

2 Vocavit eum igitur, & dinit ei, Qu'i istud audio de te i redde rationem dispensationie une; nom

enim

enim poteris amplius esse dispen-

3 Dixit autem apud se dispenfator, Quid faciam, quum dominus meus auserat à me dispensationem? sodere nequeo; mendicare pudet.

4 Novi quid sim sactorus, ut quum amotus suero a dispensatione, recipiant me aliqui domum

fuam.

5 Convocatis itaque fingulis debitoribus domini fui, dixit primo, Quantum debes domino meo?

6 Is autem ait, centum batos olei. Tum ille dixit ei, Accipe tabulas tuas & sede citò, &

scribe quinquaginta.

7 Deinde alii dixit, Tu verò quantum debes? Is autem ait, Centum coros tritici. Tum ipse dixit ei, Accipe tabulas tuas, & scribe octoginta.

8 Et laudavit dominus ille dispensatorem injustum, quèd prudenter secisset. Certè filii hujus seculi prudentiores sunt filiis lucis

in luo genere.

9 Sic etiam ego vobis dico: Facite vobis amicos ex mamona înjusto; ut quum defeceritis, recipiant vos in æterna illa tabernacula.

ro Qui fidelis est in pauco, etiam in multo fidelis est: & qui in pauco injustus est, etiam in multo injustus est.

11 Itaque, fi in fallaci mamona fideles non fuistis, veram mamo-

nam quis credet vobis ?

12 Et si alieno sideles non fuistis, quod vestrum est quis dabit vobis?

13 Nullus servus potest duobus dominis servire; aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut uni adhærebit, & alterum contemnet: non potestis Deo servire & mamonæ.

14 Audiebant autem hæc omnia etiam Pharisæi, qui erant avari; & sannis eum excipiebant.

15 Tunc dixit eis, Vos ii estis qui justificatis vos ipsos in homianum conspectu: Deus autem novit corda vestra; quia quod apud homines sublime est, abominatio est in conspectu Dei.

Jannem: ab eo tempore regnum Dei evangelizatur, & quivis in il-

lud vi perrumpit.

17 Faciliu: est autem cælum & terram præterire, quam legis unum

apicem excidere.

18 Quisquis dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mæchatur: & quisquis à viro dimissam ducit, mæchatur.

19 Cæterûm quidam erat dives, qui induebatur purpura & byffo, & sese oblectabat quotidie splen-

dide.

20 Erat verò quidam mendicus nomine Lazarus, qui projectus erat ad vestibulum ejus, ulcerosus.

21 Et desiderans saturari micis, quæ cadebant è mensa divitis: sed & canes veniebant ac lingebant

ejus ulcera.

22 Factum est autem ut moreretur mendicus, & asportaretur ab angelis in finum Abrahami, mortuus est verò etiam dives, ac sepultus est,

23 Et apud inferos sublatis oculis suis, quum esset in tormentis, vidit Abrahamum è longinquo, &

Lazarum in finu ejus.

24 Tum ipse clamans, dixit, Pater Abrahame, miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digitum suum in aquam, & refrigeret linguam meam: quoni-

am

ni

qu

CII

je

ut

ift

in

7.

e

13

-

) 4

d

0

ed

m

L

80

m

m

124

m

es,

To,

n-

cus

tus.

ro-

mi-

tis:

ant

ore-

rab

or-

fe-

cu-

ntis,

ixit,

1, &

ctre-

oni-

am

am crucior in ifta flamma.

25 Dixit autem Abrahamus, Fili, memento te bona tua recepisse in vita tua, & Lazarum similiter mala: nune autem hic solamen recipit, tu verò cruciaris.

26 Et ad hæc omnia, inter nos & vos hiatus ingens constitutus est, at ii qui volent hinc transire ad vos, non possint, neque istinc huc transire.

27 Dixit autem ille, Rogo te igitur, pater, ut eum mittas do-

mum patris mei.

28 Habeo enim quinque fratres, ut bæc attessetur eis: ne & ipsi veniant in hunc locum tormenti.

29 Dicit ei Abrahamus, habent Mosen & prophetas: audiant

30 Ille verò dixit, Non, pater Abrahame; sed si quis è mortuis abierit ad eos, resipiscent.

31 Abrahamus autem dixit ei, Si Mosen & prophetas non audiunt, ne si quidam quispiam ex mortuis resurgat, persuadebuntur.

CAP. XVII.

Scandalum vitandum. Ignescentia commendata. Decem leprosi sanati. Regnum Dei quomodo veniet, & quo mundi statu apparebit Filius bominis.

A IT autem discipulis, Contingere non potest, ut non eveniant osfendicula; sed væ illi per

quem eveniunt.

2 Expedit ei si mola asinaria circumponatur collo ejus, & abjectus suerit in mare, potius quam ut sit ossendiculo uni ex parvis istis.

3 Cavete vobis: Si peccaverit in te frater tuus, objurga eum; & si resipuerit, remitte ei. 4 Et si septies in die peccaverit in te, & septies in die revertatur ad te, dicens, Resipui, remittes ei.

5 Tunc dixerunt apostoli Do-

mino, Adde nobis fidem.

6 Dixit autem Dominus, Si haberetis fidem, quantulum eff granum finapis, diceretis huic fycamino, Eradicator, & plantator in mari, & obediret vobis.

7 Quis autem vestrum habet servum arantem aut pascentem, qui regresso ab agro dicat statim,

Accede, & recumbe?

8 Imò nonne dicit ei, Para quod cœnem, & præcinctus ministra mihi, usquedum edero ac bibero; & postea edito tu & bibito?

9 Num gratiam habet servo illi, quia secit quæ ipsi edicta suerant?

non puto.

10 Ita & voe, quum feceritis omnia quæ edicta funt vobis, dicite, fervi inutiles fumus; nam quod debuimus facere, fecimus.

11 Et factum est inter eundum Hierosolymam, ut ipse transiret per mediam Samariam &

Galilæam.

12 Quum autem ingrederetur in quendam vicum, occurrerunt ei decem viri leprofi, qui steterunt procul:

13 Et suffulerunt vocem, dicentes, Jesu magister, miserere

nostri.

14 Qui cum eos vidisset, dixit eis, profecti ostendite vos sacerdotibus. Et sactum est ut inter eundum purificati sint.

15 Unus autem ex ipsis, ut vidit se sanatum esse, revertit, glori-

ficans Deum voce magna.

16 Et procidit in faciem ad pedes ejus, gratias ei agens; eratque iste Samaritanus.

17 Re-

17 Respondens autem Jesus, dizit, Nonne decem illi purificati sunt: novem autem illi ubi funt?

18 Non funt reperti qui redierint, ut retribuerent gloriam Deo, nisi alienigena iste.

19 Et dixit ei, Surge, & abi ;

fides tua te fervavit.

20 Interrogatus autem à Pharifæis, quando venturum esset regnum Dei, respondit eis, & dixit, Non venset regnum Dei ita ut observari possit.

ecce illic: ecce enim, regnum Dei

intus habetis.

22 Dixit autem discipulis, Veniet tempus quum desiderabitis videre unum ex diebus Filii hominis; nec videbitis.

23 Et dicent vobis, Ecce hic, aut ecce illic: sed ne abite, neque

profequimini.

24 Nam ficut fulgur coruscans ex una regione quæ sub cœlo est, in alteram quæ sub cœlo est, splendet; ita erit & Filius hominis die suo.

25 Sed priùs oportet eum multa pati, & reprobari à gente ista.

26 Et prout factum est in diebus Noë, ita erit etiam diebus Filii hominis.

27 Edebant, bibebant, uxores ducebant, & dabantur nuptum, ad eum usque diem quo introiit Noë in arcam: venitque diluvium, & perdidit omnes.

28 Similiter etiam ut accidit in diebus Lot; edebant, bibebant, emebant, vembant, plantabant,

ædificabant:

29 Quo autem die Lot exilt Sodomis, pluit igni & fulphure è cœlo, & omnes perdidit.

30 Secundum hæc erit dies quo

Filius hominis detegetur.

31 In illo die qui fuerit in fola-

rio, & vasa ejut in ipsa domo, ne descendat ad ea tollenda; & qui in agro, similiter non revertatur retrorsum.

32 Memineritis uxoris Lot.

33 Quicunque studuerit animam suam servare, perdet eam : & quicunque eam perdiderit, vivificabit eam.

34 Dico vobis, illa nocte erunt duo in lecto uno: unus accipictur,

& alter relinquetur.

35 Duze erunt molentes fimul; una accipietur, & altera relinquetur.

36 Duo erunt in agro: unus accipietur, & alter relinquetur.

37 Tunc respondentes dicunt ei, Ubi, Domine? Ipse verò dixit eis, Ubi corpus, illuc congregabuntur aquilæ.

CAP. XVIII.

Exemplo viduæ & publicani commendantur affiduitas & bumilitas orationis. Puerulos Christus amplectitur. Terrentur qui pecunias possident, & confortantur qui omnia reliquerunt.

DIXIT autem eis etiam parabolam hue spectantem, quòd oporteret ipsos semper orare, nec

fegnes effe ;

2 Dicens, Judex quidam erat in quadam urbe, qui Deum non timebat, nec quenquam reverebatur.

3 Erat autem in illa urbe quædam vidua quæ venit ad eum, dicens, Vindica me ab aversario meo.

4 Ille autem noluit per multum tempus: postea verò dixit apud se, Etsi Deum non timeo, nec quenquam revereor;

5 Tamen quia moleftiam mihi præbet vidua ifta, vindicabo eam, ne tandem veniens obtundat me.

6 Ait

I

e

1

a

D

ta

tr

6 Ait autem Dominus, Audite quid judex ille unjustus dicat:

7 Deus autem non vindicabit electos suos, vociferantes ad ipsum die ac nocte, etiamsi iram cohibeat super ipsis?

8 Dico vobis, vindicabit eos citò. Veruntamen Filius hominis quum venerit, num reperturus est

fidem in terra?

:

-

,

1:

.

18

i,

ur

n-

as

-

#-

ur

13-

bó

iec

rat

on

ba-

2-

m,

rio

um

pud

nec

nhi

am,

ie.

Ait

g Dixit autem etiam quibufdam, qui fibi perfualerant se justos esse, & pro nihilo habebant reliquos, parabolam istam:

no Homines duo ascenderunt in templum ad orandum; unus Phansæus, & alter publicanus.

11 Phariseus confistens seorsum hæc oravit: Deus, gratias ago tibi, quòd non sim ut reliqui homines, rapaces, injusti, mæchi; vel etiam ut iste publicanus.

12 Jejuno bis hebdomade: de-

cimo quæcunque possideo.

13 Publicanus autem procul ftans, nolebat vel oculos in cœlum attollere: sed cædebat pectus suum, dicens, Deus, placator mihi peccatori.

14 Dico vobis, descendit iste justificatus domum suam potius qu'am ille: quia quicunque se extollit deprimetur, & qui sese deprimit extolletur.

15 Adferebant autem ad eum etiam infantes, ut eos tangeret : quum autem hoc vidissent discipu-

li, objurgarunt eos.

16 Jesus verò quum puerulos advocasset, dixit, Sinite puerulos venire ad me, & eos non prohibete: talium enim est regnum Dei.

17 Amen dico vebis, quicunque non exceperit regnum Dei tanquam puerulus, nequaquam introibit in illud.

18 Tunc interrogavit eum qui-

dam ex primoribus, dicens, Magister boshe, quid faciendo vitam æternam possidebo?

19 Dixit autem ei Jesus, Cur me dicis bonum? nemo bonus

nifi unus, nempe Deus.

20 Præcepta nôsti: Ne mæchare, Ne occidito, Ne furare, Ne falsum testimonium dicito, Honora patrem tuum, & matrem tuam.

21 Ille autem dixit, Hæc omnia observavi à juventute mea.

22 Jesus verò his auditis, dixit ei, Adhuc unum tibi deest: omnia quæ habes vende, & distribue pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo; & adesdum, sequere me.

23 At ille, his auditis, valde triftis factus est; nam dives erat

valde.

24 Quum autem vidisset Jesus eum valde trissem factum, dixit, Quam difficile qui pecunias habent introibunt in regnum Dei!

25 Facilius est enim camelum per soramen acûs intrare, quam divitem in regnum Dei intrare.

26 Qui verò iftud audierunt, dixerunt, Et quis poteft fervari?

27 Ipse autem dixit, Quæ fieri non possunt apud homines, fieri possunt apud Deum.

28 Dixit autem Petrus, Ecce, nos reliquimus omnia, & fequuti

fumus te.

29 Ipse verò dixit eis, Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut liberos, regni Dei causa,

30 Qui non recepturus fit multiplicia in hoc tempore, & in feculo venturo vitam æternam.

31 Jesus autem assumptis illis duodecim, dixit eis, Ecce, ascendimus Hierosolymam, & persi-

K cientur

cientur omnia quæ scripta sunt per prophetas de Filio hominis.

32 Tradetur enim gentibus, & illudetur, & contumeliis afficietur, & confouetur.

33 Et postquam eum flagellaverint, interiment : sed die tertia

refurget.

- 34 Ipfi verò nihil horum intellexerunt: erantque ista verba ipsis occulta, nec cognoverunt quæ dicebantur.
- 35 Factum est autem ut dum ipse appropinquaret Jericho, cæcus quidam sederet apud viam mendicans.
- 36 Quum igitur is audisset turbam prætereuntem, percontabatur quid hoc esset.

37 Annunciaverunt autem ei Jelum Nazaræum transire.

38 Tunc vociferatus est, dicens, Jesu fili Davidis, miserere mei.

39 Et qui præibant, objurgabant eum ut fileret : ipse verò multo magis clamabat, Fili Davidis, miserere mei.

40 Jesus autem quum substitisfet, justit eum adduci ad se : & quum is appropinguasset, interco-

gavit eum,

41 Dicens, Quid tibi vis faciam? Ille verò dixit, Domine, ut visum recipiam.

visum: fides tua te servavit.

43 Illico igitur visum recepit, ac sequebatur eum glorificans Deum: & totus populus, quum boc vidisset, tribuit laudem Deo.

CAP. XIX.

Zacchæus vocatur. Parabola de decem minis. Christi ingressus in urbem; ejusque lacrymæ, & zelus erga Domum Dei.

ESUS autem ingreffus Jericho,

transibat.

2 Et ecce quidam nomine vo-

catus Zacchæus, & qui magister erat publicanorum, & is dives erat.

3 Studebatque videre quis esset Jesus: nec poterat præ turba,

quod statura parvus esfet.

4 Præcurrens igitur ascendit in sycomorum, ut eum videret, quoniam suturum erat ut illâc transiret.

5 Ut autem venit ad eum locum, suspiciens Jesus vidit eum, & dixit ei, Zacchæe, festinans descende: hodie enim domi tuæ oportet me manere.

6 Tum is festinans descendit,

& excepit eum gaudiens.

7 Et omnes quum hoc vidissent, murmurabant, dicentes eum ingressum esse ad hominem peccatorem, ut ibi diversaretur.

8 Adstans autem Zacchæus dixit Domino, Ecce, dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus: & si quid cuipiam per calumniam eripui, reddo quadruplum.

9 Dixit autem ei Jesus, Hodie salus huic domui contigit, eo quòd ipse quoque est filius Abrahami.

ut quærat & servet quod perierat.

ri Hæc autem ipfis audientibus pergens dixit parabolam, eo quòd effet prope Hierofolymam, & quòd putarent fore, ut illico regnum Dei appareret.

nobilis profectus est in regionem longinquam, ut acciperet sibi reg-

num, & reverteretur.

13 Vocatis autem decem fervis fuis, dedit eis decem minas, & dixit eis, Negotiamini donec veniam.

14 Cives autem ejus oderant eum, miseruntque legationem post eum, dicentes, Nolumus hunc regnare super nos.

15 Et

15 Et factum est, quum is redisset, accepto regno, justit vocari servos illos ad se, quibus dederat pecuniam; ut cognosceret quid quis negotiando confecisset.

16 Adfuit autem primus, dicens, Domine, mina tua decem

lucrifecit.

17 Ille autem ait ei, Benè es, serve bone; quia in minimo suisti fidelis, habeto potestatem in decem urbes.

18 Et alter venit, dicens, Domine, mina tua confecit quinque

19 Ille verd & isti dixit, Tu quoque præesto quinque urbibus.

20 Et alius venit dicens, Domine, ecce mina tua, quam habui fepofitam in sudario.

21 Metui enim te, quòd homo fis aufteris: aufers quod non deposuisti, & tollis quod non semi-

nâsti.

zz Tum ille dixit ei, Ex ore tuo te judicabo, serve male: sciebas me hominem austerum esse, qui tollam quod non deposui, & metam quod non seminavi:

23 Quare igitur non dediffi pecuniam meam ad menfam, & ego veniens, cum fænore ipfam exe-

giffem?

24 Et adstantibus dixit, Tollite ab eo minam, & date ei qui decem minas habet.

25 Illi verò dixerunt ei, Domi-

ne, habet decem minas.

29 At ille, Nam, inquit, dico vobis, omni habenti dabitur: ei verò qui non habet, etiam quod habet auferetur ab eo.

27 Quin etiam meos illos inimicos, qui noluerunt me regnare fupra fe, adducite huc, & jugulate coram me.

28 Et his dictie, antegrediebatur ascendens Hierosolymam. 29 Et factum est, quum appropinquasset Bethphagæ & Bethaniæ, ad montem qui vocatur Olearum, mist duos è discipulis suis.

30 Dicens, Abite in vicum qui est ex adverso; in quo introcuntes invenietis pullum alligatum, cui nullus unquam hominum insedit:

folutum eum adducite.

31 Et si quis vos interrogaverit; Quare solvitis? sic dicetis ei, Quoniam eo opus est Domino.

32 Profecti autem qui miffi erant, invenerunt prout eis dixe-

rat.

33 Solventibus autem ipfis pullum, dixerunt eis domini ejus; Quare folvitis pullum?

34 Ipfi verò dixerunt, Quoniam

eo opus est Domino.

35 Duxerunt igitur eum ad Jefum: & palliis fuis pullo injectis, imposuerunt Jesum.

36 Eunte autem ipfo fobiler-

nebant pallia fua in via.

37 Et quum jam appropinquaret ad descensum montis Olearum, cœpit omnis multitudo discipulorum gaudentium laudare Deumvoce magna de omnibus quas viderant virtutibus,

38 Dicentes, Benedictus rex ille qui venit in nomine Domini : pax in cœlo, & gloria in locis al-

tislimis.

39 Et aliqui Pharisæorum è turba dixerunt ei, Magister, objurga discipulos tuos.

40 Ipse verò respondens dixit eis, Dico vobis, si filuerint isti, mox lapides clamaturos.

41 Et ut appropinquavit, vifa

urbe, flevit super ea,

42 Dicens, Si vel tu nosses hoc faltem tuo die quæ ad pacem tuam pertinent: sed ea nunc occulta sunt oculis tuis.

K 2

43 Nam veniet tempus adverfum te, quo circumjicient tibi inimici tui vallum, & circumcingent te, & constringent undique:

44 Teque folo æquabunt, & filios tuos intus, neque relinquent in te lapidem fuper lapidem, eo quòd non noveris præflitutum hoc tempus visitationis tuæ.

45 Et ingressus in templum,

co, & emebant.

46 Dicens eis, Scriptum est, Domus mea domus precationis est: vos autem secistis eam speluncam latronum.

47 Et docebat quotidie in templo. Primarii verò sacerdotes, & scribæ, & primores plebis stude-

48 Nec inveniebant quid facerent: totus enim populus pende-

bat ab ipfo, quum eum audiebat. C A P. XX.

De baptismo Joannis. De operariis in vineam miss. De tributo. De resurrectione, & filio Davidis

T factum est quodam dierum illorum, ut quum ipse doceret populum in templo, & evangelizaret, supervenerint primarii sacerdotes & scribæ cum senioribus;

2 Et alloquuti sont eum, dicentes, Dic nobis qua auctoritate ista facias, aut quis ille sit, qui dedit tibi istam auctoritatem.

3 Respondens autem dixit eis, Interrogabo vos & ego quiddam: dicite igitur mihi,

4 Baptismus Joannis è cœlo

erat, an ex hominibus?

fe, dicentes, Si dixerimus, E cœlo; dicet, Quare ergo non credidiftis ei? 6 Sin autem dixerimus, Ex hominibus; tota plebs lapidabit nos : persuasa enim est, Joannem prophetam fuisse.

7 Responderunt fgitur se nesci-

re unde effet.

8 Tunc Jesus dixit eis, Nee ego dicam vobis qua auctoritate hæc faciam.

o Copit autem dicere ad plebem parabolam hanc: Quidam plantavit vineam, & elocavit eam agricolis: & peregrè abfuit mul-

tum temporis.

no Sed præstituto tempore mifit servum ad agricolas illos, ut fibi darent ex fructu vineæ: agricolæ autem illi cæsum illum ablegaverunt inanem.

11 Ille verò perrexit, & alterum fervum mist: at ipsi hunc quoque cæsum & contumeliis affectum ablegaverunt inanem.

12 Et perrexit mittere tertiumt at illi & istum vulneratum ejece-

runt.

13 Dixit igitur dominus vineæ, Quid faciam? mittam filium illum meum dilectum: utique quum hunc viderint, reverebuntur.

14 Viso autem eo agricolæ ratiocinabantur inter se, dicentes, Iste est hæres : venite, interimamus eum, ut nostra siat hæredi-

15 Et ejectum eum extra vineam interemerunt. Quid ergo faciet eis dominus vineæ?

16 Veniet & perdet agricolas istos, & dabit vineam aliis. Hoc autem quum audissent, dixerunt, Absit.

17 Ille verò intuitus eos ait, Quid illud est ergo quod scriptum est, Quem lapidem reprobaverunt ædificantes, is factus est caput anguli?

18 Quilquis

18 Quisquis ceciderit super illum lapidem, confringetur: super quem autem ceciderit, dissipabit eum.

19 Et studuerunt primarii sacerdotes & scribæ injicere in eum manus ea ipsa hora; sed metuerunt plebem : cognoverant enim eum adversus ipsos dixisse similitudinem istam.

20 Itaque observantes eum, miferunt insidiatores, qui se justos esse simularent: ut carperent ejus sermonem, tradituri eum imperio

& potestati præsidis?

21 Qui interrogaverunt eum dicentes, Præceptor, scimus te rectè dicere & docere, nec accipere personam, sed viam Dei in veritate docere.

22 Licet nobis tributum dare

Cæfari, an non?

23 Animadversa autem eorum calliditate, dixit eis, Quid me tentatis?

24 Oftendite mihi denarium; cujus habet imaginem & inscriptionem? Respondentes autem dixerunt, Cæsaris.

25 Tum dixit eis, Reddite igitur quæ funt Cælaris, Cælari, &

quæ sunt Dei, Deo.

26 Itaque nequiverunt ejus verba carpere coram plebe: & mirati super ejus responso filuerunt.

27 Accedentes autem quidam Sadducæorum (qui contendunt non elle resurrectionem) interrogârunt eum.

28 Dicentes, Magister, Moses scripsit nobis, Si cujus frater mortius fuerit habens uxorem, & sine liberis mortuus fuerit, ut ejus frater accipiat uxorem illam, & excitet semen fratri suo.

29 Septem ergo fratres fuerunt, quorum primus, accepta uxore,

mortuus eft fine liberia.

30 Accepit igitur eam secundus, qui & ipse mortuus est sine liberis.

31 Deinde tertius accepit eam: itidem autem & illi septem: nec reliquerunt liberos, & mortui sunt.

32 Post omnes autem mortua est mulier.

33 In refurrectione ergo cujus eorum erit uxor? nam illi septem habuerunt eam uxorem.

34 Tum respondens dixit eis Jesus, Filii hujus ævi ducunt uxores, & nuptum dantur;

35 Qui verò digni habiti fuerint qui ævum illud confequantur, & refurrectionem ex mortuis, neque ducunt uxores, neque nuptum dantur:

36 Nec enim mori possunt amplius: pares enim angelis sunt; & filii sunt Dei, quum sint filii resurrectionis.

37 Mortuos autem suscitatum iri etiam Moses indicavit in rubo, quum dicit Dominum Deum Abrahami, & Deum Isaaci, & Deum Jacobi.

38 Deus autem non est mortuorum, sed vivórum Deus; omnes

enim vivunt ei.

39 Respondentes autem ei quidam ex scribis dixerunt, Magister, bene dixisti.

40 Nec amplius audebant eum

quicquam interrogare ...

dicunt Christum filium esse Davi-

42 Et ipse David dicit in libro-Psalmorum, Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dexteram meam,

43 Ulquedum flatuero inimicos tuos scabellum pedum tuo-

rum.

44 David ergo Dominum eum vocat, & quomodo filius ejus est?

45 Audiente verò toto populo,

dixit discipulis fuis,

46 Cavete à scribis, qui volunt ambulare stolati, & amant salutationes in foris, ac primos consessus in conventibus, & primos accubitus in cœnis;

47 Qui exedunt domus viduarum, & in speciem precibus longis utuntur: isti recipient gravius

judicium.

CAP. XXL

Viduæ super omnes liberalitas. Excidium Jerusalem, & finis seculi.

R Espiciens verò vidit divites immittentes dona sua in ga-

zophylacium.

2 Vidit autem etiam quandam viduam pauperculam immittentem illuc minuta erreola duo:

3 Et dixit, verè dico vobis, vidua hæc pauper immisit ampliùs

quam omnes.

4 Nam omnes hi ex eo quod fibi redundat immiserunt, quæ donarent Deo: hæc autem immiset ex penuria sua totum victum quem habebat.

5 Et quibusdam dicentibus de templo, quòd pulchris lapidibus ac donariis ornatum esset, dixit,

6 Hæccine spectatis? venient dies, quibus non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruatur.

7 Interrogaverunt autem eum, dicentes, Magister, quando hæc erunt? & quod erit signum quan-

do futura fint iffa ?

8 Ipse verò dixit, Videte ne seducamini; multi enim venient sub nomine meo, dicentes, Ego sum Coristus: & tempus illud præfitutum appropinquat: ne igitur sequimini eos.

9 Quam verò audieritis bella &

exagitationes, ne conflernamini e opertet enim ista primum fieri, sed non statim erit finis.

to Tunc dixit eis, infurget gens in gentem, & regnum in

regnum:

11 Et magni terræmotus erunt fingulis locis, & fames, ac pessilentiæ, & terriculamenta, & signa

è cœlo magna erunt.

12 Sed ante hæc omnia injicient vobis manus, & vos perfequentur, tradentes in conventus & carceres, adductos ad reges ac præfides, propter nomen meum.

13 Hec autem cedent vobis te-

flimonio.

14 Habete igitur bee repositum in cordibus vestris, non præmeditari defensionem.

15 Ego enim dabo vobis os, & fapientiam, cui non poterunt contradicere, neque abliftere omnes qui se vobis opponent.

16 Prodemini autem etiam à parentibus, & fratribus, & cognatis, & amicis: & morte mulctandos curabunt aliques ex vobis:

17 Et eritis exoli omnibus pro-

pter nomen meum.

18 Sed pilus capitis vestri non peribit.

19 Per tolerantiam vestram

poffidete animas veffras.

20 Quum autem videritis Hierosolymam cingi ab exercitibus, tunc agnoscite appropinquare vafrationem ejus.

21. Tunc qui in Judea sunt, fugiant in montes; & qui intra eam, excedant; & qui in agris,

non ingrediantur in eam,

22. Nam hi funt dies ultionis, ut impleantur omnia quæ scripta sunt.

23 Væ autem gravidis & la-Ctantibus in illis diebper erit enim necessitas magna in liac regione, & ira in populo isto.

24 Et cadent acie gladii, & captivi ducentur in omnes gentes : & Hierosolyma calcabitur a gentibus, usquequo impleantur præstituta illa tempora gentium.

25 Tunc erunt figna in fole, & luna & stellis; & in terra anxietas gentium in confilii inopia, re-

sonante mari & salo;

26 Exanimatis hominibus præ metu & exspectatione malorum corum supervenientium in orbem terrarum : nam potestates cœlorum concutientur.

27 Et tunc videbunt Fillum hominis venientem in nube cum po-

tentia & gloria multa.

28 Quum autem hæc fieri incipient, furlum afpicite, & attollite capita veitra, quoniam appropinquat redemptio veftra.

29 Dixit etiam eis parabolam, inquiens, Videte ficum & omnes

arbores :

30 Quum jam emiserint folia, vos eas cernentes, per vos ipfos agnoscitis jam propè esse æsta-

31 Ita & vos, quum videritis hæc fieri, agnoscite prope elle re-

gnum Dei.

32 Amen dico vobis, Nequaquam præterierit hæc ætas, quoulque bae omnia facta fuerint.

33 Celum & terra præteribunt, verba autem mea nequaquam præteribunt.

34 Cavete autem vobis, ne quando graventur corda vestra crapula & ebrietate, & folicitudinibus hujus vita, & repente vobis fuperveniat dies ille.

35 Nam ut laqueus invadit in omnes, qui habitant in superficie

totius terræ.

36 Excubate igitur, omni tempore deprecantes ut digni habea-

mini qui effugiatis ifta omnia, quæ futura funt, & confiftatis ante Fihum hominis.

37 Docebat autem interdie in templo: noctu verò exiens, pernoctabat in monte qui vocatur Olearum.

38 Et totus populus diluculo veniebat ad eum, ut eum audiret in templo.

CAP. XXII.

Proditio fuda. Inflitutio cana. Professio Christi. Petri zelus. lapsus, & refipiscentia. Christi de se confessio.

Ppropinquabat autem feftum azymorum, quod dicitur

pascha:

2 Et quærebant primarii facerdotes & fcribæ quomodo eum interimerent : metuebant enim plebem:

a introirt autem Satanas in Tudam cognominatum Iscanotem. qui erat è numero illorum duode-Stam panen, "MB

4 Abiens igitur colloquatus en cum primariis facerdotibus ac præfectis templo, quomodo ipfis eum proderet.

5 Qui gavifi funt; & pacti funt

se daturos ei pecuniam.

6 Ipfe vero spopondit; querebatque opportunitatem eum ipfis tradendi abfque turba.

7 Venit autem dies azymorom, quo oportebat mactari paicha.

8 Mifit igitur Petrum & Joannem dicens, Profecti parate nobis pafcha, ut edamus.

d Thi vero dixerunt ei, Ubi vis

paremus illud ?

10 At ille dixit eis, Ecce, poftquam introjeritis in urbem, occurret vobis quidam aque amphoram bajulans ; fequittini eum domum illam in quam ingredia

11 Et

domûs, Dicit tibi Magister, Ubi est diversorium, ubi pascha cum discipulis meis edam?

12 Tunc ipfe oftendet vobis conaculum magnum ftratum: il-

lic parate palcha.

omnia prout dixerat eis, & paraverunt pascha.

14 Cum igitur adesset constitu-

duodecim apostoli cum eo.

15 Et dixit eis, Desiderio desideravi hoc pascha edere vobiscum, antequam ego patiar.

16 Dico enim vobis me non ampliùs esurum ex eo, usquequo completum fuerit in regno Dei.

17 Et accepto poculo, quum gratias egiffet, dixit, Accipite hoc, & partimini vobis ipfis.

18 Dico enim vobis me non bibiturum ex fructu vitis, usquequo

regnum Dei venerit.

19 Et acceptum panem, quum gratias egiffet, fregit; & dedit eis, dicens, Hoc est corpus meum quod pro vobis datur: hoc facite ad mei commemorationem.

20 Itidem etiam dedit eis poculum, postquam cænasset, dicens, Hoc poculum est novum illud pactum per sanguinem meum, qui pro vobis effunditur.

21 Cæterum ecce, manus ejus qui me prodit mecum est in men-

fa.

22 Et Filius quidem hominis, prout definitum est, abit ; veruntamen væ homini illi per quem proditur.

23 Tunc ipsi caperunt mutud quærere inter se de hac re; ecquis nimirum ex ipsis esset hoc factu-

rus,

24 Orta est autem etiam de

hoc contentio inter eos, quis eorum videretur esse maximus.

25 Ipse verò dixit eis, Reges gentium dominantur eis, & qui auctoritatem habent in eas, benefici vocantur.

26 Vos autem non ita effote : fed qui maximus est inter vos, esto ficut qui minimus est; & qui ductor est, ficut qui ministrat.

27 Nam uter major eft, qui accumbit, an qui ministrat? nonne qui discumbit? at ego sum in-

ter vos ut qui ministrat.

28 Vos autem ii estis, qui permansistis mecum in tentationibus

meis.

29 Ego verd pacifcor vobis, prout pactus est mihi Pater meus,

regnum;

30 Ut edatis & bibatis in menfa mea in regno meo, & fedeatis fuper thronos, judicantes duodecim tribus Ifrael.

31 Dixit etiam Dominus, Simon, Simon, ecce, Satanas appetit vos, quos ventilaret ficut triti-

cum:

32 Sel ego deprecatus sum pro te, ne deficiat sides tua: tu igitur aliquando, quum te converteris, stabili fratres tuos.

33 Ipse verò dixit ei, Domine, tecum paratus sum & in carcerem

& ad mortem proficisci.

34 At ille dixit ei, Dico tibi, Petre, nequaquam emittet vocem hodie gallus, prinsquam ter neges quòd tu me noveris.

35 Dixit etiam eis, Quando mili vos abíque crumena & pera & foleis, num quid defuit vobis?

Ipfi verò dixerunt, Nihil,

36 Dixit ergo eis, At nunc, qui crumenam habet, tollat eam, fimiliter & peram: & qui non habet, vendat pallium fuum, & emat gladium.

37 Dice

37 Dico enim vobis, adhuc oportere feriptum iftud in me perfiel, istud, inquam, Et cum sceleratis numeratus eft : nam ea quæ feripta funt de me finem habent.

38 At illi dixerunt, Domine, ecce duo gladii hic. Ipie verò

dixit eis, Satis eft.

39 Et egreffus, profectus eft ex more in montem Olearum: fequotr funt autem eum etiam difcipuli ejus.

40 Quum verd perveniffet ad eum locum, dixit eis, Orate, ne 35.11

introcatis in tentationem.

41 Tum ipfe abscefift ab eis quali ad jactum lapidis, pofitifque

genibus oravit,

42 Dicens, Pater, fi velles tranfferre poculum hoc à me : verontamen non mea voluntas, fed tua

43 Confpectus est autem ei angelus è cœlo corroborans eum.

44 Et ipfe conftitutus in angoi re intentius oribat. Erat autem fudor ejus quan grumi fanguinis descendentes in terram.

45 Et quim furrexiffet à precatione, venissetque ad discipulos Juos, invenit eos dormlentes præ

triftitia ;

46 Et dixit ets, Quid dermitis, furgite, & orate, ne introcatis in

tentationem.

47 Adhuc autem eo loquente, ecce turba ; & is qui dicebatur Judas, unus ex illis duodecim, p: ælbat eis, & appropinquavit Jefu, ut ofcularetur eum.

48 felus autem dixit er, Juda, ofculo Filiam illum hominis pro-

49 Videntes autem il qui circa ipfum erant, quod futurum erat, dixerunt ei, Domine, percutiemulne gladio ?

50 Et quidam ex ipsis percuffit

fervum pontificis maximi, & ab-Aulit aurem ejus dexteram.

si Respondens autem Jesus, dixit, Sinite huc ufque. Et tacta illius auricula, fanavit eum.

52 Dixit autem Jesus iis qui adversos ipfum venerant, nempe primariis facerdotibus, & præfectis templo, & fenioribus, Siccine ut advertos latronem existis cum

gladiis ac fuffibus?

53 Quum quotidle vobiscum essem in templo, non extendistis mands in me: fed heet eft hora illa veftra, & potestas tenebrarom.

44 Prehenfum autem eum dul xerunt, & introduxerunt domum pontificis maximi. Petrus verò

fequebatur è longinquo.

55 Quumque accendiffent ignem in medio aulæ, atque una confediffent, sedit & Petrus inter

59 Quum autem eum vidiffet ancilla quædam fedentem ad ignehi, intentis in cum oculis dixit, Et iste cum eo erat.

57 Iple verd abnegavit eum, dicens, Mulier, non novi eum.

58 Et paulo post alius videns eum dixit, Et tu ex iphs es. Petrus verò air, Heus tu, non fum.

59 Er interposita quasi hora una, alius quidam id affeverabat, dicens, Verè & ifte cum illo erat;

etenim Galilæus eff.

60 Ait autem Petrus, Heus tu, nescio quid dicas. Et illico, adhue ipfo loquente, vocem emifit

gallus.

61 Tum conversus Dominus intuitus eft Petrum : & recordatus est Petrus fermonis Domini, quomodo nimirum dixerat ipfi, Phufquam gallus vocem emiferit, ter me abnegabls.

62 Et egressus foras Petrus fle-

vit amare.

63 Ii verò qui una tenebant Jefum illudebant ei, cædentes eum :

64 Et eo obvelato, cædebant faciem ejus. & interrogabant eum, dicentes, Vaticinare quis sit qui te percussit.

65 Et alia multa conviciantes

dicebant in eum.

66 Et ut ortus est dies, congregatum suit presbyterium populi, & primarii sacerdotes, & scribæ, & adduxerunt eum in suum consessum.

67 Dicentes, Num tu es ille Christus? dic nobis. Dixit autem eis, Si vobis dixero, nequaquam credetis:

68 Quòd si vos etiam interrogavero, nequaquam respondebitis mihi, neque me absolvetis.

69 Ab hoc tempere erit Filius hominis sedens ad dexteram po-

tentiæ Dei.

70 Dixerunt autem omnes, Tu ergo es Filius ille Dei? Ipse verò dixit eis, Vos dicitis. Nam is ego sum.

71 At illi dixerunt, Quid ampliùs egemus testimonio? Ipsi enim audivimus ex ore ipsius.

CAP. XXIII.

Christus ab Herode illusus, & à Pilato damnatur, crucifigitur; crucifixus deridetur & moritur, mortuus sepelitur.

TUNC furgens universa multitudo eorum duxit eum ad

Pilatum.

2 Cœperunt autem eum accufare, dicentes, Comperimus istum pervertere gentem, & vetare tributa dare Cæsari, dicendo se Christum, id est, regem, esse.

3 Pilatus autem interrogavit eum dicens, Tune es Rex ille Judæorum? Ipse verò respondens ei

dixit, Tu dicis.

4 Ait verò Pilatus ad primarios

facerdotes & turbam, Nullam invenio noxam in hoc homine.

5 At illi invalescebant, dicentes, Concitat populum, docens pen universam Judæam, exorsus à Galilæa, huc usque.

6 Pilatus verò, audita Galilæa, interrogavit num homo iste Gali-

læus effet ?

7 Et quum cognovisset eum ad Herodis potestatem pertinere, remist eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat per eos dies.

8 Herodes autem viso Jesu gavisus est valdè: nam à multo tempore cupiebat eum videre, eo quòd audivisset multa de eo, & speraret se signum aliquod visurum ab eo sieri.

9. Interrogavit autem eum multo fermone: fed ipfe nihil ei re-

spondit.

10 Adflabant autem primarii. facerdotes & feribæ, magna contentione eum accufantes.

11 Herodes autem, cum milie tibus suis, quum eum pro nihilo habuisset, & illussset ei, amictum veste splendida remisst ad Pilatum.

12 Et facti sunt amici inter sefe Pilatus & Herodes eo ipso die : nam antea inimici erant inter

fele.

13 Pilatus verò convocatis primariis facerdotibus, & primoribus,

ac populo,

14 Dixit eis, Obtulifis mihi hunc hominem, tanquam avertentem populum: & ecce, ego in vestri conspectu quæstione habita, nullam noxam inveni in homine isto, ex iis de quibus accusatis eum.

15 Sed ne Herodes quidem: nam remisi vos ad illum; & ecce, nihil dignum morte factum est ab

eo.

16 Castigatum ergo eum dimit-

17 Necesse autem habebat dimittere eis fingulis festis unum quempiam.

18 Exclamavit autem fimul universa turba, dicens, Tolle illum, dimitte verò nobis Barabbam:

19 Qui erat propter seditionem quandam, & cædem factam in urbe, conjectus in carcerem.

20 Rurfus ergo Pilatus alloquutus eft cos, volens dimittere

lefum.

21 Ipfi verò reclamabant, dicentes, Crucifige, Crucifige eum.

22 Ille autem tertiò dixit eis, Quid enim ifte mali fecit? nullam noxam capitalem inveni in eo: caftigatum ergo eum dimittam.

23 At illi inftabant vocibus magnis, petentes ut ipfe crucifigeretur: & invalescebant voces eorum ac primariorum facerdo-

24 Tum Pilatus secundum eos judicavit, ut fieret quod ipfi pete-

25 Dimifit autem eis illum qui propter seditionem & cædem conjectus fuerat in carcerem, quem petierant: Jesum verò tradidit ille eorum voluntati.

26 Quum igitur abducerent eum, prehenso Simone quodam Cyrenæo, qui veniebat rure, imposuerunt ei crucem ferendam pone Jelum.

27 Sequebatur autem eum magna multitudo populi & mulierum; quæ & plangebant & lamentaban-

tur eum.

28 Conversus autem ad eas Jefus, dixit, Filiæ Hierusalem, ne flete de me, verum de vobis ipsis flete, & de liberis vestris.

29 Nam ecce venient dies, quibus dicent, Beatæ steriles, & uteri qui non genuerunt, & ubera quæ non lactaverunt.

30 Tum incipient dicere montibas, Cadite in nos; & collibus, Operite nos.

31 Nam fi in virente ligne ifta

faciunt, in arido quid fiet?

32 Ducebantur autem etiam alii duo, iique facinorofi, cum eo interimendi.

33 Quum igitur venissent in locum qui vocatur Calvaria, illic crucifixerunt eum, & facinorosos illos; unum ad dexteram, alterum ad finistram.

34 Jefus autem dicebat, Pater, remitte boc ipfis; nesciunt enim quid faciant. Partientes verò vestimenta ejus, jecerunt fortem.

35 Et stabat populus spectans: fannis autem excipiebant eum etiam primores cum eis, dicentes, Alios servavit; servet seipsum, fi hic est ille Christus electus ille Dei.

36 Illudebant autem etiam ei milites, accedentes, & acetum ei offerentes.

37 Dicentesque, Si tu es Rex ille Judæorum, serva temetipfum.

38 Erat autem etiam inscriptio scripta supra eum literis Græcis, & Romanis, & Hebraicis, HIC EST REX ILLE IVDABO-RVM.

30 Unus autem ex facinorefis illis suspensis conviciabatur ei, dicens, Si tu es Christus ille, & teipfum & nos ferva.

40 Respondens autem alter objurgavit eum, dicens, Ne Deum quidem tu times, quum in eadem

fis damnatione?

41 Et nos quidem juste (nam digna factis recipimus) ifte verò nihil indecens fecit.

42 Dixitque Jesu, Domine, memento mei, quum veneris in regnum tnum.

43 Tum dixit ei Jesus, Amen dico tibi, hodie mecum eris in

paradifo.

& tenebræ factæ funt in tota regione usque ad horam nonam.

45 Et obtenebratus eft fol, &

dium.

magna Jesus, ait, Pater, in manus tuas depono spiritum meum. Et quum bæc dixisset, expiravit.

47 Quum vidisset autem centurio quod factum suerat, glorificavit Deum, dicens, Verè hic ho-

mo justus erat.

48 Et omnis turba quæ simul ad hoc spectaculum accesserat spectans quæ facta suerant, cædens pectora sua revertebatur.

49 Stabant autem omnes noti ejus procul, & mulieres quæ erant eum una fequutæ à Galilæa, vi-

dentes ista.

50 Tunc ecce quidam nomine Josephus, senator, vir bonus ac

juftus ;

51 Qui non assensus suerat confilio ac facto eorum, ortus Arimathæa, civitate Judæorum, qui & ipse expectabat regnum Dei;

52 Hic, inquam, adiens Pila-

tum, petit corpus Jesu.

vit findone, possitque illud in monumento quod erat in saxo incisum, in quo nondum quisquam positus suerat.

54 Porro dies erat parasceues,

& fabbatum fuccedebat.

55 Subsequutæ etiam mulieres quæ cum eo venerant ex Galilæa, spectarunt monumentum, & quomodo positum esset corpus ejus.

56 Reversæ verò paraverunt aromata & unguenta: ac sabbato quidem quieverunt, secundum præceptum.

C A P. XXIV.

Angeli ewangelizant mulieribus. Colloquium Emmaunticum. Chrifli assumptio in cœlum.

Primo autem die hebdomadis, profundo diluculo iverunt ad monumentum, ferentes quæ paraverant aromata, & nonnullæ cum ipsis.

2 Invenerunt autem faxum avolutum à monumento.

3 Et ingressæ, non invenerunt

corpus Domini Jefu.

4 Et factum est, ut, dum in ea re hæsitarent, tum ecce, duo viri supervenerint eis, induti vestibus sulgurantibus:

5 Quum autem expavefactæ inclinarent faciem in terram, dixerunt eis, Quid inter mortuos quæ-

ritis eum qui vivit?

6 Non est hic, sed suscitatus est: mementote, ut loquutus sit vobis, quum adhuc in Galilæa esset.

7 Dicens, Oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi, & die tertio refurgere.

8 Recordatæ funt igitur verbo-

rum illius.

9 Et reverse à monumento annunciaverunt hæc omnia illis undecim, & reliquis omnibus.

10 Erant autem Maria Magdalene, & Joanna, & Maria Jacobi mater, & reliquæ cum ipsis, quæ hæc dicebant apostolis.

11 Sed visa sunt apud eos quasi deliramentum verba ipsarum: ne-

que crediderunt eis.

12 Petrus

12 Petrus autem furgens cucurrit ad monumentum: & quum fe inclinasset, cernit lintea sola illic jucentia; abilique apud semetiptum mirans factum.

13 Et ecce, duo ex iis ibant eo ipso die in vicum, distantem stadiis sexaginta ab Hierusalem, cui vico nomen est Emmaus.

14 Et colloquebantur inter se de istis omnibus quæ evenerant,

15 Et factum est, ut, dum colloquerentur, & se mutuò rogitarent, ipse Jesus accederet, & una iter faceret cum ipsis.

16 Oculi autem eorum retinebantur, ne ipsum agnoscerent.

17 Dixit autem eis, Qui sunt hi sermones, quos confertis inter vos ambulantes? & quid estis tetrico voltu?

18 Respondens antem alter, cui nomen Cleopas, dixit ei, Tu solus commoraris Hierosolymæ, & non nôsti quæ in ea facta sunt his diebus?

19 Ipse verò dixit eie, Quæ?
At illi dixerunt ei, Quæ falla
funt Jesu Nazaræo, qui fuit propheta potens reipsa & verbis coram
Deo & toto populo:

20 Quomodo eum tradiderunt principes sacerdotum & primores nostri, ut morte damnaretur, &

crucifixerunt eum.

21 Nos autem sperabamus illum esse, qui redempturus esset Mraelen: atqui præter hæc omnia, tertium hunc diem agit hodie, ex quo hæc facta sunt.

nobis perculerunt nos, quæ diluculo venerunt ad monumentum;

23 Et non invento ejus corpore venerunt dicentes, se etiam apparitionem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere.

24 Et abierunt quidam eorum

qui erant nobiscum ad monumentum; & ita invenerunt, prout mulieres dixerant, ipsum verò non viderunt.

25 Tum ipse dixit eis, O amentes & tardi corde ad credendum omnibus quæ loquuti sunt prophetæ;

26 Nonne hæc oportuit pati Christum, & introire in gloriam

fuam ?

27 Et exorsus à Mose & omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis quæ de se scripta erant.

28 Appropinquârunt igitur vico, in quem proficiscebantur, & ipse simulabat se longiùs ire.

29 Sed ipsi adegerunt cum, dicentes, Mane nobiscum, quoniam advesperascit, & inclinavit dies. Ingressus est igitur ut maneret cum eis.

20 Et factum est quum discubuisset cum eis, sumpto pane, benedixit, & fractum dedit eis.

31 Adaperti funt autem oculi eorum, & agnoverunt eum; fed ipse ablatus est ex eorum conspectu.

32 Tum alter ad alterum dixerunt, Nonne cor nostrum ardebat in nobis, dum loqueretur nobis in via, & dum adaperiret nobis Scripturas?

33 Et surgentes eo ipso momento, reversi sunt Hierosolymam, & invenerunt congregatos illes undecim, & eos qui cum ipsis erant:

34 Et qui dicebant, Suscitatus est Dominus verè, & conspectus est Simoni.

quæ gesta erant in via, & ut suerat à se agnitus in fractione pa-

36 Hæc autem ipsis loquenti-

bus, fletit ipfe Jesus in medio eorum, & dixit eis, Pax vobis.

37 Consternati verò & expavefacti, putabant fe spiritum conspi-

38 Tunc dixit eis, Quid turbati eftis, & quare disceptationes sub-

eunt corda veftra?

30 Videte manus meas & pedes meos: nam ego iple fum; contrectate me, & videte : nam spiritus carnem & offa non habet, ficut me conspicitis habere.

40 Et quum hoc dixisset, often-

dit eis manus ac pedes.

41 Adhuc autem ipfis non credentibus præ gaudio, & mirantibus, dixit eis, Habetis hic esculentum aliquid?

42 Tum ipfi dederunt ei partem piscis assi, & aliquid ex favo

apiario.

43 Quæ ille accepit, & edit in

eorum conspectu;

44 Dixitque eis, Hi funt fermenes quos loquutus fum vobis, quum adhuc essem vobiscum, oportere impleri omnia quæ scripta fant in lege Mosis, & prophetis, & Pfalmis de me.

45 Tunc aperuit eorum mentem, ut intelligerent Scripturas:

46 Et dixit eis, Ita scriptum est, & ita oportuit Christum pati, & refurgere ex mortuis tertio

47 Et prædicari ejus nomine refipifcentiam ac remissionem peccatorum apud omnes gentes, incipiendo ab urbe Hierosolymorum.

48 Vos autem estis horum te-

ftes.

49 Et ecce, ego emittam promissum Patris mei in vos: vos autem residete Hierosolymis ufquequo induamini virtute ex al-

50 Eduxit autem eos foras ad Bethaniam usque : &, sublatis manibus fuis, benedixit eis.

51 Et factum eft, ut dum iple benediceret eis, disjunctus ab eis

furfum ferretur in cœlum.

2 Ipfi autem adorato eo reversi funt Hierosolymam cum gaudio magno.

53 Erantque omni tempore in templo, laudantes & benedicentes

Deo. Amen.

Evangelium fecundum JOANNEM.

CAP. I.

Verbum caro factum. Testimonium Joannis de Christo. Vocatio quatuor discipulorum. Scala coeli.

N principio erat Sermo ille, & Sermo ille erat apud Deum, eratque ille Sermo Deus.

2 Hic Sermo erat in principio

apud Deum.

3 Omnia per hunc Sermonem facta funt, & absque eo factum eft nihil quod factum fit.

4 In ipfo vita erat, & vita erat lux illa hominum.

5 Et lux ista in tenebris lucet, fed tenebræ eam non comprehenderunt.

6 Exstitit homo miffus à Deo,

cui nomen Joannes.

7 Is venit ad dandum testimonium, id eff, ut testaretur de illa luce, ut omnes per eum crederent.

8 Non eratille lux illa, sed misfus fuit ut testaretur de illa luce. 9 Hic

o Hic erat lux illa vera quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum.

10 In mundo erat, & mundus per eum factus eft, sed mundus eum non agnovit.

11 Ad fua venit, & fui eum

non exceperunt.

12 Quotquot autem eum exceperunt, dedit eis hoc jus, ut filii Dei fint facti, nempe ils qui credunt in nomen ejus ;

13 Qui non ex sanguine, neque ex libidine carnis, neque ex libidine viri, sed ex Deo geniti

funt.

14 Et sermo ille factus est caro, & commoratus est inter nos, (& spectavimus gloriam ejus, gloriam, inquam, ut unigeniti egreffi à Patre) plenus gratiæ ac veritatis.

15 Joannes testatus est de eo, & clamavit, dicens, Hic est de quo dicebam, Is qui pone me venit antepositus est mihi; quia pri-

or me erat.

16 Et ex plenitudine ipsius omnes accepimus, & gratiam pro

gratia.

17 Nam lex illa per Mosen data eft, gratia & veritas per Jesum Christum præstita est.

13 Deum nemo vidit unquam: unigenitus ille Filius qui est in sinu Patris, ille nobis exposuit.

19 Hoc etiam est testimonium Joann's, quando miserunt Judæi Hierofolymis facerdotes & Levitas, ut interrogarent eum quisnam ipie effet.

zo Et professus est, neque negavit : protessus est, inquam, se

non esse Christum illum.

21 Tunc interrogaverunt eum, Quid ergo es? Tune es Blias? Ipfe verd dixit, Non fum. Et illi, Es tu propheta ille? Qui respondit, Non.

22 Dixerunt ergo ei, Quis es? ut responsum demus iis qui miserunt nos ? quid dicis de teipfo?

23 Ait, Ego sum vox vociferantis in deserto, Complanate viam Domini, prout dixit Efaias propheta.

24 Qui vero missi fuerant erant

ex Phanfæis.

25 Et interrogaverunt eum, ac dixerunt ei, Cur ergo baptizas, fi tu non es Christus ille, neque blias, neque propheta ille?

26 Rescondit eis Joannes, dicens, Ego baptizo aqua; sed in medio vestrum stat quem vos non

nôftis.

27 Hic ille eft qui pone me venit, qui mihi antepofitus est; cujus folearum ego non fum dignus qui solvam corrigiam.

28 Hæc Bethabaræ facta funt. secus Jordanem, ubi Joannes ba-

ptizabat.

29 Postero die cernit Joannes Jesum venientem ad se, & ait, Ecce Agnus ille Dei qui tollit peccatum mundi.

30 Hic est de quo dicebam, Pone me venit vir qui antepofitus est mihi, quia prior me erat.

31. At ego non noveram eum : fed ut manifestus fiat Israeli, propterea veni ego baptizans aquâ.

32 Tum, inquam, teffatus eft Joannes, dicens, Conspexi Spiritum descendentem quafi columbam è cœlo, qui etiam manfit super eum.

33 Et ego non noveram eum. sed qui misit me ut baptizarem aqua, ille mihi dixerat, Super quem videris Spiritum descendentem, ac manentem super eum, hic eft qui baptizat Spiritu Sancto.

14 Ego igitur vidi, & teffor

hunc effe Filium illum Dei.

35 Postero die iterum stabat Joannes, & ex discipulis ejus duo :

36 Et

36 Et intuitus Jesum ambulantem dixit, Ecce Agnus ille Dei.

37 Audierunt autem eum duo illi discipuli loquentem, & sequuti sunt setum.

38 Conversus verò Jesus, & conspicatus eos sequentes se, dicit

eis,

39 Quid quæritis? Illi verò dixerunt ei, Rabbi (quod dicitur, fi intepreteris, Magister) ubi moraris?

40 Dicit eis, Venite & videte. Venerunt videruntque ubi moraretur, & apud eum manserunt diem illum: hora enim erat quasi decima.

41 Erat Andreas, frater Simonis Petri, unus ex duobus qui audierant illa ex Joanne, & sequuti suerant eum.

fuum Simonem, & dixit ei, Invenimus Messiam illum; quod est, si interpreteris, Christus ille.

43 Et adduxit eum ad Jesum. Intuitus autem eum Jesus dixit, Tu es Simon filius Jona: tu vocaberis Cephas, quod est, si interpreteris, Petra.

45 Postero die voluit Jesus abire in Galilæam: invenit autem Philippum, & dixit ei, Sequere

me.

45 Erat verò Philippus ex Bethfaida civitate Andreæ & Petri.

46 Invenit Philippus Nathanaëlern, & dicit ei, Invenimus illum de quo fcripfit Mofes in lege, & prophetæ, nempe Jefum Filium illum Josephi, illum ex urbe Nazaretha.

47 Tum dixit ei Nathanael, Ex urbe Nazaretha potest aliquid boni esse? Dixit ei Philippus, Veni & vide.

48 Vidit Jesus Nathanaëlem venientem ad se, & dicit de eo, Ecce verè Israelita in quo dolus non est.

49 Dixit ei Nathanaël, Unde me nôsti? Respondit Jesus, & dixit ei, Priusquam te Philippus vocaret, quum esses subter ficum, videbam te.

50 Respondit Nathanael, & dixit ei, Rabbi, tu es ille Filius

Dei, tu es ille rex Ifrael.

cı Respondit Jesus, & dixit ei, Quia dixi tibi, Vide te sub sicu, credis? majora istis videbis.

52 Præterea dixit ei, Amen, amen, dico vobis, ab hoc tempore videbitis cælum apertum, & angelos Dei afcendentes ac defcendentes fuper Filium hominis.

CAP. II.

Nuptiæ in Cana Galilææ. Reformatio templi. Corpus Christi templum myslicum.

D'IE autem tertio nuptiæ factæ funt in Cana oppido Galllææ: eratque mater Jesu illic.

2 Vocatus est autem etiam. Jesus ac discipuli ejus ad nuptias illas.

3 Et quum defeciffet vinum, mater fesu dixit ei, Vinum non habent

4 Dicit ei Jesus, Quid mihi tecum rei est, mulier? nondum venit hora illa mea.

5 Dicit ejus mater ministris, Quodeunque dixerit vobis, facite.

6 Erant autem ibi lapideæ hydriæ fex positæ secundum puriscationem Judæorum, capientes singulæ amphoras binas aut ternas.

7 Dicit eis Jefus, Implete has hydrias aquâ. Impleverunt eas igitur ufque ad fummum.

8 Tunc dicit eis, Haurite nunc, & offerte architriclino. Obtulerunt

igitur.

9 Ut autem gustavit architriclinus aquam illam quæ sacta suerat vinum (nesciebat autem unde esset; sed ministri sciebant qui hauserant aquam) vocat sponsum architriclinus:

10 Et dicit ei, Omnes primo loco bonum vinum apponunt, & postquam convivæ affatim biberunt, tunc id quod minus bonum est: tu verò servasti bonum vinum

usque adhuc.

Jesus in Cana, oppido Galilææ, & manisestam secit gloriam suam: & crediderunt in eum discipuli ejus.

12 Postea descendit Capernaum ipse, & mater, & fratres, & discipuli ejus: manseruntque illic non multos dies;

13 Nam propè erat pascha Judæorum: ascendit igitur Jesus

Hierofolymam.

14 Et invenit in templo venditores boum, & ovium, & columbarum, & numularios sedentes.

13 Factoque flagello è funiculis, omnes ejecit è templo, & oves & boves: & argentariorum numulos effudit, mensasque subvertit.

16 Et columbarum venditoribus dixit, Tollite hinc ista: ne facite domum Patris mei domum

mercatûs.

17 Recordati funt autem ejus discipuli scriptum esse, Zelus domûs tuæ exedit me.

18 Responderunt ergo Judæi, & dixerunt ei, Quod signum ostendis nobis quòd ista facis?

19 Respondit Jesus, & dixit eis, Destruite templum hoc, & intra-

triduum excitabo illud.

20 Dixerunt ergo Judæi, Quadraginta & sex annis ædificatum. est templum istud, & tu intra triduum illud excitabis?

21 At ille loquebatur de templocorporis sui. 22 Postquam ergo suscitatus suit ex mortuis, recordati sunt ejus discipuli quod hoe sibi dixisset, & crediderunt Scripturæ, & sermoni quem Jesus dixerat.

23 Quem autem esset Hierosolymis in Pascha, in sesto, multi crediderunt in nomen ejus, spectan-

tes figna quæ edebat.

24 Ipse autem Jesus non credebat eis semetipsum, eo quòd nosset omnes:

25 Nec opus effet ut quisquam ei testaretur de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine.

CAP. III.

Dialogus inter Nicodemum & Chriflum. Compendium Evangelii, propositum, expositum, & obsignatum.

E RAT autem quidam ex Pharifæis, cui nomen erat Nicodemo, ex primoribus Judæorum:

2 Hic venit ad Jesum nocte, & dixit ei, Rabbi, scimus te à Deo venisse magistrum: nemo enim potest hæc signa edere quæ tu edis, nis Deus sit cum eo.

3 Respondit Jesus, & dixit ei, Amen, amen, dico tibi, nisi quis genitus sit iterum, non potest vi-

dere regnum Dei.

4 Dicit ei Nicodemus, Quemodo potest quispiam nasci qui sit senex? num po est in uterum matris, suæ secundò introire & nasci?

5 Respondit Jesus, Amen, amen, dico tibi, nisi quis fuerit genitus ex aqua & Spiritu, non potest introire in regnum Dei.

6 Quod genitum est ex carne, caro est: & quod genitum est ex

Spiritu, spiritus est.

7 Ne mireris me dixisse tibi, Oportet vos iterum gigni.

8 Ventus quò vult spirat, & sonum. ejus audis, sed nescis unde. L 3 veniat, veniat, & quò vadat : ita est quifquis genitus est è Spiritu.

9 Refpondit Nicodemus, & dixit ei, Quomodo possunt hæc

To Respondit Jesus, & dixit ei, Tu es magister Israelis, & hæc non nôsti?

11 Amen, amen, dico tibi, quod fcimus loquimur, & quod vidimus testamur: sed testimonium nostrum non recipitis.

12 Si terrena dixi vobis, & non creditis; quomodo, fi dixero vobis

cœleftia, credetis?

13 Nullus enim ascendit in cœlum, nisi qui descendit è cœlo, nempe Filius hominis qui est in cœlo.

14 Prout autem Moses extulit ferpentem in deserto, ita extelli oportet Filium hominis:

15 Ut quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat vitamæter-

Ram.

16 Ita enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum illum unigenitum dederit, ut quisquis eredit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

17 Non enim misst Deus Filium suum in mundum, ut damnet mundum, sed ut servetur mundus

per eum.

18 Qui credit in eum non condemnatur; qui verò non credit jam condemnatus est, quia non credidit in nomen unigeniti Filii Dei.

19 Hæc est autem condemnatio quòd lux venit in mundum, sed dilexerunt homines potius tenebras quàm lucem; quia sunt corum mala opera.

20 Quisquis enim quæ mala sunt agit, odit lucem, nec venit ad lucem, ne arguantur opera ipsius.

21 Qui verò dat operam veritati, venit ad lucem, ut manifesta fiant opera ipfius, quòd secundum Deum

22 Postea venit Jesus & discipuli ejus in Judææ territorium: & illic educabatur cum eis, & baptizabat.

23 Baptizabat autem etiam Joannes in Ænon prope Salim, quoniam aquæ multæ erant illic, & veniebant ac baptizabantur.

24 Nendum enim conjectus fu-

erat Jeannes in carcerem.

25 Orta est igitur quæstio quibusdam ex discipulis Joannis cum

Judæis de purificatione.

- 26 Veneruntque ad Joannem, & dixerunt ei, Rabbi, is qui tecum erat apud trajectum Jordanis, cui tu testimonium dedisti, ecce baptizat, & omnes veniunt ad eum.
- 27 Respondit Joannes, & dixit, Homo non potest recipere quicquam, nisi fuerit ei datum è cœlo.

28 Vos ipfi mihi testes estis me dixisse, Non sum ego Christus, sed missus sum qui apparerem coram eo.

29 Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi: hoc ergo gaudium meum impletum est.

30 Illum oportet crefcere, me

verò minui.

31 Qui superne venit, supra omnes est: qui è terra est, terrenus est, & terrena loquitur; qui è cœlo venit, supra omnes est.

32 Et quod vidit & audivit, hoc testatur : sed testimonium ejus ne-

mo recipit.

33 Qui recipit ejus testimonium, is obfignavit Deum veracem esse.

34 Nam is demum, quem misse Deus, verba Dei loquitur: non enim buic admetitur Deus spiritum.

35 Pater

35 Pater diligit Filium, & om-

36 Qui credit in Filium, habet vitam æternam; qui verò non affentitur Filio, non videbit vitam, fed ira Dei manet super eum.

CAP. IV.

Colloquium Christi cum Samaritana, ejusque fructus. Regii filius sanatur.

UT ergo cognovit Dominus Pharifæos audiffe ipfum plures discipulos facere & baptizare quam Joannem.

baptizabat, sed discipuli ejus,)

3 Reliquit Judæam, & abiit rurfum in Galilæam.

4 Oportebat autem eum transire

per Samariam.

- 5 Venit ergò in urbem Samariæ quæ dicitur Sichar, juxta prædium quod dedit Jacobus Josepho filio suo.
- 6 Erat autem ibi fons Jacobi. Jesus ergo satigatus ex itinere, ita sedit ad sontem; hora enim erat quasi sexta.

7 Venit mulier Samaritana ut hauriret aquam : dicit ei Jesus, Da mihi potum.

8 Nam discipuli ejus abierant in urbem, ut cibos emerent.

o Dicit igitur ei mulier illa Samaritana, Quomodo tu, Judæus quum fis, potum à me poscis quæ sum mulier Samaritana? (non enim utuntur Judæi Samaritanis.)

10 Respondit Jesus & dixit ei, Si nosses donum illud Dei, & quis sit ille qui dicit tibi, Da mihi potum, tu petiisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam.

neque quo haurias habes, & puteus profundus est? unde ergo habes aquam illam vivam? 12 Num tu major es patre nofiro Jacobo, qui dedit nobis hunc puteum, ex quo ipse bibit, & filii ejus, & ejus pecora?

13 Respondit Jesus, & dixit ei, Quisquis bibit ex aqua ista, sitiet

rurfus :

14 Quisquis autem biberit ex aqua illa quam ego ei dabo, non fitiet in æternum; sed aqua illa, quam ego dabo ei, siet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.

15 Dicit ei mulier, Domine, da mihi aquam istam, ut non sitiam, neque veniam huc ad haurien-

dum.

16 Dicit ei Jesus, Vade, voca

virum tuum, & veni huc.

17 Respondit mulier, & dixit ei, Non habeo virum. Dicit ei Jesus, Benè dixisti, Non habeo virum.

18 Quinque enim viros habuisti; & nunc quem habes, non est tuus

vir: hoc verè dixisti.

19 Dicit ei mulier, Damine,

video te prophetam effe.

20 Patres nostri in hoc monte adoraverunt: & vos dicitis, Hierosolymis esse locum illum ubi oportest adorare.

21 Dicit ei Jesus, Mulier, crede mihi, venit tempus, quando neque in monte hoc, neque Hierosolymis

adorabitis Patrem.

22 Vos adoratis quod nescitis ; nos adoramus quod scimus : quia

salus ex Judæis est.

23 Sed venit tempus, & nune eft, quum veri adoratores adorabunt Patrem spiritu ac veritate a etenim Pater tales quærit qui ipsum adorent,

24 Deus est Spiritus: & qui adorant eum, oportet ut spiritu ac

veritate adorent.

25 Dicit ei mulier, Scio Messiam venturum

venturum. (qui dicitur Christus) quum venerit ille, nobis annunciaabit omnia.

26 Dicit ei Jesus, Ego is sum

qui loquor tibi.

27 Interea verò venerunt ejus di cipuli, & mirati funt quòd cum muliere loqueretur: nemo tamen dixit, Quid quæris? aut quid loqueris cum ea?

28 Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in urbem, dixitque

ejus loci hominibus,

29 Venite, videte hominem qui dixit mihi quæcunque feci: num iste est Christus ille?

30 Exierunt ergo ex urbe, & venerunt ad eum.

31 Interim autem rogabant eum discipuli, dicentes, Rabbi, ede.

- 32 Ille autem dixit eis, Ego cibum habeo quendam, quem vos non nôstis.
- 33 Dicebant ergo discipuli alii ad alios, Num quis attulit ei quod ederet?

34 Dicit eis Jesus, Esca mea est exsequi voluntatem ejus qui misit me, & consummare ipsius

opus.

35 Nonne vos dicitis, Adhuc quadrimestre spatium superest, & messis erit? Ecce, dico vobis, attollite oculos vestros, & spectate regiones; nam albæ jam sunt ad messem.

36 Qui autem metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam: ut & qui feminat fimul gaudeat, & qui metit.

37 Nam in hoc dictum illud verum eft. Alius est qui seminat,

& alius qui metit.

38 Ego misi vos ad id metendum, in quo vos non laborastis: alii laboraverunt, & vos in labores corum introlistis.

39 Ex urbe autem illa multi Sa-

maritanorum crediderunt in eum propter fermonem mulieris illius testantis, ac dicentis, Certè dixit mihi omnia quæ feci.

40 Quum ergo venissent ad eum Samaritani, rogârunt eum ut apud ipsos maneret; & mansit ibi duos

dies.

41 Ac multo plures crediderunt

propter fermonem ipfius.

- A2 Et illi mulieri dicebant, Non ampliùs propter tuos fermones credimus: ipfi enim audivimus, & feimus hunc effe verè Servatorem illum mundi, Chriflum.
- 43 Duobus autem post diebus exiit inde, & abiit in Galilæam.
- 44 Ipse enim Jesus testatus suerat, prophetam in sua patria honorem non habere.
- 45 Quum ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, quum omnia vidissent quæ secerat Hierosolymis in sesto: nam & ipsi venerant ad sestum.
- 46 Venit igitur Jesus rursum Cana, oppidum Galilææ, ubi secerat ex aqua vinum. Erat autem in urbe Capernaum regius quidam, cujus silius insirmus erat.

.

Į

1

t

1

C

d

n

47 Is quum audisset Jesum venisse ex Judæa in Galilæam, abiit ad eum, & eum rogavit ut descenderet ac sanaret suum filium: erat enim moribundus.

48 Dixit ergo Jesus ei, Niss signa & prodigia videritis, non cre-

49 Dicit ei regius ille, Domine, descende priusquam moriatur puerulus meus:

50 Dicit ei Jesus, Vade, filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixerat ei Jesus & profectus est.

fervi occurrerunt ei, & annunciaverunt, ciaverunt, dicentes, Filius tuus

52 Percontatus est ergo ab eis horam quâ mediùs habuerat : & dixerunt ei, Heri circiter horam septimam dimisit eum febris.

53 Agnovit ergo pater id factum esse illa ipsa hora, qua dixerat ei Jesus, Filius tuus vivit: & credidit ipse, ac domus ejus tota.

54 Hoc rursus, id est, secundum signum edidit Jesus, quum venisset

ex Judæa in Galilæam.

CAP. V.
Paralyticus ad piscinam. Austoritas & officium Christi. Resurrestio mortuorum. Scrutinium
Scripturarum.

POsT hæc erat festum Judæorum, & ascendit Jesus Hie-

rosolymam.

2 Est autem Hierosolymis ad pertam pecuariam piscina, quæ nominatur Hebraicè Bethesda, quinque porticus habens.

3 In his jacebat multitudo magna infirmorum, cæcorum, claudorum, aridorum, exfpectantium

aquæ motum.

4 Angelus enim descendebat præstituto tempore in piscinam, & turbabat aquam: itaque qui primus ingressus erat post aquæ turbationem, sanus siebat à quocunque detineretur morbo.

5 Erat autem quidam illic tricesimum octavum annum agens in

infirmitate

6 Hunc quum vidisset Jesus jacentem, & cognovisset eum jam multum temporis egisse in morbo, dicit ei, Cupis sanus sieri?

7 Respondit ei infirmus ille, Domine, non habeo qui, quum turbata suerit aqua, immittat me in piscinam: sed interim dum ego venio, alius ante me descendit.

8 Dicit ei Jesus, Surge, attolle

grabbatum tuum, & ambula.

9 Et statim sanus sactusest homo ille: & sustulit grabbatum suum, & ambulabat: erat autem sabbatum die illo.

10 Judæi ergo dicebant ei qui curatus fuerat, Sabbatum est, non licet tibi attollere grabbatum.

1 I Respondit eis, Qui mesanum fecit, is mihi dixit, Attolle grab-

batum tuum, & ambula.

12 Interrogaverunt eum ergo, Quis ille est qui dixit tibi, Attolle grabbatum tuum, & ambula?

13 Is autem qui sanatus suerat nesciebat quis esset: Jesus enim evaserat è turba quæ erat in illo

loco.

14 Postea invenit eum Jesus in templo, & dixit ei, Ecce sanus factus es: nè pecca amplius, ut nequid deterius tibi siat.

15 Abiit home ille, & nunciavit Judæis, Jesum esse à quo sa-

natus fuerat.

16 Ac propteres persequebantur Judzei Jesum, & studebant eum interimere, quod ista secisset sabbato.

17 Jesus autem respondit eis, Pater meus usque adhuc operatur,

& ego operor.

18 Propterea ergo magis studebant eum Judæi interimere, quia non solum solvisset sabbatum, sed & Deum dixisset patrem suum, parem se faciens Deo.

19 Respondit ergo Jesus, & dixit eis, Amen, amen, dico vobis, non potest Filius à semetipso operari, id est, nisergiderit Patrem operantem: quæcus que enim ille facit, hæc etiam Filius pariter facit.

20 Pater enim amat Filium, & omnia oftendit ei quæ ipse facit : & opera istis majora oftendet ei,

ut vos miremini.

21 Sicut

t

e

1

I

e

f

P

h

di

in

u

qu

fu

lis

94

qu

21 Sicut enim Pater fuscitat mortuos & vivificat, ita & Filius quos vult vivificat.

22 Ncc enim Pater judicat quenquam, sed omne judicium dedit Filio.

23 Ut omnes honorent Filium, prout honorant Patrem: qui non honorat Filium, non honorat Patrem, ut qui miserit eum.

24 Amen, amen, dico vobis, qui fermonem meum audit, & credit ei qui misst me, habet vitam æternam, & in condemnationem non venit, sed transibit à morte in vitam.

25 Amen, amen, dico vobis, adventat tempus, & nunc est, quum mortui audient vocem Filii Dei: & qui audierint, vivent.

26 Sicut enim Pater habet vitam in seipso, sic dedit & Filio habere vitam in seipso.

27 Et auctoritatem ei dedit etiam judicium exercendi, quatenus Filius hominis est.

28 Ne hoc miramini; nam veniet hora, quâ omnes qui in monumentis sunt audient vocem ejus:

29 Et prodibunt qui bona fecerint in resurrectionem vitæ; qui verò mala egerint, in resurrectionem condemnationis.

30 Non possum ego à meipso facere quicquam: prout audio, judico: & judicium meum justum est; quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misst me, id est, Patris.

31 Si ego testor de meipso, testimonium meum non est firmum.

32 Alius est qui testant de me, & scio sirmum esse ten monium quod testatur de me.

31 Vos mifistis ad Joannem, & testimonium dedit veritati.

34 Ego autem ab homine testimonium non capto: sed hæc dico, ut vos servemini.

35 Ille erat lucerna ardens & lucens: vos autem voluifiis ad momentum exfultare ejus luce.

36 At ego testimonium haben majus testimonio Joannis: opera enim quæ dedit mihi Fater ut ea consummem, ipsa, inquam, opera quæ ego facio, testantur de me, quòd Pater miserit me.

57 Et qui misst me Pater, ipse testatus est de me : neque vocem ejus unquam audistis, neque speciem ejus vidistis.

38 Et fermonem ejus non habetis in vobis manentem: quia quem misit ille, huic vos non creditis.

39 Scrutamini Scripturas, quia vos videmini vobis in ipfis vitam æternam habere: & illæ funt quæ testantur de me.

40 Sed non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.

41 Gloriam ab hominibus non capto.

42 Sed vos novi charitatem Dei non habere in vobis.

43 Ego veni nomine Patris mei, nec recipitis me: fi venerit alius nomine suo, illum recipietis.

44 Quomodo vos potestis credere, quum gloriam alii ab aliis captetis, & gloriam illam quæ à solo Deo proficiscitur non quæratis?

45 Ne putate me accusaturum vos apud Patrem: est qui accufet vos, Moses, in quo vos speratis.

46 Si enim crederetis Mofi, crederetis mihi: nam ille de me feripfit.

47 Quòd si scriptis illius non creditis, quomodo verbis meis credetis?

CAP.

CAP. VI.

Duo Christi miracula, & concio de pane & aqua vitæ, & quomodo excepta.

POST hæc abiit Jesus trans mare Galilææ, quod est Tibe-

riadis.

2 Et sequebatur eum turba multa, quia videbant ejus signa quæ edebat in infirmis.

3 Subiit verò in montem Jesus, & ibi sedit cum discipulis suis.

4 Propè autem erat pascha, fe-

stum Judæorum.

5 Quum ergo sustulisset oculos Jesus, & conspexisset multam turbam ad se venire, dicit Philippo, Unde ememus panes ut edant issi?

6 (Hoc autem dicebat, tentans eum: ipse enim sciebat quid esset

facturus)

7 Respondit ei Philippus, Ducentorum denariorum panes non suffecerint eis, ut singuli eorum paululum quiddam accipiant.

8 Dicit ei unus ex discipulis ejus, nempe Andreas frater Simonis

Petri,

i

e

n

i,

e

e-

P.

9 Est hic puerulus quidam, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisciculos; sed hæc quid sunt inter tam multos?

10 Dixit autem Jesus, Facite ut homines recumbant. Erat autem gramen multum in eo loco, Discubuerunt ergo viri illi numero

quafi quinquies mille.

11 Accepitautem panes illos Jefus, & actis gratiis distribuit discipulis, discipuli verò accumbentibus; similiter etiam ex pisciculis illis quantum volebant.

12 Ut autem expleti funt, divit Jesus discipulis suis, Congregate quæ supersuerunt fragmenta, ne

quid pereat.

13 Congregarunt ergo, & im-

pleverunt duodecim cophinos fragmentis ex quinque illis panibus hordeaceis, quæ superfuerunt ils qui comederant.

14 Illi ergo, quum vidissent signum quod Jesus ediderat, dicebant, Hic est verè propheta ille qui ven-

turus erat in mundum.

15 Jesus ergo, quum nosset venturos, & se abreptures ut facerent se regem, secessit rursus in montem solus ipse.

17 Ut autem serum diei factum eft, descenderunt discipuli ejus ad

mare.

17 Et ingressi navigium ibant trans mare Capernaum versus; jam autem erant tenebræ, nec venerat ad eos Jesus.

18 Et mare, vento magno flante,

infurgebat.

19 Provecti verò quafi stadia viginti quinque aut triginta, conspiciunt Jesum ambulantem super mare; & appropinquantem navi: & timuerunt.

20 Ille verò dixit eis, Ego fum,

ne metuite.

21 Cupide ergo receperunt eum in navigium; & statim navigium pervenit ad regionem, in quam ibant.

22 Postero die turba quæ substiaterat cis mare, quum vidisset illic non suisse aliud navigium, nisi unum illud, in quod ingressi fuerant discipuli ejus, & Jesum non introsse cum discipulis suis in navigium, sed solos ejus discipulos abiisse;

23 (Alia verò navigiola Tiberiade venerunt prope locum illum ubi ederant panem, posteaquam gra-

tias egisset Dominus)

24 Quum igitur, inquam, vidiffet turba Jesum illic non esse, neque discipulos ejus, ingressi sunt & ipsi in navigia, & vene-

runt

runt Capernaum, quærentes Jesum.

25 Et eo invento trans mare, dixerunt ei, Rabbi, quando huc

pervenisti?

26 Respondit eis Jesus, & dixit, Amen, amen, dico vobis; quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia edistis panes illos, & saturati estis.

27 Operemini non cibo qui perit, fed cibo illi qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis: hunc enim Pater obsignavit, id est, Deus.

28 Dixerunt ergo ad eum, Quid faciemus ut operemur operibus

Dei ? Le bul du à bounte

29 Respondit Jesus, & dixit eis, Hoc illud est opus Dei, ut credatis in eum quem ille misst.

30 Dixerunt ergo ei, Quod ergo tu fignum edis, ut videamus & credamus tibi? quid operaris?

31 Patres nostri ederunt illud manna in deserto illo: ficut scriptum est, Panem è cœlo dedit eis

quem ederent.

32 Dixit ergo eis Jesus, Amen, amen, dico vobis, nequaquam Mofes dedit vobis panem illum cœlestem, sed Pater meus dat vobis panem illum cœlestem verum.

35 Panis enim ille Dei is est qui de cœlo descendit, & dat vitam

mundo.

34 Dixerunt ergo ei, Domine, da nobis semper panem istum.

35 Dixit autem eis Jesus, Ego fum panis ille vitæ: qui venit ad me nequaquam esuriet; & qui credit in me non sitiet unquam.

36 Sed dixi vobis, certè & vidi-

His me & non creditis.

37 Quicquid dat mihi Pater, ad me veniet: & enm qui venit ad me nequaquam ejecerim foras:

38 Quia descendi è colo, ut ex-

sequar non voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.

39 Hæc est autem voluntas ejus qui misit me, id est, Patris, ut quicquid misi dederit, non perdam ex eo, sed suscitem illud in ultimo illo die.

40 Hæc est autem voluntas ejus qui misit me, ut quisquis conspicit Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam: & suscitem ipsum ego ultimo illo die.

41 Murmurabant ergo Judæi de eo, quia dixerat, Ego sum panis

ille qui è cœlo descendit ;

42 Et dicebant, Nonne iste est ille Jesus, filius ille Josephi, cujus nos novimus patrem & matrem? quomodo ergo dicit iste, E colo descendi?

43 Respondit ergo Jesus, & dixit eis, Ne murmurate inter vos:

44 Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum: & ego suscitem ipsum ultimo illo die.

35 Scriptum est in prophetis, Et erunt omnes docti à Deo. Quisquis ergo audivit à Patre & didicit, venit ad me.

46 Non quòd Patrem viderit quisquam, nisi is qui est à Deo; hic vidit Patrem.

47 Amen, amen, dico vobis, qui credit in me habet vitam æter-

48 Ego sum panis ille vitæ.

49 Patres vestri ederunt manna in deferto, & mortui sunt.

50 Hic est panis ille qui è cœlo descendit, ut qui edit ex eo, non moriatur.

51 Ego sum panis ille vivus qui è cœlo descendit. Si quis ederit ex hoc pane, vivet in æternum: panis autem, quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita. 52 Pugnabant ergo Judæi alii adversus alios, dicentes, Quomodo potest hic nobis carnem suam dare

quam edamus ?

53 Dixit ergo eis Jesus, Amen, amen, dico vobis, nisi ederitis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

54 Qui edit carnem meam, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam; & ego suscitabo ipsum ultimo illo die.

55 Caro enim mea verè est cibus, & sanguis meus verè est

potus.

56 Qui edit meam carnem, & bibit meum fanguinem, in me ma-

net, & ego in eo.

57 Sicut misit me vivens ille Pater, & ego vivo per patrem: ita etiam qui ederit me, vivet ipse

quoque per me.

58 Hic est panis ille qui de cœlo descendit: non prout ederunt patres vestri manna, & mortui sunt: qui ederit hunc panem vivet in æternum.

59 Hæc dixit in fynagoga, quum

doceret in urbe Capernaum.

60 Multi ergo ex discipulis ejus bis auditis dixerunt, Durus est hic s rmo: quis potest eum audire?

61 Sciens autem Jesus apud fe discipulos suos de hoc murmurare, dixit eis, Hoccine vos offendit?

62 Quid si igitur spectaveritis Filium hominis ascendentem eò,

ubi erat priùs ?

63 Spiritus est id quod vivisicat, caro non prodest quicquam: verba quæ ego loquor vobis, spiritus sunt & vita sunt.

64 Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim à principio Jesus quinam essent qui non credebant, & quis eum proditurus esset.

65 Et dicebat, Propterea dixi vobis neminem posse venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.

66 Ex eo tempore multi discipulorum ejus pedem retulerunt, nec ampliùs cum eo versabantur.

67 Dixit ergo Jesus duodecim illis, Num & vos vultis abire?

68 Respondit ergo ei Simon Petrus, Domine, ad quem abibimus? verba vitæ æternæ habes:

69 Et nos credidimus, & scimus te esse Christum illum Filium

Dei viventis.

70 Respondit ei Jesus, Nonne ego vos duodecim elegi, & tamen unus ex vobis est diabolus?

71 Loquebatur autem de Juda Simonis filio Iscariota; futurum enim erat, ut hic proderet eum, quum esset unus ex illis duodecim.

CAP. VII.

Christus non cum affinibus, sed clam profectus ad festum, docet in templo. Varia seruntur de eo judicia; & dissident qui eum comprebendere volebant.

V Ersabatur autem Jesus post hæc in Galilæa: nolebat enim in Judæa versari, quia studebant eum Judæi interimere.

2 Prope autem erat festum Ju-

dæorum Scenopegia,

3 Dixerunt igitur ad eum fratrea ejus, Digredere hinc, & vade in Judaam, ut tui quoque discipuli spectent opera tua quæ facis.

4 Nemo enim occultò facit aliquid, & quærit ipse celebris esse : si hæc facis, manifesta teipsu

mundo.

5 Nam ne fratres quidem ejus credebant in eum.

6 Dicit ergo eis Jesus, Præsti-

tutum illud tempus meum nondum adest: præstitutum autem illud tempus vestrum semper est paratum.

7 Non potest mundus vos edisfe: me autem odit, quoniam ego testor de eo, opera ejus mala

elle.

- S Vos ascendite ad hos dies festes: ego nondum ascendo ad festum, quia præstitutum illud meum tempus nondum expletum est.
- 9 Hæc autem quum eis dixisset,
- 10 Ut ascenderunt autem fratres ejus, tunc & ipse ascendit ad festum, non manifeste, sed velut occulte.
- 11 Judæi ergo quærebant eum in festo, & dicebant, Ubi est ille?
- 12 Et muffitatio multa erat in turba de eo: alii quidem dicebant, Vir bonus est; alii verò dicebant, Non, sed turbam seducit.

13 Nullus tamen libere loquebatur de eo, propter metum Ju-

dæorum.

14 Festo autem illo jam medio ascendit Jesus in templum, ac docebat.

15. Et mirabantur Judæi, dicentes, Quomodo iste literas novit, quum eas non didicerit?

16 Respondit eis Jesus, & dixit, Mea doctrina non est mea; sed

ejus qui mifit me.

17 Si quis voluerit quod ille vult facere, cognoscet de doctrina, intrum ex Deo sit, an ego à meipso

18 Qui à semetipsoloquitur, glolam propriam quærit: qui autem quærit gloriam ejus qui misit ipsum, hic verax est, & injustitia in co non est.

19 Nonne Moses dedit vobis

legem, & tamen nemo ex volis præstat legem? quid me studetis interimere?

20 Respondit turba & dixit, Dæmonium habes: quis te studet

interimere?

21 Respondit Jesus, & dixit eis, Unum opus seci, & omnes miramini.

- 22 Attamen Moses dedit vobis circumcisionem (non quòd ex Moses sit, sed quia ex patribus) & sabbato circumciditis hominem.
- 23 Si circumcissonem accipit homo sabbato, ut non solvatur lex Moss, mihi indignamini quòd totum hominem sanum secerim sabbato?
- 24 Ne judicate secundum vultum, sed justum illud judicium ferte.

25 Dicebat ergo quidam ex Hierofolymitanis, Nonne hic est quem student interimere?

26 At ecce, liberè loquitur, & nihil ei dicunt : numnam verò cognoverunt primores hunc verè

effe Christum illum ?

quum autem venerit ille Chriflus, nemo cogniturus est unde sit.

28 Clamabat ergo Jesus in templo, docens, & dicens, Et me nostis, & unde sim nostis: & à meipso non veni, sed est verax qui mist me, quem yos non nostis.

29 Ego verò novi eum, quia ab

ipso sum, & ille me misit.

30 Studebant ergo eum prehendere: sed nemo injecit in eum manum, quia nondum venerat hora illa ipsius.

31 Multi verò ex turba crediderunt in eum, & dicebant, Chriflus, quum venerit, num figna plura edit iis quæ iste edidit?

32 Audierunt Pharisei turbam

ifta

g

fti

N

CH

fen

Jeh

illu

tur

bar

inj

ista murmurantem de eo, & miserunt Pharisei ac primarii sacerdotes ministros, ut eum prehenderent.

33 Dixit ergo eis Jesus, Adhuc paulisper ero vobiscum: deinde abibo ad eum qui me misit.

34 Quæretis me, nec invenietis: & ubi ego ero, eò vos non poteritis

venire.

- 35 Dixerunt ergo Judæi inter fese, Quonam est iste profecturus, ut nos non inveniamus eum? num ad eos qui dispersi sunt inter Græcos, profecturus est, & Græcos docturus?
- 36 Quis est hic sermo quem dixit, Quæretis me, & non invenietis me: & ubi ego eo, vos non poteritis venire;

37 Ultimo autem die illo magno festi stetit Jesus, & clamavit, dicens, Siquis sitit, veniat ad me,

& bibat.

38 Qui credit in me, ficut dixit Scriptura, flumina aquæ vivæ ex

ventre ipfius fluent.

39 (Hoc autem dixit de Spiritu illo quem accepturi erant credentes in eum: nondum enim erat Spiritus Sanctus, quia Jesus nondum erat glorificatus.)

46 Multi ergo è turba, quum audîssent hunc sermonem, dicebant, Verè hic est propheta ille.

- 41 Alii dicebant, Hic est Chriflus ille. Quidam autem dicebant, Num enim è Galilæa veniet ille Christus?
- 42 Nonne Scriptura dicit, ex femine Davidis, & ex vico Bethlehema, ubi erat David, venturum illum Christum?

43 Diffidium ergo ortum eft in

turba propter eum.

44 Quidam autem ex ipsis volebant eum prehendere: sed nemo injecit in eum manus.

- 45 Venerunt ergo ministri ad primarios sacerdotes & Pharisaeos: qui dixerunt eis, Quare non adduxistis eum?
- 46Responderunt ministri, Nunquam ita loquutus est homo ut homo iste.

47 Responderunt ergo eis Pharisei, Num & vos seducti estis?

48 Num quis ex primoribus credidit in eum, aut ex Pharifæis?

49 Sed turba hæc, quæ non novit legem, exfecrabilis eft.

50 Dicit eis Nicodemus, is qui venerat ad eum nocte, quum unus esset ex illis,

51 Num lex nostra condemnat quempiam, nisi priùs ex ipso audierit, & cognoverit quid faciat?

ei, Num & tu Galilæus es ? scrutare, & scito ex Galilæa prophetam non fuisse suscitatum.

53 Et profectus est unusquisque

domum fuam.

CAP. VIII.

Christus adulteræ peccata remittito Testatur de seipso & de Patre : & quis semen Abrabæ, & quisliber dicendus.

ESUS autem profectus eft in montem Olearum,

2 Et diluculo rursus adfuit in templo; & totus populus venit ad eum, & sedens docebat eos.

3 Adducunt autem ad eum feribæ & Pharifæi mulierem in adulterio deprehensam : & quum statuissent eam in medio,

4 Dicunt ei, Magister, hæo mulier deprehensa est in ipso facto, quum mecharetur.

5 In lege verò Moses præcepit nobis, ut tales lapidentur: tu ergo quid dicis?

6 Hoc autem dicebant tentantes

eum, ut possent eum accusare. Jesus autem incurvatus deorsum

digito scribebat in terra.

7 Quum autem perseverarent eum interrogare, sese surrigens dixit ad eos, Qui vestrûm immunis est à peccato, primus in eam jaciat lapidem.

8 Et rurfum incurvatus deorfum

scribebat in terra.

- g Ipfi verò quum bæc audiviffent, & à conscientia redarguerentur, singulatim alius post alium exierunt, initio facto à senioribus usque ad ultimos: & derelictus est solus Jesus, & mulier in medio stans.
- to Jesus autem sele surrigens, memine conspecto præter mulierem, dixit ei, Mulier, ubi sunt illi tui accusatores? nemo te condemnavit?

nine. Dixit autem ei Jesus, Nec ego te condemno: vade, & ne dein-

ceps pecca.

12 Rursum ergo Jesus eis loquatus est, dicens, Ego sum lux illa mundi; qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ.

13 Pharisei igitur dixerunt ei, Tu de teipso testaris: testimonium

tuum non eft firmum.

14 Respondit Jesus, & dixit els, Etiamsi ego testor de meipso, firmum est testimonium meum; quia scio unde venerim. & quò vadam: vos autem nescitis unde venerim, & quò vadam.

75 Vos secundum carnem judieatis: ego non judico quenquam.

- 16 Quod fi etiam judicarem ego, judicium meum firmum effet : quia folus non fum, sed ego, & qui mifit me Pater.
- 17 Sed & in lege vestra scriptum est, duorum hominum testimonium firmum esse.

18 Ego is sum qui testor de meipso, & testatur de me qui misit me Pater.

19 Dicebant ergo ei, Ubi est tuus ille Pater? Respondit Jesus, Neque me nostis, neque Patrem meum: si me nossetis, Patrem

quoque meum noffetis.

20 Hec verba loquutus est Jefus in gazophylacio, docens in templo: & nemo prehendit eum, quia nondum venerat illa ipsius hora.

- 21 Dixit ergo iterum eis Jesus, Ego vado, & quæretis me, & in hoc peccato vestro moriemini: quò ego vado, vos non potestis venire.
- 22 Dicebant ergo Judzi, Num interimet seipsum, qui dicat, Quò ego vado, vos non potestis venire?
- 23 Tum dixit eis, Vos infernè estis, ego sum supernè: vos ex hoc mundo estis, ego non sum ex hoc mundo.
- 24 Ideo vobis dixi, vos morituros in peccatis vestris: nam nisi credideritis me eum esse, moriemini in peccatis vestris.

25 Dixerunt ergo ei, Tu quis es? Tum dixit eis Jesus, Id quod

à principio dico vobis.

26 Multa habeo quæ de vobis loquar ac judicem, sed qui me misit, verax est; & ego quæ audivi ab eo, hæc loquor mundo.

27 Non cognoverunt se de Pa-

tre bæc ip fis dicere.

28 Dixit ergo eis Jesus, Quum sustuleritis Filium hominis, tunc agnoscetis me eum esse, & à meipso nihil facere, sed prout docuit me Pater, hæc loqui.

29 Nam qui me mist, mecum est: non reliquit me solum Pater, quia ergo quæ placent ipsi, facio

iemper.

30 Hæs

30 Hæc illo loquente multi crediderunt in eum.

31 Dicebat ergo Jesus iis Judæis qui crediderunt ipsi, Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis

32 Et cognoscetis veritatem, & veritas vos in libertatem vindica-

bit.

- 33 Responderunt ei, Semen Abrahami sumus, neque cuiquam servivimus unquam: quomodo tu dicis, Vos in libertatem vindicabimini?
- 34 Respondit eis Jesus, Amen, amen, dico vobis, quisquis operam dat peccato, servus est peccati.
- 35 Servus autem non manet-in domo perpetuò: filius manet perpetuò.

36 Itaque si vos Filius in libertatem vindicarit, verè liberi eritis.

37 Scio vos femen Abrahami esse, sed studetis me interimere, quia sermo ille meus nen habet locum apud vos.

38 Ego loquor quod vidi apud Patrem meum; & vos facitis quod vidistis apud patrem ye-

ftrum.

39 Responderunt & dixerunt ei, Pater noster Abrahamus est. Dicit eis Jesus, Si filii Abrahami essetis, opera Abrahami faceretis.

40 Nunc autem studetis me interimere, hominem qui veritatem vobis loquutus sum, quam audivi à Deo, hoc Abrahamus non secit.

41 Vos facitis opera patris vefiri. Itaque dixerent ei, Nos ex fcortatione non fumus geniti : unum patrem habemus, nempa Deum.

42 Dixit ergo eis Jesus, Si Deus Pater vester esset, diligeretis me; ego enim à Deo ptodii & adfum: nec enim à meipfo veni, sed ille me misit.

43 Quare loquelam istam meam non agnoscitis? nempe quoniam non potestis audire sermonem meum.

44 Vos ex patre diabolo effis, & cupiditates patris vestri vultia exsequi. Ille suit homicida à principio, & in veritate non persitit: non est enim veritas in eo: quotiescunque loquitur mendacium, de suo loquitur, quia mendax est, & pater ille mendacii.

45 Vos autem, quia ego veritatem dico, non creditis mihi?

46 Quis ex vobis arguit me de peccato? fi veritatem dico, quare vos non creditis mihi?

47 Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis,

quia ex Deo non estis.

48 Responderunt ergo Judæi & dixerunt ei, Nonne benè dicimus te Samaritanum esse, & dæmoni-um habere?

49 Respondit Jesus, Ego dæmonium non habeo, sed honoro Patrem meum; & vos contumelia afficitis me.

50 Ego verò non quæro gloriam meam: est qui quærat & judicet.

51 Amen, amen, dico vobis, si quis sermonem meum observaverit, mortem non conspiciet in æternum.

52 Dixerunt ergo ei Judzi, Nunc agnovimus te dæmenium habere. Abrahamus mortuus est, & prophetæ: & tu oicis, Si quis sermonem meum servaverit, non gustabiv mortem in æternum.

53: Num tu major es patre illo nostro Abrahamo, qui mortuus est? etiam prophetæ mortuisunt si quem tu teipsum facis?

M 3 54 Re-

54 Respondit Jesus, Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est: Pater ille meus is est, qui glorificat me, quem vos dicitis Deum vestrum esse.

55 Sed non nostis eum; ego verò ipsum novi: & si dixero ipsum mihi non esse notum, ero similis vestri, id est, mendax: sed eum novi, & sermonem ejus observo.

56 Abrahamus pater ille vester gestivit videre diem istum meum; & vidit, ac gavisus est.

57 Dixerunt igitur ei Judæi, Quinquaginta annos nondum habes, & Abrahamum vidifti?

58 Dixit eis, Jesus, Amen, amen, dico vobis, priusquam Abrahamus

existeret, ego sum.

59 Sustulerunt ergo lapides ut jacerent in eum: Jesus autem occultavit se, & exivit è templo, quum transivisset per medios ipsos: & ita præteriit.

CAP. IX.

Ceci à Christo Sanati bistoria.

PRætergrediens autem vidit quendam cæcum à nativitate. 2 Et interrogaverunt eum disci-

puli ejus, dicentes, Rabbi, quis peccavit, ifte, an parentes ejus, ut

cæcus nasceretur ?

2 Respondit Jesus, Neque iste peccavit, neque parentes ejus, ut cacus nasceretur; sed cacus natus est, ut opera Dei manisesta sierent in eo.

4 Oportet me vacare operibus ejus qui misit me, donec dies est: veniet nox, quum nemo potest operari.

5 Quamdiu fuero in mundo, lux

fum mundi.

6 Hoc quum dixisset, spuit humi, & secit lutum ex sputo, & illevis lutum oculis cæci illius;

7 Dixitque ei, Vade, ablue ocu-

los in piscina Siloam, quod est, si interpreteris, Missus. Abiit ergo, & abluit oculos, rediitque videns.

S Vicini ergo, & qui priùs confpexerant eum cæcum esse, dicebant, Nonne hic est qui sedebat & mendicabat?

9 Alii dicebant, Certè hic est : alii verò, Certè similis est ei. Ille werd dicebat; Certè ego is sum.

10 Dixerunt ergo ei, Quomodo

aperti funt tibi oculi ?

11 Respondit ille, & dixit, Quidam qui dicitur Jesus lutum secit, & inunxit oculos meos, & dixit mihi, Vade ad piscinam Siloam, & ablue oculos; ut autem abii & ablui oculos, vidi.

12 Dixerunt ergo ei, Ubi eft

ille ? Ait, Nescio.

13 Adducunt eum ad Pharisæos, eum, inquam, qui olim cæcus fuerat.

14 Erat autem sabbatum, quum lutum faceret Jesus, & aperiret

oculos ejus.

15 Rursus ergo interrogârunt eum etiam Pharifæi, quomodo videndi facultatem esset adeptus. Ille verò dixit eis, Lutum imposuit oculis meis, & ablui oculos, & video.

16 Dicebant ergo ex Pharifæis quidam, Homo iste non est à Deo; nam sabbatum non observat. Alii dicebant, Quomodo potest quispiam peccator talia signa edere? Et dissidium erat inter eos.

17 Rursus dicunt cæco, Tu quid dicis de ipso, quòd aperuit oculos tuos? Ille autem dixit, Certè

propheta eft.

18 Non crediderunt ergo Judzi de eo quòd cæcus fuisset, & videndi facultatem esset adeptus, usquequo vocarunt ejus parentes, ejus, inquam, qui videndi facultatem fuerat adeptus.

10 Et interrogaverunt eos dicentes, Hiccine est filius ille vester, quem vos dicitis cæcum natum efie? quomodo ergo nunc videt?

20 Responderunt eis parentes ejus, & dixerunt, Scimus hunc effe filium illum nostrum, & cæ-

cum natum effe :

21 Quomodo verò nunc videat nescimus; aut quis ejus aperuerit oculos nos nescimus; ipse ætatem habet, ipsum interrogate, ipse de fe loquetur.

22 Hæc dixerunt parentes ejus, quod metuerent Judæos: jam enim constituerunt Judæi, ut fiquis eum profiteretur elle Christum, synago-

ga moveretur.

23 Propterea parentes ejus dixerunt, Ætatem habet, iplum in-

- 24 Secundò ergo vocarunt hominem qui fuerat cæcus, & dixerunt ei, Tribue gloriam Deo: nos hunc hominem scimus peccatorem effe.
- 25 Respondit igitur ille, & dixit, An peccator fit nescio; unum fcio; me, quum cæcus fuerim, nunc videre.

26 Dixerunt autem ei rurfus, Quid fecit tibi? quomodo aperuit oculos tuos?

27 Respondit eis, Jam vobis dixi, & non audivistis : cur iterum vultis audire? num & vos fieri vultis ipfius discipuli?

28 Itaque conviciati funt ei, & dixerunt: Tu discipulus illius es: nos autem Mofis discipuli su-

- 29 Nos scimus Deum effe loquutum Mofi : hic autem unde fit nescimus.
- 30 Respondit ille, & dixit eis, At enim iftud mirum eft, quod vos nesciatis unde bt, & tamen aperuit meos oculos.

31 Scimus autem quod Deus peccatores non audiat : fed figuis Dei cultor eft, & facit quod ille vult, ille hunc audit.

32 Ab seculo non est auditum aliquem aperuisse oculos ejus qui

cæcus natus fuerit.

33 Nifi effet hie à Deo, non

posset tale quicquam facere.

34 Responderunt & dixerunt Tu in peccatis natus es totus, & tu doces nos? Et ejecerunt eum

35 Audivit Jesus eum ejectum foras ; & eum nactus dixit ei, Tune credis in Filium Dei?

36 Respondit ille, & dixit, Quis est, Domine, ut credam in eum.

- 37 Dixit autem ei Jesus, Et vidisti eum, & is est qui loquitur te-
- 38 At ille ait, Credo, Domine. Et adoravit eum.
- 39 Et dixit Jesus, Ad judicium exercendum ego in hunc mundum veni: ut qui non vident, videant, & qui vident, cæci fiant.

40 Audierunt autem hæc quidam ex Pharifæis qui cum ipfo erant, & dixeront ei, Num & nos

cæci fumus ?

41 Dixit eis Jefus, Si cæci effetis, non haberetis peccatum: nunc verò dicitis, Videmus: itaque peccatum veffrum manet.

CAP. X.

Christus distinguens verum pastorem à mercenario, & ovium naturam describens, conciliat fibi à Judais odium & calumnias.

MEN, amen, dico vobis, qui non ingreditur per oftium in caulam ovium, sed ascendit aliunde, ille fur eft & latro.

2 Qui verò ingreditur per ofti-

um, paftor eft ovium.

3 Huic aperit janitor, & oves vocem ejus audiunt; fuas oves vocat

vocat nominatim, & educit eas.

4 Quumq; suasoves emiserit, antegreditur eas: & oves eum sequuntur, quia noverunt vocem ejus.

5 Alienum autem nequaquam fequentur, fed fugient ab eo, quia ' non nôrunt vocem alienorum.

- 6 Hanc fimilitudinem dixit eis Jesus. Illi verò non cognoverunt quænam illa essent quæ loquebatur eis.
- 7 Jesus ergo rursum dixit eis, Amen, amen, dico vobis, ego sum ostium illud ovium.
- 8 Quotquot ante me venerunt, fures funt & latrones: sed oves non auscultarunt eos.
- 9 Ego sum illud oftium : per me siquis introierit, servabitur; & ingredietur, & egredietur, & pascua inveniet.
- 10 Fur non venit nisi ut suretur; & mactet ac perdat oves: ego veni ut vitam habeant, & abundent.

11 Ego sum pastor ille bonus: bonus pastor animam suam depo-

nit pro cvibus.

- 12 Mercenarius autem & qui non est pastor, cujus non sunt oves propriæ, spectans lupum venientem, relinquit oves, & fugit: lupus autem eas rapit, & dispergit ovile:
- 13 Mercenarius autem, fugit, quia mercenarius est, & non est illi cura ovium.
- 14 Ego sum pastor ille bonus, & agnosco meas, & agnoscor à meis.
- 15 Prout novit me Pater, ita & ego novi Patrem: & animam meam depono pro ovibus.
- non funt ex hac caula: illas quoque oportet me adducere; nam vocem meam audient: fietque unus grex, & unus pastor.

- 17 Propterea Pater me diligit, quia ego depono animam meam ut eam rursus assumam.
- 18 Nemo tollit eam à me, sed ego depono eam per me plum: auctoritatem habeo deponendi eam, & auctoritatem habeo rursus eam assumendi. Hoc præceptum accepi à Patre meo.

19 Dissidium igitur rursum ertum est inter Judæos propter istos sermones.

20 Dicebant autem multi eorum, Dæmonium habet, & infanit : quid eum auditis ?

21 Alii dicebant, Hæc verba non funt dæmoniaci: num dæmonium potest cæcorum oculos aperire?

22 Facta funt autem encænia Hierofolymis, & hiems erat.

23 Et ambulabat Jesus in templo in porticu Solomonis.

24 Cinxerunt igitur eum Judæi, & dixerunt ei, Quousque animam nostram suspendis? Si tu es Chriftus ille, die nobis aperte.

25 Respondit eis Jesus, Dixi vobis, nec creditis: opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc

testantur de me.

26 Sed vos non creditis, non enim estis ex ovibus illis meis, sicut dixi vobis.

27 Oves illæ meæ vocem meam audiunt, & ego eos agnosco, & sequentur me.

- 28 Et ego vitam æternam do eis, nec peribunt in æternum, neque rapiet eas quisquam è manu mea.
- 29 Pater ille meus, qui mihi dedit eas, major omnibus est: neque quisquam potest eas eripere è manu Patris mei.
  - 30 Ego & Pater unum fumus.
- 31 Sustulerunt ergo rursum lapides Judæi, ut eum lapidarent.

32 Re-

32 Respondit eis Jesus, Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meg: propter quod illorum operum

me lapidatis?

33 Responderunt ei Judzi, dicentes, Ob bonum opus non lapidamus te, sed ob blasphemiam, id est, quia tu, homo quum sis, facis teipsum Deum.

34 Respondit eis Jesus, Nonne feriptum est in lege vestra, Ego

dixi dii effis?

35 Si illos dixit deos, ad quos fermo Dei factus est, & non potest

folvi Scriptura;

36 Mene, quem Pater sanctisicavit & misit in mundum, vos dicitis blasphemare, quia dixi, Filius Dei sum?

37 Si non facio opera Patris

mei, nolite credere mihi:

38 Sin verò illa facio, etiamfi mihi non credatis, operibus tamen credite: ut cognoscatis & credatis Patrem in me esse, & me in eo.

79 Rurius ergo studebant eum prehendere: sed exivit ex eorum

manu.

40 Abiitque rursus ad trajectum Jordanis, in eum locum ubi primum suerat Joannes, quum baptis zaret, mansitque illic.

41 Multi autem veniebant ad eum, & dicebant, Joannes quidem fignum nullum edidit: quæcunque autem de isto dixit, vera erant.

42 Et multi illic crediderunt in

e.m.

CAP. XI.

Lazarus mortuus resuscitatur. Chrifius concionatur. Caiaphas inscius vaticinatur.

RAT autem infirmus quidam nomine Lazarus, à Bethania, ex vico Mariæ & Marthæ fororis ipfius.

2 (Maria autem ea erat quæ unxit Dominum unguento, & exterfit pedes ejus capillis fuis; cujus frater Lazarus infirmus erat)

3 Miserunt ergo sorores ejus ad ipsum, dicentes, Domine, ecce, is

quem amas est infirmus.

4 Jesus autem, boe audito, dixit, Hæc infirmitas non est immissa ad mortem, sed pro Dei gloria, ut per eum morbum glorificetur Filius Dei.

5 Diligebat autem Jesus Martham, & sororem ejus, & Laza-

rum.

6 Ut ergo audivit illum ægrotare, tum quidem mansit duos dies in eo loco ubi erat.

7 Deinde postea dixit discipulis,

Eamus in Judeam rurfus.

8 Dicunt ei discipuli, Rabbi, modò studebant te Judze lapidare, & rursum illuc abis?

9 Respondit Jesus, Nonne duodecim sunt horæ diei? si quis ambulet interdiu, non impingit, quia lucem hujus mundi cernit:

10 Si quis autem ambulet nocte, impingit, quia lux ei non adeft.

11 Hæc ait; & postea dixit eis, Lazarus amicus ille noster dormit: sed proficisor ut à somno excitem eum.

12 Dixerunt ergo discipuli ejus, Domine, si dormit, servabitur.

13 Hoc autem dixerat Jesus de ipsius morte: at illi putarunt eum de dormitione somni dicere.

14 Tunc ergo Jesus dixit eis apertè, Lazarus mortuus est;

15 Et gaudeo propter vos (ut credatis) me illic non fuisse : sed eamus ad eum.

16 Dixit autem Thomas, qui dicitur Didymus, condiscipulis, Eamus & nos, ut moriamus cum eo.

17 Venit ergo Jesus, & invenit eum quartum jam diem in monumento agere.

18 Erat autem Bethania prope Hierofo-

Hierofolymam ferè stadiis quindecim.

19 Multique ex Judæis venerant ad Martham & Mariam, & eas quæ cum ipfis erant, ut confolarentur eas de fratre suo.

20 Martha ergo ut audivit fefum venire, occurrit ei: Maria

verò domi sedebat.

21 Dixit autem Martha Jefu, Domine, fi fuilles hic, frater meus non fuiffet mortuus :

22 Sed & nunc scio fore ut quæcunque petieris à Deo, det tibi.

23 Dicit ei Jefus, Resurget fra-

ter tuus.

24 Dicit ei Martha, Scio refurrecturum in refurrectione ultimo il o die.

25 Dicit ei Jesus, Ego sum refurrectio & vita: qui credit in me, etiamfi mortuus fuerit, vivet :

26 Et quisquis vivit, & credit in me, non morietur in æternum.

Credis hoc ?

- 27 At illi, Etiam, Domine, ego credo te esse Christum illum Filium illum Dei, qui in mundum venturus erat.
- 28 Et quum hæc dixisset, abiit & clam vocavit Mariam fororem fuam, dicens, Magister adest, & te

29 Illa ut audivit, surgit citò, & venit ad eum.

30 (Nondum autem venerat Jefus in vicum; fed erat in eo loco ubi accurrerat ei Martha)

31 Judæi ergo qui domi erant cum ea, & confolabantur eam, quum vidiffent Mariam citò furrexiste, & exiiste, sequuti funt eam, dicentes, Certè abiit ad monumentum, ut illic fleat.

32 Maria verò quum venissent eò ubi erat Jesus, viso eo, accidit ad ejus pedes, dicens ei, Domine, fi fuiffes hic, non effet mortuus

frater mens.

33 Jesus autem ut vidit eam flentem, & Judæos qui una venerant cum ea fientes, infremuit spiritu, & turbavit feipfum.

34 Et dixit, Ubi posuistis eum? Dicunt ei, Domine, veni, & vider

35 Lacrymatus eft Jefus. 36 Dixerunt ergo Judæi, Ecce

quomodo amabat eum!

37 Quidam autem ex ipfis dixerunt, Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci, facere ut & ifte non moreretur ?

38 Jelus ergo rurlum fremens apud semetipsum, venit ad monumentum: erat autem spelunca, & lapis erat ei impositus.

39 Ait Jesus, Tollite lapidem. Dixit ei Martha, foror ejus qui mortuus fuerat, Domine, jam olet ? quatuor enim dierum eft.

40 Dicet ei Jesus, Nonne dixi tibi, fore, fi credideris, ut videas

gloriam Dei?

41 Sustulerunt ergo lapidem è loco ubi mortuus ille fuerat politus. Jefus autem fuffulit furfum oculos, & dixit, Pater, gratias ago tibi quòd me audieris.

42 Ego verò sciebam me semper à te audiri : sed propter turbam circumstantem boc dixi, ut credant

me à te missum esse.

43 Et quum hæc dixiffet, clamavit voce magna, Lazare, adefdum foras.

44 Tum qui fuerat mortuus, prodiit pedes & manus vinctus faiciis, vultus autem ejus sudario erat obvinctus. Dicit eis Jesus, Solvite eum, & finite abire.

45 Multi ergo ex Judzeis, qui venerant ad Mariam, & spectarant quie fecerat Jeius, crediderunt in

eum.

46 Quidam autem ex eis abierunt ad Pharifæos, & dixerunt eis quæ fecerat Jesus.

47 Coc-

le

cerdotes & Pharisei concilium, & dicebant, Quid agemus? nam hic homo multa signa edit.

48 Si omittamus eum ita, omnes ei credent : venientque Romani, & delebunt tum locum nost-

rum, tum gentem.

49 Unus autem ex ipsis, Caiaphas, pontifex maximus anni illius, dixit eis, Vos nihil scitis:

50 Nec cogitatis conducere nobis, ut unus homo moriatur pro popu-

lo, & tota gens non pereat.

- çI Hoc autem ex semetipso non dixit; sed quum esset pontifex maximus anni illius, prophetavit fore ut Jesus pro gente mereretur:
- 52 Nec tantum pro ea gente, fed ut etiam filios Dei dispersos congregaret in unum.

53 Ab illo ergo die consultabant

una ut interimerent eum.

54 Jesus ergo palam ampliùs non ambulabat inter Judæos: sed abiit illine in regionem quæ est prope desertum, in urbem quæ dicitur Ephraim; & illic commorabatur cum discipulis suis.

55 Propè autem erat pascha Judæorum: & ascenderunt multi Hierosolymam ex illa regione ante

pascha ut purificarent se.

56 Quærebant ergo Jesum, & loquebantur alii cum aliis in templo stantes: Quid videtur vobis? an venturus non est ad festum?

57 Dederant autem primarii facerdotes & Pharisei præceptum, ut si quis nosset ubi esset, indicaret, ut prehenderent eum.

CAP. XII.

Christus à Maria ungitur. Hierofolymam ingreditur, & tristatur.

ESUS ergo sex ante pascha diebus venit in Bethaniam, ubi erat Lazarus ille qui suerat mortuus, quem suscitaverat ex mor-

2 Fecerunt igitur ei cænam illic, & Martha ministrabat: Lazarus autem unus erat ex iis qui fimul discumbebant cum eo.

3 Maria verò acceptà librà unguenti nardi liquidæ multi pretii, unxit pedes Jefu, & exterfit pedes ejus capillis fuis: domus autem impleta est odore unguenti.

4 Dixit ergo quidam ex discipulis ejus, nempe Judas Simonis filius, Iscariotes, qui erat eum proditu-

rus.

5 Quare hoc unguentum non veniit trecentis denariis, & datum est

pauperibus?

6 Dixit autem hoc, non quod pauperum ish cura esset, sed quia fur erat, & marsupium habebat, & ca quæ immittebantur portabat.

7 Dixit ergo Jesus, Omitteeam, in diem sunerationis meæ asserva-

vit iftud.

8 Pauperes enim semper habebitis vobiscum, me verò non semper habebitis.

9 Cognovit ergo turba multa ex Judæis eum illic esse: & venerunt, non propter Jesum tantum, sed etiam ut Lazarum viderent, quem excitârat à mortuis.

10 Consultârunt antem primarii sacerdotes, ut Lazarum etiam in-

terimerent :

11 Quia multi ex Judæis propter eum abibant & credebant in Jesum.

venerat ad diem festum, quum audissent Jesum venire Hierosolymam,

13 Acceperunt ramos palmarum, & prodierunt ei obviam, & clamabant, Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini, Rex ille Israelis,

14 Nactus

14 Nactus autem Jesus aselium insedit ei, sicut scriptum est,

15 Ne metue, filia Sionis, ecce Rex ille tuus venit infidens pullo afinæ.

16 Hæc autem non cognoverunt discipuli ejus primo: sed quum glorificatus esset Jesus, tunc recordati sunt hæc esse scripta de eo, & sese hæc illi præstitisse.

17 Testabatur verò turba quæ erat cum eo, quòd Lazarum vocâsset è monumento, & suscitasset

cum ex mortuis.

18 Propterea etiam occurrit ei turba, quia audierat eum edixifie hoc fignum.

19 Pharisei ergo dixerunt inter se, Videtisse nos nihil proficere? ecce mundus eum sequutus est.

20 Erant autem quidam Græci ex iis qui ascendunt ut adorent in festo.

21 Isti ergo venerunt ad Philippum, qui erat à Bethsaida urhe Galilæe, & rogârunt eum, dicentes, Domine, vellemus Jesum videre.

22 Venit Philippus, & dicit Andreas rurfum & Philippus dicunt Jefu.

23 Jesus autem respondit eis, dicens, Venit hora illa glorificandi Filii hominis.

24 Amen, amen, dico vobis, nifi granum frumenti ceciderit in terram, & mortuum fuerit, ipfum folum manet: fi verò mortuum fuerit, multum fructum adfert.

25 Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æter-

nam custodiet eam.

26 Si quis mihi ministrat, me sequatur; & ubi ego suero, illic minister meus erit: & si quis mihi ministraverit, honorabit eum Pater.

27 Nunc anima mea turbata est: & quid dicam? Pater, libera me ab hac hora, sed propterea veni in horam banc.

28 Pater, glorifica nomen tuum, Venit ergo vox è cœlo, dicens, Et glorificavi, & rursus glori-

ficabe.

29 Turba ergo quæ adstabat & audierat, dicebat tonitru esse factum. Alii dicebant, Angelus ei loquutus est.

30 Respondit Jesus, & dixit, Non propter me hæc vox exstitit,

fed propter vos.

31 Nunc judicium adest mundi hujus: nunc princeps ille mundi hujus ejicietur foras.

32 Et ego, si sublatus suero à terra, omnes traham ad meipsum.

33 (Hoc autem dicebat, fignificans quâ morte futurum erat ut moreretur)

34 Respondit ei turba, Nos audivimus ex lege, Christum manere in æternum: quomodo igitur tu dicis, oportere tolli Filium hominis? quis est iste Filius hominis?

35 Dixit igitur eis Jesus, Adhuc parvo tempore lux vobiscum est: ambulate dum lucem habetis, ne vos tenebræ deprehendant: nam qui ambulat in tenebris nescit quò vadat.

36 Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis fiatis. Hæc loquutus est Jesus: & quum abiisset, occultavit se ab eis.

37 Quum autem tot figna coram eis edidiffet, non credebant in eum:

38 Ut sermo Esaize prophetze impleretar, quem dixit, Domine, quis credidit sermoni nostro, & brachium Domini cui detectum est?

39 Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Efaias.

40 Ex-

I

C

d

9

lo

ipi

qu

tar ego

ita

Chr

ram do a 40 Excæcavit oculos eorum, & obduravit corda eorum: ne videant oculis, & fint intelligentes corde, & sese convertant, & sanem

41 Hæc dixit Esaias, quando vidit gloriam ejus, & loquutus est de eo.

42 Veruntamen et am ex primoribus multi crediderunt in eum: fed propter Phar. f.cos boc non profitebantur, ne fynagogâ moverentur.

43 Dilexerunt enim gloriam hominum potius quam gloriam Dei.

44 Jesus autem clamavit, & dixit, Qui credit in me, non credit in me, sed in eum qui misit me.

45 Et qui conspicit me, conspi-

cit eum qui mifit me.

46 Ego lux in mundum veni, ut quisquis credit in me, in tenebris non maneat.

47 Si quis autem audierit verba mea, & non crediderit, ego non damno ipfum: non enim veni ut damnem mundum, fed ut fervem mundum.

43 Qui aspernatur me, nec recip.t verba mea, habet qui condemnet ipsum: sermo quem loquotus sum, ille damnabit eum ultimo illo die.

49 Quia ego ex meipso non sum loquutus: sed qui misit me Pater, ipse misi præcepit quid dicam, &

quid loquar.

n

8,

it

te

C

1-

0-

in

æ

e,

82

m

re-

x.

50 Et scio præceptum ejus vitam æternam esse. Quæ igitur ego loquor, prout dixit mihi Pater, ita loquor.

CAP. XIII.

Christus lawat pedes apostolorum: notat proditorem; prædicit lapsum Petri.

A NTE festum autem diem paschæ sciens Jesus venisse horam illam digrediendi ex hoc munde ad Patrem, quum dilexisset suos illos qui erant in mundo, usque ad finem dilexir eos.

2 Et eænå peractå (quum diabolus jam imministet in cor Judæ, fili Simonis, Iscariotæ, ut proderet eum)

3 Sciens Jesus Patrem omnia dedisse sibi in manus, & se à Deo

prodiisse, & ad Deum abire,

4 Surgit à cœna, & deponit pallium; acceptoque linteo, præcinxit fe.

ç Deinde, immisit aquam in pelvim, & cœpit lavare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus.

6 Venit ergo ad Simonem Petrum: qui dixit ei, Domine, tu

mihi lavas pedes ?

7 Respondit Jesus, & dixit ei, Quod ego facio, tu nescis nunc,

cognosces autem postea.

8 Dicit ei Petrus, Non lavabis meos pedes in æternum. Respondit ei Jesus, Nisi lavero te, nihil mecum habebis commune.

9 Dicit ei Simon Petrus, Domine, non solum pedes meos, sed

etiam manus & caput.

o Dicit ei Jesus, Ei qui lotus est, non opus est nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: & vos mundi estis, sed non omnes.

1: Nôrat enim eum à quo prodebatur; propterea dixit, Non

omnes estis mundi.

12 Postquam ergo lavisset pedes eorum, & pallium suum recepisset, rursum recubuit, & dixit eis, Nostisse quid secerim vobis?

13. Vos me vocantes, dicitis, Magister ac Domine; & bene di-

citis: fum enim.

14 Itaque si ego lavi pedes vefiros dominus & præceptor, vos quoque debetis alii aliorum pedes lavare.

15 Exemplum enim præbui vo-N bis bis, ut, prout ego feci vobis, ita & vos faciatis.

16 Amen, amen, dico vobis, Servus non est major domino fuo, neque legatus major eo à quo milfus eft.

17 Si hæc noveritis, beati eritis,

fi ea feceritis.

13 Non de omnibus vobis loquor : ego fcio quos elegerim : fed oportet impleatur Scriptura, Qui edit mecum panem, fustulit adverfum me calcem fuum.

19 Jam nunc dico vobis, priuf quam fiat, ut quum factum fuerit,

credatis me eum effe.

20 Amen, amen, dico vobis, quando aliquem misero, quisquis eum recipit, me recipit; qui verò me recipit, recipit eum qui me milit.

21 Quum hæc dixiffet Jesus, turbatus eft spiritu ; & testatus eft, dixitque, Amen, amen, dico vobis, unus ex vobis prodet me.

22 Discipuli ergo aspiciebant alii ad alios, incerti de quo diceret.

23 Erat autem quidam ex discipulis Jesu recumbens in finu ipfius, nimirum is quem diligebat Jefus.

24 Innuit ergo huic Simon Petrus, ut percontaretur quifnam ef-

let de quo diceret.

25 Ille verò quum sese inclinaffet in pectus Jesu, dicit ei, Do-

mine, quis eft ?

26 Respondit Jesus, Ille est cui ego intinctam offulam dedero. Et quum intinxiffet offulam, dedit Judæ filio Simonis Iscariotæ.

27 Et post sumptam offulam, tunc ingreffus eft in illum Satanas. Dicit igitur ei Jesus, Quod facis,

mox tacito.

28 Hoc autem nemo accumbentium intelligebat quorfum ei dixilict.

29 Quidam enim putabant, quoniam marsupium habebat Judas, Jesum ei dixisse, Eme quibus opus est nobis ad festum: aut egenis ut aliquid daret.

30 ille igitur, accepta offula, statim exivit : erat autem nox.

31 Quum ergo exivisset, dicit Jesus, Nune glorificatus est Filius hominis, & Deus glerificatus in eo.

32 Qu'd fi Deus glorificatus eft in eo, Deus quoque glorificabit eum in fese, & statim glorificabit

eum.

33 Filioli, adhuc paulisper vobifcum fum. Quæretis me : fed ficut dixi Judæis, Quò ego vado, vos non potestis venire; ita & vobis nunc dico.

34 Præceptum novum do vobis, Ut alii alios diligatis : ficut, inquam, dilexi vos, ut vos etiam diligatis alii alios.

35 Ex hoc omnes cognoscent vos este discipulos meos, si charitatem habueritis alii in alios.

36 Dicit ei Simon Petrus, Domine, quò abis? Respondit ei Jefus, Quò abeo non potes me nunc sequi: postea verò sequeris me.

37 Dicit ei Petrus, Domine, quare non possum te sequi nunc? animain meam pro te deponam.

38 Respondit ei Jesus. Animam tuam pro me depones? Amen, amen, dico tibi, non emittet vocem gallus, donec ter me abnegaveris.

CAP. XIV.

Christus via, vita, veritas: promittit Spiritum Sanctum, ejufque officium describit.

! E turbator cor vestrum : creditis in Deum; etiam in me credite.

2 In domo Patris mei habita. tiones multæ funt : alioqui dixif-Jem vobis.

3 Pro-

f

n

fe

n

3 Proficifor paraturus vobis locum : & quum profectus fuero, & paravero vobis locum, rurfum veniam, & assumam vos ad meipfum; ut ubi ero ego, & vos fitis.

4 Et quò ego abeam scitis; &

viam fcitis.

,

18

.

ſŧ

t

t

)_

:d

0,

8

s,

12 -

1-

nt

ri-

0-

e-

nc

ne,

c ?

am

en,

VO-

ga-

10-

que

m :

iam

ita -

xif-

oro-

5 Dicit ei Thomas, Domine, nescimus quo abeas: quomodo igi-

tur possumus viam scire?

6 Dicit ei Jesus, Ego sum via illa, & illa veri as, & vita illa: nemo venit ad Patrem nifi per me.

7 Si noffetis me, Patrem etiam meum noffetis : & jam nunc no-

fis eum, & vidiftis eum.

8 D.cit ei Philippus, Domine, oftende nobis Patrem, & fufficit nobis.

9 Dicit ei Jesus, Tantum temporis vobiscum sum, & non nostis me, Philippe ! qui vidit me vidit Patrem: quomodo igitur tu dicis, Offende nobis Patrem.

10 Non credis me in Patre, & Patrem in me effe ? Verba quæ ego loquor vobis, à meipfo non loquor: sed Pater qui in me manet,

iple facit opera.

11 Credite mihi, me in Patre, & Patrem in me effe; fin minus, propter ipfa opera credite mihi.

12 Amen, amen, dico vobis, qui credit in mc, opera quæ ego facio, & iple faciet, & majora illis faciet : nam ego ad Patremo meum proficifcor.

13 Et quicquid petieritis in nomine meo, hoc faciam ; ut glori-

ficetur Pater in Filio.

14 Si quid petieritis in nomine meo, ego faciam.

15 Si diligitis me, præcepta mea fervate.

16 Ego verò rogabo Patrem, & alium advocatum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum.

17 Nempe Spiritum illum veri-

tatis, quem mundus non poteff recipere, quia non conspicit eum, nec novit eum; vos autem noffis eum, quia apud vos manet, & in vobis erit.

18 Non relinquam vos orbos;

redeo ad vos.

19 Adhuc paululum, & mundus me non amplius conspiciet, vos autem conspicietis me : quia ego vivo, vos etiam vivetis.

20 In illo die vos cognoscetis me esse in Patre meo, & vos in

me, & me in vobis.

21 Qui tenet præcepta mea, & observat illa, is est qui diligit me; qui autem diligit me, diligetur à Patre meo; & ego diligam eum, & ei conspiciendum exhibebo meipfum.

22 Dicit ei Judas, non ·lle licariotes, Domine, quid est cur te fis nobie conspiciendum exhibiturus,

& non mundo?

22 Respondit Jesus, & dixit ei, Si quis diligit me, sermonem meum observabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apud eum habitabimus.

24 Qui non diligit me, fermo. nes meos non observat; & sermo quem auditis non est meus, sed ejus, qui mifit me, nempe Patris.

25 Hac loquitus fum vobis apud

ves manens.

26 Advocatus autem ille, id eft, Spiritus Sanctus, quem mittit Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & fuggeret vobis omnia quæ dixi vobis.

27 Pacem relinquo vobis, pacem illam meam do vobis: non prout mundus dat, ego do vobis. Ne turbator cor veftrum, neque

formidato.

28 Audivistis me dixisse vobis, Abeo, & redeo ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique quod N 2 dixerm

dixerim, Proficiscor ad Patrem; nam Pater major me eft.

29 Et nunc dixi vobis, priufquam fiat ; ut quum factum fuerit, credatis.

vobiscum: venit enim princeps mundi hujus, sed in me non habet quicquam.

31 Sed ut norit mundus Patrem à me diligi, ut prout præcepit mihi Pater, ita faciam. Surgite, abeamus binc.

CAP. XV.

Christus vitis & palmitum similitudine ostendit quomodo discipuli fructum serre possint; & ad dilectionem & patientiam suo exemplo eos bortatur.

E GO sum vitis illa vera, & Pater meus est agricola ille.

2 Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollit; & omnem qui fert fructum purgat, ut plus fructûs adferat.

3 Jam vos puri estis propter fermonem quem loquutus sum vo-

4 Manete in me & ego in vobis manebo: ficut palmes non potest ferre fructum à semetipso, id est, nisi manserit in vite; ita nec vos, nisi in me manseritis.

5 Ego sum vitis, vos palmites : is qui manet in me, & in quo ego maneo, hic fert fructum multum; nam seorsum à me nihil potestis facere.

6 Nisi quis in me manserit, abjectus extra vineam statim ut palmes arescet: deinde congregantur isti palmites, & in ignem abjiciuntur, & ardent.

7 Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quicquid volueritis, petite, & siet vobis.

8 In hac re glorificatus fuerit Pater meus, ut fructum multum adferatis; & eritis mei discipuli.

9. Prout dilexit me Pater, ita & ego dilexi vos: manete in illa mea charitate.

veritis, manebitis in charitate mea; ficut ego Patris mei præcepta fervavi, & maneo in ejus charitate.

It Hee loquitus fum vobis, ut gaudium illud meum in vobis maneat, & gaudium vestrum impleatur.

12 Hoc oft mandatum illud meum, ut d.ligatis alii alios, prout dilexi vos

13 Majorem charitatem nullus habet quam istam, ut quisquam animam suam deponat pro amicis suis.

14 Vos amici mei eritis, fi feceritis quæcunque ego præcipio vobis.

15 Non ampliùs dicam vos fervos, quia fervus nescit quid faciat dominus ipsius: vos autem dixi amicos, quia omnia quæ audivi à Patre meo, nota feci vobis.

16 Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & constitui vos ut abeuntes fructum feratis, & frustus vester maneat; ut quicquid petieritis à Patre in nomine meo, det vobis.

17 Hæc præcipio vobis, ut diligatis alii alios.

18 Si mundus vos odit, scitis me priùs quam vos illis odio habitum.

19 Si ex mundo essetis, mundus quod suum est amaret; quia verò ex mundo non estis, sed ego elegi vos ex mundo, propterea odit vos mundus.

20 Mementote sermonis illius quem ego dixi vobis. Non est servus major domino suo; si me persequuti sunt, & vos persequentur quentur : fi fermonem meum obfervaverunt, & vestrum observabunt.

21 Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum, quia non noverunt eum qui mifit me.

22 Si non venissem & loquutus essem eis, peccatum non haberent: nunc autem non habent quod prætexant peccato fuo.

23 Qui me odit, is etiam Pa-

trem meum odit.

de

c3

a -

te

e -

U3

3,

018

n-

ud

ut

49

m

cis

e-

010

1-

at

Xi

ià

ed

ut

u-

bic

0,

li-

ne

i-

n-

ula

ego

dit

u3

eft

ne

fe-

יוט

24 Si opera non feciffem inter eos quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent; nunc autem & viderunt, & oderunt tum me, tum Patrem meum.

25 Sed oportet ut impleatur fermo qui in lege ipsorum scriptus

eft, Oderunt me immerito.

26 Quum autem venerit Advocatus ille, quem ego mittam vobis 2 Patre, Spiritus, inquam, ille veritatis, qui à Patre emanat, ille testabitur de me.

27 Sed & vos testabimini, quoniam à principio mecum estis.

CAP. XVI.

Christus discipulis crucem prædicit, Consolatorem promittens, ejusque officium describens : angustias suorum mulieri parturienti comparat.

TEC loquitus fum vobis, ut I ne offendamini.

2 Movebunt vos fynagogis; imo veniet tempus, quum quifquis vos interemerit, putet fe cultum præstare Deo.

g Et hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me.

4 Sed hæc loquutus sum vobis, ut ubi venerit hora illa, memineritis eorum, nempe, quod ego bæc dixerim vobis; hæc autem vobis à principio non dixi, quia vobifcum eram.

5 Nunc autem abeo ad eum qui

misit me, & nemo ex vobis interrogat me, dicens, Quò abis?

6 Sed quia hæc loquutus fum vobis, triffitia implevit cor vestrum.

7 Sed ego veritatem dico vobis, confert vobis ut ego abeam; nisi enim abiero, Advocatus ille non veniet ad vos; fin autem profectus fuero, mittam eum ad vos.

8 Et quum venerit ille, arguet mundum de peccato, & de justitia,

& de judicio.

9 De peccato quidem, ed quod non credunt in me.

10 De justitia verò, eo quòd ad Patrem abeam, '& ampliùs non conspicietis me.

11 De judicio autem, eò quòd princeps hujus mundi condemnatus

12 Adhuc multa habeo quæ vobis dicam; sed nunc non potestis

portare.

13 Quum autem venerit ille, id eft, Spiritus ille veritatis, dux vitæ vobis erit in omnemveritatem; non enim loquetur à semetipso, sed quæcunqne audierit loquetur, & quæ ventura funt renunciabit vobis.

14 Ille me glorificabit; quia de meo accipiet & renunciabit vobis.

15 Omnia quæ habet Pater, mea funt ; propterea dixi illum de meo accepturum, & renunciatu. rum v bis.

16 Paulisper, & non conspictetis me; & rurfum paulisper, & videbitis me, quia ego vado ad Pa-

17 Dixerunt ergo quidam ex discipulis ejus alii ad alios, Quid est hoc quod dicit nobis, Paulisper, & conspicietis me, & rursus paulisper, & videbitis me, &, Quia ego vado ad Patrem ?

18 Dicebant ergo, Quid illud eft quod dicit Paurisper? nescimus quid loquatur.

N 3

19 Cog-

velle ipsum interrogare, & dixit eis, De hoc quæritis inter vos, quòd dixi, Paulisper, & non conspicietis me, & iterum paulisper, & videbitis me?

20 Amen, amen, dico vobie, flebitis vos, & lamentabimini, mundus autem gaudebit: vos verò triftes eritis, sed tristitia vestra

evadet in gaudium.

24 Mulier quum parit, dolorem habet, quoniam advenit hora ejus; postquam autem peperit puerulum, jam non meminit assictionis, propter gaudium quod homo sit natus in mundum.

- 22 Et vos igitur nunc quidem triftitia tenemini; sed rursum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.
- 23 Et illo die me non interrogabitis quicquam. Amen, amen, dico vobis, quæcunque petieritis à Patre in nomine meo, dabit vobis.
- 24 Usque adhuc non petiistis quicquam in nomine meo : petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.
- 25 Hæc loquutus sum vobis per similitudines; venit tempus quum non ampl us per similitudines loquar vobis, sed aperte de Patre meo nuncium afferam vobis.

26 Illo die in nomine meo pete tis; & non dico vobis me rogaturum Patrem pro vobis,

27 Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amâstis, & credidistis me à Deo prodisse.

28 Prodii à Patre, & veni in mundum, iterum relinquo mun-

dum, & proficiscor ad Patrem.
29 Dicust ei discipuli ejus, Ecce, nunc aperte loqueris, nec similitudinem ullam dicis.

30 Nunc scimus te scire omnia, nec opus esse tibi ut quis te interroget, per hoc credimus te à Deo prodisse.

31 Respondit eis Jesus, Nune

creditis?

- 32 Ecce veniet tempus, & jam venit, quum dispergemini unusquisque ad sua, meque solum relinquetis: sed non sum solus; nam-Pater mecum est.
- 33 Hæc loquutus sum vobis ut in me pacem habeatis; in mundo afflictionem habebitis: sed considite, ego vici mundum.

CAP. XVII.

Christi ad Patrem precatio.

AC loquutus est Jesus, & fustulit oculos suos in cœlum, dixitque, Pater, venit hora illa;

glorifica Filium tuum, ut & te Fi-

lius tuus glorificet;
2 Sicut dedisti ei auctoritatem
in omnem carnem, ut quotquot dedisti ei, det eis vitam æternam.

- 3 Hæc est autem vita æterna, ut te cognoscant esse illum solum verum Deum, & quem misssti Jesum Christum.
- 4 Ego te glorificavi in terra; opus consummavi, quod dedisti mihi ut sacerem.
- 5 Nunc igitur glorifica me, tu Pater, apud temetipfum, câ gloria quam habui apud te priusquam mundus esset.
- 6 Manifestum feci nomen tuum hominibus quos dedisti mihi felectos è mundo: tui erant, & mihi eos dedisti; & sermonem tuum servârunt.

7 Nunc noverunt omnia quae dedisti mihi à te esse.

8 Quia verba quæ tradidisti mihi, tradidi eis; & ipsi receperunt, & verè norunt me à te prodisse, & crediderunt me à te missum esse.

o Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo, fed pro eis quos dedifti mihi, quia tui funt.

10 Et mea omnia tua funt, & tua mea funt : & glorificatus fum

a,

1-

eo

ne

m

If-

e-

m

ut

do

i-

80

n,

m

e-

a,

m

e-

; fi

tu

12

m

m

05

03

â-

æ

i-

t,

e,

m

11 Et non fum amplius in mundo, sed isti sunt in mundo, & ego ad te venio. Pater fancte, ferva eos per nomen tuum quos dedifti mihi, ut fint unum, prout & nos.

12 Quum effem cum eisin mundo, ego custodiebam eos per nomen tuum; quos dedifti mihi ego custodivi, & nemo ex iis periit, nifi filius ille perditionis; ut Scriptura impleretur.

12 Nunc autem ad te venio, & hac loquor in mundo, ut habeant gaudium meum plenum apud fe.

14 Ego tradidi eis sermonem tuum, & mundus eos odio habuit, quia non funt ex mundo, prout & ego non fum ex mundo.

15 Non rogo ut tollas eos è mundo, fed ut eos ab impio illo

conferves.

16 Ex mundo non funt, prout ego non fum ex mundo.

17 Sanctifica eos tua veritate; fermo ille tuus veritas eft.

18 Sicut me mifisti in mundum, ita& ego mifi eos in mundum.

19 Et eorum causa ego sanctifico meipfum ; ut fint & ipfi fanctificati in veritate.

20 Non tantum autem pro iffis rogo, sed & pro is qui per sermonem eorum credituri funt in

21 Ut omnes unum fint, ficut tu, Pater, in me, & ego in te, ut & ipfi in nobis unum fint: ut credat mundus me à te missum esse.

22 Et ego gloriam quam dedisti mihi, dedi eis, ut fint unum, ficut & nos unum famus.

23 Ego in eis, & tu in me, ut

fint confummati in unum, & ut cognoscat mundus quod tu me miseris, & eos diligas, prout me dilexisti.

24 Pater, quos dedisti mihi, velim ut ubi sum ego, & illi sint mecum ; ut spectent gloriam illam meam quam dedifti mihi; quia dilexisti me ante jactum mundi fundamentum.

25 Pater juste, mundus te non novit : ego autem te novi, & hi noverunt me à te missum esse.

-26 Et notum ipfis feci nomen tuum, & notum faciam; ut charitas, qua dilexisti me, fit in eis, & ego in eis.

C A P. XVIII.

Christus in borto capitur : à Petro abnegatur, & Pilato traditur.

TAC quum dixisset Jesus, egressus abiit cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipfe & discipuli ejus.

2 Noverat autem eum locum etiam Judas qui prodebat eum, quia Jesus frequenter cum discipu-

lis fuis illuc convenerat.

3 Judas ergo quum accepisset cohortem, & a primariis facerdotibus ac Pharifæis ministros, venit illuc cum laternis & facibus & armis.

4 Jesus itaque sciens omnia quæ ventura erant in fe, prodiens dixit

eis, Quem quæritis?

5 Responderunt ei, Jesum Nazarenum. Dicit eis Jesus, Ego is fum. Stabat autem cum eis etiam Judas qui prodebat eum.

6 Ut ergo dixit eis, Ego is fum, abierunt retrorfum, & ceciderunt

humi.

7 Iterum igitur rogavit eos, Quem quæritis? Illi autem dixerunt, Jesum Nazarenum.

8 Respondit Jesus, Dixi vobis me eum esse; ergo si me quæritis, sinite hos abire:

9 Ut impleretur fermo quem dixerat, Ex iis quos dedifti mihi

non perdidi quenquam.

10 Simon autem Petrus, quum gladium haberet, eduxit eum, & feriit fervum pontificis maximi, & abscidit auriculam ejus dexteram; erat autem nomen servo Malchus.

11 Dicit ergo Jesus Petro, Reconde gladium tuum in vaginam; annon bibam poculum quod dedit mihi Pater?

12 Cohors igitur & tribunus & ministri Judæorum comprehenderunt Jesum, & vinxerunt eum;

13 Et adduxerunt primum ad Annam, erat enim socer Caiaphæ, qui erat pontisex maximus anni illius; is verò misit eum vincum ad Caiapham pontisicem maximum.

14 Erat autem Caiaphas is qui confilium dederat Judæis, expedire ut unus homo moreretur pro

populo.

15 Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, & alius discipulus, Discipulus verò ille notus erat pontifici maximo, & simul introit cum Jesu in aulam pontificis maximi.

16 Petrus autem stabat extra ad ostium. Exivit ergo discipulus ille alter, qui erat notus pontifici maximo, & loquutus est ostiariæ,

& introduxit Petrum.

17 Dixit ergo Petro ancilla offiaria, Nonne et tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille, Non sum.

18 Adstabant autem servi & ministri, qui prunas congesserant, quia frigus erat, & sese calesaciebant; erat verò cum eis etiam

Petrus adstans, & sese calefaciens.

19 Pontifex maximus ergo interrogavit Jesum de discipulis ejus,

& doctrina ipfius.

20 Respondit ei Jesus, Ego palam loquutus sum mundo: ego semper docui in synagoga, & in templo, quò undique Judæi conveniunt, & in occulto loquutus sum nihil.

roga eos qui audierunt quid sim ipfis loquutus; ecce, hi sciunt quæ

dixerim ego.

22 Hæc autem quum ipse dixisfet, unus ex ministris qui adstabat, bacillo cecidit Jesum, dicens, Itane respondes pontifici maximo?

23 Respondit ei Jesus, Si malè loquutus sum, testificare de malo;

fin bene, cur me cædis?

24 Miserat igitur eum Annas vinctum ad Caiapham pontificem maximum.

- 25 Stabat autem Simon Petrus, & fese calesaciebat; dixerunt igitur ei, Num & tu ex discipulis ejus es? Negavit ille, & dixit, Non sum.
- 26 Dicit ei quidam ex fervis pontificis maximi, cognatus ejus, cujus absciderat Petrus auriculam, Nonne ego te vidi in horto cum eo?

27 Rursus ergo negavit Petrus, & statim gallus vocem emisit.

28 Ducunt ergo Jesum à Calapha in prætorium, erat autem mane; & ipsi non introlerunt in prætorium, ne polluerentur, sed ut ederent pascha.

29 Prodiit ergo Pilatus ad eos, & dixit, Quam accusationem adfertis adversus hominem issum?

30 Responderunt & dixerunt ei, Nisi iste esset facinorosus, non tradidissemus cum tibi,

31 Dicit

31 Dicit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos, & fecundum legem vestram condemnate eum. Itaque Jud.ei dixerunt ei, Nobis non licet interimere quenquam

32 Ut sermo Jesu impleretur, quem dixerat, significans qua morte suturum erat ut moreretur.

33 Regreffus est ergo in prætorium Pilatus, & vocavit Jesum, dixitque ei, Tune es rex ille Judæorum?

34 Respondit ei Jesus, A teipfone tu hoc dicis, an alii dixerunt

tibi de me?

ns.

n-

us,

14-

go

ın

re-

ım

er-

ip-

uæ

if-

at,

ns,

XI-

alè

0;

nas

em

us,

gi-

lis

it,

Vis

us,

m,

m

us,

ia-

em

in

fed

05,

id-

ei,

ra-

cit

-

35 Respondit Pilatus, Nunquid ego Judæus sum? gens tua & primarii sacerdotes tradiderunt te mi-

hi : quid fecisti?

36 Respondit Jesus, Regnum meum non est ex hoc mundo: si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei certassent ne traderer Judæis: nunc autem regnum meum non est hinc.

37 Dixit ergo ei Pilatus, Ergo rex es tu? Respondit Jesus, Tu dicis me regem esse: ego ad hoc ger itus sum, & ad hoc veni in mundum, ut dem tessimonium veritati. Quisquis est ex veritate audit vocem meam.

38 Dicit ei Pilatus, Quid est veritas? et quum hoc dixisset, rursum prodiit ad Judæos, & dixit eis, Ego nullum invenio crimen in eo

39 Est autem vobis consuetudo, ut unum dimittam vobis in pascha: vultisne ergo dimittam vobis regem illum Judæorum?

40 Clamitarunt autem rursum omnes dicentes, nequaquam issum, sed Barabbam. Erat autem ille Barabbas latro.

CAP. XIX.

Mistoria passionis, mortis, & sepul-

TUNC ergo affumpfit Jesum Pilatus, & flagellavit.

2 Et milites contexuerunt coronam è spinis, & imposuerunt ipsius capiti, & pallio purpureo induerunt eum.

3 Et dicebant, Ave rex Judæorum: & bacillis eum cædebant.

4 Prodiit ergo rursum Pilatus foras, & dixit eis, Ecce, adduco vobis eum foras, ut noveritis me nullum in eo crimen invenire.

5 Prodiit ergo Jesus foras, gerens spineam illam coronam, & purpureum illud pallium. Et dixit

eis Pilatus, Ecce homo.

6 Quum autem intuiti essent eum primarii facerdotes & eorum ministri, clamitârunt, dicentes, Crucifige, crucifige. Dicit eis Pilatus, Accipite eum vos, & crucifigite; ego enim non invenio in co crimen.

7 Responderunt ei Judæi, Noe legem habemus, & secundum legem nostram debet mori, quia Filium Dei se fecit.

8 Quum ergo audivisset Pilatus hunc sermonem, magis metuit.

9 Et rursus ingressus est in prætorium & dixit Jesu, Unde es tu? Jesus autem responsum ei non dedit.

non loqueris? nescis me potestatem habere crucifigendi te, & potestatem habere te dimittendi?

11 Respondit Jesus, Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi boe tibi datum esset superne: propterea qui me tradidit tibi, ma-

jus peccatum habet.

12 Ex eo tempore studebat Pilatus eum dimittere: Judæi verò clamabant, dicentes, Si hunc dimiseris, non es amicus Cæsaris: quicunque se regem facit, contradicit Cæsari.

13 Pilatus

13 Pilatus ergo quum audisset hunc sermonem, eduxit soras Jefum, conseditque in tribunali, in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraicè autem Gabbatha.

14 Erat autem parasceue paschæ, hora verò quasi sexta: tum dicit Judæis, Ecre rex vester.

15 Illi verò clamitarunt, Tolle, tolle, crucifige eum: Dicit eis Filatus, Regem vestrum crucifigam? Responderunt primarii sacerdotes, Non habemus Regem nisi Cæsarem.

16 Tunc ergo tradidit eum ipfis, ut crucifigeretur. Affumpserunt autem Jesum, & abduxerunt.

17 Et ipse portans crucem suam prodiens venit in eum locum qui dicitur Calvariæ, Hebraice autem Golgotha.

18 Ubi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos, hinc & hinc,

medium autem Jesum.

19 Scripht autem etiam titulum Pilatus, & imposuit cruci. Erat verò scriptum, IESVS NAZARENVS REXIL-LEIVDAEORVM.

20 Hunc ergo titulum multi Judæorum legerunt; quia prope civitatem erat locus, ubi crucifixus erat, & erat scriptum Hebraicè,

Græce, & Romane.

21 Dixerunt igitur Pilato primarii facerdotes Judæorum, Ne fcribito, Rex ille Judæorum; fed, illum dixisse, Rex sum Judæorum.

22 Respondit Pilatus, Quod

scripfi, scripfi,

23 Milites ergo, quum crucifixissent Jesum, acceperunt ejus
vestimenta (& fecerunt quatuor
partes, unicuique militi partem)
& tunicam: erat autem tunica insutilis, à summo contexta
tota.

24 Dixerunt ergo inter se, Ne scindamus eam, sed sortiamur de illa, cujus sutura sit: ut Scriptura impleretur, dicens, Partiti sunt vestimenta mea sibi, & super veste mea jecerunt sortem. Milites igitur hæc secerunt.

25 Stabant autem juxta crucem Jefu, mater ejus, & foror matris ejus, Mariæ Cleopæ uxor, & Ma-

ria Magdalene.

26 Quum vidisset ergo Jesus matrem ac discipulum adstantem, quem diligebat, dicit matri sua, Mulier, ecce filius tuus.

27 Deinde dicit discipulo, Ecce mater tua. Et ex illa hora recepit eam discipulus ille domum

fuam.

28 Postes, quum sciret Jesus reliqua omnia jam esse peracha, utconsummaretur Scriptura, dixit, Sitio.

29 Vas igitur illic erat positum aceto plenum. Illi verò impleverunt spongiam aceto, & hyssopo circumdatam admoverunt ori ejue.

go Quum autem accepisset Jefus acetum, dixit, Consummatum est: & inclinato capite tradidit

spiritum.

31 Judæi ergo, ut non manerent in cruce corpora fabbato, quoniam erat parasceue (erat enim magnus dies illius fabbati) rogaverunt Pilatum ut confringerentur eorum crura, ac tollerentur.

32 Venerunt ergo milites, & prioris quidem latronis confregerunt crura, & alterius qui cruci-

fixus fuerat cum eo.

33 Ad Jesum autem quum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non confregerunt ejus crura:

34 Sed quidam ex militibus lancea latus ejus fodit; & statim exivit sanguis & aqua.

35 Et qui vidit, testatur; & firmum est testimonium ejus: ille, inquam, scit se vera dicere, ut & vos credatis.

36 Facta sunt enim hæc, ut Scriptura impleretur, dicens, Non

conteretur ullum os ipfius.

37 Et rurfus alia Scriptura dicit, Intuebuntur quem transfixetunt.

38 Post hæc autem rogavit Pilatum Josephus Arimathæensis (ut qui esset discipulus Jesu, sed occultus, propter metum Judæorum) ut tolleret corpus Jesu: quod permist Pilatus. Venit ergo, & sustained for pus Jesu.

39 Venit autem & Nicod mus (is qui venerat ad Jesum nocte primum) ferens misturam myrrhæ & aloës libras quasi centum.

40 Acceperunt ergo corpus Jefu, & obvinxerunt illud linteis cum aromatibus, ficut mos est Judæis funerare.

41 In eo autem loco ubi fuerat crucifixus, erat hortus, & in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus fuerat.

Judæorum, quòd monumentum illud propè esset, posuerunt Jefum.

CAP. XX.

Resurrectio Christi quomodo facta

PRIMO verò die hebdomadis Maria Magdalene venit mane, quum adhuc tenebræ effent, ad monumentum, cernitque lapidem illum fublatumà monumento.

2 Currit ergo & venit ad Simonem Petrum, & ad alterum illum discipulum, quemamabat Jesus, & dicit eis, Sustulerunt dominum è monumento, & nescimus ubi posurerunt eum.

3 Exivit ergo Petrus, & alter

ille discipulus, & venerunt ad monumentum.

4 Currebant autem, duo fimul: fed alter ille discipulus præcurrit citiùs Petro, venitque prior ad monumentum.

5 Et quum se incurvasset, cernit posita lintea: non tamen introivit.

6 Venit ergo Simon Petrus fequens eum, & introivit in monumentum, & conspexit lintea ibi posita.

7 Et sudarium quod suerat super caputejus non cum linteis positum, sed seorsum involutum in

unum locum.

8 Tunc ergo introivit etiam alter ille discipulus, qui venerat prior ad monumentum, viditque & credidit.

9 Nondum enim noverant Scripturam, videlicet quod oporteret eum ex mortuis resurgere.

10 Redierunt ergo illi discipuli ad suos.

11 Maria verò flens flabat ad monumentum foris: dum ergo fleret, incurvavit se in monumentum.

12 Et conspexit duos angelos albatos, sed ntes, unum ad caput, & alterum ad pedes, illic ubi jacuerat corpus Jesu:

13 Qui etiam dixerunt ei, Mulier, quid fles? Dicit eis, Suffulerunt Dominum meum, nec scio

ubi posuerint eum.

14 Et quum hæc dixisset, convertit se retrorsum, conspexitque Jesum stantem, nec sciebat Jesum esse.

15 Dicit ei Jesus, Mulier, quid fles? quem quæris? Illa putans olitorem esse, dixit ei, Domine, si tu ipsum asportasti, dicito mihi ubi posueris eum, & ego eum tollam.

16 Dicit

em tris

9.

Ne de

ura

ve-

efte

gi-

m,

cce ceum

ut,

opo jus. Je-

aneato,

ngeren-

egeruci-

ve-

norrura: tibus atim

5 Et

16 Dicit ei Jesus, Maria. Illa se convertens dicit ei, Rabboni,

quod dicitur Magister.

17 Dicit ei Jesus, Ne me tangito; nondum enim ascendi ad Patrem meum; sed proficiscere ad fratres meos, & dic eis, Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum.

18 Venit Maria Magdalene annuncians discipulis, quòd vidisset Dominum, & quòd ea sibi dixis-

let.

- 19 Quum ergo vespera esset, die illo primo hebdomadis, & fores essent clause, illic, ubi erant discipuli congregati propter metum Judeorum venic Jesus, stetitque in medio ipsorum, & dixit eis, Pax vobis.
- 20 Et quum hæc dixisset, ostendit eis manus ac latus suum. Gavisi sunt ergo discipuli, viso Domino.

vobis: ficut misit me Pater, ita & ego mitto vos.

22 Et quum hæc dixisset, afflavit eos; & dixit eis, Accipite spi-

ritum Sanctum.

23 Si quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: fi quorum retinueritis, retenta sunt.

24 Thomas autem, unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venerat

Jelus.

- 25 Dixerunt igitur ei alii discipuli, Vidimus Dominum. Ilie verò dixit eis, Nisi videro in manibus
  ejus vestigium clavorum & immifero digitum meum in vestigium
  clavorum, & immisero manum
  meam in latus ejus, nequaquam
  eredam.
- 26 Octo verò post diebus rursus erant discipuli ejus intùs, & Tho-

mas cum eis: venit Jesus, foribus clausis, & stetit in medio ipsorum, & dixit, Pax vobis.

27 Deinde dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & profer manum tuam, & immitte in latus meum; & ne esto incredulus, sed credens.

23 Respondit astem Thomas, & dixit, Domine mi, & Deus mi.

29 Dicit ei Jesus, Quia vidisti me, Thoma, credidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt.

30 Multa verò etiam alia figna edidit Jesus in discipulorum suorum conspectu, quæ non sunt scripta in hoc libro.

31 Hæc autem scripta sunt, ut credatis Jesum esse Christum illum Filium Dei, & ut credentes vitam habeatis per nomen ejus.

CAP. XXI.

Apparitio Christi, & fermo ad Pe-

Postea sese conspiciendum præbuit rursus Jesus discipulis apud mare Tiberiadis: sic autem sese conspiciendum præbuit.

2 Erant simul Simon Petrus, & Thomas qui dicitur Diaymus, & Nathanael qui erat ex Cana urbe Galilææ, & filii Zebedæi, aliique ex d. Lipulis ejus duo.

3 Dicit eis Simon Petrus, Abeo piscatum. Dicunt ei, Imus & nos tecum. Exierunt, & ascenderuut in navigium statim: & illa nocte nihil ceperunt.

(

I

n

il

a

n

4 Mane verò jam exorto, stetit Jesus ad littus: nesciebant tamen

discipuli Jesum effe.

5 Dicit igitur eis Jesus, Pueri, nunquid obsonii habetis? Respon-

derunt ei, Non.

6 Atille dixit els, Conjicite rete in dexteram navigii partem, & invenietis, Conjecerunt ergo, & nequibant bus

1111

ifer

na-

tu-

m;

cre-

nas,

ni.

difti

qui

gna

rum

a in

, ut

lum

tam

Pe-

præ-

pulis

item

s, &

s, &

urbe

iique

Abeo

e nos

eruut

nocte

fletit

amen

ueri,

spon-

nequibant amplius illud trahere

præ multitudine piscium.

7 Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Jesus, Petro, Dominus est. Simon ergo Petrus, quum audisset Dominum esse, amiculum præcinxit (erat enim nudus) & abjecit se in mare.

8 Alii verò discipuli navigio venerunt (non enim longè aberant à terra, sed circiter cubitis ducentis) trahentes rete plenum piscium.

9 Ut autem descenderunt in terram, cernunt prunas positas, & piscem impositum, & panem.

10 Dicit eis Jesus, Adferte ex

piscibus quos modò cepistis.

traxit rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus: & quum tot essent, non est sissum rete.

prandete. Nullus autem discipulorum audebat eum interrogare, Tu quis es? quum scirent Dominum esse.

13 Venit ergo Jesus, & accipit panem, & dat eis, & piscem similiter.

14 Ista jam tertia vice conspicuum sele præbuit Jesus discipulis suis postquam suscitatus suerat ex mortuis.

15 Quum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Jesus, Simon fili Jonæ, diligis me plus qu'am hi? Dicit ei, Certè, Domine, tu nossi qu'od amem te. Dicit ei, Pasce agnos meos.

non fili Jonæ, diligis me? Ait illi, Certè, Domine, tu nôsti quòd amem te, Dicit ei, Pasce oves

michae des reconstructions autoria

"Theory also provide the series

estima, trip Attitu animo mek-

meas

17 Dicit ei tertiò, Simon fili Jonæ, amas me? Tristitià suit assectus Petrus quòd tertio dixisset ipsi, Amas me? dixitque ei, Domine, tu omnia nôsti; tu nôsti quòd amem te. Dicit ei Jesus, Pasce oves meas.

18 Amen, amen, dico tibi, quum esses junior, cingebas te, & ambulabas quò volebas: quum autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & transferet quò noles.

19 Hoc autem dixit, significans quâ morte glorificaturus esset Deum. Et quum hoc dixisset, dicit

ei, Sequere me.

20 Conversus Petrus cernit illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem, qui & recubueratin cæna illa super pectus ejus, & dixerat, Domine, quis est ille qui te prodit?

21 Huncergo quum vidiffet Petrus, dicit Jesu, Domine, hic au-

tem quid?

22 Dicit ei Jesus, Si velim eum manere donec veniam, quid ad te? tu me sequere.

23 Exiit ergo fermo iste inter fratres, discipulum illum non moriturum: sed non dixerat ei Jesus, Non morietur: sed, Si eum velim manere donec veniam, quid ad te?

24 Hic est discipulus ille qui de his testatur, & hæc scripst : & scimus sirmum esse testimonium

ejus.

0

25 Sunt autem & alia multa quæ fecit Jesus, quæ si scribantur sigillatim, ne mundum quidem ipfum opinor capturum eos qui scriberentur libros. Amen.

e rete

ACTA APOSTOLORUM.

CAP. I.

Ascensio Christi in caelum. Devotio apostolorum. Electio Matthia in locum Juda.

PRimum quidem librum confeci, Theophile, de omnibus quæ capit Jesus & facere & docere.

2 Ad eum usque diem, quo, quum præcepta dediffet apostolis, quos per Spiritum Sanctum elegerat, sursum receptus est.

3 Quibus etiam sese, postquam passus fuit, exhibuit vivum cum multis certissimis signis, per dies quadraginta conspectus ab eis, & dicens quæ ad regnum Dei spectant.

4 Et cum illis conveniens mandavit eis ne abscederent Hierosolymis, sed ut exspectarent promissionem Patris, Quam, inquit, audistis ex me.

5 Nam Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto istis non multis post diebus.

6 Quum igitur illi convenissent, interrogârunt eum, dicentes, Domine, num hoc tempore restitues regnum Israeli?

7 Dixit autem ad illos, Non est vestrum nosse tempora sive opportunitates, quas Pater in sua ipsius auctoritate slatuit.

8 Sed recipietis virtutem Spiritûs Sancti, postquam supervenerit in vos, eritisque mihi testes & Hierosolymis, & in tota Judæa, & Samaria, & usque ad ultimas ter-

9 Et quum hæc dixiffet, aspicientibus ipsis elevatus est: & nubes susceptum eum abstulit ab oculis corum. to Et quum essent intentis in cœlum oculis, eo proficiscente, ecce, viri duo adstiterunt illis albo vestitu:

11 Qui & dixerunt, Viri Galilæi, quid statis intuentes in cælum? hic Jesus qui sursum receptus estdiscedens à vobis in cælum, ita viniet, quemadmodum spectastis eumproficiscentem in cælum.

12 Tunc reversi sunt Hierosolymam à monte qui vocatur Oliveti, qui est prope Hierosolymam, distans itinere sabbati.

13 Et quum introiissent, ascenderunt in cœnaculum, ubi commorabantur & Petrus, & Jacobus, & Joannes, & Andreas, Philippus, & Thomas, Bartholomæus, & Matthæus, Jacobus filius Alphæi, & Simon Zelotes, & Judas Jacobi frater.

14 Hi omnes perdurabant concorditer in precibus & supplicationibus, cum uxoribus, & Maria matre Jesu, & cum ipsius fratribus.

15 Et per eos dies, quum affurrexisset Petrus in medio discipulorum, dixit (erat autem turba capitum eodem loci quasi centum viginti)

16 Viri fratres, oportuit impleri Scripturam hanc, quam prædixit Spiritus Sanctus per os Davidis, de Juda, qui fuit viæ dux iis qui comprehenderunt Jesum:

17 Annumerabatur enim nobifcum, & fortitus erat fortem miniferii hujus.

18 Is igitur acquifivit agrum ex mercede injustitiæ; & præcipitatus crepuit medius, & effusa sunt omnia viscera ejus,

19 In-

is in ente, albo

I.

Galium? is eft a vieum-

rofo-Oliam,

feen-

combus, ppus, , & hæi, acobi

conlicaaria atri-

ffurciputurba ntum

pleri dixit s, de comno-

rtem grum Tæcieffusa

In-

10 Innotuitque omnibus habitantibus Hierofolymis: adeo ut vocetur ager ille propria ipforum lingua Aceldama, hoc est, ager fanguinis.

20 Scriptum est enim in libro pfalmorum, Fiat commoratio ejus deserta, & non fit qui habitet in ca. Et, Episcopatum ejus accipiat

alius.

21 Oportet igitur ex ils viris qui nobiscum convenerunt, toto tempore quo Dominus Jesus versatus est inter nos.

22 Exorfus à baptismo Joannis ad eum usque diem, quo fursum receptus est à nobis, unum fieri nobiscum testem resurrectionis ejus.

23 Statuerunt igitur duos, Jofephum vocatum Barfabam, qui cognominabatur Justus, & Mat-

thiam.

24 Et orantes dixerunt, Tu, Domine, qui corda omnium nosti, oftende utrum elegeris ex his duo-

25 Ut accipiat fortem ministerii hujus & apostolatus, à quo aberravit Judas, ut abiret in locum fuum.

26 Jecerunt igitur fortes corum; & cecidit fors super Matthiam, qui communibus calculis allectus est cum undecim apostolis.

CAP. II.

Solemnitae primæ Pentecoftes N. T. in effafione Spiritus Santi, in concione apostolorum, nominatim Petri, conversione auditorum, & communione sanctorum.

UUM autem advenisset dies Pentecoftes, erant omnes

concorditer eodem loci.

2 Tum exflitit repente fonitus è cœlo, tanquam ruentis flatus violenti, qui replevit totam domum ubi erant confidentes.

3 Et viste funt eis dispertitæ linguæ instar ignis, qui etiam fedit fuper unumquemque eorum.

4 Repleti funt autem omnes Spiritu Sancto, coperuntque loqui aliis linguis, prout Spiritus ille

dabat eis effari.

5. Erant verò Hierosolymis habitantes Judæi, viri roligiofi, ex omni natione eorum qui sub cœlo

6 Orto autem hoc rumore, convenit multitudo, & conturbata fuit quod audiret unufquifque sua pro-

pria lingua ipfos loquentes. 7 Obstupescebant autem omnes

ac mirabantur, dicentes alii ad alios, Nonne ecce omnes ifii qui

loquuntur, Galilæi funt?

8 Quomodo igitur nos audimus eos sua quisque lingua in qua nati

9 Parthi, & Medi, & Elamite & qui incolimus Mesopotamiam, Judæamque, & Cappadociam, Pontum, & Afiam,

10 Phrygiam & Pamphyliam Ægyptum & partes Libyæ quæ est secondum Cyrenem, & advence Romani, tum judæi, tum profelyti,

11 Cretes & Arabes, audimus eos loquentes nostris linguis ma-

gnifica Dei facta.

12 Obstapelcebant igitur omnes, & hæsitabant, dicentes alius ad alium, Quid hoc sibi vellet?

13 Alii verò fannis cos exfequentes dicebant, Vino dulci pleni

14 Confiftens autem Petrus cum undecim, extulit vocem fuam, & affatus est eos, dicens, Viri Judæi, vosque omnes qui habitatis Hierofolymis, hoc vobis notum esto, & auribus percipite verba mea.

15 Non enim, ut vos præfumitis, isti ebrii funt, quum sit hora diei tertia:

16 Sed hoc illud est quod di-Stum est per prophetam Joelem,

17 Et erit ultimis temporibus (dicit Deus) effundam ex Spiritu meo in quamvis carnem: & prophetabunt filii vestri & filiæ vestræ, & juvenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt.

18 Et quidem in servos meos & in ancillas meas in diebus illis effundam ex Spiritu meo, & prophetabunt.

19 Et edam prodigia in cælo fursum, & figna in terra deorsum, sanguinem, & ignem, & vaporem sumi.

20 Sol convertetur in tenebras, & luna in fanguinem, priufquam veniat dies ille Domini magnus & illustris.

21 Et futurum est, ut quicunque invocavent nomen Domini, servetur.

22 Viri Israelitæ, audite sermones istos: Jesum illum Nazaræum, virum à Deo approbatum apud vos præstantibus sactis & prodigiis, & signis quæ edidit per eum Deus in medio vestri, sicut & ipsi nôstis.

23 Hunc, inquam, definito illo confilio & præcognitione Dei deditum, quum accepissetis, manibus sceleratis cruci affixum interemissis.

24 Quem Dous suscitavit, solutis doloribus mortis, eo quòd fieri non poterat ut ipse ab ea retineretur.

25 David enim dicit de eo, Prospiciebam Dominum in conspectu meo semper; quoniam est mihi ad dexteram, ne concutiar. 26 Propterea oblectatum est cor meum, & exsultavit lingua mea: atque adeo caro mea commorabitur cum spe?

27 Quoniam non deseres animam meam apud inferos, nec sines sanctum illum tuum sentire corruptionem.

28 Notas mihi fecisti vias vitæ: replebis me jucunditate in tuo confpectu.

29 Viri fratres, licet libere dicere apud vos de patriarcha Davide, cum & obiisse & sepultum esse, & monumentum ejus esse apud nos ad hunc usque diem.

36 Propheta igitur quum esset, & sciret Deum jurejurando sibi jurasse, fore ut ex fructu lumbi ipsius, quod ad carnem attinet, Christum illum suscitaret, quem collocaret super ejus throno:

31 Præscius loquutus est de refurrectione Christi, non derelictam este apud inferos animam ejus, neque carnem ejus sensisse corruptionem.

32 Hunc Jesum suscitavit Deus: cujus rej omnes nos sumus testes.

33 Itaque dexterâ Dei furfum fublatus, & promissum Spiritum Sanctum adeptus à Patre, effudit hoc quod vos nunc cernitis & auditis.

34 Nec enim David ascendit in cœlos: sed dicit ipse, Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dexteram meam,

35 Usquedum statuero inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

36 Certò sciat ergo tota domus Israelis, quòd Deus hunc secerit Dominum & Christum, hunc ipsum, inquam, Jesum quem vos crucifixistis.

37 Qui verò hæc audierunt compuncti funt corde, & dixerunt ad Petrum ac reliquos apoftolos, . 2.

ft cor mea: abitur

aninec entire

vitæ: conrè di-

effe,
id nos

esset, s sibi lambi tinet, quem

le reictam s, neaptio-

Deus: fles. arfum ritum ffudit k au-

dit in Dodexmicos

omus ecerit ic ip-

erunt dixeapotolos, stolos, Quid faciemus, viri fra-

- 38 Petrus autem ait ad eos, Refipifcite, & baptizetur unufquifque vestrûm in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum: & accipietis donum Spiritûs Sancti.
- 39 Vobis enim facta est promissio, & liberis vestris, & omnibus longe post futuris, quoscunque videlicet advocaverit Dominus Deus noster.
- 40 Aliifque sermonibus plurimis obtestabatur, & exhortabatur eos, dicens, Servamini ex gente ista prava.
- 41 Qui ergo libenter receperunt fermonem ejus, baptizati funt : & additæ funt ecclesiæ die illo animæ quasi ter mille.
- 42 Perdurabant autem in doctrina apostolorum, & communicatione, & fractione panis, & precibus.
- 43 Obortus est autem omnibus metus; multaque prodigia & signa per apostolos siebant.
- 44 Omnes autem qui credebant erant eodem loci, & habebant omnia communia.
- 45 Et possessiones ac facultates vendebant, & dispertiebant ea omnibus, prout cuique opus erat.
- 46 Et quotidie perdurantes concorditer in templo, ac frangentes domatim panem, capiebant cibum cum exsultatione & simplicitate cordis;
- 47 Laudantes Deum, & habentes gratiam apud totum populum. Dominus autem addebat quotidie ecclesiæ qui salvi sierent.

CAP. III.

Petri miraculum, & concio pænitentialis & evangelica.

ÆterùmPetrus & Joannes simul ascendebant in templum

- fub horam precationis, nempe no-
- 2 Quidam autem vir claudus ab utero matris suæ portabatur: quem ponebant quotidie ad portam templi quæ dicitur Speciosa, ut peteret eleemosynam ab ingredientibus in templum.
- 3 Is quum vidiffet Petrum ac Joannem ingressuros in templum, rogavit ut eleemosynam acciperet.
- 4 Intentis autem in eum oeulis Petrus cum Joanne dixit, Aspice ad nos.
- 5 Ille igitur attendebat eos, sperans se aliquid ab eis acceptu-
- 6 Petrus autem dixit, Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do; In nomine Jesu Christi Nazaræi surge & ambula.
- 7 Et prehensa manu ejus dextera, erexit eum: illico verò solidatæ sunt plantæ ipsius ac malleoli.
- 8 Et exfiliens stetit, & ambulavit; & ingressus est cum eis in templum, ambulans & saliens, & laudans Deum.
- 9 Viditque eum totus populus ambulantem & laudantem De-
- 10 Et eum agnoverunt illum esse, qui ad petendam eleemosynamisedebat ad Speciosam portamtempli: & impleti sunt pavore & stupore super eo quod ei contigerat.
- 11 Quum autem claudus ille, qui fanatus fuerat, teneret l'etrum & Joannem, cucurrit totus populus ad eos in porticum que appellatur Solomonis, expavefactus,
- populo, Viri Ifraelitz, quid mi-O 3 ramini

ramini de hac re ? aut quid intentos oculos in nos habetis, quafi proprià potessate aut pietate effecerimus ut hic ambulet ?

13 Deus ille Abrahami & Isaaci & Jacobi, Deus, inquam, patrum nottrorum glorificavit Filium suum Jesum, quem vos tradidistis & abnegâstis in conspectu Pilati, quum ille judicasset esse dimittendum.

14 Vos autem fanctum illum & justum abnegâstis, & postulâstis homicidam condonari vobis :

15 Principem autem vitæ interemistis, quem Deus suscitavit a mortuis; cujus rei nos testes tumus.

16 Et per fidem in nomine ipfius, hunc, quem conspicitis ac nostis, confirmavit nomen ipsius: fides (inquam) quæ per ipsum est, dedit isti integritatem hanc coram connibus vobis.

17 Sed nunc, fratres, feio vos per ignorantiam ifta fecisse, ficut

& primores veftros.

18 Deus autem quæ prænunciaverat per os omnium prophetarum fuorum, Christum suum perpessu-

rum, ita implevit.

19 Resipiscite igitur, & convertite vos, ut deleantur peccata vestra, postquam venerint tempora resrigerationis à conspectu Domini,

20 Et miserit priùs prædicatum

vobis Jesum Christum:

21 Quem oportet quidem cœli capiant usque ad tempora restitutionis omnium, de quibus loquutus est Deus à seculo per os omnium sanctorum suorum prophetarum.

22 Moses etenim ad patres dixit, Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus vester ex fratribus vestris, sicut me: audietis eum in omnibus quæ loquutus fuerit

23 Futurum est autem ut quisquis non auscultârit prophetam illum, disperdatur è populo.

24 Sed & omnes prophetæ à Samuele, & iisqui deinceps fuerunt quot quot loquuti funt, etiam præ-

nunciarunt dies istos.

25 Vos estis filii prophetarum & pacti quod pepigit Deus erga patres nostros, dicens ad Abrahamum, Et in semine tuo benedictionem consequentur omnes familiæ terræ.

26 Vobis primum Deus suscitatum Filium suum Jesus mist, qui benediceret vobis, unoquoque sese avertente à pravitatibus vestris.

CAP. IV.

Petrus & Joannes intrepide coram fenioribus populi causam Christi agunt: interea discipuli precibus invigilant, & communione bonorum coalescunt.

Oquentibus autem ipfis ad populum, fupervenerunt facerdotes & præfectus templo & Sad-

ducæi.

2 Moleste ferentes quod docerent populum, & annunciarent in nomine Jesu resurrectionem ex mortuis.

3 Et injecerunt eis manus, pofueruntque eos in custodis in posterum diem : nam erat jam ve-

fpera.

4 Multi vero corum qui audierant hunc sermonem crediderunt : & factus est numerus virorum quasi quinquies mille.

5 Factum est autem postero die, ut congregarentur primores eorum & seniores & scribæ Hierosolymis;

& Caiaphas, & Joannes, & Alexander, uerit and

quisn il-

tæ à runt præ-

erga ahalictiniliæ

ufcinifit, oque ftris.

brifli cibus

d poicer-Sad-

nt in

popove-

ndieunt : quafi

mis; nus, lexder, ander, & quotquot erant ex genere pontificio.

7 Quum igitur statuissent eos in medio, percontati sunt, Quâ potestate, aut quo nomine vos hoc fecistis?

8 Tunc Petrus repletus Spiritu Sancto dixit eis, Primores populi, & feniores Ifraelis,

9 Quandoquidem de nobis hodie quæstio habetur super beneficio in hominem infirmum collato, quomodo videlicet iste servatus sit:

Notum sit omnibus vobis, & toti populo Israelitico, per nomen Jesu Christi Nazaræi, quem vos crucifixis, quem Deus suscritavit ex mortuis, per hoc. inquam, istum adstare sanum in vestro conspectu.

11 Hic est lapis ille pro nihilo habitus à vobis ædificantibus, qui

factus est caput anguli.

12 Nec est in alio quoquam salus: nec enim aliud nomen est sub cœlo quod datum sit inter homines, per quod oporteat nos servari.

13 Conspecta verò Petri in dicendo libertate & Joannis, compertoque homines esse illiteratos & idiotas, admirabantur, & agnoscebant eos cum Jesu suisse.

14 Et hominem illum qui sanatus fuerat cernentes stantem cum eis, nihil poterant contradicere.

15 Justis autem ipsis extra concilium abire, conferebant inter se,

16 Dicentes, Quid faciemus hominibus istis? conspicuum enim fignum editum esse per eos, manifestum est omnibus habitantibus Hierosolymis, nec id possumus negare:

17 Sed ne id ampliùs ferpat in populum, minaciter interminemur eis, ne posthac ulli hominum loquantur in nomine isto.

18 Itaque vocatis ipfis denunciârunt ne omnino loquerentur, neve docerent in nomine Jesu.

19 Petrus autem & Joannes respondentes dixerunt eis, An justum sit in conspectu Dei vobis potiùs auscultare quam Deo, judicate.

que vidimus & audivimus, non lo-

qui.

21 Illi verò, non invenientes quomodo punirent eos, additis minis eos dimiferunt, propter populum, quia omnes glorificabant Deum fuper eo quod factum fuerat.

22 Annorum enim erat amplius quadraginta homo ille, in quem editum fuerat fignum istud fanationis.

23 Dimissi autem illi venerunt ad suos, & annunciarunt quæ primarii sacerdotes & seniores ipsis dixerant.

24 Qui quum bæc audissent, concorditer sustulerunt vocem ad Deum, dixeruntque, Domine, tu es Deus ille qui fecisti cœlum ac terram, mare, & omnia quæ in eis sunt;

25 Qui Spiritu Sancto per os Davidis pueri tui dixisti, Cur fremuerunt gentes, & populi meditati

funt inania?

26 Adstiterunt reges terræ, & principes congregati sunt simul adversus Dominum, & Christumeius.

27 Congregati funt enim in hac civitate verè adversus sanctum Filium tuum Jesum quem unxisti, Herodes & Pontius Pilatus, cum gentibus & populis Israëlis,

28 Ut facerent quæcunque manus tua & confilium tuum prius

prædestinavit ut fierent.

29 Nunc igitur, Domine, de-

fpice in minas eorum, & da servis tuis ut cum omni libertate loquantur sermonem tuum,

30 Manu tuâ à te extensa ad fanandum, fignisque & prodigiis editis per nomen sancti Filii tui

Jeiu.

31 Quum autem precati essent, succusius est locus in quo erant congregati: & repleti sunt omnes Spiritu Sancto, & loquuti sunt sermonem Dei cum libertate.

32 Multitudinis autem eorum qui crediderant erat cor & anima una: nec quifquam aliquid eorum quæ habebat fuum esse dicebat, sed erant eis omnia communia.

33 Et apostoli magna vi reddebant testimonium resurrectionis Domini Jesu: & gratia magna erat

fuper eos omnes.

34 Nullus enim erat egenus inter eos: quotquot erant enim poffessores agrorum & domorum, vendentes adserebant pretia eorum quæ vendita fuerant;

35 Et deponebant ad pedes apostolorum: distribuebatur autem bec singulis, prout cuique opus

erat.

36 Joseph ergo qui cognominatus est Barnabas ab apostolis (quod est, si interpreteris, Filius consolationis) Levites, Cyprius genere,

37 Quum haberet agrum, vendidit eum, & attulit pecuniam, deposuitque ad pedes apostolorum.

CAP. V.

Ananiæ cum uxore bistoria. Aposoli capti denuo sistuntur concilio;
S Gamalielis consilio morti
eximuntur: cæduntur tamen, S.

VIR autem quidam nomine Anantas, cum Sapphira uxere fua, vendidit possessionem; 2 Et intervertit aliquid ex pretio, confcià etiam uxore fuâ, allatamque partem aliquam ad pedes apoftolorum deposuit.

3 Dixit autem Petrus, Anania, cur implevit Satanas cor tuum, ut mentireris in Spiritum Sanctum, & interverteres ex pretio istius

prædii?

4 Nonne, si servasses, manebat tibi, & venundatum in tua erat potestate? quin erat cur induceres in animum rem istam? non es mentitus hominibus, sed Deo.

5 Audiens autem Ananias hos fermones, cecidit, & exanimatus est: & exstitit metus magnus super omnes audientes ista.

6 Surgentes verò juvenes subtraxerunt eum, elatumque sepe-

lierunt.

7 Intercessit autem ferme horarum trium intervallum, quum uxor quoque ipsius, nesciens quod factum fuerat, ingressa est.

8 Dixit autem ei Petrus, Die mihi, num tanti prædium vendidistis? Ipsa verò dixit, Etiam,

tanti.

9 Petrus autem dixit ei, Quideft cur convenerit inter vos ut tentaretis Spiritum Domini; ecce pedes eorum qui sepelierunt virum
tuum, ad ostium adjunt, & esserent te.

10 Illico verò cecidit ad pedes ejus, & exanimata est: ingressi autem juvenes, invenerunt eammortuam, & elatam sepelierunt juxta virum suum.

11 Et obortus est metus magnus toti ecclesiæ, & omnibus qui hæc.

audiebant.

rum edebantur figna & prodigia multa in populo: & erant concorditer omnes in porticu Solomonis.

13 Reliquorum autem nemo audebat ipfis adhærere: fed magnificabat eos populus.

5.

ie.

m-

0 -

ia.

ut

m,

us

pat

rat

res

es

105

us

u-

b-

e-

0-

m

od

)ic

i-

n,

iid

n-

e-

m e-

es.

ffi.

m

nt

us

ec.

0-

ia

r-

0-

c-

14 Imò verò adjiciebantur qui crederent Domino, multitudo videlicet virorum fimul ac mulie-

15 Aded ut in plateas efferrent infirmos, & ponerent in lectis ac grabbatis; ut venientis Petri vel umbra inumbraret aliquem eo-

16 Conveniebat autem etiam vulgus vicinarum urbium Hierofolymam, adferentes infirmes ac vexatos à spiritibus impuris : qui lanabantur omnes.

17 Confurgens autem pontifex maximus, & omnes qui cum eo erant, quæ est hæresis Sadducæorum, repleti funt invidia:

18 Et injecerunt manus in apostolos, posuerunt que eos in custodia publica.

10 Sed angelus Domini per noctem aperuit fores carceris; eductifque illis dixit,

20 Ite, & vos fistentes loquimini populo in templo omnia verba vitæ hujus.

21 Illi verd, quum hæc audiffent, introierunt sub diluculum in templum, & docebant, Adven ens autem pontifex maximus, & qui cum eo erant, convocarunt concilium & universum senatum filiorum Ifrael; miferuntque in carcerem, ut illi adducerentur.

22 Quum autem venissent minittri, non invenerunt eos in carcere: quod reversi annunciaverunt.

23 Dicentes, Carcerem quidem invenimus claufum quam tutiffime, & custodes extra stantes ante fores: quum aperuissemus autem, neminem intus invenimus.

24 Ut verò audierunt hos sermones & pontifex & præfectus templo, & primarii sacerdotes, hæfitabant fuper eis, quonam hoc evalurum effet.

25 Adveniens autem quidam nunciabat eis, Ecce, viri quos pofueratis in carcere frant in templo, & docent populum.

26 Tunc præfectus abiens cum ministris abdurit eos, non tamen per vim (metuebant enim popu-

lum, ne lapidarentur)

27 Adductos igitur eos flatuerunt in concilio : & interrogavit eos pontifex maximus,

28 Dicens, Nonne etiam atque etiam demandavimus vobis ne doceretis in nomine isto; & ecce, replevistis Hierofolymam doctrina vestra, & vultis in nos inducere fanguinem hominis istius?

29 Respondens autem Petrus & apostoli dixerunt, Obedire oportet Deo potius quam hominibus.

30 Deus ille patrum noitrorum fuscitavit Jesum, quem vos interfeciftis suspensum in ligno:

31 Hunc, inquam, Deus dexterâ fuâ furfum fublatum constituit principem ac fervatorem, ut det refipiscentiam Ifraeli, & remillionem peccatorum.

32 Et nos sumus ei testes horum quæ dicimus : atque etiam Spiritus ille Sanctus, quem dedit Deus iis qui dicto funt audientes ipfi.

33 At illi bis auditis frendebant, & consultabant de iis interficien-

34 Surgens autem in concilio quidam Pharifæus, nomine Gamaliel, legis doctor, quem totus populus in pretio habebat, juffit ut paulisper abducerent foras apoftolos;

35 Et dixit illis, Viri Ifraelitæ, attendite animum vobis

quod

quod ad istos homines attinet, quid facturi fitis.

36 Nam ante hæc tempora exortus est Theudas, dicens se aliquem esse: cui agglutinatus est numerus virorum circiter quadringentorum : qui interemtus eft, & omnes qui affensi sunt ei dissoluti funt, & ad nihilum redacti.

37 Post hunc exortus est Judas ille Galilæus temporibus defcriptionis, & avertit populum multum post se: periit & ille, & omnes qui affenfi fuerant ei disper-

fi funt.

38 Nunc itaque dico vobis, abfcedite ab hominibus iftis, & missos iplos facite; quoniam fi eft ex hominibus confilium hoc, five opus iftud, diffolvetur :

39 Sin ex Deo eft, non potestis illud diffolvere: & videte ne etiam cum Deo pugnare comperia-

mini.

40 Affenfi funt autem ei : & quum advocatient apostolos, cæfis mandarunt ne loquerentur in nomine Jefu ; & dimiferant eos.

41 Ipfi ergo gaudentes profeeti funt à confpectu concilii, quòd digni habiti effent qui pro nomine Jesu contumelia afficeren-

tur.

42 Et quotidie in templo & domatim non ceffabant docere & evangelizare Jesum Christum.

CAP. VI.

Septem Diaconi eliguntur : ex quibus Stepbanus capitur & a:cufatur.

Æterum per eos dies quum multiplicarentur discipuli, ortum est murmur Græcorum adversus Hebræos, quòd ipsorum viduæ despicerentur in ministerio quotidizno.

2 Itaque duodecim illi, advo-

cata multitudine discipulorum dixerunt, Non est æquum nos, derelicto fermone Dei, ministrare men-

3 Deligite ergo, ô fratres, ex vobis viros feptem, testimonio ornatos, plenos Spiritu Sancto & sapientia, quos hoic usui præficiamus.

4 Nos verò in precibus & administratione sermonis perdurabi-

5 Placuit autem hic fermo toti præsenti multitudini : & elegerunt Stephanum, virum plenum fide ac Spiritu Sancto, & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & & Parmenan, Timonem, & Nicolaum profelytum Antiochenfem:

6 Quos statuerunt in conspectu apostolorum, qui precati imposue-

runt eis manus.

7 Itaque sermo Dei crescebat, & valde multiplicabatur numerus discipulorum Hierosolymis; multaque turba sacerdotum auscultabat fidei.

8 Stephanus verò plenus fide ac potentia, edebat prodigia & figna

magna in populo.

9 Exorti funt autem è fynagoga, que dicitur Libertinorum, quidam, & Cyrenæorum, & Alexandrinorum, & corum qui funt ex Cilicia & Afia, altercantes cum

10 Sed nequiverunt obliftere fapientize & spiritui per quem lo-

quebatur.

dicerent fe audivisse eum lo qui dicerent, se audivisse eum lo quentem verba blasphema in Mofen & Deum.

12 Commoveruntque plebem & leniores & scribas : & eum adorti correptum adduxerunt in concin dixderemen-

. 6.

es, ex monio cto & ræfici-

& adurabi-

no toti

gerunt fide ac m, & n, 8 80 n,

nspectu polue-

ochen-

fcebat, numelymis; m au-

fide ac & figna

fynanorum, Alexfunt ex es cum

ftere fa-

ebem &

13 Stiteruntque falsos testes qui dicerent, Homo ifte non ceffat loqui verba blasphema adversus locum hunc fanctum & legem.

14 Audivimus enim eum quum diceret, Jesum illum Nazaræum destructurum hunc locum, & mutaturum ritus quos tradidit nobis Moles.

15 Tunc intentis in eum oculis omnes, qui fedebant in concilio, viderunt faciem ejus quafi faciem angeli.

CAP. VII.

Concro Stephani apologetica explicans nucleum Pentateuchi : ejufque lapidatio.

IXIT autem pontifex maximus, Num igitur hæc ita habent?

2 Iple verò dixit; Viri fratres & patres, audite; Deus ille gloriæ visus est patri nostro Abrahamo, quum esset in Mesopotamia, priusquam habitaret Charris;

3 Et dixit ei, Exi à terra tua & ex cognatione tua, & veni in terram quamcunque oftendam tibi.

4 Tunc exiit è terra Chaldæorum, & habitavit Charris : & illine, poffquam pater eius mortuus, eft, transtulit eum Deus in terram hanc, in qua nunc vos habitatis.

5 Nec dedit ei hæreditatem in ea, ne vestigium quidem pedis; quamvis pollicitus effet se illam daturum ei obtinendam, & semini ejus post eum, quum non haberet em lo- prolem.

6 Loquutus autem est ita Deus, woldam Erit, inquit, semen tuem inquilieum lo num in terra aliena, ubi fervituti in Mo. subjicietur, & male accipietur annis quadringentis.

7. Sed gentem eui servierint puniam ego, dicit Deus: & post hæc exibunt, & ipst colent me in loco ifto.

8 Deditque ei pactum circumcifionis: & ita Abrahamus genuit Isaacum, & circumcidit eum die octavo; Isaacus autem genuit Jacobum, & Jacobus duodecim illos patriarchas.

o Patriarchæ verò invidia moti Josephum vendiderunt abducendum in Ægyptum: sed erat Deus cum

to Et eruit cum ex omnibus ipfius afflictionibus, deditque ei gratiam & fapientiam coram Pharaone rege Ægypti, qui constituit eum ductorem Ægypto, & toti domui fuæ.

11 Venit autem fames in universam terram Ægypti & Chanaan, & afflictio magna: & non inveniebant cibos patres noffri.

12 Quum audiviffet autem Jacobus effe triticum in Ægypto, mifit patres nostros primum.

13 Et in secunda profectione agnitus est Josephus a fratribus suis, & innotuit Pharaoni genus Josephi.

14 Miffis autem nunciis, Josephus accertivit patrem fuum Jacobum, omnemque cognationem fuam, capitum feptuaginta quinque.

15 Descendit ergo Jacobus in Ægyptum, obiitque iple, & patres

noffri.

16 Et translati funt Sichemam, & positi in monumento quod emerat Abrahamus pretio argenti à filis Emoris patris Sichemi.

17 Quum autem appropinquaret tempus promissionis, quam Deus jurarat Abrahamo, crevit populus, & multiplicatus est in Ægypto.

18 Usquequa exortus est alius rer, qui non noverat Josephum.

19 Hic adversus genus noffrum ingeniosus, male accepit patres moftros,

13 Sti

nostros, adeo ut exponerent infantes suos, ne sobolescerent.

20 Quo tempose natus est Mofes, qui fuit divinitus venustus, & nutritus fuit tres menses in domo patris sui.

21 Expositum autem illum sustulit silia Pharaonis, & nutrivit

eum fibi pro filio.

22 Et eruditus fuit Moses omni sapientia Ægyptiorum; eratque

potens dictis & factis.

- 23 Ut verò expletum est ei quadraginta annorum tempus, venit ei in mentem invisere fratres suos filios israelis.
- 24 Et quum vidisset quendam ex iis affici injuria, tutatus est eum, percusso Ægyptio, & laborantem illum vindicavit.
- 25 Existimabat autem fratres fuos intelligere, Deum per manum ipsius dare ipsis salutem; at illi non intellexerunt.
- 26 Subsequente verò dic visus est ipsis pugnantibus, & compulit eos in pacem, dicens, Viri, fratres. estis vos: cur alii alios injuria afficitis?
- 27 Is autem qui injurià afficiebat proximum, repulit eum dicens; Quis te nobis constituit principem & judicem?

28 Num tu me vis interimere, quemadmodum interemisti heri

Ægyptium illum?

29 Ad hunc autem sermonem Moses fugit, & factus est advena in regione Madian, ubi genuit duos filios.

30 Expletis verò annis quadraginta visus est ei in deserto montis Sina angelus Domini in slammeo igne rubi.

31 Moses autem ut bæc conspexit, admiratus est visum: & quum accederet ad becconsiderandum, exfitit ad eum vox Domini, dicentis, 32 Ego sum Deus ille patrum tuorum, Deus Abrahami, & Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Tremefactus autem Moses non audebat illud considerare.

33 Dixit autem ei Dominus, Solve foleas pedum tuorum : locus enim in quo stas terra sancta est.

34 Vidi, vidi vexationem populi mei qui est in Ægypto, & suspiria ipsorum audivi, & descendi ut eruam eos: nunc ergo adesdum,

mittam te in Ægyptum.

35 Hunc ergo Mosen, quem abnegaverant, dicentes, Quis te constituit principem & judicem? hunc, inquam, Deus misst principem & liberatorem futurum, ductu angeli qui visus suerat ei in rubo.

36 Hie eduxit illos editis prodigus, & fignis in regione Aegypti, & in Rubro mari, & in deferto,

annis quadraginta.

37 Hic est Moses ille qui dixit filiis Israel, Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus vester è fratribus vestris sicut me : ipsum audietis.

- 38 Hic ille est, qui, conveniente populo in deserto, suit cum angelo ipsum alloquente in monte Sina, & cum patribus nostris, quique excepit viva eloquia que nobis traderet.
- 39 Cui noluerunt auscultare patres nostri, sed repulerunt eum, & aversi sunt cordibus suis in Aegyptum.
- 40 Dicentes Aaroni, Fac nobis Deos qui præeant nobis; Mosi enim isti, qui eduxit nos ex regione Aegypti, nescimus quid contigerit.

41 Et vitulum fecerunt per illos dies, obtuleruntque faccificium idolo, & oblectarunt fese operibus manuum suarum,

42 Vertit

rum Deus emedebat

inus, locus eft. opuli

piria i ut lum, n ab-

conunc, incidu-

ei in

provpti, lerto,

dixit tabit fraau-

iente ngelo Sina, uique tra-

re pan, &: egyp-

nobis

Mofi

regiconti-

icium ribus

Vertit

r illos.

42 Vertit autem fefe Deus, & tradidit eos ad colendum exercitum cœli : ficut scriptum est in libro prophetarum, Num victimas & oblationes obtuliftis mihi annis quadraginta in deferto, domus

43 Imò bajulastis tabernaculum Molochi, & fidus Dei veffri Remphanis, quas figuras feciftis, ut eas adoraretis: itaque transferam vos

ad Babylonis fines.

44 Tabernaculum testimonii fuit patribus noffris in deferto, prout edixerat is qui dixerat Mofi, ut faceret illud fecundum exemplar quod viderat.

45 Quod etiam exceptum introduxerunt patres nostri cum Jesu in ipla occupatione gentium, quas expulit Deus à conspectu patrum nostrorum, usque ad dies Davidis;

46 Qui invenit gratiam in conspectu Dei, petiitque ut nanciscesetur tabernaculum Deo Jacobi.

47 Solomon autem ædificavit ei

48 Sed excelsisimus ille in manufactis templis non habitat, ficut propheta dicit,

40 Cœlum mihi thronus eft, terra autem scabellum pedum meorum. Quam ædem ædificabitis mihi, dicit Dominus? aut quis est locus requietis meæ?

50 Nonne manus mea fecit hæc omnia?

51 Duri cervice, & incircumcifi corde & auribus, vos femper Spiritui illi Sancto obnitimini: quales fuerunt patres vestri, tales & vos eftis.

52 Quem prophetarum non funt persequuti patres vestri? trucidarunt, inquam, eos qui prænunciarunt adventum jufti illius, cujus nunc vos proditores & interfectores facti eftis ;

53 Qui accepistis legem per difpositionem angelorum, & noa observastis.

54 Audientes autem hæc findebantur cordibus fuis, & ftridebant dentibus in eum.

55 Quum autem effet plenus Spiritu Sancto, intentis in cœlum oculis vidit gloriam Dei, & Jesum adstantem ad dexteram Dei;

56 Et ait, Ecce conspicio colos apertos, & Filium illum hominis adstantem ad dexteram Dei.

57 Exclamantes autem illi voce magna, continuerunt aures fuas, & irruerunt concorditer in eum.

58 Et ejectum eum extra urbem lapidarunt : teftes autem depoluerunt pallia fua ad pedes adolescentis qui vobabatur Saulus.

59 Lapidarunt igitur Stephanum invocantem, & dicentem, Domine Jelu, suscipe spiritum meum.

60 Positis autem genibus clamavit voce magna, Domine, ne statuas eis hoc peccatum. quum hoc dixisset, obdormivit.

CAP. VIII.

Saulus ecclesiam perseguitur. Samaria Dei verbum recipit. Philippus Simonem Magnum & Æthiopem eunuchum baptizat.

Aulus autem ultro consenserat. J ipfius cædi. Orta est verò illo die perfequutio magna adversus ecclesiam quæ erat Hierosolymis, & omnes disperfi funt per regiones Judææ & Samariæ, præter apostolos.

2 Extulerunt autem una Stephanum viri religiofi, & plangorem magnum ediderunt fuper eo.

3 Saulus verò vastabat ecclefiam, iens domatim: & tractos viros ac mulieres tradebat in cuftodiam conjiciendos.

- At qui dispersi suerant peragrabant regionem, evangelizantes fermonem Dei.
- 5 Philippus verò, quum deveniffet in urbem Samariæ, prædicabat eis Christum.
- 6 Attendebat autem turba concorditer iis quæ à Philippo dicebantur, audiendo & cernendo figna quæ edebat.

7 Spiritus enim impuriex multis qui eis tenebantur exibant, vociferantes voce magna: multique para-

lytici & claudi fanati funt.

8 Et gaudium magnum exflitit in illa urbe.

9 Vir autem quidam, nomine Simon, antea in urbe illa exercuerat artem magicam, & gentem Samariæ obstupefecerat, dicens se esse quempiam magnum.

no Cui attendebant omnes à minimo usque ad maximum, dicentes, Iste est potentia illa Dei

magna.

11 Attendebant autem ei, propterea quòd à multo tempore magicis artibus eos dementarat.

- 12 Quum vero credidissent Philippo eva gelizanti quæ ad regnum Dei & nomen Jesu Christi pertinent, baptizabantur tum viri tum mulieres.
- 3 Simon verò & ipse credidit; & baptizatus perdurabat apud Philippum: & conspiciens signa & virtutes magnas edi, obstupesiebat.
- 14 Quum autem audissent apoftoli qui erant Hierosolymis, Samariam recepisse sermonem Dei, miserunt ad eos Petrum ac Joannem.
- 15 Qui quum descendissent, orarunt pro eis, ut acciperent Spiritum Sanctum.
- 16 (Nondum enim in quemquam illorum illapsus fuerat, sed baptizati tantum suerant in nomen Iesu)

- 17 Deinde imposuerunt eis manus, & receperunt illi Spiritum Sanctum.
- 18 Quum autem conspexisset Simon per impositionem manuum apostolorum dari Spiritum Sanctum, obtulit eis pecunias.

19 Dicens, Date etiam mihi potestatem istam, ut cuicunque imposuero manus, recipiat Spiritum Sanctum.

20 Petrus autem dixit ei, Pecunia tua tecum pereat, qui donum Dei existimaris pecunia acquiri.

21 Non est tibi pars neque fors in hoc negotio: cor enim tuum non est rectum in Dei conspectu.

22 Refipisce igitur ab ista malitia tua, & deprecare Deum, si forte remittetur tibi machinatio cordis tui.

23 Video enim te in felle amariffimo, & connexu injustitiæ pofitum.

24 Respondens autem Simon, dixit, Deprecamini vos pro me apud Dominum, ne quid superveniat mihi istorum quæ dixistis.

25 Illi igitur attesfati sermonem Dei, reversi sunt Hierosolymam, & multis vicis Samaritanorum

evangelizarunt.

26 Angelus autem Domini loquutus est Philippo, dicens, Surge, & vade meridiem versus, ad viam quæ Hierosolymis descendit Gazam; quæ est deserta.

27 Is igitur surgens profectus est: & ecce quidam Æthiops eunuchus, dynastes Candaces reginæ Æthiopum, qui præerat universæ illius gazæ, venerat Hierosolymam adoraturus:

28 Et revertebatur sedens in curru suo, legebatque Esaiam prophetam.

29 Dixit autem Spiritus Philippo, Accede, & proxime adhæreto currui isti.

30 Ac-

eis mapiritum

pexiffet anuum San-

ihi poue impiritum

i, Pedonum iri. ue fors tuum

ectu. malitia rte redis tui. e amaiæ po-

imon, ro me perveis.

nonem mam, norum

ini lo-Surge, viam Ga-

fectus ps euegin:e iverfæ ymam

ens in n prohilip-

æreto

Ac.

30 Accurrens igitur Philippus a divit eum legentem Esaiam prophetam: & dixit, Nempe intelligis quæ legis?

31 At ille ait, Quinam enim posiim, n si mihi quispiam dux viæ fuerit? Et precatus est Philippum ut alcenderet, sederetque

32 Locus autem scripturæ quem legebat hic erat, Ut ovis ad mactationem ductus est: & ut agnus coram fuo tonfore mutus, ita non aperuit os fuum.

33 In ipfius depressione judicium ejus sublatum est : seculum autem ejus quis enarrabit? quoniam tol-

litur è terra vita ejus.

34 Respondens autem eunuchus Philippo dixit, Oro te, de quo dicit istud propheta? de seipso, an de alio quopiam?

35 Tum Philippus aperuit os houm, & exorfus ab hac fcriptura,

evangelizavit ei Jesum.

36 Quum verò pergerent in viam, venerunt ad quandam aquam: tum ait ei eunuchus, En aquam : quid prohibet me baptizari?

37 Dixit verò Philippus, Si credis exto to corde, licet. Respondens autem ille dixit, Credo Jesum Christum esse filium illum Dei.

38 Juffitque sifti currum : ac descenderunt ambo in illem aquam, Philippus fimul & eunuchus, & ille baptizavit eum.

39 Quum autem ascendissent ex aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum, nec amplius vidit eum eunuchus: perrexit igitur in via iua gaudens.

40 Philippus autem inventus est Azoti: & peragrans regionem evangelizavit omnibus urbibus, usquedum veniret Cæsaream.

CAP. IX.

Sauli conversio, baptizatio, & eva-

fio è Damasco. Sanatio Æneæ paralytici; & Tabitha defuncta per Petrum resuscitatio.

Aulus autem adhuc spirans minas ac cædem adverfus difcipulos Domini, adiit pontificem maximum

2 Et petiit ab eo epistolas perferendas Damascum ad synagogas: ut si quos invenisset hujus fectæ, tum viros, tum mulieres vinctos adduceret Hierofolymam.

3 Quum autem iter faceret, factum est ut appropinquaret Damasco: & repente circumfudit eum, ut fulgur, lux è calo.

4 Et quum cecidifiet in terram, audivit vocem dicentem fibi, Saul,

Saul, quid me persequeris?

5 Dixit autem, Quis e, Domine? Dominus autem, dixit, Ego fum Jesus quem tu persequeris: durum fuerit tibi contra stimulos calcitrare.

6 Saul verd tremens & pavens dixit, Domine, quid me vis facere? Tum Dominus ad eum, Surge, & ingredere urbem, & dicetur tibi quid te oporteat facere :

7 Viri autem illi, qui cum Saulo iter faciebant, constiterunt muti audientes quidem ejus vocem, neminem autem conspicientes;

8 Surrexit autem Saulus è terra, apertisque oculis suis, neminem videbat: manu verò ductum eum introduxerunt Damascum.

9 Fuitque tribus diebus non videns, & non edit, neque bibit.

10 Erat autem quidam discipulus Damasci, nomine Ananias, ad quem dixit per visionem Dominus, Anania. Et ille ait, Ecce, ego adsum, Domine.

11 Tum Dominus ad eum, Surge, & proficifcere in vicum qui vocatur Rectus, & quære in domo P 2 Judæ Jude Saulum quendam nomine, Tarfeniem: ecce enim orat.

Ananiam nomine, introcuntem & imponentem fibi manum, ut vifum reciperet.

13 Refpondit autem Ananias, Domine, audivi ex multis de viro isto, quod malis affecerit fanctos

tuos Hierofolymis.

14 Quinetiam hoc loco habet potentatem à principibus facerdotum vinciendi omnes qui invocant nomen tuum.

75 Dixit autem ad eum Dominus, Proficifere: nam instrumentum electum est mihi iste, ut portet nomen meum in conspectum gentium, & regum, & filiorum Israel.

16 Ego enim ei præmonstrabo quam multa oporteat ipsum pro

nomine meo pati.

17 Abilt igitur Ananias, & introivit domum illam, & impositis ipsi manibus, dixit, Saul frater, Dominus misit me (Jesus, inquam, qui visus est tibi in via qua veniebas) ut visum recipias, & implearis Spiritu Sancto.

18 Statim autem deciderunt ab oculis ejus quafi squamæ, & visum recepit illico: ac surgens baptiza-

tus eft.

19 Quumque cepisset cibum, corroboratus est. Fuit autem Saulus cum discipulis qui erant Damasci per dies aliquot.

20 Et statim in synagogis prædicavit Christum, nempe eum esse

filium illum Dei.

21 Obstupescebant autemomnes qui eam audiebant, & dicebant, Nonne hic est qui perdidit Hierosolymis eos qui invocabant nomen istud, & huc ideireo venit, ut vinctos eos adduceret ad primarios sacerdotes? 22 Saulus autem magis sese corroborabat, & confundebat Indæos qui habitabant Damasci, collatis testimoniis demonstrans eum esse Christum illum.

23 Expletis autem multis diebus ceperunt fimul Judæi confilium

illum interimendi.

24 Sed intellectæ funt Saulo infidiæ eorum: adfervabant autem portas die ac nocte, ut eum interimerent.

25 Acceptum igitur eum discipuli nocte, per murum demiserunt sune submissum in sporta.

26 Quum verò Saulus advenisset Hierosolymam, tentabat se propiùs adjungere discipulis. sed omnes metuebant eum, non credentes eum esse discipulum.

27 Barnabas autem acceptum eum duxit ad apostolos, & narravit eis quomodo in via vidisset Dominum, & quòd loquutus esset ei, & quomodo Damasci liberè loquutus esset in nomine Jesu.

28 Verfabatur ergo cum eis

Hierofolymis.

29 Et libere in nomine Domini Jesu loquebatur, & disceptabat adversus Græcos: illi verò conabantur eum interimere.

30 Quod cum cognovissent fratres, deduxerunt eum Cæsaream,

& emiserunt Tarfum.

31 Ecclesiæ igitur per totam Judæam & Galilæam & Samariam habentes pacem ædificabantur; & pergentes in timore Domini, & consolatione sancti Spiritus, multiplicabantur.

32 Factum est autem ut Petrus, per omnes pertransiens, deveniret etiam ad sanctos qui habitabant

Lyddæ.

33 Reperit autem illic quemdam nomine Aeneam, ab annis

jam

utem

trus, niret bant

eminnis jam jam octo decumbentem in grabbato, qui erat paralyticus:

34 Et dixit ei Petrus, Aenea, sanat te Jesus Christus: surge, & sterne tibi ipsi. Is autem statim surrexit.

35 Et viderunt eum omnes qui incolebant Lyddam & Sarona, qui converterunt se ad Dominum.

36 Joppæ verò fuit quædam difcipula nomine Tabitha quæ, fi interpreteris, dicitur Caprea: hæc erat dives operum bonorum, & eleemofynarum quas præstabat.

37 Factum est autem per illos dies, ut illa ex infirmitate moreretur: quam quum lavissent, posue-

runt in conaculo.

38 Quum autem Lydda effet prope Joppen, discipuli, audito Petrum illic esse, duos viros miserunt ad eum, rogantes ne cunctaretur usque ad ipsos transire.

39 Exsurgens igitur Petrus venit cum eis: quem, quum advenisset, adduxerunt in cœnaculum: & adstiterunt ei omnes viduæ slentes, & ostendentes tunicas & vestimenta quæ Dorcas faciebat, quum unà cum ipsis esset.

40 Ejectis autem omnibus foras, Petrus positis genibus oravit: & conversus ad corpus, dixit, Tabitha, surge. Illa verò aperuit oculos suos, & viso Petro resedit.

41 Data autem ei manu Petrus erexit eam: & vocatis fanctis ac viduis eam vivam repræsentavit.

42 Id aucem innotuit per totam. Joppen, & multi crediderunt in Dominum.

43 Factumque est ut dies multos maneret Petrus Joppæ, apud Simonem quendam coriarium. C.A.P. X.

CAP. X.

Cornelius angeli monitu Petrumaccersit: S Petrus Dei justu
adit Cornelium; Illoque ei con-

cionante, venit Spiritus Dei super eum & suos.

Porro quidam erat Cæfareæ, nomine Cornelius, centurio ex legione quæ vocatur Italica,

2 Pius ac timens Deum, cum tota domo sua, & præstans elee-

mofynas multas populo.

3 Qui cum assidue precaretur Deum, vidit per visionem manifeste, quasi horâ diei nonâ angelum Dei introeuntem, & dicentem ipsi, Corneli.

4 At ille intentis oculis in eum & expavefactus dixit, Quid est, Domine? Dixit autem ei, Preces tuæ & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in Dei conspectu.

5 Nunc igitur mitte aliquos Joppen, & accerse Simonem qui

co nominatur Petrus.

6 Is diversatur apud Simonem quemdam coriarium, cui est domus apud mare: is dicet tibi quid te oporteat facere.

7 Ut autem discessit angelus qui loquebatur Cornelio, vocavit duos ex famulis suis, & militem pium ex iis qui cum ipso erant assidui:

8 Et quum eis exposuisset om-

nia, misit eos Joppen.

9 Postridie verò illisiter facientibus, & appropinquantibus urbi, ascendit Petrus in solarium, ut oraret, circa horam sextam.

10 Factum est autem ut valde. esuriret, voluitque capere cibum. Parantibus igitur illis cibum, incidit in eum mentis excessus.

11 Conspexitque cœlum apertum, ac descendens ad se vas quoddam, ut linteum magnum, quatuor extremis devinctum, quod demittebatur in terram:

12 În quo erant quævis quadrupedia terræ, & feræ, & reptilia, & volucres.

P 3

13 Et

13 Et exflitit vox ad eum, Sur-

ge, Petre, macta, & ede.

14 Ait autem Petrus, Nequaquam, Domine: nunquam enim edi quicquam pollutum vel impurum.

15 Tum vox rursus ad eum secundò, Quæ Deus purificavit, tu ne polluito.

16 Hoc autem factum est ter : & rursum receptum est vas in cœ-

lum.

17 Quum autem apud se Petrus hæsitaret, cogitans quidnam esset visum illud quod viderat, tum ecce, viri qui missi fuerant à Cornelio, percontati de domo Simonis, supervenerunt ad vestibulum.

18 Et evocato quopiam, percontati funt an Simon, qui cognominaretur Petrus, illic diversaretur?

19 Petro verò cogitante de vifione, dixit ei Spiritus, Ecce, tres viri quærunt te.

20 Surgens itaque descende, & nihil addubitans proficiscere cum

eis; nam ego cos mifi.

21 Descedens ergo Petrus ad viros illos qui ad ipsum missi suerant à Cornelio, dixit, Ecce, ego is sum quem quæritis: quæ causa

eft propter quam adeftis?

22 Ipsi verò dixerunt, Cornelius centurio, vir justus & timens Deum, & ornatus testimonio totius gentis Judæorum, divinitùs admonitus est ab angelo fancto, ut accerseret te domum suam, & abs te quædam audiret.

23 Intrò vocatos igitur eos accepit hospitio. Possibile verò Petrus abiit cum eis, & quidam ex fratribus Joppensibus comitati

funt eum.

24 Et altero post die introierunt Cæsaream. Cornelius autem expectabat eos, convocatis cognatis suis & necessaris amicis, 25 Ut autem factum est ut introiret Petrus, occurrens ei Cornelius, & accidens ad ejus pedes adoravit.

26 Petrus verò erexit eum, dicens, Surge: & ego ipse homo

lum.

27 Et colloquens cum eo, ingressus est, invenitque multos qui convenerant:

28 Dixitque eis, Vos scitis Judæo nesas esse propiùs adjungere se; ant accedere ad alienigenam: sed mihi ostendit Deus, ne quem pollutum vel impurum hominem dicerem.

29 Quapropter etiam nihil obloquutus veni accerfitus. Percontor igitur, qua ratione me accerfi-

veritis ?

30 Tum Cornelius ait, Nudiufquartus ufq; ad hanc horam eram jejunus, & horâ nonâ orabam domi meæ; & ecce, quidam stetit ob oculos meos, veste splendidâ:

31 Dixitque, Corneli, exauditæ funt preces tuæ, & eleemofynæ tuæ in memoriam venerunt in con-

Spectu Dei.

32 Mitte ergo Joppen, & accerie Simonem qui cognominatur Petrus: hic diversatur in ædibus Simonis coriarii apud mare: qui, quum advenerit, loquetur tibi.

33 Eodem igitur momento misi ad te: & tu benè secisti qui adveneris. Nunc ergo omnes nos in conspectu Dei adsumus, ut audiamus omnia quæ tibi imperata sunt à Deo.

34 Petrus autem ore aperto dixit, Verè deprehendo Deum non

respicere ad personam:

35 Sed in quavis gente acceptum ei esse quemvis qui eum timeat & operam det justitiæ.

36 Quem sermonem significavit filius Israelis, evangelizans pacem

per

ornes ado-

n, dihomo

os qui s Ju-

ngere nam : quem inem

l obrconcersi-

diuferam doit ob

ditæ tuæ con-

acnatur dibus qui,

mifi dyes in idiafunt

non

tum it &

em per per Jesum Christum, qui est omnium Dominus.

37 Vos nôstis quod gestum est in tota Judæa, inito facto à Galilæa, post baptisma quod prædicavit Joannes:

38 Ut Jesum illum à Nazaretha unxerit Deus Spiritu Sancto & potentia, qui obambulavit beneficiis afficiens, & fanans omnes sub diaboli potestatem redactos, quoniam Deus erat cum eo.

39 Et nos sumus testes omnium quæ & in regione Judæorum & Hierosolymis fecit; quem interemerunt suspensum in ligno.

40 Hunc autem Deus suscitavit tertio die, fecitque ut is conspi-

cuus fieret;

- 41 Non toti populo, sed testibus quos ipse priùs designaverat, nimirum nobis qui comedimus ac bibimus una cum eo, posteaquam resurrexit à mortuis.
- 42 Mandavit autem nobis ut prædicemus populo, & cum testificatione denunciemus eum esse qui definitus sit à Deo judex vivorum ac mortuorum.
- 43 Huic etiam omnes prophetæ testimonium dant, remissionem peccatorum accepturum per nomen ejus quemvis qui crediderit in eum.
- 44 Adhuc loquente Petro verba ista, illapsus est Spiritus Sanctus in omnes qui audiebant hunc sermonem.
- 45 Et fideles qui erant ex circumcifione, & venerant cum Petro, obstupuerunt, quòd etiam in gentes effusum esset donum Spiritûs Sancti:

46 Audiebant enim eos loquentes linguis, ac magnificantes Deum. Tunc respondit Petrus,

47 Num quis aquam prohibere potest, quo minus videlicet baptizentur isti qui Spiritum Sanctum acceperunt sicut & nos?

48 Et præcepit eos baptizari in nomen Domini. Tunc rogaverunt eum ut ibi permaneret ad dies aliquot.

CAP. XI.

Apologia Petri. Nomenclatura Christianorum. Agabi prophetia.

A Udierunt autem apostoli & fratres qui erant in Judæa, gentes etiam recepisse sermonem Dei.

- 2 Quum igitur ascendisset Petrus Hierosolymam, disceptarunt adversus eum qui erant ex circumcisione.
- 3 Dicentes, Ad viros præputium habentes introîsti, & una edisti cum eis.

4 Exorfus autem Petrus, omnia exposuit ordine, dicens.

- 5 Ego eram in civitate Joppe orans: & visum in mentis excelfu vidi, nempe descendens vas quoddam, ceu linteum magnum, quod quatuor extremis dimittebatur è cœlo, & ad me usque venit.
- 6 In quod quum intendissem oculos, consideravi, & vidi quadrupedia terræ, & feras, & reptilia, & volucres cæli.
- 7 Audivi autem vocem dicentem mihi, Surge, Petre, macta, & ede.
- 8 Dixi verò, Nequaquam, Domine; nam nihil commune aut impurum unquam introivit in os meum.
- 9 Respondit autem mihi vox secundò è cælo, Quæ Deus purisicavit, tu ne polluito.

10 ldque ter factum est, & rurfus omnia sursum retracta sunt in cœlum.

II Tum

tres viri supervenerunt in ædes, in quibus eram, Cæsarea missi ad me.

12 Dicit verò mihi Spiritus, ut irem cum eis, nihil addubitans. Venerunt autem mecum etiam sex isti fratres, & ingressi sumus domum viri illius.

r3 Qui annunciavit nobis, quomodo vidisset angelum domi suæ, qui adstitisset ac dixisset ipsi, Mitte aliquos Joppen, & accerse Simonem qui cognominatur Petrus:

14 Qui tibi ea dicturus est, per quæ tu serveris & tota domus tua.

15 Quum autem copissem loqui, illapsus est Spiritus Sanctus in eos quemadmodum & in nos in principio.

16 Recordatus sum verò illius dicti Domini, quum diceret, Joannes quidem baptizavit aqua, vos verò baptizabimini Spiritu Sancto.

17 Postquam igitur par illud donum dedit eis Deus, ut & nobis, quum crediderunt in Dominum Jesum Christum, quis eram ego qui Deum possum inhibere?

18 His autem auditis quieverunt, & glorificaverunt Deum, dicentes, Nempe etiam gentibus Deus resipiscentiam dedit ad vitam.

19 Cæterum qui dispersi suerant ex affiictione orta ob Stephanum, transserunt usque in Phæniciam, & Cyprum, & Antiochiam, nemini loquentes sermonem Dei, nisi solis Judæis.

& Cyrenenses, qui ingressi Antiochiam loquuti sunt Græcis, evangelizantes Dominum Jesum.

21 Fuit autem manus Domini cum eis: multusque numerus side ipsis habita conversus est ad Dominum.

4 botto os juliciou

22 Pervenit autem hic rumor ad aures eeclesiæ quæ erat Hierosolymis: emiserunt igitur Barnabam ut pergeret Antiochiam usque.

23 Qui quum audivisset & vidisset gratiam Dei, gavisus est, & hortatus est omnes, ut proposito cordis permanerent cum Do-

mino.

24 Nam erat vir bonus, & plenus Spiritu Sancto & fide: & adjuncta est multa turba Domino.

25 Abiit autem Barnabas Tarfum, ut requireret Saulum: & eum inventum duxit Antiochiam.

26 Factum est ut annum totum congregarentur in ecclesia, docerentque turbam multam: & discipuli nominarentur primum Antiochiæ Christiani.

27 Per id tempus autem descenderunt Hierosolymis prophetæ

Antiochiam.

28 Et unus eorum surgens, nomine Agabus, significavit per Spiritum, samem magnam suturam in toto terrarum orbe: quæ etiam suit sub Claudio Cæsare.

29 Singuli verò discipulorum, prout cuique suppetebat, decreverunt subministrationis causa mittere aliquid fratribus habitantibus in Judæa.

30 Quod & fecerunt, mittentes ad feniores per manum Barnabæ &

Sauli

CAP. XII.

Herodes Agrippa persecutor Jacobi & Petri, perit phthiriasi.

Æterum per id tempus injechis rex Herodes manibus, malè accepit nonnullos ex ecclefia.

2 Interemit autem Jacobum

fratrem Joannis gladio.

3 Et quum vidiffet boc placere Judæis, perrexit comprehendere etiam rumor Hiero-Barnaam uf-& vi-

& vius eft, propom Do-

& ple-& adino. Tarm : &

tiochi-

m toclefia, m : & rimum

n de-

s, noer Spituram etiam

orum, crevemittentibus

tentes abæ &

facobi fi. s injes,ma-

obum

endere

etiam Petrum (erant autem dies azymorum.)

4 Quem igitur prehensum conjecit in carcerem, traditum quatuor quaternionibus militum, ut eum custodirent: volens eum post pascha producere populo.

5 Petrus igitur affervabatur in carcere: preces autem affiduæ fiebant ad Deum ab ecclefia pro

ipio.

6 Quum verò producturus effet eum Herodes, nocte illà dormiebat Petrus inter duos milites, vinctus catenis duabus, & custodes ante ostium observabant carcerem.

7 Et ecce, angelus Domini supervenit, & lux splenduit in carcere: & pulsato latere Petri, excitavit eum, dicens, Surge citò. Et exciderunt ei catenæ ex mani-

bus.

8 Dixitque ei angelus, Præcingere, & subliga sandalia tua. Fecit autem ita. Tum ille dixit ei, Amicitor pallio tuo, & sequere me.

9 Itaque egressus, Petrus sequebatur eum, nec sciebat verum esse quod fiebat per angelum, sed putabat se visum aliquod cernere.

10 Quum autem pertransivisfent primam ac secundam custodiam, venerunt ad portam Ferream, quæ ducit in civitatem,
quæ sua sponte aperta est eis: &
egressi progressi sunt per vicum
unum; & statim abscessit angelus
ab eo.

ti Tunc Petrus ad se reversus dixit, Nunc verè scio, Dominum emissife angelum suum, & eruisse me è manu Herodis, & ex omni expectatione populi Judæorum.

12 Et re apud se animadversa, venit domum Mariæ matris Joannis, qui cognominabatur Marcus, ubi erant multi congregati & orantes.

13 Quum pulsaffet autem Petrus oftium vestibuli, prodiit puella ut subauscultaret, nomine Rhode.

14 Quæ, agnita voce Petri, præ gaudio non aperuit vestibulum, sed intrò currens annunciavit adstare Petrum ante vestibulum.

15 Illi verò dixerunt ei, Infanis, Illa autem affeverabat ita se rem habere. At illi dicebant, Angelus ejus est.

16 Petrus verò ibi perseverabat pulsare: quum autem aperuissent, viderunt eum, & perculti sue-

runt.

17 Ipse verò manu postulato ab ipsis silentio, narravit eis, quomodo Dominus se eduxisset è carcere, dixitque, Annunciate ista Jacobo & fratribus. Et egressus prosectus est in alium locum.

18 Orto autem die, fuit tumultus non parvus inter milites quid-

nam factum effet Petro.

19 Herodes verò, quum eum requifivisset, & non invenisset, quæstione de custodibus habità justit eos ad supplicium rapi; & quum descendisset à Judæa Cæsaream, ibi commoratus est.

20 Herodes autem incenso animo erat in Tyrios & Sidonios: at illi concorditer venerunt ad eum, & persuaso Blasto, qui præerat cubiculo regis, petebant pacem; eo quod aleretur regio ipsorum ex regis agro.

21 Statuto autem die, Herodes indutus veste regia, & considens pro tribunali, concionabatur ad eos.

22 Populus verò acclamabat, Wox Dei, & non hominis.

23 Illico verò percussit eum angelus Domini, eo quòd non tribuisset buisset gloriam Deo: & erosus à vermibus exanimatus est.

24 Sermo verò Domini crescebat ac multiplicabatur.

25 Barnabas autem & Saulus reversi funt Hierosolymis, expleto ministerio, fimul assumpto etiam Joanne qui cognominabatur Marcus.

CAP. XIII.

Paulus & Barnabas segregati Chriflum prædicant Judæis & gentibus. Elymas Paulo resissens excæcatione punitur.

Rant autem Antiochiæ, in ecclesia quæ illic erat, quidam prophetæ & doctores, Barnabas, & Simeon qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenæus, & Manahen, qui fuerat unà cum Herode tetrarcha educatus, & Saulus.

2 Illis autem suum ministerium obeuntibus Domino & jejunantibus, dixit Spiritus Sanctus, Separate mihi Barnabam & Saulum ad opus ad quod eos advocavi,

3 Quum ergo jejunaffent, & precati imposuissent eis manus, dimiserunt eos.

4 Ipsi igitur emissi à Spiritu Sancto descenderunt Seleuciam; & illinc abnavigaverunt Cyprum.

5 Quumque pervenissent Salamina, annunciarunt sermonem Dei in synagogis Judæorum, habebant autem etiam Joannem sibi subservientem.

6 Peragrata verò infula Paphum ufque invenerunt quemdam magum pseudoprophetam Judæum, cui nomen erat Barjesu:

7 Qui erat cum proprietore Sergio Paulo, viro intelligente. Hic, advocatis Barnabâ & Saulo, expetivit audire fermonem Dei.

8 Obfistebat autem eis Elymas, id est, magus (ita enim explicatur nomen ejus) studens avertere

proprætorem à fide.

9 Saulus autem (qui & Paulus) repletus Spiritu Sancto, intentis in eum oculis,

to Dixit, O plene omni dolo, & ad quodvis fcelus facilitate, fili diaboli, hostis omnis justitiæ, non cessabis pervertere vias Domini rectas?

Domini adversum te; erisque cæcus, non cernens solem ad certum tempus. Illico verò incidit in eum caligo ac tenebræ: & circumiens quærebat qui sese manu prehensum ducerent.

12 Tunc proprætor, quum vidisset quod factum fuerat, credidit, perculsus super doctrina Domini.

13 Profecti verò Papho Paulus & qui eum eo erant, venerunt Pergen Pamphyliæ urbem: Joannes verò abscedens ab eis reversus est Hierosolymam.

14 At ipsi progressi Pergâ, venerunt Antiochiam urbem Pisidiæ, & ingressi synagogam die sabbati consederunt.

25 Post lectionem autem legis & prophetarum, miserunt præfecti synagogæ ad eos, dicentes, Viri fratres, si quis est in vobis sermo exhortationis ad populum, dicite.

16 Assurgens igitur Paulus, manu filentio postulato, dixit, Viri Israelitæ, & qui timetis Deum, audite.

17 Deus ille populi hujus Ifraelis elegit patres nostros & populum fursum evexit, quum commoraretur in terra Aegypti, & ex ea eduxit eos elato b achio.

18 Et circiter quadraginta annorum tempus mores eorum pertulit in deserto.

19 Et quum deleviffet septem

13.

aulus)

ntis in

dolo,

e, fili

, non

omini

manus

ue cæ-

ertum

n eum

miens

enfum

ım vi-

credi-

a Do-

Paulus

nerunt

Joan-

verlus

â, ve-

labbati

m legis

t præ-

centes,

vobis

pulum,

aulus,

it, Vi-

Deum,

is Ilra-

popu-

com-

pti, &

ta an-

110.

gentes in terra Chanaan, fortes distribuit in terram eorum.

20 Et postea annis circiter quadringentis quinquaginta dedit judices, usque ad Samuelem prophetam.

21 Et exinde petierunt regem : deditque eis Deus Saulum filium Cis, virum ex tribu Benjamin, an-

nis quadraginta.

22 Et amoto illo, excitavit eis Davidem in regem, cui etiam teflimonio dato dixit, Inveni Davidem filium Jesse, virum secundum cor meum, qui exsequetur omnes voluntates meas.

dum promissionem excitavit Israeli

Servatorem Jesum;

24 Quem ante prædicaffet Joannes coram eo jam adventante, baptismum resipiscentiæ toti populo Israelis.

25 Quum autem expleret Joannes curium, dixit, Quem me fuspicamini esse? non is sum ego; sed ecce, venit post me, cujus pedum soleam non sum dignus qui solvam.

26 Viri fratres, filii generis Abrahami, & qui inter vos timetis Deum, vobis fermo salutis hujus

miffus eft.

27 Qui enim habitabant Hierofolymis, & primores eorum, quum hunc ignorarent, tum voces prophetarum, quæ per omne fabbatum leguntur, eo damnato impleverunt.

28 Tum nulla causa mortis inventa, petierunt à Pilato ut in-

terimeretur.

siasg

- 29 Quum verò perfecissent omnia quæ de eo scripta sunt, detractum è ligno posuerunt in monumento.
- 30 Deus autem suscitavit eum ex mortuis.

37 Qui conspectus est per dies multos iis qui simul ascenderant cum eo à Galilæa Hierosolymam, suntque testes ejus apud populum.

32 Et nos vobis evangelizamus eam promissionem quæ patribus facta est, Deum videlicet eam implevisse filiis illorum, id est, nobis, suscitato Jesu.

33 Ut etiam in Pfalmo fecundo feriptum est, Filius meus es tu,

ego hodie genui te.

34 Quòd autem suscitaverit eum ex mortuis, non ampliùs reversurum in sepulchrum, ita dixit, Dabo vobis sirmas illas Davidis beneficentias.

35 Ideo & alias dicit, Non fines fanctum illum tuum fentire

corruptionem.

36 Nam David quidem, postquam ætate sua inservivit Dei confilio, obdormivit, & appositus est patribus suis, sensitque corruptionem:

37 At is quem Deus excitavit

non fenfit corruptionem.

38 Notum igitur fit vobis, fratres, annunciari vobis remissionem peccatorum per istum.

39 Et ab omnibus, à quibus non potuistis per legem Moss justificari, per hunc credentem quemvis justi-

heari.

40 Videte ergo ne nobis superveniat quod dictum est in prophetis,

41 Videte, ô contemptores, & admiramini, & disparete: quia opus operor ego diebus vestris, opus quod non credetis, si quis enarraverit vobis.

42 Egressis autem eis è synagoga Judæorum, rogârunt gentes, ut intra proximè sequens sabbatum exponerentur sibi hæc verba.

43 Solutoque conventu, seguuti

funt

feptem gentes funt multi ex Judæis & religiosis proselytis Paulum ac Barnabam: qui alloquentes eos, persuaserunt eis ut permanerent in gratia Dei.

44 Sequente verò fabbato urbs prope tota congregata fuit ad au-

diendam fermonem Dei.

repleti funt invidia: & contradicebant iis que à Paulo dicebanture contradicentes ac blasphemantes.

46 Tunc loquendi libertate ufi Paulus ac Barnabas dixerunt, Vobis necesse fuit primum exponi sermonem Dei: postquam autem illum repellitis, & indignos vos ipsos decernitis æterna vita, ecce, convertimus nos ad gentes.

47 Ita enim nobis præcipit Dominus, dicens, Constitui te ut sis lux gentium, ut sis saluti usque ad

ultimas terras.

48 Gentes autem hæc audientes gavisæ sunt, & laudibus extulerunt sermonem Domini: & crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam æternam.

49 Perferebatur autem fermo Domini per totam illam regionem.

- 50 Judæi verò exstimularunt mulieres religiosas & honoratas, & primos urbis, & excitarunt persequutionem in Paulum ac Barnabam, ejeceruntque eos è finibus suis.
- 51 At illi excusso pulvere pedum suorum in eos, venerunt Iconium.
- 52 Discipuli verò replebantur gaudio & Spiritu Sancto.

CAP. XIV.

Paulus & Barnabas Iconio ejecti :
Paulus Lystræ claudum sanat,
& sibi sacrificaturos probibet :
ibidem lapidatus se recolligit, &
ecclesias multas colligit.

Actum est autem Iconii, ut simul introirent synagogam Judæorum, & ita loquerentur, ut crederet Judæorum simul & Græcorum magna multitudo.

2 Judei verò qui affenti non fuerunt fermoni, incitarunt & malè affectos reddiderunt animos gen-

tium adversus fratres.

3 Multum igitur tempus ibi commorati funt libere loquentes, freti Domino, qui testimonium dabat fermoni gratiæ suæ, dabatque ut signa & prodigia ederentur per manes corum.

4 Fissa est autem multitudo urbis: & alii quidem erant à Judais,

alii verò ab apostolis.

5 Quum autem factus esset impetus gentium ac Judæorum, una cum suis primoribus, ac cos contumeliis assiciendos & Japidandos.

6 Re inter se animadversa perfugerunt in civitates Lycaonia, Lystram & Derben, & circumjacentem regionem;

7 Et illic evangelizaverunt.

8 Quidam autem vir Lyftris captus pedibus fedebat, claudus ab utero matris fuæ, qui nunquam ambulaverat.

9 Hic audivit Paulum loquentem: qui cum intendiffet in eum oculos, & vidiffet quod fidem haberet se liberatum iri.

10 Dixit voce magna, Surge in pedes tuos rectus. At ille extiliit

& ambulavit.

11 Turba verò quum vidisset quod secerat Paulus, sustulerunt vocem suam, Lycaonice dicentes, Dii assimilati hominibus descenderunt ad noe.

12 Vocabantque Barnabam Jovem, Paulum vero Mercurium, quoniam is præibat in loquendo.

13 Sacerdos autem Jovis collocatus ante illorum urbem, quum tauros ut fim Junr, ut Græ-

on fumale gen-

us ioi entes, m daatque ur per

lo uridæis, t imuna

contuos. peroniæ. ımja-

t. wols ris caus ab quam

queneum n ha-

rge in xfillit idiffet

lerunt entes, ende-

n Jo-

rium,

ido. colloquum auros sauros vittatos ad vestibula adduxisset, volebat cum turba sacrifi-

14 Quod quum audiffent apoftoli Barnabas & Paulus, diruptis pallies fuis infilierunt in turbam, clamantes,

15 Ac dicentes, Viri, cur iffa facitis? nos quoque sumus homines iildem quibus vos affectionibus

o noxii, annunciantes, ut à vanis ifis rebus convertatis vos ad Deum illum vivum, qui fecit cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis funt :

16 Quique præteritis ætatibus fivit omnes gentes fuis ipfarum viis incedere.

17 Quamquam non paffus eft le effe expertem testimonii, bona tribuendo, dans nobis cœlitus pluvias ac præstituta tempora fructibus perferendis, implens cibo & delectatione corda nostra.

18 Et hæc dicentes, vix compescuerunt turbam, ne ipsis sacrificaret.

10 Supervenerunt autem quidam Judzei Antiochia & Iconio, qui, persuasa turba, Paulum lapidatum traxerunt extra urbem, exftimantes eum mortuum effe.

20 Quum autem circumstetisfent eum discipuli, furrexit, & ingreffus est urbem; & postridie egredus venit Derben cum Barnaba.

21 Quumque evangelizaffent prbi illi, & discipulos multos adunxillent, reversi funt Lystram, & Iconium. & Antiochiam:

22 Confirmantes animos discipulorum, hortantes ut permanerent in fite, & dicentes oportere per multas afflictiones nos ingredi in regnum Dei.

COMMENT PER

presbyteros, precatique effent cum jejuniis, commendarunt eos Domino, in quem crediderant.

24 Peragrataque Pisidia, vene-

runt in Pamphyliam.

25 Ac Pergæ loquuti Domini sermonem, descenderunt Attaliam.

26 Et illinc enavigarunt Antiochiam, unde fuerant commendati gratiæ Dei ad opus quod impleterant.

27 Quum autem venissent & congregaffent ecclefiam, retulerunt quanta Deus per iplos effecisset, eumque aperuisse gentibus oftium fidei.

28 Et commorati funt illic non parvum tempus cum discipulis,

CAP. XV.

Synodus Hierofolymitana : & Paul à Barnaba separatio, & in Afiam ablegatio.

Orro quidam qui descenderant è Judæa, docebant fratres, & dicebant, Nisi circumcidamini ritu Mosis, non potestis servari.

2 Orta igitur repugnantia & disceptatione non parva Paulo ac Barnabæ adversus illos, constitutum fuit ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ex illis, ad apoftolos ac presbyteros Hierofolymam, super hac quæsti-

a Illi ergo deducti ab ecclefia peragrarunt Phonicen & Samariam, narrantes conversionem gentium : & gaudio magno affecerunt omnes fratres.

4 Quum autem pervenissent Hierofolymam, excepti funt ab ecclefia & ab apostolis ac presbyteris, & retulerunt quanta Deus per iplos effecerat.

5 Sed (aiebant) quidam fur-23 Quumque ipfis per suffragia rexerunt ex hærefi Phariszorum creffent per fingulas ecciolias qui crediderunt, dicentes, Oportere

Q

solqi

ipsos circumcidere: & eis mandare at observent legem Moss.

6 Congregati funt igitur apofioli & presbyteri ut dispicerent de hac re.

7 Quum autem multa disceptatio suisset, surgens Petrus dixit eis, Viri fratres, vos scitis Deum jampridem inter vos elegisse me, ut per os meum audirent gentes sermonem evangelii, & crederent.

S Et ille cordium cognitor Deus præbuit eis testimonium, dato ipsis Spiritu Sancto, sicut & nobis:

9 Nihilque discrevit inter nos & illos, fide ab ipso purificatis cordibus corum.

Deum, ad imponendum jugum cervici discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare valuimus?

11 Imò per gratiam Domini Jefu Christi credimus nos servatum iri, quemadmodum & illos.

12 Tacuit autem tota illa multitudo, & audiebant Barnabam & Paulum exponentes quanta Deus edidiffet figna & prodigia per ipsos inter gentes.

13 Postquam autem ipsi conticuissent, respondit Jacobus, dicens,

Viri fratres, audite me.

14 Simeon exposuit quomodo primum Deus respexerit gentes, ut sumeret ex ipsis populum nomini dio.

15 Et huic rei consonant verba prophetarum, ficut scriptum

16 Post hæc revertar, & restaurabo tabernaculum Davidis sollapsum, & ruinas ejus restaurabo, & rursus erigam illud:

17 Ut requirant reliqui homines Dominum, & omnes gentes super quas invocatum fuerit nomen meum, dicit Dominus qui facit hæc omnia.

18 Nota funt Deo ab omni ævo omnia opera fua.

19 Quamobrem ego censeo non esse obturbandos eos qui ex gentibus ad Deum se convertunt.

20 Sed ad eos scribendum, ut abflineant à pollutis per simulacra, & scortatione, & suffocatis rebus, & fanguine,

21 Mofes enim ab ætatibus antiquis oppidatim habet qui ipfum prædicent, quum in fynagogis per

fingula fabbata legatur.

22 Tunc visum est apostolis & presbyteris cum tota ecclesia, de-lectos ex sese viros mittere Antiochiam cum Paulo & Barnaba; nempe Judam qui cognominabatur Barsabas, & Silam, viros primarios inter fratres;

23 Istis per eorum manum scriptis: Apostoli & presbyteri & fratres, iis qui sunt Antiochiæ & in Syria & in Cilicia fratribus, qui funt ex gentibus, falutem.

24 Quoniam quosdam è nobis egressos audivimus vos turbasse verbis, labefactantes animas vestras, dicentes, oportere vos circumcidi, & observare legem, quibus non edixeramus;

25 Visum est nobis concorditer coactis delectos viros mittere ad vos cum dilectis nostris Barnaba &

Paulo,

26 Hominibus qui exposuerunt animas suas pro nomine Domini nostri Jesu Christi.

27 Misimus ergo Judam & Silam, qui & ipsi wobis eadem verbis

referent.

28 Visum est enim Spiritui Sancto ac nobis, ne quod ampliùs imponeremus vobis onus præter necessaria ista; 29 Videlises, mehæc

15.

ævo

non c enti-

itablacra, ebus,

is anpfum is per

slis &

, dentioaba ; batur

rima-

ferieri & niæ & s, qui

nobis rbâtie s ve-CIT-

rditer ad vos ba &

uibus

erunt omini 1

& Siverbis

iritui pliùs ræter

eliset,

29 Videlicet, ut abstineatis ab iis quæ funt immolata fimulacris, & fanguine, & fuffocato, & fcortatione: à quibus fi vobis caveritis, benè agetis. Valete.

30 Illi igitur dimissi venerunt Antiochiam, & congregata multitudine reddiderunt epistolam.

31 Quam quum legissent, gavifi funt super ea exhortatione.

32 Judas quoque & Silas, quum essent & ipsi prophetæ, multo sermone adhortati funt, & confirmarunt fratres.

33 Quum autem egissent illic aliquamdiu, dimiffi funt cum pace à fratribus ad apostolos.

34 Silæ tamen visum est ibi manere.

35 Paulus autem & Barnabas commorati funt Antiochiæ, docentes & evangelizantes, cum aliis etiam multis, sermonem Do-

36 Post aliquot autem dies dinit Barnabæ Paulus, Reversi invisamus fratres nostros oppidatim, in quibus annunciavimus fermonem Domini, cognituri quomodo fe habeant.

37 Barnabæ verò confilium erat affumere fecum Joannem qui vocabatur Marcus.

38 Paulus autem æquum cenfebat, eum non fimul affumere, quia abscessisset ab ipsis ex Pamphylia, nec corum comes in illo opere fuiffet.

39 Orta igitur fuit exacerbatio, ut alter ab altero abscesserit; & Barnabas affumpto Marco navigavit in Cyprum:

40 Paulus verò allecto Sila abiit commendatus gratiæ Dei à

4.1 Peragravitque Syriam ac Ciliciam confirmans ecclefias,

CAP. XVI.

Profectio & persecutio Pauli multiplex.

Evenit autem Derbem & Lvfiram: & ecce, discipulus quidam erat illic nomine Timotheus, filius mulieris cujuldam Judæte fidelis, patris autem Græci,

Huic dabant testimonium fratres qui Lystris erant & Ico-

3 Eum itaque voluit Paulus secum proficisci : & affumptum eum circumcidit, propter Judæos qui in illis locis erant ; sciebant enim omnes patrem ejus Græcum clie.

4 Prout autem pertransibant urbes, tradebant eis observanda placita illa quæ decreta fuerant ab apostolis & presbyteris qui Hierosolymis erant.

5 Itaque ecclesiæ confirmabantur fide: & exuberabant numero

quotidie.

6 Phrygia autem peragrata & Galatica regione, prohibiti à Spiritu Sancto loqui sermonem Dei in Afia,

7 Quum venissent in Mysiam, tentabant ire versus Bithyniam : fed non fivit eos ire Spiritus Jefu.

8 Præterita igitur Myfia, de-

scenderunt Troada.

9 Et visum per noctem confpectum est Paulo, Vir Macedo quidam adstabat precans eum, & dicens, Transiens in Macedoniam fuccurre nobis.

10 Ut autem hoc visum vidit, flatim studuimus abire in Macedoniam, collatis argumentis colligentes, quòd advocaffet nos Dominus ut eis evangelizaremus.

Provecti igitur Troade, rectum cursum tenuimus Samothracem, & sequente die Neapo-

12 Et

72 Et illine Philippos, que est prima hujus partis Macedoniæ urbs, colonia. Commorati sumus autem in ea urbe aliquot dies.

13 Et die sabbati egressi sumus ex urbe ad slumen, ubi solebat esse precatio: & quum consedissemus, alloquuti sumus mulieres quæ convenerant.

14 Quædam autem mulier nomine Lydia, quæ purpuram vendebat in urbe Thyatirorum, Deum colens, nos audivit: cujus Dominus adaperuit cor, ut attenderet its quæ dicebantur à Paulo.

25 Quum igitur baptizata esset, & domus ejus, rogavit nos, dicens, Si judicâstis me sidelem esse Domino, ingressi domum meam manete.

Et adegit nos.

16 Factum est autem proficifcentibus nobis ad precationem, ut ancillula quædam, habens spiritum Pythonis, occurreret nobis, quæ quæstum magnum præbebat dominis suis vaticinando:

17 Hæc fubsequuta Paulum ac nos, clamabat, dicens, Isti homines servi sunt Dei illius altissimi, qui annunciant nobis viam sa-

lutis.

18 Hoc autem fecit ad multos dies: fed molestè ferens Paulus, & sese convertens, spiritui illi dixit, Mando tibi per nomen Jesu Christi ut exeas ab ea. Exiit igitur eodem illo momento.

19 Videntes autem illius ancillulæ domini abiiffe spem quæstûs sui, prehensum Paulum & Silam traxerunt in forum ad magistratus.

ad prætores, dixerunt, Homines isti conturbant civitatem nostram, quum fint Judæi:

21 Et annunciant ritus quos non licet nobis excipere, neque usurpare,

quum fimus Romani.

22 Und verò insurrexit turba adversus eos: & prætores diruptis eorum vestibus jusserunt cos virgis cædi.

23 Et quum multas plagas eis imposuissent, conjecerunt eos in carcerem, additis mandatis commentariensi ut tutò eos affervaret.

24 Qui, tali accepto mandato, conjecit cos in intimum carcerem, & pedes corum adfirinxit numelià.

25 Media autem nocte orantes Paulus & Silas hymnos canebant Deo: & qui vincti erant exaudiebant eos.

26 Repentè verò terræmotus magnus exstitit, ita ut quaterentur fundamenta carceris: & illico apertæ sunt omnes fores, & omnium vincula laxata.

27 Expergefactus autem commentarienfis, quum videret fores carceris apertas, stricto gladio erat seipsum interempturus, existimans vinctos effugisse.

28 Clamavit verò Paulus voce magna dicens, Ne quid feceris tibi ipfi mali; omnes enim hic fumus.

29 Is autem petito lumine irrupit, & tremefactus accidit Paulo & Silæ ad pedes.

30 Et productis ipfis foras, ait, Domini, quid me oportet facere ut

ferver?

31 At illi dixerunt, Crede in Dominum Jesum Christum, & servaberis tu, ac domus tua.

32 Et loquuti sunt ei sermonem Domini, & omnibus qui erant de-

mi ipfius.

33 Ipfe verò illis affumptis ea ipsa hora noctis, lavit eorum plagas: & baptizatus est ipse, & omnes domestici illius illico.

34 Et ipfis deductis domum suam apposuit mensam; & exultavit quòd cum universa domo sua cre-

didiffet Deo.

. 16.

turba iruptis virgis

gas eis comcomvaret. ndzto, erem, mellâ. rantes

ebant

udie-

notus erenillico omni-

fores o erat mans

mus. irruaulo

e in

nem

de-

re ut

s eâ pla-

fuavit

Die

35 Die autem exorto, prætores miserunt viatores, qui dicerent, Dimitte homines illos.

36 Annunciavit autem commentarienfis hos fermones Paulo; Miferunt, inquit, præfecti et dimittamini: nunc igitur egreffi ite in paces

fos nos publice, indicta causa, quam timus Romani, conjecerunt in carcerem: & nunc clam nos ejiciunt? non profectò: fed veniant ipfi, & nos educant.

78 Renunciarunt autem prætoribus viatores verba ista : metueruntque audito eos Romanos esse.

29 Et venientes precati funt eos, & eductos rogârunt ut egrederentor ex urbe.

40 Egressi autem è carcere introierunt ad Lydiam: & visis fratribus consolati sunt eos, & egressi sunt ex urbe.

C A P. XVII.

Paulus prædicat The Julonica &

Tinere autem facto per Amphipolin & Apolloniam, venerunt Theffalonicam, ubi erat fynagoga quædam Judæorum.

2 Paulus vero, ficut consueverat, introivit ad cos, & per sabbata tria differuit cum eis ex Scripturis.

3 Explicans & ob oculos ponens oportuisse Christum pati, & refurgere ex mortuis; & hunc Jefum, Quem ego, inquit, annuncio vobis etie Christum illum.

4 Nonnulli igitur eorum affensi funt, & consociati funt Paulo & Silæ, & religiosorum Græcorum multitudo magna, & ex mulieribus primariis non paucæ.

qui fermeni non affentiebantur, affumptis quibufdam circumfora-

neis viris improbis, ac turba coacta, fecerunt ut civitas tumultuaretur; & adorti domum Jasonis, studebant eos adducere ad populum.

6 Et quum non invenissent eos, traxerunt Jasonem & quosdam fratres ad civitatis magistratus vociserando, Isti qui orbis terrarum statum subverterunt, etiam hic adsunt.

7 Quos excepit Jason: qui omnes contra edicta Cæsaris faciunt, regem alium dicentes esse, nempe Jesum.

8 Commoverunt autem turbana & civitatis magistratus hæc audi-

9 Qui tamen, quum satis accepissent ab Jasone & reliquis, dimiserunt eos.

to Fratres verò flatim per noctem Paulum fimul & Silam emiferunt Berœam; qui quum advenissent, iverunt in synagogam Judæorum.

11 Iis autem Judæis qui erant Theffalonicæ fuerunt isti generosiores, ut qui receperint sermonem cum omni alacritate, quotidie examinantes Scripturas, an hæcita se haberent.

12 Multi igitur crediderunt ex eis, & Græcarum mulierum honoratarum & virorum non pauci.

13 Ut autem cognoverunt Thessalonicenses Judei, Beroze quoque annunciatum esse à Paulo sermonem Dei, venerunt etiam illue, concitantes turbam.

14 Sed tunc statim Paulum emiserunt fratres, ut iret velut ad mare: Silas autem & Timotheus remanserunt illic.

rant tuto loco conflituendum, deduxerunt eum Athenas ufque: & accepto præcepto, ad Silam de

Q 3 . mamo Romani Timo-

Timotheum, ut quam citislime ad

ipfum venirent, abierunt,

16 Paulo verò Athenis illos exspectante, irritabatur spiritus ejus in ipso, quum conspiceret urbem idolis resertam.

17 Differebat igitur in fynagoga cum Judæis & religiosis; & in foro quotidie cum quibusvis

obviis.

18 Quidam autem ex Epicureis & Stoicis philosophis conflictabantur cum eo: & quidam dicebant, Quid vult garrulus iste dicere? alii verò, Peregrinorum deorum videtur annunciator esse: quoniam Jesum & resurrectionem ipsis annunciabat.

19 Et prehensum eum duxerunt in Areopagum, dicentes, Possumus ne scire quæ sit ista nova, de qua tu loqueris, doctrina?

20 Peregrina enim quædam infers auribus nostris: volumus ergo feire quidnam ista sibi velint.

21 (Cæterum Athenienses omnes & inquilini peregrini nulli alii rei vacabant, nisi ad dicendum aut audiendum aliquid novi)

22 Quum autem constituset Paulus in medio Areopago, dixit, Viri Athenienses, omnino conspi-

cio vos quafi religiofiores.

23 Pertransiens enim & contemplans sacra vestra, inveni etiam aram, cui inscriptum erat, Ignoto Deo. Quem ergo ignorantes colitis, hunc ego vobis annuncio.

24 Deus ille qui fecit mundum & omnia quæ in eo funt, quum fit cæli & terræ Dominus, in manu factis templis non habitat:

25 Nec manibus hominum colitur, alicujus rei egens, quum ipse det omnibus vitam, & halitum, & omnia.

26 Fecitque ex uno fanguine totam gentem hominum, ut habitaret super universa superficie terræ, definitis præstitutis temporibus, & positis terminis habitationis corum.

27 Ut quærerent Dominum, fi forte palpando eum invenirent : quamquam profectò non longè abest ab unoquoque nostrûm :

28 In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus; sicut & quidam vestratium poetarum dixerunt, Nam hujus progenies etiam

fumus.

29 Progenies ergò Dei quum fimus, non debemus existimare auro & argento aut lapidi, sculpturæ artificii, & excogitationis hominum, numen esse simile.

30 Deus igitur, temporibus istius ignorantiæ connivendo dissimulatis, nunc mandat omnibus ubique hominibus ut resipiscant:

31 Eo quod statuit diem quo juste judicaturus est orbem terrarum per eum virum quem definiit, side ejus rei palam facta omnibus, illo ex mortuis suscitato.

32 Quum audissent autem refurrectionem mortuorum, alii quidem sannis eum excipiebant, alii verò dicebant, Audiemus te sursus de hac re.

33 Et ita Paulus exivit è medio eorum.

34 Quidam verò ei sese adjunxerunt & crediderunt : in quibus fuit & Dionysius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alii cum eis.

C A P. XVIII.

Paulus visitat multas acclesias. Apollos penitius informatur in fide Christi.

Postea Paulus, quum discessisset Athenis, venit Corinthum.

2 Et reperto quodam Judæo, nomine Aq ila, Pontico natione, qui nuper venerat ex Italia, & Priscilla terporitionis

18.

m, fi ent : longè

quidixetiam

m fie auturæ omi-

iftiimuubi-

quo errainiit, ibus,

quialii arfus

me-

ibus , & alii

fias. r in

liffet

m. æo, one,

cilia

Priscilla uxore ejus (eo quòd edixisset Claudius, ut omnes Judæi Roma excederent) venit ad eos:

3 Et quia ejusdem erat artificii, mansit apud eos, & operabatur: erat enim ars illorum conficere tabernacula.

4 Differebat autem in fynagoga omnibus fabbatis, & in fuam fententiam adducebat tum Judæos tum Græcos.

5 Ut autem advenerunt è Macedonia Silas & Timotheus, confiringebatur spiritu Paulus, attestans Judæis Jesum esse Christum illum.

blasphemantibus, excussis vestibus dixit eis, Sanguis vester esto super caput vestrum: mundus ego ab hoc tempore ad gentes proficiscar.

7 Et digressus illine introiit domum cujusdam nomine Justi, colentis Deum, cujus domus erat

confinis fynagogæ.

8 Crifpus autem præfectus fynagogæ credidit Domino cum tota domo fua: multique Corinthiorum audientes credebant & baptizabantur.

9 Dixit autem Dominus nocte per visionem Paulo, Ne metue, sed

loquere, & ne tacueris;

no Nam ego sum tecum, & nemo te invadet ut malè te accipiat: quonsam populus est mihi multus in hac urbe.

11 Commoratus est itaque illic annum & sex menses, docens apud eos sermonem Dei.

proconful Achaiæ, insurrexerunt concorditer Judzei in Paulum, & adduxerunt eum ad tribunal,

13 Dicentes, Iste persuadet hominibus colere Deum contra legem,

.

14 Paulo verò os aperturo, die xit Gallio Judæis, Si quid injusti factum esset, aut facinus malum, O Judæi, quatenus ferret ratio, vos sufferrem.

15 Sin verò quæftio est de sermone & nominibus, & lege vestrate, ipsi videritis: judex enim ego istarum rerum esse nolo.

16 Et abegit eos à tribunali.

17 Prehensum autem omnes Græci Sosthenem præfectum synagogæ cædebant ante tribunal; neque quicquam eorum Gallioni curæ erat.

18 Paulus verò quum adhuc illic permanfisset dies multos, vale dicto fratribus, enavigavit in Syriam, & cum eo Priscilla & Aquila, quum totondisset caput Cenchreis: habebat enim yotum.

19 Devenit autem Ephelum, & eos ibi dereliquit : ipfe verò ingressus synagogam, disseruit cum

Iudæis.

20 Rogantibus autem ipsis ut diutius apud ipsos maneret, non annuit.

21 Sed valedixit eis, dicens, Oportet omnino me diem festum qui instat agere Hierosolymis: sed iterum revertar ad vos, Deo volente. Et prosectus est Epheso.

22 Quumque descendisset Cæsaream, ascendissetque Hierosolymam, & salutasset ecclesiam, descendit

Antiochiam.

23 Et quum egisset illie aliquamdiu, abiit, pertransiens ordine Galaticam regionem & Phrygiam, confirmans omnes disc pulos.

24. Judæus autem quidam, Apoilos nomine, Alexandrinus genere, vir eloquens, pervenit Ephefum, potens in Scripturis.

25 Hic erat initiatus via Domini; & fervens spiritu, loque-

batur

batur & docebat diligenter ea quæ funt Domini, fciens tantum ba-

ptifma Joannis:

26 Capitque libere loqui in fynagoga: quem auditum Aquila & Priscilla affumpserunt, & penitiùs ei exposuerunt viam Dei.

27 Quum autem vellet tranfire in Achaiam, fratres eum adhortati, scripserunt discipulis ut exciperent eum: qui quum advenisset, multum contulit iis qui crediderunt per gratiam.

28 Magna enim contentione Judæos magis ac magis redarquebat publice, oftendens per Scripturas Jesum effe Christum illum.

CAP. XIX.

Libris magicis Epbesi combustis, S Idololatria representa, excitantur turbæ; quæ tamen fedantur.

Actum est autem interim, dum Apollos effet Corinthi, ut Paulus, peragratis superioribus partibus, veniret Ephefum : ubi quum discipulos quosdam invenis-

2 Dixit eis, Num Spiritum San-Aum accepistis, posteaquam credidiffis? Illi verò dixerunt ei, Imo fitne Spiritus Sanctus, ne audivimus

quidem.

3 Tunc dixit eis, In quid ergo baptizati effis? Ipfi verò dixerunt,

In Joannis baptisma.

4 Dixit autem Paulus, Toannes quidem baptizavit baptismo refipiscentiæ, dicens populo, ut in eum qui venturus erat post ipsum crederent, hoc eft, in Christum Jefum.

5 Qui verò illum audierunt bap. tizati funt in nomen Domini Jelu.

6 Et quum imposuiffet eis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus in eos, & loquebantur linguis, & prophetabant. 18 831010000 w

7 Erant autem omnes ifti viri circiter duodecim.

8 Ipje porrd ingreffus fynagogam libere loquebatur, ad tres menfes differens & fuadens quæ ad regnum Dei pertinent. agaio Anerou Jie

9 Quum autem quidam indurarentur, & non affentirentur fermoni, male loquentes de via illa Dei in conspectu multitudinis, ab. feedens ab illis feparavit difeigulos, quotidie differens in schola Tyran. ni cujufdam.

10 Hoe autem factum est per biennium: ita ut omnes qui habitabant in Afia, tum Juder tum Græci, audierint sermonem Do-

mini Jesu.

11 Virtutelque non vulgares ede-

bat Deus per manus Pauli.

12 Ita ut etiem ad infirmos deferrentur à corpore ejus sudaria feu semicinetia, nt discederent ab eis morbi, & spiritus improbi ab eis exirent.

13 Aggreffi funt verò quidam ex circulatoribus Judais exercifis nominare super eos qui habebant spiritus malos nomen Domini Jesu, dicentes, Adjuramus vos per Jesum quem Paulus prædicat. vendrani pe muser 100m iv.

14 Erant autem quidam fili Scevæ Judæi primarii sacerdotis septem, qui hoc faciebant.

15 Respondens verò spiritus improbus dixit, fefum novi, & Paulum scio: vos autem qui effis?

16 Et infillit in cos homo in que erat spiritus ille improbus, & superatis illis invaluit contra eos ita ut nudi & vulnerati effugerent ubarc, noble of ex domo illa.

17 Id verò innotuit omnius tum Judæis tum Græcis qui habitabant Epheli: & incidit metus in eos omnes, & magmificabatur nomen Domini Jelu.

18 E

ti viri

ogam nenfes gnum

derair fervia illa is, ab-

yran-

est per ni hari tum n Do-

es ede.

fudaria ent ab obi ab

uidam exorciii haen Dorramu s præ-

m fili erdotii

us ime Pautis? in quo & iu-

a eos, ngerent mnibus

f habietus in ur no-

18 E

18 Et multi eorum qui crediderant, veniebant confitentes & indicantes facta sua.

19 Multi verò ex iis qui curiola exercuerant, comportatos libros exusterunt in omnium conspectu : quorum supputatis pretiis, repererunt denaziorum quinquaginta millia.

20 Ita fortiter crescebat sermo Domini & invalescebat.

21 His autem impletis, induxit in animum Paulus, peragratâ Macedon â & Achaiâ proficisci Hierosolymam, dicens, Postquam illic suero, oportet me Romam etiam videre.

22 Missis verò in Macedoniam duobus ex ils qui ministrabant ei, videlicet Timotheo & Erasto, ipse substitit ad tempus in Asia.

23 Ortus est autem illo tempore tumultus non parvus super via Dei.

24 Nam quidam, nomine Demetrius, fignator argenti, qui faciebat templa Dianæ argentea, præbebat artificibus non parvum quæftum.

25 Quibus ille congregatis, & istiusmodi rerum opificibus, dixit, Viri, scitis ex hoc quæstu nostras esse copias:

26 Et spectatis & auditis Paulum istum non solum Ephesinam, sed prope totius Asiæ multam turbam persuadendo avertisse, dicentem deos illos non esse qui manibus

fiunt.

27 Non solum autem periculum est, ne istud quod nobis est peculiare, nobis probrosum evadat, sed etiam ne magnæ deæ Dianæ templum pro nihilo reputetur, suturumque sit ut etiam destruatur majestas ejus, quam Asia tota & orbis terrarum colit, 28 His autem auditis, pleni excandescentia, clamaverunt, dicentes, Magna est Diana Ephesiorum.

29 Et impleta est civitas tota confusione: & irruerunt concorditer in theatrum, correpto Gaio & Aristarcho Macedonibus, sociis peregrinationis Pauli.

30 Paulo verò volente prodire ad populum, non fiverunt eum

prodire discipuli.

31 Sed & quidam ex Asiarchis, quum essent ei amici, nunciis ad eum missis, rogârunt ne se daret in theatrum.

32 Alii igitur aliud clamabant: erat enim concio contuibata, & plerique nesciebant cujus rei causa convenissent.

33 Ex turba verò quidam produxerunt Alexandfum, propellentibus eum Judæis. Alexander autem, manu filentio posculato, volebat defensione uti apud populum.

34 Quem ut agnoverunt Judæum esse, vox exstitit una ab omnibus prosecta, quasi ad horas duas clamantibus, Magna est Diana Ephesicrum.

35 Tum scriba, quum sedasset turbam, dixit, Viri Ephesii, quisnam est hominum qui nesciat Ephesiorum urbem ædituam esse magnæ deæ Dianæ, & a Jove delapsi simulacri?

36 Quum igitur istis non possit contradici, oportet vos sedatos esse, nec quicquam præceps facere.

37 Adduxissis enim homines istos neque facrilegos, neque contumelios in deam vestram.

38 Quod fi Demetrius, & qui cum eo funt artifices, negotium habent cum aliquo, agitur forum, & proconsules adsunt; alii alios postulanto.

39 Si

30 Si quid autem de rebus aliis requiritis, in legitima concione ex-

plicabitur.

40 Nam periculum eft ne postulemur seditionis propter diem hodiernum, quum nulla fubfit caufa, ob quam possumus reddere rationem concursus iftius. Et quum hæc dixisset, dimisit concionem.

CAP. XX.

Paulus excitat Eutychum; presbyteros Epbesinos vocat Miletum; ibique babet concionem valedi-Etoriam.

Oftquam verò ceffavit tumultus, quum advocaffet Paulus discipulos, & complexuseffet, abiit profecturus in Macedoniam.

2 Quum autem illas partes peragraffet & hortatus illos fuiffet multo fermone, ven t in Græciam.

3 Et ibi peractis mensibus tribus, quum ei in Syriam navigaturo factæ fuiffent à Judæis infidiæ, censuit per Macedoniam reverti.

4 Comitabantur autem eum ufque in Afiam Sopater Bercenfis : ex Thessalonicensibus verò Ariftarchus, & Secundus, & Gaius Derbæus, & Timotheus:

5 Afiani verò Tychicus, &, Trophimus, quum præivissent,

exspectarunt nos Troade.

: 6 Nos verò enavigavimus Philippis post dies azymorum, & venimus ad eos Troadem intra dies quinque: ubi commorati sumus dies septem.

7 Primo autem die hebdomadis, congregatis discipulis ad frangendum panem, Paulus differebat cum eis abiturus poffridie, produxitque sermonem usque in me-

diam noctem.

3 Erant verò lucernæ multæ in conaculo ubi erant congregati.

o Sedens autem quicam adole-

scens nomine Eutychus in feneftra, obrutus femno profundo, quum diutiùs dissereret Paulus, præ somno deturbatus decidit ex tertia contignatione deorium, & fublatus eft mortuus. Is as applicated too torning

10 Quum descendisset autem Paulus, prolapius est in eum ; & fimul eum complexus dixir, Ne tumultuamini; anima enim ejus in ipfo eft.

11 Quum igitur ascendisset, fregissetque panem, & cibum sumphilet, diu colloquutus ufque ad diluculum, ita domum profectus eft.

12 Adduxerunt autem puerum viventem, & folamen acceperunt sine man reich

non mediocre.

13 Nos verò progressi ad navem, profecti fumus Affum, illine recepturi Paulum : fic enim edixerat, pedibus ipse iter facturus.

14 Ut autem conjunxit fele nobiscum apud Assum, recepto eo,

devenimus Mitylenen.

- 15 Et quum illinc enavigaffemus, sequenti die pervenimus è regione Chii; postridie verò appulimus Samum : & quum diversati essemus apud Trogyllium, sequenti die venimus Mile-
- 16 Decreverat enim Paulus præternavigare Ephefum, ne ipfi contingeret tempus terere in Afia: festinabat enim, ut, si fieri posset, die pentecostes esset Hierosoly-SUMMER OF ALL PROPERTY.
- 17 Missis autem Mileto nunciis Ephefum, accertivit prefbyterof
- 18 Qui cum ad ipsum venissent, dixit eis, Vos scitis quomodo i primo die quo ingressus sum Afiam, vobiscum per id omne temput fuerim,

19 Serviens Domino cum omni animi submissione, & multis la-

cry mis,

crymis ac tentationibus, quæ mihi evenerunt in Judæorum infidiis :

20 Ut nihil fubterfugerim eorum quæ vobis conducerent, quo minus ea vobis annunciarem, & docerem vos publice & domatim ;

21 Attestans Judæis simul & Græcis conversionem ad Deum, & fidem quæ est in Dominum no-

ftrum felum Christum.

22 Et nunc ecce, ego vinctus Spiritu proficiscor Hierosolymam, ignorans quæ in ea milu occur-

23 Nifi quod Spiritus Sanctus oppidatim etiam atque etiam attestatur, dicens vincula & afflictiones me manere.

24 Sed nullius rei habeo rationem, neque vita mea mihi ipfi chara eft, ut confummem curfum meum cum gaudio, & ministerium quod accepi à Domino Jesu, ad attestandum evangelium gratiæ

25 Et nunc ecce, ego fcio non amplius vifuros faciem meam ullos ex vobis omnibus, per quos transivi prædicans regnum Dei.

26 Ideo teftor vobis hodierno die, me purum esse à sanguine

omnium.

27 Non enim fubterfugi quo minus annunciarem vobis omne Dei consilium.

28 Attendite igitur animum ad vos ipfos, & totum gregem in quo vos Spiritus ille Sanctus constituit episcopos, ad pascendam ecclesiam Dei, quam suo illo proprio sanguine acquisivit.

29 Ego enim illud fcio, lupos graves non parcentes gregi, ingreffuros eife in vos post discessum

meum :

30 Et ex vobis ipfis exorituros qui loquantur perversa, ut discipulos post se abstrabant.

31 Ideo vigilate, memores me per triennium nocte & die non' cefsatle cum lacrymis admonere unumquemque.

32 Et nanc quoque, fratres, commendo vos Deo & sermoni gratiæ ipsius; qui quidem Deus potest ves su; erstruere, & dare vob's quod hæreditatem jure poffideatis cum fanctificatis omn.bus.

33 Argentum, vel aurum, aut

vestem nullius concupivi.

34 Imò ipfi nôstis, usibus meis & iis qui mecum funt manus iftas ministrafie.

35 In omnibus oftendi vobis oportere fic laborando suscipere infirmos, & meminisse verborum Domini Jesu, ipsum videlicet dixisse, Beatum est dare potius quam accipere.

36 Et quum hæc dixisset, positis genibus fuis, oravit cum illis

omnibus.

37 Magnus autem fletus omnium ortus est: & ruentes in collum Pauli deosculabantur eum;

38 Cruciati maxime ob fermonem quem dixerat, iplos non effe amplius faciem ejus confpecturos: & deduxerunt eum ad navim.

CAP. XXI.

Agabus propbetat : & Paulus Hierosolymis capitur.

T autem provecti fumus, avulfi ab eis, recto curfu venimus Coum, & sequenti die Rhodum, & illine Patara.

2 Et nacti navem trajicientem in Phoniciam, ea conscensa pro-

vecti fumus.

3 Quum autem capisset nobis apparere Cyprus, & eam ad finistram reliquissemus, navigavimus in Syriam, & devecti sumus Tyrum : illic enim navis erat fuum onus expositura.

4 Perman-

autem m ; & , Ne n ejus t, fre-

. 20.

peffra,

quum fom-

a con-

tus eft

fumad dius eft. uerum perunt

lavem, nc reedixe. 13. ele no-

oto eo,

igâffemus è rò apm diogylli-

Paulus ne ipli Afia poffet,

Mile-

rofolynunciis byterof

nissent, nodo i A fiam, tempul

n omni Itis lacry mis, 4 Permansimus autem ibidem dies septem, inventis discipulis, qui Paulo dicebant per Spiritum, ne ascenderet Hierosolymam.

5 Sed peractis illis diebus abiimus, omnibus deducentibus nos, cum uxoribus, & liberis, extra urbem usque: & positis genibus in litore oravimus.

6 Et alii al os complexi confcend mus navion: illi autem re-

versi fent domum suam.

7 Nos verò navigatione perfectà devenimus Tyro Ptolemaida; & falutatis fratribus, mansimus diem

unum apud eos.

& Postridie verò egressi Paulus & nos qui cum eo eramus, venimus Cæsaream: & ingressi domum Philippi evangelistæ (qui erat unus ex illis septem) mansimus apud eum.

9 Huic autem erant quatuor filiæ virgines prophetantes.

nus dies complures, descendit ex Judæa quidam propheta nomine

Agabus ;

11 Qui quum venisset ad nos, & sumpsisset zonam Pauli, vinctis sibi manibus ac pedibus, dixit, Hæc dicit Spiritus Sanctur, Virum cujus est hæc zona ita vincient Hierosolymis Judæi, tradentque in manus gentium.

gabamus & nos & ejus loci incolæ, ne ascenderet Hierosoly-

mam.

13 Sed respondit Paulus, Quid facitis, flentes & emollientes cor meum? Nam ego non solum vinciri, sed & mori paratus sum Hierosolymis pro nomine Domini Iesu.

14 Quum igitur non affentiretur, acquievimus, dicentes, Frat Domi-

ni voluntas.

- 15 Porro post dies istos collectis farcinis asoendimus Hierosolymam.
- 16 Venerunt autem simul etiam aliqui ex discipulis Cæsarea nobiscum, adducentes, apud quem diversaremur, Mnasonem quemdam Cyprium, antiquum discipulum.
- 17 Quum igitur pervenissemus Hierosolymam, libenter exceperunt nos fratres.

18 Sequenti verò die introiit Paulus nobifcum ad Jacobum, & omnes presbyteri adfuerunt;

19 Quos complexus, exposuit ordine singula quæ Deus secerat inter gentes per ipsius ministeri-

um.

20 At illi, bis auditis, glorificaverunt Dominum, & dixerunt ei, Vides, frater, quot fint millia Judæorum qui crediderunt: funtque omnes accensi zelo legis.

21 Audierunt autem de te ex aliorum sermone, te desectionem à Mose docere omnes qui inter gentes sunt Judzos, & dicere eos non debere circumcidere filios, neque secundum ritus ambulare.

22 Quid est ergo? omnino oportet convenire multitudinem: au-

dient enim te venisse.

23 Hoe igitur fac quod tibi dicimus: Sunt nobis viri quatuor qui voto sese obstrinxerunt:

24 His affumptis, fanclificator cum eis, & adde ad eorum fumptus, ut radant capita, & nôrint omnes nihil esse eorum que de te auditione acceperunt; sed te quoque ita incedere ut legem observes.

runt ex gentibus, nes scripsimus & decrevimus, ne quid bujusmodi observent, nisi at caveant 20

21. lectis ofoly-

al etiefarea quem uem-

lemus ccepe-

fcipu.

ntroiit m, & poluit

ecerat ifteriglori-

xerunt fint edidefi zelo

te ex ionem inter ere eos filios, are.

opor-: autibi di-

natuor

ficator fumpnôrint. um de fed te em ob-

redideipfimus juimoant 20 115 is que funt immolata fimulacris, posset certum rescire & scortatione.

26 Tum Paulus, affumptis viris illis, fequente die cum eis fanetificatus ingressus est in templum, denuncians expletionem dierum fanctificationis, ufquedum oblata fuit pro unoquoque corum obiatio.

27 Quum autem septem illi dies jam effent finiendi, qui ex Afia advenerant Judaei ipfum conspicati in templo, concitarunt totam turbam, & injecerunt manus in eum,

28 Clamantes, Viri Ifraclitæ,

succurrite: hic ille homo est, qui adversus populum & legem & locum hunc omnes ubique docet; atque adeò Græcos introduxit in templum, & polluit fanctum locum istum.

29 (Viderant enim antea Trophimum Ephefium in urbe cum co, quem existimabant fuisse à Paulo introductum in templum)

30 Commota est igitur urbs tota, & factus eft concurfus populi: & prehensum Paulum trahebant è templo: flatimque clausæ innt fores.

31 Studentibus autem ipfis eum interficere, pervenit rumor ad tribunum cohortis, totam Hierofolymam conturbatam effe :

32 Qui eo iplo momento, acceptis militibus ac centurionibus, decurrit ad illos. At illi, quum vidiffent tribunum & milites, ceffarun: cædere Paulum.

33 Tune appropinquans tribunus prehendit eum, & justit vincri catenis deabus : & percontatus est quinam esset, & quid feciffet.

34 Alii autem aliud vociferatantur in turba : & quum non

& a fanguine, & rebus suffocatis, tumultum, justit eum duci in

35 Quum igitur pervenisset ad gradus, evenit ut portaretur à militibus propter violentiam turbæ.

36 Sequebatur enim multitudo populi clamans, Tolle ipfum.

37 Et quum futurum effet ut introduceretur in castra Paulus, dicit tribuno, Licetne mihi aliquid tibi dicere ? Qui dixit, Græce nôsti?

38 Nonne tu es Ægyptius ille, qui ante hos dies commovisti & eduxisti in desertum quatuor millia ficariorum?

39 Dixit autem Paulus, Ego quidem sum Judæus Tarsenfis, urbis in Cilicia non obscuræ civis : cæterum rogo te, permitte mihi ut alloquar populum.

40 Quum igitur ille permisisset. Paulus stans in gradibus, manu filentium postulavit à plebe; & magno filentio facto, loquutus es lingua Hebræa, dicens.

CAP. XXII.

Apologia Pauli, ejusque fructus. 71RI fratres & patres, audite meam, qua nunc apud vos utor, defensionem.

2 Quum audissent autem eum Hebræå linguå ipfos alloqui, magis præbuerunt se quietos; ipse verò dixit eis:

3 Ego quidem fum Judæus, natus Tarfi, que urbs eft Cilicia, nutritus verò in hac ipfa urbe apud pedes Gamalielis; eruditus ad exquifitam formam patriæ legis, zelo Dei accensus, sicut & vos omnes estis hodie;

Qui hanc fectam fum perfecutus usque ad mortem, vinciens ac tradens in carceres tum viros tum mulieres:

5 Ut & pontifex maximus mihi testis est, & totus seniorum ordo; à quibus etiam acceptis ad fratres epistolis, Damascum proficiscebar, adducturus etiam eos, qui illic essent, vinctos Hierosolymam, ut punirentur.

6 Evenit autem mihi iter facienti, & appropinquanti Damasco circiter meridiem, ut repentè è eælo circumfuderit me lux multa

tanquam fulgur.

7 Cecidique in folum, & audivi vocem dicentem mihi, Saul, Saul,

quid me perfequeris?

8 Ego verò respondi, Quis es, Domine? Dixitque mihi, Ego sum Jesus Nazaræus, quem tu persequeris.

9 Porrò qui mecum erant lucem quidem conspexerunt, & expavefacti sunt: vocem autem non audierunt ejus qui loquebatur

mecum.

- no Dixi vero, Quid faciam, Domine? Dominus autem dixit mihi, Surge, ac proficiscere Damascum: & illic tibi dicetur de omnibus quæ constitutum est tibi ut faeias.
- præ gloria lucis illius, manu deductus ab iis qui mecum erant, veni Damascum.

pius secundum legem, testimonio ornatus omnium illic habitantium Judæorum,

13 Veniens ad me, & adstans, eixit mihi, Saul frater, recipe visum. Et ego eodem illo momen-

to vifu recepto illum vidi.

14 Ipse autem dixit, Deus patrum nostrorum designavit te qui cognosceres ipsius voluntatem, & videres justum illum, & audires vocem ex ore ipsius.

15 Nam eris ei testis apud

5 Ut & pontifex maximus mihi omnes homines eorum quæ vidifti

16 Et nunc quid cunctaris? furgens baptizator, & abluitor à peccatis tuis, invocato nomine Domini.

17 Evenit autem mihi reverso Hierosolymam, quum orarem in templo, ut raperer extra me,

18 Et viderem eum dicentem mihi, Festina, & exi citò Hierosolymis, quoniam non excipient testimonium tuum de me.

19 Et ego dixi, Domine, ipfi fciunt me pertraxisse in carcerem, & verberibus affecisse per singulas synagogas eos qui credebant in te.

20 Et quum effunderetur sanguis Stephani martyris tui, ego quoque adstabam, & unà assentiebar cædi ipsius, & custodiebam pallia eorum qui interimebant eum.

21 Tum is dixit mihi, Proficiscere: nam ego te longè ad gentes emittam.

22 Audiebant autem eum ad hunc usque sermonem : tum veri suftulerunt vocem suam, dicentes, Tolle è terra bominem issusmodi : non enim convenit eum vivere.

23 Clamantibus autem eis, & projicientibus pallia, & pulverem

jactantibus in aerem,

24 Justit tribunus eum duci in castra, dixitque ut in eum flagris inquireretur: ut resciret propter quod crimen sic clamarent adversus eum.

25 Quum autem eum distendissent loris cædendum, dixit adstanti centurioni Paulus, Num hominem Romanum, & quidem indista causa, licet vobis slagellare?

26 Hoc autem quum audiffet centurio, adiit tribunum, & boc

annue.

vidifti

furpec-Do-

werfo m in

ntem lieroipient

, ipfi erem, igulas nt in

fan-, ego affeniebam iebant

Profisè ad

m ad n veri diceniftiufeum

eis, & verem

uci in flagris ropter adver-

endifditanti homindicta

& boc

annunciavit ei, dicens, Vide quid facturus fis; homo enim iste Romanus est.

27 Accedens autem tribunus, dixit ei, Dic mihi, num tu Romanus es? At ille dixit, Etiam.

28 Et respondit tribunus, Ego multâ summâ civitatem istam acquisivi. Paulus autem ait, Ego verò etiam natus sum civis.

29 Statim igitur abscesserunt ab eo qui erant in eum inquisituri : sed & tribunus quoque metuit, cognito eum Romanum esse, quoniam eum vinxerat.

30 Postridie verò volens certum rescire, nempe cujus rei accusaretur à Judæis, solvit eum è vinculis, & jussit primarios sacerdotes venire, totumque ipsorum consessum: ac deductum Paulum statuit coram eis.

CAP. XXIII.

Paulus jussu Ananiæ percutitur; consolatur a Deo, & è conjuratorum manu Cæsaream mittitur.

Ntentis autem in consessim oculis Paulus ait, Viri fratres, ego omni conscientia bona servivi Deo ad hunc usque diem.

2 Ananias autem pontifex maximus imperavit iis qui ipfi adstabant, ut os ejus cæderent.

3 Tum Paulus dixit ei, Futurum est ut percutiat te Deus, paries dealbate: & tu sedes judicans me secundum legem, & legem transgrediens jubes me cædi?

4 Tum qui adstabant dixerunt, Pontifici illi Dei maximo conviciaris?

5 Dixit autem Paulus, Nesciebam, fratres, pontificem esse maximum: scriptum est enim, Principi populi tui non maledices.

6 Quum verò nôsset Paulus unam quidem partem esse Sadducæorum, alteram verò Pharisæorum, clamavit in confessu, Viri fratres, ego Pharisæus sum, filius Pharisæi: de spe & resurrectione mortuorum ego in judicium vocor.

7 Quum autem hoc esset soquutus, orta est seditio inter Phariseos ac Sadducæos; & fissa est multitudo.

8 Nam Sadducæi quidem dicunt non esse resurrectionem, neque angelum, neque spiritum; Pharisæi autem utrumque prostentur.

9 Ortus est igitur clamor magnus: & quum surrexissent Scribæ ex partibus Pharisæorum, depugnabant, dicentes, Nihil mali invenimus in homine isto: quòd si spiritus loquutus est ei, seu angelus, ne repugnemus Deo.

10 Magna autem orta seditione, veritus tribunus ne Paulus ab ipsie discerperetur, jussit militum manum descendere, & eum raptum è medio ipsorum ducere in castra.

11 Sequente verò nocte fuperveniens ei Dominus, dixit, Confide, Paule: ut enim conflanter attestatus es de me Hierosolymis, sic te oportet etiam Romae testari.

Judæis facta coitione devoverunt fese, dicentes neque esuros se, neque bibituros, usque quo interemissent Paulum.

13 Erant verò plures quam quadraginta wiri, qui hanc conjurationem fecerant;

14 Qui adierunt primarios facerdotes & feniores, & dixerunt, Devotione devovimus nofipfos, nihil gustaturos usque quo interemerimus Paulum.

15 Nunc ergo vos comparete apud tribunum ex consessus vo-

R a luntate,

luntate, ut eum cras ad vos deducat, veluti exquifitius percognituros de iis quæ ad eum fpellant : nos verò, priufquam appropinquet, parati fumus ipfum interimere.

16 Quum autem filius fororis Pauli audisset infidias, venit, & ingressus in castra annunciavit eas Paulo.

Paulus autem, advocato quodam ex centurionibus, ait, Adolescentem hunc abduc ad tribunum : habet enim quod annunciet ei.

18 Ille igitur affumptum eum, duxit ad tribunum, & dixit, Vin-Aus ille Paulus advocatum me rogavit ut hunc adolescentem dueerem ad te, qui aliquid habet quod tibi loquatur.

19 Tribunus verò, prehensa gius manu, quum feceffiffet feorfum, percontatus eft, Quid eft quod habes mihi annunciandum?

20 Ille autem dixit, Judæi conflituerunt te rogare, ut cras Pau-Jum deducas in consessum, quasi aliquid exquifitius percontaturi fint de eo.

21 Tu verò ne ipfis affentitor; infidiantur enim ei ex iftis viri plures quadraginta, qui feipsos devoverunt, neque esuros neque bibituros uíque quo interemerint eum : & nunc parati funt, exspe-Ctantes quid à te renuncietur.

22 Tribunus igitur dimifit adolescentem, quum ei mandaffet ut nulli effutiret quod hæc ipfi indicâffet.

23 Et advocatis duobus quibufdam ex centurionibus, dixit eis, Parate milites ducentos, qui proficiscantur Cæsaream usque, & equites septuaginta, & Ripatores ducentos, à tertia hora noctis;

24 Et ut jumenta præberent,

impofitum Paulum falvum perducerent ad Felicem præsidem:

25 Scripta epistola quæ hanc fummam contineret;

26 Claudius Lyfias præftantiffimo præfidi Felici falutem.

27 Virum hunc comprehensum à Judæis, quum jam futurum esfet ut ab eis interimeretur, superveniens cum militum manu erui, edoctus Romanum effe.

28 Et volens rescire crimen cujus eum postularent, deduxi eum in ipforum confessum.

20 Quem comperi accusari de quæstionibus legis ipsorum, nullius verò criminis reum quod fit dignum morte aut vinculis.

30 Indicatis autem mihi infidiis adversus hunc virum eventuris à Judæis, eo ipfo momento misi eum ad te, & mandavi quoque accusatoribus, ut quæ habent adversus eum dicant apud te. Vale.

31 Milites igitur, ficut ipfis edixerat, receptum Paulum duxerunt nocte Antipatrida.

32 Postero autem die reversi funt in caftra, relictis equitibus qui cum eo proficiscerentur.

33 Qui cum venissent Cæsaream, & reddidissent epistolam præfidi, stiterunt coram eo etiam Paulum.

34 Quum legisset autem literas præses, & interrogasset ex qua provincia effet, ac cognovisset esse ex Cilicia,

35 Audiam te, inquit, quum acculatores quoque tui adfuerint. Justitque in prætorio Herodis ipfum custodiri.

CAP. XXIV.

Paulus agit causam suam, & concionatur coram Felice.

Uinque autem post diebus descendit pontifex maximus Ananias falvum præfi-

, 24.

e hanc

fantis-

nenfum um effupererui,

en cu-

ari de , nuliod fit

infidiis uris à ifi eum ccufaverfus

ipfis duxe-

reversi

efarepræetiam

diteras qua et esse

quum erint. lis ip-

con-

iebus imus anias Ananias cum senioribus, & Tertullo quodam oratore: qui comparuerunt coram præside contra Paulum.

2 Citato igitur eo, capit accu-

fare Tertullus, dicens,

3 Multâ nos pace potiri per te, & ea quæ rectè ac feliciter in hac gente providentia tua gesta sunt, prorsus & ubique agnoscimus, præstantissime Felix, cum omni gratiarum actione.

4 Ne verò te diutiùs interpellem, precor te ut audias nos paucis

pro tua æquitate.

5 Comperimus enim virum hunc esse pestem, & qui moveat seditionem omnibus Judæis per orbem terrarum, & principem hæresis Nazaræorum:

6 Qui templum quoque tentavit profanare: in quem etiam prehenfum voluimus fecundum legem nostram judicium ferre.

7 Sed interveniens tribunus Lyfias cum magna vi abduxit eum è

manibus noftris:

8 Justis ipsius accusatoribus ad te venire; ex quo poteris ipse, inquisitione habita, de omnibus istis cognoscere, de quibus nos eum accusamus.

9 Consenserunt autem etiam Judæi, aientes hæc ita se habere,

no Respondit autem Paulus, quum innuisset ei præses ut loqueretur, Quia te à multis annis huic genti præsuisse scio, eo alacriore animo quæ ad me attinent pro mei desensione dicam.

non plures exactos effe dies quam duodecim, ex quo ascendi Hierosolymam adoraturus.

ra Neque verò me in templo invenerunt cum aliquo disserentem, aut coitionem turbæ facientem, neque in synagogis, neque in urbe; 13 Neque probare possunt es, de quibus nunc me accusant.

14 Hoc verò tibi fateor, me fecundum viam illam, quam hærefin dicunt, ita colere patrium Deum, ut qui credam omnibus quæ in lege & in prophetis scripta funt:

15 Et spem habeam in Deo, fore, quam etiam ii ipsi exspectant, resurrectionem mortuorum, tum justorum tum injustorum.

16 Interea verò ipse me exerces ad conscientiam habendam fine offensa apud Deum & apud homines semper.

17 Pluribus autem annis interjectis, veni eleemofynas præstiturus genti meæ, & oblationes.

13 Inter quæ invenerunt me fanctificatum in templo, non tamen cum turba, neque cum tumultu, quidam ex Asia Judæi:

19 Quos oportuit apud te ad-

adverfum me.

20 Aut hi ipfi dicant fi quod compererunt in me injuste factum, quum ego starem in confessu :

21 Nisi de hac una voce, qua ciamavi, quum inter eos starem, De resurrectione mortuorum ego in judicium vocor hodie à vobis.

22 Auditis autem his, Felix ampliavit eos, Postquam exquisitids pernovero quæ ad viam istam pertinent, inquiens, quum tribunus Lysias descenderit, pernoscam vestrum negotium.

23 Edicens etiam centurioni ut fervaretur Paulus, ac laxaretur, & ne quis prohiberetur ex ipfius familiaribus ei ministrare, aut eum adire.

24 Aliquot autem post diebus, quum advenisset Felix cum Dru-R 3 filla uxore sua, quæ erat Judæa, accersivit Paulum, & audivit eum de fide quæ est in Christum.

25 Differente autem ipso de justitia, & continentia, & judicio futuro, expavesactus Felix, respondit, Ut nunc se res habent, abi: opportunitatem autem post nactus accersam te.

26 Simul & illud sperans, fore at pecunia ipsi daretur à Paulo, at eum vinculis exsolveret: quamobrem etiam crebrius eum accersens, colloquebatur cum eo.

27 Biennio autem completo accepit successorem Felix Porcium Festum: & volens gratiam inire à Judæis Felix, reliquit Paulum vinctum.

CAP. XXV.

Paulus agit causam suam coram Festo.

F Estus ergo ingressus provinciam, triduo post ascendit Cæsarea Hierosolymam.

2 Comparuerunt autem coram eo pontifex maximus & primarii ex Judæis contra Paulum, & eum precati funt,

3 Petentes gratiam adversus eum, ut accerseret eum Hierosolymam: factis insidiis, ut eum in via interimerent.

4 Festus autem respondit, ut affervaretur Paulus Cæsareæ: se verò cito illuc prosecturum.

5 Qui ergo inter vos, inquit, ifud poterunt, unà descendant, & siquid est in hoc viro improbum, accusent eum.

6 Commoratus autem apud eos dies non plures quam decem, guum descendisset Cæsaream, postero die sedit in tribunali, justitque Paulum adduci.

7 Qui cum adfuisset, circumsteterunt eum qui Hierosolymis descenderant Judæi, multas & graves criminationes adferentes adversus Paulum, quas nequibant demonstrare:

8 Quum ipse pro sui desensione diceret, Neque in legem Judæorum, neque in templum, neque in Cæsarem quicquam peccavi.

o Sed Festus volens gratiam inire à Judæis, respondens Paulo dixit, Vis Hierosolymam ascendere, & illic de his judicari apud me?

10 Dixit autem Paulus, Ad tribunal Cæsaris sto, ubi me oportet judicari: Judæos nulla in re injuria affeci, sicut & tu pulchrè agnoscis.

11 Nam si injuria quemquam affeci, & aliquid dignum morte feci, non recuso mori: sin verò nihil est ex iis, de quibus isti me accusant, nullus me potest eis donare: Cæsarem appello.

12 Tunc Festus cum concilio colloquutus respondit, Cæsarem appellâsti? ad Cæsarem proficiscêris.

13 Diebus autem aliquot exactis, Agrippa rex & Bernice venerunt Cæfaream falutaturi Festum.

14 Et quum dies complures illic effent commorati, Festus regi exposuit quæ ad Paulum spestabant, dicens, Vir quidam est relictus à Felice in vinculis:

15 De quo, quum essem Hierosolymis, comparuerunt principes sacerdotum & seniores Judæorum, petentes damnationem adversus eum.

16 Quibus respondi, non esse Romanis morem, quempiam ad exitium concedere, priusquam is qui accusatur in conspectu habeat accusatores, & locum desensionis accipiat super criminatione.

17 Quum ergo huc convenissent absque ulla dilatione, consequente die sedens in tribunali justi adduci hominem. adversus demon-

fenfione Judæoneque

am inire lo dixit, dere, & e?

Ad trioportet re injuhrè ag-

morte in verò isti me eis do-

concilio rem apiscêris. exactis, enerunt

res illic egi extabant, lictus à

n Hieincipes corum, dversus

n esse am ad am is habeat nsionis

nissent quente adduci

8 Cu-

18 Cujus accusatores quum adflarent, nullum crimen objiciebant corum quæ ego suspicabar.

19 Sed quæstiones quasdam de fua superstitione habebant adversus eum, & de quodam Jesu desuncto, quem aiebat Paulus vivere.

20 Incertus autem ego fuper ejufmodi inquifitione, dixi num vellet proficifci Hierofolymam, &

ilic judicari super istis.

21 Quum verò Paulus appellaffet, ut asservaretur Augusti cognitioni, jussi eum asservari quousque mitterem eum ad Cæsarem.

22 Agrippa verò dixit Festo, Velim & ipse hominem audire. At ille, Cras, inquit, eum audies.

23 Postero igitur die quum venisset Agrippa & Bernice cum multa ostentatione, & introssent auditorium cum tribunis & eminentibus ejus urbis civibus, jubente Festo, adductus est Paulus.

24 Tum Festus, Agrippa rex, inquit, & omnes qui simul adestis nobifcum, videtis istum, de quo omnis multitudo Judæorum interpellavit me & Hierosolymis, & hic, vociferando non oportere ipsum vivere amplius.

25 Ego verò quum comperissem eum nihil dignum morte secisse, & is ipse appellasset Augustum,

decrevi eum mittere.

26 De quo quid certi scribam domino non habeo: quapropter eum ad vos produxi, & maximè ad te, rex Agrippa, ut habita quæfione, habeam quod scribam.

27 Nam præter rationem mihi videtur, quum mittam vinctum, non etiam crimina in eum collata

fignificare.

CAP. XXVI.
Paulus disserit pathetice coram
Agrippa; & innocens judicatur.

A Grippa verò Paulo dixit; Permittitur tibi pro teipso dicere. Tunc Paulus extensa manu hac desensione usus est:

2 Super omnibus de quibus poflulor à Judæis, rex Agrippa, beatum me duco quod sim hodie

defensione apud te usurus:

3 Maxime quod te gnarum esse sciam omnium qui apud judæos sunt rituum & quæstionum. Ideo rogo te ut me patiente animo audias.

4 Vitam itaque meam actam à juventute, quæque à principio fuit in gente mea Hierofolymis,

sciunt omnes Judæi;

5 Ut qui antea noverint, me jam inde à majoribus (fi velint testari) secundum exquisitissimam illam hæresin nostri religiosi cultus vixisse Pharisæum.

6 Nunc verò ob spem promisfionis factæ patribus nostris à Deo,

sto in judicium vocatus.

7 Ad quam promissionem duodecim tribus nostræ, Deum nocte & die assiduè colentes, sperant se adventuras: de qua spe postulor, rex Agrippa, à Judæis.

8 Quid? incredibile judicatur apud vos, quòd Deus mortuos fu-

fritet ?

9 Equidem statueram apud me adversus nomen ilius Jesu Nazaræi multa oportere me contraria facere:

10 Quod etjam feci Hierosolymis: & multos sanctorum ego carceribus inclusi, à principibus sacerdotum potestate accepta: & quum ab eis interimerentur, tuli suffragium:

pe ipios puniens, coegi ad blasphemandum: & supra modum surens adversus eos, persequutus sum ipsos etiam in exteras usque civitates.

12 In-

12 Inter quæ etiam proficiscens
Damascum cum auctoritate & procuratione à principibus sacerdotum.

13 Die medio, rex, in via vidi cælitus lucem, quæ splendorem solis superans, circumsudit me suo fulgore, & eos qui mecum iter

faciebant :

14 Quum autem omnes nos decidissemus in terram, audivi vocem alloquentem me, ac dicentem Hebraica lingua, Saul, Saul, quid me persequeris? durum est tibi contra stimulos calcitrare.

15 Ego autem dixi, Quis es, Domine? At ille dixit, Ego sum Jesus ille quem tu persequeris.

16 Sed exsurge, & sta in pedes tuos: ideireo enim apparui tibi, ut designarem te ministrum ac testem tum eorum quæ viðisti, tum eorum in quibus apparebo tibi;

17 Eruens te ex hoc populo & gentibus, ad quos nunc te mitto,

18 Ut aperias oculos eorum, & convertas eos à tenebris ad lucem, & à potestate Satanæ ad Deam, ut remissionem peccatorum & sortem inter sanctificatos accipiant per sidem quæ est in me.

19 Unde, rex Agrippa, non fui

rebellis cœlesti illi apparitioni.

20 Sed iis qui sunt Damasci primum, & Hierosolymis, & in
omni regione Judææ, deinde &
gentibus annunciavi ut resipiscerent, & converterent se ad De-

refipiscentiæ.

21 Horum causa Judæi me in templo comprehensum tentarunt

um, opera facientes convenientia

manibus suis interficere,

22 Sed auxilium quod est à Deo nactus, perstiti in hune usque diem, testificans ista tum parvis tum magnis, nec quicquam dicens extra ea quæ pro-

phetæ ac Moses futura prædixe-

23 Nempe Christum fuisse paffurum, ac primum ex resurrectione mortuorum lucem annunciaturum huic populo & gentibus,

24 Hæc autem ipso pro sui defensione excipiente, Festus magnâ voce ait, Insanis, Paule, multæ literæ te ad insaniam adigunt.

25 Tum ille, Non infanio, inquit, præftantissime Feste, sed vera ac sanæ mentis verba loquor.

26 Scit enim ista rex, apud quem etiam liberè loquor; nam eum latere quicquam horum mihi non persuadeo; neque enim id in angulo gestum est.

27 Credis, rex Agrippa, pro-

phetis? scio te credere.

28 Agrippa verò dixit Paulo, Propemodum persuades mihi ut fiam Christianus.

29 Paulus autem dixit, Optarim à Deo, ut & propemodum & admodum, non tu modo, sed omnes etiam qui me audiunt hodie, facti essetis tales qualis ego sum, exceptis issi svinculis.

30 Et quum hæc dixiffet, furrexit rex, ac præses, & Bernice,

U

P

8

8

q

n

ri

et

m &

& qui consederant cum eis.

31 Et quum secessissent, loquebantur alii ad alios, dicentes, Certè nihil morte aut vinculis dignum facit homo iste.

32 Agrippa verò Festo dixit, Dimitti poterat homo iste, nisi

appellaffet Cæfarem.

CAP. XXVII.

Pauli navigatio, naufragium, & incolumitas.

T autem decretum fuit ut
nos enavigaremus in Italiam, tradiderunt tum Paulum tum
quosdam alios vinctos centurioni,
nomine Julio, cchortis Augustæ.
2 Conscen-

2 Conscenso igitur navigio Adramytteno, navigaturi secundum Asiæ regiones provecti sumus, & nobiscum erat Aristarchus Macedo Thessalonicensis.

e-

f-

0-

1-

e-

nâ

tæ

n-

e-

bu

m

ihi

in

-0

lo,

ut

tâ-

fed

lie,

m,

ur-

ice,

ue-

es,

di-

xit,

nifi

8

ut

ali-

mu

onl,

æ.

cen-

3 Altera autem die devecti sumus Sidonem: & Julius humaniter tractato Paulo, permisit ut ad amicos profectus ab illis curaretur.

4 Illinc verò provecti fublegimus Cyprum, quòd venti effent adversi.

5 Et pelagus quod est secundum Ciliciam & Pamphyliam en ensi, devenimus Myra urbem Lycie.

6 Et illic nactus centurio navem Alexandrinam navigantem in Italiam, imposuit nos in eam.

7 Quumque multis diebus tarde navigaremus, vixque in locum pervenissemus secundum Cnidum, non permittente nobis vento, sublegimus Cretam secundum Salmonem:

8 Et illam vix præterlegentes, pervenimus in locum quendam quem vocant Pulchros portus, cui propinqua erat civitas Lasæa.

9 Multo autem tempore peracto, & quum jam esset periculosa navigatio, quòd jam etiam jejunium præteriisset, admonebat eos Paulus,

10 Dicens eis, Viri, video cum injuria multoque damno, non folum oneris, & navis, sed etiam capitum nostrorum, futuram navigationem.

11 Centurio autem gubernatori & nauclero potius affentiebatur, quam iis quæ à Paulo dicebantur.

12 Et quum appositus portus non esset ad hybernandum, plerique ceperunt consilium solvendi etiam illine, experturi si quo modo possent Phænica devenire, & illic hybernare, qui portus est

Cretæ fpectans ad Africum & Co-

13 Quum autem aspirasset Notus, visi quod sibi proposuerant obtinuisse, quum solvissent, propiùs præterlegerunt Cretam.

14 Verùm haud multò post impegit in eam ventus turbulentus, qui vocatur Euroclydon.

15 Quumque abreptum esset navigium, nec posset obniti vento, dato ventis navigio, ferebamur.

16 Et quum infra parvam quandam infulam, quæ Clauda vocatur, cursu delati essemus, vix valuimus scaphæ compotes sieri.

17 Quâ subductâ, adjumentis utebantur succinctâ navi: metuentesque ne in syrtin exciderent, demissis velis, ita ferebantur.

18 Quum autem vehementi tempestate jactaremur, sequente die jacturam secerunt:

19 Ac tertio die ipfi nostris manibus armamenta navis abjeci-

20 Quum autem neque sol neque sidera apparerent ad complures dies, & tempestas non parva incumberet, ablata in posterum spes omnis erat salutis nostræ.

21 Et quum multa jam fuisset inedia, tunc stans Paulus in medio ipsorum dixit, Oportebat quidem, ô viri, mihi obediendo non provehi à Creta, & vitare injuriam hane & damnum.

22 Sed nunc adhortor vos ut bono animo fitis: amissio enim nulla erit cujusquam ex vobis, sed tantum navis.

23 Adfitit enim mihi hâc nocte angelus Dei, cujus sum ego, & cui etiam servio,

24 Dicens, Ne metue, Paule, oportet te Cæsari sisti: & ecce, gratisicatus est tibi Deus omnes qui tecum navigant.

25 Prop-

25 Propterea bono animo estote, viri : credo enim Deo, ita fore quemadmodum loquutus est mihi.

26 In insulam autem quamdam

excidere nos oportet,

27 Cæterum quum quartadecima nox advenisset, & jactaremur in Adria, nautæ circa medium noctis suspicati sunt appropinquare sibi aliquam regionem.

28 Et demissa bolide invenerunt passus vizinti: & paululum inde progressi, rursum demissa bolide invenerunt passus quindecim.

29 Et metuentes ne quo modo in algera loca exciderent, jactis è puppi anchoris quatuor, optabant diem oriri.

30 Quum verò nautæ studerent fugere è navi, & demisissent scaphom in mare, sub prætextu velut è prora anchoras extensuri,

31 Dixit Paulus centurioni & militibus, Nifi ifti in navi manferint, vos fervari non potestis.

32 Tunc absciderunt milites funes scaphæ, & siverunt eam ex-

cidere.

33 Interim autem dum oriretur dies, hortabatur Paulus omnes ut caperent cibum, dicens, Dies hic est decimusquartus, ex quo exspectantes jejuni permanetis, nullo cibo sumpto.

34 Ideo vos hortor ut sumatis cibum; hoc enim ad salutem vefram spectat: nullius enim vestrûm

capillus ex capite cadet.

35 Et quum hæc dixisset, & accepisset panem, gratias egit Deo in conspectu omnium: & quum fregisset, cæpit edere.

36 Omnes verò quum jam animum recepissent, sumpserunt &

ipfi cibum.

37 Eramus autem universa capita in navigio ducenta septuaginta sex. 38 Cæterum fatiati cibo, allevabant navim, projicientes frumentum in mare.

39 Quum autem dies ortus effet, terram illam non agnoscebant: finum verò quemdam animadverterunt habentem litus, in quem decreverant, fi possent, extrudere navim.

40 Anchoris igitur undique præcifis, permiferunt eam mari, fimul laxatis vinculis gubernaculorum: & fublato artemone ad venti flatum, tendebant ad litus.

41 Sed quum incidiffent in locum bimarem, impegerunt navem: ac prora quidem infixa manebat immota, puppis verò folvebatur præ undarum violentia.

42 Militum autem confilium erat, ut vinctos interimerent, ne quis, quum enatâsset, esfugeret.

43 Sed centurio volens confervare Paulum, prohibuit eos ab hac voluntate; justitque ut qui possent natare, abjicerent se primos, & in terram evaderent:

44 Reliqui verò partim in tabulis, partim quibusdam navis fragmentis: & ita factum est ut omnes salvi evaderent in terram.

CAP. XXVIII.

Paulus myltis in itinere miraculis editis, tandem venit Romam, & per biennium ibidem evangelium docet.

E T quum salvi evasissent, tunc cognoverunt insulam illam vocari Melitam.

2 Barbari verò præstabant nobis non vulgarem humanitatem: accensa enim pyra acceperunt nos omnes, propter imbrem urgentem, & propter frigus.

3 Quum autem converrisset Paulus nonnihil sarmentorum, & imposuisset in pyram, vipera è calore prodiens arripuit ejus manum.

Ut

de

n

4 Ut verò barbari viderunt pendentem bestiam è manu ejus, alii aliis dicebant, Omnino homicida est homo iste, quem, postquam salvus evasit è mari, ultio non sivit vivere.

5 At ille excussa bestia in ignem,

nihil mali passus eft.

6 Illi verò exspectabant dum intumesceret, aut concideret repente mortuus: sed quum multum tempus exspectassent, & viderunt nihil incommodi illi accidere, mutati dicebant eum esse Deum.

7 Cæterum circa locum illum erant prædia primario infulæ illius, nomine Publio, qui nos exceptos triduo peramicè hospitio excepit.

8 Factum est autem ut pater Publii sebribus ac dysenteria detentus decumberet: ad quem Paulus ingressus, & precatus, impositis ei manibus, sanavit eum.

9 Hoc igitur facto, reliqui etiam qui infirmitatibus tenebantur in illa infula, accedebant, & fana-

bantur.

nos honorarunt; & quum proveheremur, imposuerunt quæ usui nobis erant.

11 Tribus itaque post mensibus provecti sumus navi Alexandrina, quæ in ea insula hyemaverat, cui erat insigne Castor & Pollux.

12 Et devecti Syracufas, illic

manfimus triduum.

13 Unde circumlegentes devenimus Rhegium: & altero post die quum supervenisset Auster, secundo die venimus Puteolos.

14 Ubi repertis fratribus, rogati sumus ut permaneremus apud eos diebus septem: & ita contendimus Romam.

15 Unde quum auditient fratres de rebus nostris, prodierunt nobis in occursum usque ad Appii Forum & tres Tabernas: quos quum vidiffet Paulus, gratiis actis Deo sumpsit fiduciam.

16 Quum verò venissemus Romam, centurio tradidit vinctos præsecto exercituum: sed permissum est Paulo ut habitaret seorsum, cum milite qui ipsum custodiret.

17 Factum est autem ut tertio post die convocaret Paulus Judæorum primos: qui ubi convenissent, dixit eis, Ego, viri fratres, quum nihil secerim adversus populum aut ritus patrios, vinctus traditus sum Hierosolymis in manus Romanorum.

18 Qui quæffione de me habitâ, volebant me dimittere, quòd nulla fit m me causa mortis.

19 Sed contradicentibus Judæis, coactus fum appellare Cæfarem: non tamen quasi habeam de quo gentem meam accusem.

20 Ob hanc igitur causam vos advocavi, quos viderem & alloquerer; nam propter spem Israelis circumdatus sum hac catena.

21 Illi verò dixerunt ei, Nos neque literas accepimus de te ex Judæa, neque adveniens quisquam fratrum annunciavit aut loquutus est aliquid de te mali.

22 Æquum autem censemus ex te audire quæ sentias : nam de ista hæresi notum est nobis ubique

ei contradici.

23 Quum igitur constituissent ei diem, venerunt ad eum in hospitium complures; quibus cum attestatione exponebat regnum Dei, suadens eis quæ de Jesu Christo sunt, ex lege Moss & prophetis, à mane usque ad vesperam.

24 Et alii quidem assentiebantur iis quæ dicebantur, quidam verò

non credebant.

25 Quum autem inter se discor-

des

efofceanis, in

eva-

nen-

præ-, fi-

venti

namaolve-

ilium

et, ne et. inferb hac offent & in

in tanavis est ut am.

m, & gelium

illam
t nobis
: acnt nos
entem,

& imcalore

4 Ut

des essent, digress sunt postquam Paulus hoc verbum dixisset, Benè sanè Spiritus Sanètus loquutus est per Essam prophetam patribus nostris,

26 Dicens, Vade ad populum islum, & dic, Auditu audietis, & non intelligetis; & videntes vide-

bitis, & non cernetis.

27 Crassum enim factum est cor populi hujus, & auribus graviter audierunt, & oculis suis conniverunt: ne cernant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertant sese, & sanem cos. 28 Notum ergo fit vobis, miffam esse gentibus hanc Dei falutem, & ipsos audituros.

29 Quum ergo hæc dixiffet, exierunt Judæi, multam habentes in-

ter fe altercationem.

30 Mansit autem Paulus biennium totum in proprio conducto; & excipiebat omnes qui ad ipsum ingrediebantur;

31 Prædicans regnum Dei, ac decens quæ funt de Domino Jefu Christo cum omni dicendi liber-

revelator ex fide in fideir i ticor kriptom cit, Julius autemox ide

tate, nemine prohibente.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD ROMANOS.

CAP. I.

Apostolatus sui munus professus, causam describit oppresse & inbibitæ veritatis.

P Aulus servus Jesu Christi, ex Dei vocatione apostolus, separatus ad pradicandum evangelium Dei.

2 (Quod ante promiferat per prophetas fuos in Scripturis Sanctis,)

3 De filio suo (facto ex semine Davidis, secundum carnem :

- 4 Declarato filio Dei potenter secundum Spiritum Sanctificationis, per resurrectionem ex mortuis) nempe Jesu Christo Domino nostro.
- 5 (Per quem accepimus gratiam & apostolatum ad obedientiam sidei inter omnes gentes, pro ipsius nomine.

6 Inter quas en is etiam vos vo-

7 Omnibus qui Romæ estis, dilectis Dei, vocatis sanctis; gratia fit vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

8 Primum quidem gratias ago Deo meo per Jesum Christum super omnibus vobis, quòd sides vestra annunciatur in toto mundo.

9 Testis enim mihi est Deus, quem colo spiritu meo in evangerlio filii ipsus, me perpetuo mentionem facere vestri:

10 Semperin precibus mels regans, ut, fi quo modo tanden aliquando profeerum iter mihi detur ex voluntate Dei, veniam ad vos.

Is Expeto enim videre vos, ut aliquod impertiar vobis donum spe rituale, ut vos stabiliamini e utual

hortationem percipiendam apud vos, per mutuam fidem, vestram simul & meam.

fratres, me sæpe proposuisse venire ad vos (sed prohibitus fu

wfque

f

e:

n

ri

n

ti

Ca

Au

co

im

re

60

usque adhuc) ut fructum aliquem haberem inter vos quoque, sicut & inter reliquas gentes.

if-

u-

X-

n-

119

n-

0;

ım

ac

efu

CT-

A

Aro,

ago

Ffu-

ve-

0.

eus,

BECT

men-

s rq-

dem

ide-

m ad

natr

s, ut

n spr

atuta

mex.

apud

irram

Q7 2

orare,

e ve-

is fu

mique

14 Et Græcis & Barbaris, tum fapientibus tum infipientibus, debiter fum.

15 Itaque quicquid in me fitum eft, promptumest ad vobis quoque, qui Romæ estis, evangelizandum.

16 Non enim me pudet evangelii Christi: potentia siquidem est Dei ad salutem cuivis credenti, Judæo primum, tum etiam Græco.

17 Justitia enim Dei per illud revelatur ex fide in fidem : ficut fcriptum est, Justus autem ex fide vivet.

18 Patet enim ira Dei è cœlo adversus omnem impietatem & injustitiam hominum, ut qui veritatem injustè detineant:

19 Quoniam id quod de Deo cognosci potest manifestum est in ipsis; Deus enim eis manisestum fecit.

20 Ipfius enim invisibilia jam inde à condito mundo ex ils quæ fecit mente perpensa pervidentur, æterna widelicet ejus tum potentia tum divinitas; ad hoc ut sint inexcusabiles.

21 Propterea quòd quum Deum nôrint, tamen ut Deum non glorificaverunt, neque gratias ei egerunt: sed vani facti sunt in ratiocinationibus suis, & obtenebratum est cor eorum intelligentia carens.

22 Quum se dictitent sapientes, flulti facti sunt.

23 Mutarunt enim gloriam incorruptibilis Dei in efformatam imaginem corruptibilis hominis, & volucrium, & quadrupedum, & reptilium.

24 Quamobrem etiam tradidit cos Deus cupiditatibus cordium ipforum ad impuritatem, ut fædarent corpora sua inter se:

25 Ut qui Dei veritatem transmutarint in falsitatem, & coluerint res conditas, ac servierint eis, præterito Conditore, qui est benedictus in secula. Amen.

26 Proptereà, inquam, tradidit eos Deus fædis affectibus: nam & fæminæ illorum transmutârunt naturalem usum in eum qui est præter naturam.

27 Similiterque etiam masculi, relicto naturali usu seminæ, exarserunt sua libidine alius in alium, masculi in masculis seda perpetrantes, & compensationem (quam oportuit) erroris sui in sese recipientes.

28 Et ficut non visum est ein Deum in notitia retinere: ita tradidit eos Deus in mentem omnis judicii expertem, ut facerent quæ minime conveniunt:

29 Oppleti omni injustitia, malitia, scortatione, improbitate, avaritia: pleni invidia, cæde, contentione, dolo, malignitate:

30 Sufurrones, obloquutores, Dei ofores, injuriofi, superbi, gloriofi, inventores malorum, parentibus non obedientes,

31 Desipientes, sædifragi, charitatis expertes, implacabiles, immisericordes:

32 Qui Dei jure agnito (nempe eos qui talia faciunt dignos esse morte) tamen non solum ea faciunt, sed etiam facientibus consentiunt ultro.

CAP. II.

Judæos & gentes ex æquo sub condemnationem peccati concludit.

O Uapropter inexcusabilis es, O homo, quisquis alium damnas : nam hoc ipso quòd damnas alterum, teipsum condemnas : eadem

dem enim facis tu qui alium dam-

2 Scimus verò judicium Dei effe fecundum veritatem adversus

eos qui talia faciunt.

3 Cogitas autem hoc, O homo, qui damnas eos qui talia faciunt, & facis ea, fore ut effugias judicium Dei?

4 An divitias benignitatis eius & tolerantiæ ac iræ cohibitæ contemnis, ignorans benignitatem Dei ad refipiscentiam te deducere?

5 Sed pro duritia tua & corde quod refipiscere nescit, ipse tibi thesaurum recondis, iram in diem îræ & revelationis justi judicii Dei.

6 Qui reddet unique fecun-

dum opera ipfius :

7 lis quidem, qui per tolerantiam quærunt boni operis gloriam & honorem & incorruptibilitatem, vitam æternam:

8 Rixosis verò & veritati quidem non assentientibus, obsequentibus autem injustitiæ, erit ex-

candescentia & ira.

9 Afflictio, inquam, erit & angustia in omnem animam hominis perpetrantis malum, tum Judæi imprimis, tum etiam Græci.

no Gloria verò, & honor, & pax erit cuivis rectè facienti bonum, cum Judæo imprimis, tum

& Græco.

11 Non enim est personarum

acceptio apud Deum.

12 Quicunque enim fine lege peccaverunt, fine lege quoque peribunt: & quicunque in lege peccaverunt, per legem damnabuntur,

13 (Non enim qui audiunt legem justi funt apud Deum: sed qui legem præstant justificabun-

tur.

14 Nam quum gentes quæ legem non habent, natura quæ legis funt faciant, isti legem non habentes, sibi ipsis sunt lex:

15 Ut qui oftendant opus legis scriptum in cordibus suis, una testimonium reddente ipsorum conscientia, & cogitationibus sese mutuò accusantibus, aut etiam detendentibus)

defendentibus)

nus de rebus occultis hominum, ex evangelio meo, per Jefum Christum.

17 Ecce, tu cognominaris Judæus, & acquiescis in lege, & gloriaris in Deo.

18 Et nôsti ejus voluntatem, & exploras quæ discrepant, institutus ex legis auditu.

19 Confidique te viæ ducem effe cæcis, lucem eorum qui funt

in tenebris,

20 Eruditorem defipientium, magistrum infantium, quòd habeas informationem cognitionis ac veritatis in lege.

21 Qui igitur doces alium, teipfum non doces? qui prædicas non

furandum, furaris?

22 Qui dicis non mæchandum, mæcharis? qui abominaris idola, facrilegium admittis?

23 Qui de lege gloriaris, per legis transgressionem Deum afficis

contumelia?

24 Nam Dei nomen propter vos blasphematur inter gentes, sic-

ut scriptum eft.

25 Nam circumcifio quidem prodest, si legem exsequaris: quòd si transgressor legis sueris, circumcisso tua facta est præputium.

26 Itaque si præputium jus legis observaverit, nonne præputium illius pro circumcisione reputabitur?

27 Et

t

fe

q

de

u

ria

pe

lo

100

ni

ju

27 Et quod est ex natura præputium, legem præstans, damnabit te qui per literam & circumcisionem transgressor es legis?

28 Non enim qui est in propatulo Judeus, Judæus est; nec ea quæ est in propatulo circumcisso, id est, in carne, circumcisso est:

29 Sed qui in occulto Judæus eff, & circumcifio cordis. id eff, in spiritu, non litera: cujus Judæi laus non est ex hominibus, sed ex Deo.

C A P. III.

Prærogativam Judæorum comedens, probat tamen eos inde non justificari, sed tantum ex side, quemadmodum & gentes.

U Æ est igitur præstantia

Judæi? aut quæ utilitas circumcisionis?

2 Multa per omnem modum.

Primarium enim illud est, quòd
eis credita sunt eloquia Dei.

3 Quid tom enim fi infidi fuerunt quidam ? pum ipsorum infidelitas fidem Dei inanem reddet?

4 Absit: imo esto Deus verax, omnis autem homo mendax: sicut scriptum est, Ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas quando tu judicas.

5 Quòd si injustitia nostra Dei justitiam commendat, quid dicemus? num injustus Deus qui inferat pænam? (humano more loquor)

6 Abfit : alioquin quomodo ju-

dex erit Deus mundi?

7 Etenim si veritas Dei per meum mendacium exundavit in gloriam ipsius, cur amplius ego ut peccator condemnor?

8 Ac non (ficut de nobis malèloquuntur, & ficut quidam aiunt nos dicere) faciamus mala ut veniant bona? quorum damnatio justa est. o Quid igitur? præcellimus? nullo modo: nam antè criminati fumus & Judæos & Græcos omnes esse sub peccato;

10 Sicut scriptum eft, Non eft-

justus, ne unus quidem :

11 Non est qui intelligat, non

est qui exquirat Deum.

12 Omnes deflexerunt, simulinutiles facti funt: non est qui faciat quod bonum est, non est usque ad unum.

13 Sepulchrum apertum guttur, ecrum; linguis fuis ad dolum ufi funt; venenum afpidum fub la-

biis eorum :

14 Quorum os diris & amarulentia plenum est.

15 Veloces pedes eorum ad effundendum sangninem:

16 Contritio & miseria in viis

17 Et viam pacis non cognove-

18 Non est timor Dei coramoculis eorum.

19 Scimus autem, quæcunque lex dicit, ils qui in lege funt dicere; ut omne os obstruatur, & obnoxius fiat totus mundus condemnationi Dei.

20 Propterea ex operibus legis nulla caro justificabitur in conspectu ejus: per legem enim est cognitio peccati.

21 Nunc verò absque lege jufitia Dei manisesta facta est, comprobata testimonio legis ac prophetarum.

22 Justitia, inquam, Dei perfidem Jesu Christi in omnes & super omnes qui credunt; non enim est distinctio:

23 Omnes enim peccaverunt,

ac deficiuntur gloria Dei :

24 Ut qui justificentur gratis, id eft, ejus gratia, per redemptionem factam in Jesu Christo:

5 2 25 Quem

haegis una rom

2.

le-

egis

fefe iam mi-

um, fum

glo-

utus

funt lum, hais ac

tenon

dola,

opter

idem aris : ueris, æpu-

n jus eputirepu-

27 Et

25 Quem præstituit Deus ut effet placamentum per sidem in sanguine ipsius, ad demonstrationem justitiæ suæ, propter dissimulationem peccatorum quæ antecesserunt, Deo illa tolerante:

26 Ad demonstrationem justitiæ fuæ, præsenti tempore; ut sit ipse justus, & justificans eum qui est

ex fide Jefu.

27 Ubi igitur gloriatio? exclufa est. Per quam legem? operum? non: sed per legem fidei.

28 Colligimus igitur, fide jufificari hominem absque operibus

legis.

29 An Judæorum Deus folum? annon & gentium? certè & gentium.

30 Siquidem Deus unus est qui justificavit circumcisionem ex side, & præputium per sidem.

31 Legem igitur inutilem reddimus per fidem ? absit : imo le-

gem stabilimus.

CAP. IV.

Justificatio per fidem exemplis & distis Scripturæ confirmatur.

OuiD igitur dicemus Abrahamum patrem illum nostrum nactum esse secundum carnem?

2 Nam si Abrahamus ex operibus justificatus suit, habet quod glorietur, at non apud Deum.

3 Quid enim Scriptura dicit? Credidit autem Abrahamus Deo, & imputatum est ei ad justitiam.

4 Atqui ei qui operatur merces non imputatur ex gratia, sed est ex debito.

5 Ei verò qui non operatur, sed credit in eum qui justificat impium, imputatur sides sua ad justitiam.

6 Sicut etiam David declarat beatum eum hominem, cui Deus imputat justitiam absque operibus, dicens, 7 Beati quorum remisse sunt iniquitates, & quorum obtecta sunt peccata.

8 Beatus vir cui non imputarit

Dominus peccatum.

9 Ista igitur beatitatis declaratio in circumcisionem folium, an & in præputium cadit? d cimus enim imputatam fuisse Abrahamo sidem ad justitiam.

quum esset in circumcisione, an quum esset in præputio? Non in circumcisione, sed in præputio.

ti Et fignum accepit circumcisionis, figillum justitiæ fidei receptæ in præputio, ut esset pater omnium credentium in præputio, imputata etiam ipsis justitia;

videlicet qui non folum sunt ex circumcifione, sed qui etiam incedunt per vestigia sidei patris nostri Abrahami, quæ suit in præputio.

13 Non enim per legem promissio cessie Abrahamo, aut semini ejus, ut hæres esset mundi, sed per justitiam sidei.

14 Etenim si ii qui ex lege funt hæredes sunt, vana facta est sides, & inanis reddita est illa promissio.

15 Nam lex iram efficit: ubi enim non est lex, ibi nec transgressio est.

16 Propterea ex fide est bareditas, ut sit per gratiam, ut sirma sit promissio toti semini: id est, non solum ei quod est ex lege, verum etiam ei quod est ex side Abrahami, qui est pater omnium nostrum,

17 (Sicut scriptum est, Patrem multarum gentium constitui te) coram eo cui credidit, Deo videlicet, vivisicante mortuos, & vocante quæ non sunt tanquam sint:

18 Qui Abrabamus contra spem

fub

fub spe credidit, fore ut ipse fieret pater multarum gentium, secundum id quod ei dictum suerat, Ita erit semen tuum.

19 Ac minime infirmus fide, non consideravit suum ipsius corpus jam emortuum, quum centum circiter natus esset annos, nec

emortuum uterum Saræ.

20 Ad hanc promissionem autem Dei non addubitavit incredulitate: sed corroboratus suit side, tributa gloria Deo;

21 Ac plene persuasum habens, eum quod promiserat posse etiam

efficere.

4.

int

nt

rit

tio

in

un

em

1 ?

an

in

n-

re-

ter

10,

iis

ex

e-

tri

0.

0-

ini

ed

int

es,

10.

ide

nf-

li-

na

11,

300

de

m

m

te)

eo

80

m

m

22 Quapropter etiam boc imputatum est ei ad justitiam.

23 Non scriptum est autem propter eum solum, quòd boc imputa-

tum fuerat ei ;

24 Sed etiam propter nos, quibus futurum est ut imputetur, iis a nimirum qui credunt, in eum qui suscitavit Jesum Dominum nostrum à mortuis,

25 Traditum morti propter offensas nostras, & suscitatum ad

nostri justificationem.

CAP. V.

Fructus Justificationis; & collatio Adami primi & secundi.

Justificati igitur ex fide, pacem habemus erga Deum apud Dominum nostrum Jesum Christum:

2 Per quem etiam fide adducti fuimus in hanc gratiam per quam ftamus, & gloriamur sub spe gloriæ Dei.

3 Neque id solum, sed etiam gloriamur de afflictionibus, scientes quòd afflictio tolerantiam efficiat.

4 Tolerantia verò experientiam,

experientia autem fpem.

5 Porro spes non pudefacit, eo quod charitas Dei effusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. 6 Christus enim, cum nullis adhuc viribus essemus, præstituto tempore pro impiis mortuus est.

7 Enim vero vix pro justo quifpiam moriatur (nam pro bono viro forsitan aliquis etiam mori

fustineat)

8 Commendat autem suam erga nos charitatem Deus, en quod quum adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus sit.

9 Justificati igitur nunc ejus sanguine, servabimur multo magis

per eum ab ira illa.

nus, reconciliati fuimus Deo per mortem filii ejus, multo magis reconciliati fervabimur per vitam ipfius.

am gloriamur de Deo per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem nunc reconciliationem

recepimus.

12 Propterea, sicut per unum hominem peccatum in mundum introsit, ac per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pervasit, in quo omnes peccârunt.

13 Nam usque ad legem peccatum erat in mundo: peccatum verò esse non putatur, non existente lege.

14 Regnavit autem mors ab Adamo usque ad Mosen, in eos etiam qui non peccaverunt ad similitudinem transgressionis Adami, qui est typus illius qui erat suturus.

15 At non ut offensa, ita etiam est quod Deus gratisicatur: nam si illius unius offensa multi mortui sunt: multo magis gratia Dei & donatio per gratiam, quæ est unius illius hominis Jesu Christi, in multos exundavit.

16 Neque ut illud quod intraii per unum qui peccavit, ita est beneficium; nam reatus quident

S 3

est ex una offensa ad condemnationem; quod autem gratificatur Deus, est ex multis offensis ad justificationem.

17 Etenim si per unam offenfam mors regnavit per unum, multo magis ii qui exundantiam illam gratiæ & doni justitiæ recipiunt, in vita regnabunt per unum Jesum Christum.

18 Nempe igitur, ficut per unam offensam reatus venit in omnes homines ad condemnationem, ita per unam justificationem beneficium redundavit in omnes homines

ad justificationem vitæ.

19 Sicut enim per contumaciam unius hominis peccatores constituti funt multi, ita per unius obedientiam justi constituentur multi.

20 Lex verò præterea introiit, ut amplificaretur offensa illa: sed ubi amplificatum est peccatum, ibi superabundavit gratia:

21 Ut quemadmodum regnaverat peccatum ad mortem, ita etiam gratia regnaret per justitiam ad

vitam aternam, per Jesum Chri-

CAP. VI.

Qualis redditur qui coaluit cum secundo Adamo, & in ejus mortem implantatus est.

QUID igitur dicemus? permanebimus in peccato, ut gratia auctior fiat?

- 2 Absit: qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in co?
- 3 An ignoratis, nos quotquot baptizati sumus in Christum Jesum, in mortem ejus esse baptizatos?
- 4 Consepulti sumus igitur ei per baptismum in mortem, ut sicut suscitatus est Christus ex mortuis in gloriam Patris, ita & nos nova vita ambulemus.

5 Nam si cum eo plantati coaluimus assimilatione mortis ejus, nimirum etiam resurrectionis assimilatione cum eo coalescemus:

6 Illud scientes, veterem illum nostrum hominem cum eo cruci-fixum esse, ut aboleatur corpus peccati, ne nos amplius serviamus peccato.

7 Etenim qui mortuus est, li-

beratus est à percato.

8 Quod fi commortui fumus Christo, credimus fore ut etiam ipfi convivamus:

9 Ut qui fciamus Christum fufcitatum ex mortuis, non amplins mori: mortem, inquam, ei non amplins dominari.

10 Nam quod mortuus est, peccato mortuus est semel: quod au-

tem vivit, vivit Deo.

11 Ita etiam vos colligite, vos tum mortuos esse peccato, tum verò vivere Deo per Christum Jesum Dominum nostrum.

12 Ne regnato igitur peccatum in mortali vestro corpore, ut auscultetis ei in cupiditatibus corpo-

TIS

13 Neque sistite membra vestra arma injustitize peccato: sed sistite vos Deo, ut ex mortuis vivos, & membra vestra arma justitize Deo.

14 Peccatum enim vobis non dominabitur: non enim estis sub lege, sed sub gratia.

15 Quid igitur? peccabimus, quòd non fimus sub lege, sed sub

gratia ? Abht.

16 An nescitis quòd cui fistitis vos servos ad obediendum, ejus servi estis cui auscultatis, sive peccati ad mortem, sive obediensiae ad justitiam?

17 Gratia autem babetor Deo, quòd fuistis quidem servi peccati, sed ex corde auscultassis ei forma

doctring

doctrinæ in quam eftis traditi.

18 Et liberati à peccato, fervi

facti eftis juftitiæ.

19 Hominum more loquor, propter infirmitatem carnis veftræ. Nempe, ficut stiffis membra vefira ferva impuritati & iniquitati, ad parrandam iniquitatem e ita none fistite membra vestra serva justitize ad fanctimoniam.

20 Quum enim fervi eratis pec-

cati, liberi eratis justitiæ.

21 Quem igitur fructum habebatis tunc ex iis de quibus nunc erubescitis? nam finis illorum mors eft.

22 Nunc verò liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum veitrum in fanctimeniam, finem autem vitam æternam.

23 Nam stipendia peccati mors : donum autem Dei est vita æterna in Christo Jesu Domino nostro.

CAP. VII.

Exemplo monstratur quomodo à lege liberemur : ejus erga nos usus, S mentis repugnantia cum lege membrorum declaratur.

Nignoratis, fratres (peritos enim legis alloquor) legem tantisper dominari homini, quoad

ipfe vixerit?

2 Nam viro subjecta mulier, viventi viro devincta est per legem: quod fi mortuus fuerit vir, liberata eft à lege viri.

3 Proinde, vivente viro, mæcha vocabitur, fi fiat alterius viri : fin autem mortuus fuerit vir ejus, libera est a lege illa, ut non fit mæcha, fi fiat alterius viri.

4 Itaque, fratres mei, vos quoque mortificati estis legi in corpore Christi; ut esletis alterius, ejus videlicet qui ex mortuis fuscitatus eft, ut fructum feramus Deo.

5 Quum enim effemus in carne,

istentes vigebant in membris nofiris, ad fructum ferendum morti.

6 Nunc autem liberati fumus à lege, mortuo eo in quo detinebamur, ut serviamus in novitate spiritus, ac non in vetustate literæ.

7 Quid ergo dicemus? Lex peccatum eft? Abfit. Imd peccatum non cognovi nifi per legem: nam iplam quoque cupiditatem non nofsem effe peccatum, nifi lex dixisset, Non concupifces.

8 Sed peccatum, occasione per illud præceptum fumpta, effecit in

me totam cupiditatem.

9 Nam absque lege peccatum quidem erat mortuum: ego verò vivus eram abique lege quondam : præcepti autem illius adventu peccatum quidem revixit, ego verò mortuus fum.

10 Et inventum eft illud præceptum quod erat ad vitam, mihi

cedere ad mortem.

11 Nam peccatum, occasione per illud præceptum fumpta, seduxit me, & per illud occidit.

12 Itaque lex ipfa quidem fancta, & præceptum illud fanctum,

ac justum, ac bonum.

13 Ergo qued bonum eft, mihi factum est mors? Abfit: imo peccatum mibi factum eft mors, ut manifestum fiat quod peccatum mihi per id quod bonum est efficiat mortem; id eft, ut peccatum fieret admodum peccans per illud præcep-

14 Scimus enim legem esse spiritualem: at ego carnalis fum, venditus ut subjicerer peccato.

15 Quod enim perpetro, non agnosco: non enim quod volo, hoc ago, sed quod odi, hoc facio.

16 Quod fi id facio quod nolo,

consentio legi quod bona sit.

17 Nune itaque non amplius affectus peccatorum per legem ex- ego id perpetro, fed peccarum

1m 1 us

4-

18.

us III li-US

m uins on

ec+ u.

VOS m e-

ım IN--00

tra Ai-08,

tiæ on ub

us, lub itis

jus ectiæ

eo, ti, nae næ

quod in me habitat id perpetrat.

18 Novi enim non habitare in me (id est, in carne mea) bonum: nam velle adest mihi, sed ut quod bonum est essiciam, non assequor.

volo: fed malum quod nolo, hoc

ago.

ego nolo, non amplius ego id perpetro, sed peccatum quod in me habitat id perpetrat.

21 Invenio igitur volenti mihi facere bonum hanc legem impositam esse, quòd mihi malum adjaceat.

22 Delector enim lege Dei quod

ad interiorem hominem :

23 Sed cerno aliam legem in membris meis belligerantem adversus legem mentis meæ, & captivum reddentem me legi peccati quæ est in membris meis.

24 Ærumnosus ego homo : quis me eripiet ex isto corpore mortis?

25 Gratias ago Deo per Jesum Christum Dominum nostrum. Nempe igitur ipse ego mente quidem servio legi Dei, carne verò legi peccati.

CAP. VIII.

Immunitas, spes, & considentia corum qui à lege membrorum liberati secundum legem mentis & spiritum vivunt.

Illa igitur nunc est condemnatio iis qui sunt in Christo Jesu, qui non secundum carnem ambulant, sed secundum Spiritum.

2 Nam lex Spiritus vitæ qui est in Christo Jesu liberavit me à lege

peccati & mortis.

3 Nam quæ legis erat impotentia, quum viribus effet destituta in carne, Deus suo ipsius filio misso in forma consimili carni peccato obnoxiæ, idque pro peccato, condemnavit peccatum in earne:

4 Ut jus illud legis compleatur

in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum Spiritum.

5 Nam qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt; qui verò sunt secundum Spiritum, quæ

Spiritus funt.

6 Nam quod sapit caro, mors est; quod autem sapit Spiritus,

vita & pax:

7 Quoniam quod sapit caro, inimicitia est adversus Deum: legi enim Dei non subjicitur; nam ne potest quidem.

8 Ergo qui in carne funt, Deo

placere non possunt.

9 Vos autem non estis in carne, sed in Spiritu, siquidem Spiritus Dei habitat in vobis: quòd siquis Spiritum Christi non habet, is non est ejus.

10 Porro si Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus autem vita

eft propter justitiam.

11 Sed si Spiritus ejus qui suscitavit Jesum ex mortuis habitat in vobis, is qui excitavit Christum ex mortuis, vivisicabit etiam mortalia corpora vestra per inhabitantem ipsius Spiritum in vobis.

12 Nempe igitur, fratres, debitores fumus non carni, ut fecundum carnem vivamus, sed Spiritui.

vixeritis, futurum est ut moriamini: sed si Spiritu actiones corporis mortificetis, vivetis.

14 Quotquot enim Spiritu Dei

aguntur, ii funt filii Dei.

15 Non enim accepistis spiritum servitutis rursum ad metum, sed accepistis Spiritum adoptionis per quem clamamus Abba, id est, Pater.

16 Et ipse Spiritus testatur unà cum spiritu nostro, nos esse filios

Det.

17 Quòd

fp

ex

fu

en

ce

1:6

no

lec

fan

ligh

mei

funi

8

2

ţì.

e

0

e,

15

is

a

A,

0-

ta

i-

in

ex

lia

m

bi-

n-

211-

m

ni-

oris

Dei

iri-

ım,

onis

eft,

unà

lios

uòd

17 Quòd fi filii, etiam hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi: si modo cum eo patimur, ut & cum eo glorisicemur.

18 Reor enim minime pares effe præfentis temporis perpeisiones, gloriæ in nobis revelandæ,

19 Etenim mundus hic conditus quafi exerto capite observans exspectat revelationem filiorum Dei.

20 Nam vanitati mundus hic confitus subjectus est, non sua sponte, sed propter cum qui subjecit eum isti vanitati:

21 Sub spe quod & ipse conditus mundus liberabitur ex servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.

22 Scimus enim totum mundum conditum una suspirare, & una parturire ad hoc usque tempus.

23 Neque verò ille folum, sed & ipsi qui primitias Spiritus habemus, nos ipsi, inquam, apud nosipsos suspiramus, adoptionem exspectantes, id est, redemptionem corporis nostri.

24 Nam spe servati sumus. Spes autem si cernatur, non est spes : quod enim quis cernit, cur speret?

25 Si verò quod non cernimus speramus, nempe per tolerantiam exspectamus.

26 Itidem autem & Spiritus una fublevat infirmitates nostras: quid enim oremus ut oportet, non novimus: fed ipse spiritus intercedit pro nobis suspiriis inenarrabilibus.

27 Qui verò scrutatur corda, novit quid sapiat Spiritus: quia secundum Deum intercedit pro sanctis,

28 Novimus autem, iis qui diligunt Deum omnia fimul adjumento effe ad bonum, iis widelicet qui ex præftituto ipfius vocati lent, 29 Nam quos præscivit, etiam prædestinavit conformandos imagini filii sui, ut is sit primogenitus inter multos fratres:

30 Quos verò prædeffinavit, eos etiam vocavit; & quos vocavit, eos etiam justificavit; quos autem justificavit, eos etiam glorificavit.

3. Quid igitur dicemus ad hæc? fi Deus pro nobis, quis contra nes?

32 Is quidem qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo non etiam cum eo nobis omnia gratificabitur?

33 Quis intentabit crimina adversus electos Dei? Deus is est qui justificat.

34 Quis est qui condemnet? Christus is est qui mortuus est, imò verò qui etiam suscitatus est; qui etiam est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

35 Quis nos separabit à charitate Christi? num afflictio, num angustia, num persecutio, num fames, num nuditas, num periculum, num gladius?

36 (Sicut scriptum est, Tui causa occidimur totum diem; reputati sumus velut oves destinatæ mactationi)

37 Imò in his omnibus ampliùs quàm victores sumus per eum qui dilexit nos.

38 Nam mihi persuasum est, neque mortem, neque vitam, neque angelos, neque principatus, neque potestates, neque præsentia, neque futura,

39 Neque sublimitatem, neque profunditatem, neque ullam rem aliam conditam posse nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro.

CAP. IX.

Filii carnis à filiis promissionis distinguuntur, & promissionis fundamentum unde petendum docetur.

V Eritatem dico per Christum, non mentior, attestante mihi simul conscientia mea per Spiritum Sanctum:

2 Magnam mihi triftitiam effe, & fine intermissione cruciatum cordi meo.

3 Optarim enim ego ipse anathema esse separatum à Christo, pro fratribus meis, cognatis, inquam, meis secundum carnem:

4 Qui funt Ifraelitæ: quorum est adoptio, & gloria, & pacta, & legis constitutio, & cultus, &

promissiones:

5 Quorum funt patres, & ex quibus eft Christus, quod ad carnem attinet, qui est supra omnes Deus benedictus in secula. Amen.

6 Fieri verd non potest ut exciderit sermo Dei: non enim omnes qui sunt ex patre Israele, sunt Israel;

7 Neque quia funt semen Abrahami, ideo omnes funt filii: sed in Isaaco vocabitur tibi semen.

8 Hoc eft, non qui filii carnis, ii filii Dei : sed qui funt filii promissionis reputantur in semine.

9 Promissionis enim sermo hic est, Hoc ipso tempore veniam, & erit Saræ filius.

to Neque bie folum, sed & Rebecca, quum ex uno concepisset, nempe ex Isaaco patre nostro, bæc

experta est.

11 Nondum enim natis pueris,
quum nihil fecissent boni vel mali,
ut præstitutum Dei quod est secundum ipsius electionem, id est, non
ex operibus, sed ex vocante, firmum maneret:

12 Dictum est ei, Major serviet minori.

13 Sicut scriptum est, Jacobum dilexi, Esavum autem odio habui.

14 Quid igitur dicemus? Num injustitia est apud Deum? Absit.

15 Nam Mofi dicit, Miserebor cujus misertus fuero, & commiserabor quem commiseratus fuero.

16 Nempe igitur electio non est ejus qui velit, neque ejus qui currat, sed ejus qui miseretur, nempe Dei.

17 Dicit enim Scriptura Pharaoni, Ad hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te potentiam meam, & ut annuncietur nomen meum in tota terra.

18 Itaque cujus vult miseretur,

quem autem vult indurat.

19 Dices ergo mihi, Quid adhuc succenset? nam ejus voluntati quis obstitit?

20 Imò verò, ô homo, tu quis es qui ex adverso responsas Deo? num dicet figmentum sictori, Cur me tale secisti?

21 Annon habet potestatem figulus in lutum ut ex eadem massa faciat aliud quidem vas ad decus, aliud verò ad dedecus?

22 Quid si verò volens oftendere iram, & notam facere potentiam suam, pertulit multa cum iræ co-hibitione vasa iræ, compacta ad interitum;

23 Et ut notas faceret divitias gloriæ suæ erga vasa misericordiæ, quæ præparavit ad gloriam?

ai

lu

ti

an

tes

fue

ad

qu

qu

24 Quos etiam vocavit, nimirum nos, non folum ex Judæis, verum etiam ex gentibus.

25 Ut etiam apud Ofeen dicit, Vocabo populum, qui meus non erat, populum meum, & eam, quæ dilecta non erat, dilectam.

26 Et erit, in loco ubi dictum fuerat eis, Non populus meus vos, illic vocabuntur filii viventis Dei-

27 Esaias autem clamat super Israel,

Ifrael, Etiam fi fuerit numerus filiorum Ifraelis ut arena maris, re-

liquite fervabuntur.

28 Rem enim conficiet & concidet cum justitia: quoniam rem concisam peraget Dominus in terra.

29 Et ficut priùs dixit Esaias, Nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis semen, facti sussemus ut Sodoma, & Gomorrhæ similes sacti fuissemus.

30 Quid igitur dicemus? nempe gentes quæ non sectabantur justitiam, apprehendisse justitiam, justitiam autem eam quæ est ex side;

31 Israelem verò consectando legem justitiæ, ad legem justitiæ

non pervenisse.

2

:,

n

r,

d-

ıti

115

3

UT

fi-

ffa

us,

ere

am

co-

ad

tias

iæ,

mi-

ve-

icit,

non

quæ

lum

vos,

Del.

uper

rael,

32 Quare? Quia non ex fide, sed velut ex operibus legis: impegerunt enim ad lapidem ad quem impingitur.

33 Quemadmodum scriptum est, Ecce, statuo in Sion lapidem ad quem impingetur, & petram offendiculi: & quisquis credit in eum, non pudesiet.

CAP. X.

Justicia sidei cum justicia legis consertur, cujus dicitur ad omnes promulgatio sacta.

Ratres, propensa quidem est voluntas cordis mei, & deprecatio ad Deum super Israel ad salutem.

2 Testor enim de ipsis eos zelum Dei habere, sed non ex notitia.

3 Nam ignorantes Dei justitiam, & propriam justitiam studentes constituere, justitize Dei non suerunt subjecti.

4 Nam finis legis eft Christus,

ad justitiam cuivis credenti.

5 Moses enim describit justitiam quæ est ex lege bis verbis, Quòd qui præstiterit ea, vivet per illa.

6 At quæ ex fide eft juftitia

ita dicit, Ne dixeris in corde tuo, Quis ascendet in cœlum? hoc est, Christum ex alto deducere:

7 Aut, Quis descendet in abysfum? hoc est, Christum ex mor-

tuis reducere,

8 Sed quid dicit? Prope te verbum est in ore tuo & in corde tuo. Hoc est verbum illud sidei quod prædicamus.

9 Nempe, si professus sueris ore tuo Dominum Jesum, & credideris in corde tuo quod Deus eum suscitavit ex mortuis, servaberis.

10 Nam corde creditur ad juflitiam, fit autem ore professio ad

falutem.

11 Dicit enim Scriptura, Quifquis credit in eum, non pudefiet.

Judæi vel Græci: nam idem est Dominus omnium, dives in quolvis à quibus invocatur.

13 Quisquis enim invocaverit

nomen Domini servabitur.

14 Quomodo igitur invocabunt eum, in quem non crediderint? quomodo autem credent ei de quo non audierint? quomodo autem audient abíque prædicante?

15 Quomodo autem prædicabunt nisi missi suerint? sicut scriptum est, Quam speciesi pedes evangelizantium pacem, evangeli-

zantium bona!

16 Sed non omnes aufcultarunt evangelio; Efaias enim dicit, Domine, quis credidit fermoni nostro?

17 Ergo fides ex auditu est, au-

ditus autem per verbum Dei.

18 Sed (inquam ego) an non audierunt? imo verò in omnem terram exivit fonus corum, & ad ultima orbis terrarum verba corum.

non cognovit Deum? Primus Mofes dicit, Ego ad æmulationem provocabo vos per gentem quæ non est gens; per gentem intelligentize expertem ad iram vos provocabo.

20 Esaias autem utitur audacia, dicitque, Inventus sum ab iis qui me non quærebant: manisestus factus sum iis qui de me non interrogabant.

21 Adversus Israelem autem dicit, Toto die expandi manus meas ad populum contumacem & contradicentem.

CAP. XI.

Judævrum rejectio quomodo intelligenda, & quem usum erga nos babere debeat.

UM igitur (inquam ego) abjecit Deus populum illum fuum? Absit: nam & ego Israelita sum, ex semine Abrahami, tribûs Benjamin.

2 Non abjecit Deus populum illum fuum quem præcognovit. An nescitis de Elia quid dicit Scriptura? quomodo interpellet Deum adversus Israelem, dicens,

3 Domine, prophetas tuos occiderunt, & altaria tua suffoderunt; & ego relictus sum solus, & petunt animam meam.

4 Sed quid dicit ei divinum refponsum? Feci ut remanserint mihi septem millia virorum qui non slexerunt genu imagini Baalis.

5 Ita igitur & hoc tempore refervatio secundum electionem gratuitam facta est.

6 Quòd si per gratiam, non jam ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia: sin ex operibus, jam non est gratia; alioquin opus jam non est opus.

7 Quid igitur? quod requirit Ifrael, hoc non est adeptus; sed electi assequuti sunt, reliqui verò occalluerant,

8 (Sicut scriptum est, Dedit eis Deus spiritum sogeris; oculos, ut non cernant, & aures ut non audiant) usque ad hodiernum diem.

9 Et David dicit, Fiat mensa corum in laqueum, & tendiculam, & offendiculum, & talionem ipsis.

10 Obtenebrentur oculi eorum, ut non cernant; & tergum eorum femper incurva.

impegerunt ut caderent? Absit: sed per eorum offensam salus obtigit gentibus, ut eos ad æmulationem provocaret.

12 Quòd fi corum offensa est opulentia mundi, & diminutio corum opulentia gentium; quanto magis plenitudo ipsorum?

13 Nam (quòd vobis dico gentibus, quatenus ego quidem fum apostolus gentium) ministerium meum illustro.

14 Ut experiar fi quo medo ad æmulationem provocem confanguineos meos, & fervem aliquos ex ipfis.

15 Nam si abjectio eorum est reconciliatio mundi, *quæ erit afsumptio, nisi vita ex mortuis?

16 Quòd si primitiæ sanctæ, fancta etiam massa: & si radix sancta est, etiam rami.

17 Quòd si nonnulli rami defracti sunt, tu verò quum esses oleaster, insitus es pro ipsis, & particeps radicis ac pinguedinis olez factus es;

18 Ne gloriare adversus ramos: quòd si gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te.

19 Dices igitur, defracti funt

20 Bene: per incredulitatem defracti funt, tu verò per fidem stas: ne effertor animo, sed metue:

21 Nam si Deus naturalibus ramis non pepercit, vide ne tibi quoque non parcat.

22 Vide igitur benignitatem ac

præcifam

9

91

PI

ca

ipi

inc

ter per

fue

dia

qua

illos

illor

infer

ejus

3 pien

præcisam seyeritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, præcisam severitatem: in te vero, benignitatem, fi permanferis in benignitate; alioquin & tu excideris,

23 Sed & illi, fi non permanferint in infidelitate, inferentur : potens enim est Deus rursum eos

inferere. pm) fully make

n

0)

:

1-

0-

fi.

0.

ito

ti-

m

ım

ad

an-

ex

eft

af-

fæ,

adix

de-

effes

par-

olex

nos:

icem

funt

n de-

ftas:

alibus

e tibi

em ac cifam

24 Etenim fi tu ex naturali exsectus es oleastro, & præter naturam infitus es in veram oleam : quanto magis ii qui naturales funt inferentur propriæ oleæ?

25 Nolim enim vos ignorare, fratres, mysterium hoc (ut ne sitis apud vos metiplos sapientes) obdurationem ex parte Ifraeli evenisse, tantisper dum plenitudo gentium

introierit,

26 Et ita totus Ifrael servabitur: ficut scriptum est, Veniet ex Sion ille liberator, & avertet impietates à Jacob. ide soom soonibe

27 Et hoc est illis à me pactum, quum abstulero peccata ipforum.

28 Itaque quod ad evangelium attinet, funt inimici propter vos: quod ad electionem autem, dilecti propter patres. SELBITA

20 Nam dona illa, & illa vocatio Dei ejulmodi funt, ut eorum

iplum penitere non posit.

30 Sicut enim & vos quondam inobedientes fuiftis Deo. nunc autem estis misericordiam consequuti per istorum contumaciam:

31 Sic & isti nunc inobedientes fuerunt, ut per vestram misericordiam & ipfi misericordiam confegame us ego inference

22 Conclusit enim Deus omnes illes in inobedientiam, ut omnium

illorum mifereretur.

23 O profundas divitias tum fapientiæ, tum cognitionis Dei! quam inscrutabilia sunt ejus judicia, & ejus viæ impervestigabiles!

34 Quis enim cognovit mentem Domini? aut quis ei fuit à confilio?

35 Aut quis prior dedit ei, & reddetur ei?

36 Nam ex eo, & per eum, & in ipsum sunt omnia: ipsi sit gloria in fecula. Amen.

CAP. XII.

Parænesis ad cultum Dei gratum, ad dilectionem mutuam, & inimicorum.

Dhortor igitur vos, fratres. per miserationes Dei, ut fiffatis corpora vestra hostiam vivam. fanctam, placentem Deo, rationalem illum cultum veffrum.

2 Et ne vos configurate seculo ifti: sed transformate vos per renovationem mentis vestræ, ad hoc ut probetis quæ fit voluntas Dei bona illa, placens ac perfecta.

3 Enimvero per gratiam quæ mihi data est, edico cuivis versanti inter vos, ne supra modum sapiat ultra quam oportet sapere: sed sapiat ad sobrietatem, prout cuique Deus partitus est mensuram fidei.

4 Quemadmodum enim in uno corpore membra multa habemus, membra verò omnia eandem non

habent actionem:

5 Ita multi unum corpus fumus in Christo, fingulatim autem alii aliorum membra.

6 Habentes autem diversa dona pro gratia quæ nobis data eft, five prophetiam, prophetemus pro proportione fidei:

7 Sive ministerium, versemur in ministrando: tum is qui docet, in

docendo;

8 Tum qui exhortatur, in exhortatione : qui distribuit, cum fimplicitate: qui præest, cum diligentia : qui miseretur, cum hilaritate.

o Charitas efto minime simulata. Estote abhorrentes à malo, agglutinati bono ja po pra-

10 Fraterna charitate alii ad alios amandos propenfi; honore alii aliis præeuntes ;

- 11 Studio minime ignavi ; fpiritu ferventes; Domino fervientes;

12 Spe gaudentes; in afflictione subsistentes; in oratione perdurantes ;

13 Ufibus fanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes.

14 Benedicite iis qui vos infectantur ; benedicite, inquam, & ne imprecamini,

15 Gaudete cum gaudentibus,

& flete cum flentibus ;

16 Itidem alii in alios affecti; non elate de vobisipsis sentientes, fed humilibus obsecundantes. Ne eftote prudentes apud vos metiplos.

17 Nemini malum pro malo viciffim reddentes: procurantes honefta in omnium hominum con-

18 Si fieri poteft, quantum in vobis est, cum omnibus hominibus

in pace viventes :

19 Non ipfi volmet ulciscentes, dilecti, sed date locum iræ: scriptum eft enim, Meum eft ulscisci : ego rependam, dicit Dominus.

20 Itaque fi esurit inimicus tuus, ciba enim : fi fitit, da ei potum; hoc enim fi feceris, carbones ignis coacervabis in caput ejus.

21 Ne vincitor à malo, sed

vince bono malum.

CAP.

Magistratui obedientia, & omni bomini officia dilectionis exbibenda. Mnis anima potestatibus supereminentibus subjecta esto; non enim est potestas nifi à Deo; & quæ sunt potestates, sunt à Deo ordinatæ.

2 Itaque quisquis obsistit potestati. Dei ordinationi obfistit : qui autem obfistunt, ipsi sibi condemna-

tionem auferent.

2 Nam magistratus non sunt metui bonis operibus, sed malis. Vis autem non metuere potestatem? quod bonum eft facito, & laudem ab ipfo obtinebis.

4 Dei enim minister est tuo bono. Quòd fi feceris quod malum eft, metue; non enim fruftra gladium gerit: nam Dei minister est, vindex ad iram ei qui quod malum

ent fecerit.

5 Quapropter necesse eft subjici. non folum propter iram, sed etiam propter conscientiam.

6 Propter hoc enim etiam tribu ta folvitis; fiquidem ministri Del funt in hoc ipfum incumbentes.

7 Reddite igitur omnibus quod debetis; cui tributum debetur, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timor, timorem; cui honor, honorem.

8 Nemini quicquam debete, nifi boc, ut alii alios diligatis : nam qui diligit alterum legem im-

plevit.

o Siquidem illud, Non mæchaberis, Non occides, Non furaberis, Non falfum testimonium dices, Non concupisces, & fi quod aliud est præceptum, in hoc fermone fummatim comprehenditur, nempe, Diliges proximum tuum ficut teipfum.

10 Charitas proximum non afficit malo; itaque charitas eft

completio legis.

11 Idque perspecta opportunitate, quod videlicet tempus jam fit noftri à fomno expergefiendi; nunc enim propius nos est salus, quam quum credidimus.

12 Nox processit, dies autem propinquat: abjiciamus igitur opera tenebrarum, & induamur habitu

qui luci conveniat.

13 Ut interdiu, composite ambulemus; non in comessationibus

1

I

8

8

V

n

n

fu

m

vi

do

& ebrietatibus, non cubilibus ac lasciviis, non lite & invidia:

14 Sed induimini Domino Jesu Christo, & carnis curam ne habete ad explendas cupiditates.

CAP. XIV.

Infirmos non offendendos: sed libertatem nostram ad ædificationem effe dirigendam.

E UM verò qui fide est infirmus affumite, non tamen ad altercationes disceptationum.

2 Alius quidem credit edi licere quidvis; alius autem fide infirmus edit olera.

3 Qui edit, non edentem ne pro nihilo habeto : & qui non edit, edentem ne condemnato; Deus enim eum adfumpfit.

4 Tu quis es qui condemnas alienum famulum? proprio Domino perstat aut cadit : stabilietur autem : potest enim Deus eum stabilire.

5 Alius quidem æstimat diem præ die; alius autem peræquè æstimat quemvis diem. Unusquisque in animo suo plene certus efto.

6 Qui curat diem, Domino curat; & qui non curat diem, Domino non curat. Qui edit, Domino edit; gratias enim agit Deo: & qui non edit, Domino non edit, & gratias agit Deo:

7 Nullus enim nostrům sibiipsi vivit, & nullus fibiipfi moritur.

8 Nam five vivimus, Domino vivimus; five morimur, Domino morimur; five igitur vivamus, five moriamur, Domini. lumus.

9 Ad hoc enim Christus & mortuus eft, & resurrexit, & revixit, ut & mortuis & viventibus dominetur.

10 Tu verò cur condemnas fra-

trem tuum? aut etiam tu cur pro nihilo habes fratrem tuum? Omnes enim uftemur apud tribunal Christi.

11 Scriptum eft enim, Vivo ego, dicit Dominus, certe mini fefe flectet omne genu, & omnis lingua palam agnoscet Deum.

12 Nempe ergo unusquisque nostrûm de seipso rationem reddet

13 Ne amplius igitur alii alios judicemus : fed hic potius adhibete judicium, ut ne fratri proponatis quidpiam ad quod impingat vel offendat.

14 Novi, & persuasum habeo per Dominum Jesum, nihil effe impurum per se : sed ei qui repetat aliquid effe impurum, id ei

impurum effe:

15 Verum fi propter escam frater tuus triftitia afficitur, non jam fecundum charitatem ambulas. Ne esca tua illum perdito pro quo Christus mortuus est.

16 Ne veitrum igitur bonum

blasphemator.

17 Non enim eft regnum Dei efca & potus, fed justitia, & pax, & gaudium per Spiritum Sauctum.

18 Nam qui per hæc servit Christo, placet Deo, & probatus eft hominibus.

19 Nempe igitur quæ ad pacem faciunt sectemur, & quæ ad mutuam ædificationem.

20 Ne cibi causa destrue opus Dei. Omnia quidem munda: sed malum est homini qui edens impingit.

21 Bonum eft non edere carnes, neque bibere vinum, neque quicquam facere, in quo frater tuus impingit, vel offenditur, vel infirmus eft.

22 Tu fidem habes: apud temetipfum habe in conspectu Dei. Beatus

int

lis. ta-80 bo-

um daeff, um

ici, am bu

Del uod tur, al;

nor, ete, tis : im-

haabediuod

fertur, num

afeft unin fit

idi;

alus, item pera bitu

amibus & Beatus qui non condemnat seipsum

in eo quod approbat.

23 Qui verò dubitat, fi ederit, condemnatus est, quoniam non edit ex fide; quicquid verò ex fide non est, peccatum est.

CAP. XV.

Exemplo Christi jubentur fortiores robur suum conferre ad confirmandos infirmos.

DEbemus antem nos, qui firmi fumus, infirmitates imbecilliorum portare, ac non indulgere nobis ipfis.

2 Itaque unusquisque nostrum proximo placeat in bonum, id eft,

ad ejus ædificationem.

3 Etenim Christus non placult fibiipsi; sed, sicut scriptum est, Convicia eorum qui conviciantur

tibi, inciderunt in me.

4 Nam quæ antè scripta sunt, ad nostram doctrinam antè scripta sunt; ut per tolerantiam & consolationem Scripturarum spem habeamus.

5 Deus autem auffor tolerantiæ & consolationis det vobis ut itidem alii in alios affecti sitis, secundum

Chriftum Jefum :

6 Ut concorditer uno ore glorificetis Deum ac Patrem Domini nostri Jesu Christi.

7 Propterea assumite alii alios, ficut & Christus assumpsit nos in

gloriam Dei.

3 Illud autem dico, Jesum Christum ministrum fuisse circumcisionis, pro Dei veritate, ut confirmaret promissiones patrum:

g Et ut gentes pro misericordia glorificent Deum; ficut scriptum est, Propterea celebrabo te inter gentes, & nomini tuo pfallam.

effote, gentes, cum populo ejus :

11 Et rurfum, Laudate Domi-

num, omnes gentes, & collaudate eum omnes populi.

12 Et rursum Esaias dicit, Erit radix Jesse, & qui exsurgat ad imperandum gentibus, in ipso gentes sperabunt.

13 Utinam verò Deus spei impleat vos omni gaudio & pace credendo, ut spe exundetis per virtu-

tem Spiritus Sancti.

14 Persuasum autem habeo & ipse ego de vobis, fratres mei, quòd ipsi per vos pleni sitis bonitate, impleti omni cognitione, & qui possitis etiam vos mutuò admonere.

15 Audaculè verò scripsi vobis, fratres, aliquatenus, veluti commonefaciens vos, propter gratiam quæ data est mihi à Deo.

16 Ad hoc ut sim minister Jesu Christi apud gentes, operans evangelio Dei, ut oblatio gentium siat accepta, sanctificata per Spiritum

Sanctum.

17 Habeo igitur quod glorier per Christum Jesum, in iis quæ ad

Deum pertinent.

18 Non enim sustinuerim quicquam loqui quod non effecerit Christus per me, adducendis ad obedientiam gentibus, verbis & factis,

19 Virtute fignorum ac prodigiorum, virtute Spiritûs Dei : adeò ut ab Hierofolyma & circumiacentibus regionibus, usque ad Illyricum impleverim prædicandi evangelii Christi munus.

20 Ita perro contendens evangelizare, non ubi nominatus esset Christus, ut ne super alienum sun-

damentum ædificarem ;

21 Sed ficut scriptum est, Quibus non est annunciatum de eo, videbunt; & qui non audierunt, intelligent.

22 Quapropter etiam sæpe inhibitus hibitus fum venire ad vos.

5.

ate

rit

ad

pfo

m-

re-

tu-

8

nei,

ni-

80

ad-

bis,

m-

am

efu

an-

fiat

um

rier

ad

nic-

erit

ad

odi-

ei :

cir-

que

edi-

an-

ffet

un-

ui-

eo.

nt,

in-

tus

&

23 Nune verò, quum non ampliùs habeam locum in his regionibus, fummum autem defiderium habeam veniendi ad vos à multis annis,

24 Quando proficiscar in Hispaniam, veniam ad vos: spero enim fore, ut istàc præteriens conspiciam vos, & à vobis deducar illuc; si tamen vestra consuetudine priùs ex parte expletus suero.

25 Nunc autem proficiscor Hierosolymam, ministrans sanctis.

26 Libuit enim Macedoniæ & Achaiæ conferre aliquid in pauperes fanctos qui funt Hierofolymis.

27 Libuit enim eis, inquam, & debitores eorum funt; nam fi fpiritualia ipforum bona gentibus communicata funt, debent etiam ipfæ in carnalibus eis ministerio suo adesse.

28 Hoc igitur ubi perfecero, & eis confignavero hunc fructum, abibo isthac in Hispaniam.

29 Scio verò me, quum veniam ad vos, cum plena benedictione evangelii Christi venturum.

30 Precor autem vos, fratres, per Dominum nostrum Jesum Christum, & per charitatem Spiritûs, ut mecum certetis vestris pro me apud Deum precibus;

31 Ut liberer à contumacibus in Judæa, utque ministerium hoc meum erga Hierusalem acceptum sit sanctis.

32 Ut cum gaudio veniam ad vos per voluntatem Dei, unaque vobifcum refociller.

33 Deus autem pacis fit cum omnibus vobis. Amen.

CAP. XVI.

Salutat complures, & monet ut caveant sibi à dissidiorum autroribus. Dommendo autem vobis Phæben fororem nostram, quæ est ministra ecclesiæ Cenchreensis;

2 Ut eam excipiatis in Domino convenienter sanctis, & adsitis ei, quacunque in re ipsi usus suerit vobis: nam hæc tum multis hospitium præbuit, tum mihi etiam ipsi.

3 Salutate Priscillam & Aquilam, adjutores meos in Christo Jesu.

4 (Qui pro anima mea suam ipsorum cervicem supposuerunt: quibus non ego solus gratias ago, sed etiam omnes ecclesiæ gentium)

5 Item ecclesiam quæ in domo eorum est. Salutate Epænetum mihi dilectum, primitias Achaiæ in Chr.sto.

6 Salutate Mariam, quæ multum laboravit erga nos.

7 Salutate Andronicum & Juniam, cognatos meos, & concaptivos meos, qui funt infignes inter apostolos, qui etiam ante me fuerunt in Christo.

8 Salutate Ampliam dilectum mihi in Domino:

9 Salutate Urbanum, adjutorem nostrum, in Christo, & Stachyn mihi dilectum.

10 Salutate Apellem, probatum in Christo: salutate eos qui sunt ex Aristobuli familiaribus.

11 Salutate Herodionem cognatum meum: falutate eos-qui funt ex Narcissi familiaribus, eos, inquam, qui sunt in Domino.

12 Salutate Tryphænam & Tryphosam, quæ laborant in Domino; salutate Persida mibi dilectam, quæ multum laboravit in Domino.

13 Salutate Rusum selectum in Domino, & matrem ejus ac meam.

14 Salutate Afyncritum, Phle-T 3 gontem

gontem, Hermam, Patrobum, Hermem, & qui cum iis sunt fratres.

15 Salutate Philologum, & Juliam, Nereum, & fororem ejus, & Olympam, & qui cum iis funt omnes fanctos.

16 Salutate alii alios ofculo Salutant fancto. vos ecclesiæ

Christi.

17 Precor autem vos, fratres, ut observetis dissidiorum & offendiculorum auctores, contra do-Arinam quam vos didiciftis ; & declinetis ab eis.

18 Nam qui ejusmodi sunt, Dom'no nostro Jesu Christo non servunt, sed suo ventri : & per blandiloquentiam & affentationem corda boninum minime malorum leducunt.

19 Vestra enim obedientia ad omnes pervenit. Gaudeo igitur quod ad vos attinet : fed volo vos fapientes quidem effe in rebus bonis, fimplices verò in malis.

20 Porro Deus pacis conteret Satanam sub pedes veftros cità. Gratia Domini nostri Jesu Christi

fit vobiscum. Amen.

21 Salutat vos Timotheus adjutor meus, & Lucius, & Jason & Sofipater, cognati mei.

22 Saluto vos in Domino ego Tertius; qui descripsi epistolam.

23 Salutat vos Gaius hospes meus & ecclesiæ totius ;_falutat vos Erastus procurator urbis, & Quartus frater.

24 Gratia Domini nostri Jesu Christi sit cum omnibus vobis.

Amen.

25 Ei verò qui potest vos stabilire, secundum evangelium meum & præconium Jesu Christi, ex revelatione mysterii quod a temporibus fecularibus tacitum fuit;

26 Nunc verò factum est manifestum, & per Scripturas propheticas, ex imperio æterni Dei, ad obedientiam fidei, omnibus gentibus notificatum;

27 Soli, inquam, sapienti Deo gloria per Jeium Christum in fe-

cula. Amen.

Ad Romanos scripta fuit Corintho, per Phæben ministram Cenchreenfis ecclefiæ.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD CORINTHIOS I.

C A P. I.

Ad dishdia reprimenda, animos à mundi supientia ad crucem Chrifli revocat.

Aulus vocatione apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, & Softhenes frater,

2 Ecclefiæ Dei quæ eft Corinthi, fanet ficatis in Chrifto Jefu, vocatis fanclis, cum omnibus qui invocant nomen Domini noftri

Jesu Christi, quovis loco, Domini, inquam, tum ipforum, tum noftn;

3 Gratia vobis & pax à Deo Patre noftro, & Domino Jesu Christo.

4 Gratias ago Deo meo semper de vobis, ob gratiam Dei quæ data est vobis in Christo Jesu:

5 Quòd in omnibus ditati fitis in ipfo, omni loquendi facultate, omnique cognitione; 6 Prout

ad-

6.

fon ego

n. pes tat

80 efu bis.

taneex po-

nahead ati-

)eo fe-

inam

ni, n;)eo elu

per ata

tis te,

ut

A

6 Prout testimonium Christi confirmatum fuit in vobis.

7 Adeò ut nulla dono deficiamini, exspectantes dum reveletur Dominus noster Jesus Christus.

8 Qui Deus etiam confirmabit vos usque ad finem inculpatos, in diem Domini noftri Jesu Christi.

g Fidelis eft Deus, per quem vocati estis in communionem filii ipfius Jesu Christi Domini nostri.

10 Precor autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idem loquamini omnes, & non fint inter vos diffidia, fed fitis impacti eadem mente, & eadem fententia.

11 Declaratum est enim mihi de vobis, fratres mei, à domesticis Chloes, quod lites fint inter vos.

12 Hoc autem dico, fingulos vestrûm dicere, Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollô, ego verò Cephæ, at ego Christi.

13 Num dispertitus est Christus? num l'aulus crucifixus est pro vobis? aut in nomen Pauli baptizati

14 Gratias ago Deo meo, quòd neminem vestrum baptizaverim, nifi Crifpum & Gaium:

15 Ut nequis dicat me in meum

nomen baptizafle.

16 Baptizavi autem etiam Stephanæ familiam : cæterům haud icio num quem alium baptizave-

17 Non enim misit me Christus ut baptizarem, sed ut evangelizarem; non tamen cum dicendi peritia, ne inanis reddatur crux

18 Nam sermo ille de cruce iis quidem qui pereunt stultitia est; iis autem qui servantur, id eft, nobis, potentia Dei est.

19 Scriptum eft enim, Abolebo sapientiam sapientum, & intelligentiam intelligentium tollam è

20 Ubi sapiens? ubi Scriba? ubi disquisitor seculi istius? nonne infatuavit Deus sapientiam mundi hujus ?

21 Nam postquam in Dei sapientia mundus non cognovit Deum per istam sapientiam, libuit Deo per stultitiam prædicationis servare credentes.

22 Quandoquidem & Judæi fignum petunt, & Græci fapientiam quærunt,

23 Nos autem prædicamusChristum crucifixum, Judæis quidem offendiculum, Græcis verò stultitiam:

24 Ipfis autem vocatis, tum Judæis, tum Græcis, Christum Dei potentiam ac Dei sapientiam.

25 Nam stultitia Dei sapientior. est quam homines; & infirmitas Dei validior est quam homines.

26 Cernitis enim vocationem vestram, fratres; vos videlicet non esse multos sapientes secundum carnem, non multos potentes, non multos nobiles.

Verum quæ stulta sunt mundo, elegit Deus, ut pudefaciat sapientes; & quæ sunt infirma mundi, elegit Deus, ut pudefaciat valida ;

28 Et quæ ignobilia sunt in mundo, & pro nihilo habita, elegit Deus; & ea quæ non funt, ut ea quæ funt aboleat.

29 Ut ne glorietur ulla caro in. ejus conspectu.

30 Sed ex ipso vos estis in Christo Jesu, qui factus est nobis sapientia à Deo; justitiaque, & sanctificatio, & redemptio.

31 Ut fiat ficut scriptum eft, Qui gloriatur, in Domino gloriator, a menimed arion a

CAP.

CAP. II.

Mysteria Christi crucifixi non sermonis elegantia, sed spiritus evidentia prædicari, quia non animalibus, sed spiritualibus susceptibilia.

E GO igitur quum venirem ad vos, fratres, veni non cum eminentia orationis aut fapientia, annuncians vobis testimonium Dei.

2 Non enim statui quicquam scire inter vos, nisi Jesum Christum, eumque crucifixum.

3 Sed fui ego cum infirmitate, & timore, ac tremore multo apud

VOS.

4 Neque oratio mea & præconium meum versatum est in persuasoriis humanæ sapientiæ verbis, sed in demonstratione spirituali & potente.

5 Ne fides vestra confistat in fapientia hominum, sed in potentia

Dei.

6 Sapientiam verò loquimur inter adultos; fapientiam autem non feculi hujus, neque principum feculi hujus qui abolentur;

7 Sed loquimur fapientiam Dei latentem in mysterio, id est, occultam illam quam præfinierat Deus ante secula ad gloriam nostram;

8 Quam nemo principum feculi hujus cognovit; nam fi cognoviffent, nequaquam Dominum gloriæ crucifixissent.

9 Sed pradicamus, ficut scriptum est, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in mentem hominis venerunt, quæ paravit Deus iis à quibus ipse diligitur.

per Spiritum fuum: Spiritus enim omnia ferutatur, etiam profundi-

tates Dei.

11 Quis enim hominum novit

hominis qui est in eo? ita etiam, ea quæ sunt Dei, nemo novit nisi Spiritus Dei.

12 Nos verò non spiritum mundi accepimus, sed Spiritum qui est ex Deo; ut sciamus quæ Deus est

nobis gratificatus:

13 Quæ etiam loquimur, non fermonibus quos docet humana fapientia, fed quos docet Spiritus Sanctus, fpiritualia cum iis quæ fpiritualia funt conferentes.

14 Animalis autem homo non est capax eorum quæ sunt Spiritûs Dei; sunt enim ei stultitia, nec potest ea cognoscere, quia spiritualiter dijudicantur.

15 At spiritualis dijudicat quidem omnia, ipse verò à nemine

dijudicatur.

16 Quis enim novit mentem Domini, qui instructurus sit eum? nos autem mentem Christi habemus.

CAP. III.

Gloriantes in ministris remittuntur ad Christum totius ædiscii fundamentum; cui superædiscanda non bumana & carnalia, sed quæ probam doctrinam sustinere possint.

E GO porro, fratres, non potui loqui vobis ut spiritualibus, sed loquitus sum ut carnalibus, id eft, ut infantibus in Christo.

2 Lactis potu vos alui, & non esca: nondum enim poteratis id ferre; imo ne nunc quidem adhuc

poteffis.

3 Nam adhuc carnales estis : quum enim inter vos fint invidia, & contentio, & dissidia, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis?

4 Etenim quum dicit aliquis, Ego quidem fum Pauli, alter verò, Ego fum Apollò; nonne carnales

eftis ?

tiam, it nifi munui eft

, 3.

us eft

, non na fairitus quæ

o non iritûs , nec ritua-

quiemine entem

um ? ha-

untur funcanda dquæ offint. potui libus, is, id

non . 113 14 dhuc effis :

vidia. e carinem

iquis, verò. nales

18 Nullus seipsum seducat ; fi Quis

5 Quis igitur est Paulus, quis autem Apollos, nisi ministri per quos credidiftis, & ut cuique Dominus dedit?

6 Ego plantavi, Apollos rigavit; fed Deus dedit crescendi vim.

7 Itaque neque is qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed Deus, qui dat crescendi vim.

8 Is verò qui plantat & is qui rigat unum funt: unufquifque verò fuam mercedem accipiet fecundum fuum laborem.

9 Etenim Dei fumus adminifiri : Dei arvum, Dei ædificium eftis.

10 Secundum gratiam Dei quæ data est mihi, ut peritus architectus fundamentum statui: alius autem superædificat. Porro quisque videat quomodo superædificet.

11 Nam fundamentum aliud nemo potest statuere præter id quod positum est, quod est Jesus Christus.

12 Quòd fi quis superædificet fuper fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiofos, ligna, fænum, stipulam :

13 Cujusque opus manifestum fiet : dies enim id declarabit : nam per ignem revelabitur; & cujusque opus quale fit, ignis probabit.

14 Si cujus opus manserit quod superædificaverit, mercedem accipiet.

15 Si cujus opus exustum fuerit, damnum faciet; ipse verò servabitur; ita tamen ut per ignem.

16 An nescitis vos esse templum Dei, & Spiritum Dei habitare in vobis?

17 Si quis templum Dei violat. hunc perdet Deus: nam templum Dei sanctum est, quod estis vos.

fiat fapiens. 19 Sapientia enim mundi hujus stultitia eft apud Deum : scriptum

quis fibi videtur effe fapiens inter

vos in hoc feculo, stultus fiat, ut

est enim, Capit sapientes in versutia iplorum:

20 Et rurfum, Dominus novit disceptationes sapientum esse va-

21 Itaque nullus glorietur in hominibus: omnia namque veftra

22 Et Paulus, & Apollos, & Cephas, & mundus, & vita, & mors, & præsentia, & futura ; omnia, inquam, veffra funt:

23 Vos autem Christi; Christus

verò Dei.

CAP. IV.

Imago fidelis dispensatoris in Paulo, cujus exemplum imitandum proponitur.

'IC de nobis reputet homo ut de ministris Christi, & dispensatoribus mysteriorum Dei.

2 Quod reliquum est autem, illud requiritur in dispensatoribus, ut quis fidus inveniatur.

3 Mihi verò pro minimo est. quod à vobis dijudicer, aut ab humano judicio; imò nec ipfe me dijudico.

4 Nullius enim rei mihi conscius fum: sed non per hoc justificatus sum; Dominus autem is est

qui me dijudicat. 5 Proinde ne ante præstitutum tempus quicquam judicate, id eft, usquedum venerit Dominus, qui & illustraturus est res tenebris occultatas, & manifesta faciet confilia cordium: ac tunc laus erit unicuique à Deo.

6 Hæc autem, fratres, figura quâdam transtuli ad meipsum & Apollo, propter vos; ut in nobis

discatis supra id quod scriptum est non sapere; ut ne alius pro alio instemini adversus alium.

7 Quis enim te ab aliis discernit? quid autem habes quod non receperis? quòd si etiam accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?

8 Jam saturati estis, jam ditati estis, absque nobis regnum adepti estis; atque utinam sane regnum adepti sitis, ut & nos vobis con-

regnemus.

9 Deus enim, puto, nos ultimos apostolos spectandos proposuit, ut morti addictos: nam spectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus.

10 Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo; nos infirmi, vos autem validi; vos gloriofi, nos ignominiosi.

11 Ad hoc usque tempus & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, & in-

recertis fedibus erramus.

12 Et laboramus, operantes
propriis manibus; conviciis affecti

benè precamur: fi qui nos perfe-

quantur, fufferimus.

13 Infamati precamur; tanquam purgamenta mundi facti fumus, & tanquam omnium ramentum nunc ufque.

14 Non, ut vos pudore suffundam, hæc scribo, sed ut filios meos

dilectos admoneo.

15 Nam etfi decem millia pædagogorum habeatis in Christo, at non multos patres babetis: in Christo enim Jesu per evangelium ego vos genui.

16 Precor vos igitur, imitatores

mei eftote.

17 Propterea misi vobis Timotheum, qui est filius meus dilectus & sidelis in Domino, qui vobis in memoriam revocabit quæ sint viæ meæ in Christo, sieut ubique in omnibus ecclesiis doceo.

18 Cæterùm perinde quasi ego non sim venturus ad vos, instati

funt quidam.

19 Sed veniam citò ad vos, fi Dominus voluerit, & cognoscam non verba istorum inflatorum, sed spiritualem potentiam.

20 Non enim in verbis fitum

potentia.

21 Quid vultis? cum virga veniam ad vos, an cum charitate, & spiritu lenitatis?

CAP. V.

Incestuosum jubet excommunicari & fine fermento vitiorum pascha celebrari.

Mnino auditur esse inter vos scortatio, & ejusmodi scortatio quæ ne inter gentes quidem nominatur, adeò ut quis uxorem patris habeat.

2 Et vos inflati estis, ac non potius luxistis, ut tolleretur è medio vestri qui facinus hoc pa-

travit.

3 Enimyero ego ut absens corpore, præsens autem spiritu, jam ut præsens judicavi, ut is, qui hoe ita perpetravit,

4 Vobis & meo spiritu in nomine Domini nostri Jesu Christi congregatis, cum potestate Domini

noftri Jesu Christi;

5 Ejusmodi, inquam, homo tradatur Satanæ ad exitium carnis, ut spiritus salvus sit die illo Domini Jesu.

6 Non est bona gloriatio vestra; an nescitis paululo fermenti totam

massam fermentari?

7 Expurgate igitur vetus fermentum, ut sitis nova massa, sicut estis fermenti expertes; etenim pascha nostrum pro nobis sacrificatum est, nempe Christus.

8 Itaque

i ego iflati

5.

s, fi fcam , fed

fitum

iritūs a vee, &

ri & a ce=

fcoridem orem

non tur è oc pa-

jam ii hoe

n nochristi omini

eftra;

fer-, ficut etenim crifica-

Itaque

5 Ad pudorem vobis incutiendum loquor. Itane non est inter

8 Itaque festum agitemus, non fermento veteri, nec fermento maditiæ & nequitiæ; sed non fermentatis panibus finceritatis & veritatis.

9 Scripsi vobis in epistola, ne commisceamini cum scortatoribus.

to At non omnino cum scortatoribus mundi hujus, aut avaris, aut rapacibus, aut idololatris; alioquin debetis scilicet è mundo exire.

r I Nunc autem scripsi vobis, ne commisceamini, id est, si quis, quum frater nominetur, sit scortator, aut alieni avidus, aut idololatra, aut conviciator, aut ebriosus, aut rapax, cum ejusmodi, inquam, ne edatis quidem.

12 Quid enim meâ interest etiam de extraneis judicare? nonne de iis qui intus sunt vos judicatis?

13 De extraneis verò Deus judicat. Tollite igitur istum improbum ex vobis ipsis.

CAP. VI.

Contentiones forenses, & templi spiritualis profanationes redarguuntur.

Suffinet aliquis vestrum, negotium habens adversus alterum, judicio experiri sub injustis, ac non sub fanctis?

2 An ignoratis fanctos mundum judicaturos? quòd fi per vos judicabitur mundus, indigni effis minimis judiciis?

3 An ignoratis fore ut angelos judicemus? nedum ut quæ ad hujus vitæ usum pertinent non judicemus?

4 Itaque si judicia habeatis de iis quæ ad hujus vitæ usum pertinent, eos qui nullo loco habentur in ecclesia, eos, inquam, in subselliis collocate.

vos sapiens, ne unus quidem, qui possit decernere inter fratres suos?

6 Sed frater cum fratre judicio experitur, idque sub infidelibus.

7 Jam igitur omnino defectus in vobis est, quòd judicia habeatis inter vosmetipsos: quare non potiùs injuriam patimini? cur non potiùs damnum accipitis?

8 At vos injuria afficitis, &

fraudatis, idque fratres.

9 An ignoratis injustos non esse Dei hæreditatem possessives? Ne errate; neque scortatores, neque idololatræ, neque mæchi, neque molles, neque qui concumbunt cum masculis,

10 Neque fures, neque avari, neque ebriofi, neque conviciatores, neque rapaces, regni Dei hæredi-

tatem possidebunt.

abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in nomine Domini Jesu, & per spiritum Dei nostri.

12 Omnia mihi licent; at non omnia conducunt; omnia mihi licent, at ego non redigar sub ullius

rei potestatem.

13 Escæ ventri destinatæ sunt, & venter escis. Deus autem & hunc & eas abolebit. Corpus verò non scortationi, sed Domino, & Dominus corpori.

14 Deus autem & Dominum fuscitavit, & nos suscitabit poten-

tia fua.

15 An ignoratis corpora vestra esse membra Christi? Num igitur sublata membra Christi faciam scorti membra? Absit.

16 An ignoratis eum qui agglutinatur scorto, unum esse corpus cum scorto! Erunt enim, inquit, qui duo erant, caro una.

mino, unus cum eo spiritus est.

18 Fugite

18 Fugite scortationem. Omne peccatum quod fecerit homo, extra corpus est; sed qui scortatur, in proprium corpus peccat.

19 An ignoratis corpus vestrum esse templum Spiritûs Sancti, qui est in vobis, quem habetis à Deo,

neque vos effe veftri juris ?

20 Nam empti estis pretio: glorificate igitur Deum in corpore vestro, & in spiritu vestro, quæ sunt Dei.

CAP. VII.

Quæstiis Corintbiorum de conjugio, de vocatione temporali, & virginitate, respondetur.

Æterùm de quibus mihi scripsistis, bonum fuerit viro mu-

lierem non attingere.

2 Sed propter scortationes suam quisque uxorem habeto, & proprium quæque virum habeto.

3 Uxori vir debi tam benevolentiam reddito; fimiliter autem &

uxor viro.

- 4 Uxor proprium corpus non habet in potestate, sed vir: similiter autem & vir proprium corpus non habet in potestate, sed uxor.
- 5 Ne fraudate alter alterum, nifi fiquid ex confensu ad tempus, ut vacetis jejunio & precibus : & rursum simul convenite, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.

6 Hoc autem dico ex concessi-

one, non ex imperio.

- 7 Nam velim omnes homines esse ut & ipse sum: sed unusquisque proprium donum habet ex Deo: alius quidem ita, alius autem ita.
- 8 Dico autem cœlibibus & viduis, bonum eis, si sic manserint ut & ego maneo.

9 Quod fi se non continent,

matrimonium contrahant: nam melius est matrimonium contrahere, quàm uri.

10 lis autem qui matrimonio juncti funt mando, non ego, fed Dominus, Uxor à viro ne fefe

separato.

cœlebs, aut viro reconciliator; & vir uxorem ne dimittito.

- non Dominus, Si quis uxorem habeat infidelem, quæ consentiat ad habitandum cum eo, ne eam dimittito.
- 13 Et uxor quæ habet virum infidelem, qui confentiat ad habitandum cum ea, ne eum dimittito.
- 14 Maritus enim infidelis fanchificatus est in uxore, & uxor infidelis fanctificata est in viro: alioqui certè liberi vestri impuriessent; nunc autem fancti sunt.
- 15 At si infidelis sesse separat, separatus esto: non est servituti subjectus frater aut soror in hujus-modi rebus: sed ad pacem vocavit nos Deus.
- 16 Ecquid enim nosti, uxor, an virum sis servatura? aut ecquid nosti, vir, an uxorem sis servaturus?
- 17 Sed ut unicuique donum partitus est Deus, ut unumquemque vocavit Dominus, ita ambulet, & ita in ecclesiis omnibus consti-
- 18 Circumcifus aliquis vocatus u est? ne attrahat præputium: in h præputio aliquis vocatus est? ne circumcidatur.

19 Circumcifio nihil est, & li præputium nihil est, sed observa- qu

tio præceptorum Dei.

20 Unusquisque, in qua vocatione vocatus fuit, in ea maneat.

21 Servus vocatus es? ne fit tibi

nam ntra-

nonio , fed fefe

aneat r; &

dico, corem entiat eam

virum d han di-

s fanor in-: alioffent;

parat, rvituti hujuf-

uxor,

m par- tes; emque 30

ne fit tibi fieri, potius eo utere. 22 Etenim qui in Domino vocatus est servus, libertus Domini

tibi curæ : fed fi potes etiam liber

eft : fimiliter & qui liber vocatus eft, servus eft Chrifti.

23 Pretio empti estis; ne estote fervi hominum.

24 Unufquifque in quo vocatus fuit, fratres, in hoc maneat apud

25 De virginibus autem imperium Domini non habeo: fed fententiam in bac re meam dico, ut cui Dominus per mifericordiam dederit fidum effe.

26 Existimo igitur hoc bonum esse propter instantem necessitatem; bonum, inquam, esie homini ita effe.

27 Alligatus es uxori? ne euære diffolutionem : folutus es ab uxore? ne quære uxorem.

28 Quod fi etiam duxeris uxorem, non peccasti: & fi nupferit virgo, non peccavit; fed afflictionem in carne habituri funt qui ocavit funt hujusmodi. Ego verò vobis parco.

29 Hoc autem aio, fratres, ecquid quoniam opportunum tempus est ervatu- angustum in posterum; ut & qui habent uxores, fint ut non haben-

30 Et qui fient, ut non flentes; nbulet, & qui gaudent, ut non gaudentes; consti- & qui emunt, ut non obtinentes;

3r Et qui utentur hoc mundo, vocatus ut non abutentes: præterit enim um: in habitus hujus mundi.

ft? ne 32 Velim autem vos absque solicitudine esse. Qui cœlebs est, soeft, & licitus eft de iis quæ funt Domini, bserva- quomodo placiturus sit Domino.

33 At qui duxit uxorem, folicia voca- tus est de iis quæ sunt mundi, neat. quomodo placiturus sit uxori.

34 Diferetæ funt, ea quæ eft

uxor & ea quæ est virgo: quæ est cœlebs, solicita est de iis quæ funt Domini, ut fit fancta cum corpore tum spiritu; quæ verò nupta est, solicita est de iis quæ sunt mundi, quomodo placitura fit viro.

35 Hoc autem dico vestro commodo; non ut laqueum vobis injiciam, sed ut decenter & apte adhærescatis Domino, absque ulla

distractione.

36 Cæterum fi quis fefe exiftimat indecorum in virginem suame committere, si florem ætatis excedat, & ita debet fieri; quod vult faciat, non peccat; jungantur matrimonio.

37 Qui verò stabilis perstat in corde, nec adigitur necessitate, fed in potestate habet propriam voluntatem, & hoc decrevit in corde fuo ut fervet fuam virginem; benè facit.

38 Itaque qui dat nuptum, bene facit : qui verò non dat nup-

tum, melius facit.

39 Uxor alligata est lege quamdiu vivit vir ipfius : quòd fi cbdormierit vir ipfius, libera est ad cui velit nubendum; tantum in Domino.

40 Sed beatior est, si ita maneat, secundum meam sententiam : videor autem mibi & ego Spiritum Dei habere.

CAP. VIII.

Cognitionem charitate frænandam docetur.

Æterum de iis quæ idolis immolantur, scimus nos omnes cognitione esse præditos. Cognitio inflat, charitas verò ædificat.

2 Quod fi quis fibi videtur aliquid scire, nondum quidquam novit, ficut oportet nosse.

3 Sed fi quis diligit Deum, hie cognitus fuit ab eo.

4 De

4 De efu igitur corum quæ idolis immolantur, feimus idolum nihil effe in mundo, & nullum effe Deum alium nifi unum.

Ram etiamfi fint qui dicantur dii, & in cælo, & in terra (ficut funt dii multi, & domini multi)

6 Nobis tamen unus eft Deus, Pater ille à quo omnia, & nos in ipfo; & unus Dominus Jefus Christus, per quem omnia, & nos

per ipfum.

7 Sed non in omnibus est ea cognitio: nonnulli enim cum conscientia idoli usque ad hoc tempus, ut idolis immolatum edunt ; & conscientia eorum, infirma quum fit, inquinatur.

8 Cæterum esca nos non commendat Deo: neque enim fi edamus, amplius habemus; neque fi non edamus, minus habemus.

9 Sed videte ne quo modo facultas illa vestra impingendi causa ht infirmis.

10 Etenim si quis viderit te illa cognitione præditum in idoleio accumbere, nonne conscientia ipfius qui infirmus eft, instructur ad edendum ea quæ funt idolis mactata ?

11 Et tua ista cognitione frater infirmus, propter quem Christus

est mortuus, peribit?

12 Ita autem peccantes in fratres, & vulnerantes ipforum conscientiam infirmam, in Christum peccatis.

13 Quapropter, fi esca offendiculo est fratri meo, non edam carnes in æternum, ne sim offendi-

cule fratri meo.

CAP. IX.

Spoffoli exemplum, quomodo libertas per charitatem fit coercenda, & cerpus domandum ed cursum tutius absolvendum.

Onne fum apostolus? nonne fum liber? nonne Jesum Christum Dominum illum nofirum vidi? nonne opus meum vos effis in Domino?

2 Si aliis non fum apostolus, at certe vobis fum; nam figillum apostolatus mei vos estis in Domi-

3 Mea defensio apud eos qui in me inquirunt, hæceft,

4 Annon habemus potestatem

edendi ac bibendi?

5 Annon habemus facultatem fororem uxorem circumducendi, ut & reliqui apostoli, & fratres Domini, & Cephas?

6 An folus ego & Barnabas non habemus facultatem non ope-

randi?

7 Quis militat propriis stipendiis unquam ? quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? aut quis pascit gregem, & de lacte gregis non edit ?

8 Num fecundum hominem hæc dico? nonne etiam lex hæc dicit?

- 9 Nam in Mosis lege scriptum eft, Non obligabis os bovi trituranti. Num boves curæ Deo ?
- 10 An bee propter nos omnino dicit? propter nos enim boc scriptum eft; nam fub fpe debet is qui arat, arare; & qui triturat sub spe, spei suæ particeps effe.

11 Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si nos veftra carnalia messuerimus?

12 Si alii fui in vos juris participes funt, an non potius nos! atqui non usi sumus jure isto : sed omnia tegimus, ne interrumpamus evangelium Christi.

13 An nescitis eos qui sacris operantur, ea quæ ex sacrario sunt edere; & qui altari affident, cum

altari participare?

nonne

Jesum nonono-

lus, at gillum Domi-

qui in

ltatem

ucendi, fratres arnabas

on ope-

ipendiis am, & ut quis e gregis

em hæc c dicit ? criptum vi tritue funt

omnino
boc fcriet is qui
rat fub
ialia fe-

is fi nos
is ?
is partiis nos?
ito: fed
rrumpa-

i facrit ario funt nt, cum 14. Ita etiam Dominus conflituit ils qui evangelium annunciant, ut ex evangelio vivant.

15 Ego tamen nullo istorum fum usus. Neque verò bæc scripsi, ut ita siat in me : nam bonum est mihi mori potiùs, quàm ut gloriationem meam aliquis inanem reddat.

16 Etenim si evangelizem, non est quod glorier; necessitas enim mihi incumbit; væ autem mihi est nisi evangelizem.

17 Nam si volens hoc faciam, mercedem habeo; sin invitus, dispensatio credita est mihi.

18 Quæ igitur mihi est merces? ut quum evangelizem, gratuitum constituam evangelium Christi, ut me abutar facultate mea in evan-

19 Nam quamvis liber fim ab omnibus, omnibus meipfum feryum feci, ut plures lucrifacerem.

20 Et factus sum Judæis ut Judæus, ut Judæos lucrifacerem; iis qui sub lege sunt, ut si essem sub lege, ut eos qui sub lege sunt lucrifacerem.

21 Exlegibus ut exlex (non tamen exlex Deo, sed sublex Christo) ut lucrifacerem exleges.

22 Factus fum infirmis ut infirmus, ut infirmos lucrifacerem : omnibus factus fum omnia, ut omnino aliquos fervarem.

23 Hoc autem facio proptere evangelium, ut una particeps ejus fiam.

24 An ignoratis, eos qui in stadio currunt, omnes quidem currere, sed unum accipere præmium? Sic currite ut comprehendatis.

25 Porro quisquis certat, in omnibus est continens. Illi quidem itaque, ut corruptibilem coronam accipiant, funt continentes; nos autem, ut incorruptam.

26 Ego igitur ita curro, ut non in incertum: ita pugilem ago, ut non aërem cædens.

27 Sed contundo corpus meum, & in fervitutem redigo; ne quo modo, quum aliis prædicarim, ipfe rejectaneus fiam.

CAP. X.

Historiæ sacræ mysterium explicatur; & docetur abstinendum esse à mensa dæmoniorum, ut participetur de mensa Domini.

Olim autem vos ignorare, fratres, patres nostros omnes sub illa nube suisse, & omnes per mare transivisse;

2 Et omnes in Mosen baptiza-

tos esse nube & mari:

3 Et omnes eandem escam spiritualem edisse:

4 Et omnes eundem potum spiritualem bibisse: bibebant enim ex sequente spirituali petra; petra verò illa erat Christus.

5 Sed plerosque illorum non habuit gratos Deus; prostrati sunt enim in deserto.

6 Hæc autem typi nostri fuerunt, ut ne concupiscamus res malas, ficut illi concupiverunt.

7 Ne igitur idololatræ estote, sicut quidam eorum, ut scriptum est, Sedit populus ad edendum ac bibendum, & surrexerunt ad ludendum.

8 Neque scortemur, sieut quidam eorum scortati sunt, & ceciderunt uno die viginti tria millia.

9 Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentârunt, & à serpentibus perierunt.

10 Neque murmurate, ficut quidam eorum murmurarunt, &

perierunt à dispersore.

evenerunt eis: scripta verò sunt ad nostri admonitionem, in quos sines seculorum devenerunt.

II -

12 Ita-

12 Itaque qui fibi videtur flare, videat ne cadat.

13 Tentatio vos non cepit nisi humana; sidelis autem est Deus, qui non sinet vos tentari supra id quod potestis, sed unà cum tentatione præstabit etiam exitum, ut possitis eam sufferre.

14 Quapropter, dilecti mihi,

fugite ab idololatria.

15. Ut intelligentibus loquor :

judicate vos quod aio.

16 Poculum benedictionis cui benedicimus, nonne communio fanguinis Christi est? panis quem frangimus, nonne communio corporis Christi est?

unun corpus nos, qui multi fumus : nam omnes ex uno illo pane par-

ticipamus.

18 Cernite Israelem qui est secundum carnem: nonne qui edunt victimas consortes sunt altaris?

19 Quid ergo dico? idolum aliquid esse? aut quod idolis immolatum est, aliquid esse?

20 Imò illud dico, quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, & non Deo: nolim autem vos confortes dæmoniorum esse.

- 21 Non potestes poculum Domini bibere, & poculum dæmoniorum; non potestis mensæ Domini participes esle, & mensæ dæmoniorum.
- 22 An provocamus ad æmulationem Dominum? num validiores eo fumus?
- 23 Omnia mihi licent, at non omnia conferunt; omnia mihi licent, sed non omnia ædificant.

24 Nemo quod fuum est quærat, sed quisque quod alterius est.

25 Quicquid in macello venditur, edite, nihil discriminantes propter conscientiam:

26 Domini enim est terra &

plenitudo ejus.

27 Quod si quis infidelium vos vocat, & vultis ire, quicquid apponitur vobis, edite, nihil interrogantes propter conscientiam.

28 At si quis vobis dixerit, Hoc idolis mactatum est, ne edite, propter illum qui indicavit, & propter conscientiam: Domini enim

est terra & plenitudo ejus.

29 Conscientiam autem dico, non tuam, sed illius alterius: cur enim libertas mea damnatur ab alia conscientia?

30 Et si ego per gratiam cibum participo, cur ob id implus judicor pro quo ego gratias ago?

31 Sive igitur editis, five bibitis, five quid facitis, omnia ad

gloriam Dei facite.

32 Estote fine offendiculo & Judais, & Gracis, & ecclesiae Dei.

33 Sicut & ego per omnia omnibus placeo, non quærens meam ipfius utilitatem, fed multorum, ut ferventur.

CAP. XI.

Virum debere aperire, mulierem welare, caput. Corrupta cœnæ praxis ad primam institutionem reformatur.

Mitatores mei estote, sicut &

ego Chrifti.

2 Laudo vero vos, fratres, quòd omnia mea meministis, & ficut tradidi vobis, traditiones retinetis.

- 3 Velim autem vos nôsse Chriftum esse omnis viri caput; caput autem mulieris, virum; caput verò Christi Deum.
- 4 Omnis vir orans aut prophetans operto capite, dedecorat caput fuum.
- 5 Omnis verò mulier orans aut prophetans non operto capite, dedecorat caput foum: nam id unum ac idem est ac si rasa esset.
  - 6 Nam si non operitur mulier,

m vos id apiterro-

Hoc proe pro-

dico, s: cur tur ab

bibinia ad

omnia ns memulto-

ulierem cænæ utionem

quòd e ficut tinetis. e Chricaput caput

prophet caput

ans aut ite, del'unum

nulier, etiam etiam tondeatur: quòd si turpe mulieri tonderi aut radi, veletur.

7 Vir enim non debet operire caput, quum is imago sit & gloria Dei: at mulier gloria viri est.

8 Non enim est vir ex muliere, fed mulier ex viro.

9 Neque enim conditus est vir propter mulierem, sed mulier propter virum.

10 Propter hoc debet mulier potestatem habere in capite, pro-

pter angelos.

11 Attamen neque vir absque muliere, neque mulier absque viro in Domino.

12 Sicut enim mulier ex viro est, ita & vir per mulierem : omnia verò ex Deo.

13 Apud vos ipsos judicate, num decorum est mulierem non opertam Deum orare?

14 An ne natura quidem ipfa hoc vos docet, quòd viro quidem comatum esse dedecori sit?

15 Contra, mulieri comatam esse decori sit? nam coma pro velamine data est ei.

16 Quòd fi quis videtur contentiosus esse, nos ejusmodi consuetudinem non habemus, neque ecclesiæ Dei.

17 Hoc verò ita mando, ut vos non laudem, quòd videlicet non cum emolumento, sed cum detrimento convenitis.

18 Primum enim, quum convenitis in ecclefia, audio dissidia inter vos esse; & aliquam partem credo.

19 Oportet enim etiam hærefes inter vos esse: ut qui probi sunt, manifesti fiant inter vos.

20 Quum igitur convenitis eodem loci, bee non est Dominicam conam edere.

21 Nam unusquisque propriam

cœnam præoccupat in edendo : & hic quidem esurit, ille verò ebrius est.

habetis ad edendum & bibendum ? aut ecclefiam Dei contemnitis, & pudefacitis inopes? Quid vobis dicam? laudabo vos? in hoc non laudo.

23 Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis; Dominum Jesum videlicet ea nocte qua proditus est accepisse panem,

24 Et gratiis actis fregisse, ac dixisse, Accipite, edite: hoc meum est corpus quod pro vobis frangitur: hoc facite ad mei commemoratio-

nem.

25 Itidem & poculum, postquam cœnâsset, dicendo, Hoc poculum est novum illud pactum per meum sanguinem: hoc facite, quotiescumque biberitis, ad mei commemorationem.

26 Quotiescumque enimederitis panem hunc, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annunciatis, usquequo venerit.

27 Itaque quisquis ederit panem hunc, vel biberit poculum Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.

28 Exploret autem quisque seipsum, & ita de pane illo edat, & de poculo illo bibat.

29 Nam qui edit & bibit indignè, damnationem fibi ipfi edit & bibit non discernens corpus Domini.

30 Propterea inter vos multifunt infirmi & valetudinarii, & dormiunt multi.

31 Etenim si nos ipsos dijudicaremus, non judicaremur.

32 Sed dum judicamur, à Domino erudimur, ne cum mundo condemnemur.

33 Itaque, fratres mei, quum U 3 conveconvenitis ad edendum, alius alium

exspectate.

34 Quòd fi quis esurit, domi edat; ne ad condemnationem conveniatis. Reliqua verò, quum vesero, ordinabo.

C A P. XII.

Pona Dei varia, & ipsorum usus.

Porro de spiritualibus donis,
fratres, nolim vos in eorum
ignoratione versari.

2 Scitis vos gentes fuisse, ad idola illa muta, prout abripieba-

mini, abreptos.

- 3 Quapropter notum vobis facio, nullum per Spiritum Dei loquentem dicere Jesum anathema, & neminem posse dicere Jesum Dominum, nisi per Spiritum Sanctum.
- 4 Distinctiones autem donorum funt, sed idem Spiritus.

5 Et distinctiones ministeriorum funt, sed idem Dominus.

6 Et distinctiones actionum funt, sed idem est Deus agens ea omnia in omnibus.

7 Unicuique verò datur declaratio Spiritûs ad utilitatem.

8 Nam huic quidem per Spiritum datur fermo fapientiæ; alii verò fermo cognitionis per eundem Spiritum;

9 Alteri vero fides per eundem Spiritum; alii verò donum fanazionum per eundem Spiritum; alii verò operatio virtutum; alii verò prophetia; alii verò discretio spirituum;

To Alteri verò genera linguarum: alii verò interpretatio lin-

guarum :

11 Sed omnia hæc agit unus ille & idem Spiritus, distribuens privatim illa singulis, sicut vult.

12 Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia verò illa membra corporis, quod unicum est, multa sunt, sed unum sunt corpus; ita & Christus.

13 Etenim per unum Spiritum nos omnes in unum corpus baptizati sumus, & Judæi, & Græci, & servi, & liberi: & omnes potati sumus in unum Spiritum.

14 Etenim corpus non est unum

membrum, fed multa.

15 Si dicat pes, Quia non sum manus, non sum ex corpore: num propterea non est ex corpore?

16 Et si dicat auris, Quia non fum oculus, non sum ex corpore; num propterea non est ex cor-

pore ?

17 Si totum corpus oculus, ubi auditus? fi totum auditus, ubi oderatus?

18 Nunc autem Deus constituit membra, singula sigillatim in corpore, sicut voluit.

19 Quòd si effent omnia unum

membrum, ubi corpus?

20 Nunc verò multa quidem membra funt, unum verò corpus.

21 Non potest autem oculus dicere manui, Te mihi non opus est; aut rursum caput pedibus, Non est mihi vobis opus.

22 Imò multo potiùs, quæ videntur membra corporis infirmis-

fima effe, necessaria funt :

23 Et quæ putamus membra corporis minimè esse honesta, iis honorem ampliorem circumponimus: & quæ sunt in nobis indecora, copiosiorem decorem habent.

24 Nam quæ funt in nobis decora, iis decore non est opus: sed Deus contemperavit corpus, ei cui decrat ampliore tributo honore;

25 Ut ne fit dislidium in corpore, sed membra itidem solicita fint alio pro aliis.

26 Itas

num itum apti-

12.

ci, & potati unum

n fum pore : cor-

a non pore; cors, ubi

, ubi fituit n cor-

unum uidem cor-

us diopus dibus,

uæ viirmif-

sembra

la, iis

umpobis inm hais des: fed

ore; n corolicita

6 Itas

ei cui

5 Non agit indecore, non quæ-.6.105

26 Itaque five patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra: five honore afficitur unum membrum, congratulantur omnia membra.

27 Vos autemestis corpus Chrifi, & membra particulatim.

28 Et alios quidem constituit Deus in ecclefia, primum apostolos, deinde prophetas, tertiò doctores; deinde conflituit potesiates; deinde dona fanationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum.

29 Num omnes apostoli? num omnes prophetæ? num omnes

doctores?

30 Num omnes edunt virtutes? num omnes donum habent fanationum? num omnes linguis loquuntur? num omnes interpretantur ?

31 Sed affectate dona potiora : & porro iter ad excellentiam vobis indicabo.

CAP. XIII.

Prærogativa & speculum charita-

CI linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus fum æs resonans, aut cymbalum tinniens.

2 Et fi habeam prophetiam, & noverim mysteria omnia, omnemque cognitionem, & fi habeam totam fidem, adeò ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil fum.

3 Et si insumam alendis egenis

omnia quæ mihi suppetunt, & fi tradam corpus meum ut comburar, charitatem autem non habeam,

boc nihil mibi prodest.

4 Charitas iram cohibet, benigna est charitas, non invidet charitas, non agit perperam, non inflatur :

rit quæ sua sunt, non exacerbatur, non cogitat malum,

6 Non gaudet injustitia, gratu-

latur autem veritati :

7 Omnia tegit, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet :

8 Charitas nunquam excidit: sed et prophetiæ evanescent, & linguæ ceffabunt, & cognitio eva-

9 Ex parte enim cognoscimus,

& ex parte prophetamus.

10 Postquam autem advenerit quod perfectum eft, tunc quod est aliquatenus, ut inutile tolle-

11 Quum essem infans, ut infans loquebar, ut infans sapiebam, ut infans ratiocinabar? postquam autem factus fum vir, ut inutilia sustuli quæ infantis erant.

12 Cernimus enim nunc per speculum & per ænigma, tunc autem coram cernemus: nunc novi aliquatenus, tunc verò ampliùs cognoscam, prout amplius edoctus fuero.

13 Nune verò manet fides, spes, charitas, tria hæc: maxima autem harum charitas.

C A P. XIV.

Politia ecclesia.

A Ffectate charitatem, ambite spiritualia: magis tamen ut prophetetis.

2 Nam qui loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed Deo: nullus enim audit, fpiritu vero

loquitur mysteria.

3 Qui autem prophetat, hominibus loquitur ædificationem, & exhortationem, & confolationem.

4 Qui loquitur lingua, seipsum ædificat : qui verò prophetat, ecclesiam ædificat.

5 Velim autem omnes vos loqui linguis, magis tamen ut prophetetis :

phetetis: major enim eft qui prophetat quam qui loquitur linguis, excepto fi interpretetur, ut ecclefia

ædificationem accipiat.

6 Quòd fi nunc, fratres, veniam ad vos linguis loquens, quid vos juvabo, nifi vobis loquar, aut ex revelatione, aut ex cognitione, vel prophetando, vel docendo?

7 Atqui animæ expertia quæ sonum edunt, & tibia, & cithara, nifi diffinctionem fonis dederint, quomodo cognoscetur quod tibià

canitur aut cithara?

8 Etenim fi incertum sonum tuba dederit, quis apparabitur ad bellum ?

9 Ita & vos, nifi per linguam edideritis benè fignificantem fermonem, quomodo cognoscetur quod dicitur? eritis enim in aerem loquentes.

10 Tot, fi casus tulerit, genera vocum funt in mundo, & nihil eft

mutum.

II Nifi igitur sciero vim vocis, ero ei qui loquitur barbarus, & qui loquitur apud me barbarus fuerit.

12 Ita & vos, quandoquidem spiritus affectatis, ad ædificationem ecclefiæ quærite, ut exun-

detis.

到到2020100

13 Quapropter qui loquitur lingua, oret ut interpretetur.

14 Nam fi orem lingua, fpiritus meus orat; sed intelligentia mea est infructuosa.

15 Quid est igitur? orabo spiritu, sed orabo etiam intelligentia: pfallam spiritu, sed pfallam etiam intelligentia.

16 Quandoquidem fi benedixeris spiritu, is qui implet locum idiotæ, quomodo dicturus est Amen ad tuam gratiarum actionem? nam quid dicas nescit.

17 Nam tu quidem benè gratias

agis, sed alius non ædificatur.

18 Gratias ago Deo meo, quòd magis quam vos omnes linguis loquar.

19 Sed in ecclesia malim quinque verba ex intelligentia mea loqui, ut & alios voce inflituam, quamdecem milliaverborum lingua.

20 Fratres, ne eftote pueri prudentia: sed malitia infantes, pru-

dentia verò adulti estote.

21 In lege scriptum eft, Propterea per diversæ linguæ bomines & alia labra, loquar populo huic ; & ita quoque me non audient, dicit Dominus.

22 Lingua igitur funt fignum. non iis qui credunt, sed infidelibus: prophetia verò non infidelibus, sed

credentibus.

23 Itaque si eodem loci convenerit tota ecclesia, & omnes linguis loquantur, ingrediantur autem idiotæ vel infideles, nonne dicent vos furere?

24 Sed fi omnes prophetent, ingrediatur autem infidelis quispiam aut idiota, arguitur ab omnibus,

dijudicatur ab omnibus.

25 Et ita quæ occulta funt in ejus corde manifesta fiunt : atque ita procidens in faciem adorabit Deum, annuncians Deum verè in vobis effe.

26 Quid igitur eft, fratres? quoties convenitis, quisque vestrûm canticum habet, doctrinam habet, linguam habet, revelationem habet, interpretationem habet? omnia ad ædificationem fiant.

27 Et fi lingua quis loquitur, fiat per binos, aut ad plurimum ternos, & viciffim; unus autem

interpretetur.

28 Quod fi non fit interpres, taceat in ecclesia qui loquitur lingua, fibi ipfi verò loquatur & Deo.

29 Pro-

29 Prophetæ autem duo aut tres fecundum feripturas ; loquantur, & alii dijudicent.

30 Quod si quid alii revelatum fuerit assidenti, prior taceat.

31 Potestis enim omnes figillatim prophetare, ut omnes discant, & omnes confolationem accipiant.

32 Et spiritus prophetarum pro-

phetis subjiciuntur.

33 Non enim est exagitationis auffor Deus, sed pacis, ut in omnibus ecclesis fanctorum.

34 Mulieres vestræ in conventibus fileant : nec enim permiffum eft eis ut loquantur, fed oportet ut Subditæ fint, ficut & lex dicit.

35 Quod fi quid discere volunt, domi fuos viros interrogent: nam turpe est mulieribus in ecclesia loqui.

36 An à vobis fermo Dei profectus eft? an ad vos folos devenit?

37 Si quis fibi videtur propheta effe aut spiritualis, agnoscat quæ feribo vobis esse Domini præcepta.

38 Qui verò ignarus est, ignarus

39 Itaque, fratres, ambite prophetandi donum, & loqui linguis ne prohibete.

40 Omnia decenter & ordine

fiant.

CAP. XV.

Confirmatio resurrestionis, & quonam corpore futura sit.

Æterum notum facio vobis, fratres, evangelium quod evangelizavi vobis, quod & accepistis, in quo etiam statis;

2 Per quod etiam, fi retinetis quo fermone vobis evangelizaverim, servamini; nisi si frutirà

credidiftis.

3 Tradidi enim vobis imprimis quod & accepi, Christum videlicet mortuum effe pro peccatis noftris,

4 Et sepultum fuisse, & suscitatum tertio die, secundum scripturas.

5 Et visum fuisse Cephæ, dein-

do duodecim illis.

6 Postea visus est amplius quam quingentis fratribus femel: ex quibus plerique manent usque adhuc, quidam autem obdormierunt.

7 Postea visus est Jacobo, de-

inde apostolis omnibus.

8 Ultimo verò omnium, velut abortivo, visus est etiam mihi.

o Ego enim fum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus; propterea quod persecutus sum ecclesiam Dei.

10 Sed gratia Dei fum id quod fum : & gratia ejus, quæ in me collata est non fuit inanis, sed ampliùs quam illi omnes laboravi : non ego tamen, sed gratia Dei quæ mecum eft.

11 Et ego igitur & illi ita præ-

dicamus, & ita credidiftis.

12 Quod fi Christus prædicatur ex mortuis fuscitatus esse, quomodo dicunt quidam inter vos, non esse resurrectionem mortuo-

13 Nam fi refurrectio mortuorum non eft, Christus quoque non

eft fuscitatus.

14 Quod fi Christus non est fuscitatus, vanum videlicet est præconium nostrum, vana autem est etiam fides veitra.

15 Invenimur autem etiam falfi testes Dei : quoniam de Deo testificati fumus, eum suscitaffe Chriftum, quem tamen non fuscitavit, fi videlicet mortui non suscitantur.

16 Nam fi mortui non suscitantur, Christus quoque non est

fuscitatus.

17 Quod fi Christus non est

prupru-Promines nuic;

, dicit

quòd

s lo-

uin-

a lo-

uam,

nguã.

num, ibus : , fed onve-

utem dicent it, in**spiam**

s lin-

nibus, unt in

atque orabit verè in

atres?

e verinam elatioionem ionem

uitur, imum autem

es, taingua,

Pro-

fuscitatus, inanis est sides vestra; adhuc estis in peccatis vestris.

18 Nempe & qui obdormierunt

in Christo, perierunt.

nus in Christum, miserrimi omnium hominum sumus.

- 20 Nunc autem Christus suscitatus est ex mortuis, & primitiæ eorum qui obdormierunt factus est.
- . 21 Quia enim per hominem mors, per hominem quoque resurrectio mortuorum.
- 22 Sicut enim in Adamo omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivisicabuntur.

23 Unusquisque autem suo ordine : primitiæ Christus, postea qui funt Christi, in adventu ipsius.

- 24 Deinde erit finis, quum tradiderit regnum Deo ac Patri; quum ut inane fustulerit omne imperium, & omnem auctoritatem & potestatem.
- 25 Nam opertet eum regnare usquequo omnes inimicos supposuerit pedibus ejus.

26 Ultimus autem hostis abo-

letur mors.

- 27 Nam omnia subjecit sub pedes ejus. Quum autem dicit omnia esse ei subjecta, palam est boc dici, excepto eo qui subjecit ei omnia.
- 28 Postquam verò subjecta suerint ei omnia, tunc & ipse Filius subjicietur ei qui subjecit ipsi omnia; ut Deus sit omnia in omnibus.
- 29 Alioqui quid facient qui ablutione utuntur super mortuis? si omnino mortui non suscitantur, cur ablutione utuntur super mortuis?
- 30 Cur etiam nos periclitamur
  - 31 Diebus fingulis morior per

gloriationem vestram, quam habeo in Christo Jesu Domino nostro.

32 Si secundum hominem adversus bestias pugnavi Ephesi, quæ mihi utilitas, si mortui non suscitantur? Edamus & bibamus; cras enim morimur.

33 Ne errate: Mores bonos commercia corrumpunt mala.

34 Evigilate juste, & ne peccate: quidam enim Deum non norunt: ad pudorem vobis incutiendum loquor.

35 At dicet aliquis, Quomodo fuscitantur mortui? quali autem

corpore prodeunt?

36 Defipiens, quod tu feris, non viviscit, nisi mortuum fuerit :

37 Et quod seris, non corpus oriturum seris, sed nudum granum, si casus tulerit, tritici, aut alicujus ex reliquis seminibus.

38 Sed Deus ei dat corpus ut voluit, & fingulis seminibus suum

corpus.

39 Nom omnis caro eadem caro: fed alia quidem caro hominum, alia autem caro pecorum, alia autem pifcium, alia verò volucrium.

40 Et sunt corpora cœlestia, & sunt corpora terrestria: sed alius quidem cœlestium decor, alius verò

terrestrium.

41 Alius decor folis, & alius decor lunæ, & alius decor stellarum: stella enim stellæ præstat decore.

42 Ita erit & resurrectio mortuorum; seritur corpus cum corruptione, suscitatur cum incor-

ruptione :

43 Seritur fædum, fuscitatur cum gloria: seritur omnium vicium expers, suscitatur potens: feritur corpus animale, suscitatur corpus spirituale.

44 Eft

hano-

15.

adquæ ufcicras

bonos

pecnon icuti-

modo utem

, non corpus gra-

i, aut ous ut fuum

n caro: ninum, , alia volu-

ftia, & d alius us verò

alius ftellapræstat

o morm corincor

fcitatur

potens:

44 Eft

44 Est corpus animale, & est corpus spirituale.

45 Ita etiam scriptum eft, Fa-Etus est prior homo Adamus animal vivens: posterior autem Adamus factus eft spiritus vivificus.

46 At spirituale non est prius; fed animale, deinde spirituale.

47 Primus homo è terra pulvereus; secundus homo ipse Dominus è cœlo.

48 Qualis pulvereus ille, tales & pulverei funt : & qualis ille cœlestis, tales & qui cœlestes

49 Et ficut gestimus imaginem terreni, geremus etiam imaginem cæleftis.

to Hoc autem dico fratres, quia caro & fanguis non poffunt regni Dei hæreditatem consequi: neque corruptio hæreditatem incorruptibilitatis confequetur.

51 Ecce, mysterium vobis dico, Non omnes quidem obdormiemus, fed omnes mutabimur, momento, & jactu oculi, ad ultimam tubam;

52 Canet enim tuba, & mortui excitabuntur incorrupti, & nos mutabimur.

53 Oportet enim corruptibile istud induere incorruptibilitatem, & mortale iffud induere immortalitatem.

54 Postquam autem hoc corruptibile induerit incorruptibilitatem, & mortale istud induerit immortalitatem, tunc fiet illud quod scriptum est, Absorpta est mors ad victoriam.

55 Ubi tua, 6 mors, victoria: ubi tuus, ô fepulchrum, aculeus?

56 Aculeus verò mortis est pecium vi- catum: vis autem peccati lex.

57 Deo autem babetor gratia, ascitatur qui dat nobis victoriam per Dominum noftrum Jesum Christum.

58 Itaque, fratres mei dilecti,

stabiles estote, immoti, eminentes in opere Domini semper, quum sciatis laborem vestrum non esse inanem in Domino.

CAP. XVI.

Facta exportatione ad eleemolynam, epistola commendatione Timother & salutationibus clauditur.

Orro de collecta in fanctos, quemadmodum ordinavi ecclesiis Galatiæ, ita & vos facite.

2 Primo quoque die hebdomadis, unusquisque vestrum apud fele ponat, recondens ut thefaurum quod pro Dei benignitate licuerit: ne, quum venero, tunc collectæ fiant.

3 Postquam autem accessero. quoscunque probaveritis, hos mittam cum epistolis, ut perferant Hierofolymam beneficentiam veftram.

4 Quod si res digna fuerit ut & iple proficiscar, mecum proficifcentur.

5 Veniam autem ad vos, quum Macedoniam transiero (Macedoniam enim pertranfibo)

6 Apud vos autem forfitan permanebo, aut etiam hybernabo: ut vos me profequamini quocunque proficilcar.

7 Nolo enim vos nunc in transcursu videre: sed sporo temporis aliquantum mansurum me apud vos, fi Dominus permiferit.

8 Permanebo autem Epheli usque ad pentecosten.

9 Nam oftium mihi apertum eft magnum & operofum, et adversarii multi.

10 Quod si venerit Timotheus, videte ut fine metu fit apud vos : opus enim Domini operatur, ut &

11 Ne quis igitur illum pro nihile hilo habeat; fed prosequimi eum cum pace, ut veniat ad me: exspecto enim eum cum fratribus.

12 Porro de Apollo fratre, multum precatus fum eum ut iret ad vos cum fratribus; fed omnino non fuit ei voluntas nunc eundi: venturus est autem, quum tempus opportunum habuerit.

13 Vigilate, perstate in fide, viriliter agite, estote fortes.

14 Omnia vestra cum charitate

15 Precor autem vos, fratres, nôstis familiam Stephanæ esse primitias Achaiæ, & sese in ministerium sanctis addixisse;

16 Ut & vos subjiciamini talibus, & omnibus operam suam conferentibus & laborantibus.

17 Gaudeo verò de adventu Stephanæ, & Fortunati, et Achaici; quoniam isti desectum vestri suppleverunt. 18 Refocillarunt enim spiritum meum ac vestrum. Agnoscite igitur eos qui tales sunt.

19 Salutant vos ecclesiæ Asiæ; salutant vos in Domino multum Aquila & Priscilla, cum ecclesia

quæ est domi ipsorum.

20 Salutant vos fratres omnes. Salutate alii alios ofculo fancto.

21 Salutatio manu meâ Pauli.

22 Si quis non amat Dominum Jesum Christum, esto anathema maranatha.

23 Gratia Domini Jesu Christi

sit vobiscum.

24 Charitas mea cum omnibus vobis in Christo Jesu. Amen.

Ad Corinthios prior missa suit Philippis per Stephanam, & Fortunatum, & Achaicum, & Timotheum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD CORINTHIOS II.

CAP. I.

Paulus gaudet consolationem in afflictionibus perceptam in afflictos refundere; & excusat se, quod ad Corintbios non venerit.

P Aulus apostolus Jesu Christi per Dei voluntatem, & Timotheus frater, ecclesiæ Dei quæ est Corinthi, una cum sanctis omnibus qui sunt in tota Achaia.

2 Gratia sit vobis, & pax à Deo patre nostro, & Domino Jesu Christo.

3 Benedictus efto Deus ac pater Domini nostri Jesu Christi, pater, inquam, ille miserationum, & Deus omnis consolationis;

4 Confolans nos in omni affli-

ctione nostra, ut possimus in quavis afflictione positos consolari, el ipsa consolatione qua nos ipsos consolatur Deus.

5 Nam sicut exundant perpessiones Christi in nobis, ita per Christum exundat etiam consolatio nostra.

6 Sive autem affligimur, pro vestra consolatione ac salute affligimur; sive consolationem percipimus, consolationem percipimus pro vestra consolatione, quæ agit in vobis per tolerantiam earundem perpessionum quas & nos perpetimur, & spes nostra firma est de vobis;

7 Ut qui sciamus vos sicut con-

fortes

II

gr

do

ve

Ju

re

au

Et

1

fortes estis perpessionum, ita etiam consortes fore consolationum.

8 Non enim volumus vos ignorare, fratres, de afflictione nostra, quæ nobis evenit in Asia, nos supra modum gravatos suisse supra vires, adeò ut prorsus animi penderemus, etiam quod ad vitam.

9 Sed ipfi apud nos decretum mortis habaimus, ne confideremus in nobis ipfis, sed in Deo suscitante

mortuos;

10 Qui que ex tanta morte nos eripuit & eripit: in quo speramus nos adhuc etiam ereptum iri:

riam operam etiam vobis per deprecationem pro nobis; ut donum ex multis personis in nos collatum per multos celebretur gratiarum actione pro nobis.

12 Nam gloriatio nostra hæc est, testimonium videlicet conscientiæ nostræ, quòd cum simplicitate & sinceritate Dei, non cum sapientia carnali, sed cum gratia Dei, versati sumus in mundo, plurimùm autem apud vos.

13 Non enim alia scribimus vobis quam quæ legitis aut etiam agnoscitis: spero autem vos etiam

extremum agnituros:

14 Sicut & aliquatenus agnoviflis, nos gloriationem vestram esse, quemadmody n & vos nostra essis, in diem Domini Jesu.

lui ad vos vocire, ut secundam

gratiam haberetis:

16 Et per vos transire in Macedoniam, & rursum à Macedonia venire ad vos, & à vobis deduci in Judæam.

17 Hoc igitur quana deliberarem, numnam levitate fum usus? aut quæ delibero, secundum carnem delibero, ut sit apud me

Etiam & Non?

18 Imo fidelis Deus novit fermonem nostrum apud vos non fuisse Etiam & Non.

19 Nam Dei filius Jesus Chriflus, qui inter vos per nos prædicatus est, id est, per me & Sylvanum ac Timotheum, non suit Etiam & Non, sed Etiam suit in ipso.

20 Quotquot enim sunt promissiones Dei, in ipso sunt Etiam, & in ipso sunt Amen, ad Dei glo-

riam per nos.

21 Porro, qui nos confirmat vobifcum in Christum, & qui un-

xit nos, Deus eft;

22 Qui etiam obfignavit nos, indiditque arrhabonem Spiritûs cordibus nostris.

23 Ego verò testem Deum invoco in meam animam, me idcirco nondum venisse Corinthum, quòd vobis parcam.

24 Non quòd dominemur vefiræ fidei, fed quod administri fimus gaudii vestri: nam fide statis.

CAP. II.

Prioris scripti apologia. Resipiscenti jam incestuoso jubet veniam dari.

H OC autem apud me statui rursus cum tristitia non venire ad vos.

2 Nam si ego contristo vos, quis est igitur qui exhilaret me, nisi is ipse, qui contristatus suerit ex me?

3 Et hoc ipsum vobis scripsi, ne, quum venero, tristitiam capiam ex iis de quibus oportebat me gaudere, confisus de vobis omnibus, meum gaudium omnium vestrum gaudium esse.

4 Nam ex multa afflictione & anxietate cordis scripsi vobis per multas lacrymas; non ut tristitia afficeremini, sed ut cognosceretis

X

chari-

m ite

١.

m fiâ

um ma

rifli ibu**s**

1.

fuit & um,

A

qua-

pera per olatio

, pro

perciipimus e agit andem perpe-

est de at consortes charitatem quam habeo fummam

erga vos.

5 Quòd fi quis tristitiam attulit, non mihi tristitiam attulit, sed quadamtenus, ne illum aggravem, vobis omnibus.

6 Sufficit istiusmedi bomini ista increpatio à pluribus illis prosecta.

7 Ut è contrario potius vos ei condonetis, eumque consolemini, ne quo modo redundante tristitià absorbeatur vir hujusmodi.

8 Quapropter precor vos, ut ratam faciatis in illum charitatem.

feripfi, ut cognoscerem probationem vestri, id est, an ad omnia obedientes sitis.

no Cui verò quidpiam condonatis, & ego condono: nam & ego, fi quid condonavi, cui condonavi, propter vos id feci, in conspectu Christi, ut ne superemur à Satana:

17 Non enim illius machina-

tiones ignoramus.

12 Porro, quum venissem Troadem ad prædicandum evangelium Christi, etiamsi ostium mihi apertum erat per Dominum, non suit remissio spiritui meo, eo quòd non invenissem Titum fratrem meum.

13 Sed quum illis valedixissem, abii in Macedoniam.

qui facit ut semper triumphemus in Christo, & odorem cognitionis fui manifestum facit per nos quovis in loco.

fumus Deo, & in iis qui servantur,

& in iis qui pereunt :

nortem, illis verò odor vitæ ad vitam. Sed ad hæc quis idoneus?

7 Non enim, ut plerique,

ut ex sinceritate, sed ut ex Deo, in conspectu Dei, de Christo loquimur.

CAP. III.

Commendatur minister spiritus præ ministro literæ, cum ille aperts pronunciet quod bic sub welo tradebat.

Ncipimus rursus nosipsos commendare? aut num egemus, ut nonnulli, commendatitiis epistolis apud vos, aut commendatitiis à vobis?

2 Epistola nostra vos estis, inscripta in cordibus nostris, quæ intelligitur & legitur ab omnibus

hominibus:

3 Dum manifestum sit vos esse epistolam Christi subministratam à nobis, inscriptam non atramento, sed spiritu Dei vivi; non in tabulis lapideis, sed in carneis tabulis cordis.

4 Fiduciam autem hujusmodi habemus per Christum apud

Deum:

5 Non quòd idonei sumus per nosipsos ad cogitandum quidquam, velut ex nobisipsis; sed quòd idonei sumus, id ex Deo est;

6 Qui etiam fecit, ut idonei esfemus ministri novi pacti, non literæ, sed spiritus: nam litera occidit, spiritus autem vivisicat.

7 Quòd si mortis ministerium in literis positum, & informatum in lapidibus, fuit gloriosum, adeò ut non possent intentis oculis intueri filii Israel in faciem Moss, propter gloriam illam faciei ejus, quæ nunc ut inutilis tollitur:

8 Qui non potius ministerium

Spiritus erit gloriofum?

9 Nam fr ministerium condemnationis fuit gloriosum, multi magis ministerium justitize exundat gloria.

10 Etenim quod glorificatus

fuil

fuit, ne glorificatum quidem fuit hac in parte, id est, supereminentis i lius gloriæ respectu.

11 Nam si quod nunc ut inutile tollitur, fuit gloriosum, multo magis est gloriosum id quod manet.

12 Itaque, quum hujufmodi fpem habcamus, multa in loquendo evidentia utimur.

imponebat velamen faciei suæ, ne oculos defigerent filii Israelis ad finem ejus, quod nunc ut inutile tollitur.

14 Itaque occalluerunt mentes illorum. Nam usque ad diem hodiernum, in lectione veteris pacti manet non retectum velamen illud, quod in Christo inutile factum tollitur.

15 Sed ad hunc usque diem quum legitur Moses, velamen cordi eorum impositum est.

16 Quando verò fefe converterit ad Dominum, tolletur velamen illud.

17 Dominus verò Spiritus ille est: ubi autem Spiritus ille Domini, illic libertas.

18 Nos autem omnes retecta facie, gloriam Domini quasi in speculo intuentes, in eandem imaginem transformamur, ex gloria in gloriam, sicut à Domini Spiritu.

CAP. IV.

Veritatem omnibus conscientiis non induratis per apostolos illuxisse: confessors ejus subjectos cruci; majori tamen consolatione quam cruce fruituros.

PRopterea quum ministerium hoc habeamus, prout misericordiam consequuti sumus, segnes non sumus.

2 Sed abrenunciavimus pudendis latebris, non cum calliditate ambulantes, neque falfantes fermonem Dei, sed declaratione yeritatis commendantes nofipsos apud omnem conscientiam hominum, in conspectu Dei.

3 Quod is opertum est evangelium nostrum, its qui pereunt

opertum eft :

4 In quibus Deus hujus seculi excæcavit mentes, nempe in insidelibus, ne irradiet eos illustratio evangelii gioriæ Christi, qui est imago Dei.

5 Non enim nofipsos prædicamus, sed Christum Jesum esse Dominum; nos autem servos vestros

propter Jesum.

6 Quoniam Deus, qui dixit ut è tenebris lux splendesceret, is est qui splenduit in cordibus nostris : ad præbendum lucem notitiæ gloriæ Dei in facie Jesu Christi.

7 Habemus autem thesaurum hunc in testaceis vasculis, ut hæc hujus potentiæ supereminentia sit

Dei, & non ex nobis :

8 Dum in omnibus affligimur, at non coarctamur; hæsitamus, at non prorsus hæremus;

9 Perfequationem patimur, fed in ea non deferimur; dejicimur,

at non perimus:

10 Quolibet tempore mortificationem Domini Jesu in corpore circumferentes, ut etiam vita illa Jesu in corpore nostro manisesta fiat.

11 Semper enim nos, qui vivimus, morti tradimur propter Jefum, ut etiam vita Jesu manifesta fiat in carne nostra mortali.

12 Itaque mors quidem in nobis agit, vita verò in vobis.

13 Et quoniam habemus eundem spiritum sidei, secundum illud quod scriptum est, Credidi, & ideo loquutus sum: nos quoque credimus, quamobrem etiam loquimur:

14 Scientes fore, ut qui suscita-

X 2

AH

præ

tra-

Deo.

mus, pistotiis à

, inæ innibus

menin tatabu-

fmodi apud us per

quam, d idonei es-

on li-

era oct. terium natum

natum , adeò lis in-Moss, ei ejus,

fterium

multi exun-

fuit

vit Dominum Jesum, nos quoque per Jesum suscitet, et sistat vobiscum.

15 Nam hæc omnia propter vos fiunt, ut gratia illa amplificata, pluribus gratias agentibus, exundet in gloriam Dei.

16 Propterea non segnescimus: fed etiams externus homo noster corrumpitur, internus tamen re-

novatur indies.

17 Illico enim præteriens levitas afflictionis nostræ excellenter excellentis gloriæ pondus æternum conficit nobis:

18 Dum non spectamus ea quæ cernuntur, sed ea quæ non cernuntur: nam quæ cernuntur, temporaria sunt; at quæ non cernuntur, æterna.

CAP. V.

Peregrinantes in tabernaculo corporis abesse à Christo; per apostolos autem vocari ad Christum, qui in spiritu & novitate vitæ est cognoscendus.

Scimus enim nos, si terrestris hujus domûs nostræ tabernaculum dissolutum fuerit, ædificium ex Deo habituros, domicilium widelicet non manu factum, æter-

num in cœlis.

2 In hoc etenim suspiramus, expetentes domicilio nostro, quod è calo est, superindui.

3 Siquidem etiam induti, non

nudi reperiemur.

4 Etenim qui sumus in hoc tabernaculo, suspiramus gravati: in quo constituti non cupimus eo exui, sed superindui, ut absorbeatur mortalitas à vita.

5 Porro Deus is eft, qui nos ad hoc ipsum condidit, qui etiam dedit nobis arrhabonem Spiritûs.

6 Confidenti igitur animo fumus femper, & scimus nos, dum adsumus in corpore, peregrè abesse à Domino.

7 (Per fidem enim ambulamus,

non per afpectum}

8 Confidenti autem animo sumus: sed gratum est nobis potiùs abesse è corpore, et adesse apud Dominum.

9 Quapropter etiam contendimus ut hic præsentes, & hinc ab-

sentes, ipfi placeamus.

no Omnes enim nos manifestos fieri oportet coram tribunali Chrifti, ut unusquisque reportet quæ in corpore fecerit, congruenter ad id quod fecerit, sive bonum, sive malum.

II Scientes igitur terrorem illum Domini, homines ad fidem adducimus, Deo autem manifesti sumus: & spero nos etiam-conscientiis vestris manifestos esse.

12 Non enim iterum nosipsos commendamus vobis, sed vobis occasionem præbemus gloriandi de nobis: ut habeatis quod dicatis adversus eos, qui in facie gloriam captant, at non in corde.

13 Nam sive insanimus, Deo insanimus : sive sana mente sumus,

vobis sana mente sumus.

14 Charitas enim illa Christi

constringit nos :

- unus pro omnibus mortuus fuit, nempe istos omnes fuisse mortuus fuit, nempe istos omnes fuisse mortuus, & illum pro omnibus mortuum esse, ut qui vivunt, posthac non sibi vivant, sed ei qui pro ips mortuus est & suscitatus est.
- 16 Itaque nos posthac neminem novimus secondum carnem: quòd si etiam novimus Christum secundum carnem, nunc tamen non ampliùs novimus.

17 Si quis igitur est in Christo, nova res condita est, vetera præterierunt ; terierunt; ecce nova facta funt

Deo, qui reconciliavit nos fibi per

Jesum Christum, deditque nobis

Christo mundum reconcilians fibi,

non imputando eis offensas eorum :

posuitque in nobis sermonem illum

gatione fungimur, & velut Deo

vos rogante per nos, oramus Chri-

peccatum, pro nobis peccatum

effet, ut nos efficeremur justitia

CAP. VI.

Ministerium cruce & virtute in-

delium commercio dissuadetur.

C E D & operam nostram ei

accommodantes, hortamur

ne frustra gratiam Dei receperitis.

to tempore accepto exaudivi te, &

2 (Dicit enim Deus, Præftitu-

figne commendatur : S ab infi-

21 Fecit enim at qui non novit

fli nomine, reconciliamini Deo.

20 Itaque nomine Christi le-

19 Nempe quia Deus erat in

ministerium reconciliationis.

18 Hæc autem omnia funt ex

le à

omnia.

reconciliationis.

Dei in eo.

mus,

fuotiùs apud

endi-: ab-

effos hriquæ er ad

five

n ildem ifefti nici-

iplos vobis di de catis

riam

Deo mus,

hrifti s, fi

fuit, mormor-Ahac

pro tatus

inem quòd cunnon

ifto. præ int ;

in die falutis fuccurri tibi: ecce

nunc eft præfitutum illud tempus acceptum, ecce nunc dies falutis)

3 Nullam ulla in re præbentes impingendi caufam, ne vituperetur miniflerium:

4 Sed in omnibus nos approbantes, ut Dei ministri, tolerantia multa in afflictionibus, in neceffitatibus, in angustiis,

5 In verberibus, in carceribus, in exagitationibus, in laboribus, in vigihis, in jejuniis,

6 Cum castitate, cum notitia, cum iræ cohibitione, cum benignitate, cum spiricu sancto, cum charitate minime fimulata,

7 Per fermonem veritatie, per

virtutem Dei, per arma justitiæ à dextris ac finiriris.

8 Per gloriam & dedecus, per convicia & laudes: ut impostores, & tamen veraces;

9 Ut ignoti, & tamen noti; ut morientes, & ecce vivimus ; ut qui castigamur, nec tamen morte afficimur ;

10 Ut triftes, semper tamen gaudentes; ut pauperes, sed multos ditantes; ut nihil habentes, fed omnia obtinentes.

11 Os noffrum apertum eft erga vos, Corinthii, cor nostrum dilatatum eft.

12 Non habitatis anguste in nobis: sed angusti estis in visceribus vestris.

13 Loquor autem ut filiis de pari compensatione. Dilatamini & vos.

14 Ne impari jugo copulamini cum infidelibus: quod enim confortium justitiæ cum legis tranfgressione? & quæ communio lucis cum tenebris?

15 Et quæ concordia Christo cum Belial? aut quæ portio fideli cum infideli?

16 Et quæ consensio templo Dei cum fimulacris? nam vos templum estis Dei viventis: sicut dixit Deus, Habitabo in eis & inambulabo: & ero illorum Deus, & ipfi erunt mihi populus.

17 Quapropter exite è medio eorum, & separamini, dicit Dominus, & impurum ne attingite, tum ego excipiam vos :

18 Et ero vobis pro patre, & vos eritis mihi pro filis ac filiabus, dicit Dominus omnipotens.

CAP. VII. Seex amore fecife qued confirifarit ipjos, nec pænitere; quoniam trifitta corum Secundum Deum fuit, & in bonum cessit, & Bog Hae

H AS igiter promissiones quum habeamus, dilecti, purificemus nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, ad finem perducentes sanctimoniam in timore Dei.

2 Recipite nos: neminem injuria affecimus, neminem corrupimus, neminem quæftui habuimus.

3 Ad condemnationem westri boc non dico: nam antè dixi vos in cordibus nostris esse, ad commoriendum & convivendum.

4 Multa est mihi loquendi libertas apud vos, multa mihi gloriatio de vobis: impletus sum consolatione; vehementer superabundo gaudio in omni afflictione nostra.

5 Etenim quum venissemus in Macedoniam, nullam habuit remissionem caro nostra, sed in omnibus suimus assiicti: soris fuerunt pugnæ, intus metus:

6 Sed qui consolatur abjectos, consolatus est nos, nempe Deus,

adventu Titi.

7 Non folum autem adventu illius, sed etiam consolatione quam ille accepit ex vobis, quum renunciaret nobis vestrum vehemens defiderium, vestrum buctum, vestrum super me ardorem: adeò ut magis gavisus suerim.

8 Nam etiamsi vos contristavi per epistolam, non me pænitet, etiamsi pænituerit (video enim epistolam illam, tametsi ad tem-

pus, vos contriftaffe)

9 Nunc gaudeo, non quòd contriffati fueritis, sed quòd contristati fueritis ad resipiscentiam: nam contristati suissis secundum Deum, ut aulla in re damno assecti sueritis ex nobis.

10 Nam quæ secundum Deum est trinitia, ea resipiscentiam estieit ad falutem, cujus nunquam pæniteat; at mundi trissitia mortem efficit.

11 Ecce enim istud ipsum, quòd secundum Deum contristati fuistis, quantum in vobis effecit studium? imò desensionem, imò indignationem, imò timorem, imò vehemens desiderium, imò zelum, imò vindicationem? per omnia testatum secistis vos esse puros in hoc negotio.

12 Itaque, ethi scripfi vobis, non scripfi vobis ejus respectu qui injuriam fecerat, nec ejus respectu qui injuria affectus suerat; sed ut apud vos manifestum sieret studium illud nostrum pro vobis in conspectu

Dei.

13 Propterea consolationem accipimus ex consolatione vestri: sed quamplurimum gavisi fuimus ob gaudium Titi, quòd resocillatus sit spiritus ejus ab omnibus vobis:

14 Et quòd fi quid apud eum de vobis gloriatus fum, non fui pudefactus, sed ut omnia verè loquuti sumus vobis, ita & gloriatio nostra, qua usus eram apud Titum, vera

comperta fit:

15 Et viscera ejus eo ampliùs erga vos affecta sint, memoria repetentis omnium vestrum obedientiam, & ut cum timore ac tremore ipsum exceperitis.

16 Gaudeo igitur quod penitus

confidam de vobis.

CAP. VIII.

Macedonum & Christi exemplo ad cleemosynas exhortatio.

Porro notam facimus vobis, fratres, gratiam Dei præstitam ecclesiis Macedonum:

2 Nempe in multa exploratione afflictionis exundans gaudium ipforum: & profundam eorum paupertatem exundâfle in copiofam benignitatem ipforum.

3 Nam

F

3 Nam pro viribus (testor) atque supra vires voluntarii fuerant.

4 Multis cum precibus nos deprecantes, ut hanc beneficentiam & focietatem hujus ministerii fanctorum causâ *Jubeundi* in nos reciperemus.

5 Ac non prout sperabamus, ita fecerunt, sed semetipsos dediderunt primum Domino, deinde & nobis

per Dei voluntatem :

6 Ut adhortaremur Titum, ut ficut antè cœpit, ita etiam absolvat apud vos hanc quoque beneficentiam.

7 Itaque ficut omnibus abundatis, nempe fide, & fermone, & cognitione, & omni fludio, & veftrâ in nos charitate, videte ut hâc quoque gratia abundetis.

8 Non ex imperio dico, fed aliorum studio, vestræ quoque dilectionis sinceritatem reddens ex-

ploratam.

9 Nostis enim beneficentiam Domini nostri Jesu Christi, eum widelicet propter vos pauperem sactum esse, quum esset dives, ut vos illius paupertate ditesceretis.

dico: nam hoc vobis conducit, qui non folum facere, fed etiam velle antè cœpiffis anno superiore.

ri At nunc etiam illud ipfum facere absolvite: ut, sicut adsuit promptum illud velle, ita etiam adsit ipsum persicere ex eo quod habetis.

12 Etenim, & priùs adfit promptus animus, aliquis acceptus est pro co quod habet, non pro eo quod non habet.

13 Non enim dico ut aliis fit relaxatio, vobis autem afflictio: fed ut pari conditione quod vobis fuperest fuppleat hoc tempore quod illis deest; 14 Ut & quod illis superest, suppleat quod vobis deest, ut fiat æqualitas.

15 Sicut scriptumest, Qui multum collegit, plus non habuit : &c qui paululum, minus non habuit.

16 Gratia verò babetor Deo, qui cordi Titi indidit idem studium

pro vobis;

17 Quod tum exhortationem illam gratam habuit, tum verò quod majore studio ultro ad vositer suscepit.

18 Missimus autem una cum eo fratrem illum, cujus laus est in evangelio per omnes ecclesias.

19 (Nec id folum, sed etiam suffragiis delectus est ab ecclessis socius peregrinationis nostræ, cum hac benesicentia quæ administratur à nobis, ad ipsius Domini gloriam & comprobandum promptum animum vestrum)

20 Vitantes heé ne quis nos vituperet in hac ubertate quæ ad-

ministratur à nobis :

21 Ut qui procuremus honesta non folum in conspectu Domini, sed etiam in conspectu hominum.

22 Missimus autem cum eis fratrem nostrum, quem sæpe in multis probavimus studiosum, nunc autem multo studiosiorem, ob multam meam siduciam in vobis.

23 Sive de Tito quæritur, socius meus es, & apud ves adjutor: sive de fratribus nestris, legati sunt ecclesiarum, & gloria Christi.

24 Itaque demonstrationem charitatis vestræ, & nostræ de vobis gloriationis, edite in eos, in conspectu ecclesiarum.

CAP. IX.

Continuatur exhortatio ad liberalitatem eleemosynariam.

A M de ministerio quod fanctis exhibetis, superva-

m,

ati cit mo mò m,

m, nia in

juqui oud

lud ctu ac-

fed ob fit

de puuti

tra, era liùs

reenore

itus

ad fra-

ione

fam

làm

caneum est mihi feribere vobis.

2 Novi enim promptum animum vestrum, quem de vobis jacto apud Macedones, Achaiam videlicet paratam esse ab anno superiore: & ex vobis ortus zelus provocavit complures.

3 Miss autem hos fratres, ne gloriatio nostra de vobis inanis siat hac in parte: ut (sicut dicebam)

parati fitis.

4 Ne quo modo, si mecum venerint Macedones, & invenerint vos imparatos, nos pudesiamus (ut ne vos dicam) in præsidente ista

gloriatione.

5 Itaque necessarium duxi adhortari hos fratres, ut priores venirent ad vos, & priùs absolverent antea denunciatam beneficentiam vestram, ut ea sit parata ita ut beneficentia, & non ut extortum aliquid.

6 Hoc autem dico, Qui ferit parcè, parcè etiam metet: & qui ferit benignè, benignè etiam metet.

7 Quisque sicut præoptat corde, ita agat: non ex tristitia aut ex necessitate: nam hilarem datorem diligit Deus.

8 Potens est autem Deus efficere ut omnis gratia in vos exundet : ut in omnibus omni tempore omne quod sufficiat habentes, exundetis ad omne opus bonum.

9 Sicut scriptum eft, Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus ma-

net in feculum.

10 Qui autem suppeditat semen serenti, & panem ad escam suppeditet, & multiplicet sementem vestram, & augeat fructus justitize vestrae:

omnem benignitatem, quæ per nos efficit ut gratiæ agantur Deo.

12 Nam ministerium functionis istius non folum supplebit quæ fanctis desunt, sed etiam exundat per multas gratiarum actiones apud Deum exbibitas, per approbationem istius ministerii:

13 Deum glorificando de vestra testata submissione evangelio Christi, deque benigna in se & in

omnes communicatione:

14 Et per ipsorum deprecationem pro vobis propenso vos amore diligentium propter excellentem gratiam Dei in vobis.

15 Gratia autem babeter Deo

fuper inenarrabili fuo dono.

CAP. X.

Arma & armatura Christianorum.

Æterùm precor vos per lenitatem illam & æquitatem Christi, ego ipse Paulus, qui coràm quidem summisso animo sum inter vos, absens verò sum erga vos considens:

2 Hoc autem deprecor, ne præfens confidenter agam fiduciâ, quâ existimor audax fuisse in quosdam qui de nobis existimant, quasi secundum carnem ambulemus.

3 Nam in carne, non tamen fecundum carnem ambulantes, militamus.

4 Arma enim militiæ nostræ non carnalia sunt, sed divinitus valida ad destructionem munitionum:

5 Ratiocinationes evertendô, omnemque sublimitatem quæ sese extollit adversus cognitionem Dei, & in captivitatem redigendo omnem cogitationem ad obediendum Christo:

6 Et paratum habendo quo vindicemus omnem contumaciam, postquam impleta fuerit yestra obedientia.

7 Que ob oculos sunt aspicitis? fi quis apud se confidit se Christi este, hoc vicissim reputet ex sese, quemadmodum ipse Christi est,

ita

1

r

V

n

na

nî

fu

id

1pe

ve

att

CX

ult

ut,

pra

Do

Cap. 10, 11. AD CORINTHIOS II. 249

ita & nos Chrifti effe.

at

es

9-

ra

ri-

in

0-

05

el-

co

m.

ni-

em

lup

mo m

æ-

uâ

m

fe-

fe-

ni-

non lids

do,

fele

Dei,

mum

vin-

am,

ftra

itis?

rifti

lefe,

eft,

ita

8 Nam fi amplius etiam quippiam glorier de potestate nostra, quam dedit Dominus nobis ad ædificationem, ac non ad deftructionem vestri, non pudefiam :

o Ne videar ceu perterrefacere

vos per epistolas.

10 Nam epistolæ quidem (inquiunt) graves funt & validæ: fed præfentia corporis infirma eft, & sermo eft nihili.

11 Hoc reputet qui istiusmodi eft, quales sumus sermone per epistolas quum absumus, tales etiam nos fore reipfa, quum aderimus.

12 Non enim audemus nos adjungere vel conjungere, cum quibuldam qui fe iplos commendant : 'fed non intelligunt quod ipfi fefe metiuntur feipfis, & fibiiphs fele comparant.

13. At nos non gloriabimur de iis quæ menfuræ noftræ non funt, fed fecundum modum nohis ad regulam admensum, id eft, ejus quam distribuit nobis Deus menfuræ, gloriabimur nos pervenisse ad vos etiam ulque.

14 Non enim, quafi non pervenerimus usque ad vos, extendimus nofipsos, ultra quam deceat : nam ufque ad vos etiam perve-

nimus in evangelio Christi. 14 Nequaquam de iis quæ menfuræ nostræ non sunt gloriantes, id est, de alienis laboribus: sed sperantes fore, ut augescente fide vestrà in vobis amplificemur in attributa nobis nostra mensura, ad exundantiam ufque.

16 Ut in iis regionibus, quæ ultra vos funt, evangelizem: non ut, in alteri attributa menfura, de præparatis gloriemur.

17 Cæterům qui gloriatur, in

Domino glorietur.

18 Non enim qui seipsum commendat, is probandus est, sed is quem Dominus commendat.

CAP. XI.

Instituit sui cum pseudo-apostolis comparationem, & excusat se illius.

Tinam sufferretis paulisper infipientiam meam : imo

etiam sufferte me.

2 Affecto enim vos Dei æmulatione. Aptavi enim vos, quos uni viro, ut virginem puram, fistam, nempe Christo.

3 Sed metuo, ne quo modo, ficut serpens ille Evam seduxit calliditate sua, ita corruptæ cogitationes vestræ degenerent à simplici-

tate quæ eft in Christo.

4 Enimvero fi veniens quifpiam alium Jesum prædicet, quem non prædicavimus, aut fi spiritum alterum accipiatis, quem non acceperatis, aut evangelium aliud quod non receperatis, benè illam toleraveritis.

5 Puto enim me nihilo inferiorem fuisse summis apostolis:

6 Quod fi rudis sum sermone, non tamen sum rudis cognitione: fed omnino manifesti facti sumus in omnibus apud vos.

7 Num peccavi, quum ipfe me fubmitterem, ut vos eveheremini ? id eft. quod gratuitò evangelium Dei evangelizavi vobis?

8 Alias ecclefias spoliavi, accepto ab eis stipendio, ut vobis infervirem: & cum apud vos essem & egerem, non obtorpui cum cujufdam incommodo:

9 Quod enim mihi deerat, suppleverunt fratres, quum venissent è Macedonia: & in omnibus me conservavi vobis minime onero-

fum, & præftabo.

10 Eft veritas Christi in me,

quòd

t

(

8

n

ri

bo

er

de

ell

tic

tu

ner

lap

fer

gar

gra infi

ben

de

in

pot

ceffi

in :

enin fum

YOS

eran

enin

apof

funt

T

1

1 firm

quod hæc gloriatio non obstruetur in me in regionibus Achaiæ.

11 Quapropter? an quod non diligam vos? Deus novit.

12 Sed quod facio, etiam faciam; ut amputem occasionem lis qui exoptant occasionem, ut in eo de quo gloriantur, inveniantur quales & nos.

13 Nam istiusmodi pseudo-apoftoli, operari dolofi funt, transfigurantes le in apostolos Christi.

14 Neque id mirum : ipte enim Satanas fe transfigurat in angelum lucis.

15 Non magnum eft igitur, fi etiam ejus ministri transfigurant Se, tanquam fint ministri justitize, quorum finis erit secundum opera ipforum.

16 Rurfum dico, ne quis me putet defipientem esse: alioquin vel ut desipientem recipite me, ut paululum quiddam & ego glo-

rier.

17 Quod dico, non dico fecundum Dominum, sed ut defipiens, in fundamento hujus gloriationis.

18 Quandoquidem multi gloriantur fecundum carnem, & ego gloriabor.

19 Libenter enim fuffertis delipientes, quòd fitis fapientes.

- 20 Suffertis enim, fi quis vos in fervitutem adigit, si quis exedit, fi quis fipendium accipit, fi quis attollit sese, si quis vos in faciem cædit.
- 21 Contumeliæ respectu dico, ficuti quod nos infirmi fuimus; Imò in quocunque audacia uti velit aliquis (ut defipiens loquor) audacia & ego uti velim.

22 Hebræi funt? fum & ego: Israelitæ funt? sum & ego: semen Abraha mi funt ? fum & ego :

23 Ministri Christi funt ? (defipiens loquor) fuperior fum ego: in laboribus amplius: in plagis fupra illos; in carceribus amplius; in mortibus fæpe.

24 A Judæis quinquies accept quadragenas plagas una minus.

25 Ter virgis cælus fuit ; femel fui lapidatus: ter naufragium feci; noctem ac diem in profundo egi.

26 In itineribus sæpe fui, in periculis fluminum, periculis latronum, periculis à meis gentilibus, periculis à gentibus, periculis in civitatibus, periculis in folitudine, periculis in mari, periculis inter falfos fratres.

27 In labore & ærumna, in vigillis fæpe, in fame & fiti, in jejuniis siepe, in frigore & nuditate.

28 Absque iis quæ extrinsecus eveniunt, urget agmen illud in me quotidie confurgens, id eft, folicitudo de omnibus ecclesiis.

29 Quis infirmus eft, quin ego fim inhrmus; quis offendiculo afficitur, quin ego urar?

30 Si gloriari oporteat, de iis quæ infirmitatis meæ funt, gloriabor.

31 Deus & Pater Domini noftri Jesu Christi, benedictus in secula, novit me non mentiri.

32 Damasci, ethnarcha nomine Aretæ regis, præfidio tenebat Damascenorum urbem, cupiens me prehendere.

33 Sed per fenestram in corbe fune demissius fui per mænia, &

ejus manus effugi.

XII. CAP. Raptus Pauli. Stimulus carnis. Gloriatio in infirmitatibus &

paffionibus. Loriari sanè non convenit mi-I hi; veniam enim ad apparitiones & revelationes Domini.

2 Nort

2 Novi hominem in Christo ante annos quatuordecim (an in corpore, nescio; an extra corpus, nescio; Deus novit) raptum in tertium ufque cœlum.

3 Et novi ejusmodi hominem. (an in corpore, an extra corpus,

nescio; Deus novit)

4 Raptum fuiffe in paradifum, & audivisse ineffabilia verba, quæ non liceat homini loqui.

5 Super ejulmodi homine gloriabor; de meiplo verò non gloriabor, nifi in infirmitatibus meis.

6 Si enim voluero gloriari, non ero defipiens; veritatem enim dicam; sed parce loquor, ne quis de me reputet supra id quod cernit effe me, aut quod audit ex me.

7 Et ne supereminentià revelationum fupra modum efferrer, datus est mihi furculus infixus carni, nempe angelus Satan, ut me colaphis cædat, ne supra modum efferar.

8 Super hec ter Deminum ro-

gavi, ut abscederet à me.

S

e -

0

0

113

a-

0e-

ne

a-

me

rbe

nis.

mi-

pa-

NOT

9 Sed dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea; nam potentia mea per infirmitatem confummatur. Libentissimè igitur gloriabor potius de infirmitatibus meis, ut tanquam in tabernacule inhabitet in me potentia Christi.

10 Propterea acquiesco in infirmitatibus, in injuriis, in necessitatibus, in persequutionibus, in angustiis pro Christo: quum enim infirmus fum, tunc potens fum.

11 Fui defipiens in gloriando: yos me coegistis: nam ego debueram à vobis commendari: nulla enim in re inferior fui fummis apostolis, etiam si nihil sum.

12 Indicia quidem apostoli edita funt apud vos cum omni tolerantia, per figna, & prodigia, & virtutes.

13 Nam quid est in quo fueritis inferiores reliquis ecclesiis, nis qued ego ipse non obtorpui cum veftro incommodo? condonate

mihi hanc injuriam.

14 Ecce tertiò paratus sum venire ad vos, nec cum vestro incommodo obtorpescam; non enim quæro quæ veftra funt, fed vos: non enim debent filii parentibus, fed parentes filiis thefauros recondere.

15 Ego verò libentiffime fumptum impendam, & expendar pro animabus vestris; etiamsi plurimum vos diligens, minus diligar.

16 Sed efto, ego vos non gravavi? sed quòd fim callidus, dolo

vos cepi.

17 Num per quemquam corum quos misi ad vos, quæstui vos habui ?

18 Precatus fum Titum, & cum eo mili fratrem; num aliqua in re vos quæfiui habuit Titus? nonne eodem spiritu ambulavimus? nonne iisdem vestigiis?

10 Rurfum putatis quod noe vobis excusemus? in conspectu Dei, in Christo loquimur; omnia autem hæc, dilecti, pro veftri

ædificatione.

20 Nam metuo, ne quo modo, quum venero, non quales velim reperiam vos, & ego reperiar vobis qualem nolitis; ne quo modo fint lites, æmulationes, excandescentiæ, rixæ, obtrectationes, sufurri, tumores, tumultuationes.

21 Ne me, postquam iterum venero, deprimat Deus meus apud vos, & lugeam multos corum qui antè peccarunt, nec relipuerunt super impuritate, & scortatione, &

lascivia quam patrarunt.

CAP. XIII.

A sui ipsorum examine probat apoftolatus sui ertegneux & auctoritatem, qua posset uti.

Tertio jam venio ad vos. Ex ore duorum testium aut trium firmum erit omne verbum.

2 Prædixi, & fecundò prædico ut præfens, & absens nune scribo iis qui antè peccarunt, & reliquis omnibus, fore ut, si denuò venero, non parcam.

3 Quandoquidem experimentum quæritis in me loquentis Christi, qui erga vos non infirmus, sed po-

tens eft in vobis.

4 Nam etsi crucifixus fuit ex infirmitate, vivit tamen ex potentia Dei; nam & infirmi sumus in eo, sed vivi erimus cum eo, ex potentia Dei apud vos.

5 Vos ipsos tentate, an sitis in fide; vos ipsos explorate; annon agnoscitis vosmet ipsos, widelicet Jesum Christum in vobis esse?

nisi rejectanei estis.

6 At spero fore ut cognoscatis

nos non effe rejectaneos.

7 Opto autem à Deo, nequid mali faciatis: non ut nos probi appareamus, sed ut quod bonum est faciatis, nos verò velut rejectanei simus.

8 Non enim possumus quicquam adversus veritatem, sed pro veri-

tate.

g Gaudemus enim cum nos infirmi fumus, vos autem validi eftis: hoc autem etiam optamus, vestri videlicet connexum.

ne præsens præcisa severitate utar, ex auctoritate quam dedit mihi Dominus ad ædificationem, ac non

ad destructionem.

gaudete, compingimini, consolatione fruimini, idem sapite, in pace agite: & Deus charitatis ac pacis erit vobiscum.

12 Salutate alii alios osculo sancto. Salutant vos sancti omnes.

13 Gratia Domini Jesu Christi, & charitas Dei & communicatio Spiritus Sancti sit cum omnibus vobis. Amen.

Ad Cerinthios secunda fuit scripta Philippis urbe Macedoniæ, per Titum & Lucam.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD GALATAS.

CAP. I.

Galatæ mutabiles. Evangelii auctoritas. Chronicum Pauli.

P Aulus apostolus (non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum, ac Deum Patrem, qui suscitavit eum ex mortuis.)

2 Quique mecum funt omnes

fratres, ecclesiis Galatiæ;

3 Gratia vobis & pax à Deo

Patre, & Domino nostro Jesu

Christo;

4 Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eximeret nos ex præsenti seculo malo, secundum voluntatem Dei & Patris nostri.

5 Cui sit gloria in secula secuto-

rum. Amen.

6 Miror vos itacitò, deferto eo qui vocavit vos in gratiam Chrite

fti

li

the

liza

an aut Eni cere

frat

à n cund id ac

illua

fti.

I 3
fatus
videi
tum
vaftå

fupra mea, à pati

qui se tris m fuam,

ut evalutes, no

ad eos stoli; denuo

18

fti, transferri in aliud evangelium;

7 Quod non est aliud: sed nonnulli vos turbant, & volunt inver-

tere evangelium Christi.

8 Sed etiamfi nos, aut angelus è cœlo evangelizet vobis præter id quod vobis evangelizavimus, anathema esto.

9 Ut antè diximus, etiam nunc iterum dico, Si quis vobis evangelizaverit, præter id quod accepittis, anathema esto.

no Nunc enim utrum homines an Deum ad audiendum fuadeo, aut quæro hominibus placere? Enimvero fi adhuc hominibus placerem, Christi fervus non essem.

ri Notum autem vobis facio, fratres, evangelium illud quod est à me evangelizatum, non esse se-

cundum hominem.

12 Neque enim ego ab homine id accepi, neque edoctus fum, sed illud per revelationem Jesu Christi.

13 Audîstis enim quomodo verfatus sim olim in Judaismo, me videlicet supra modum persecutum esse ecclesiam Dei, & eam vastasse;

14 Et profecisse in Judaismo supra multos coævos meos in gente mea, summe affectans traditiones

à patribus meis profectas.

iu

ro

05

n-

0-

0-

eo

TI-

ti,

15 Quando verò libuit Deo, qui separaverat me ab utero matris meæ, & vocavit per gratiam

16 Revelare filium suum in me, ut evangelizarem ipsum inter gentes, non statim præterea contuli cum carne & sanguine.

17 Neque redii Hierofolymam ad eos qui ante me fuerunt apofioli; fed abii in Arabiam, ac denuo reversus sum Damascum.

18 Deinde tribus post annis

redii Hierofolymam, ut viserem Petrum; & permansi apud eum dies quindecim.

19 Alium autem ex apofiolis non vidi quemquam, nifi Jacobum

fratrem Domini.

20 In iis porro quæ scribo vobis, ecce in conspectu Dei testor me non mentiri.

riæ & Ciliciæ.

22 Eram autem ignotus facie ecclesiis Judææ, quæ erant in Christo.

23 Sed solùm audierant qui dicerent, Qui persequebatur nos aliquando, nunc evangelizat fidem quam olim vastabat:

24 Et glorificabant Deum de me.

CAP. II.

Chronicum Pauli continuatur, & justificatio evangelica asseritur.
Paulus apostolus Gentium, ut
Petrus Judæorum.

D'Einde interjectis annis quatuordecim rursum ascendi Hierosolymam una cum Barnaba,

assumpto fimul & Tito.

2 Ascendi autem ex revelatione, & exposui eis evangelium quod prædico inter Gentes; sed privatim iis qui sunt in pretio, ne quo modo frustrà currerem aut cucurrissem.

3 Sed neque Titus, qui mecum erat, quamvis esset Græcus, co-

actus fuit circumcidi :

4 Nempe propter irreptitios falsos fratres, qui suerant clam ingressi ad explorandum libertatem nostram, quam habemus in Christo Jesu, ut nos in servitutem adigerent.

5 Quibus ne 2d momentum quidem 20s subjiciendo cessimus; ut veritas evangelii permanere:

apud vos.

6 Ab iis autem qui existiman-

tur esse aliquid, quales olim suerint, nihil mea refert; personam hominis Deus non accipit. Nam qui sunt in pretio, nihil mecum præterea contulerunt.

7 Imò è contrario, quum vidiffent mihi concreditum fuisse evangelium præputii, ficut Petro

circumcifionis;

8 (Nam qui efficax fuit per Petrum ad apostolatum circumcisionis, efficax suerat per me apud

gentes)

- 9 Quumque cognovissent gratiam mihi datam, Jacobus, & Cephas, & Joannes, qui existimantur esse columnæ, dexteras societatis dederunt mihi ac Barnabæ; ut nos apud Gentes, ipsi verò apud circumcisso, apostolatu fungeremur.
- * 10 Solum monuerunt ut pauperum meminissemus; quod & ipsum studui facere.

11 Quum autem venisset Petrus Antiochiam, in os ei obstiti, eo quòd condemnandus esset.

- 12 Nam antequam venissent quidam à Jacobo, unà cum gentibus edebat; quum autem venissent, subterfugiebat, ac separabat sese ab eis, metuens eos qui erant ex circumcissone.
- 13 Ac simulabant unà cum eo reliqui etiam Judæi, adeò ut Barnabas quoque simul abduceretur corum simulatione.
- resto pede incedere, ut veritati evangelii congruebat, dixi Petro coram omnibus, Si tu, quum fis Judæus, gentiliter vivis, ac non Judaicè, cur gentes cogis Judaizare?

15 Nos natura Judæi, & non

ex gentibus peccatores;

16 Scientes non justificari hominem ex operibus legis, sed per fidem Jesu Christi; etiam nos in Christum Jesum credidimus, ut justificaremur ex side Christi, & non ex operibus legis: propterea quòd non justificabitur ex operibus legis ulla caro.

17 Quod fi, dum quærimus juflificari per Christum, invenimur & ipsi peccatores, num Christus peccati minister est? absit.

t

.

n

I

le

S

fa

ju

st

VI

fee

ca

ex

fac

eni

per

Ab

छ

acc

pać

nan

aut

pro

No

mu

tuo

à D

Spice

poft

18 Nam si quæ destruxi, ea rursus ædisico, transgressorem me-

ipsum constituo.

19 Ego enim per legem legi mortuus sum, ut Deo viverem.

20 Una cum Christo crucifixus sum. Vivo autem, non amplius ego, sed vivit in me Christus; & vitam quam nunc vivo in carne, vivo per sidem illam silii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

21 Irritam non facio gratiam Dei: nam si per legem'est justitia, igitur Christus sine causa mortuus

elt.

CAP. III.

Doctrina de justificatione gratuità continuatur: & usus legis ostenditur.

Amentes Galatæ, quis vos fascinavit ne obsequeremini veritati; quibus ob oculos Jesus Christus prius suerat depictus, inter vos crucifixus?

2 Hoc folum velim discere ex vobis, Ex operibus legis spiritum accepistis, an ex side per auditum percepta?

3 Adeò amentes estis ? quum spiritu inceperitis, nunc carne perficimini ?

4 Tam multa passi estis fruftrà? si modò etiam frustrà.

5 Qui igitur subministrat vobis spiritum, & efficit virtutes in vobis, ex operibus legis, an ex side per auditum perceptâ subministrat?

6 Sicut

6 Sicut Abrahamus credidit Deo, & imputatum est ei ad justitiam:

7 Ita nostis, nempe eos qui ex fide sunt, esse filios Abrahami.

8 Quum prævidistet autem Scriptura Deum ex side justificaturum gentes, id antè evangelizavit Abrahamo, Benedicentur, inquiens, in te omnes gentes.

9 Itaque qui ex fide funt, benedicuntur cum fideli illo Abraha-

mo.

S

r

3

a

ġ

3

S

,

i,

m

15

tâ

7-

05

ni

15

n-

X

m

m

m

T-

u-

bis

0-

de

111-

tut

legis funt, sub exsecratione sunt. Scriptum est enim, Exsecrabilis est quisquis non manserit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea.

11 Nullum autem per legem justificari apud Deum, manisestum est: quoniam justus ex side

vivet.

12 Lex autem non est ex fide: fed quisquis ea fecerit, vivet per ea.

13 At Christus nos redemit ab exsecratione legis, dum pro nobis sactus est exsecratio. Scriptum est enim, Exsecrabilis est quisquis pendet in ligno.

14 Ut in gentibus benedictio Abrahami exflet in Christo Jesu, but promissum illum spiritum

acciperemus per fidem.

pactionem ratam factam, humanam licet, nullus irritam facit, aut aliquid ei superaddit.

romiffiones, & semini ejus.

Non dicit, Et seminibus, ut de multis: sed ut de uno, Et semini

tuo ; qui eft Chriftus.

in Hoc autem dico, pactionem à Deo, priùs ratam habitam, respicientem in Christum, lex quæ post annos quadringentos & triginta extitit, non reddit inutilem, ad abolendam promissionem.

18 Nam si ex lege est hæreditas, non jam est ex promissione: atqui Abrahamo per promissionem gratificatus est Deus bæreditatem.

19 Quid igitur? lex trangreffionum gratia adjecta est, usquequò venisset semen illud cui facta est promissio, lex, inquam, ordinata per angelos, per manum internuncii.

20 Internuncius autem unius non est; Deus verò unus est.

21 Num igitur lex addita est adversus promissiones Dei: absit: nam si data suisset lex quæ posset vivisicare, verè ex lege esset justitia.

22 Sed conclusit illa Scriptura omnia sub peccatum, ut promissio ex side Jesu Christi daretur credentibus.

23 Antequam autem venisset sides, sub legis præsidio custodiebamur, conclusi in eam sidem quæ futurum erat ut revelaretur.

24 Itaque lex pædagogus noster suit in Christum respiciens, ut ex side justificaremur.

25 At postquam venit fides, non amplius sub pædagogo sumus.

26 Omnes enim filii Dei eftis, per fidem in Christo Jesu.

27 Nam quicunque in Christum baptizati fuistis, Christo fuistis induti.

28 Non est Judæus neque Græcus, non est servus neque liber, non est masculus ac sæmina; omnes enim vos unus estis in Christo Jesu.

29 Quòd si vos estis Christi, nempe Abrahami semen estis, & secundum promissionem hæredes.

CAP. IV.

Status bominis sub lege & evangelios, sive sub peceate & gratia.

I

a

a

I

ju

fi

h

de

C

ju

di

ju

CII

pr

te

int

ve

ex

fat

m

H OC autem dico, Quamdiu fert à servo, quamvis fit dominus omnium:

2 Sed fub tutoribus & curatoribus est usque ad tempus quod pater

præstituerit.

3 Ita & nos, quum effemus infantes, sub elementis mundi eramus in servitutem redacti :

4 At pofiquam venit plenum tempus, emifit Deus filium fuum factum ex muliere, factum legi subjectum;

5 Ut eos qui legi erant subjecti redimeret, ut adoptionem accipe-

remus.

6 Quoniam autem effis filii, emifit Deus spiritum filii sui in corda vestra, clamantem Abba, id eft, pater.

7 Itaque non amplius es fervus, fed filius : quod fi filius, etiam

hæres Dei per Christum.

8 Imò tum quidem ignorantes Deum, ferviebatis iis qui natura non funt dii.

9 At nunc, quum cognoscatis Deum, imò potius cogniti fitis à Deo, quomodo convertitis vos retrorium ad infirma & egena elementa, quibus ad superiora regreffi fervire vultis ?

10 Dies observatis, & menses, & præstituta tempora, & an-

11 Metuo de vobis, ne frustrà

fatigatus fim apud vos.

12 Eftote quafi ego; nam & ego sam quali vos: fratres, deprecor vos; nulla in re me affeciftis injuria.

13 Noftis autem me per infirmitatem carnis vobis priùs evange-

14 Et explorationem mei, quæ fiebat in carne mea, non pro ninilo habuistis; neque respuistis;

fed me ut angelum Dei, ut Chri-

ftum Jesum, excepistis.

15 Quæ igitur erat beatitatis vestræ prædicatio? testimonium enim reddo vobis, vos, fi fieri potuiffet, oculos veftros effofios daturos mihi fuifie.

16 Itaque num inimicus factus fum vobis, dum vobis vera lo-

17 Ambiunt vos non benè; imò excludere nos volunt, ut se ambiatis.

18 Præclarum est autem vehementer amare in re bona femper, & non folum dum præsens sum apud vos.

19 Filioli mei, quos iterum parturio ufquequo formetur Christus

in vobis.

20 Velim autem nunc adesse apud vos, & mutare vocem meam, quoniam hæfito in vobist

21 Dicite mihi qui fub lege vultis effe, legem non auditis?

22 Scriptum eft enim, Abrahamum duos filios habuisse; unum ex ancilla, & unum ex libera.

23 Sed is qui ex ancilla natus eft, secundum carnem natus eft : qui verò ex libera, per promiffio-

24 Per quæ aliud figuratur, Nam hæc funt duo illa paeta; unum quidem, quod est Agar ex monte Sina, generans prolem ad servitutem.

25 Istud enim Agar est Sina mons in Arabia; eadem autem ferie respondet ei Hierosolymæ quæ nunc eft, fervitque cum filis fuis.

26 Illa verò quæ furfum est Hierusalem, libera est, quæ est mater

omnium noftrûm.

27 Scriptum eft enim, Lætare, sterilis, quæ non paris; erumpe, & clama, quæ non parturis: quoniam plures funt liberi deferta,

quam

Cap. 5.

4.

-

15

m

ri

25

us

0-

C

-

r,

m

r-

us

le

n,

e

-

n

28

:

)-

r,

x

d

a

-

e

4

r

,

,

quam ejus quæ habet virum.

28 Nos igitur, fratres, secundum Isaacum promissionis filii sumus.

29 Sed quemadmodum tunc is qui fecundum carnem genitus fuetat, persequebatur eum qui natus erat secundum spiritum; ita & nunc sit.

30 Sed quid dicit Scriptura? Ejice ancillam & filium ejus: nequaquam enim hæres erit filius

ancillæ cum filio liberæ.

31 Nempe, fratres, non sumus ancillæ filii, sed liberæ.

CAP. V.

Libertas Christiana. Lucta carnis & spiritus, & utriusque fruetus.

I N libertate igitur, quâ Christus nos liberavit, perstate, & ne regredientes implicamini servitutis jugo.

2 Ecce, ego Paulus dico vobis, fi circumcidamini, Christum nihil

vobis profuturum.

3 Teftor enim rursum omni homini qui circumciditur, eum esse debitorem totius legis servandæ.

4 Inanes facti estis separati à Christo, quicunque per le em justificamini; & à gratia excidistis.

5 Nos enim spiritu ex fide spem

justitiæ exspectamus.

6 Nam in Christo Jesu neque circumcisio quicquam valet, neque præputium, sed sides per charitatem essicax.

7 Currebatis bene; quis vos interrupit, ut non obsequeremini veritati?

8 Hæc persuasio non est profecta ex eo qui vocat vos.

9 Paulum fermenti totam maffam fermentat.

10 Ego confido de vobis in Domino, vos nihil aliud esse sensuros: fed qui turbat vos, auferet condemnationem, quisquis fuerit.

11 Ego autem, fratres, fi circumcifionem etiam prædico, quid adhuc persequutionem patior? nempe inane redditum fuerit offendiculum crucis.

12 Utinam etiam abscindantur,

qui vos inquietant.

13 Vos enim ad libertatem vocati estis, fratres: tantum ne libertatem arripite ut datam carni occasionem; sed ex charitate servite alii aliis.

14 Nam tota lex uno dicto completur, isto videlicet, Diliges proximum tuum ut teipsum.

25 Quòd fi alii alios mordetis & exeditis, videte ne vicissim alii

ab aliis confumamini.

16 Hoc autem dico, Spiritu ambulate, & quod concupiscit caro ne perficite.

17 Nam caro concupiscit adverfus spiritum, spiritus autem adverfus carnem; hæc autem inter se opposita sunt, ut non quæcunque volueritis, eadem faciatis.

18 Quod fi spiritu ducimini,

non estis sub lege.

19 Porro manifesta sunt opera carnis; quæ sunt, adulterium, scortatio, impuritas, lascivia,

20 Idololatria, veneficium, infmicitiæ, lites, æmulationes, excandescentiæ, rixæ, dissidia, hæ-

refes.

21 Invidiæ, cædes, ebrietates, commessationes, & his similia: quæ prædico vobis, prout etiam prædixi, eos widelicet qui talia agunt, regni Deinon fore hæredes.

22 At fructus spiritus est charitas, gaudium, pax, iræ cohibitio, benignitas, bonitas, sides, le-

nitas, continentia:

23 Adversus ejusmodi non est

Y. 3

24 Qui

te

13

e

n

S

b

le

r

Pe

91

te

in

fi

to

mi

nem crucifixerunt cum affectibus & cupiditatibus.

25 Si vivimus spiritu, spiritu

etiam incedamus.

26 Ne fimus inanis gloriæ cupidi, alii alios provocantes, alii aliis invidentes.

CAP. VI.

Dilectione mutuâ, cruce Christi, & novâ creatură, secerni filios Dei.

Ratres, etiamsi præoccupatus fuerit homo in aliqua osfensa, vos spirituales reconciliate hujusmodi hominem cum spiritu lenitatis; considerans unusquisque semetipsum, ne & tu tenteris.

2 Alii aliorum onera portate : & ita complete legem Christi.

3 Nam fi quis sibi videtur aliquid, quum nihil sit, hunc suus ipsius animus seducit.

4 Opus autem suum probatum reddat unusquisque; & tune in semetipso solo gloriationem habebit, & non in alio.

5 Nam unusquisque suum onus

portabit.

6 Communicet autem qui inflituit or in fermone, cum eo qui se instituit, omnia bona:

7 Ne errate; Deus non irridetur: quicquid enim seminaverit

homo, hoc & metet.

8 Nam qui seminat carni suæ, ex carne metet interitum; qui verò seminat spiritul, ex spiritu metet vitam æternam.

9 Porro ne benefaciendo fegnes fimus: præstituto en m tempore suo metemus, si non frangamur animo.

opportunum habemus, fimus benefici erga omnes, maxime verò

erga domesticos fidei.

11 Videtis qu'am longis literis

vobis scripserim mea manu.

12 Quicunque volunt specios apparere in carne, ii cogunt vos circumcidi, tantum ne ob crucem Christi persequutionem patiantur.

13 Nam ne ipfi quidem qui circumciduntur, legem fervant; fed volunt vos circumcidi, ut de vestra

carne glorientur.

14 A me verò absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mundus mihi crucifixus est, & ego mundo.

15 Nam in Christo Jesu neque circumcifio quicquam valet neque præputium, sed nova creatura.

16 Et quicunque secundum hanc regulam incedent, pax esto super eos & misericordia, & super Israelem Dei.

17 De cætero, ne quis mihi molestias præbeto; ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.

18 Gratia Domini nostri Jesu Christi sit cum spiritu vestro, fra-

tres. Amen.

Ad Galatas miffa fuit Româ.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAP. J.

De electionis & adoptionis mysteriis
disserent, à Deo corum revelationem Ephesiis comprecatur.

P Aulus apostolus Jesu Christi, per voluntatem Dei, sanctis qui sunt Ephesi, & sidelibus in Christo Jesu;

2 Gratia

2 Gratia sit vobis & pax à Deo patre nostro, & Domino Jesu Christo.

3 Benedictus esto Deus, & pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nobis omni benedictione spirituali, in cœlis in Christo.

4 Sicut elegit nos in ipso ante jactum mundi fundamentum, ut fimus sancti & inculpati in conspectu ejus cum charitate.

5 Qui prædestinavit nos quos adoptaret in filios per Jesum Christum in sese, pro benevolo affe-

Etu voluntatis suæ,

ì

i

1

i

e

e

C

r

.

.

0

6

is

in

ia

6 Ad laudem gloriosæ suæ gratiæ, quâ nos gratis sibi acceptos effecit in illo dilecto.

7 In quo habemus redemptionem per fanguinem ipfius, remissionem, inquam, lapsuum ex divite ipsius gratia.

8 Quâ exundavit in nos omni

sapientia & prudentia:

9 Postquam notum fecit nobis mysterium voluntatis suæ, secundum gratuitam suam benevolentiam quam præstituerat in sese,

10 Nempe ut in plena temporum illorum præstitutorum dispensatione summatim recolligeret omnia illa in Christo, tum quæ in cælis sunt, tum quæ in terra:

11 In ipso, inquam, in quo etiam in sortem adsciti sumus, quum essemus prædestinati secundum præssitutum ejus qui agit omnia ex consilio voluntatis suæ.

12 Ut nos fimus laudi gloriæ ipfius, qui priores speravimus in Christo.

13 In quo sperastis & vos, audito sermone illo veritatis illius, id est, evangelio salutis vestræ: per quod etiam, posteaquam credidistis, obsignati estis Spiritu illo promissionis sancto.

14 Qui est arrhabo hæreditatis nostræ, ad obtinendam redemptionem, ad laudem gloriæ ipsius.

15 Propterea etiam ego, auditâ ea quæ in vobis est side in Dominum Jesum, & charitate in omnes sanctos,

16 Non cesso gratias agere pro vobis, mentionem vestri faciens in

precibus meis:

17 Ut Deus Domini nostri Jesu Christi, pater ille gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ & revelationis, per agnitionem ipsius;

18 Illuminatis oculis mentis vefiræ; ad sciendum quæ sit spes illa vocationis ipsius, & quæ opes gloriæ hæreditatis ipsius in sanctis:

19 Et quæ fit supereminens illa magnitudo potentiæ ipsius in nobisqui credimus, pro efficacitate roboris virium ipsius,

20 Quod exeruit in Christo, quum suscitavit eum ex mortuis, & collocavit ad dexteram suam in

cœlis,

21 Longè supra omne imperium ac potestatem, & potentiam, & dominationem, & omne nomen quod nominatur non solumin hoc seculo, verum etiam in suturo:

22 Et omnia subjecit ejus pedibus, eumque constituit caput super omnia ipsi ecclesiæ;

23 Quæ est corpus ipsius, & complementum ejus qui omnia implet in omnibus.

CAP. II.

Status hominis extra Christum & in Christo.

T vos una vivificavit, quum essetis mortui in lapsibus & peccatis:

2 In quibus olim ambulaftis, ut eft vita mundi hujus, secundum principem

d

d

n

p

0

11

ft

ni

QL

in

pe

Sia

in

PI

ter

Je

ber

per

fiat

bis,

nua

ftri

& i

EUJ

glor

per :

min

dem

fund

1

1

1

principem cui potestas est aëris, & spiritus nunc agentis in hominibus contumacibus;

3 Inter quos & nos omnes conversati sumus olim in cupiditatibus carnis nostræ, facientes quæ carni ac cogitationibus libebant, eramusque natura filii iræ, ut etiam reliqui.

4 Sed Deus, ut qui dives sit mifericordia, propter multam charitatem suam qua dilexit nos,

5 Etiam nos, quum in offensis mortui essemus, una vivisscavit cum Christo, cujus gratia estis servati;

6 Unaque suscitavit, unaque collocavit in cœlis in Christo Jesu;

7 Ut oftenderet in feculis supervenientibus supereminentes illas opes suæ gratiæ, pro sua erga nos benignitate in Christo Jesu;

8 Gratia enim estis servati per fidem (& hoc non est ex vobis,

fed Dei donum eft.)

9 Non ex operibus, ut ne quis

glorietur.

- to Nam ipfius fumus opus, conditi in Christo Jesu ad opera bona, quæ præparavit Deus, ut in eis ambulemus.
- 11 Propterea mementote vos quondam gentes in carne, qui dicebamini præputium ab ea quæ vocatur circumcifio, manibus in carne facta:
- fuisse absque Christo, abalienatos à civili statu Israelis, & extrancos, quod ad pactorum promissiones attinet, spem non habentes, & absque Deo in mundo:

13 At nunc in Christo Jesu, vos qui olim eratis longinqui, propinqui facti estis, per sanguinem

Christi.

14 lpfe enim eft pax noftra, qui utraque fecit unum, & intergerini parietis feptum folvit:

15 Inimicitis, id est, lege præceptorum, quæ in ritibus posita est, per carnem suam abolitis; ut ex duobus illis conderet in semetipso unum novum hominem, faciens pacem;

16 Et utrosque in uno corpore reconciliaret Deo per crucem, per-

emptis inimicitiis per eam;

17 Et veniens evangelizavit pacem vobis, tum qui longe, tum qui propè eratis.

18 Quoniam utrique per ipfum habemus aditum per unum Spiri-

tum ad patrem.

- 19 Nempe igitur non amplius estis peregrini & inquilini, sed concives sanctorum, ac domestici Dei:
- 20 Superstructi super fundamentum apostolorum ac prophetarum, exissente imo angulari lapide ipso Jesu Christo;

21 In quo totum ædificium congruenter coagmentatum, crefcit ut fit templum fanctum Domino;

22 In quo & vos una ædificamini, ut fitis domicilium Dei per Spiritum.

CAP. III.

Ex suo inter gentes ministerio, wim potentiæ Christi in se operantem wult observari, eamque Ephesiis quoque comprecatur.

H Ujus rei gratia ego Paulus jum vinctus ille Christi Jesu

pro vobis gentibus :

2 Si modo audifiis dispensationem gratiæ Dei datæ mihi erga vos:

- 3 Deum widelicet per revelationem notum mihi fecisse mysterium iliud, (sicut antè scripsi paucis:
- 4 Ex quo perlecto potestis perpendere, quæ sit mea intelligentia in mysterio Christi,)

5 Quod

5 Quod aliis ætatibus non innotuit filiis hominum, ut nunc revelatum fuit fanctis ejus apostolis & prophetis per Spiritum,

6 Gentes videlicet effe cohæredes & concorpores, consortesque promissionis ejus in Christo per

evangelium:

7 Cujus factus sum minister ex dono gratiæ Dei, quod datum est mihi secundum esticacem illam vim

potentiæ ipfius,

8 Mihi, inquam, longè minimo omnium fanctorum, data est hæc gratia evangelizandi inter gentes impervestigabiles illas opes Christi;

9 Et in lucem proferendi omnibus, quæ sit communio mysterii quod erat absconditum à seculis in Deo, qui omnia hæc condidit

per Jesum Christum;

10 Ut nota nunc fiat per ecclefiam imperiis ac potestatibus qua in celis funt, multiformis illa sapientia Dei:

11 Secundum præstitutum æternum, quod constituit in Christo

Jefu Domino noftro:

12 In quo habemus loquendi libertatem, & aditum cum fiducia, per fidem ipfius.

13 Quapropter peto, ne segnes fiatis ob afflictiones meas pro vobis, quæ est gloria vestra.

14 Hujus rei gratia flecto genua mea ad patrem Domini no-

ftri Jesu Christi,

3

3

u

-

2

.

-

3

d

15 Ex quo tota familia in cœlis

& in terra nominatur,

gloria, ut fortiter corroboremini per Spiritum fuum in interiore homine.

17 Et inhabitet Chriftus per fi-

dem in cordibus vestris:

18 Ut in charitate radicati & fundati, valeatis assequi cum om-

nibus fanctis, quæ sit illa latitudo, & longitudo, & profunditas, & sublimitas;

10 Et nôsse charitatem illam Christi omni notitia supereminentiorem, ut impleamini ad omnem usque plenitudinem illam Dei.

20 Ei verò qui fumma cum exuberantia potest omnia facere supra ea quæ petimus, aut cogitamus, pro illa vi agente in nobis:

21 Ei sit, inquam, gloria in ecclesia per Christum Jesum in omnes ætates seculi seculorum.

Amen.

CAP. IV.

Unio, communio, & bierarchia ecclesiæ membrorumque, & præcepta ad sanctimoniam spectantia.

PRecor itaque vos ego vinctus ille in Domino, ut ambuletis ita ut convenit vocationi qua vocati estis.

2 Cum omni animi fubmiffione & lenitate, cum iræ cohibitione, fufferentes alii alios per charitatem:

3 Studentes confervare unitatem spiritus per connexum pacis.

4 Unum est corpus, & unus spiritus, sicut & vocati estis in unam spem vocationis vestræ.

5 Unus Dominus, una fides, u-

num baptisma.

6 Unus Deus & pater omnium, qui est super omnes, & per omnes, & in omnibus vobis.

7 Sed unicuique nostrûm data est gratia pro mensura doni Chri-

8 Quapropter dicit, Quum afcendiffet in fublime, captivam duxit captivitatem, & dedit dona hominibus.

9 Cæterum illud Ascendit, quid est nisi quod etiam descende-

rat

ut a

did

tion

ren

5 110

pur

tor

fand

um

niul

tato

run

redi

fern

ira !

TUR

nun

filii

eft in

verit

Dom

1

infru

tiùs

ifis,

argut

cnim

mani

qui (

& ille

15

curat

tes,

16

quoni

14

12

1

I

8

6

5

rat priùs in infimas partes terræ?

10 Qui descenderat, ipse est qui etiam ascendit longè supra omnes cœlos, ut impleret omnia.

11 Is igitur dedit alios quidem apostolos, alios verò prophetas, alios autem evangelistas, alios autem pastores & doctores:

12 Ad compactionem sanctorum, ad opus ministerii, ad ædificationem corporis Christi.

nes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum adultum, ad mensuram plenæ staturæ Christi:

qui fluctuemus & circumferamur quovis vento doctrinæ, in hominum ales, per veteratoriam ad artificiose fallendum versutiam:

15 Sed fincere nos gerentes in charitate, prorsus adolescamus in eum qui est caput, nempe Christus:

gruenter coagmentatum, & compactum per omnes suppeditatas commissuras, ex vi intus agente, pro mensura uniuscujusque membri, incrementum capit corpori conveniens ad sui ipsius exstructionem per charitatem.

17 Hoc itaque dico, & obteftor per Dominum, ne amplius ambuletis, ficut reliquæ gentes ambulant, in vanitate mentis fuæ;

18 Tenebris obscuratam mentem habentes, & alienati à vita Dei propter ignorantiam quæ est in ipsis, per obdurationem cordis ipsorum:

runt, sese dediderunt lasciviæ ad certatim patrandam impuritatem omnem.

20 Vos autem non ita didiciftis Christum. 21 Si modò de eo audivistis, & per eum edocti estis (sicut est veritas in Jesu)

22 Deponere, quod ad pristinam conversationem attinet, veterem illum hominem, qui de seductricibus cupiditatibus sese corrumpit:

23 Renovari verò spiritu men-

tis vestræ;

24 Et induere novem illum hominem, qui fecundum Deum conditus est ad justitiam & fanctimoniam veram.

25 Quapropter deposito mendacio, loquimini veritatem quisque proximo suo; nam sumus alii alierum membra.

26 Irascimini, & ne peccate; sol ne occidat super exacerbatione

27 Neque date locum diabolo.

28 Qui furabatur, non amplius furetur; fed potius laboret, operando manibus quod bonum sit, ut habeat quod impertiat cui opus fuerit.

29 Nullus fermo putris ex ore vestro egreditor: sed si quis est commodus ad ædificationis usum, ut gratiam auditoribus adserat.

30 Et ne triftate spiritum illum sanctum Dei, per quem obsignati estis in diem redemptionis:

31 Omnis amaritudo, & excandescentia, & ira, & clamor, & maledicentia tollatur ex vobis, cum omni malitia.

32 Sed estote alii in alios benigni, misericordes, condonantes vobis mutud offensas, sicut & Deus in Christo condonavit vobis.

CAP. V.

Imitandus Deus in charitatis & virtutum acconomicarum praxi.
Conjugium Christo & ecclesia appropriatum.

Eftote

Stote igitur imitatores Dei, ut filii dilecti:

2 Et ambulate in charitate, ficut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem ac victimam Deo, in odorem bonæ fragrantiæ.

3 Scortatio verò, & omnis impuritas, aut avaritia ne nominator quidem inter vos, ficut decet

fanctos :

4 Et obscenitas, & flultiloquium, & scurrilitas, quæ non conveniunt; sed potius gratiarum actio.

5 Nam hoc nôstis, nullum scortatorem, aut impurum, aut avarum, qui est idololatra, habere hæreditatem in regno Christi & Dei.

fermonibus: propter hæc enim venit ira Dei in homines contumaces.

7 Ne igitur estote consortes eorum.

8 Eratis enim olim tenebræ, nunc autem lux in Domino : ut filii lucis incedite:

9 (Nam fructus Spiritus fitus eft in omni bonitate, & justitia, & veritate)

10 Explorantes quid placeat

Domino.

3

.

1

ü

n

.

-5

18

3

i.

a

te

II Et ne participate opera illa infrugifera tenebrarum, fed potiùs etiam arguite.

12 Nam quæ occulte fiunt ab

iftis, turpe eft vel dicere.

- 13 Sed omnia illa, dum à luce arguuntur, manifesta fiunt : lux enim illud est quod omnia facit manifesta.
- 14 Quapropter dicit, Excitare qui dormis, & refurge è mortuis, & illucescet tibi Christus.
- 15 Videte igitur quomodo accurate ambuletis, non ut infipientes, fed ut sapientes:

16 Redimentes opportunitatem, quoniam dies mali funt.

17 Propterea ne eftote defipientes, sed intelligentes quæ fit voluntas Domini.

18 Et ne inebriamini vino, in quo luxus est, sed implemini spi-

19 Loquentes inter vos mutuo pfalmis, & hymnis, & cantionibus spiritualibus, canentes ac psallentes in corde vestro, Domino;

20 Gratias agentes semper de omnibus, in nomine Domini noftri Jesu Christi, Deo & patri;

21 Subjicientes vos alii aliis

cum timore Dei.

22 Uxores, propriis viris sub-

jicite vos, ut Domino:

23 Quoniam vir est caput uxo-6 Nemo vos seducat inanibus ris, ut & Christus est caput ecclefiæ: & is est qui falutem dat corpori.

> 24 Itaque, ficut ecclefia fefe fubjicit Christo, ita & uxores suis viris sese subjiciunto in omnibus.

> 25 Viri, diligite uxores veftras, ficut & Christus dilexit ecclesiam. & semetipsum exposuit pro ea;

> 26 Ut eam sanctificaret, ab eo purificatam lavacro aquæ per ver-

bum.

27 Ut fisteret eam fibi gloriosam, id est, ecclesiam non habentem maculam aut rugam, aut quicquam ejulmodi, sed ut sit fancta & inculpata.

28 Ita debent viri diligere fuas uxores ut sua ipsorum corpora. Qui diligit suam uxorem, seipsum

diligit.

20 Nullus enim unquam fuam ipfius carnem odio habuit : imò enutrit ac fovet eam, ficut & Dominus ecclefiam.

30 Quoniam membra fumus corporis ejus, ex carne ejus, & ex offibus ejus.

31 Propterea derelinquet homo patrem fuum, ac matrem, & ag-

glutina-

glutinabitur uxori fuæ; & qui duo erant, fient una caro.

32 Mysterium hoc magnum est: loquor autem de Christo & ecclesia.

33 Itaque & vos finguli, fuam quisque uxorem ita diligito ut feipsum: uxor autem videto ut timeat virum.

CAP. VI.

Præcepta æconomica continuantur; & panoplia sacra graphicè describitur.

I Iberi, aufcultate in Domino parentibus vestris, id enim

eft justum.

2 Honora patrem tuum & matrem (quod est præceptum primum cum promissione)

3 Ut bene tibi fit, & fis lon-

gævus super terra.

4 Et vos, patres, ne provocate ad iram liberos vestros, sed enutrite eos in disciplina & admonitione Domini.

5 Servi, auscultate dominis secundum carnem, cum timore ac tremore, cum simplicitate cordis

veftri, ut Christo:

6 Non ad oculum fervientes, ut qui hominibus placere student; sed ut servi Christi, facientes ex animo quæ vult Deus:

7 Cum benevolentia fervientes, ut Domino, & non homi-

nibus.

8 Scientes fingulos, quicquid fecerint boni, hoc reportaturos à Domino, five fervus fuerit, five

9 Et vos, domini, eadem facite erga illos, remissis minis; scientes vestrum etiam ipsorum Dominum esse in cælis, nec personæ acceptionem esse apud Deum.

no Quod reliquum est, fratres mei, corroboramini in Domino,

& robore virium ipfius.

maturam Dei, ut possitis stare adversus artes diaboli.

adversus fanguinem & carnem, fed adversus imperia, adversus potestates, adversus mundi principes, id est, tenebrarum feculi hujus, adversus spirituales improbitates quæ sunt in sublimi.

13 Propterea assumite univerfam illam armaturam Dei, ut possitis obsistere tempore adverso,

& omnibus confectis stare.

14 State igitur, lumbis circumcinctis veritate, & induti thorace justitiæ,

15 Calceatis pedibus præpara-

tione evangelii pacis:

16 Supra omnia assumpto scuto sidei, quo possitis omnia jacula Mali istius ignita extinguere.

17 Galeam etiam falutis recipite, & gladium Spiritûs, hoc

est, verbum Dei:

18 Omni prece & deprecatione orantes omni tempore per Spiritum, & illi ipfi rei excubantes, cum omni perseverantia, & supplicatione pro omnibus fanctis:

19 Et pro me, ut mihi detur fermo ad apertionem oris mei cum libertate, ut notum faciam

mysterium evangelii.

20 Cujus causa legatione fungor catenatus, ut, inquam, de eo liberè loquar, ut oportet me loqui.

21 Ut autem sciatis & vos res meas, & quid agam, omnia vobis nota faciet Tychicus, charus frater, & fidus minister in Domino;

22 Quem mifi ad vos ob id ipsum, ut cognoscatis res nostras,

& consoletur corda vestra.

23 Pax fit vobis fratribus, & charitas cum fide à Deo patre & Domino Jesu Christo.

24 Gratia

0

di

C

ac

fu

op

di

fer

ter

28

fio

VO:

fui

qua

in

adh

24 Gratia fit cum omnibus diligentibus Dominum nostrum Jesum Christum ad incorruptibilita-

e

1,

li

)-

rf-

0,

n-

ce

a-

u-

ila

i-

oc

ne

ries,

ip-

tur

nei

am

n-

li-

i.

res

VO-

rus

00-

id

ras,

80

28

atia

tem. Amen.

Scripta fuit Româ ad Ephesios per Tychicum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

CAP. I.

Philippensibus progressum charitatis & cognitionis precatur; fru-Etum vinculorum suorum & dissolutionis suæ desiderium notat; adque unitatem & patientiam bortatur.

Paulus & Timotheus servi Jesu Christi, omnibus fanctis in Christo Jesu, qui sunt Philippis, una cum episcopis ac diaconis;

2 Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

3 Gratias ago Deo meo cum omni memoria vestri;

4. Semper in omni deprecatione mea pro omnibus vobis cum gaudio deprecans,

5 Super vestri in evangelio communione, à primo die usque ad hoc tempus;

6 Persuasum habens hoc ipsum, fore ut qui incepit in vobis opus bonum, perficiat usque ad diem Jesu Christi:

7 Sicut justum est, ut ego id sentiam de omnibus vobis, propterea quòd animo teneam vos, & in vinculis meis, & in desenfione & confirmatione evangelii, vos, inquam, omnes unà mecum suisse gratiæ participes.

8 Testis enim mihi est Deus, quantopere expetam vos omnes in visceribus Jesu Christi.

9 Et hoc oro, ut charitas vestra adhuc magis ac magis exundet in cognitione & omni sensu;

10 Ut exploretis quæ diferepant; ut fitis finceri, & inoffenfo cursu pergatis ad diem usque Christi:

11 Repleti fructibus justitiæ, qui funt per Jesum Christum ad gloriam & laudem Dei.

12 Velim autem vos scire, fratres, quæ mihi acciderunt, magis ad profectum evangelii evenisse:

13 Adeo ut vincula mea in Christo celebria nint in toto prætorio, ac reliquis omnibus:

14 Et plerique ex fratribus in Domino freti vinculis meis, amplius audeant fine metu fermonem loqui.

15 Ac nonnulli quidem per invidiam & contentionem, nonnulli verò etiam bono affectu Christum prædicant.

16 Alii quidem, inquam. per contentionem Christum non caste annunciant, quòd existiment sese assistiment adjicere vinculis meis.

17 Alii verò ex charitate, scientes me ad defensionem evangelii constitutum esse.

18 Quid igitur? attamen quovis modo, five in speciem, five sincere, Christus annunciatur; & de hoc gaudeo, atque etiam gaudebo.

19 Novi enim fore, ut hoc missi cedat in salutem per vestram deprecationem, & suppeditationem Spiritus Jesu Christi.

20 Se-

20 Secundum intentam exfpectationem & spem meam, quod nulla in re pudefiam, fed cum omni dicendi libertate, ut semper ita nunc quoque magnificabitur Christus in corpore meo, seu per vitam, seu per mortem :

21 Mihi enim eft Christus & in

vita & in morte lucrum.

22 An verò vivere in carne mihi operæ pretium fit, & quid eli-

gam, ignoro.

23 Constrictus enim utrinque teneor, defiderio tendens ad dimiffionem, & ut cum Christo fim; · eft enim id valde multo melius:

24 Sed permanere in carne, magis necessarium eft propter vos.

25 Et hoc confile novi, me manfurum effe & permanfurum cum vobis omnibus ad vestrum profectum, & gaudium fidei :

26 Ut exundet gloriatio vestra in Christo Jesu de me, mea rursus

apud vos præfentia.

27 Tantum, ut convenit evangelio Christi, vos gerite; ut five postquam venero & videro vos, five absens audiam de rebus veftris, & vos perstare in uno spiritu, uno animo concertantes per fidem evangelii :

28 Nec uila in re territos ab iis qui se opponunt : quod illis qui-. dem est exitii indicium, vobis au-

tem falutis, idque à Deo.

20 Quia gratis datum est vobis in Christi negotio, non solum in eum credere, sed etiam pro eo pati : manusial mp he

20 Idem certamen suftinendo quale vidiftis in me, & nunc au-

ditis de me.

CAP. II.

Exemplo Christi ad bumilitatem bortatur : Timotheum se missurum promittit, & moram Ppaphroditi excufat.

CI qua igitur consolatio est in Christo, si quod solatium charitatis, fi qua communio spiritus, fi quæ viscera ac miserationes,

2 Explete meum gaudium, ut idem fapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, & fententiis

uni:

3 Nihil gerentes per contentionem aut per inanem gloriam, sed ex animi fubmiffione alii alios existimantes fibi præcellere.

4. Ne sua quisque spectate, sed unusquisque etiam quæ sunt alio-

5 Itaque is fit affectus in vobis

qui fuit & in Christo Jesu.

6 Qui quum effet in forma Dei, non duxit effe rapinam parem effe cum Deo:

7 Sed ipse sele inanivit, forma servi accepta, similis hominibus apiens prientings day

factus ;

8 Et habitu inventus ut homo. iple se submisit, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.

n

ft

ní

fu.

m

m

ph

ac aut

mi

ad

VOS

pte

mu

2

q Quapropter etiam Deus ipfum in fummam extulit fublimitatem, ac donavit ei nomen quod est supra omne nomen:

10 Ut ad nomen Jefu omne genu se slectat, colestium, ac terreftrium, & fubterraneorum;

11 Omnisque lingua profiteatur Jesum Christum effe Dominum, ad gloriam Dei Patris.

12 Proinde, dilecti mihi, prout semper auscultastis, non ut in præsentia mea solum, sed nunc multo magis in absentia mea, cum timore ac tremore vestram ipsorum falutem conficite.

13 Deus enim is eft qui efficit in vobis & ipsum velle, & ipsum agere, pro gratuita sua benevolentia.

14 Omnia facite absque murmurationibus

murationibus ac disceptationibus;

15 Ut fitis inculpati & fimplices, Dei, inquam, filii inculpati in medio gentis pravæ ac perverhe: inter quos bomines splendetis ut faces in mundo.

16 Sermonem vitæ prætendentes; ut gloriari possim in die Christi me non frustrà cucurrisse, nec frustrà laborasse.

17 Quinetiam, si pro libamento offerar super sacrificio & ministerio fidei vestræ, gaudeo & gratulor omnibus vobis.

18 Itidem autem & vos gaudete, & gratulamini mihi.

19 Spero autem in Domino Jefu me Timotheum citò missurum vobis, ut & ego bono sim animo, cognito statu vestro.

a

â

S

n

) -

i-

b

ne

r-

2-

1-

ut

in

nc

m

0-

cit

m

0-

11-

20 Neminem enim habeo pari animo præditum, qui fincerè de rebus vestris futurus fit folici-

21 Nam omnes quæ sua ipsorum sunt quærunt, non quæ Christi Jesu.

22 Experimentum autem ejus nôstis, quòd videlicet, tanquam cum patre filius, mecum servierit Deo in evangelio.

23 Hunc igitur spero me miffurum, simulatque videro rerum mearum statum.

24 Confido autem in Domino, me quoque citò venturum ad vos.

phroditum fratrem & adjutorem ac commilitonem meum, vestrum autem legatum, quique mihi subministravit quibus mihi opus erat, ad vos mittere.

26 Quoniam expetebat omnes vos, & gravissimè angebatur, propterea quòd audissetis eum infirmum fuisse.

27 Et certe infirmus fuit, proxi-

me mortem : sed Deus misertus est ejus; nec ejus solum, sed & mei, ne tristitiam haberem super tristitiam.

28 Es studiosiùs itaque ipsum misi, ut, eo rursus viso, gaudeatis, & ego eo minùs doleam.

mino cum omni gaudio, & tales in honore habete.

30 Nam propter opus Christi accessit ad mortem usque, non habita vitæ ratione, ut suppleret defectum vestri erga me ministerii.

CAP. III.

Præ notitia Christi omnia contemnit, ad sui imitamen hortatur, & destet inimicos crucis.

Oud reliquum est, fratres mei, gaudete in Domino. Eadem scribere vobis, me quidem haud piget, vobis autem tutum est.

2 Cavete canes, cavete malos operarios, cavete concisionem.

3 Nos enim fumus circumcifio, qui spiritu colimus Deum, & gloriamur in Christo Jesu, nec considimus in carne:

4 Quanquam ego habeo etiam in carne, de quo confidam. Si quisquam alius videtur habere in carne, de quo confidat, ego maximè babeo :

5 Circumcifus octavo die, ex gente Israelis, tribu Benjaminis, Hebræus ex Hebræis, religione Pharisæus;

6 Quod ad æmulationem attinet, persequens ecclesiam; quod ad justitiam quæ est in lege, irreprehensus;

7 Sed quæ mihi erant lucra, ea duxi propter Christom damnum esse.

8 Quinetiam certè duco omnia damnum esse propter eminenti-

Z 2

am notitiæ Christi Jesu Domini mei: ptopter quem omnibus istis meipsum mulctavi, eaque duco pro stercoribus, ut Christum lucrifaciam:

9 Et comperiar in eo, non habens meam justitiam, nempe, quæ est ex lege, sed eam quæ est per sidem Christi, id est, justitiam quæ est ex Deo per sidem:

refurrectionis ejus, & communionem perpefiionum ejus, dum con-

formis no morti ejus ;

11 Experiens, ecquo modo deveniam ad refurrectionem mortuorum.

re Non quòd jam metam apprehenderim, aut jam fim confummatus: sed persequor experiers, an quoquo apprehendam; cujus etiam rei causa apprehensus fui à Christo Jesu.

13 Fratres, ego meipsum non

reor metam apprehendisse.

14 Unum autem ago: ea quidem quæ à tergo funt obliviscens, ad ea verò quæ à fronte sunt contendens, scopum versus feror, ad præmium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu.

mus, hoc sentiamus: quòd si quid aliter sentitis, hoc quoque vobis

Deus revelabit.

pervenimus, eadem incedamus

regulâ, & idem sapiamus.

17 Effote fimul mei imitatores, fratres; & eos confiderate qui ita ambulant, ficut habetis nos pro exemplari.

18 Multi enim incedunt, quos fæpe dixi vobis, nunc autem & fæns dico, hostes esse crucis Christi;

19 Quorum finis est exitium: quorum Deus est venter, & gloria ad ignominiam ipsorum, qui terrefleia curant. 20 Nos autem ut municipes cælorum nos gerimus, unde etiam fervatorem exfpectamus Dominum Jesum Christum;

21 Qui transfigurabit corpus nofirum humile, ut conforme fiat ejus corpori gloriofo, pro vi illa efficaci, qua potest etiam subjicere

fibi omn.a.

CAP. IV.

Jubet gaudere in Domino, sine solicitudine esse, suam conversationem imitari: S quamvis indigentiam tolerare possit, subventionis tamen gratiam agnoscit.

I Taque, fratres mei dilecti & expetiti, gaudium & corona mea, ita perstate in Domino, di-

lecti.

2 Euodiam precor, & Syntychen precor, ut idem fapiant in Domino.

3 Et rogo te quoque, focie germane, adjuva illas, ut quæ in evangelio concertarunt mihi una cum Clemente quoque, & reliquis adjutoribus meis, quorum nomina funt in libro vitas.

4 Gaudete in Domino semper :

rurfum, inquam, gaudete.

5 Æquitas vestra innoteseat omnibus hominibus; Dominus

prope eit:

6 De nulla re foliciti estote; fed omni in re precibus & deprecatione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum:

7 Et pax illa Dei, quæ exsuperat omnem mentem, præsidio custodiet corda vestra, & mentes ve-

C

firas in Christo Jefu.

8 Quod reliquum est, fratres, quæcunque funt vera, quæcunque veneranda, quæcunque justa, quæcunque pura, quæcunque amabilia, quæcunque boni nominis, fi qua virtus, & fi qua laus est, hæc reputate.

.

m

m

) -

t

la

re

1-

Sc.

12

1-

1-

п

-

n

à

13

14

:

ıs

;

ne id

at

) -

-

s,

1,

ü

9 Quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me, hæc, inquam, facite: & Deus pacis erit vobiscum.

no Gavisus sum autem in Domino magnopere, quòd jam tandem reviruistis in vestra pro me cura: qua de re tamen soliciti eratis, sed destituebamini opportunitate.

rr Non quòd penurià laborem, boe dico; nam ego didici, in quibus sum, iis ipsis contentus esse.

12 Novi autem deprimi, novi etiam abundare: ubique & in omnibus initiatus fum, & ad faturitatem, & ad efuritionem, id efi, tum ad exundantiam, tum ad penuriam.

13 Omnia valeo per eum qui me corroborat, nempe Christum.

14 Attamen benè fecistis, quòd una participes suistis meze afflictionis.

15 Nôstis autem & vos, Philippenses, quum initio evangelii proficiscerer è Macedonia, nullam mihi ecclesiam communicasse in ratione dati & accepti, nisi wos solos: 16 Nam etiam Thessalonicæ quum essem, semel & iterum quod mihi opus erat mihi missitis.

17 Non quòd requiram donum; fed requiro fructum illum exuberantem, qui in rationes vestras inducatur.

18 Accepi autem omnia, & abundo; expletus sum, inquam, acceptis ab Epaphrodito, quæ à vobis missa sunt, odorem bonæ fragrantiæ hostiam Deo acceptam ac placentem.

19 Deus autem meus supplebit quicquid opus fuerit vobis, secundum divitias suas gloriose, in Christo Jesu.

20 Deo autem & Patri nostro fit gloria in secula seculorum. Amen.

Christo Jesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres.

22 Salutant vos omnes fancti, maximè verò qui funt ex Casaris domo.

Christi sie cum omnibus vobis.

Scripta est Româ per Epaphroditum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD COLOSSENSES

CAP. I.

Colossensibus benè precatur, iisque prædicat Christum, imaginem Dei, caput ecclesiæ, & absconditum olim mysterium.

P Aulus apostolus Jesu Christi per Dei voluntatem, & Timotheus frater,

2 Iis qui font Coloffis, fanctis

ac fidelibus fratribus in Chrifto Jesu; Gratia sit vobis & pax à Déo Patre nostro & Domino Jesu Christo.

3 Gratias agimus Deo & Patri Domini nostri Jesu Christi, semper pro vobis orantes:

4 Audita fide veftra in Christo Jesu, & charitate in omnes fanctos:

"Za wigi mainimons Pro-

JAG LUD BINE

t

e

fe

ri

d

8

al

20

30

de

el

C

5 Propter spem sepositam vobis in cœlis; quam prius audîstis per sermonem veritatis, id es,

evangelii;

in totum mundum, & fructum profert, ficut apud vos quoque; ex quo die verè audivistis & cognovistis Dei gratiam.

7 Sicut & didicistis ex Epaphra dilecto conservo nostro, qui est sidus pro vobis minister Christi:

8 Qui & declaravit nobis veftram per Spiritum charitatem :

9 Propterea & nos, ex quo die id audivimus, non definimus pro vobis orare; & petere, ut impleamini agnitione voluntatis ejus cum omni fapientia, & intelligentia fpirituali;

ro Ut ambuletis ficut Domino convenit, cui per omnia placeatis, omnis operis boni fructum proferentes, & crefcentes in agnitione

Dei :

11 Omni potentia potentes facti fecundum gloriosum robur ipsius, ad omnem tolerantiam, & animi lenitatem, cum gaudio;

12 Gratias agentes Patri, qui idoneos nos fecit ad participandam

fortem fanctorum in luce ;

13 Qui, inquam, eripuit nos ex potestate tenebrarum, ac transtulit in regnum Filii sui dilecti;

nem per sanguinem ipsius, id est,

remissionem peccatorum.

15 Qui est imago Dei invisibilis, E primogenitus omnis rei conditæ:

16 Nam per eum condita sunt omnia quæ in cælis sunt, & quæ in terra, visibilia, & invisibilia; sive throni, sive dominia, sive imperia, sive potestates; omnia, inquam, per eum, & ejus respectu condita sunt:

17 Estque ipse ante omnia, & omnia per eum consistunt.

18 Estque caput corporis, id est, ecclesiæ, estque etiam principium, & primogenitus ex mortuis, ut inter omnes primas teneat:

19 Quoniam libuit Patri, ut omnis plenitudo in eo inhabitaret :

- 20 Et ut, pace per sanguinem crucis ejus sactà, per eum reconciliaret omnia sibi; per eum, inquam, tum quæ in terra, tum quæ in cœlis.
- 21 Itaque vos quum effetis quondam abalienati, & hostes, mente operibus malis intentâ, nunc fanè reconciliavit,

° 22 In corpore illo carnis suz, per mortem; ut sistat vos sanctos, & inculpatos, & irreprehensos in

conspectu suo:

- 23 Siquidem permanetis in fide fundati & flabiles, nec dimovemini à spe evangelii quod audistis, evangelii, inquam, prædicati omni creaturæ quæ sub cælo est, cujus factus sum ego Paulus minister.
- 24 Qui nunc gaudeo de iis quæ patior pro vobis, & reliquias afflictionum Christi vicissim expleo in carne mea, pro corpore ipsius, quod est ecclesia.
- 25 Cujus ecclesiæ factus sum minister ex dispensatione Dei, quæ data est mihi erga vos, ad implendum Dei termonem:

26 Nempe mysterium illud quod absconditum fuit à seculis & ætatibus, nunc autem sactum est ma-

nifestum sanctis ejus,

27 Quibus voluit Deus notum facere, quæ sint illæ divitiæ gloriosi hujus mysterii inter Gentes, qui est Christus inter vos, spes illa gloriæ.

28 Quem nos annunciamus, admonentes quosvis, & quosvis erudientes omni sapientia, ut quosvis fistamus perfectos in Christo Jesu.

29 Ad quod etiam enitor, decertans fecundum vim illam efficacem ipsius agentem in me potenter.

CAP. II.

Vanitatis damnat quicquid extra
Christum est: nominatim de circumcissone, ciborum abstinentia,
& Angelorum cuitu loquitur,
unde constituit liberatos qui cum
Christo mortui sunt.

VElim enim vos scire quantum certamen sustineam pro vobis & iis qui funt Laodiceæ, & quotquot non viderunt faciem me-

am in carne :

2 Ut consolationem accipiant eorum corda, ipsis charitate compactis, & omni opulentia plene certioratæ intelligentiæ, ad cognitionem mysterii Dei ac Patris & Christi:

3 In quo funt omnes thesauri fapientiæ ac notitiæ absconditi.

4 Hoc autem ideo dico, ut ne quis vos falsò ratiocinando fallat

sermonis probabilitate.

5 Etsi enim corpore absum, spiritu tamen sum vobiscum, gaudens & cernens vestrum ordinem, & soliditatem vestræ in Christum sidei.

6 Sicut igitur accepistis Chriflum Jesum Dominum, ita in eo

ambulate:

1

7 Radicati & superstructi in eo, ac confirmati side, sicut edocti estis, exundantes ea cum gratiarum actione.

8 Videte ne quis fit qui vos deprædetur per philosophiam, & inanem seductionem, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum. 9 Nam in eo inhabitat omnis plenitudo Deitatis corporaliter:

10 Et estis in eo completi, qui est caput omnis imperil ac potesta-

tis:

11 In quo etiam circumcifi estis circumcisione quæ sit sine manibus, corpore peccatorum carnis exuto per circumcisionem Christi.

12 Ei consepulti per baptismum, per quem etiam cum eo suscitati estis per sidem essicacis illius virtutis Dei, qui suscitavit eum ex mortuis:

13 Vosque mortuos in offensis & præputio carnis vestræ, cum eo vivisicavit; vobis condonatis omnibus offensis:

14 Ac deleto quod adversum nos erat rituum chirographo; quod, inquam, erat nobis subcontrarium, ipse verò cruci affixum è medio sustulit:

15 Et expoliata imperia ac potestates traduxit palam, trium-

phatis illis per eam.

16 Nequis igitur vos damnet ob cibum vel potum, aut respectu festi, aut novilunii, aut Sabbatorum:

17 Quæ funt umbra rerum futurarum; at corpus eft Christi.

- 18 Nemo adversum vos rectoris partes sibi ultro sumat, in submissione animi, & religioso cultu Angelorum; pedem inferens in ea quæ non vidit, & temerè inslatus carnis suæ intelligentia:
- 19 Neque retinens caput, ex quo totum corpus per commissuras & connexus suppeditatum & compactum augescit Dei augmento.
- 20 Itaque, fi mortui cum Chrifto liberi estis ab elementis mundi, quid, ut viventes in mundo, ritibus oneramini?

L

n

na

re

ne

A

que

gil

one

bis

Ch

vin

ftun

qui.

neo!

grat

quoi

refp

facie & fi

Don

fum,

corda

8

5

21 Ne ederis, aiunt ifti, neque

gustâris, neque attigeris: 22 Quæ omnia ipso usu corrum-

puntur, præscripta ex præceptis

& doctrinis hominum:

23 Quæ rationem quidem habent sapientiæ in cultu voluntario, & submissione animi, & in eo quòd corpori non parcant; nec tamen ullius sunt pretii, quum ad ea spettent, quibus farcitur caro.

CAP. III.

Jubet exuere veterem bominem cum fuis affectibus, & novum inducre cum fuis virtutibus: instituitque economiam Christianam.

Taque, si resurrexistis cum Christo, superna quærite, ubi Christus est ad dexteram Dei se-

dens.

2 Superna curate, non terrestria.

3 Nam mortui estis, & vita vefira abscondita est cum Christo in Deo:

4 Postquam autem Christus, vita illa nostra, manifestus factus fuerit, tum & vos cum eo pate-

fietis gloriofi.

5 Mortificate igitur membra vestra terrestria, scortationem, impuritatem, mollitiem, cupiditatem malam, & avaritiam, quæ est idololatria;

6 Ob quæ venit ira Dei fuper

homines contumaces :

7 Quibus in vitiis & vos ambulaftis quondam, quum in iis vixe-

ritis;

- 8 At nunc deponite etiam vos hæc omnia, iram, excandescentiam, malitiam, maledicentiam, verborum obscunitatem ab ore vestro.
- 9 Ne mentimini alius adversus alium, quum exuti sitis illo vetere homine cum sactis ipsius,

10 Et induti fitis novo illo, qui

renovatur in agnitionem congruentem imagini ejus qui ipfum condidit:

11 Ubi non est Græcus & Judæus, circumcisso & præputium, Barbarus & Scytha, servus & liber; sed omnia & in omnibus est Christus.

12 Induimini igitur, ut electi Dei, fancti & dilecti, visceribus miserationum, benignitate, animi submissione, lenitate, iræ cohibitione:

13 Sufferentes alii alios, & condonantes vobis mutuò, si quis adversus aliquem habuerit querelam; sicut & Christus condonavit vobis, ita & vos.

14 Super hæc autem omnia induimini charitate, quæ est con-

nexus perfectionis:

15 Et pax Dei sit gubernatrix in cordibus vestris, ad quam etiam vocati estis in unum corpus: & grati estote.

16 Sermo Chriffi inhabitet in vobis copiosè cum omni fapientia, docendo & admonendo vos mutuò pfalmis, & hymnis, & cantionibus fpiritualibus, cum gratia canendo in vestro corde Domino.

17 Et quicquid feceritis fermone, aut facto, in nomine Domini Jesu id facite, gratias agentes Deo & Patri per eum.

18 Uxores, subjicite vos propriis viris, ut convenit in Domino.

19 Viri, diligite uxores, & ne estote adversus eas amarulenti.

- 20 Filii, auscultate parentibus in omnibus; hoc enim placet Do-
- 21 Patres, ne irritate liberos vestros; ne despondeant animum.
- 22 Servi, aufcultate per omnia dominis fecundum carnem, non obsequiis ad oculum exhibitis, ut qui hominibus placere student, sed cum

ros m. cum simplicitate cordis, timentes Deum.

23 Et quicquid feceritis, ex animo præstate, tanquam Domino, & non hominibus.

24 Scientes vos à Domino recepturos mercedem hæreditatis : nam Domino Christo servitis.

25 Qui verò injuriam intulerit, referet injuriam quam intulerit; nec est personarum acceptio.

CAP. IV.

Ad generales exbortationes redit, commendationesque & salutationes subjungit.

Domini, jus & æquum servis præstate: ut qui sciatis vos quoque habere Dominum in cælis.

2 In precibus perdurate, invigilantes iis cum gratiarum actione.

3 Orantes simul etiam pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis, ut loquamur mysterium Christi, propter quod etiam sum vinctus:

4 Ut, inquam, illud manifeflum faciam, ficut oportet me loqui.

5 Sapienter ambulate erga extraneos, opportunitatem redimentes.

6 Sermo vester semper cum gratia sit, sale conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.

7 Res meas omnes vobis notas faciet Tychicus, dilectus frater, & fidus minister, ac conservus in Domino;

8 Quem miss ad vos ob hoc ipfum, ut cognoscat res vestras, & corda vestra consoletur; 9 Cum Onesimo sido & dilecto fratre, qui est ex vobis. Omnia igitur vobis nota facient, quæ hic aguntur.

10 Salutat vos Aristarchus meus in captivitate socius, & Marcus consobrinus Barnabæ, de quo accepistis præcepta: si venerit ad vos, excipite cum.

ir Et Jesus qui vocatur Justus; qui sunt ex circumcissone; hi soli sunt mihi adjutores in regno Dei, & suere mihi solatio.

vobis est, servus Christi, semper precibus certans pro vobis, ut stetis persecti & completi in omni voluntate Dei.

13 Hoc enim de eo tester, eum multo vestri studio ardere, & eorum qui sunt Laodiceæ, & eorum qui Hierapoli.

14 Salutat vos Lucas medicus ille dilectus, & Demas.

15 Salutate fratres qui funt Laodiceæ, & Nympham, & ecclefram quæ in domo illius est.

16 Et quum perlecta fuerit apud vos epistola, facite ut etiam in Laodicensium ecclesia recitetur, & ut scriptam Laodicea vos quoque legatis.

17 Et dicite Archippo, Vide ut ministerium quod accepisti in Domino, impleas.

18 Salutatio mea manu Pauli, Memores estote vinculorum meorum. Gratia sit vobiscum. Amen.

Scripta est ad Colossenses Roma per Tychicum & Onesimum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD THESSALONICENSES PRIOR.

CAP. I.

Theffalonicenses, Pauli, imo Domini
ipsius, imitatores effecti, ideo sunt
bonorum Christianorum exemplaria.

P Aulus, & Sylvanus, & Timotheus, ecclefiæ Theffalonicenfium, quæ est in Deo Patre, & Domino Jesu Christo; Gratía sit vobis, & pax, à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

2 Gratias agimus Deo semper de omnibus vobis, mentionem vestri facientes in precibus nostris:

3 Indefinenter commemorantes efficacem vestram fidem, & laboriosam charitatem, & patientem illam exspectationem in Domino nostro Jesu Christo coram Deo & Patre nostro.

4 Scientes, fratres dilecti à Deo, electionem vestram.

5 Quoniam evangelium nostrum constitut apud vos non sermone solum, sed etiam potentia, & Spiritu Sancto, & certioratione: sicut nostis, quales suerimus inter vos vestri causa.

6 Et vos imitatores nostri facti fuistis & Domini, recepto sermone cum afflictione multa, cum gaudio Spiritus Sancti:

7 Adeò ut fueritis exemplaria omnibus credentibus in Macedonia & in Achaia.

8 A vobis enim non solum perfonuit sermo Domini in Macedonia & Achaia, verum etiam in omnem locum sides vestra, quæ est in Deum dimanavit, ut necesse non habeamus quicquam loqui.

9 Siquidem ipfi de nobis annunciant, qualem ingressum habuerimus ad vos, & quomodo converteritis vos ad Deum, relictis idolis, ut serviretis Deo vivo & vero: bo en

fir

que

pat

rin

que

libe

lab

reti

vos

agir

quò

que

tis,

fed

nem

cred

res i

funt

quip

prep

Juda

& p

& no

cent,

verfa

qui u

plear

eos i

vobis

confr

ftudu

cum

(ego

nas.

18

17

16

1

10 Et expectaretis Filium ejus è cœlis, quem suscitavit à mortuis, nempe Jesum nos eruentem ab ira illa ventura.

CAP. II.

Speculum boni pafloris & auditoris.

AM ipfi nostrie, fratres, ingressium nostrum ad vos non fuisse vanum:

2 Imò etiam multa priùs paffi, & contumeliis affecti Philippis, ficut nôstis, libertate loquendi usi sumus in Deo nostro, ad annunciandum apud vos evangelium Dei cum multo certamine.

3 Exhortatio enim nostra non fuit ex impostura, neque ex impuritate, neque cum dolo:

4 Sed ficut probati fuimus à Deo quibus crederetur evangelium, ita loquimur, non ut hominibus placentes, sed Deo exploranti corda nostra.

5 Nec enim unquam sermone affentatorio usi sumus, sicut nostis; nec avaritiæ causa quicquam prætexuimus; Deus testis est.

6 Neque ex hominibus quærentes gloriam, nec à vobis, nec ab aliis, quum possemus vobis oneri esse, ut apostoli Christi.

Sed fuimus mansueti in medio vestri, ut si nutrix soveret liberos suos:

8 Et ita cupidi vestri avebamus impertiri vobis, non solùm evangelium Dei, sed etiam nostras ipsorum animas, quòd chari nobis essetis.

g Me-

9 Meministis enim, fratres, laboris nostri ac ærumnæ; nocte enim ac die operando, ne cui vefirum oneri essemus, prædicavimus apud vos evangelium Dei.

10 Vos testes effis & Deus, quomodo sancte, & juste, & inculpate, vobis, qui creditis, nos gesse-

rimus.

. i

à

,

15

a

.

;

.

1.

b

ri

io

03

a-

0-

m

ri

e-

11 Sicut noffis, quomodo unumquemque vestrum, tanquam pater liberos fuos, hortabamur & confolabamur :

12 Et obtestabamur ut ambularetis ficut convenit, Deo vocante vos ad fuum regnum ac gloriam.

- 13 Propterea etiam nos gratias agimus Deo fine intermissione, quòd acceptum de Deo fermonem quem audistis ex nobis, exceperitis, non ut sermonem hominum, fed (ficut eft vere) ut Dei fermonem, qui etiam agit in vobis qui creditis.
- 14 Vos enim, fratres, imitatores facti eftis ecclefiarum Dei quæ funt in Judæa in Christo Jefu, quippe qui eadem passi fitis & vos à propriis tribulibus, prout & ipfi à Judæis :

15 Qui etiam Dominum Jesum & proprios prophetas occiderunt, & nos exegerunt; neque Deo placent, & omnibus hominibus ad-

verfantur.

16 Prohibentes nos gentibus loqui ut serventur, ut semper compleant peccata fua: occupavit enim eos ira ad extremum usque.

17 Nes verò, fratres, orbati vobis ad temporis momentum, conspectu, non animo, eo amplius studuimus videre faciem vestram cum multo desiderio.

18 Ideo voluimus venire ad vos (ego quidem Paulus) semel atque iterum, sed impedivit nos Sata-

nas.

19 Nam quæ est nostra spes, aut gaudium, aut corona de qua glorier? annon & vos in conspectu Domini nostri Jesu Christi in ejus adventu?

20 Vos enim estis gloria nostra

& gaudium.

CAP. III.

Informatus à Timotheo de corum fide & dilectione, desiderat ipsos videre, & precatur ipfis progreflum.

Uamobrem nos non amplius continentes, libuit nobis ut foli Athenis derelinqueremur.

2 Misimusque Timotheum fratrem nostrum, ac ministrum Dei & adjutorem nostrum in evangelio Christi, ad vos stabiliendos & exhortandos super fide vestra:

3 Ut nemo commoveatur ob afflictiones istas, ipsi enim nostis ad

id nos esse constitutos.

4 Etenim quum apud vos effemus, prædicebamus vobis fore ut affligeremur, quod & evenit, & nôstis.

- 5 Quamobrem & ego non amplus me continens, mifi eum ut cognoscerem fidem veftram: veritus ne quo modo tentaffet vos tentator ille, & inanis redditus effet labor nofter.
- 6 Nuper autem quum venisset Timotheus ad nos à vobis, & lætum nuncium nobis attulisset de fide & charitate veftra, & quod bonam noffri memoriam retineatis, semper expetentes nos videre, licut nos quoque vos ;

7 Propterea consolationem accepimus, fratres, ex vobis in omni afflictione & necessitate nostra,

per vestram fidem.

8 Nunc enim vivimus, fi vos perstatis in Domino.

9 Quam enim gratiarum actio-

nem

t

f

n

ut

fi

do

no

fin

tat

ad

dar

Ch

ut

fim

alio

ficu

ut a

vos,

& a

1

nem possimus Deo rependere de vobis, super omni gaudio quo gaudemus propter vos coram Deo nostro;

10 Nocte ac die magis ac magis rogantes, ut videamus vestram faciem, & quæ desunt fidei vestræ

Suppleamus ?

11 Ipie verò Deus & Pater nofler, & Dominus noster Jesus Christus dirigat viam nostram ad vos.

12 Faxit autem Dominus ut auctiores fitis, & exundetis mutua inter vos charitate, & in omnes, quemadmodum & nos in vos:

13 Ut corda vestra inculpata stabiliat in fanctimonia coram Deo & Patre nostro in adventum Domini nostri Jesu Christi cum omnibus fanctis suis.

CAP. IV.

Sanctimoniam & amorem fraternum fectandum. Propriis manibus operandum. Resurrectionem justionum solatio babendam,

UOD reliquum est igitur, fratres, rogamus vos & precamur per Dominum Jesum, ut ficut accepistis a nobis, quomodo oporteat vos ambulare, & placere Deo, magis excellatis.

2 Nostis enim quæ mandata dederimus vobis per Dominum Je-

fum.

3 Nam hæc est voluntas Dei, nempe fanctificatio vestra, id est, ut abstineatis à scortatione:

4 Ut sciat vestrum unusquisque suum vas possidere in sanctificatione & honore:

5 Nonin morbo cupiditatis, ficut gentes quæ non noverunt Deum :

6 Et ut ne quis opprimat & habeat quæstui in negotio fratrem suum; nam vindex est Dominus omnium istorum, sicut & antè diximus vobis, & asseveranter tessisticati sumus.

7 Non eaim vocavit nos Deus, ad impuritatem, fed ad fanctificationem.

8 Proinde qui bæc aspernatur, non aspernatur hominem, sed Deum, qui etiam dedit nobis Spiritum suum sanctum.

9 Cæterùm de fraterno amore non necesse habetis ut scribam vobis: ipsi namque divinitus docti estis ut diligatis alii alios.

to Nam & facitis hoc erga cunctos fratres qui funt in tota Macedonia: precamur autem vos, fratres, ut potiùs excellatis;

11 Et ambitiosè contendatis quieti esse, & res vestras agere, ac operari propriis manibus vestris,

ficut vobis mandavimus.

12 Ut vos geratis decenter erga extraneos, & nullius indigeatis.

13 Nolim autem vos in ignorantia versari, fratres, quod ad eos attinet qui obdormierunt, ut ne contristemini, sicut & reliqui qui spem non habent.

14 Nam si credimus Jesum mortuum esse & resurrexisse, ita etiam Deus eos qui obdormierint

in Jefu adducet cum eo.

verbis Domini, fore ut nos vivi qui reliqui erimus in adventu Domini, non præveniamus eos qui obdormierint.

16 Nam ipse Dominus cum hortation's clamore, cum voce Archangeli, & cum Dei tuba, descendet è cœlo; & qui mortui fuerint in Christo, resurgent primùm;

17 Deinde nos vivi qui reliqui erimus, rapiemur fimul cum eis in nubes, in occurfum Domini in aëra; & ita semper cum Domino erimus.

r8 Itaque confolamini alii alios istis fermonibus.

CAP.

CAP. V.

Modus legitimæ præparationis ad novissimum diem.

Porro de temporibus & opportunitatibus, fratres, non est necesse ut vobis scribatur.

2 Ipsi enim penitus scitis diem illum Domini, ut fur nocte venit, ita venturum esse.

3 Quum enim dicent, Pax est & securitas, tunc repentinum eis instat exitium, sicuti dolor partûs mulieri gravidæ, & nequaquam estugient.

4 At vos, fratres, non estis in tenebris, ut dies ille vos, tanquam

fur, deprehendat.

5 Omnes vos filii lucis estis, ac filii diei, non sumus filii noctis, neque tenebrarum.

6 Nempe igitur ne dormiamus ut reliqui, fed vigilemus & fobrii

fimus.

C

,

a

15

e

i

m

nt

us

ui

1 ,

T-

m

es

a,

tui

11-

qui

eis in ino

lios

P.

7 Nam qui dormiunt, noctu dormiunt: & qui inebriantur, noctu funt ebrii.

& At nos qui sumus diei, sobrii simus, induti thorace sidei & charitatis, &, pro galea, spe salutis:

9 Nam non conflituit nos Deus ad iram, fed ad falutem obtinendam per Dominum nostrum Jesum Christum,

10 Qui mortuos est pro nobis, ut five vigilemus, five dormiamus,

fimul cum en vivamus.

11 Quapropter adhortamini alii alios, & ædificate finguli fingulos, ficut & facitis.

12 Rogamus autem vos, fratres, ut agnoscatia eos qui laborant inter vos, & præsunt vobis in Domino, & admonent vos: 13 Et eos supra modum charos ducatis, propter opus ipsorum. Pacem colite inter vos mutuam.

14 Precamur autem vos, fratres, admonete inordinatos, confolamini eos qui pufillo animo funt, fublevate infirmos, iram cohibete erga omnes.

malo cuipiam reddat, sed beneficentiam semper sectamini, tum inter vos mutuò, tum erga omnes.

16 Semper gaudete.

17 Sine intermissione orate.

18 In omnibus gratias agite: hæc enim est voluntas Dei per Christum Jesum erga vos.

19 Spiritum ne extinguite.

20 Prophetias ne pro nihilo habete.

21 Omnia explorate: quod bonum fuerit retinete.

22 Ab omni specie mali abstinete.

23 Ipse autem Deus pacis sanctificet vos totos: & integer vester spiritus, & anima, & corpus inculpatè in adventum Domini nostri Jesu Christi conserventur.

24 Fidelis ef qui vocavit vos,

qui etiam id efficiet.

25 Fratres, orate pro nobis.

26 Salutate fratres omnes cum osculo fancto.

27 Adjuro vos per Dominum, ut recitetur hæc epifiola omnibus fanctis fratribus.

28 Gratia Domini nostri Jesu Christi sie vobiscum. Amen.

Ad Thesialonicenses prima scripta suit Athenis.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD THESSALONICENSES II.

Affictiones piorum in adventu Christi compensandas.

P Aulus, & Sylvanus, & Timotheus, ecclesiæ Thessalonicenfium, que eft in Deo Patre noftro, & Domino fefu Chrifto.

2 Gratia sit vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu

Christo.

3 Gratias agere debemus Deo semper de vobis, fratres, ut par eff, quod vehementer augescat fides vestra, & abundet mutua uniuscujusque omnium vestrum charitas:

4 Adeò ut nofipsi de vobis gloriemur apud ecclesias Dei, id eff, fuper tolerantia veftra, & fide in omnibus perfequationibus veftris &

afflictionibus quas fuffertis:

5 Que res indicium eft jufti judicii Dei, ut digni habeamini regno Dei, pro quo etiam ista patimini :

6 Siquidem justum est apud Deum vicissim reddere iis qui affligunt vos, afflictionem :

7 Vobis verd qui affligimini, relaxationem nobifcum, in revelatione Domini Jesu de cælo, cum angelis fuis potentibus,

8 Cum igne flammante, infligens ultionem ils qui Deum nesciunt, neque auscultant evangelio Domini noftri feia Christi.

9 Qui ponam pendent zeterni exitii expulsi à face Domini &

gloria virium iptius;

10 Quum venerit ut glorificetur in fanctis fuis, & admirandus fiat in credentibus omnibus (quod fides habita fuerit testimonio no-

ftro apud vos) in die illo.

11 Cujus etiam rei gratia oramus semper pro vobis, ut vos dignetur ista vocatione Deus noster, & compleat omnem sue bonitatis gratuitam benevolentiam, & opus fidei potenter:

12 Ut glorificetur nomen Domini nostri Jesu Christi in vobis, & vos in eo, ex gratia Dei nostri,

& Domini Jesu Chrifti.

C A P. 11.

Vaticinium de Antichristi natali. progressu, revelatione, & abolitione.

Ogamus autem vos, fratres, per adventum Domini nostri Jesu Christi, & noitri ad eum

aggregationem,

2 Ne citò à mente dimoveamini, neque terreamini, neque per spiritum, neque per fermonem, neque per epistolam tanquam per nos scriptam, quafi inflet dies ille

3 Ne quis vos feducat ullo modo: Non enim adveniet dies Chrifi, quin venerit defectio priùs, & revelatus fuerit homo ille peccati, filius, inquam, ille perditionis,

4 Sele opponens ille & efferens Supra quicquid dicitur Deus, aut numen : adeò ut in templo Dei tanquam Deus sedeat, præ se ferens se esse Deum.

5 Annon meministis me, quum adhuc essem apud vos, hoc dixisse

6 Nunc verò quid eum retineat noffis, ut is fue præstitute tempere reveletur.

7 Jam enim peragitur mysteri-

Ł

um impietatis hujus: tantum qui nunc obstat, obstabit usquedum è medio sublatus fuerit:

8 Et tune revelabitur sceleratus ille, quem Dominus absumet spiritu oris sui, & illustri adventu suo abolebit:

9 Illum, inquam, cujus adventus est ex illa vi efficaci Satanæ, cum omni potentia, & fignis, ac prodigiis mendacibus;

10 Et cum omni seductione injustitize in ils qui pereunt: propterea quòd amorem veritatis non receperunt, ut salvi sierent.

11 Ideo igitur mittet eis Deus efficaciam erroris, ut credant men-

dacio:

non crediderint veritati, sed ac-

quieverint in injusticia.

- 13 Nos autem debemus gratias agere Deo semper de vobis, fratres dilecti à Domino, quòd elegerit vos Deus ab initio ad salutem per sanctificationem Spiritûs, & sidem habitam veritati:
- 14 Quò vocavit vos per evangelium nostrum, ad acquirendam gloriam Domini nostri Jesu Christi.

15 Nempe igitur, fratres, perflate, & retinete traditam doctrinam, quam edocti estis & per sermonem, & per epistolam nostram.

16 Ipse verò Dominus noster Jesus Christus, & Deus ac Pater noster, qui dilexit nos, & dedit consolationem æternam & spem bonam per gratiam,

17 Confoletur vestra corda, & stabiliat vos in omni sermone &

opere bono.

t

e

CAP. III.

Precandum esse: & à vita inordinata & otiosa cavendum.

Q U O D reliquum est, orate, fratres, pro nobis, ut sermo

Domini currat & glorificetur, ficut & apud vos:

2 Et ut eripiamur à protervis se fceleratis hominibus : non enim omnium est fides.

3 Sed fidelis est Dominus, qui fabiliet vos & custodiet ab illo im-

probo.

4 Confidimus autem in Domino de vobis, vos, quæ mandamus vobis, & facere & factures esse.

5 Dominus verò dirigat vestra corda ad Dei charitatem, & Christi

patientem expectationem.

6 Denunciamus autem vobis, fratres, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut subducatis vos ab omni fratre qui inordinate ambulat, & non ex tradita doctrina quam accepit à nobis.

7 Nam iph scitis quomodo oporteat nos imitari: quoniam non inordinate nos gessimus inter vos.

- 8 Neque gratis panem edimus acceptum à quoquam: sed cum labore & ærumna nocte dieque operantes, ne cui vestrûm oneri estemus.
- 9 Non quod nobis id non liceat: fed ut nofmetipfos pro exemplari præbeamus vobis ad nos imitandos.

vos, hoc demandabamus vobis : quod si quis nolit operari, etiam non edito.

11 Audivimus enim quosdam ambulare inter vos inordinate, nihil agentes, sed inaniter satagentes.

12 Is autem qui funt istiusmodi mandamus, & precamur per Dominum nostrum Jesum Christum, ut cum quiete operantes suo pane vescantur.

13 Vos autem, fratres, ne feg-

nescite in benefaciendo.

A a 2 14 Quòd

nostro per epistolam sermoni, hunc notate; & ne commercium habete cum eo, ut erubescat.

15 Neque ut inimicum ducite,

fed admonete ut fratrem.

ré Ipse autem Dominus pacis semper det vobis pacem omni modo. Dominus su cum omnibus vobis. 17 Salutatio mea manu Pauli, quod est fignum in omni epistola: ita scribo.

18 Gratia Domini nostri Jesu Christi sit cum omnibus vobis,

Amen.

Ad Thesialonicenses secunda missa fuit Athenis.

hagel no gilderivar , i.e.,

Control by the the con-

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD TIMOTHEUM I.

CAP. I.

Ad quid præcipue doctori attendendum. Quibus ponatur lex. Ad quid Ciriftus venerit, & quomodo militandum.

P Aules apostolus Jesu Christi ex imperio Dei servatoris nofiri, & Domini Jesu Christi, spei

noftræ,

2 Timotheo, germano filio in fide; Gratia fit tibi, misericordia, & pax à Deo Patre nostro, & Christo Jesu Domino nostro.

3 Sicut te sum precatus ut permaneres Ephesi, quum proficiscerer in Macedoniam, vide, ut denuncies quibusdam, ne diversam

doctrinam doceant;

4 Nec attendant animum fabulis, & genealogiis nunquam finiendis, quæ potiùs quæstiones præbent, quam ædificationem Dei, quæ est per fidem.

5 Porro, finis mandati est charitas ex mundo corde, & conscientia bona, & side minime si-

mulata.

6 A quibus nonnulli ut à scopo aberrantes, diverterunt ad vaniloquentiam:

7 Volentes effe legis doctores,

quum tamen non intelligant quæ loquuntur, nec ea de quibus affeverant.

8 Scimus autem bonam esse legem, si quis ea legitime utatur;

I

u

1

0

va

ve.

et

he

9 Hoc sciens, nempe legem justo positam non esse, sed sceleratis & subjici nesciis, impiis & peccatoribus, nesariis & profanis, parricidis & matricidis, homicidis,

10 Scortatoribus, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, perjuris, & si quid aliud est quod sanæ doctrinæ sit opposi-

tum :

11 Quæ est secondum gloriosum evangelium beati Dei, quod concreditum est mihi.

12 Gratiam igitur illi habeo qui corroboraverit me, id est, Christo Jesu Domino nostro, quòd me sidum duxerit, ut qui me in ministerio constituerit:

13 Qui priùs eram blasphemus, & persecutor, & contumeliosus; sed mei misertus est. Nam ignorans id faciebam, nempe sidei expers.

14 Superabundavit autem gratia illa Domini nostri cum fide &

dilectione in Christo Jefu.

15 Certus

15 Certus eft bic fermo, & dignus modis omnibus qui recipiatur, Christum Jesum venisse in mundum ut peccatores servaret, quorum primus fum ego.

16 Verum ided mifertus eft mei, ut in me primò oftenderet Jesus Christus omnem clementiam, ut essem exemplar credituris

in eum ad vitam æternam.

17 Regi autem æterno, incorruptibili, invisibili, soli sapienti Deo honor fit & gloria in fecula feculorum. Amen.

18 Hoc mandatum commendo tibi, fili Timothee, nempe ut secundum prægressas de te prophetias, milites per eas bonam illam militiam ;

10 Retinens fidem & bonam conscientiam; qua expulsa, nonnulli naufragium fidei fecerunt.

20 Ex quibus eft Hymenæus & Alexander; quos tradidi Satanæ, ut castigati discerent non blasphemare, 2009 as sugaru astrolom and

CAP. II.

with the situal to be her

Cur pro omnibus & quomodo precandum. Ad mulieres infiru-

A Dhortor igiturante omnia ut fiant deprecationes, preces, interpellationes, gratiarum actiones pro quibulvis hominibus;

2 Pro regibus & quibufvis in eminentia conflitutis: ut tranquillam ac quietam vitam degamus cum omni pietate & veneratione.

3 Nam hoe bonum eft & acceptum in conspectu servatoris nostri

4 Qui quosvis homines vult fervari, & ad agnitionem veritatis venire.

5 Unus enim eft Deus, unus etiam mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus;

6 Qui sese ipse dedit redemptionis pretium pro quibulvie, Christus, inquam, testimonium illud præstitutis suis temporibus destinatum.

7 Cujus conflitutus fum ego præco & apostolus (veritatem dico per Christum, non mentior) doctor, inquam, gentium cum fide ac veritate.

8 Volo igitur viros orare in quovis loco, puras manus attollentes absque ira & disceptatione:

9 Itidem & mulieres amictu honesto, cum verecundia & modeftia, ornare sele, non cincinnis, vel auro, vel margaritis, vel pretiofo vestitu;

10 Sed (quod decet mulieres pietatem in Deum spondentes)

operibus bonis.

II Mulier cum filentio discito

cum omni fubmiffione.

12 Mulieri enim docere non permitto, neque auctoritatem usurpare in virum, sed mando ut fit in filentio.

12 Adamus enim prior forma-

tus est, deinde Eva.

14 Et Adamus non fuit feductus; sed mulier seducta, causa

transgressionis fuit.

15 Servabitur tamen liberos gignendo, fi manserint ipfi in fide, ac charitate, & fanctificatione cum modeftia.

CAP. III.

Idea Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, quid ecclesia, quæve myfteria pietatis.

Ertus eft bic fermo, Si quis episcopatum defiderat, præ-

clarum opus defiderat.

2 Oportet igitur episcopum irreprehenfam effe, unius uxoris virum, vigilantem, temperantem, compositum, hospitalem, aptum ad docendum: Wediam # -

A a g Nos

3 Non vinolum, non percussorem, non turpem quæstum facientem: sed æquum, alienum à pugnis, alienum ab avaritia:

4 Qui suæ domui benè præsit, qui liberos habeat subditos cum

omni honestate.

5 (Nam si quis propriæ domui præesse nescit, quomodo ecclesiam Dei curabit?)

6 Non novitium, ne inflatus in criminationem incidat diaboli.

7 Oportet autem eum etiam bonum habere testimonium ab extraneis, se in probrum incidat & Jaqueum diaboli.

8 Diaconos itidem venerandos, non bilingues, non multo vino addictos, non turpem quæstum

facientes,

9 Tenentes mysterium sidei in munda conscientia.

10 Atque hi etiam explorentur priùs, deinde ministrent, si sint inculpati.

11 Uxores itidem eorum oportet esse venerandas, non calumniatrices, sobrias, fidas in omnibus.

12 Diaconi fint unius uxoris mariti, qui liberis benè præfint,

& propriis domibus.

13 Nam qui benè ministraverint, gradum sibi bonum acquirunt, & multam loquendi libertatem per sidem quæ est in Christo Jesu.

14 Hæc tibi scribo, sperans fore ut mox ad te veniam:

15 Quòd si tardavero, ut nôris quomodo operteat in domo Dei versari, quæ est ecclesia Dei vivi; columna & stabilimentum veritatis.

16 Et fine dubio magnum est pietatis mysterium; Deus conspicuus factus est in carne, justificatus est in spiritu, conspectus est ab angelis, prædicatus est gentibus, sides illi habita est in mundo, sursum receptus est in gloriam.

CAP. IV.

Prædicit ultimorum temporum kypocrifin & beterodoxiam, suadetque studium pictatis, & sanctarum Literarum.

SPiritus autem diferte dicit, fore ut posterioribus præstitutis temporibus desciscant quidam à side, attenti spiritibus deceptoribus, ac doctrinis dæmoniorum,

2 Per hypocrifin falfiloquorum, quorum confcientia cauterio resecta

eft :

- 3 Prohibentium contrahere matrimonium, jubentium abstinere à cibis, quos Deus condidit ad participandum cum gratiarum actione sidelibus, & iis qui norunt veritatem.
- 4 Nam quicquid condidit Deus, bonum est: nec quicquam rejiciendum est, si cum gratiarum actione sumatur:

5 Sanctificatur enim per verbum

Dei & preces.

6 Hoc si subjeceris fratribus, bonus eris minister Jesu Christi, innutritus in sermonibus sidei, & præclaræ doctrinæ, quam assectatus es.

7 Cæterum profanas & aniles fabulas aversare; sed exerce teipsum d

n

e

L

fo

n

I

ad pietatem. mamob margot

8 Nam corporalis exercitatio ad pauca utilis est: at pietas ad omnia utilis est, ut quæ promissionem habeat vitæ præsentis ac futuræ.

9 Certus est hic sermo, & omnibus modis dignus qui recipia-

tur.

10 Nam ideireo etiam fatigamur, & conviciis afficimur, quòd sperefperemus in Deo vivo, qui est confervator omnium hominum, maximè verò fidelium.

11 Hæc denuncia & doce.

12 Nemo tuam juventutem contemnat, sed esto exemplar sidelium in sermone, in conversatione, in charitate, in spiritu, in side, in castitate.

13 Interim, dum venio, intentus esto lectioni, exhortationi, do-

ctrinæ.

14 Ne negligito donum quod in te est, quod datum est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyterii.

15 Hæc meditare, in his esto; ut tuus profectus manifestus sit in-

ter omnes.

16 Intentus esto tibi ipsi & doetrinæ, & permane in istis : id enim si feceris, & teipsum servabis, & eos qui te audierint.

CAP. V.

De modo quemque decenter exhortandi. De viduis. De Presbyteris, & impositione manuum.

S Eniorem ne increpato, sed hortare ut patrem; juniores, ut fratres.

2 Mulieres natu grandiores, ut matres; juniores, ut forores, cum omni cafiitate;

3 Viduas honora quæ verè vi-

duæ funt.

.

-

n

0

d

tC

Sc

d

4 Quod fi qua vidua liberos aut nepotes habet, discant priùs in propriam domum pietatem exercere, & vicem rependere parentibus; hoc enim est honestum & acceptum in conspectu Dei.

5 Porro, quæ verè vidua est ac fola relicta, sperat in Deo, & permanet in deprecationibus & precibus nocte ac die.

6 At quæ lascivit, ea vivens

7 Hac igitur denunciato, ut fint irreprebensæ.

8 Quod si quis suis, & maxime domesticis, non providet, sidem abnegavit, & est insideli deterior.

9 Vidua allegator non minor annis fexaginta, quæ fuerit unius

viri uxor;

10 In operibus bonis bono teftimonio ornata; fi liberos educavit, fi fuit hospitalis, fi fanctorum pedes lavit, fi afflictis subvenit, fi omne bonum opus est assidue sectata.

11 Porro juniores viduas rejice: postquam enim lascivierunt adversus Christum, nubere volunt.

12 Damnandæ, quòd primam

fidem irritam fecerint.

13 Simul autem etiam otiosæ effe discunt, circumeuntes domos : imò non solùm otiosæ, sed etiam nugaces, & curiosæ, garrientes quæ non oportet.

14 Velim igitur juniores nubere, liberos gignere, domum administrare, nullam occasionem dare adversario ad convician-

dum.

15 Jam enim nonnullæ deflexe-

runt, sequutæ Satanam.

16 Quòd si quis sidelis, aut si qua sidelis habet viduas, eis suppeditato quantum sussicit, & non onerator ecclesia, ut iis quæ verè viduæ sunt subveniat.

17 Qui benè præsunt presbyteri, duplici honore digni habentor; maximè qui laborant in sermone & doctrina.

18 Dicit enim scriptura, Bovi trituranti non obligabis os: &, Dignus est operarius mercede suâ.

19 Adversus presbyterum accufationem ne recipito, nisi sub duobus aut tribus testibus.

20 Eos

t

- 9

fe

m

tı.

91

ad

fit

pe

P

Do

1

P

dun

in (

grat

Pati

nost

colo

conf

mem

bus t

tuaru

reple

in te

dem,

tua L

perfus

quoqu

3

2

20 Eos qui peccant, in conspecu omnium argue, ut & reliqui

metuant.

21 Obtestor in conspectu Dei, & Domini Jesu Christi, & electorum angelorum, ut hæc obferves fine præjudicio, nihil faciens in alteram partem inclinando.

22 Manus citò ne cui imponito, neque communicato peccatis alienis. Temetipium castum con-

ferva.

23 Ne ampliùs esto abstemius; sed vino pauculo utere, propter stomachum tuum, & crebras tuas infirmitates.

24 Quorundam hominum peccata antè manifesta sunt, præeuntia damnationi: quosdam verò subsequuntur.

25 Itidem & bona opera ante manifesta sunt: & ea quæ secus habent, occultari non possunt.

CAP. VI.

Officium fervi, pietatis auragnesa

Uicunque fub jugo funt fervi, fuos dominos omni honore dignos ducunto, ne Dei nomen & doctrina blasphemetur.

2 Qui verò fideles habent dominos, ne eos contemnant quòd fratres fint: sed eò magis inserviant, quòd fideles sint ac dilecti, qui beneficentiam illam itidem capefsunt. Hæc doce & exhortare.

3 Si quis diversam docet do-Arinam, neque accedit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, & ei, quæ secundum pietatem

eft, doctrinæ,

4 Is inflatus eff, nihil sciens, sed infaniens circa quæstiones ac pugnas de verbis: ex quibus nascitur invidia, lis, maledicentiæ, suspiciones malæ,

5 Perveriæ exercitationes ho-

minum mente corruptorum, & qui privati funt veritate, & quæftui habent pietatem: abscede ab eis qui ejusmodi sunt.

6 Est autem quæstus magnus pietas cum animo sua sorte con-

tento.

7 Nihil enim intulimus in mundum, videlicet nec efferre quicquam possumus:

8 Sed habentes alimenta, & quibus tegamur, hæc nobis fatis

runt.

9 Qui verò volunt ditescere, incidunt in tentationem & laqueum, & cupiditates multas amentes & damnosas, quæ demergunt homines in exitium & perniciem.

10 Siquidem radix omnium malorum est amor pecuniæ; quam quidam dum appetunt, aberrârunt à fide, & seipsos undiquaque transfixerunt doloribus multis.

11 Tu verò, ô homo Dei, ista fuge: sectare autem justitiam, pietatem, fidem, charitatem, tole-

rantiam, lenitatem.

12 Decerta præclarum illud certamen fidei: apprehende vitam æternam, ad quam & vocatus es, & professus præclaram illam professionem in conspectu multorum testium.

13 Mando tibi coram Deo, qui vivificat omnia, & Jefu Christo, qui testatam fecit coram Pontio Pilato præclaram illam professionem,

14 Ut observes hanc præceptionem, incontaminatus & irreprehensus, usque ad illustrem illum adventum Domini nostri Jesu Christi;

15 Quem præstitutis temporibus fuis ostendet ille beatus & folus Princeps, rex ille regum, & Dominus dominorum,

16 Qui

16 Qui solus habet immortalitatem, lucem habitans inaccessam, quem vidit nemo hominum, neque videre potest: cui honor & robur æternum. Amen.

17 lis qui divites sunt in hoc feculo, denuncia, ne efferantur animo, neque spem ponant in divitiis incertis, sed in illo Deo vivo, qui præbet nobis omnia copiosè

ad fruendum:

18 Ut fint benefici, ut divites fint operibus bonis, faciles ad impertiendum, facilis convictus, 19 Congerentes fibi pro thefauro fundamentum bonum in posterum, ut apprehendant æternam illam vitam.

20 Timothee, depositum custodi, & aversare profanos illos de rebus inanibus clamores & oppositiones

falsò nominatæ notitiæ,

21 Quam nonnulli præ se ferentes, circa sidem aberrarunt à scopo. Gratia sit tecum. Amen.

Ad Timotheum prima missa suit Laodicea, quæ est metropolis Phrygiæ Pacatianæ.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD TIMOTHEUM II.

CAP. I.

Donum exsuscitandum. Hypotypofis sanorum verborum servanda, & strenuitas in officio adbibenda.

Paulus apostolus Jesu Christi, per voluntatem Dei, secundum promissionem vitæ quæ est

in Christo Jesu,

2 Timotheo dilecto filio sit gratia, misericordia, pax à Deo Patre, & Christo Jesu Domino nostro.

3 Gratiam habeo Deo, quem colo à majoribus cum munda conscientia, prout continuam tui memoriam teneo in deprecationibus meis nocte ac die.

4 Expetens te videre, memor tuarum lacrymarum, ut gaudio

replear.

5 Memoria repetens eam quæ in te est minime simulatam sidem, quæ habitavit priùs in avia tua Loide, & matre tua Eunica; persuasus sum autem quòd in te quoque. 6 Quam ob causam in memoriam revoco tibi, ut exsuscites donum Dei quod est in te per impositionem manuum mearum.

7 Non enim dedit nobis Deus, spiritum formidinis, sed roboris, & charitatis, & sanitatis animi.

8 Ne igitur te pudeat testimonii Domini nostri, neque te pudeat mei, qui sum vinctus ipsius; sed esto particeps afflictionum evangelii ex potentia Dei;

9 Qui servavit nos, & vocavit vocatione sancta; non ex operibus nostris, sed ex suo proposito, & gratia, quæ data quidem est nobis in Christo Jesu ante tem-

pora seculorum ;

10 Sed facta nunc est manifesta per illustrem illum adventum servatoris nostri Jesu Christi, qui & mortem abolevit, & vitam ac incorruptibilitatem in lucem produxit per evangelium;

11 Cujus causa conflitutus fum ego præco & apostolus ac doctor

gentium.

12 Quam

12 Quam ob causam & hæc patior; fed non pudefio : novi enim cui crediderim, & mibi perfuafum eft eum posse depositum meum in illum diem cuftodire.

13 Expressam teneto fanorum fermonum, quos à me audisti, cum fide & charitate que

eff in Christo Jefu.

14 Præclarum illud depofitum cuflodi per Spiritum Sanctum qui

inhabitat in nobis.

15 Nosti hoc, quod se averterint à me omnes qui funt in Afia; ex quibus est Phygellus & Hermogenes.

16 Præftet misericordiam Dominus Oneliphori familiæ: quoniam fæpe me recreavit, & cate-

nam meam non erubuit. 17 Imo quum effet Romæ, fludiofilime quæfivit me, & invenit.

18 Det ei Dominus ut inveniat misericordiam apad Dominum in die illo; quam multum etiam Ephefi subministrarit, tu optime nosti.

CAP. II.

Sumpta à militibus & agricola fimilitudine, ad tolerantiam exbortatur, & monet Timotheum ut postbabitis clamoribus leniter & mansuete agat.

U igitur, fili mi, corroborator per gratiam quæ est in

Christo Jesu.

2 Et quæ audisti à me inter multos testes, hæc committe fidis hominibus, qui fint idonei ad alios quoque docendos.

3 Tu igitur tolerans efto afflictionum, ut bonus miles Jesu Chri-

4 Nemo qui militat implicatur hujus vitæ negotiis, ut ei placeat à quo delectus est miles.

5 Quod fi certet etiam aliquis, non coronatur, nifi legitime certaverit.

6 Agricolam oportet priùs laborando fructus percipere.

7 Perpende quæ dico. Det igitur tibi Dominus intelligentiam in omnibus.

8 Memento Jesum Christum fuscitatum fuiffe ex mortuis, factum ex semine Davidis, secundum evangelium meum:

o in quo vexor usque ad vincula, ut facinorosus: sed sermo

Dei non est vinctus.

10 Ideo omnia tolero propter electos, ut & ipa falutem confequantur quæ est in Christo Jesu, cum gloria æterna.

11 Certus eft hic fermo: nam fi cum eo mortui fumus, cum eo

etiam vivemus;

12 Si crucem toleramus, etiam conregnabimus; si abnegamus, & ille abnegabit nos;

13 Si infidi sumus, ille tamen fidus manet, negare seipsum non

14 Hæc fuggere, obtestans in conspectu Domini, ne de verbis pugnent, qued nullam adfert utilitatem, imo auditores subvertit.

15 Stude teipsum probatum fiftere Deo, operarium qui non erubescat, & qui recte sermonem

veritatis fecet.

16 Profanos autem illos de rebus inanibus clamores cohibe: ad majorem enim procedunt impietatem.

17 Et sermo eorum depascet ut gangræna: ex quibus est Hy-

menæus & Philetus;

18 Qui circa veritatem aberrarent à scopo, dicentes resurrectionem jam esse factam : & subvertunt quorundam fidem.

19 Solidum tamen fundamentum Dei stat, habens figillum hoc, Novit Dominus eos qui funt lui: &, Abicedat ab injustitia,

qui nor

gen cea lia

pur

Ctif bus bon

fug den qui cor

gigi CDO cile

dur

illas

2 cos fect datu ad a 2

eva capt Prof

l mol

man male quen

3 cabil rante bone

ti, quàn

quifquis

quisquis nominat nomen Christi.

20 Cæterûm in magna domo non tantûm funt vafa aurea & argentea, fed etiam lignea ac testacea: & alia quidem ad decus, alia verò ad dedecus.

21 Si quis igitur sese ab his expurgarit, erit vas ad decus, sanchificatum, & accommodum usibus Domini, & ad omne opus

bonum comparatum.

0

r

.

n

03

m

272

ac

in

ois

ti-

fi-

u-

m

re-

e :

m-

cet

ly-

er-

ur-

80

en-

um

unt

tia,

quis

22 Juveniles autem cupiditates fuge: sed sectare justitiam, fidem, charitatem, pacem, cum iis qui invocant Christum ex mundo corde.

23 Stultas autem, & ineruditas illas quæstiones aversare, sciens eas

gignere pugnas.

cportet pugnare, fed mansuetum esse erga omnes, aptum ad docendum, tolerantem malos;

25 Cum lenitate erudientem eos qui contrario animo funt affecti, experturum num aliquando daturus fit eis Deus refipiscentiam ad agnitionem veritatis:

26 Et sanitate mentis recepta evasuri ex diaboli laqueo, ab eo captivi facti ad ipsius libitum.

CAP. III.

Prophetia de novissimo tempore. Auttor ususque S. Literarum.

Llud autem scito, fore ut extremis diebus instent tempora molesta.

2 Erunt enim homines sui amantes, avari, gloriosi, superbi, maledici, parentibus non obsequentes, ingrati, & profani,

3 Charitatis expertes, implacabiles, calumniatores, intemperantes, immites, minime amantes

bonerum,

4 l'roditores, præcipites, inflati, voluptatum amantes potiùs quàm amantes Dei, 5 Habentes formam pietatis, fed qui vim ejus abnegârint: istos igitur aversare.

6 Ex his enim sunt isti qui irrepunt in familias, & captivas ducunt mulierculas, cumulatas peccatis, actas cupiditatibus variis,

7 Semper discentes, sed quæ nunquam ad cognitionem verita-

tis venire poffint.

8 Quemadmodum autem Jannes & Jambres obstiterunt Mosi, ita & hi obsistunt veritati, homines mente corrupti, rejectanei circa sidem.

9 Sed non procedent amplius: nam amentia istorum evidens erit omnibus, ut & illerum fuit.

10 Tu verò assequatus es doctrinam meam, vitæ meæ rationem, propositum, sidem, iræ cohibitionem, charitatem, tolerantiam,

11 Persequutiones, perpessiones, quæ mihi acciderunt Antiochiæ, Iconii, Lystris; quas persequutiones sustinuerim; sed ex omnibus eripuit me Dominus.

12 Sed & omnes qui volunt piè vivere in Christo Jesu, perse-

quutionem patientur.

13 Improbi autem homines & impostores procedent in pejus; tum seducentes, tum seducti.

14 At tu maneto in iis quæ didicifti, &, quæ tibi concredita funt, sciens à quo didiceris;

15 Teque à puero facras literas novisse, quæ te possunt sapientem reddere ad salutem, per sidem quæ est in Christo Jesu.

16 Tota Scriptura divinitus est inspirata, & utilis ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad disciplinam in justitia:

17 Ut perfectus fit homo Dei, ad omne opus bonum perfecte infiructus.

CAP.

CAP. IV.

Officium Pafforis Ecclesia. Cantus Pauli cygneus: multa passus, & derelictus ab omnibus, liberatur à Domino.

O Bteftor te igitur ego in confpectu Dei & Domini Jesu Chrifti, qui judicaturus est vivos & mortuos, in illustri illo suo adventu & regno suo;

2 Prædica fermonem illum, infla tempestivè, intempestive : argue, objurga, exhortare cum omni

lenitate & doctrina.

3 Nam erit tempus, quum sanam doctrinam non sufferent; sed auribus prurientes, ipsi sibi secundum suas illas peculiares cupiditates coacervabunt doctores.

4 Et à veritate quidem aures avertent, ad fabulas verò diver-

tent.

5 At tu vigila in amnibus, tolerans esto afflictionum, opus perage Evangeliste, ministerii tui plenam sidem facito.

6 Nam & ego jam libor, & præflitutum tempus meæ dimiflionis

instat.

7 Certamen illud præclarum decertavi, cursum peregi, fidem servavi.

8 Quod reliquum est, reposita est mihi justitiæ corona quam reddet mihi Dominus in illo die, justus ille judex: non solum autem mihi, sed & omnibus qui expetiverint illustrem illum ipsius adventum.

9 Stude mox ad me venire :

10 Nam Demas me deseruit, amore inductus præsentis seculi, & profectus est Thessalonicam; Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam.

11 Lucas mecum eft folus.

Marcum affumptum adduc tecum: est enim mihi perutilis ad ministerium.

12 Porro Tychicum mifi Ephe-

fum.

13 Penulam quam reliqui Troade apud Carpum, adfer quum venies, & libros, maxime membranas.

14 Alexander faber ærarius multa mala mihi exhibuit: reddat ei Dominus, secundum facta ipsius.

15 Quem & tu cave : vehementer enim obstitit sermonibus

noffris.

16 In prima mea defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me deseruerunt: utinam ne hoc illis

imputetur.

17 Sed Dominus mihi adfuit, & corroboravit me, ut per me certioraretur præconium quod audirent omnes gentes, & ereptus fui ex ore leonis.

18 Et eripiet me Dominus ab omni opere malo, servabitque regno suo cœlesti; cui gloria in secula seculorum. Amen.

19 Saluta Prifcam & Aquilam,

& Onefiphori familiam.

20 Eraftus mansit Corinthi : Trophimum autem reliqui Mileti infirmum.

21 Stude venire ante hiemem. Salutat te Eubulus, & Pudens, & Linus, & Claudia, & fratres omnes.

22 Dominus Jesus Christus sit cum spiritu tuo: Gratia sit vobiscum. Amen.

Scripta est Roma secunda ad Timotheum, qui primus Ephesi ordinatus suit Episcopus, quum Paulus iterum sisteretur Cæsari Neroni.

PAULI

J

in

fic

ux

qui

aut

cul

pen

plac

vinc

turp

man

pium

nis, o

fit & contr

10

8

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD TITUM.

CAP. I.

contract to the factorious and

Quales Episcopos & Presbyteros ordinare debeat, & de quibus Cretenses monendi.

P Aulus fervus Dei, apostolus autem Jesu Christi secundum sidem electorum Dei, & agnitionem veritatis quæ est secundum pietatem;

2 Ad spem vitæ æternæ, quam promiserat Deus ille mentiri nescius ante tempora seculorum; manisestam autem secit præstitutis temporibus suis:

3. Videlicet fermonem illum fuum per præconium quod concreditum est mili ex imperio Servatoris nostri Dei : Tito germano filio in communi side.

4 Gratia sie tibi, misericordia, & par à Deo Patre, & Domino Jesu Christo Servatore nostro.

5 Hujus rei gratia dereliqui te in Creta, ut quæ desunt corrigas, & constituas oppidatim presbyteros sicut ego tibi ordinavi.

,

ti

n.

es

fit

6.

ad

nus

-02

um

LI

6 Si quis est inculpatus, unius uxoris vir, liberos habens sideles, qui non sint obnoxii crimini luxus, aut subjici nescii.

7 Oportet enim episcopum inculpatum esse, tanquam Dei dispensatorem, non sibi pertinaciter placentem, non iracundum, non vinosum, non percussorem, non turpem quæstum facientem;

8 Sed hospitalem, bonorum amantem, temperantem, justum, pium, continentem;

9 Tenacem fidelis illius fermonis, qui ad doctrinam facit, ut poffit & exhortari doctrina fana, & contradicentes convincere.

10 Sunt enim multi fubjici ne-

fcii, & vaniloqui, & mentium feductores, maxime qui funt ex circumcifione.

- meeting and when he

ri Quibus oportet os obturare: qui totas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia.

12 Dixit quidam ex ipsis proprius ipsorum propheta, Cretenses semper mendaces, malæ seræ, ventres pigri.

mum: quam ob causam eos redarguito præcise, ut sani sint in side;

14 Non attenti Judaicis fabulis, & prieceptis hominum aversantium veritatem.

dis: pollutis autem & incredulis nihil est mundum, sed polluta est corum & mens & conscientia.

fed factis negant, quum fint abominandi, & contumaces, & ad omne opus bonum rejectanei.

CAP. II.

Jubetur Titus werbis & exemplo ad obedientiam gratiæ quæ illuxit omnibus, omnes & singulos exbortari.

A T tu loquere que decent fa-

2 Ut senes sobrii sint, venerandi, temperantes, sani side, charitate, tolerantia:

3 Anus itidem, ut fint habitu qui fanctimoniam deceat, non calumniatrices, non vino multo addictæ, honestatis magistrae:

it

b-

m

li-

er

lu-

4 Ut sapere doceant adolescentulas, ut fint maritorum ac liberorum amantes.

5 Temperantes, castæ, domi B b mamanentes, bonæ, ouæ sese subjiciant suis viris: ne sermo Dei blasphemetur.

6 Adolescentulos itidem adhor-

tare, ut fint temperantes :

7 Per omnia teipfum præbens exemplar bonorum operum, in doctrina integritatem, gravitatem,

8 Sermonem fanum, qui damnari non poffit; ut qui fe ex adverso opponit, erubescat, nihil habens quod de vobis dicat mali.

9 Servos bortare, ut suis dominis fese subjiciant, in omnibus ut eis placeant, non responsatores;

omnem bonam fidem oftendentes, ut doctrinam Servatoris nostri Dei ornent in omnibus,

11 Illuxit enim gratia illa Dei salutifera quibusvis hominibus.

12 Erudiens nos, ut abnegata impietate, & mundanis cupiditatibus, temperanter, & justè, & piè vivamus in præsenti seculo;

13 Exspectantes beatam illam spem, & illustrem illum adventum gloriæ magni illius Dei, ac Servatoris nostri, nempe Jesu Christi;

14 Qui dedit semetipsum pro nebis, ut redimeret nos ab omni iniquitate, & purificaret sibi ipsi populum peculiarem accensum studio bonorum operum.

15 Hæc loquere & exhortare, & argue cum omni imperio: nemo

te despiciat.

CAP. III.

Benignitati Dominica & bonis operibus, non quaftionibus aut ho-

Phis suggere, ut sele subjiciant principatibus ac potestatibus, ut obtemperent, ut ad omne opus

bonum fint parati.

2 Ne cui maledicant, ut fint à pugnis alieni, æqui, omnem exhibentes lenitatem erga quosvis homines. 3 Nam eramus quondam & nos amentes, rebelles, errantes, férvientes cupiditatibus ac voluptatibus variis, in malitia & invidia degentes, odiofi, alii alios odio profequentes.

4 Sed, postquam benignitas & erga homines amor apparuit Ser-

vatoris nostri Dei,

5 Non ex operibus justis que fecerimus nos, sed ex sua misericordia servavit nos per lavacrum regenerationis, & renovationis
Spiritûs Sancti:

6 Quem effudit super nos copiose per Jesum Christum Serva-

torem noffrum :

7 Ut justificati illius gratia hæredes efficeremur secundum spem vitæ æternæ.

8 Certus est hic sermo, & hæc volo te asseverare, ut qui crediderunt Deo, curent benè agendo præire.

9 Hæc illa funt bona, & hominibus utilia: stultas autem quæstiones, & genealogias, & contentiones, ac pugnas legales cohibe; funt enim inutiles & vanæ.

10 Hæreticum hominem post unam & alteram admonitionem

repelle :

11 Ut qui noris eversum esse eum qui sit ejusmodi, & peccare, ut qui suopte judicio sit condemnatus.

te, aut Tychicum, stude venire ad me Nicopolin: nam illic decrevi hiemare.

13 Zenam legis interpretem, & Apollo studiosè deducendos cu-

rato, nequid illis defit.

14 Discant autem etiam nostri benè agendo præire ad necessarios usus, ut non sint fructus expertes.

J5 Salutant te qui mecum funt

omnes. Saluta eos qui diligunt nos in fide. Gratia Dei fit cum omnibus vobis. Amen. Ad Titum, qui primus Cretenfium ecclefiæ ordinatus fuit Episcopus, scripta ex Nicopoli Macedoniæ.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA AD PHILEMONEM.

Ignoscentia Christiana commendatur Philemoni.

P Aulus vinctus Christi Jesu, & Timotheus frater, Philemoni dilecto & adjutori nostro,

2 Et Apphiæ dilectæ, & Archippo commilitoni nostro, & ecclesiæ quæ domi tuæ est;

3 Gratia sit vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

4 Gratias ago Deo meo, semper mentionem tui faciens in precibus meis,

5 Quòd audiam tuam charitatem, ac fidem, quam habes erga Dominum Jesum, & erga omnes fanctos:

6 Ut communicatio fidei tuæ efficax fiat, agnitione omnis ejus boni quod est in vobis per Chriflum Jesum.

7 Gaudium enim habemus multum, & confolationem super charitate tua, quòd viscera sanctorum resocillata sint per te, frater.

8 Quapropter quamvis multam in Christo libertatem habeam præcipiendi tibi quod convenit;

9 Tamen propter charitatem potius precor, quum talis sim, nempe Paulus senex, nunc autem etiam vinctus Jesu Christi.

quem genui in vinculis meis, Onesimo;

11 Quondam tibi inutili, nunc

verò tibi & mihi perutili.

12 Quem remisi : tu autem eum, id est, viscera mea, excipe.

i 3 Quem ego cupiebam apud me retinere, ut pro te ministraret mihi in vinculis evangelii:

14 Sed absque tua sententia nihil volui facere, ut non velut ex necessitate sit beneficium tuum, sed sponte collatum.

15 Utique enim propterea separatus suit abs te ad tempus, ut eum à me perpetuum recipias :

16 Non jam ut servum, sed amplius quam servum, fratrem videlicet dilectum, maxime mihi, quanto autem magis tibi & in carne & in Domino?

17 Itaque si me socium habes, excipe eum tanquam me.

18 Quòd si quâ te injurià affecit, aut debitor tibi est, hoc mihi imputato.

19 Ego Paulus scripsi mea manu, ego rependam : ut ne tibi dicam, quòd te ipsom etiam mihi insuper debeas.

20 Etiam, frater, bune ego fructum abs te consequar in Domino: refocilla mea viscera in Domino.

21 Scripfi tibi, confisus fore ut tu me audias, ut qui nôrim te, supra id etiam quod dico, facturum esse.

22 Simul autem etiam para mihi hospitium: spero enim me per preces vestras donatum iri vobis.

Bb 2 23 Salu-

23 Salutant te Epaphras, (meus in captivitate propter Christum Jesum socius)

24 Marcus, Aristarchus, De-

mas, Lucas, adjutores mei.

25 Gratia Domini nostri Jesu Christi sie cum spiritu vestro. A-men.

Ad Philemonem missa fuit Roma per Onesimum servum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA ADHEBRÆOS.

CAP. I.

Ut doctrinam Christi commendet, probat eum supra prophetas &

Supra angelos effe.

M Ultis vicibus, multisque modis, olim Deus loquutus patribus in prophetis, ultimis diebus hisce loquutus est nobis in Filio;

2 Quem conflituit hæredem emnium, per quem etiam mun-

dum condidit;

- 3 Qui cum fit effulgentia gloriæ, & character personæ illius, suilineatque omnia verbo illo suo potente, purificatione peccatorum nostrorum per seipsum facta, sedit ad dexteram majestatis illius in locis excelsissimis;
- 4 Tanto præstantior factus angelis, quanto excellentius præ illis fort tus est nomen.
- 5 Nam cui dixit unquam angelorum, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Ac rurfum, Ego ero ei Pater, & ipse erit mihi Filius?

6 Rursum autem, quum inducit primogenitum in orbem terrarum, dicit, Et adorent eum omnes angeli Dei.

7 Et de angelis quidem dicit, Qui angelos suos facit ventos, & administros suos ignis slammam.

8 Ad Filium autem, Thronus tuns, Deus, in feculum feculi: virga recta virga regni tui. 9 Dilexisti justitiam, & odisti transgressionem: propterea unxit te, ô Deus, Deus tuus oleo exsultationis, ultra consortes tuos.

10 Et, Tu in initio, Domine, terram fundafti, & opera manuum

tuarum funt cæli:

11 Ipfi peribunt, tu autem permanes, & omnes ut vestimentum veterascent;

volves cos, & mutabuntur: tu autem idem es, & anni tui nondeficient.

13 Ad quem autem angelorum dixit unquam, Sede ad dexteram meam usquedum posuero inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

14 Nonne omnes funt ministerii munere fungentes spiritus, qui ministerii causa emittuntur propter hæredes salutis suturos?

CAP. II.

Concludit Christi doctrinæ obedientiam deberi, eumque nobis fratrem factum, ut nostrûm misereatur.

P Ropterea oportet nos eò ampliùs attendere ea quæ audivimus, ne quando perfluamus.

2 Etenim, si per angelos dictus sermo suit sirmus, omnisque transgressio & contumacia justam mercedis retributionem retulit;

3 Quomodo nos effugiemus, fatantam neglexerimus falutem;

quæ

efu

A-

20.

A

Ai

kit

2-

ie,

m

r-

m

1-

u

n

quæ quum primum enarrari cœpit per ipsum Dominum, ab iis qui ipsum audierant suit nobis confirmata:

4 Testimonium illis præbente Deo & signis & prodigiis, varisfque virtutibus, & Spiritûs Sancti distributionibus pro sua voluntate.

5 Non enim angelis subject mundum illum suturum, de quo

loquimur.

6 Testatus est autem quidam alicubi, dicens, Quid est homo, ut memor sis ejus? aut filius hominis, ut eum respicias?

7 Fecisti eum paulisper inseriorem angelis; glorià & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.

8 Omnia subjecisti sub pedibus ejus. Enimvero per hoc quòd ei subjecit omnia, nihil omisit quod non sit ei subjectum. At nunc nondum videmus ei omnia esse subjecta.

9 Sed Jesum illum cernimus gloria & honore coronatum, qui pauhsper suit inferior angelis sactus, propter mortis perpessionem: ut beneficio Dei pro omnibus mor-

tem gustaret,

10 Decebat enim ut ipse propter quem sunt hæc omnia, & per quem sunt hæc omnia, multos filios in gloriam adducendo, principem salutis ipsorum per perpessiones consummaret.

11 Nam & qui sanctificat, & qui sanctificatur, ex uno sunt omnes. Quam ob causam non erubescit eos vocare fratres,

12 Dicens, Annunciabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclessæ tibi hymnos canam:

13 Et rursus, Ego fretus ero ipso: Et iterum, Ecce ego & pueri quos mihi dedit Deus.

14 Quoniam igitur pueri parti-

cipes sunt carnis & sanguims, ipse quoque consimiliter particeps sactus est eorundem, ut per mortem aboleret eum penes quem est mortis robur, hoc est, diabolum:

15 Et liberos redderet quotquot metu mortis per omnem vitam

damnati erant servitutis.

16 Non enim utique angelos assumpsit, sed semen Abrahami assumpsit.

17 Unde debuit per omnia fratribus similis sieri, ut misericors esset & sidelis Pontifex in ils quæ apud Deum agenda forent, ad expiandum peccata populi.

18 Nam ex eo qued perpeffus fuit, quum tentatus eft, potest & iis

qui tentantur succurrere.

CAP. III.

Collatio Mossis & Christi. Inde exhortatio ex Davidis testimonio, & dehortatio ah exemplo induratorum in deserto.

NDE, fratres fancti, vocationis cœlestis confortes, confiderate Apostolum & Pontificemprofessionis nostræ Christum Jesum,

2 Fidelem ei qui ipsum constituit: ut & Moses sidelis fuit in

tota domo ipsius.

3 Tanto namque ampliore gloria præ Mose hic dignus est habitus, quanto majorem habet honorem is qui construxit domum, quam domus ipsa.

à quopiam : qui verò construxit

hæc omnia, eft Deus.

5 Et Moses quidem sidus fait in tota domo ipsius, ut samulus, ad testificanda quæ post erant dicenda:

6 At Christus, ut Filius, domuifuæ præest: cujus domus sumusnos, si modò loquendi libertatem, & spem illam, de qua gloriamur, ad sinem usque sirmam retinuerimus,

B b 3.

7 Qua-

7 Quapropter, ficut dicit Spiritus ille fanctus, Hodie fi vocem ejus audieritis,

8 Ne obdurate corda vestra, ficut in exacerbatione illa, in die

tentationis illius in deferto;

9 Ubi tentaverunt me patres veftri, exploraverunt me, & viderunt opera mea per annos quadraginta.

10 Quapropter infensus sui isti genti: & dixi, Semper errant corde, neque cognoverunt vias meas.

introibunt in requiem meam.

12 Videte, fratres, ne quando fit in ullo vestrum cor malum incredulum, desciscendo à Deo vivo;

13 Sed exhortamini alii alios quotidie, quoad appellatur dies hodiernus: ne quis ex vobis induretur feductione peccati.

14 Christi enim consortes facti fumus, si modò principium illud, quo sustentamur, sirmum retinuerimus ad sinem usque:

15 Interim dum dicitur, Hodie fi vocem ejus audieritis, ne obdurate corda vestra, ut in illa exacer-

batione.

fent, exacerbarunt Dominum: non omnes tamen il qui exierant ex Ægypto per Mosen.

17 Quibus autern infensus suit quadraginta annis? nonne iis qui peccaverunt, quorum artus conci-

de unt in deserto?

18 Quibus autem juravit non ingressuros in requiem suam, .nisi iis qui non obedierunt?

19 Et videmus non potuisse ingredi propter incredulitatem.

CAP. IV.
Collatio fabbati ceremonialis &
Spiritualis: & vis verbi Dei
penetrantissima.

M Etuamus igitur ne quando derelictà promissione introcundi in requiem ejus, videatur aliquis ex vobis illà fuisse per tarditatem exclusus.

2 Etenim nobis evangelizatum est ficut & illis: at non profuit illis auditus sermo, ut qui side contemperatus non suerit apud illos

oui audierant.

3 Introimus enim in requiem nos qui credidimus, ficut dixit, Itaque juravi in ira mea, fi ingressuri fint in requiem meam t quamvis operibus à jacto mundi fundamento factis.

4 Ita enim dixit quodam in loco de septimo die, Et requivit Deus die septimo ab omnibus operibus suis.

5 Et hic rurium, Si introibunt

in requiem meam.

6 Quia igitur reliquum est, ut aliqui introeant in eam, & ii quibus priùs evangelizatum fuit, non introierunt propter contumaciam:

7 Rursum quendam præfinit diem, Hodie, apud Davidem dicens, tanto post tempore (prout dictum est) hodie si vocem ejus audieritis, ne obdurate corda vestra.

8 Nam si Jesus eos in requie collocasset, nequaquam de alio posthac die loquutus suisset.

9 Itaque reliquus est aliquis sab-

batismus populo Dei.

10 Nam qui ingressus est in requiem ipsius, requievit & ipse ab operibus suis, quemadmodum à suis Deus.

11 Studeamus igitur ingredi in illam requiem, ne quis in idem incidat contumaciæ exemplum.

12 Vivus enim est sermo Dei, & esticax, & penetrantior quovis gladio ancipiti, & pertingit usque ad divisionem animæ simul ac spiritûs, compagumque & medullarum;

larom; & dijudicat cogitationes & conceptus cordis.

13 Nec est ulla res creata non manifesta in conspectu ipsius: imò omnia funt nuda & intimè patentia oculis ejus, quocum nobis est negotium.

14 Nabentes igitur Pontificem magnum, qui transivit cœlos, Jefum Filium Dei, retineamus banc

professionem.

S

31

ıt

-

n

1-

s,

m

s,

ie

io

0-

e-

ab

116

in

n-

8

ris

ue

ac

al-

1;

15 Non enim habemus Pontificem, qui non possit affici sensu infirmitatum nostrarum, sed tentatum in omnibus similiter, absque tamen peccato.

16 Accedamus igitur cum fiducia ad thronum gratiæ; ut confequamur mifericordiam, & gratiam inveniamus ad opportunum auxilium.

CAP. V.

Collatio Sacerdotii Christi cum Levitico & Melchisedeciano.

AM omnis pontifex ex hominibus affumptus pro hominibus conflituitur in iis quæ apud Deum agenda funt: ut offerat dona & victimas pro peccatis.

2 Qui, quantum fatis est, possit miserari vicem ignorantium & aberrantium: quòd & ipse circumdatus sit infirmitate:

3 Et propter hanc debeat, ficut pro populo, ita & pro feiplo offerre

wictimam pro peccatis.

4 Neque fibi ipfi quifquam fumit hunc honorem, fed qui vocatur à

Deo, ficut & Aaron.

hunc honorem tribuit, ut fieret Pontifex, sed is qui dixit ei, Filius meus es tu, ego hodie genui te.

6 Sicut & in alio pfalmo dicit, Tu es facerdos in æternum fecundum ordinem Melchifedeci.

7 Qui in diebus carnis suæ, deprecationibus & supplicationibus

oblatis cum clamore valido & lacrymis apud eum qui poterat ipfum servare à morte, & exauditist precibus liberatus ex metu,

8 Quamvis Filius effet, tamenex iis quæ paffus eft didicit obe-

dientiam ;

9 Et consummatus factus est auctor falutis æternæ omnibus ei auscultantibus;

tifex fecundum ordinem Melchife-

deci.

11 De quo multa nobis funt dicenda, eaque difficilia explicatu; quandoquidem segnes facti estisauribus.

12 Vos enim, quos oportuit pro temporis ratione doctores esse, rursum opus est doceri quæ sintelementa initii eloquiorum Dei : factique essis ii quibus lacte sitopus, & non solido cibo.

13 Enimvero cui cum lacte reseft, is rudis est sermonis justitiæ

(infans enim est)

14 Sed adultorum est folidus cibus, eorum videlicet qui propter habitum sensus habent exercitatos ad discretionem boni ac mali.

CAP. VI.

Prætergressis rudimentis sidei ad ipsam persectionem tendendum esse: ubi desicientium miseria; & persistentium fruendæ spei certitudo, assertiur.

Uapropter omisso qui in Christo rudes inchoat sermone, adpersectionem feramur: non jacientes rursum fundamentum resipiscentize ab operibus mortuis, &
fidei in Deum,

2 Baptismatum doctrinæ, ac manuum impositionis, & refurrectionis mortuorum, & judicii

æterni.

3 Atque id faciemus, fi quidem permiserit Deus.

4 Nam

4 Nam fieri non potest, ut qui femel fuerint illuminati, gustaverintque donum illud cæleste, & participes facti fuerint Spiritûs Sancti;

Gustaverintque bonum Dei verbum, ac virtutes futuri seculi;

6 Si prolabantur, denuo renoventur ad relipiscentiam, ut qui rursum crucifigant sibi Filium Dei,

& ignominiæ exponant.

7 Nam terra, quæ imbrem sæpiùs in se venientem combiberit, & progenuerit herbam accommodam iis per quos excolitur, particeps sit benedictionis à Deo:

8 At quæ profert spinas & tribulos, rejectanea est, & maledictioni proxima; cujus exitus ten-

dit ad exustionem.

9 Sed nobis persuasimus de vobis, dilecti, quæ meliora sunt, & faluti adhærentia, etiamsi ita lo-

quamur.

10 Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri & laboriose charitatis, quam ostendistis erga ipsius nomen: ut qui ministraveritis sanctis, & ministretis.

11 Cupimus autem, ut unusquisque vestrûm idem studium ad sinem usque ostendat, ad certam spei

persuafionem :

12 Ut ne sitis segnes, sed imitatores corum qui per sidem & pa; tientem animum hæreditario jure

obtinent promissionem.

13 Deus enim pollicitus Abrahamo, quum non posset per quenquam majorem jurare, juravit per seipsum,

14 Dicens, Certè benedicens benedicam tibi, & multiplicans

multiplicabo te.

15 Atque ita patiente animo fretus, nactus est promissam.

16 Nam homines quidem per

enm jurant qui sit major: atque iisdem omnis controversiæ terminus est jusjurandum ad confirmationem adbibitum.

17 Qua in re Deus volens ex abundanti hæredibus promissionis ostendere immutabilitatem consilii sui, side justit jurejurando:

18 Ut per duas res immutabiles, in quibus fieri non potest ut mentitus sit Deus, validam consolationem habeamus nos, qui cursum eo corripuimus, ut spem propositam retineamus;

ram habeamus tutam ac firmam, & ingredientem usque in ea quæ

funt intra velum.

20 Quò præcursor pro nobis ingressus est Jesus, factus secundum ordinem Melchisedeci Pontifex in æternum.

CAP. VII.

Melchifedeci historia & allegoria

AM hic Melchisedecus rex erat Salem, facerdos Dei altissimi, qui occurrit Abrahamo revertenti à cæde regum, & benedixit ei:

2 (Cui & decimas ex omnibus impertitus est Abrahamus) qui primum quidem ex interpretatione dicitur rex justitiæ, deinde verò etiam rex Salem, quod est rex pacis;

3 Sine patre, fine matre, fine genere; nec initium dierum, neque vitæ finem habens, fed asimilatus Filio Dei, manet facerdos in

perpetuum.

4 Spectate verò, quantus hic fuerit, cui Abrahamus etiam ille patriarcha decimas spoliorum de-

5 Et ii quidem qui funt ex filiis Levi, facerdotium accipientes, præceptum habent decimarum ac-

cipiendarum

ue

11-

a -

ex

115

Li

1-

ut

0-

r-

0-

0-

n,

æ

DIS

n-

ti-

ia

ex

11-

e.

tit

US

uı

ne

rò

ex

ne

e-

11-

in

ic

le

e-

IS

s,

e-

m

cipiendarum à populo fecundum legem, hoc est, à fratribus suis, licèt egressis ex lumbis Abrahami.

6 Is verò, cujus genus ad illos non refertur, decimas accepit ab Abrahamo, & habenti promissiones benedixit.

7 Porro fine ulla controversia id quod minus est, ab eo quod ma-

jus eft, benedicitur.

8 Atque hic quidem homines qui moriuntur, decimas accipiunt: illic autem is, de quo testatum est quòd vivat.

9 Et (ut ita loquar) in Abrahamo decimatus est etiam ipse Levi, qui decimas solet accipere.

ro Nam is adhuc in lumbis patris erat, quum occurreret Abra-

hamo Melchisedecus.

Leviticum facerdotium erat (nam fub hoc fancita lex est populo) quid ampliùs erat opus alium exoriri Sacerdotem fecundum ordinem Melchisedeci, nec secundum ordinem Aaronis dici?

12 Mutato enim hoc facerdotio, necessario quoque legis mu-

tatio fit.

13 Nam is de quo hæc dicuntur ad aliam tribum pertinet, de

qua nullus attendit altari.

ortum esse Dominum nostrum, cui tribui nihil de sacerdotio loquutus est Moses.

15 Idque eo ampliùs manifeflum est, quòd ad similitudinem Melchisedeci exoritur Sacerdos

allus;

16 Qui non ex lege, cujus præceptum fit carnale, factus est Sacerdos, sed ex vi indissolubilis vitæ.

17 Testificatur enim ad hunc modum, Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedeci. 18 Fit enim irritum præcedens præceptum, propter ipfius infirmitatem & inutilitatem.

lex, fed superintroducta spes potior, per quam appropinquamus Deo.

20 Etiam quatenus non absque jurejurando seperintroducta est.

21 Nam illi quidem absque jurejurando Sacerdotes facti sunt: hic verò cum jurejurando, per eum qui dixit ei, Juravit Dominus, & non pænitebit eum, Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedeci.

22 Tanto melioris pacti sponsor

factus est Jesus.

23 Et illi quidem plures facti funt facerdotes, quòd mors prohiberet eos permanere:

24 At ifte, propterea quod in æternum manet, perpetuum habet

facerdotium.

25 Unde & servare persecte potest eos qui per ipsum accedunt ad Deum, semper vivens ut interpellet pro eis.

26 Talis enim nos decebat Pontifex, fanctus, ab omni malo alienus, fine labe, feparatus à peccatoribus, & fublimior cœlis factus:

27 Cui non sit quotidie necesse, quemadmodum illis pontificibus, prius pro peccatis propriis victimas offerre, deinde pro peccatis populi. Hoc enim fecit semel, quum semetipsum obtulit.

28 Lex enim homines conflituit pontifices infirmitate laborantes; at fermo jurisjurandi post legem concepti, Filium constituit in æter-

num confummatum.

CAP. VIII.

Recapitulatio dostrinæ de facerdotis Christi.

Æterum eorum quæ dicimus bæc summa es, Talem nos habere bere Pontificem, qui consedit ad de cteram throni majestatis illius in celis,

2 Sanctuarii minister, ac veri illius tabernaculi, quod fixit Do-

minus, & non homo.

3 Omnis enim pontifex ad offerenda dona & victimas constituitur: unde necesse suit hunc quoque habere quod offerret.

4 Nam, fi esset in terra, ne sacerdos quidem esset, manentibus illis sacerdotibus, qui secundum le-

gem offerunt dona.

- 5 Ut qui exemplari & umbræ delerviant rerum cælestium, sicut divinitus dictum est Mosi, quum estet absoluturus tabernaculum, Vide enim, inquit, ut facias omnia ad exemplar quod ostensum est tibi in monte.
- 6 At nunc noster ille Pontifex eo præstantius ministerium sertitusest, quo etiam præstantioris est pacti mediator, quod præstantioribus promissis sancitum est.

7 Nam fi prius illud tale fuiffet, ut nihil in eo posset requiri, haudquaquam fuisset secundo quæsitus

locus.

8 Nam incufans eos inquit, Ecce dies venient, dicit Dominus, quum peragam cum domo Ifraelis, & cum domo Judæ, pactum novum.

- 9 Non secundum pactum, quod feci cum patribus ipsorum, quo die prehendi manum ipsorum, ut educerem eos ex Ægypto: nam ipsi non perstiterunt in illo meo pacto, & ego despexi eos, dicit Dominus.
- quod pacifcar domui Ifraelis post dies illos, dicit Dominus: indam leges meas menti eorum, & cordi eorum inscribam: & ero ipsis Deus, & ipsi erunt mihi populus.

11 Neque docebunt finguli pro-

ximum suum, & singuli fratrem fuum, dicentes, Cognosce Dominum: nam omnes cognoscent me, ab eo qui pusillus suerit inter eos, ad eum usque qui magnus suerit inter eos.

12 Ero enir, propitius iniquitatibus eorum, & peccatorum ipforum, & transgressionum ipforum non recordabor amplius.

13 Dum novum dicit, antiquavit prius; porro quod antiquatur ac senescit, propè est ut evanescat.

CAP. IX.

Collatio duplicis tabernaculi, vete-

Abuit igitur prius paclum eti-'am ritus cultûs, & fanctuarium mundanum.

2 Tabernaculum enim apparatum fuit; prius quidem, in quo erat candelabrum, & menfa, & propositi panes, quod Sancta vecant.

3 Post secundum autem velum erat tabernaculum, quod vocant

Sancta Sanctorum : COURCE FOR

4 Aureum habens thuribulum & arcam pacti undique circum-tectam auro: in qua urna aurea habens manna, & virga illa Aaron que germinavit, & tabulæ illæ pacti.

5 Supra hanc autem Cherubim gloriofi obumbrantes propitiatorium: de quibus non est nunc di-

cendum fingulatim.

6 His verò fic confiructis, in prius quidem tabernaculum quovis tempore ingrediuntur facerdotes cultus obeuntes:

7 In secundum autem semel quotannis solus pontifex, non absque sanguine, quem offert pro seipso, & pro populi erratis:

8 Hoc declarante Spiritu Sancto, nondum factam fuisse manifestam ad sacrarium viam, priore taber-

naculo adhuc confiftente.

q.Quod erat exemplar pro tempore illo tunc præfente, quo dona facrificiaque offeruntur, quæ non posiunt in conscientia consummare cultorem,

10 In cibis duntaxat & potionibus, & diversis ablutionibus, ac ritibus carnalibus, usque ad præstitutum tempus directionis impofitalinger council a

Adveniens autem Christus Pontifex futurorum bonorum per majus & perfectius tabernaculum non manu factum, id est, non hujus conditionis,

.

i-

1-

2-

10

0-

.

m

nt

m

n-

ea

no

læ

im

ri-

di-

in

VIS

tes

mel

bf-

ie-

eto.

tam

ber-

wood

. 12 Neque per fanguinem hircorum & vitulorum, sed per proprium fanguinem, ingressus est semel in facrarium, æternam redemptionem nactus.

13 Nam fi fanguis taurorum & hircorum, & cinis juvencæ aspergens inquinatos, sanctificat ad carnis puritatem ;

- 14 Quanto magis fanguis Chrifti, qui per Spiritum æternum feipfum obtulit inculpatum Deo, emundabit conscientiam vestram à mortuis operibus, ad colendum Deum vivum?

15 Itaque ob id novi pacti mediator eft, ut morte ad redemptionem earum transgressionum intercedente quæ fuerant sub priore pacto, qui vocati erant, promifsam æternam hæreditatem accipe-

16 Nam ubi testamentum eft, mors intercedat necesse est testato-

17 Testamentum enim in mortuis ratum est; quandoquicem nondum valet, quum vivit teftator.

13 Unde ne prius quidem illud abique fanguine dedicatum fuit.

10 Quum enim Moles omnia mandata fecundum legem recitafie t toti populo, fumpto fanguine vitulorum & hircorum, cum aqua, & lana coccina, & hyffopo, fimul & ipfum librum & totum populum promodes

20 Dicens, Hie eft fanguis ille hujus pacti, quod mandavit vobis He dather or tet

21 Infuper autem & tabernaculum, & omnia vafa illius minificrii sanguine similiter aspersit.

22 Et omnia ferè secundom legem sanguine purificantur, & absque sanguinis effusione non sit remiffio.

23 Itaque necesse fuit exemplaria quidem corum quæ funt in cælis, hisce rebus purificari, ipsa verò cœlestia potioribus quam hæ fint victimis.

24 Non enim in manu factum facrarium ingressus eft Christus, quod fit exemplar vero facrario respondens. sed in ipsum cælum, ut compareat apud faciem Dei pro nobis.

25 Neque ut sæpe offerat semetiplum, ficut pontifex ingreditur in facrarium quotannis cum fanguine alieno:

26 (Alioquin oportuisset eum sæpe passum fuisie à jacto mundi fundamento) sed nunc semel in confummatione feculorum, ad peccatum per immolationem fui ipfius è medio tollendum, factus est manifestus.

27 Et ficut illud fatutum est hominibus ut semel moriantur, postea verò judicium;

28 Ita& Christus semel oblatus, ut in feipfo attolleret multorum peccata, fecundo abíque peccato conspicietur iis qui ipsum exspectant, ad falutem.

CAP. X.

Collatio facrificiorum ad bostiam Christi, indeque exbertatio ad gratiam Christi in fanctificati-

n

n

fu

il

al

CO

th

ve

qu

cu

ru

gai

200

fub

ma

illa

ma

nen

opu

repo

tulu

ven

at fi

eum

3

one, fide, & tolerantia, ample-Elendam. wilv & sa sour

I EX enim umbram obtinens futurorum bonorum, non ipfam expressam formam rerum, iis hoffiis, quas fingulis annis casdem continenter offerunt, nunquam potelf accedentes confirmare :

2 Alioqui defiffent offerri, propterea quod cultores, femel purificati, nullorum peccatorum amplius effent fibi confcii.

3 At in iffis fit repetita mentio

peccatorum quotannis.

4 Non enim potest sanguis taurorum & hircorum auferre peccata. tops many and to the court

5 Quapropter ingrediens mundum, dicit, Sacrificium & oblationem noluifti, corpus autem adaptafti mihi.

6 Holocautomata & hoftiam pro

peccato non approbafti.

7 Tunc dixi, Ecce adfum (in capite libri scriptum est de me) ut faciam, Deus, voluntatem tuam.

8 Quum superius dixisset, Sacrificium, & oblationem, & holocautomata, & hostiam pro peccato noluifti, neque approbâfti (quæ juxta legem offeruntur)

o Tunc dixit, Ecce adfum, ut faciam, Deus, voluutatem tuam. Aufert prius, ut posterius statuat.

10 Quâ voluntate fanctificati fumus per oblationem corporis Jesu Christi semel factam.

11 Omnis igitur facerdos affat quotidie facro ministerio defungens & eafdem fæpiùs offerens hostias, quæ nunquam poffint auferre pec-

. 12 Hic verò, una pro peccatis oblata in perpetuum victima, con-

sedit ad dexteram Dei;

13 Quod reliquum est exspectans, donec inimici ipfius statuantur scabellum pedum ejus.

14 Unica enim oblatione confummavit in perpetuum eos qui fanctificantur.

15 Testificatur autem boc nobis iple Spiritus Sanctus: nam

posteaquam priùs dixit,

16 Hoc est pactum quod pan+ gam cum eis post dies illos, dieit Dominus, Indam leges meas cordibus eorum, & eorum mentibus eas inscribam;

17 Et peccatorum atque transgrefionum ipforum non recordabor

amplius.

18 Porro, ubi eft horum remifsio, non est amplius oblatio pro peccato.

19 Quum igitur, fratres, habeamus libertatem ingrediendi facrarium per sanguinem Jesu,

20 Ea via quam dedicavit nobis recentem & vivam, per velum, hoc est, per carnem fuam;

21 Quumque babeamus Secerdotem magnum, præfectum domui Dei :

22 Accedamus cum vero corde per certioratam fidem, aspersione purgatis cordibus à conscientia mala:

23 Et abluto corpore aqua munda, retineamus professionem spei non vacillantem (fidelis enim eft qui promifit)

24 Et observemus alii alios, ut nos acuamus ad charitatem & bona

25 Non descrentes aggregationem nostri mutuam, sicuti mos eft quibusdam, sed adhortantes alii alios: idque eo magis quod videtis illum diem appropin-

26 Nam, fi ultro peccaverimus post acceptam cognitionem veritatis, non adhuc pro peccatis reli-

qua est hosia :

27 Sed horrenda quædam ex-

fpectatio.

spectatio judicii, & ignis fervor, qui devoraturus est adversarios.

28 Qui aspernatus suerit Moss legem, absque misericordia ex duorum aut trium testimonio moritur:

29 Quanto (putatis) acerbiore supplicio dignus censebitur, qui Filium Dei conculcârit, & sanguinem sederis, per quem suerat sanctificatus, profanum duxerit, & Spiritum gratiæ contumedià affecerit?

8

r

r-

0

-

1-

is

n,

r-

0-

de

ne

ia

n-

pei

eft

ut

na

io-

105

tes

gis

in-

nus

ta-

eli-

91

ex-

atio

30 Novimus enim eum qui dixit, Mea est vindicatio, ego rependam, dicit Dominus: & rursum, Dominus judicabit populum suum.

31 Horrendum est incidere in manus Dei vivi.

32 Revocate verò in memoriam fuperiores dies, quibus postquam illustrati fuisis; ingens certamen afflictionum sustinuistis:

23 Partim quidem, dum & oum conviciis, & cum afflictionibus, in theatrum effis producti : partims verò, dum socii facti estis eorum qui sic agitantar.

34 Nam & de vinculis meis mecum doluiftis, & direptionem eorum quæ vobis suppetebant cum gaudio excepistis, ut qui sciretis vos habere apud vos potiorem substantiam in cœlis, & quæ permaneat.

35 Ne igitur abjicite liberam illam professionem vestram, quæ magnam habet præmii retributio-

opus, ut voluntati Dei obsequuti reportetis promissionem illam.

37 Adhuc enim pufillum quantulumcumque, & qui venturus est veniet, neque tardabit.

38 Justus autem ex fide vivet: at si quis se subduxerit, non probat eum animus meus.

39 At nos non il fumus qui nos subducamus ad exitium, sed qui credamus ad animæ salutem.

CAP. XI.

Fides quid; & ejus energia variis exemplis firmata.

E ST autem fides illud quo fubfiftunt quæ sperantur, & quæ demonstrat quæ non cermuntur.

-2 Ob earn enim testimonio fue-

3 Per fidem intelligimus compactum fuiffe mundum verbo Dei, ut que cernimus non fint ex apparentibus facta.

4 Abel, per fidem, majoris pretii facrificium obtulit Deo quam Cain: per quam testimonio fuit ornatus, quòd effet justus, testimonium perhibente Deo de donis ejus: & mortuus adhue per hane loquitur.

5 Per fidem Enochus fuit translatus, ne videret mortem: nec fuit inventus, propterea quòd transfulerat eum Deus: priusquam enim transferretur, testimonium obtinuerat quòd gratus suerit Deo.

6 Atqui sieri non potest, ut absque side quisquam Deo sit gratus: nam qui accedit ad Deum, hunc credere oportet esse Deum, & præmia largiri iis qui ipsum requi-

7 Per fidem divinitus admonitus Noë de lis quæ nondum cernobantur, veritus confiruxit arcam ad fervandam domum fuam: per quam arcam condemnavit mundum, & ejus, quæ ex fide est, justitiæ factus est hæres.

8 Per fidem vocatus Abrahamus auscultavit Deo, abeundo in locum quem accepturus erat in hæreditatem, & exivit nesciens quò esset venturus.

g Per fidem commoratus est in terra promissa ut aliena, commo-C c ratus ratus in tabernaculis cum Isaac & Jacob, cohæredibus ejusdem promissionis.

10 Exspectabat enim civitatem illam habentem fundamenta, cujus artifex & conditor est Deus.

at Per fidem & ipsa Sara vim ad concipiendum semen accepit, ac præter præstitutum tempus ætatis peperit, quòd fidelem esse duxerit eum qui promiserat.

jam emortue, nati sunt posteri, quanta est astrorum cœli multitudo, & quasi arena illa innumerabilis quæ est ad oram maris.

13 Secundum fidem mortui sunt isti omnes, non adepti promissa, sed eminus ea conspicati, postquam ipsis fuissent persuasa, & ea amplexi suissent, ac sese professi peregrinos & advenas esse in terra.

14 Nam qui hæc dicunt, palam oftendunt se patriam requirere.

15 Quod si illius memores suiffent, ex qua exierant, habere poterant tempus ad revertendum:

16 Atqui potiorem expetunt, hoc est, cælestem: quapropter Deum non pudet eorum, id est, cognominari Deus eorum; paraverat enim eis urbem.

17 Abrahamus, quum tentaretur, obtulit Isaacum per sidem; unigenitum, inquam, illum obtulit, is qui promissiones exceperat:

18 Ad quem dictum fuerat, In

19 Ratiocinatus Deum potentia præditum esse etiam suscitandi ex mortuis, unde etiam illum similitudine quadam recepit.

20 l'er fidem de futuris benedixit Isaacus Jacobo & Esavo.

fingulis filis Josephi benedixit;

& adoravit super extremo baculo suo.

22 Per fidem Josephus obiens de egressione filiorum Israelis memint; deque offibus suis præcepit.

23 Per fidem Mofes, quum natus effet, occultatus est menses tres à parentibus suis, quòd viderent venustum esse puerulum ; & non metuerunt edictum regis:

24 Per fidem Moses jam grandis renuit vocari filius filize Pha-

raonis,

25 Potiùs eligens fimul malis vexari cum populo Dei, quàm temporariam retinere peccati fruitionem:

26 Majores ducens divitlas probrum Christi, quam Ægyptiorum thesauros. Intuebatur enim in

præmii retributionem.

27 Per fidem dereliquit Ægyptum, non metuens excandescentiam regis: nam, ut qui videret eum qui est invisibilis, ita sorti animo suit.

28 Per fidem peregit pascha, & effusionem illam sanguinis, ne qui perimebat primogenita, ipsos tan-

29 Per fidem transgressi sunt rubrum mare veluti per terram; cujus maris facto periculo Ægyptii absorpti sunt.

30 Per fidem mænia Jericho conciderunt, circumdata ad dies

feptem.

31 Per fidem Rahab meretrix illa non periit una cum iis qui non obedierunt, quum pacifice excepisset hospitio exploratores.

32 Et quid præterea loquor? denciet enim me tempus narrantem de Gideone, de Barach, & Sampsone, & Jepthe, & Davide, & Samuele, ac prophetis;

33 Qui per fidem debellarunt regna, operam dederunt justitiæ, ilo

de

11-

12-

tes.

e-

80

n-

ia-

dis

m

ni-

0-

m

in

y-

n-

ret

rti

&c :

qui

n-

int

1;

tii

ho

ies

rix

on

e-

r?

n-

80

vi-

nt

æ,

e-

affequati funt promissiones, ob-

fugerunt acies gladii, corroborati funt ex infirmitate, effecti funt validi in bello, exercitus exterorum in fugam verterunt:

furrectione mortuos suos: alii verò distenti sunt, non acceptata liberatione, ut potiorem resurrectio-

nem confequerentur :

36 Alii rurfus Iudibria & flagella funt experti, infuper & vincula & carcerem :

37 Lapidati funt, dissecti sunt, tentati sunt, gladio cæsi mortui funt, oberraverunt cum ovillis & caprinis pellibus, destituti, asslicti, malè habiti:

38 Quibus indignus erat mundus, in desertis errantes, & montibus, ac speluncis, & cavernis

terræ.

39 Atque omnes hi testimonio per fidem ornati, non obtinuerunt promissum illud:

40 Quoniam Deus de nobis potius quiddam providerat, ne absque nobis consummarentur.

CAP. XII.

A fantiorum & Christi exemplo inducit ad tolerandas viriliter assistiones, revocat à peccatis, & ex Novi Testamenti super Vetus excellentia deterret ab inobedientia.

PRoinde nos quoque, quum tanta nos circumstet testium nubes, abjecto omni pondere, & peccato ad nos circumcingendos proclivi, per tolerantiam propositum nobis stadium decurramus;

2 Intuentes in fidei ducem ac confummatorem Jesum, qui pro fibi proposito gaudio sustinuit crucem, ignominia contempta, & ad dexteram throni Dei consedit. qui talem sestinuit à peccatoribus adversus sese contradictionem, ne vestris animabus fracti satiscatis.

4 Nondum ad sanguinem usque restitistis, adversus peccatum de-

certando.

Fili mi, ne parvi facito castigationem Domini, neque animo frangitor, quum ab eo argueris:

6 Quem enim diligie Dominus, castigat : stagellat autem quem-

cunque filium agnofcit.

Deus sese vobis exhibet ut filis : quis enim est filius, quem non castiget pater?

8 Quod si estis absque castigatione, cujus participes sunt omnes, nempe supposititii estis, non silii.

9 Deinde patres quidem carnis nostræ castigatores habuimus, & reveriti sumus: annon multo magis subjiciemur Patri spirituum, & vivemus?

ro Nam illi ad paucos dies, prout ipfis videbatur, nos castigabant: hic autem ad commodum nostrum, ut participes simus san-

ctimoniæ ipfius.

præsens quidem non videtur esse gaudii, sed tristitiæs at postea fruetum tranquillum justitiæ reddit lis, qui per eam suerint exercitati.

12 Quapropter manus remissas,

& genua foluta, furrigite;

13 Et rectas orbitas facite pedibus vestris, ne quod claudum est deslectat de via, sed ut sanetur potius.

14 Pacem sectamini cum omnibus, & sanctimoniam; sine qua

nemo videbit Dominum;

15 Prospicientes, ne quis deficiat à gratia Dei; ne qua radix amara C c 2 suppulsuppullulans obturbet, & per hanc

polluantur multi.

1.6 Ne quis fit fcortator, aut profanus, velut Efau, qui uniccedulio vendidit fuum jus primogeniti.

17 Scitis enim eum etiam poflea quum vellet hæreditario jure benedictionem affequi, reprobatum fuiffe; non enim reperit ponitentiæ locum, quamvis cum lacrymis benedictionem illam exquisiffet.

18 Non enim accessistis ad contrectabilem montem & ardentem ignem, ac turbinem, & caliginem,

& procellam.

Ig Tubæque sonitum, & vocem verborum, quam qui audierant, cum excufatione petierunt ne amplius fibi fieret fermo;

20 (Non enim ferebant quod interdicebatur, Si vel bestia tetigerit montem, lapidabitur, aut

sagittà configetur :

21 Et Mases, adeo horrendum erat vilum quod apparebat, dixit, Expaveractus fum ac tremebundus)

22 Sed acceffiftis ad montem Sion, & civitatem Dei vivi, Hierofalem coleftem, & myriadas Angelorum ;

23 Conventum universalem. & concionem primogenitorum, qui conferinti funt in calis, & judicem universorum Deum, & spiritus jufforum confummatorum;

24 Et ad novi pacti mediatorem Jefum, & fanguinem afpernouis, potiora loquentem quam loquatur

Abel.

25 Videte ne averfemini eum qui loquitur. Nam fi illi non effugerunt, qui recusarunt divinitus loquentem in terra; multo magis nos, qureum qui de cœlis est averfaremur : ma more is no se

26 Cujus vox tunc concusiit terram : nunc autem denunctavit, dicens, Adhuc femel ego concutiam non folum terram, fed etmm cœlum.

27 Porro illud, Adhuc femel, declarat inflabilium rerum, ut puta factitiarum, amotionem, ut maneant quæ funt flabilia

28 Quapropter regnum affumentes quod concuti non potest, retineamus gratiam, per quam ita colamus Deum ut ei gratia fimus, cum verecundia & reverentia.

29 Etenim Deus noster confuplant HA Gr

mens ignis eft.

CAP. XIII.

Præcepta pietatis varia continuan tur. Angigin off

Raternus amor maneto.

2 Hospitalitatis ne estote immemores : per hanc enim quidam infcii exceperunt Angelos hospitio. 21 Han D 1 48 1

3 Memores effote vinctorum tanquam una cum illis vincti; eorum qui malis premuntur, ac fupfi quoque corpore affireti effetis.

4 Honorabile eft inter quofvis conjugium, & cubile impollutum: feertatores autem & adulteros damnabit Deus. CIRCLED SULL

5 Sint mores westri alieni ab avaritia: effote contenti præfentibus: dixit enim iple, Nequaquam te omittam, neque unquam te deseram :

6 Adeò ut confidenti animo dicamus, Dominus eft mihi auxiliator, nec metuam quid faciat mihi

7 Memores eftote doctorum vestrorum, qui loquuti sunt vobis sermonem Dei: quorum imitamini fidem, contemplantes quis fuerit exitus conversationis ipsorum.

8 Jesus Christus heri & hodie

idem eft, & in fecula.

o Doctrinis variis & peregrinis ne circumferimini; bonum enim est gratia constabiliri cor, non ci-

bis ,

I

bu

m

in

n

t

t

.

5

.

te

08

m

0-

ú

113

n:

OS

112

ab

u-

m

te

lia-

hi

e-

er-

ini

rit

12

nis

m

ci-

is,

lie

bis, unde nullam perceperunt utilitatem qui in ipfis ambularunt.

10 Habemus altare, ex quo non habent jus edendi qui tabernaculo deserviunt.

11 Quorum enim animalium fanguis infertur pro peccato in facrarium per pontificem, eorum corpora exuruntur extra caftra.

rz Quapropter & Jefus, ut fan-Stificaret populum per proprium fanguinem, passus est extra portam.

13 Exeamus igitur ad eum extra castra, probrum ejus portantes.

14 Non enim habemus hic stabilem civitatem, fed futuram illam inquirimus.

rs Per ipfum igitur affidue offeramus Deo facrificium laudis, id eff, fructum labiorum celebrantium nomen ejus.

16 Beneficentiæ verò & communicationis ne obliviscimini: talibus enim victimis delectatur Deus.

17 Obedite ductoribus veftris, & obsecundate: excubant enim ipfi pro animabus veftris tanquam rationem reddituri; ut cum gaudio hoc faciant, & non fuspirantes: id enim est vobis inutile.

18 Orate pro nobis: confidimus

THEMPEDER

enim nos bonam conscientiam habere, ut qui in omnibus cupiamus benè verfari.

19 Amplius autem precor vos ut id faciatis, ut eo citiùs reftituar vobis.

20 Deus verò pacis, qui magnum illum ovium, per fanguinem pacti æterni, pastorem, Dominum nostrum Jesum, ex mortuis reduxit,

21 Compingat vos ad omne opus bonum, ad præstandam ipsius voluntatem, efficiens in vobis quod gratum fit in conspectu suo, per Jesum Christum; cui sit gloria in fecula seculorum. Amen.

22 Precor autem vos, fratres, sufferte sermonem exhortationis hujus : nam paucis de boc scripti vobis.

23 Scitote fratrem noftrum Timotheum folutum effe, cum quo (fi mox venerit) videbo vos.

24 Salutate omnes ductores vefiros, & omnes fanctos. Salutant vos Itali.

25 Gratia sit cum omnibus vo-Amen.

Ad Hebræos scripta eft ex Italia per Timotheum.

JACOBI APOSTOLI EPISTOLA

CATHOLICA.

CAP. I.

De exploratione & oratione fidei. De tentationis origine. De infititio verbo, & vero ejus auditore. Acobus Dei ac Domini Jesu Christi fervus, duodecim tribubus dispersis, salutem :

2 Summo gaudio ducite, fratres mei, quoties in tentationes varias incideritis ;

3 Illud scientes, explorationem fidei veftræ efficere tolerantiam.

4 Cæterum tolerantia opus integrum habeto, ut fitis integri & toti, in nullo deficientes.

5 Quòd fi cui veffrum deeft fapientia, petito à Deo, qui dat eam omnibus benigne, nec exprobrat; & dabitur ei.

6 Sed postulet cum fide, nihil ambigene. Cc 3

ambigens: nam qui ambigit, fimilis est fluctui maris, qui ventie

agitatur & jactatur.

7 Non enim existimet homo ille se quicquam accepturum à Domino:

8. Ut qui fit vir animo duplici, & inquietus in omnibus viis fuis.

9 Porro, frater, qui est humilis conditionis, glorietur in sublimitate

10 Qui verò dives est, in submissione sui : quoniam veluti slos herbæ præteribit.

II Nam, ut exortus est sol cum æstu, arefecit herbam, & slos illius decidit, & spectabilis decor ipsius periit: ita & dives in suis gressibus marcescet.

12 Beatus est vir qui sustinet tentationem: quoniam probus compertus accipiet coronam vitæ, quam promist Dominus iis à qui-

bus ipse diligitur.

13 Nemo, quum tentatur, dicat
A Deo tentor: nam Deus tentari

malis non potest, nec quemquam tentat.

14 Sed unusquisque tentatur, dum à propria cupiditate abstrahitur & inescatur.

15 Deinde cupiditas, posteaquam concepit, parit peccatum: peccatum verò peractum gignit mortem.

16 Ne errate, fratres mei di-

omne integrum donum est supernè, descendens à Patre luminum, apud quem non inest transmutatio, aut conversionis obumbratio.

18 Is quià voluit, progenuit nos fermone veritatis, ut essemus primitiæ quædam eorum quæ creavit.

19 Itaque, fratres mei dilecti, fit omnis homo celer ad audiendum, tardus ad loquendum, tardus ad iram.

20 Nam ira viri justitiam Dei

21 Quapropter abjectis omnibus fordibus & excremento malitie, cum lenitate excipite infittium illum fermonem, qui potest servare animas vestras.

22 Effectores verò effote sermonis, nec auditores solum, salsò ratiocinando sallentes vosmetipsos.

23 Nam fi quis est auditor sermonis, & non effector, is similis est viro consideranti faciem suam nativam in speculo;

24 Nam simul atque consideravit seipsum, abiit, & statim obli-

tus est qualis effet.

25 At is qui introspexerit in perfectam illam legem libertatis, & permanserit in ea, quia non suerit auditor obliviosus, sed actor operis, is, inquam, beatior erit in opere suo.

26 Si quis videtur religiosus esse inter vos, non frænans linguam suam, sed suum ipsius cor seducens, hujus vanus est cultus religiosus.

27 Religiosus autem cultus, mundus & incontaminatus apud Deum & Patrem, hic est; invisere orphanos & viduas in affiictione ipsorum, & immaculatum sese conservare à mundo.

CAP. II.

Prosopolepsia damnatur. Lex regia commendatur. Fides bistorica rejicitur, & operosa commendatur.

PRatres mei, no cum acceptione personarum habete sidem Domini nostri Jesu Christi gioriosi.

2 Nam si quis in cœtum vefirum ingrediatur, aureum gestans annulum veste splendida, ingrediatur autem & pauper cum sordida veste, 3 Et respexeritis ad eum qui veflem gerit splendidam, & dixeritis ei, Tu sede hie pulchre; pauperi verò dicatis, Tu sa illic, aut sede hie subter scabellum meum:

4 Nonne discrimen seceritis apud vos, & facti sueritis judices

male disceptantes?

5 Audite, fratres mei dilecti, nonne Deus elegit pauperes mundi hujus, ut fierent divites fide, & hæredes regni quod promifit iis qui ipfum diligunt ?

6 At vos contumelia affecistis pauperem. Nonne divites per tyrannidem opprimunt vos, & trahunt vos ad tribunalia?

7 Nonne blasphemant præclarum illud nomen, à quo estis

cognominati? maissi anali: matis

1

n

8,

d

re

e

íe

e=

n -

ne

0-

e-

ns

a -

da

Et

8 Quòd si legem regiam præfratis secundum scripturam, Diliges proximum tuum ut teipsum, benè facitis:

9 Sin verò personam respicitis, peccatum committitis, & redarguimini à lege veluti transgresfores.

10 Quisquis enim totam legem fervaverit, impegerit autem in uno, damnas factus est omnium.

11 Nam qui dixit, Ne mœcheris, dixit etiam, Ne occidas. Quod fi non fueris mœchatus, occideris autem, factus es transgreffor legis.

12 Ita loquimini & ita facite, ut per legem libertatis judican-

oi.

201

- 13 Nam damnatio absque mifericordia erit ei qui non præstiterit misericordiam: & gloriatur misericordia adversos damnationem.
- 14 Quæ utilitas, fratres mei, fi fidem dicat aliquis habere fe, opera verò non habeat? num potest fides illa eum fervare?

15 Quòd si frater aut soror nudi fuerint, & destituti quotidiano victu,

16 Dicat autem eis aliquis vefirûm, Abite cum pace, calescite, & saturamini; non tamen dederitis eis quæ sunt apta corpori, quæ erit utilitas?

17 Ita quoque fides, fi opera

non habeat, mortua est per se.

18 Quinimo dicet aliquis, Tu fidem habes, & ego opera habeo; ostende mihi sidem tuam absque operibus tuis, & ego ostendam tibi ex operibus meis sidem meam.

19 Tu credis Deum unum este: bene facis: dæmonia quoque istud

credunt, & horrescunt.

20 Vis verò nosse, homo vane, sidem quæ est absque operibus mortuam esse?

21 Abrahamus pater ille noster, nonne ex operibus justificatus est, quum obtulisset Isaacum filium

fuum fuper altare?

22 Vides fidem administram fuisse operum ipfius, & ex operibus fidem ad finem perductam fuisse?

- quæ dicit, Credidit autem Abrahamus Deo, & imputatum est ei ad justitiam, & amicus Dei vocatus est,
- 24 Videtis igitur ex operibus justificari hominem, & non ex fide tantum.
- 25 Similiter autem etiam Rahab illa meretrix, annon ex operibus justificata est, quum accepistet nuncios illos, & alia via emissifet?
- 26 Nam sicut corpus absque spiritu mortuum est, ita & sides illa quæ est absque operibus mortua est.

CAP. III.

Commoda & incommoda lingue, illiusque usus & abusus; item sapientia Sapientia terrena & caleftis.

E estote multi doctores, fratres mei, scientes fore, ut gravius judicium auferamus.

2 In multis enim Impingimus omnes. Si quis in sermone non impingit, hie perfectus eft vir, ut qui possit fræno moderari totum etiam corpus.

3 Ecce, equis fræna in ora immittimus, ut obediant nobis, & totum corpus eorum circumagi-

mus. A desire the same and a sail b.

4 Ecce, naves quoque, quum tantæ fint, & à ventis fævis agitentur, circumaguntur à minimo gubernaculo, quocunque impulfus gubernatoris voluerit :

5 Ita & lingua pufillum membrum eft, & fele effert magnifice: Ecce, exiguus ignis quan-

tam materiam incendit;

6 Et lingua flamma eft, & mundus iniquitatis: ita, inquam, lingua constituta est inter membra noftra, maculans totam corpus, inflammans rotam geniturae noftræ, & inflammata à gehenna.

7 Omnis enim natura & ferarum & volucrum, serpentiumque & marinorum, domatur & domita

eft à natura humana:

8 Linguam autem nullus hominum domare poteft; malum eft quod coercere non possis: plena eft veneno mortifero.

9 Per ipfam benedicimus Deo & Patri, & per ipiam execramur homines ad fimilitudinem continuent and factos.

10 Ex eodem ore procedit benedictio & maledictio. Non opertet, fratres mei, hæc ita fieri.

II Num fons ex eodem foramine fundit dulcem & amaram

1: 17:219 Fall

12 Num poteft, fratres mei, ficus oleas'edere, aut vitis ficus ? ita

neque saisa dulcem aquam potest edere.

13 Quis sapiens & scientia præditus eft inter vos? demonstret ex bona conversatione opera fua cum lenitate sapientiae.

14 Quod fi invidiam amaram habetis, & irritationem in corde vestro, ne gloriamini, & ne mendaces eftote adversus veritatem.

15 Non est enim ista fapientia superne descendens, sed terrena, animalis, dæmoniaca.

16 Ubi enim invidia eft & rixa, ibi inquieta vita, & omne opus pravum.

17 Quæ autem superne eft fapientia, primum quidem caffa eff. deinde pacifica, æqua, obsequens, plena misericordize, & fructuum bonoram, abfque disceptatione, & minime fimulata.

18 Fructus autem juftitiz feritur cum pace iis qui dant operam pacition in a streng of

C A P. MIV. MAGUED IS

Origo litium & pugnarum unde, Exbortacio ad animi fabmiffionem, & purificationem, & fui ipfius cognitionem.

JNDE bella & pugnæ inter vos? nonne hinc, nimirum ex voluptatibus vestris, quæ mili-

tant in membris vestris?

2 Concupifcitis, & non habetis : invidetis & affectatis, nec poteffis nancisci: pugnatis & bellatis, nec obtinetis, propterea quod non petitis.

3 Petitis, & non accipitis, co quod male petatis, ut in volupta-

tes vestras insumatie.

4 Adulteri & adulteræ, nescitis amicitiam mundi inimicitiam effe advertus Deum ? Quicunque ergo voluerit amicus esie mundi, inimicus Dei constituitur.

5 An putatis Scripturam inani-

ter dicere, Ad invidiam fertur spiritus, qui sedem posuit in nobis?

6 Sed majorem offert gratiam; quia dicit, Deus superbis obsissit, submissis autem dat gratiam.

7 Subjicite igitur vos Deo; obfistite diabolo, & sugiet à vobis.

8 Approprinquate Deo, & approprinquabit vobis: purificate manus, vos peccatores, & expiate corda, duplices animo.

9 Sensu ærumæ tangimini, & lugete, & flete: risus vester in luctum convertatur, & gaudium

in mærerem.

10 Submittite vos in conspectu

Domini, & extollet vos.

11 Ne alii aliis obloquimini, fratres. qui obloquitur fratri, quique damnat fratrem suum, obloquitur legi, & damnat legem: quòd si damnas legem, non es observator legis, sed judex.

12 Unus est legislator qui potest servare & perdere : tu quis es,

qui damnas alium ?

vel cras proficifcemur in illam urbem, & agemus ibi annum unum, & mercabimur, & lucrabimur;

14 Qui ignoratis quid futurum fit postero die: quæ est enim vita vestra? vapor enim est ad exiguum tempus apparens, & deinde disparens.

15 Pro eo quod dicere debuistis, Si Dominus voluerit, & vivamus,

faciemus hoc aut illud.

16 Nunc autem gloriamini de jactantiis vestris. Omnis ejusmodi gloriatio mala est.

17 Igitor qui noverit recte facere, nec facit, is peccato tenetur.

CAP. V.

Terret divites: bortatur ad patientiam, sermonis simplicitatem, orationis vehementiam, & pecvatorum confessionem. A GE nunc, divites, flete, ejulantes super ærumnis vestris superventuris.

2 Divitiæ vestræ putrefactæ

neis vorata :

3 Aurum & argentum vestrum ærugine vitiatum est, & ærugo eorum testabitur adversum vos, & exedet carnes vestras velut ignis: thesaurum recondidistis in ultimos dies.

4 Ecce merces operatiorum, qui metiuerunt regiones vestras, per vos interversa, clamat: & vociferationes corum qui messuerunt, in aures Domini Sabaoth introierunt.

5 In luxu vixistis super terram, & lascivistis: enutristis corda veftra ut in die epuli.

6 Condemnastis, occidistis ju-

flum: & non obfiftit vobis.

7 Patiente igitur animo estote, fratres, usque ad Domini adventum. Ecce, agricola exspectat pretiosum fructum terræ, patienter animo eum exspectans, dum accipiat pluviam matutinam & serotinam.

8 Patiente animo estote & vos, & stabilite corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquat:

9 Ne suspirate alius adversus alium, fratres, ut ne condemnemini: ecce, judex ante sores astat.

10 Sumite, fratres mei, pro exemplari vexationis ac patientis animi, prophetas, qui loquuti funt in nomine Domini.

ri Ecce, beatos prædicamus eos, qui adversa sustinent: tolerantiam. Job audistis, & sinem Domini vidistis: nam abundat intima misericordia Dominus, & est miserator.

12 Ante omnia verò, fratres mei, ne jurate, neque per cœlum, neque

C

.

n

J

ne

fu

eu

CH

tio

4.19

rup

aur

illa

bus

*

pot

nat

aut

lord

neque per terram, neque aliud ullum jusiurandum; fit autem vestrum, Est, est; & Non, non; ne in condemnationem incidatis.

13 Æger est animo aliquis inter vos? oret: bono animo est

aliquis? pfallat.

14 Infirmatur aliquis inter vos?
accerfat prefbyteros ecclefiæ, &
orent pro eo, ungentes eum oleo
in nomine Domini:

15 Et oratio fidei servabit laborantem, erigetque eum Domihus: quod si peccata commiserit,

remittentur el.

16 Confitemini alii aliis offenfas, & precamini alii pro aliis, ut fanemini: multum enim valet deprecatio justi efficax.

bus nos affectionibus obnoxius, & ardentiffime oravit ne plueret, & non pluit fuper terram annos tres & fex menses:

18 Et rurium oravit, & cœlum dedit pluviam, & terra pro-

duxit fructem fuum.

19 Fratres, si quis inter vos aberrarit à veritate, & converte-

rit eum quispiam,

20 Solat eum, qui averterit peccatorem ab errore viæ foæ, fervaturum animam à morte, & operturum multitudinem peccatorum.

PETRI APOSTOLI EPISTOLA CATHOLICA I.

CAP. I.

Gratias agit Deo de vocatione ad fidem, cujus probationem, objectum, & mercedem indicat, de qua prophetæ vaticinati sunt. Exbortatur, ut renunciantes mundo & priori vitæ, se Deo conforment.

PEtrus Apostolus Jesu Christi, advenis dispersionis per Pontum, Galatiam, Cappadociam,

Afiam, & Bithyniam,

2 Electis ex præcognitione Dei Patris ad fanctificationem Spiritus, per obedientiam & adspersionem sanguinis Jesu Christi; gratia vobis & pax multiplicetur.

3 Benedictus esto Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui ex multa sua misericordia regenuit nos in spem vivam per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis;

4 Id est, ad hæreditatem quæ nec corrumpi potest, nec contaminari, nec marcescere, vobis in cœlis servatam,

- 5 Qui virtutis Dei præsidio cuflodimini per sidem, ad salutem paratam revelari præssituto tempore ultimo.
- 6 Qua in re exultatis, ad exigoum tempus nunc (si oportet) in variis tentationibus triftitia affecti:
- 7 Ut exploratio fidei vestræ multo pretiosior exploratione auri, quod perit, & tamen per ignem exploratur, inveniatur wobis esse laudi, & honori, & gloriæ, quum revelabitur Jesus Christus:

8 Quem quum non videritis, diligitis: in quem nunc, eum non videntes, tamen credentes, exultatis gaudio ineffabili & glori-

ofo:

9 Reportantes mercedem fidei vestræ, falutem animarum.

10 De qua falute exquisierunt,

86

& quam scrutati funt prophetæ qui de ventura in vos gratia pro-

phetarunt ; de pont

11 Scrutantes in quem aut qualem temporis articulum prænuncius ille, qui in ipsis erat Spiritus Christi, declararet eventuras Chrifto perpeffiones, & gloriam illas consequuturam.

12 Quibus revelatum eft, cos non fibi, fed nobis ea adminifirare, quæ nunc annunciata funt vobis per eos qui vobis evangelizarunt per emissum è colo Spiritum Sanctum, in quæ cupiunt Angeli introspicere.

13 Quapropter succincti lumbis mentis vestræ, sobrii, ad finem ufque sperate in eam quæ vobis defertur gratiam, quum revelabitur

Jesus Christus:

14 Ut filii obedientes, qui vos non configuretis pristinis, quæ in ignorantia vestra viguerunt, cupiditatibus :

15 Sed ficut is qui vos vocavit fanctus est, ipsi quoque sancti in omni converfatione reddamini.

16 Propterea quod scriptum eff, Sancti estote, nam ego sanctus

fum:

1

)

E

n

s,

n

ei

ıt,

86

17 Et, si patrem cognominatis eum, qui citra personarum respectum judicat ex cujusque opere, cum timore versamini commorationis vestræ tempore.

18 Ut qui sciatis vos non corruptibilibus rebus, argento vel auro, fuisse redemptos ex vana illa vestra conversatione, à patri-

bus tradita :

19 Sed pretiofo fanguine, utpote agni inculpati & incontami-

nati, nempe Christi:

20 Præcogniti quidem ante jacta mundi fundamenta, manifesti autem facti ultimis temporibus propter vos ;

21 Per eum credentes in Deum, qui suscitavit eum ex mortuis, & gloriam ei dedit, ut fides ac spes vestra in Deo esset.

22 Qui igitur animas vestras purificaftis, aufcultando veritati per Spiritum, ad amorem fraternum minime fimulatum, ex mundo corde alii alios diligite intensè,

23 Regeniti non ex femine corruptibili, fed incorruptibili, id eft, per sermonem Dei vivi, & manen-

tis in æternum.

24 Nam omnis caro eft ut gramen, & omnis gloria hominis ut flos graminis : exaruit gramen, & flos ejus decidit:

25 Sed verbum Domini manet in æternum; hoc autem est verbum illud, quod evangelizatum eft

vobis.

CAP. 11.

Exbortatur ad succrescentiam in Christo, & superædificandum lapidi angulari: item ut à concupiscentiis mundi abftineatur, Superioribus obtemperetur, & afflictiones ad imitationem Christi ferantur.

Roinde deposita omni malitia. & omni dolo, & fimulationibus, & invidentiis, & omnibus

obtrectationibus,

2 Ut modò geniti infantes, lac illud fermonis fincerum expetite, ut per illud augescatis;

3 Si quidem gustastis, quod bo-

nus fit Dominus;

4 Ad quem accedentes, qui est lapis vivus, ab hominibus quidem reprobatus, apud Deum verò e-

lectus ac pretiofus;

5 Ipli quoque veluti vivi lapides ædificati, fiatis domus spiritualis, facerdotium fanctum, ad offerendum spirituales hostias, acceptas Deo per Jesum Christum.

6 Quapropter etiam continetur

t

F

n

f

å

ft

fe

lie

n

h

te

fe

fci

be

qu

8

in

tio

ni

in Scriptura, Ecce statuo in Sion lapidem in imo angulo, electum, pretiofum: in quem qui credit,

nequaquam pudefiet,

7 Vobis igitur eft honori, qui creditis: non affentientibus autem fermoni, lapis quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eft caput anguli, & lapis ad quem impingitur, & petra offendiculi :

8 Nempe iis qui impingunt ad fermonem, non affentientes, ad quod etiam constituti fuerant.

QVos autem estis genus electum, regale sacerdotium, gens fancta, populus quem fibi Deus ut proprium vindicat : ut virtutes prædicetis illius qui vos vocavit è tenebris in admirabilem fuam lucem :

10 Qui quondam eratis non populus, nunc effis populus Dei : qui non consequuti misericordiam, nunc effis mifericordiam con-

fequuti.

11 Dilecti, precor ut tanquam inquilini, & advenæ, abstineatis à carnis cupiditatibus, quæ militant adversus animam, conversationem vestram habentes honestam inter gentes :

12 Ut pro eo quod obloquuntur vobis ut facinorofis, ex bonis operibus que spectarint glorificent

Deum die vifitationis.

12 Proinde subjecti effote cuivis humanæ ordinationi propter Dominum: five regi, ut supereminenti :

14 Sive præfidibus, ut qui per eum mittantur tum ad ultionem facinoroforum, tum ad laudem

bene agentium.

15 Quoniam ita eft voluntas Dei, ut benè agendo os obstruatis defipientium hominum ignorantiæ.

16 Ut liberi, ac non veluti ma-

litiæ velamen habentes libertatem, sed ut servi Dei.

17 Omnes honorate. Fraternitatem diligite. Deum timete.

Regem honorate.

18 Servi, subditi eftote cum omni timore dominis, non folum bonis & æquis, sed etiam pravis.

19 Hoc enim cedit gratiæ, fi quis propter conscientiam Dei suffert molestias injuste afflictus.

20 Quæ enim est gloria, si peccantes & colaphis cæfi, subfiftatis? sed si bene agentes, & tamen afflicti subsistatis, hoc cedit vobis gratiæ apud Deum :

21 Nam ad hoc etiam vocati eftis, quoniam & Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplar, ut subsequeremini vefligia ipfius ;

22 Qui non peccavit, nec inven-

tus fuit dolus in ore ipfius ;

23 Qui conviciis affectus non vicifiim conviciabatur; quum malis afficeretur, non minabatur; led committebat caufam fuam ei qui juste judicat :

24 Qui peccata nostra ipsemet furfum tulit in corpore suo super lignum illud, ut peccatis mortui, juffitiæ viveremus: cujus vibici-

bus fanati effis.

25 Nam eratis velut oves errantes: sed nunc convertistis vos ad pafforem, & curatorem animarum vestrarum.

CAP. III

Instructio ad mulieres, & in genere ad omnes de colenda charitate, de patiemer toleranda in carne afflictione, ut spiritus falvetur.

Imiliter uxores fese subjiciant fuis viris: ut etiamfi qui non affentiuntur fermoni, per ux-

orum

rum conversationem absque sermone lucrifiant;

2 Ubi spectarint cum timore conjunctam castam conversationem vestram.

3 Quarum ornatus non fit externus ille in nodis capillorum, & circumpofito auro, vel palliorum amictu:

4 Sed occultus ille cordis homo, fitus in incorruptione lenis ac quieti spiritus, qui est in conspectu Dei pretiosus.

5 Ita enim olim & fanctæ illæ mulieres, quæ sperabant in Deum, ornabant sese, subjectæ suis viris:

6 Sicut Sara obedivit Abrahamo, dominum eum vocans; cujus factæ estis filiæ, dum benè agitis, & nequaquam ulla terremini consternatione.

7 Viri similiter simul habitent, secundum Dei notitiam, vasi muliebri, ut infirmiori, tribuentes honorem, utpote quum unà etiam hæredes sitis gratiæ vitæ, ne interrumpantur preces vestræ.

8 Denique omnes effote concordes, mutuo molestiarum sensu affecti, fraterna præditi charitate, ad intimam misericordiam proni, comes:

o Non reddentes malum pro malo, aut convicium pro convicio, fed contrà, benedicentes: ut qui fciatis vos ad hoc vocatos effe, ut benedictionem hæreditario jure obtineatis.

to Qui enim vult vitam diligere, & videre dies bonos, desistere faciat linguam suam à malo, & labia sua ne loquantur dolum:

11 Declinet à malo, & faciat quod bonum est; quærat pacem, & persequatur eam.

12 Nam oculi Domini funt intenti in justos, & aures ejus ad deprecationem eorum; vultus verò Domini adversum eos qui faciunt mala.

n

13 Et quis est qui male accipiat vos, si bonarum rerum æmulatores fueritis?

14 Sed & si quid perpetiamini propter justitiam, beati tamen estis : cæterum metu corum ne metuite, neque turbamini :

15 Sed Dominum Deum sanchificate in cordibus vestris. Estote autem semper parati ad respondendum cuilibet petenti rationem ejus spei quæ in vobis est, cum mansuetudine & timore, conscientiam bonam habentes:

16 Ut pro eo quod obloquuntur vobis tanquam facinorofis, pudefiant qui infesti sunt vestræ bonæ in Christo conversationi.

17 Melius enim est ut benè agentes, si ita velit Dei voluntas, malis afficiamini, quam malè agentes:

18 Nam & Christus semel pro peccatis passus fuit, justus pro injustis; ut nos ad Deum adduceret, morte quidem affectus carne, vi-visicatus autem Spiritu.

19 Per quem etiam spiritibus qui sunt in carcere profectus prædicavit.

20 Qui olim non obedierunt, quum semel exspectabat illeDei patiens animus, in diebus Noë, quum construeretur arca, in qua paucze (id est, octo) animæ servatæ sunt in aqua.

2 I Cui rei nunc respondens exemplar baptismi nos quoque servat (non quo carnis sordes abjiciuntor, sed stipulatio bonæ conscientiæ apud Deum) per resurrectionem Jesu Christi.

22 Qui est ad dexteram Dei, profectus in cœlum, subjectis ipsi angelis, & potestatibus, ac virtutibus.

CAP. IV.

Cum Christo mortuos bortatur, ut

praterita devitent peccata, &

Dd in

in novitate vitæ ambulantes gaudeant se consortes afflictionum Christi factos, tanquam qui gloriæ ipsius consortes etiam sient.

QUU M igitur Christus passus que cadem cogitatione armamini, nempe quòd qui passus est in carne, destitit à peccato;

2 Ut non amplius cupiditatibus hominum, sed voluntari Dei, quod in carne reliquum est temperis,

vivat.

3 Sufficit enim vobis præterito vitæ tempore, quæ libent gentibus, perpetrâffe, incedendo in lafeiviis, cupiditatibus, vinolentiis, comessationibus, compotationibus, & nesaris simulacrorum cultibus.

4 Quamobrem illi, non concurrentibus vobis ad eandem luxus profusionem, peregrinari sibi videntur, blasphemantes:

5 Qui reddituri funt rationem ei qui paratus est ad judicandum

vivos & mortuos.

6 Nam ideireo mortuis quoque evangelizatum fuit, ut damnarentur quidem secundum homines, id est, carne; viverent autem secundum Deum, id est, spiritu.

7 Omnium autem finis imminet. Effote igitur temperanres &

Sobrii ad preces.

8 Ante omnia verò charitatem alii in alios intensam habentes: nam charitas operiet multitudinem peccatorum.

9 Hospitales effote alii erga alios,

abique murmurationibus.

ro Ut quisque accepit donum, ita alius in alium illud subminifirantes, ut boni dispensatores variæ Dei gratiæ.

11 Si quis loquitur, loquatur ut eloquia Der; fi quis ministrat, ministret tanquam ex viribus quas suppeditat Deus: ut in omnibus glorificetur Deus per Jesum Christum, cui est gloria & robur in secula seculorum. Amen.

12 Dilecti, ne tanquam peregrini exploratione illa per ignem, que fit in vobis ad vefiri experimentum, percellimini, ut fi peregrinum aliquid vobis accideret.

13 Imò in eo quòd confortes effis afflictionum Christi, gaudete, ut &, cum revelabitur gloria iphus, gaudeatis exultantes.

14 Si conviciis afficimini in nomine Christi, beati estis; quoniam & ille gloriæ & ille Dei Spiritos super vos requiescit; qui quod ad illos quidem attinet, blasphematur; quod ad vos autem, glorificatur.

15 Ne enim quilquam vestrum malo afficiatur ut homicida, aut fur, aut maleficue, aut alienarum rerum inspector:

16 Sed fi ut Christianus, ne pudefrat, imò glorificet Deum hor

respectu.

17 Nam tempus est, ut incipiat judicium à domo Dei; quòd si primum incipit à nobis, quis erit sinis eorum qui non assentiuntur evangelio Dei?

18 Et, fi justus vix servatur, impius & peccator ubi compare-

bit ?

19 Itaque qui malls afficiuntur ex voluntate Dei, tanquam fideli conditori commendent animas fuas benè agendo.

CAP. V.

Officia pafforum & auditorum in

PRelbyteros qui inter vos sunt, precor ego una prelbyter, ac tettis afflictionum Christi, atque idem gloriæ confors, quæ futurum est ut reveletur;

2 Pafeite Dei gregem qui penes vos est, illius inspectioni vacantes, i-

in

.

n,

1-

.

09

2.

ia

)-

m

13

d

1-

3-

ut

m

at

i-

13

1-

r,

e-

TU

di

48

in

t,

C

16

m

n

non coacté, sed libenter: non turpiter affectantes lucrum, sed prompto animo.

3 Neque ut dominantes cleris, fed ut qui fitis exemplaria gregis;

4 Et quum manifestus factus fuerit ille pastorum princeps, reportabitis amarantinam illam glotiæ coronam.

5 Similiter, juniores, subjecti estote senioribus, & omnes vicissim subjicimini. Submissione animi estote intus ornati; nam Deus superbis obsistit, submissis autem dat gratiam.

6 Submittite vos igitur robustæ manui Dei, ut vos opportuno tem-

pore extollat :

7 Omni folicitudine vefiră în eum conjectă; nam illi cura cit de vobis.

8 Sobrii eftote, vigilate; nam adversarius ille vester diabolus, ut leo rugiens, obambulat, quærens quem absorbeat.

9 Cui obsistite firmi per fidem, ut qui noveritis easdem afflictiones à vestra quæ in mundo est fraser-

nitate peragi.

10 Cæterûm Deus omnis gratie austor, qui vocavit vos ad æternam fuam gloriam in Christo Jesu, paulisper afflictos, is, inquam, persiciat vos, stabiliat, roboret, sundet.

11 Ipfi gloris & robut in fecula

feculorum. Amen,

ra Per Sylvanum vobis fidum fratrem pancis, ut puto, feripfi, adhortans vos, & testificans hanc esse veram gratiam Dei, in qua statis.

13 Salutat vos ea quæ ett in Babylone vobiscum electa ecclesia, &

Marcus filius meus.

14 Salutate alii alios charitatis ofculo. Pax vobis omnibus qui estis in Christo Jesu. Amen.

PETRI APOSTOLI EPISTOLA CATHOLICA POSTERIOR.

Tient Jis e CPA Pon 1

Proposità spei execllentià ad introitum in regnum Dei bortatur; & brevi moriturus, dostrinam Christi ex woce Patris, & prophetarum scriptis, consirmat.

Simon Petrus, fervus & aposto-Jus Jesu Christi, æquè pretiosam sidem nobiscum sortitis per justitiam Dei nostri & Servatoris Jesu Christi;

2 Gratia vobis & pax multiplicetur in agnitione Dei, & Jesu

Domini nostri;

3 Prout divina vis ipsius omnia nobis donavit quæ ad vitam & pietatem pertinent, per agnitionem

LEO COURTES CALLED THE SAME

illins qui vocavit nos ad gloriam ac

4 Ex eo quòd maxima illa nobis ac pretiola promiffa donavit, ut per hac efficeremini divina confortes natura, elapli ex corruptione qua est in mundo per cupiditatem.

5 Ad hoc ipsum verò vos, omni præterea collato studio, adjicite fidei vestræ virtutem, virtuti verò

notitiam ;

6 Notitiæ verò continentiam; continentiæ vero tolerantiam; tolerantiæ verò pietatem;

7 Pietati verò fraternum amqrem; fraterno verò amori charitatem.

Dd 2

8 Hige

8 Hæc enim fi vobis adfint, & abundent, non inertes vos nec intructuosos efficient in Domini nofiri Jesu Christi agnitione.

o Nam cui hæc non adfunt, is excus eft, nihil procul cernens, oblitus fele à veteribus peccatis fuis

fuille purificatum.

10 Quapropter, fratres, potius fludete vocationem & electionem vestram firmam efficere : hæc enim fi feceritis, nunquam impingetis.

r Ita enim ample fubminiftrabitur vebis introitus in æternum regnum Domini noîtri & Servato-

ris Jesu Christi.

12 Quapropter non negligam vos de istis semper commonefacere, quamvis peritos & flabilitos in prælente veritate. And taib odday

13 Justum autem duco, quamdiu fum in hoc tabernaculo, expergefacere vos per submonitionem :

14 Quum feiam cito futurum, ut deponam tabernaculum meum, feut Dominus nofter Jefus Chriftus declaravit mihi.

ic Sed & fludebo ut fubinde vos positis post exitum meum horum

mentionem facere.

16 Non enim arte compositas fabulas seguuti, notam vobis fecimus Domini noftri Jelu Christi potentiam & adventum : fed ut qui oculis nostris aspeximus illius ma-

17 Acceperat enim à Deo Patre honorem & gloriam, voce ad eum delata hujulmodi à magnifica illa gloria, Hic est Filius ille meus, dilectus ille, in quo acquiesco,

18 Et hanc vocem nos audivimus è colo delatam, quum effemus una cum eo in monte illo fancto. allfatige mile mai

ro Et habemus firmiffimum

illum fermonem propheticum; quem bene facitis quod attendatis, velut lucernam splendentem in obscuro loco, usquedum dies illuxerit, & lucifer exoriatur in cordibus veftris : 6 senso minut mi

20 Si illud primum noveritis, nullam prophetiam Scripturæ effe

propriæ explicationis.

21 Non enim libitu hominis allata est olim prophetia, sed acti à Spiritu sancto loquuti funt sancti Dei homines.

CAP. II.

Vaticinium de falsorum doctorum multitudine, indole, artibus, & pana.

Puerunt autem etiam pleudoprophetæ in populo; ut etiam inter vos erunt falfi doctores, qui fubintroducent hæreles exitiales, etiam Dominum qui illos mercatus eft abnegantes, accerlentes fibi ipfis celerem perniciem.

2 Et multi sequentur eorum exitia; per quos via veritatis blaf-

phemabitur.

3 Et per avaritiam fictis sermonibus vos negotiabuntur, quibus damnatio jam olim non otiatur, & quorum exitium non dormitat.

4 Nam fi Deus angelis, qui peccaverunt, non pepercit; fed in tartarum detrufos catenis caliginis tradidit, damnationi servatos:

Et prisco mundo non pepercit, fed octavum Noë, justitiæ præconem custodivit diluvio in mundum

impiorum inducto:

6 Et civitates Sodomorum ac Gomorrhæ in cinerem redactas subversione damnavit, constituitque ut essent exemplar impiè victuris :

7 Et justum Lot lasciva nefariorum conversatione fatigatum

eripuit :

8 (Juftus

1

t

ns

tis,

in

u-

or.

15.

fle

nis

ai

eti

WW.

8

0-

m

iu

es,

เมร

ibi

m

us-

0.

us

3:

C-

r.

211

t,

)m

ac

iè

sufful; 8

8 (Justus enim ille, quum habitaret inter eos, indies animam justam sceleratis illorum factis, & videndo & zudiendo excruciabat)

9 Novit Dominus pios è tentatione eripere, injustos autem in diem judicii pænas dantes fervare.

to Maxime verò eos qui carnem fequentes, in cupiditate pollutionis incedunt, & dominatum contemnant, qui, inquam, ut funt audaces, & fibi pertinaciter placentes, non horrent dignitates probris incessere.

11 Quum ipfi angeli, qui funt viribus ac potentia majores, non ferant advertus eas apud Dominum maledictionis judicium.

12 At ifti, veluti animantia rationis expertia, que naturali impetu feruntur, facta ad eum finem ut capta intereant, ea vituperantes que ignorant, fua ipforum corruptela interibunt :

13 Reportaturi mercedem injustitiæ, ut qui voluptatem ducant diurnum luxum, labes ac maculæ, feductionibus fuis fese oblectantes, vobifcum conviyando :

14. Oculos habentes plenos adulteril, & qui à peccando cellare nefciant, inefcantes animas instabiles, cor habentes ad avaritiam exercitatum, exsecrandi honen peperuit; mines :

15 Qui derelicta recta via aberrarunt, lequuti viam Balaam filit Bofor, qui mercedem iniquitatis

16 Sed redargutionem fuze transgressionis habuit; nam subjugis afina muta, humana voce loquuta, inhibuit prophetæ dementram.

17 Isti funt fontes aqua carentes nebulæ à turbine agitatæ : quibus caligo tenebrarum in æternum affervata eff. anoughus unifer

18 Nam quae praetumida vani tas ipfis dictavit loquendo, eos inescant per carnis cupiditates lascivas, qui verè effugerant ab iis qui in errore verlantur :

19 Libertatem eis pollicende, quum ipfi fervi fint corruptelæ; fi quidem à quo quis superatus est, huic etiam in servitutem eft adtrates

20 Nam fi poftquam pollutiones mundi per agnitionem Domini & Servatoris Jeiu Christi effugerint, his rurlum implicati superentur, facta est ultima corum conditio deterior priore. sollouine sidov none

21 Melius enim fuiffet eis non cognovisse viam inftitiæ, quam cognità illà regredi à fancto præcepto fibi tradito.

22 Sed accidit eis quod vero proverbio dici solet, Canis reversus eft ad fuum ipfius vomitum; & Sus lota, ad volutabrum ceni.

CAP. III. Adventus Christi ad judicium. Mundi makey feveria. Judicium Epicureorum bac de re. Præparatio ad illum diem.

I Afce jam alteras vobis literas feribo, dilecti, quibus finceram mentem vestram per submo-

nitionem expergefacio.

2 Ut memores litis verborum, quæ prædicta funt à fanctis prophetis, & prætepti illius noffri, qui fumus apostoli Domini & Serpeule noitr vatoris ;

3 Illud primum scientes, venturos extremis diebus irrifores, in fois ipforum cupiditatibus ince-

dentes ingent à thombujud freisb 4 Et dicentes, Ubi eft pollicitatio adventus ejus? nam er quo die Pattes obdormierunt, omnia ita permanent ab initio creationis,

5 Illudenim volentes ipins tugit, cœlos jam olim extitiffe per Dei

arumili D.d. 3 aumeden Blerme-

fermonem, & terram ex aqua & in aqua confiftentem.

6 Quamobrem is qui tum erat mundus, aqua inundatus periit.

7 Qui verò nunc funt cœli ac terra, eodem sermone reconditi, asservantur igni in diem damnationis & exitii impiorum hominum.

S Unum autem hoc ne vos fugiat, dilecti, unum diem apud Dominum perinde esse ut mille annos, & mille annos ut diem unum.

9 Non tardat Dominus promiffionem (ut nonnulli tarditatem bane esse ducunt) sed patiente est animo erga nos, nolens ullos perire, sed omnes ad resipiscentiam tendere.

noche dies ille Domini, quo cœli cum stridore præteribunt, elementa verò æstuantia solventur, terraque, & quæ in ea sunt opera, exprentur.

11 Quum igitur hæc omnia diffolvenda fint, quales oportet effe vos in fanctis conversationibus & pietatis officiis?

12 Exspectantes & properantes ad adventum diei Dei, in quo celi conflagrantes folventur, & elementa æftuantia liquescent?

13 Sed cælos novos ac terram novam secundum promissum ejus exspectamus, in quibus justitia inhabitat.

14 Quapropter, dilecti, quum hæc ex pectetis, fludete ut-incontaminati & inculpati ab eo inveniamini cum pace:

15 Dominique nostri tarditatem ad iram, falutem ducite, sicut & dilectus frater noster Paulus pro sibi data sapientia scripsit vobis;

16 Ut in omnibus ferè epistolis, loquens de istis, in quibus sunt nonnulla difficulia intellectu, quæ indocti parumque stabiles detorquent, ut & reliquas scripturas, suo ipsorum exitio.

17 Vos igitur, dilecti, isterum præscii quum sitis, cavete ne illorum nesariorum errore cum illis abducti, excidatis à propria stabilitate.

18 Sed crescite in gratia & notitia Domini nostri & Servatoris Jesu Christi; cui gloria & nunc, & ad tempus sempiternum. Amen.

Challaga,

SPOCETING ANTECOMERS

JOANNIS APOSTOLI EPISTOLA CATHOLICA I.

CAP. I.

Verbi annunciatio apostolica. Communio cum Christo, Sanguis Christi hunger nat harger. Confessio peccatoris.

QUOD erat à principio, quod audivimus, quod vidimusoculis nostrie, quod spectavimus, & manus nostrie contrectarunt de Sermone illo vite:

ex Pairs, fod ex mundo et

2 (Nam vita illa conspicua facta est: & illam vidimus, & testamur, & annunciamus vobis vitam illam æternam, quæ erat apud Patrem, & conspicua sacta est nobis.)

3 Quod, inquam, vidimus & audivimus, id annunciamus vobis, ut & vos commun onem habeatis nobifcum, & communio nofita nostra sie cum Patre & cum Filio ejus Jesu Christo.

4 Et hae feribimus vobis, ut

gaudium veilrum fit plenum.

5 Hic est igitur nuncius ille, quem audivimus ex ipso, & renunciamus vobis, Deum lucem esse, nec tenebras in eo esse ullas.

6 Si dixerimus nos communionem habere cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur, nec fin-

cere agimus.

7 Quòd si in luce ambulamus, sicut ipse est in luce, communionem habemus cum eo mutuam, & sanguis Jesu Christi Filii ejus purificat nos ab omni peccato.

8 Si dixerimus nos peccatum non habere, nos ipíos fallimus, &

veritas in nobis non eff.

g Si confiteamur peccata nofira, fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni inquitate.

ro Si dixerimus nos non peccasse, mendacem facimus eum, & sermo ejus non est in nobis.

C A P. II.

Christi meritum Catholicum. Vita Christiana. Unctio Spiritus.

Doctrina anticbrifti.

Filioli mei, hæc scribo vobis ut ne peccetis. Quòd si quis peccarit, advocatum apud Patrem habemus, Jesum Christum justum;

2 Et iple est propitiatio pro peccatis nostris; nec pro nostris solum, sed etiam pro totius mundi pecca-

tis :

3 Et per hoc scimus quòd ipsum novimus, si pracepta ipsius observemus.

4 Qui dicit, Novi eum, & prætepta ejus non observat, mendax est, & in eo veritas non est:

5 Qui autem observat sermonem

adimpleta est: per hoc scimus nos in ipso esse.

6 Qui dicit se in eo habitare, debet, prout ille ambulavit, ita &

ipse ambulare.

7 Fratres, non scribo vobis novum præceptum, sed præceptum vetus, quod widelicet habuistis jam inde à principio. Vetus hoc præceptum, sermo ille est quem audivistis jam inde à principio.

8 E contrario præceptum novum feribo vobis, id quod verum est in ipso, & in vobis; quia tenebræ prætereunt, & vera illa lux jam lucer:

9 Qui dicit se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris est

usque adhuc.

in luce manet, & offendiculum in eo non est:

11 Qui autem odit fratrem fuum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quo eat, quia tenebræ oculos ipsius obcæcârunt.

12 Scribo vobis, filioli, quoniam remissa sunt vobis peccata pro-

pter nomen ejus.

13 Seribo vobis, patres, quoniam nôstis eum qui à principio est, Scribo vobis, adolescentes, quoniam Improbum illum vicistis.

14 Scribo vobis, pueruli, quoniam nôstis Patrem. Scripsi vobis, patres, quoniam nôstis eum qui est à principio. Scripsi vobis, adolescentes, quia validi estis, & verbum Dei habitat in vobis, & Improbum illum vicistis.

ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in co.

16 Quoniam quicquid est in mundo, cupiditas carnis, & libido oculorum, & fastus vitæ, non est ex Patre, sed ex mundo est.

17 Porro

17 Porro mundus præterit, & eupiditas ipfius; qui verò præftat voluntatem Dei, manet in æternum.

18 Pueruli, ultimum tempus adeft; & ficut audivistis antichriflum venturum, etiam nunc antichristi multi ceperunt esse: unde scimus ultimum tempus adesse.

non erant ex nobis: nam si faissent ex nobis, mansissent utique nobiscum; sed egressi funt ex nobis, ut manifestum sieret non omnes esse ex nobis.

20 At vos unctionem habetis à Sancto illo profettam, & nôstis omnia.

21 Non scripsi vobis ideieco quòd veritatem nesciatis, sed quonism eam scitis, & nullum mendacium elle ex veritate.

22 Quis est mendax, nifi qui negat Jesum esse Christum illum? hic est antichristus, qui negat Patrem, & Filium.

23 Quisquis negat Filium, nec Patrem habet; qui agnoscit Filium, etiam Patrem habet.

principio, in vobis maneat; fi in vobis manferit quod audivistis à principio, vos quoque in Filio & Patre manebitis.

25 Hiec autem illa est promisfio, quam ipse pollicitus est nobis,

nempe vita illa æterna.

26 Hæc scripsi vobis de eis qui seducunt vos.

flis ab eo, manet in vobis; nec necesse habetis, ut quisquam doceat vos: verum sicut eadem unctio docet vos de omnibus, que & verax est, & non mendax, & sicut docuit vos, manebitis in eo.

a 28 Nunc igitur, filioli, manete in eo; ut quum manifeflus factus

Al OI

fuerit habeamus loquendi libertatem, neque pudefiamus coram eo in ipfius adventu.

29 Si scitis eum justum esse, nostis, quicunque exercet justitiam

ex ipfo natum effe.

CAP. III.

Gratia adoptionis. Charitas filorum Dei symbolum. Christi dilectio erga nos. Preses conscientiæ indemnis placent.

V Idete qualem charitatem dedit nobis Pater, nempeut fi.ii Dei voccmur; propterea mundus non novit nos, quia non novit eum.

2 Dilecti, nunc filii Dei sumus, sed nondum manisestum factum est, quod erimus: scimus autem fore, ut quum ipse factus suerit manisestus, similes ei suerimus: quoniam videbimus eum ficut est.

g Et quisquis habet hanc spem in eo sitam, castum se conservat,

ficut & ille caftus eft.

4 Quisquis dat operam peccato, etiam legem transgreditur; nam peccatum est legis transgressio.

5 Et scitis illum patefactum ese, ut peccata nostra tolleret, & pec-

catum in eo non effe.

6 Quisquis in co manet, non peccat: quisquis peccat, non vidit eum, neque novit eum.

7 Filioli, nemo vos seducat : quiexercet justitiam, justus est, sicus

ille justus eft.

8 Qui dat operam peccato, exdiabolo est; quoniam à principio diabolus peccat. Ad hoc manifestus factus est Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.

9 Quisquis natus est ex Deo, peccato non dat operam: quoniam semen ipsius in eo manet; nec potest peccare, eo quòd ex Deo natus

eft.

ro Per hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli i quisquis non 1

P

dat operam justitiæ, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum.

11 Quoniam hæc est denunciatio, quam audistis à principio, ut

diligamus alii alios.

12 Non ficut Cain, qui ex illo Improbo erat, & mactavit fratrem fuum. Cujus autem rei gratia occidit eum? quia opera ejus mala erant, fratris autem ejus justa.

13 Ne miramini, fratres mei,

fi odit vos mundus.

14 Nos scimus nos translatos esse ex morte ad vitam, quia diligimus fratres. Qui non diligit fratrem, manet in morte.

1; Quisquis odit fratrem soum, homicida est; & nostis nullum homicidam habere vitam æternam

in fe manentem .

16 Per hoc novimus charitatem Dei, quòd ille animam fuam pro nobis deposuit: nos igitur debemus pro fratribus animam deponere.

17 Qui verò habuerit mundanum victum, & viderit fratrem fuum cui aliquo fit opus, & clauferit viscera sua coram eo, quomodo charitas Dei manet in eo?

18 Filioli mei, ne diligamus verbo, neque lingua folum, fed

facto, & veritate.

19 Et per hoc cognoscimus nos ex veritate esse, & coram ipso secura reddemus corda nostra.

20 Nam fi nos condemnet cor nostrum, nempe potentior est Deus corde nostro, & novit omnia.

21 Dilecti, si cor nostrum nos non condemnet, libertatem loquendi habemus apud Deum.

22 Et quicquid petierimus accipimus ab eo, quoniam præcepta ejus observamus, & quæ in ipsius conspectu placent facimus.

23 Hoc est igitur ejus præceptum, ut credamus nomini Filii ejus Jesu Christi, & diligamus alii alios, ficut præcepit nobis.

24 Nam qui observat ejus præcepta, in eo habitat, & ipse in eo : & per hoc novimus eum habitare in nobis, nempe ex Spiritu quem nobis dedit.

CAP. IV.

Spiritus junt probandi. Nota vera & falfa dollrina. Charaller piorum & impiorum.

Dilecti, ne cuivis spiritui credite, sed probate spiritus, an ex Deo sint, nam multi pseudoprophetæ venerunt in mundum.

2 Ex hoc cognoscite Dei Spiritum: quicunque spiritus profitetur Jesum Christum in carnem venisse,

ex Deo eff.

3 At quicunque spiritus non profitetur Jesum Christum in carnem venisse, ex Deo non est; sed hic est ille spiritus antichristi, quem audistis venturum suisse, & qui jam nunc in mundo est.

4 Vos ex Deo estis, filioli, & vicistis eos, quoniam potentior est qui est in vobis, quâm qui in mun-

do eft.

5 Ipfi è mundo funt ; ideo mendana lequuntur, & mundus cos audit.

6 Nos ex Deo sumus; qui novit Deum, audit nos: qui non est ex Deo, non audit nos: ex hoc cognoscimus spiritum veritatis, & spiritum erroris.

7 Dilecti, diligamus alii alios : nam charitas ex Deo est : quisquis diligit, ex Deo natus est, & novit Deum.

8 Qui non diligit, non novit Deum: nam Deus est charitas.

o Per hoc manifesta facta est charitas Dei in nos, quòd Filium illum suum unigenitum mist Deus in mundum, ut vivamus per eum. 10 In hoc est charitas; non quòd nos dilexerimus Deum, sed quòd ipse dilexerit nos, & miserit Filium suum, ut esset propitiatio pro peccatis nostris.

11 Dilecti, fi Deus nos ita di-

Ligere.

12 Deum nemo conspexit unquam; si diligamus alii alios, Deus in nobis habitat, & charitas ejus adimpleta est in nobis.

13 Per hoc cognoscimus nos in eo habitare, & ipsum in nobis, quòd de Spiritu suo dedit nobis.

14 Nos verò speciavimus & teflamur Patrem missile Filium, qui esset Servator mundia

15 Qu'squis professus sperit Jefum esse Filium Dei, Deus in eo

habitat, & ipie in Dee.

dimus charitatem quam habet Deus erga nos. Deus charitas est : & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.

17 Per hoc adimpletur charitas nobiscum, ut fiduciam habeamus in lie judicii, quòd qualis ille est, tales & nos sumus in hoc mundo.

18 Metus non est in charitate; integra charitas foras ejicit metum: quoniam metus cruciatum habet; qui autem metuit, nun est consummatus in charitate.

10 Nos diligimus eum, quoniam

ipfe prior dilexit nos.

20 Si quis dixerit, Diligo Deum, & fratrem fuum pderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem fuum, quem vidit, Deum, quem non vidit, quomodo potest diligere?

ab co, ut qui diligit Deum, diligat

etiam fratrem foum.

Charafteres regenitarum. Trus te-

fles in coelo, totidem in terris. Peccatum irremissibile, & remisfibile.

Christum illum, ex Deo genitus est; & quisquis diligit eum qui genuit, diligit etiam eum qui ex eo genitus est.

2 Per hoc cognoscimos nos diligere filios Dei, quum Deum diligimus, & præcepta ejus observa-

mus.

3 Hæc est enim charitas Dei, ut præcepta ejus observemus : & præcepta ejus gravio non sunt.

4 Quoniam quicquid natum est ex Deo, vincit mundum: & hac est victoria quæ vicit mundum, nempe fides nostra.

5 Quis est, qui vincit mundum, nifi qui credit Jesum esse Filium

Dai Pener be from soil by

aquam & sanguinem, nempe Jesus Christus; non per aquam solum, sed per aquam & sanguinem: & spiritus is est, qui testificatur Spiritum veritatem esse.

7 Nam tres sunt qui testificantur in colo, Pater, Sermo, & Spirritus Sanctus: & hi tres unum

funt.

8 Et tres funt qui testificantur in terra, spiritos, & aqua, & sanguis; & hi tres unum sunt.

9 Si testimonium hominum eccipimus, testimonium Dei majus est: nam hoc est testimonium Dei, quod testificatus est de Filio suo.

no Qui credit in Filium Dei, habet testimonium in seipso: qui non credit in Deo, mendacem eum fecit; quia non credidit testimonio, quod testificatus est Deus de Filio

11 Est autem hoc testimonium, nempe quòd vitam æternam dedit nobis nobis Deus; & hæc vita in Filio ejus est.

13.

uj+

fie

ge-

um

qui

Fil

ili+

ili,

V4:

lei.

80

eft

24

m,

m,

um

per fus

&

an-

PIN

um

tur

n.

ac-

nd-

um

thio

Dei,

qui

um

100.

ilio

m,

dit

bis

12 Qui habet Filium, habet vitam : qui non habet Filium Dei, vitam non habet.

in nomen Filii Dei, ut sciatis vos vitam æternam habere, & ut credatis in nomen Filii Dei.

apud Deum habemus, ipfum, fiquid petierimus fecundum voluntatem ejus, nos audire.

15 Quod fi scimus eum audire nos, quicquid petierimus, feimus nos habere petitiones, quas ab eo petiimus.

16 Si quis viderit fratrem fuum peccare peccato quod non est ad mortem, petet, & dabit ei vitam : peccantibus dico non ad mortem.

Est percatum ad mortem; non pro illo dico et roger.

17 Omnis injustitia peccatum est: sed est peccatum quod non est ad mortem.

18 Scimus, quod quifquis natus est ex Deo, non percat: sed quod qui genitus est ex Deo, conservat seipsum, & Improbus ille non attingit eum.

19 Scimus nos ex Deo effe, & mundum totum in illo Improbo jacere.

20 Sed scimus Filium Dei venisse, & dedisse nobis mentem, nt cognoscamus verum illum; & sumus in vero illo, id est, in cjus Filio Jesu Christo. Hic est verus ille Deus, & vita illa zeterna.

21 Filioli, cavete vobis ab idolis.

JOANNIS APOSTOLI EPISTOLA

Charitati in vita, & finceritati in dostrina fludendum.

Presbyter electre dominæ, & liberisejus, quos ego verè diligo, nec ego solus, sed & omnes qui nôrunt veritatem,

2 Propter veritatem que manet in nobis, & nobifcum erit in æternum.

3 Sit vobiscum gratia, misericordia, pax à Deo Patre, & à Domino Jesu Christo Filio Patris, cum veritate & charitate.

4 Gavisus sum valde, quòd invenerim ex filiis tuis qui sincere ambulent, sicut præceptum accepimus à Patre.

5 Et nunc rogo te, domina, non ut præceptum novum scribens tibi, fed quod habuimus à princi-

6 Hæc autem est charitas, ut ambulemus secundum pracepta ipsius. Hoc est praceptum illud, sicut audistis à principio, ut in eo ambuletis.

7 Nam multi impostores ingression funt in mundum, qui non profitentur Jesum Christum venisse in carne. Hic ille est impostor & antichristus.

8 Respicite vos ipsos, ne perdamus que egimus, sed ut mescedem plenam recipiamus.

9 Quisquis transgreditur, nec permanet in doctrina Christi, Deum non habet; qui manet in doctrina Christi, hic & Patrem & Filium habet, ro Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non adfert, ne recipite eam domum, nec, Ave, ei dicite.

11 Qui enim dicit ei, Ave, communicat operibus ejus malis.

12 Quum multa haberem vobis scribenda, nolui per chartam & atramentum; fed spero me venturum ad vos, & præsentem præsentibus loquuturum; ut gaudium nostrum sit completum.

13 Salutant te filii soforis tuæ

electæ. Amen.

JOANNIS APOSTOLI EPISTOLA

Gaius bospitalitatis speculum. Diotrepbes, imago falforum do-Eorum.

D Resbyter Gaio dilecto, quem

ego verè diligo.

2 Dilecte, in primis opto, ut prosperè agas & valeas, sicut prospere agit anima tua.

3 Gavisus sum enim valde, quum venirent fratres, & testimonio suo commendarent sinceritatem tuam, prout tu sincerè ambulas.

4 Majus istis gaudium non habeo, quum videlicet audio filios

meos fincerè ambulare.

5 Dilecte, fideliter agis, quicquid facis erga fratres, & erga pe-

regrinos;

6 Qui testimonio suo commendârunt charitatem tuam in conspectu ecclesiæ; quos rectè facies si prosequutus sueris, ut Deo convenit.

7 Nam pro nomine ejus excefferunt ex gentibus, nihil accipientes.

8 Nos ergo debemus recipere

hojusmodi, ut una operam impendamus veritati.

9 Scripfi ecclesiæ; sed qui primatum inter eos ambit, Diotrephes, non recipit nos.

10: Propterea, si venero, memoriam renovabo ipsius facinorum quæ facit, sermonibus malis garriens in nos; quique etiam his non contentus, neque ipse recipit fratres, & qui volunt recipere prohibet, & ex ecclesia ejicit.

ri Dilecte, ne imitare quod malum est, sed quod bonum est. Qui benè agit, ex Deo est; qui autem male agit, non vidit Deum.

12 Demetrio testimonium redditum est ab omnibus, & ab ipsa veritate; sed & nos testimonium perhibemus: & nostis testimonium nostrum firmum esse.

13 Multa possem scribere, sed nolo per atramentum & calamum

tibi scribere.

14 Spero autem fore, ut flatim te videam, & tune præsentes præsenti loquamur.

15 Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

JUDÆ APOSTOLI EPISTOLA

equibace to moted CATHOLICA. SA San mondo mes

Exhortatur apostolus ad perseverantiam sidei, contraque pseudoprophetas præmonet, corum doctrinam, conversationem, & exitium indicans.

muralgman all multifor

Judas Jesu Christi servus, frater autem Jacobi, vocatis, à Deo patre sanctificatis, & Jesu Christo asservatis:

2 Misericordia vobis, & pax, &

charitas multiplicetur.

u-

n.

m

ıæ

n-

ri-

e-

0-

m

ir-

on

1-

11-

od

ft.

ui

m.

d-

ofa

m

m

ed

m

m

2.

i-

3 Dilecti, quum omne studium adhibeam, ut scribam ad vos de communi salute, necesse habui vobis scribere, ad vos hortandos, ut decertetis pro side quæ semel tradita est sanctis.

4 Nam subrepserunt quidam homines jam olim præscripti ad hanc damnationem, impli, qui Dei nostri gratiam transferunt ad lasciviam, & solum illum herum Deum, ac Dominum nostrum Jesum Christum negant.

5 Volo autem vobis in memoriam revocare ifios, ut qui semel hoc sciatis, Dominum, quum populum ex Ægypto liberasset, rursus eos qui non credebant perdidisse.

6 Et angelos qui non confervarunt fuam originem, sed reliquerunt suum domicilium, judicio magni illius diei vinculis æternis

sub caligine reservasse.

7 Sicut Sodoma, & Gomorrha, & his finitimæ civitates fimili modo atque illæ fcortatæ, & carnem alteram sectatæ, propositæ sunt exemplo, ignis æterni pænam sustinentes.

8 Similiter tamen & ifli fopiti

carnem quidem polluunt, dominatum verò aspernantur, & dignitates vituperant.

9 At Michael archangelus ille, quum adversus diabolum altercans disceptaret de corpore Moss, non ausus est illi impingere notam maledicti, sed dixit, Increpet te Dominus.

verunt, vituperant : quacunque verò naturaliter, ut animantia rationis expertia, sciunt, in ils sese corrumpunt.

11 Væ ipsis; nam viam Cain ingressi sunt, & deceptione mercedis, quâ deceptus suit Balaam, essus sunt adictione Core

perierunt.

12 Hi funt in agapis vestris maculæ, dum vobiscum convivantur, securè seipsos pascentes, nubes aqua carentes, ventis circumacta, arbores emarcidæ, infrugiseræ, bis emortuæ, eradicatæ;

13 Undæ maris efferatæ, defpumantes sua ipsorum dedecora: stellæ erraticæ, quibus caligo tenebrarum in æternum servata est.

14 Prophetavit autem etiam de istis septimus ab Adamo Enochus, dicens, Ecce, venit Dominus cum

fanctis millibus fuis,

omnes, & redarguat quicunque ex ipfis funt impii, de factis omnibus quæ impie patrârint, deque omnibus duris quæ loquuti fuerint adversus ipsum peccatores impii.

16 Hi funt murmuratores, queruli, in cupiditatibus fuis incedentes: & quorum os loquitur prætu-

Ee mida

mida, admirantes personas utilitas

tis gratia.

17 Vos autem, dilecti, memores effote verborum illorum quæ prædicta fuerunt ab apostolis Domini noftri Jesu Christi;

18 Quod videlicet dixerunt vobis, in extremo tempore futuros irrifores, qui in impiis suis cupidi-

tatibus incederent.

10 Hi funt qui seiplos segregant, animales, Spiritum non habentes.

20 Vos autem, dilecti, fanctiffimæ vestræ fidei superstruentes vos iplos, per Spiritum fanctum orantes,

21 Vos ipsos in charitate Dei conservate, exspectantes misericordiam Domini nostri Jesu Christi in vitam æternam.

22 Et alios quidem, habito de-

lectu, commiseramini:

23 Alios verò metu servate, ex flamma rapientes: odio habentes vel eam tunicam quæ à carnis contactu fit maculata.

24 Cæterum ei qui potest vos cuftodire à lapfu immunes, & flatuere in conspectu gloriæ suæ in-

culpatos cum exfultatione:

25 Id eft, soli sapienti Deo Servatori nostro, gloria esto & magnificentia, robur & auctoritas, & nunc, & in omnia secula. Amen.

APOCALYPSIS JOANNIS THEOLOGI.

CAP.

Prologus bujus libri : in quo intimatio Joannis, & prima visio.

Pocalyplis Jesu Christi, quam dedit ipfi Deus, ut indicaret fervis fuis quæ oporteat fieri citò: Is verò missam per angelum suum, servo suo Joanni fignificavit :

2 Qui testificatus est sermonem Dei. & testimonium Jesu Christi,

& quæcunque vidit.

3 Beatus qui legit, & beati qui audiunt verba prophetiæ hujus, & observant ea quæ in ea scripta funt ; præstitutum enim tempus illud

propè eft.

4 Joannes septem ecclesiis quæ funt in Afia; Gratia fit vobis & pax à Qui eft, & Qui erat, & Qui venturus eff, & à septem spiritibus qui in conspectu throni ejus

funt :

s Et à Jesu Christo, qui est fidus ille teffis, primogenitus ille ex mertuis, ac princeps regum terræ, qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis noffris per fanguinem fuum ;

6 Et qui fecit nos reges & sacerdotes Deo & Patri suo ; ei fit gloria & robur in secula seculorum.

Amen.

7 Ecce, venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, etiam qui eum transfixerunt : & plangent coram eo omnes tribus terræ : etiam, . Amen.

8 Ego fum A & Ω, id eft, principium & finis, dicit Dominus, id eft, Qui eft, & qui erat, & Qui venturus eft, ille, inquam,

omnipotens.

9 Ego Joannes, qui & frater vester sum, & socius in afflictione, & in regno, & patiente exspectatione Jesu Christi, eram in insula quæ vocatur Patmos, propter fermonem Dei, & testimonium Jesu Christi.

10 Fui autem Spiritu correptus

in

2-

es

1-

08

1-

1-

i-

a.

DS

m

1-

fit

n.

&

m

n-

:

A,

1-

t,

n,

er

e,

3-

la

r-

fu

die Dominico, & audivià tergo vocem magnam, tanquam tubæ.

11 Dicentis, Ego fum Alpha & Omega, primus ille & ultimus: &, quod cernis, scribe in libro, & mitte septem ecclesiis quæ funt in Afia, Ephelo, & Smyrnæ, & Pest gamo, & Thyatiræ, & Sardibus, & Philadelphiæ, & Laodiceæ.

12 Converti me igitur ut cernerem vocem, quæ loquuta erat mecum. Converius autem vidi

septem candelabra aurea.

13 Et in medio septem candelabrorum aureorum quendam fimilem Filio hominis, indutum talari vefte, & præcinctum ad mamillas zona aurea:

14 Caput autem ejus & capilli erant candidi ut lana alba, tanquam nix; & oculi ejus ut flamma ignis.

15. Pedes autem ejus fimiles chalcolibano, veluti in fornace ardentes: & vox illius tanquam vox

aquarum multarum.

16 Habebat autem in dextera sua stellas septem : & ex ore ejus anceps romphæa acuta prodibat; & facies ejus qualis fol in fuo vigore lucet.

17 Quum autem vidissem eum, cecidi ad pedes eius veluti mortuus: tum imposuit mihi dexteram fuam, dicens mihi, Ne metue; ego fum primus ille & ultimus ille.

18 Et qui vivo, sed fui mortuus, & ecce vivo in secula seculorum, Amen: & habeo claves

inferorum & mortis.

19 Scribe quæ vidifti, & quæ funt, & quæ posthæc funt futura.

20 Mysterium septem stellarum quas vidifti in dextera mea, & feptem candelabra aurea. Septem illæ stellæ, angeli sunt septem ecclesiarum: & candelabra illa septem quie vidifti, leptem ecclefiæ funt.

CAP. II.

Protasis bujus libri incipit: & quatuor epistolæ exarantur ad totidem episcopos.

Ephefinæ ecclefiæ Ngelo scribe, Hæc dicit qui tenet feptem illas stellas in dextera fua, qui ambulat inter septem illa can-

delabra aurea;

2 Novi opera tua, & laborem tuum, & tolerantiam tuam, & qued non possis ferre malos; & exploraris eos qui se dictitant apostolos esie, & non sunt, & comperisti eos esse mendaces.

3 Et onere pressus fuisti, & toleras: & propter nomen meum laborafti, & non es défatigatus.

4 Sed habeo aliquid adverfum te, quod charitatem tuam pri-

mam omiseris.

5 Memor esto itaque unde excideris, & resipisce, & priora ope. ra facito: fin minus, veniam adversus te citò, & movebo candelabrum tuum à loco suo, nisi resipueris.

6 Sed hoc habes, quòd odifti facta

Nicolaitarum, quæ & ego odi.

7 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclefiis; Victori dabo edere ex arbore illa vitæ, quæ est in medio paradisi Dei.

8 Angelo verò Smyrnæorum ecclefiæ scribe, Hæc dicit primus ille & ultimus ille, qui fuit mortuus,

& vivit;

9 Novi opera tua, & afflictionem & paupertatem, (fed dives es)& blasphemiam eorum qui se dicunt Judieos effe, & non funt, fed fyn-

agoga Satanæ.

10 Nihil corum metue quæ paffurus es: ecce, futurum est ut conjiciat diabolus aliquos ex vobis iacarcerem, ut exploremini : & habebitis afflictionem dierum decem? etto fidelis usque ad mortem, &

Ee 2 dabo dabo tibi coronam vitæ.

11 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclefiis; Qui vicerit, nequaquam lædetur à morte secunda.

12 Angelo verò Pergamensis ecclesiæ scribe, Hæc dicit, qui habet gladium illum ancipitem, acutum illum.

13 Novi opera tua, & ubi habites, nempe ubi thronus est Satanæ,
& quod retineas nomen meum,
neque negasti sidem meam, ctiam
iis diebus quibus Antipas martyr
ille meus sidelis occisus est apud vos
ubi Satanas habitat.

14 Sed habeo adversum te pauca quòd habeas istic qui teneant doctrinam Balaam, qui docebat Balacum objicere offendiculum coram tilis Israelis, ut ederent ex iis quæ simulacris erant immolata, & ut scortarentur.

15Ita habes etiam tu qui teneant doctrinam Nicolaitarum; quododi.

16 Refipisce: fin minus, veniam adversum te citò, & pugnabo cum illis gladio illo oris mei.

17 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis; Ei qui vicerit, tribuam ut edat ex Manna illo occulto, & dabo illi calculum album, & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo novit nisi qui accipit.

18 Angelo verò Thyatirensis ecclesiæ scribe, Hæc dicit Filius Dei, qui habet oculos tanquam sammamignis, & cujus pedes sunt similes chalcolibano;

19 Novi opera tua, & charitatem, & fubministrationem, & fidem, & tolerantiam tuam, & opera tua, & ultima plura prioribus.

20 Sed habeo adversus te pauca : quod permittis mulierem Jezabel, quæ se dicit prophetissam, docere & seducere servos meos, ut scortentur, & edant ex iis quæ simulacris immolantur.

21 Et dedi illi tempus, ut resipisceret à scortatione sua: sed non resipuit.

22 Ecce, ego abjiciam eam in declum, & eos qui adulterium committunt cum ea, in afflictionem magnam, nisi resipuerint ab operibus suis.

23 Et filios ejus occidam morte: & cognoscent omnes ecclesiæ me esse scrutatorem renum & cordium: & dabo unicuique vestrum secundum opera vestra.

24 Vobis autem dico, & reliquis Thyatirensibus, quicunque non tenetis doctrinam hanc, & qui non approbâstis profunditates Satanæ, ut aiunt, non imponam vobis aliud onus,

25 Tamen id quod habetis, retinete quousque veniam.

26 Nam si quis vicerit, & observaverit ad finem usque opera mea, dabo ei potestatem in gentes.

27 Et reget eas virga ferrea: & tanquam vasa sictilia conterentur, sicut & ego accepi à Patre meo.

28 Et dabo ei stellam matuti-

29 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

CAP, III.

Tres epistolæ exarantur ad totidem episcopos.

A Ngelo autem ecclesiæ quæ est Sardibus scribe, Hæc dicit qui habet septem illos Spiritus Dei, & septem illas stellas; Novi opera tua, nempe quòd dicaris vivere, sed mortuus sis:

2 Esto vigilans, & stabili reliqua moribunda: non enim inveni opera tua plena in conspectu Dei.

3 Memento igitur quæ acceperis & audieris; & observa illa, & resipisce, Quòd si non vigila-

veris,

te

fo

ba

-

n

e :

2

m

113

2-

nc

ud

-5

r-

2,

8

ır,

ti-

iat

em

eft

gui

80

era

fed

qua

era

pe-

Ua,

ilaris,

veris, veniam adversum te tanquam fur, neque intelliges, qua hora veniam adversum te.

4 Habes tamen aliqua capita etiam Sardibus, quie non inquinarunt vestimenta fua, ideoque ambulabunt mecum albati; digni enim

5 Qui vicerit, amicietur vestimentis albis: neque unquam dele. bo nomen ejus ex libro vitæ, fed agnoscam nomen ejus in conspectu Patris mei, & in conspectu angelorum ejus.

6 Qui habet aurem, audiat quid

Spiritus dicat ecclefiis.

7 Angelo verò Philadelphienfis ecclesiæ seribe, Hæc dicit sanctus & verax ille, qui habet clavem Davidis, qui aperit, & nemo claudit, & claudit, & nemo aperit :

8 Novi opera tua: ecce, propofui in tuo confpectu offium apertum, nec quisquam potest illud claudere; quia nonnullam habes virtutem, & observasti sermonem meum, neque abnegâtti nomen meum.

9 Ecce, przebebo eos qui funt ex lynagoga Satanæ, id eft, eorum qui dicunt se Judæos effe, nec funt, fed mentiuntur; ecce, inquam, faciam ut ipfi veniant & adorent ante pedes tuos, & sciant quòd ego dilexi te:

10, Quoniam observafti sermonem tolerantize meze, ego quoque te servabo ex tempore tentationis, quod venturum eft in orbem univerfum, ad explorandos incolas

11 Ecce, venio cità: retine quod habes, ut nemo accipiat coronam

12 Qui vicerit, faciam ut is fit columna in templo Dei mei: nec toras egredietur amplius; & inferibam ei nomen Dei mei, & nomen

civitatis Dei mei, id eft, novæ Hierusalem, quæ descendit è cœlo à Deo meo, & nomen meum novum.

13 Qui habet aurem, audiac

quid Spiritus dicat ecclefiis.

14 Angelo verò Laodicenfium ecclefiæ scribe, Hæc dicit Amen. testis ille fidelis & verax, principium opificii Dei.

15 Novi opera tua, nempe te neque frigidum este, neque fervidum : utinam frigidus esles aut fer-

vidus.

16 Itaque quoniam tepidus es. nec frigidus nec fervidus, futurum eft ut te evomam ex ore meo,

17 Nam dicis, Dives fum, & ditatus fum ; & nulla re mihi eft opus: neque noffi te effe ærumnofum, & miserabilem, & pauperem, & cæcum, & nudum.

18 Confilium do tibi, ut emas a me aurum igni exploratum, ut dives fias : & vestimenta alba, ut induaris, nec manifesta fiat pudenda nuditas tua; & collyrio inungas oculos tuos, ut videas.

19 Ego, quoscunque amo, arguo & castigo : ferve igitur, & retipilce.

20 Ecce, flo ad offium, & pulfo: fi quis audierit vocem meam, & aperuerit ofium, ingrediar ad eum, & cenabo cum eo, & iple mecum.

21 Qui vicerit, tribuam ei ut fedeat mecum in throno meo, ut & ego vici, & sedeo cum Patre meo in throno ejus.

22 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclefiis.

CAP. IV.

Rex, caput, & deximilar ecclefiæ describitur à palatio, theeno, affefforibus, Gc.

Offea vidi, & ecce offiom erat apertum in cœlo: & vox pripra, quam audiveram tanquam

dabo tibi coronam vitæ.

11 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclefiis; Qui vicerit, nequaquam lædetur à morte fecunda.

12 Angelo verò Pergamensis eccletiæ scribe, Hæc dicit, qui habet gladium illum ancipitem, acutum illum.

13 Novi opera tua, & ubi habites, nempe ubi thronus est Satanæ,
& quod retineas nomen meum,
neque negasti sidem meam, etiam
iis diebus quibus Antipas martyr
ille meus sidelis occisus est apud vos
ubi Satanas habitat.

14 Sed habeo adversum te pauca quòd habeas iffic qui teneant doctrinam Balaam, qui docebat Balacum objicere offendiculum coram filiis Israelis, ut ederent ex iis quæ simulacris erant immolata, & ut scortarentur,

1 5 Ita habes etiam tu qui teneant doctrinam Nicolaitarum; quododi.

16 Refipisce: fin minus, veniam adversum te citò, & pugnabo cum illis gladio illo oris mei.

17 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclefiis; Ei qui vicerit, tribuam ut edat ex Manna illo occulto, & dabo illi calculum album, & in calculo nomen novum feriptum, quod nemo novit nifi qui accipit.

18 Angelo verò Thyatirensis ecclesiæ scribe, Hæc dicit Filius Dei, qui habet oculos tanquam sammamignis, & cujus pedes funt similes chalcolibano;

19 Novi opera tua, & charitatem, & fubministrationem, & fidem, & tolerantiam tuam, & opera tua, & ultima plura prioribus.

20 Sed habeo adversus te pauca : quod permittis mulierem Jezabel, quæ se dicit prophetissam, docere & seducere servos meos, ut scortentur, & edant ex iis quæ simulacris immolantur.

21 Et dedi illi tempus, ut resipisceret à scortatione sua: sed non resipuit.

22 Ecce, ego abjiciam eam in declum, & eos qui adulterium committunt cum ea, in afflictionem magnam, nisi resipuerint ab operibus suis.

23 Et filios ejus occidam morte: & cognoscent omnes ecclesiæ me esse scrutatorem renum & cordium: & dabo unicuique vestrûm secundum opera vestra.

24 Vobis autem dico, & reliquis Thyatirensibus, quicunque non tenetis doctrinam hanc, & qui non approbâstis profunditates Satanæ, ut aiunt, non imponam vobis aliud onus,

25 Tamen id quod habetis, retinete quousque veniam.

26 Nam si quis vicerit, & observaverit ad finem usque opera mea, dabo ei potestatem in gentes.

27 Et reget eas virga ferrea: & tanguam vasa sictilia conterentur, sicut & ego accepi à Patre meo.

28 Et dabo ei stellam matuti-

29 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

C A P. 111.

Tres epistolæ exarantur ad totidem episcopos.

A Ngelo autem ecclesiæ quæ est Sardibus scribe, Hæc dicit qui habet septem illos Spiritus Dei, & septem illas stellas; Novi opera tua, nemps quòd dicaris vivere, sed mortuus sis.

2 Esto vigilans, & stabili reliqua moribunda: non enim inveni operatua plena in conspectu Dei.

3 Memento igitur quæ acceperis & audieris; & observa illa, & resipisce, Quòd si non vigila-

veris,

te

tu

ba

n

b

:

n

n

-

-1

1,

8e

г,

i-

at

m

eft

ui

82

ra

ed

ua

e-

la,

la-

15,

era

veris, veniam adversum te tanquam fur, neque intelliges, quâ hora veniam adversum te.

4 Habes tamen aliqua capita etiam Sardibus, que non inquinârunt vestimenta sua, ideoque ambulabunt mecum albati; digni enim funt.

5 Qui vicerit, amicietur vestimentis albis: neque unquam delebo nomen ejus ex libro vitæ, sed agnoscam nomen ejus in conspectu Patris mei, & in conspectu angelorum ejus.

6 Qui habet aurem, audiat quid

Spiritus dicat ecclefiis.

7 Angelo verò Philadelphienfis ecclefiæ feribe, Hæc dicit fanctus & verax ille, qui habet clavem Davidis, qui aperit, & nemo claudit, & claudit, & nemo aperit:

8 Novi opera tua: ecce, propofui in tuo confpectu offium apertum, nec quifquam potest illud claudere: quia nonnullam habes virtutem, & observasti sermonem meum, neque abnegasti nomen meum.

9 Ecce, prebebo eos qui funtex iynagoga Satanæ, id eft, corum qui dicunt se Judæos esse, nec sunt, sed mentiuntur; ecce, inquam, faciam ut ipsi veniant & adorent ante pedes tuos, & sciant quòd ego dilexi te:

10, Quoniam observasti sermonem tolerantize meze, ego quoque te servabo ex tempore tentationis, quod venturum est in orbem universum, ad explorandos incolas terræ.

11 Ecce, venio cità: retine quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.

12 Qui vicerit, faciam ut is fit. columna in templo Dei mei; nec foras egredieur amplius; & inferibam ei nomen Dei mei, & nomen

civitatis Dei mei, idest, novæ Hierusalem, quæ descendit è cœlo à Deo meo, & nomen meum novum.

13 Qui habet aurem, audiac

quid Spiritus dicat ecclefiis.

14 Angelo verò Laodicenfium ecclefiæ scribe, Hæc dicit Amen, testis ille fidelis & verax, principium opificii Dei.

neque frigidum esse, neque fervidum: utinam frigidus esses aut fer-

vidus.

nec frigidus nec fervidus, futurum est ut te evomam ex ore meo.

17 Nam dicis, Dives sum, & ditatus sum; & nulla re mihi est opus: neque nosti te esse ærumno-sum, & miserabilem, & pauperem, & cæcum, & nudum.

18 Confilium do tibi, ut emas à me aurum igni exploratum, ut dives fias: & vestimenta alba, ut induaris, nec manifesta siat pudenda nuditas tua; & collyrio inungas oculos tuos, ut videas.

19 Ego, quolcunque amo, arguo & castigo : serve igitur, & re-

tinifee.

20 Ecce, flo ad offium, & pulfo: fi quis audierit vocem meam, & aperuerit offium, ingrediar ad eum, & cœnabo cum eo, & ipie mecum.

21 Qui vicerit, tribuam ei ut fedeat mecum in throno meo, ut & ego vici, & fedeo cum Patre meo in throno ejus.

quid Spiritus dicat ecclefiis.

C A P. IV.

Rex, caput, & dexunium ecdefiæ describitur à palatio, theeno, assessions, &c.

P Offea vidi, & ecce offiom erat apertum in cœlo: & vox priquam audiveram tanquam E e 3 tuba tubæ loquentis mecum dicebat, Ascende huc, & ostendam tibi quæ oporteat fieri posthac.

2 Statim igitur fui correptus Spiritu: & ecce thronus positus erat in celo, & quidam throno infidebat.

3 Is autem qui sedebat, aspectu fimilis erat lapidi jaspidi & sardio ; & in circuitu throni erat iris aspe-

Au fimilis smaragdo.

4 Et in circuitu throni erant throni viginti quatuor, & super eos thronos vidi viginti quatuor seniores sedentes, amictos vestibus albis, & habentes impositas capitibus suis coronas aureas.

5 Prodibant autem ex illo throno fulgura, & tonitrua, & voces : & septem lampades igneæ ardentes ante thronum, quæ sunt septem

fpiritus Dei.

ó Erat etiam ante thronum mare vitreum fimile crystallo: & inter thronum, & quæ thronum ambiebant, quatuor animalia plena oculis antè & retro.

7 Animal autem primum erat fimile leoni, & fecundum animal fimile vitulo, & tertium animal habens faciem velut homo, & quartum animal fimile aquilæ volanti.

8 Et quatuor animalia singula per se habebant alas senas in circuitu, & intùs plena erant oculis, die ac socte sine intermissione dicentia Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dom sus Deus ille omnipotens, Erat & Est, & Venturus est.

malia gloriam, & honorem, & gratiarum actionem ei qui thromo infidebat, illi, inquam, viventi

in fecula feculorum;

10 Procidebant viginti quatuor illi seniores in conspectu illius infidentia throno, & adorabant illum viventem in secula seculorum, & abjiciebant coronas suas ante thronum, dicentes,

11 Dignus es, Domine, qui accipias gloriam, & honorem & virtutem: quia tu condidifii omnia, & per voluntatem tuam funt, & creata funt.

CAP. V.

Liber regiminis & providentiæ Christi clausus.

D'Einde vidi ad dexteram ejus qui infidebat throno librum feriptum intùs & à tergo, obfigna-

tum figillis septem.

2 Et vidi angelum validum, prædicantem voce magna, Quis est dignus qui aperiat librum, & solvat ejus figilla?

3 Nemo autem poterat, neque in cœlo, neque in terra, neque subter terram, aperire librum, neque eum

inspicere.

4 Flebam igitur ego multum, quòd nemo dignus inventus effet qui aperiret & legeret librum, nec qui eum infpiceret.

5 Tum unus ex fenioribus illis dicit mihi, Ne fleto; ecce, vicit Leo ille ex tribu Juda, stirps illa Davidis, ut aperiat librum, & sol-

vat septem ejus figilla :

6 Aspexi igitur, & ecce inter thronum, & quatuor illa animalia, & inter seniores illos, Agnus stans tanquam mactatus, habens cornua septem, & oculos septem, qui sunt septem illi spiritus Dei emissi in omnem terram.

7 Is venit & accepit librum ex dextera illius throno infidentis.

8 Quumque accepisset librum, quatuor illa animalia, & viginti quatuor illi seniores, prociderunt in conspectu Agni, habentes singuli citharas, & phialas aureas plenas suffituum, quæ sunt preces sanctorum.

9 Et cecinerunt canticum novum, dicentes, Dignus es qui accipias librum, & aperias ejus figilla: gilla ; quoniam mactatus es, & redemisti nos Deo per sanguinem tuum, ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione:

10 Et fecisti nos Deo nostro reges, & facerdotes; & regnabi-

mus in terra.

n

n

IJ

m

n,

et

35

lis

It

la

1-

er

ia,

ns

ua

nt

in

ex

m,

nti

in

uli

nas

to-

10-

acfi-

la ;

11 Tum aspexi, & audivi in circuitu throni, & animalium, & feniorum illorum, vocem angelorum multorum, & erat corum numerus millies centena millia, & decies centena millia :

12 Dicentes voce magna, Dignus est Agnus ille mactatus, qui accipiat potestatem, & divitias, & fapientiam, & vires, & honorem & gloriam, & benedictionem.

13 Sed & res omnes conditas, quæ in cœlo funt, & quæ in terra, & sub terra, & in mari, & quæ in eis funt omnia, audivi dicentes; Ei qui infidet throno, & Agno, benedictio, & honor, & gloria, & robur, in fecula feculorum.

14 Quatuor autem animalia illa dicebant, Amen: & viginti quatuor illi seniores prociderunt in facies fuas, & adorarunt eum qui

vivit in fecula feculorum. CAP. VI.

Liber clausus aperitur ab Agno. Sex sigillis ordine apertis: judicia Dei executioni mandantur.

Dostea vidi, quum aperuisset Agnus primum ex figillis, & audivi unum ex quatuor illis animalibus dicens, tanquam vocem tonitrui, Veni, & aspice.

2 Afpexi igitur, & ecce aderat equus albus : & qui infidebat ei habebat arcum, & data est ei corona, & prodiit vincens, & ut vin-

ceret.

3 Quumque aperuisset figillum fecundum, audivi secundum animal dicens, Veni, & aspice.

4 Et produt alius equus rufus ;

& fedenti in eo datum est, ut tollat pacem è terra, ut alii alios mactent : datusque est ei gladius magnus.

5 Et quum aperuisset figillum tertium, audivi tertium animal dicens, Veni, & aspice. Aspexi igitur, & ecce equus niger aderat : & qui infidebat ei, habebat fateram in manu fua,

6 Et audivi vocem inter illa quatuor animalia dicentem, Chenix tritici denario, & tres Chenices hordei denario: & vinum &

oleum ne læseris.

7 Quumque aperuisset figillum quartum, audivi vocem quarti animalis dicentem, Veni, & aspice.

8 Tum vidi, et ecce aderat equus pallidus, et ejus qui infidebat ei nomen erat Mors: et infernus sequebatur eam; dataque est eis in quadrantem terræ potestas trueidandi gladio, et fame, et morte, et per terrestres feras.

o Quum verò aperuifiet figillum quintum, vidi sub altare animas eorum qui mactati fuerant propter verbum Dei, et propter testimo-

nium quod tuebantur.

10 Clamabant autem voce magna, dicentes, Usquequo, Domine, qui sanctus es & verax, non judicas, & fanguinem nostrum vindicas, eum reposcendo ab iis qui habitant in terra?

11 Tum datæ funt fingulis stolæ abæ, & dictum est eis, ut requiescerent adhuc paululum temporis, usquequo compleantur etiam confervi corum, & fratres corum, qui occidendi sunt, ficut & ipfi.

12 Deinde afpexi, quum aperuiffet figillum fextum, et ecce terræ motus magnus factus eft: et fol factus est niger ut faccus cilicinus, et luna tota facta est ut sanguis.

13 Et stellæ cæli ceciderunt in

terram,

terram, ficut ficus abjicit groffos fuos, quum vento magno concutitur.

14 Et cœlum abscessit sieut liber qui convolvitur, & omnes montes & insulæ è suis locis emotæ sunt :

15 Et reges terræ, & optimates; & divites, & tribuni, & potentes, omnesque tum servi, tum ingenui, occultarunt se in speluncis, & in petris montium;

16 Et dixerunt montibus & petris, Cadite in nos, occultate nos à conspectu ejus qui insidet throno

& ab ira Agni :

17 Nam venit dies ille magnus iræ illius: & quis poterit stare?

Quatuer angeli, qui prasunt 4 cardinibus mundi. Angelus custos magni sigilli, quo oblignantur 144,000 electi bomines: multi-

tudo & bymnus fanctorum in

Postea vidi quatuor angelos insiflentes quatuor angulis terræ retinentes quatuor ventos terræ, ne slaret ventus super terram, neque super mare, neque in ullam arborem.

2 Et vidi alium angelum afcendentem ab ortu folis, habentem figillum Dei vivi: qui acclamavit voce magna quatuor illis angelis, quibus datum eff lædere terram & mare.

3 Dicens, Ne lædite terram, neque mare, neque arbores, quoufque obsignaverimus servos Dei nostri in frontibus suis.

4 Et audivi numerum obfignatorum; centum quadraginta quatuor millia erat obfignata ex omnibus tribubus filiorum Ifraël.

5 Ex tribu Judæ, duodecies mille fignata: ex tribu Ruben, duomille obfignata: ex tribu modecies mille obfignata; 6 Ex tribu Aseris, duodecies mille obsignata; ex tribu Nephthali, duodecies mille obsignata; ex tribu Manassis, duodecies mille obsignata;

7 Ex tribu Simeonis, duodecies mille obfignata; ex tribu Levi, duodecies mille obfignata: ex tribu Isacharis, duodecies mille ob-

fignata:

8 Ex tribu Zabulonis, duodecies mille obsignata; ex tribu Josephi, duodecies mille obsignata; ex tribu Benjaminis, duodecies mille ob-

fignata.

9 Postea vidi, & ecce, aderat turba multa, quam numerare nemo possit, ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis: slabantque ante thronum, & in conspectu Agni, amicti stolis albis; & palmæ in manibus eorum.

10 Et clamabant voce magna, dicentes, Salus à Deo nostro est.

infidenti throno, & Agno.

in circuitu throni, & feniorum, & quatuor animalium illorum, & procubuerunt ante thronum in facies fuas, & adorarunt Deum.

12 Dicentes, Amen: benedictio, & gloria, & fapientia, & gratiarum actio, & honor, & potestas, & vires Deo nostro in secula seculorum. Amen.

13 Tum me compellavit unus ex illis senioribus, dicens mihi, isti qui amicti sunt stolis albis quinam sunt, & unde venerunt?

14 Et dixi ei, Domine, tu nôsti. Et dixit mihi, Hi sunt, qui venerunt ex assictione magna, & laverunt stolas suas, ac dealbarunt in sanguine Agni,

25 Ideo funt ante thronum Dei, & colunt eum die ac nocte in templo ejus; & qui infidet throno

proteget gos umbraculo.

16 Non

APOCALYPSIS.

16 Non esurient amplius, neque fitient amplius, nec in eos cadet

fol, neque ullus æftus.

17 Quoniam Agnus qui in medio throni est, pascet eos & viæ dux erit ipfis ad vivos fontes aquarum; & absterfurus est Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.

CAP. VIII.

Epitasis bujus libri bic incipit. Nam aperto Septimo figillo, Septem angeli cum tubis procedunt; & primis quatuor clangentibus magna oritur confuso.

Orro, quum aperuisset sigillum septimum, factum eft filentium in cœlo fermè per semiho-

ram.

2 Et vidi septem illos angelos qui adstant in conspectu Dei, quibus datæ funt feptem tubæ.

3 Tum alius angelus venit, & fletit apud aram, habens thuribulum aureum : & dati funt ei fuffitus multi, ut offerret cum precibus fanctorum omnium fuper altare aureum, quod est ante thronum.

4. Ascendit autem fumus suffituum cum precibus fanctorum è manu angeli ad conspectum Dei.

5 Deinde accepit angelus thuribulum, & implevit illud ex igne altaris, abjectique in terram; & facta funt tonitrua, & voces, & fulgura, & terræmotus.

6 Et septem angeli, qui habebant septem tubas, præparaverunt se ut

clangerent.

7 Primus igitur angelus clanxit, & facta est grando & ignis, mista sanguine, projectaque sunt in terram; & tertia pars arborum exusta eft, & omne gramen viride exuflum.

8 Deinde secundus angelus clanxit, & quafi mons magnus igne ardens projectus est in mare: factaque est tertia pars maris, sanguis.

9 Et mortua est tertia pars creaturarum quæ erant in mari. animantia dico, & tertia pars navium periit.

10 Tum angelus tertius clanxit, & cecidit è cœlo stella magna. ardens velut lampas, ceciditque in tertiam partem fluminum, & in

fontes aquarum.

11 Nomen autem stellæ dicitur Abfinthium; versa est igitur tertia pars aquarum in abfinthium; & multi homines mortui funt ex aquis, quòd amaræ factæ effent.

12 Deinde quartus angelus clanxit, & percussa est tertia para solis, & tertia pars lunæ, & tertia pars stellarum: ita ut obscuraretur tertia pars eorum, & diei non luceret pars tertia, & noctis fimiliter.

13 Et vidi, & audivi unum angelum volantem per medium cœli, dicentem voce magna, Væ, væ, væ incolis terræ à reliquis fonis tubæ trium illorum angelorum, qui clangent.

CAP. IX.

Quinto & fexto angelis clangentibus aliæ Subeunt calamitates.

"UM quintus angelus clanxit, & vidi stellam è cœlo cecidisse in terram, & data est ei angelo clavis putei abyffi.

2 Aperuit igitur puteum abyffi; & ascendit fumus ex puteo, ut fumus fornacis magnæ: & obscuratus est sol & aer à fumo putei.

3 Ex fumo autem exierunt locustæ in terram: dataque est illis potestas qualem habent potesta-

tem terreftres scorpii.

4 Sed ipfis eft dictum, ne læderent gramen terræ, neque viride quiequam, neque ullam arborem, fed tantum homines qui non haberent fignum Dei in frontibus fuis.

pt occidant eos, fed ut torqueantur menses quinque, fitque tormentum eorum, ut tormentum scorpii, quum percusserit hominem.

6 Itaque per eos dies homines quærent mortem, & non invenient eam; & cupient mori, & fu-

giet mors ab eis:

7 Figuræ verò locustarum similes erant equis paratis ad prælium; erantque impositæ capitibus earum tanquam coronæ similes auro, & facies earum ut facies hominum.

8 Et habebant espillos ut

rum ut leonum erant ;

g Habebant etiam loricas ut loricas ferreas; & fonitus alarum apfarum ut fonitus curruum, equis multis currentibus ad bellum.

no Sed & habebant caudas fimiles scorpionum: erantque aculei in caudis earum; & earum potessas erat nocere hominibus menses quinque.

11 Habebant autem fibi impofitum regem, angelum abyfii, cui nomen Hebraice Abaddon, Græce verò Apollyon, id eft, perdens.

12 Væ unum abiit, & ecce veniunt adhuc duo væ postea.

ro Tum fextus angelus clanxit, & audivi vocem quandam ex quatuor cornibus altaris aurei, quod est in conspectu Dei,

14 Dicentem sexto angelo, qui habebat tubam; Solve quatuor illos, angelos vinctos ad magnum

illud flumen Euphratem.

r5 Soluti funt igitur quatuor illi angeli, parati ad horam, & diem, & mensem, & annum, ut occidant tertiam partem hominum:

16 Eratque numerus equestris exercitus bis milles centena mil-

lia: nam audivi numerum eo-

17 Itemque vidi equos per vifionem, & qui ipfis infidebant, habentes thoraces igneos, & hyacinthinos, & fulphureos; erant autem capita equorum ut capita leonum, & ex ore ipforum prodibat ignis, & fumus, & fulphur,

18 Ab his tribus occifa est tertia pars hominum, nempe ab igne, & fumo, & sulphure, quæ prodi-

bant ex cre ipforum.

19 Potestas enim eorum in ore eorum est, & in caudis eorum : nam eorum caudæ similes sunt serpentibus, habentes capita per quæ lædunt.

20 Porro reliqui homines, qui occifi non funt his plagis, non refipuerunt ab operibus manuum fuarum, ut ne adorarent dæmonia, & fimulacra aurea, & argentea, & ærea, & lapidea, & lignea, quæ neque cernere possunt, neque audire, neque ambulare:

21 Neque refipueront à cædibus fuis, neque à veneficiis fuis, neque à scortatione sua, neque à furtis

fuis.

CAP. X.

Alius apparet angeius nube amicius, S libellum tenens, quem Joannidevorandum tradit.

T UM vidi alium angelum validum descendentem de cœlo, amictum nube, supra cujus caput erat iris; sacies autem ejus eras ut sol, & pedes ejus ut columnæ igneæ.

2 Habebatque in manu fua libellum apertum: & imposuit pedem suum dexterum mari; finiftrum autem supra terram:

3 Clamavitque voce magna, ficut leo rugit; & quum clamasset, loquuta sunt septem tonitrua voces suas.

4 Et quum loquuta fuissent septem tonitrua voces suas, ego scripturus eram: sed audivi vocem de cœlo dicentem mihi, Obfigna quæ loquuta sunt septem tonitrua, & ne ea scribas.

5 Et angelus, quem vidi flantem super mare & super terram, sustulit manum suam ad

cælum ;

18

e

13

15.

nr

li-

0,

ut

at

næ

li-

pe-

ni-

nâ,

rua

E

6 Et juravit per eum qui vivit in secula seculorum, qui condidit cœlum, & ea quæ sunt in eo, & terram, & ea quæ in ea sunt, & mare, & ea quæ in eo sunt, tempus non fore ampliùs:

7 Sed in diebus vocis feptimi angeli, quum clanget, consummatum iri mysterium Dei, sicut annunciavit servis suis prophetis.

- 8 Et vox quam audieram è cœlo, rursum loquuta est mecum & dixit, Abi, & accipe libellum illum apertum, qui est in manu angeli stantis super mare, & super terram.
- 9 Abii igitur ad angelum, dicens ei, Da mihi libellum. Et dixit mihi, Accipe & devora eum: & amaritudinem adferet ventri tuo, sed in ore tuo erit dulcis tanquam mel.

nanu angeli, & devoravi eum; eratque in ore meo dulcis tanquam mel: fed quum devorâssem eum, amaruit venter meus.

te iterum prophetare coram populis, & gentibus, & linguis, & regibus multis.

CAP. XI.

Duo testes cuelitus missi devorantur à bestia, quorum tamen cadavera postea vitam recipiunt. Subsequitur clangor septimi angeli.

Atus est autem mihi calamus fimilis virgæ, adstitique angelus, dicens, Surge, & metire templum Dei & aktare, & eos qui adorant in eo.

2 Sed atrium, quod extra templum est, exclude, & ne metiaris illud: nam datum est gentibus, & urbem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.

3 Sed dabo illam duobus illis testibus meis, qui prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta,

amicti faccis.

4 Hi sunt duæ illæ oleæ, & duo candelabra in conspectu Dei

terræ pofita.

- 5 Quòd si quis velit eos lædere, ignis prodit ex ore ipsorum, & devorat inimicos eorum; nam si quis velit eos lædere, ita oportet eum occidi.
- 6 Hi habent potestatem claudendi cœlum, ne pluat diebus prophetiæ ipsorum: & potestatem habent super aquas, convertendi eas in sanguinem: & percutienci terram omni plaga, quotiescunque voluerint.
- 7 Porro, postquam peregerint fuum testimonium, bestia illa ascendens ex abysio geret adversus eos bellum, & vincet eos, et occidet eos.

8 Et cadavera eorum jacebunt in plateis urbis illius magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Ægyptus, ubi et Dominus noster crucifixus est.

9 Et cernent tomines ex tribubus, et populis, et linguis, et gentibus cadavera eorum per tres dies & dimidium, et cadavera eorum non finent poni in monumentis.

10 Et incolæ terræ gaudebunt fuper illis, et hilares erunt, et munera mittent alii aliis, quoni-

am

am hi duo prophetæ torferint ter-

II Sed post dies tres, et dimidium, spiritus vitæ à Deo prodiens ingredietur in illos, stabuntque eredi in pedes suos, et metus magnus cadet in eos qui ipsos spectarint.

magnam de cœlo dicentem ipsis, Ascendite huc: Ascenderuntque in cœlum per nubem: et conspex-

erunt illos inimici eorum.

13 Factusque est in illa hora terræmotus magnus, et decima pars Urbis cecidit, et occisa sunt in terræmotu capita hominum septies mille, et reliqui territi sunt et dederunt gloriam Deo cæli.

14 Væ secundum abiit, et ecce

væ tertium veniet citò.

clanxit, et factæ funt voces magnæ in cælo, dicentes, Facta funt regna mundi, Domini nostri, et Christi ejus, qui regnabit in secula feculorum.

16 Tum viginti quatuor illi feniores, qui in confpectu Dei fedent in thronis suis, prociderunt in sacies suas, et adorarunt Deum.

17 Dicentes, Gratias agimus tibi, Domine Deus omnipotens, Qui es, et Qui eras, et Qui venturus es, quòd adeptus fis potentiam tuam magnam, et regnum inieris.

18 Et iratæ sunt gentes, et advenit ira tua, et præstitutum tempus mortuorum, ut judicentur, et des mercedem servis tuis prophetis et sanctis, et timentibus nomen tuum, parvis et magnis; et perdas eos qui perdunt terram.

Dei in cœlo, et visa est arca pacti ipsius in ejus templo: et sacta sunt fulgura, et voces, et tonitrua, et terræmotus, et grando magna. CAP. XII.

Mulieris parturientis signum apparet, cujus partui insidiatur draco; qui à Michaele devictus, & in terram dejectus, adbuc insequitur mulierem.

V Isum est autem signum magnum in cœlo: mulier amicta sole, sub cujus pedibus erat luna, et in capite corona stellarum

duodecim.

2 Et gravida clamabat parturiens, et distorquebatur ad pariendum.

3 Et visum est aliud signum in cœlo: nam ecce, adfuit draco magnus rusus, habens capita septem, et cornua decem, et in capitibus suis diademata septem.

4 Cujus cauda trahebat tertiam partem stellarum cœli, quas abjecit in terram: stetit autem is draco ante mulierem parituram, ut, quum peperisset, filium ejus devoraret.

5 Peperit autem filium masculum recturum omnes gentes virga ferrea: et raptus est filius ejus ad Deum, et thronum ejus.

6 Mulier verò fugit in folitudinem, ubi habet locum paratum à Deo, ut illic alerent eam diebus

mille ducentis sexaginta.

7 Et factum est prælium in cœlo: Michael et angeli ejus præliati sunt cum dracone, et draco pugnavit et angeli ejus:

8 Sed hi non prævaluerunt, neque locus eorum ampliùs inventus

eft in cælo.

9 Et projectus est draco ille magnus, serpens ille antiquus, qui vocatur diabolus et Satanas, qui seducit totum terrarum orbem; projectus, inquam, est in terram et angeli ejus cum eo projecti sunt.

10 Et

C

ri

B

o Et audivi vocem magnam ditentem in cœlo, Nunc facta est salus, & potentia, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus: quia dejectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat eos in conspectu Dei nostri die ac nocte.

11 Sed ipfi vicerunteum per fanguinem Agni, & per fermonem testimonii sui: & animæ suæ prodigi suerunt usque ad mortem.

12 Propterea hilares estote, cœli, & qui habitatis in eis. Væ incolis terræ & maris: nam defcendit diabolus ad vos, excandescentiæ magnæ plenus, ut qui sciat se exiguum tempus habere.

13 Quum igitur vidiffet draco fe projectum esse in terram, persequutus est mulierem quæ pepere-

rat masculum.

n

n

m

n,

US

u-

Râ

ad

di-

nà

bus

in

ræ-

200

ne-

ntus

ille

qui

qui

em;

ram

jecti

to Et

14 Sed datæ funt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, ut volaret à conspectu serpentis in desertum, in locum suum, ubi aleretur per tempus, & tempora, et dimidium temporis.

15 Ejecit autem serpens ex ore suo post mulierem, aquam tanquam slumen, ut eam saceret rapi

à flumine :

16 Sed succurrit terra mulieri aperuitque terra os suum, & absorpsit slumen quod ejecerat draco ex ore suo.

in Iratus est igitur draco adverfus mulierem: & abiit, ut gereret bellum cum reliquis ex ejus semine observantibus præcepta Dei, & habentibus testimonium JESU Christi.

18 Stetique super, arenam ma-

CAP. XIII.

Bestia illa multiceps, quæ maximam mundi partem in idololatriam seducit; & ab alia consirmatur. I U M vidi bestiam è mari ascendentem, quæ habebat capita septem, & cornua decem, et imposita cornibus ejus decem diademata, & impositum capitibus ejus nemen blasphemiæ.

2 Eratque hæc bestia, quam vidi, similis pardo, & pedes ejus ut pedes ursi, & os ejus ut os leonis : dedit autem ei draco virtutem suam, & thronum suum, et po-

testatem magnam.

3 Et vidi unum ex capitibus ejus quasi lethaliter cæsum: sed ipsius plaga lethalis curata est; et admirans universa terra sequuta est bestiam.

4 Et adorârunt draconem, qui dedit potestatem bestiæ: et adorârunt bestiam, dicentes, Quis similis bestiæ? quis poterit pugnare cum ea?

5 Datumque est ei os loquens magna & blasphemias: et data est ei potestas agendi menses quadraginta duos.

6 Aperuit igitur os suum ad blasphemiam adversus Deum, ut conviciis afficeret nomen ejus, et tabernaculum ejus, & eos qui in cœlo habitant.

7 Sed et datum est ei bellem gerere cum sanctis, & eos vincere': & data est ei potestas in omnem tribum, & linguam, et gentem.

8 Itaque adorabant eam omnes incolæ terræ, quorum non funt feripta nomina in libro vitæ Agni illius mactati jam inde à jacto mundi fundamento.

o Si quis habet aurem, audiat.

10 Si quis in captivitatem agit, in captivitatem abit: fi quis gladio occiderit, oportet eum gladio occidi; hîc est tolerantia & sides san-ctorum.

11 Deinde vidi aliam bestiam ascendentem è terra, habentem

F f cornua

cornua duo fimilia agni, sed loquebatur ut draco.

12 Ea verò potestatem prioris bestiæ omnem exercet in conspectu eius, & facit ut terra & ipfius incolæ adorent bestiam illam primam, cojus curata fuerat plaga lethalis.

12 Editque figna magna, adeo ut etiam ignem faciat è colo descendere in terram in conspectu

hominum.

14 Et seducit incolas terræ, propter figna quæ datum eft ei ut faciat in conspectu bestiæ, dicens incolis terræ, ut faciant imaginem bestiæ quæ gladio vulnerata fuit, fed revixit.

15 Datumque est ei, ut animaret imaginem bestize, ut etiam loquatur imago bestiæ; & faciat, ut quicunque non adorarint imaginem

bestiæ, occidantur.

16 Sed & facit, ut omnes, parvi et magni, divites et pauperes, liberi & fervi accipiant characterem in manu sua dextera, aut in frontibus fuis:

17 Et ne quis possit emere aut vendere, nisi qui habeat characterem aut nomen bestiæ, aut nu-

merum nominis ejus.

18 Hie sapientia eft. Qui intelligentia præditus eft, computet numerum bestiæ: numerus enim hominis est; et numerus ejus sexcenta sexaginta sex.

CAP. XIV.

Hie incipit læta catastrophe bujus libri. Nam agnus tandem prodit in aciem, canticum novum auditur, & quinque angeli suo

officio non desunt.

UNC vidi, et ecce aderat Agnus stans super montem ginta quatuor millia habentia nomen Patris ejus scriptum in frontipus fuis,

2 Et audivi vocem è cœlo tanquam vocem aquarum multarum et tanquam fonum tonitrui magni, et vocem audivi citharædorum

pulfantium citharas fuas:

3 Et qui canebant quasi canticum novum ante thronum, & in conspectu quatuor illorum animalium, & illorum fenierum; neque quisquam poterat discere canticum illud, nifi illa centum quadraginta quatuor millia, ii videlicet qui empti sunt è terra:

4 Hi funt qui cum mulieribus non funt inquinati; virgines enim funt: hi fequentur Agnum, quocunque ierit; be empti funt ex hominibus, primitiæ Deo et Ag-

no facræ.

5 Et in quorum ore non eft inventus dolus: funt enim inculpati

ante thronum Dei. 6 Deinde vidi alium angelum volantem per medium cœli, habentem evangelium æternum, ut evangelizaret incolis terræ, et

omni genti, & tribui, et linguæ,

et populo.

7 Dicentem magna voce, Timete Deum, et ei tribuite gloriam ; nam venit hora judicii ejus ; et adorate eum qui fecit cœlum, et terram, et mare, et fontes aquarum.

8 Et alius angelus sequutus est dicens, Cecidit Babylon, urbs illa magna, quia vinum excandescentiæ scortationis suæ potandum

præbuit omnibus gentibus.

o Et tertius angelus fequutus est illos, dicens voce magna, Si quis adoraverit bestiam, & imaginem ejus, & acceperit characterem in fronte fua, aut in manu fua;

10 Bibet hic quoque ex vino Sion & cum eo centum quadra- excandescentiæ Dei, ex mero, inquam, infuso in poculum excandescentiz ipfius; & torquebitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum, & in conspectu Agni.

afcendet in secula seculorum; nec habebunt requiem die nec nocte, qui adorant bestiam, & imaginem ejus, et si quis acceperit characterem nominis ejus.

12 Hic tolerantia fanctorum est; hic qui observant præcepta

Dei, et fidem Jesu.

13 Tunc audivi vocem è cœlo, dicentem mibi, Scribe, Beati ab hoc tempore mortui ii, qui Domini causa moriuntur. Etiam, dicit Spiritus; ut requiescant à laboribus suis: et opera eorum sequuntur eos.

14 Aspexi autem, et ecce aderat nubes candida; et nubi insidebat quidam similis homini, habens impositam capiti suo coronam auream, et in manu sua falcem acutam.

15 Et alius angelus prodiit è templo, clamans voce magna ad eum qui infidebat nubi, Mitte falcem tuam, et mete; quia venit tibi tempus metendi: nam aruit messis terræ.

16 Misit igitur, is qui insidebat nubi, falcem suam in terram, et demessa est terra.

17 Tum alius angelus prodiit è templo, quod est in cœlo, habens &

ipie falcem acutam.

t

5

n,

es

ft

la

n-

m

us

Si

gi-

em

ino

in-

an-

tur

gne

18 Et alius angelus prodiit ab altari, habens potestatem in ignem, et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam, dicens, Mitte falcem tuam acutam, et vindemia botros vineæ terræ; nam maturæ sunt ejus uvæ.

19 Misst igitur angelus falcem suam acutam in terram, & vindemiavit vineam terræ, & misst in magnum illum lacum excandescentiæ Dei.

20 Et calcatus est lacus extra civitatem; exivitque sanguis è lacu usque ad frænos equoium, per stadia mille sexcenta.

CAP. XV.

Calix iræ Dei excipitur septem phialis à totidem angelis.

Einde vidi aliud fignum in cœlo magnum & admirabile, angelos illos feptem habentes plagas feptem ultimas, quoniam per illas erat excandescentia Dei confummata.

2 Et vidi tanquam mare vitreum mixtum igni; et eos qui victoriam reportabant ex benia illa et imagine ejus, et charactere ejus, ex numero nominis ejus, stantes apud mare vitreum, et habentes citharas Dei.

3 Qui etiam cantabant canticum Mosis servi Dei, et canticum Agni, dicentes, Magna et mirabilia sunt opera tua, Domine Deus omnipotens; Justæ et veræ sunt viæ tuæ, Rex sanctorum.

A Quis non timebit te, Domine, et glorificabit nomen tuum? Nam folus fanctus es. Nam omnes gentes venient et adorabunt in confpectu tuo: nam jura tua manifesta facta sunt.

5 Et post hæc aspexi, et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in cœlo.

6 Et prodierunt è templo septem illi angeli, habentes septem plagas, induti lino mundo, et splendido, et præcincti circa pactora zonis aureis.

7 Et unum ex quatuor animalibus dedit septem angelis phialas aureas, plenas excandescentiæ Dei viventis in secula seculorum.

8 Et impletum est templum sumo prodeunte à majestate Dei, & F f 2 à virà virtute ejus; net quisquam poterat îngredi in templum, donec consummatæ essent septem plagæ septem angelorum.

CAP. XVI.

Septem phialæ nutu Dei effunduntur.

TUNC audivi vocem magnam è templo, dicentem septem illis angelis, Ite, essundite septem phialas excandescentiæ Dei in terram.

2 Abiit igitur primus angelus, et effudit phialam suam in terram; factumque est ulcus malum ac noxium adversus homines qui habebant characterem bestire, & eos qui adorabant imaginem ejus.

3 Deinde secundus angelus effudit phialam suam in mare; factumque est illud quasi cruor cadaveris, et quodcunque animal vivebat in mari; mortuum est.

4 Tum tertius angelus effudit phialam suam in flumina, et in fontes aquarum: & factæ sunt san-

guis.

5 Et audivi angelum aquarum dicentem, Justus es, Domine, Qui es, et Qui eras, et Qui eris, quod hæc judicaris.

6 Quoniam sanguinem sanctorum & prophetarum effuderunt, et sanguinem eis dedisti ad bibendum: digni enim sunt.

7 Et audivi alium e sanctuario dicentem, Etiam, Domine Deus omnipotens, vera sunt et justa ju-

dicia tua. meind . itequa i

8 Postea quartus angélus esfudit phialam suam in solem, et datum est ei æstu assligere homines

per ignem.

9 Et æftuaverunt homines æftu magno, et blasphemarunt nomen Dei habentis auctoritatem in has plagas: neque resipuerunt, ut tribuerent ei gloriam. to Tum quintus angelus effudit phialam suam super thronum bestiæ illius, et factum est regnum ejus tenebrosum: & mandebant linguas suas præ dolore:

11 Et blasphemarunt Deum cœli præ doloribus suis, & ulceribus suis, nec resipuerunt ab operi-

bus suis.

12 Tum fextus angelus effudit phialam suam in slumen illud magnum, nempe Euphratem; & exficcata est aqua ejus, ut pararetur via regum ab ortu solis adventantium.

13 Et vidi ex ore draconis, & ex ore illius bestiæ, et ex ore pseudoprophetæ illius tres impuros spiritus similes ranis prodeuntes.

14 Sunt enim spiritus dæmoniorum edentes signa, quique abeunt ad reges terræ et totius mundi, ut congregent eos ad prælium magni illius diei Dei omnipotentis.

15 (Ecce venio ut fur. Beatus qui vigilat et servat vestimenta fua, he nudus ambulet, et cernan-

tur pudenda ipfius.)

16 Congregavit igitur eos in locum, qui vocatur Hebraice Armageddon.

17 Tum septimus angelus effudit phialam suam in aërem; et prodiit vox magna è templo cœli à throno, dicens; Fuit.

18 Factique sunt sonitus, et fulgura, & tonitrua; & terræmotus factus est magnus, qualis nunquam suit, ex quo homines suerunt super terram, terræmotus,

inquam, adeo magnus.

19 Et dirupta est urbs illa magna in tres partes, et civitates gentium ceciderunt, et Babylon illa magna venit in memoriam in Dei conspectum, ut præberet ei poculum excandescentiæ iræ suæ.

20 Et

20 Et omnis insula fugit, et

montes non funt inventi.

21 Et grando magna quafi talenti pondo descendit è cœlo in homines; et blasphemârunt Deum homines propter plagam grandinis: quoniam magna suit ejus plaga vehementer.

CAP. XVII.

Judicium magnæ meretricis, cujus ornatus, calix, & anatome de-

feribitur.

Tum venit unus ex septem angelis, qui habebant septem phialas, & loquutus est mecum dicens mihi, Heus tu, ostendam tibi damnationem meretricis illius magnæ, sedentis super aquas multas:

2 Cum qua scortati sunt reges terræ, et cujus scortationis vino inebriati sunt incolæ terræ.

3 Quumque me per spiritum in desertum asportasset, vidi mulierem insidentem bestiæ coccinæ, plenæ nominibus blasphemiæ, habenti capita septem, et cornua decem.

4 Erat autem mulier illa amicta purpura, et cocco, et inaurata auro, et lapidibus pretiofis et margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominationibus et immunditia scortationis suæ:

5 Et in fronte sua nomen scriptum, Mysterium, Babylon illa magna, materilla scortationum et

abominationum terræ.

6 Et vidi mulierem illam ebriam sanguine sanctorum, et sanguine martyrum Jesu, et miratus sum, quum viderem illam, admiratione magna.

7 Tunc dixit mihi angelus, Quare miraris? ego dicam tibi mysterium mulieris, & bestiæ quæ portat eam, quæ habet capita septem, et cornua decem, 8 Bestia, quam vidisti, suit, et non est; et ascensura est ex abysso, et in exitium abitura; et mirabuntur incolæ terræ (quorum nomina scripta non sunt in libro vitæ à jacto mundi sundamento) cernentes bestiam quæ erat, et non est, et tamen est.

9 Hic est mens quæ habet sapientiam. Septem capita septem montes sunt, super quos mulier

sedet.

10 Et reges septem sunt : quinque ceciderunt, unus est, & alius nondum venit; det quum venerit, oportet illum ad exiguum tempus manere.

11 Bestia autem quæ erat, et non est, is octavus est, et è septem illis est, et in exitium abit.

12 Decem autem cornua, quæ vidisti, decem reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed auctoritatem tanquam reges ad unam horam accipient cum bestia.

13 Hi funt unius sententiæ, et vires ac auctoritatem svam bestjæ

tradent.

14 Hi cum Agno pugnabunt, et Agnus vincet eos: quoniam Dominus dominorum est, et Rex regum, et qui cum eo sunt vocati et electi, et sideles.

quas vinisti, ubi meretrix sedet, populi sunt, et turbæ, et gentee;

et linguæ.

16 Et decem cornua, quæ vidisti in bestia, hi odio prosequenturmeretricem, et desertam reddent illam et nudam, et carnes ejusedent, et ipsam igne exurent.

17 Deus enim dedit in corda eorum, ut exsequantum quod ipsivisum est, et ut consentiant, dentque regnum suum beslie, donce consummentur verba Dei.

18 Et mulier, quam vidisti, est

urbs illa magna, quæ habet regnum fuper reges terræ.

CAP. XVIII.

Ruina Babylonis figuratur.

E T post hæc vidi angelum defcendentem è cœlo; habentem auctoritatem magnam: et terra illuminata fuit ipsius glorià.

- 2 Exclamavit autem vehementer voce magna dicens, Cecidit, cecidit Babylon illa magna, et facta est domicilium da moniorum, et custodia omnis spiritus impuri, custodia omnis volucris immundæ & exosæ:
  - 3 Quia ex vino excandescentize feortationis ejus biberunt omnes gentes, et reges terræ cum ea scortati sunt, & mercatores terræ opibus luxus ejus ditati sunt.

4 Et audivi aliam vocem è cœlo dicentem, Exite ex ea, popule mi, ne participes fitis peccatorum ejus et ex plagis ejus accipiatis.

5 Nam accumulata peccata ejus pertigerunt usque in cœlum, et recordatus est Deus scelerum ejus.

6 Reddite ei, sicut et ipsa reddidit vobis: et duplicate ei duplum secundum opera ejus; in poculo quod propinavit, propinate ei duplum.

7 Quantum fibi gloriæ attribuit, et luxuriata est, tantum date ei tormentum et luctum: quia in corde suo dicit, Sedeo regina, nec sum vidua, nec luctum videbo.

8 Ideo una-die venient ejus plagæ, mors, & luctus, et fames, & igne exuretur, quia validus est Dominus Deus, qui damnabit eam.

9 Tum flebunt eam, et plangent super ea, reges teiræ, qui cum illa scortati & luxuriati sunt, quum viderint sumum incendii ejus:

10 Procul stantes propter ter

rorem tormenti ipsius, & dicentes Vah, vah, magna illa urbs Babylon, urbs illa valida, una hora venit judicium tuum.

11 Sed et mercatores terræ debunt & lugebunt super ea; quoniam merces corum nemo emit

ampliùs:

12 Merces auri & argenti, & lapidis pretion, & margaritarum, & byfli, & purpuræ, & ferici, & cocci, & omne lignum thyinum, & omne vas eburneum, & omne vas ex ligno pretiofiflimo, et ære, & ferro, & marmore,

13 Et cinnamomum, & fuffitus, & unguentum, & thus, & vinum & oleum, & fimilam, & triticum, & jumenta, & oves, & equos, et rhedas, & mancipia, & animas

hominum.

14 Et fructus desiderati ab anima tua abierunt à te: et omnia pinguia et præclara abierunt à te: nec ampliùs ea invenies.

nercatores ab ea divites facti procul stabunt, propter terrorem tormenti ipsius, stentes ac lugentes:

- 16 Et dicentes, Vah, vah, civitas illa magna, quæ amicta erat byslo, & purpurâ, & cocco, & deaurata erat auro, & lapidibus pretiosis, & margaritis! quinam unâ horâ vastatæ sunt tæntæ divitiæ?
- 27 Sed & omnes gubernatores, & omnis in navibus versantium turba, & nautæ, & quotouet ex mari quæstum faciunt, procul stabunt.

18 Et clamabunt videntes fumum incendii ejus, & dicent, Quæ fimilis erat urbi isti magnæ?

clamabunt sientes ac lugentes, & dicentes, Vah, vah, quòd urbs illa magna, in qua omnes, qui ha-

bebant

bebant naves in mari, divites facti funt ex ipfius copiis, una hora defolata est.

20 Exfulta super ea, cœlum et sancti, apostoli et prophetæ, quoniam nostras de illa pænas Deus

fumpfit.

21 Tum fustulit quidam angelus validus lapidem instar molæ magnæ, & projecit in mare, dicens, Ita cum impetu projicietur Babylon urbs illa magna; nec ampliùs invenietur.

musicorum, & tibia ac tuba canentium, non audietur in te amplius; nec ullus artifex cujuscunque artis invenietur in te amplius: & sonitus molæ non audietur in te

ampliùs :

23 Et lux lucernæ non lucebit in te ampliùs; & vox spons & sponsæ non audietur ampliùs in te: nam mercatores tui erant optimates terræ, & veneficiis tuis seductæ sunt omnes gentes.

24 Sed in ea fanguis prophetarum & fanctorum inventus est, & omnium qui mactati sunt in

terra.

n

7-

a

n,

us

m

i-

18,

m

ex

ul

11-

122

re

80

bs

a-

int

CAP. XIX.

Coelites exfultant ob judicium Babylonicæ meretricis, & canunt coeleste Halleluja.

P QST hæc audivi vocem magnam turbæ multæ in cælo dicentis, Halleluja; falus, & gloria, & honor, & virtus, Domino

Deo noftro;

2 Quia vera & justa sunt judicia ejus, & meretricem illam magnam, que corrupit terram scortatione sua, damnavit, & vindicavit sanguinem servorum suorum ex manu ejus.

3 Deinde, secundo dixernnt, Halleluja; & sumus ejus ascendit

in fecula feculorum,

4 Et prociderunt viginti quatuor illi seniores, & quatuor illa animalia, & adoraverunt Deum infidentem throno, dicentes; Amen. Halleluja.

5 Tum vox è throno prodiit, dicens: Laudate Deum nostrum, omnes fervi ejus, & qui timetis

eum parvi & magni.

6 Et audivi tanquam sonitum turbæ multæ, & tanquam sonitum aquarum multarum, & tanquam sonitum tonitruorum vehementium, dicentium; Halleluja; quoniam regnum iniit Dominus Deus ille noster omnipotens.

7 Gaudeamus, & exfultemus & demus gloriam ei; quia venerunt nuptiæ Agni, & uxor ejus

paravit fe.

S Et datum est ei, ut amiciatur bysso munda et splendida: byssus enim justissicationes sunt sanctorum.

9 Tum dixit mihi, Scribe, Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati funt. Et dixit mihi,

Hæc verba Dei vera funt.

10 Et procidi ante pedes ejus ut adorarem eum; sed dixit mihi, Vide ne feceris; conservus tuus sum, & fratrum tuorum, qui habent testimonium Jesu. Deum adora; testimonium enim Jesu est Spiritus prophetiæ.

tum, & ecce adfuit equus albus; & qui infidebat ei, vocabatur Fidelis et Verax, & qui juste judicat

& pugnat.

12 Oculi autem ejus erant tanquam flamma ignis; & in capite ejus diademata multa, habebatque nomen scriptum, quod nemo novit nisi ipse.

13 Et amictus erat veste tincta fanguine; vocaturque nomen ejus

Sermo ille Dei.

14 Exercitus autem, qui funt in celo, fequebantur eum equis albis,

vestiti bysto alba et munda.

15 Et ex ore ejus prodibat gladius acutus, ut eo percuteret gentes; ipse enim reget eas virga ferrea: et is est qui calcabit lacum vini excandescentiæ, & iræ Dei omnipotentis.

16 Habebatque in vestimento & in femore suo nomen scriptum Rex regum, et Dominus domi-

nantium.

17 Tunc vidi quendam angelum flantem in fole, qui clamavit voce magna dicens omnibus avibus quæ volabant per medium cæli, Adeste, & congregamini ad cænam magni Dei:

& carnes tribunorum, & carnes potentum, & carnes equorum, & carnes equorum, & corum qui ipfis infident, & carnes omnium liberorum ac fervorum, parvorum ac magnorum.

19 Deinde vidi bestiam illam, & reges terræ, & exercitus eorum congregatos ad gerendum bellum cum eo qui insidebat equo, & cum

apfius exercitu,

& cum ea pseudopropheta ille, qui ediderat figna in ejus conspectu, quibus seduxit eos qui acceperant characterem bestiæ, & qui adoraverant imaginem ejus; & vivi conjecti sunt ambo in stagnum ignis ardens sulphure:

21 Et reliqui occisi sunt gladio ejus qui insidebat equo, prodeunte ex ore ipsius; et omnes aves satu-

ratæ funt carnibus corum.

CAP. XX.

Felicitas ecclesiæ in bis terris per mille annos.

D'Einde vidi angelum descendentem è cælo, habentem clavem abyffi, & catenam magnam in manu sua.

2 Qui apprehendit draconem, ferpentem, inquam, illum antiquum, qui est diabolus, & Satanas, & vinxit eum ad annos mille.

3 Conjectique eum in abyssum, quam occlusit et obsignavit super eum, ut non seduceret ampliùs gentes, donec consummarentur anni mille; nam postea oportet eum solvi ad exiguum tempus.

4 Deinde vidi thronos, & sederunt super eos, & judicium datum est eis, & animas eorum, qui securi percusii funt propter testimonium Jesu, & propter sermonem Dei, quique non adorarunt bestiam, neque imaginem ejus, nec acceperunt characterem ejus in frontibus suis, aut in manibus suis : viventque & regnabunt eum Christo mille illos annos.

5 Reliqui verò ex mortuis non reviviscent, donec consummati suerint illi anni mille. Hæe

est resurrectio prima.

6 Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima; in hos enim secunda mors non habet potestatem: sed erunt sacerdotes Dei & Christi, & regnabunt cum eo mille annis.

7 Postquam verò consummati fuerint anni mille, solvetur Sata-

nas è carcere suo.

8 Et exibit, ut seducat gentes quæ sunt in quatuor angulis terræ, Gogum & Magogum, ut congreget eos ad prælium, quorum numerus est sicut arena maris.

9 Ascenderunt igitur super latitudinem terræ, & circumiverunt casira sanctorum, & urbem illam dilectam; sed descendit ignis à Deo è cœso, qui devoravit eos.

eos, conjectus est in stagnum ig-

nie.

nis & sulphuris, ubi erat & bestia illa & ille pseudopropheta, & torquebuntur die ac nocte in secula seculorum.

t Tum vidi thronum magnum candidum, & quendam ei infidentem, à cujus conspectu fugit terra & cœlum, quorum locus non est inventus.

magnos stantes in conspectu Dei, & libri aperti sunt; & alius liber apertus est, qui est liber vitæ; judicatique sunt mortui ex iis quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum.

13 Et reddidit mare mortuos, quos habebat: Mors quoque & infernus reddiderunt mortuos, quos habebant; & judicatum est de singulis secundum opera ipsorum.

14 Infernus autem ac Mors conjecti funt in stagnum ignis, quæ est mors secunda.

15 Et qui non inventus est in libro vitæ scriptus, conjectus est in stagnum ignis.

CAP. XXI.

Cælum novum, & terra nova.

D Einde vidi cælum novum & terram novam; primum enim cælum & prima terra abierat; & mare non ampliùs exstabat.

2 Et ego Joannes vidi fanctam illam civitatem Hierusalem novam, descendentem à Deo è cœlo, paratam, ut sponsam ornatam viro suo.

3 Et audivi vocem magnam è cœlo dicentem; Ecce tabernaculum Dei est cum hominibus, & habitabit cum eis; & ipsi populi eius erunt, & ipse Deus cum eis erit, Deus ipsorum.

4 Et abstersurus est Deus omnem lacrymam ab oculis eorum : & mors amplius non exstabit; neque luctus, neque clamor, neque labor exstabit amplius: quia præcedentia abierunt.

5 Et dixit is, qui infidebat throno, Ecce, nova facio omnia. Et dixit mihi, Scribe, nam hæc verba vera funt & fidelia.

6 Et dixit mihi, Fuerunt; ego fum A & Ω, initium & finis. Ego sitienti dabo ex fonte aquæ vivæ gratis.

7 Victor hæreditario jure obtinebit omnia; & ero ei Deus, &

ipse erit mihi Filius.

8 Formidolofis autem, & incredulis, & execrabilibus, & homicidis, & fcortatoribus, & veneficis & idololatris, & omnibus mendacibus portio affignata est in stagno ubi ardet ignis & sulphur, quod est mors secunda.

9 Tum venit ad me unus ex feptem illis angelis, qui habuerant feptem illas phialas plenas feptem plagis ultimis; & loquutus est mecum dicens: Veni, ostendam tibi sponsam uxorem Agni.

10 Et asportavit me per spiritum in montem magnum & sublimem, & ostendit mihi civitatem illam magnam, sanctam, inquam, illam Hierusalem è cœlo descendentem à Deo:

11 Habentem gloriam Dei; & cujus lumen erat simile lapidi pretiosissimo, tanquam lapidi jaspidi

instar crystalli splendenti.

12 Habebat præterea murum magnum & sublimem habentem portas duodecim, & in portis angelos duodecim, & nomina inscripta, quæ sent nomina duodecim tribuum filiorum Israël.

13 Ab Oriente erant portæ tres; Ab Aquilone, portæ tres: ab Austro, portæ tres; ab Occasu, portæ tres:

14 Et murus urbis habebat fundamenta ducdecim; in quibus

er ans

n

e

e

f

h

t

t

F

erant duodecim nomina apostolorum Agni.

15 Porro is, qui loquebatur mecum, habebat calamum aureum, ut metiretur civitatem, & portas

ejus, & murum ejus.

ris fita est, cujus longitudo tanta est quanta & latitudo, mensusque est civitatem illo calamo, ad stadiorum duodecim millia: suntque longitudo, & latitudo, & altitudo ejus æquales.

17 Et mensus est murum ejus ; centum quadraginta quatuor cubitorum, mensura hominis quæ est

angeli.

18 Erat autem structura muri ejus ex jaspide, ipsa verò civitas aurum purum, & similis vitro

puro.

19 Et fundamenta muri urbis omni lapide pretioso ornata; fundamentum primum erat jaspis: secundum, sapphirus: tertium, chalcedonius: quartum, smaragdus:

20 Quintum, fardonyx: fextum, fardius: feptimum, chrysolithus: octavum, beryllus: nonum, to-pazius: decimum, chrysoprasus: undecimum, hyacinthus: duode-

cimum, amethyftus.

21 Duodecim autem portæ duodecim margaritæ funt, & fingulæ portæ ex fingulis margaritis funt; & platea civitatis, aurum purum tanquam vitrum perlucidum.

22 Nec templum vidi in ea; Dominus enim Deus omnipotens, templum illius est, & Agnus.

23 Neque civitas ista eget sole vel luna, ut luceant in ea : nam gloria Dei illustrat eam, & lucerna ejus est Agnus.

24 Et gentes, quæ fervatæ fuerint, ambulabunt ad lucem ejus : & reges terræ gloriam fuam & ho-

25 Nec portæ ejus claudentur interdiu; nox enim non erit illic.

26 Et adferetur gloria & honor

gentium ad eam.

27 Non intrabit in eam quicquam quod inquinat, aut abominandum quippiam patrat, vel mendacium loquitur: sed qui scripti sunt in libro vitæ Agni.

CAP. XXII.

Paradis cœlestis descriptio, & bujus libri epilogus.

D Einde oftendit mihi purum fluvium aquæ vitæ, splendidum tanquam crystallum, procedentem ex throno Dei & Agni.

2 In media verò platea ipfius, & ex utraque parte fluminis, erat arbor vitæ ferens fructus duodecim, per menses singulos edens fructum suum, & solia sua ad sanationem gentium.

3 Nec ullum adversus quenquam anathema erit ampliùs: sed sedes Dei & Agni in ea erit, &

fervi ejus colent eum.

4 Et videbunt faciem ejus; & nomen ejus in frontibus ipforum

5 Et nox illic non erit, neque opus est eis lumine lucernæ, neque lumine solis: quonjam Dominus Deus illustrat eos; & regnabunt in secula seculorum.

6 Tum dixit mihi, Hæc verba fida funt & vera; & Dominus Deus ille fanctorum prophetarum mist angelum suum, ut indicet servis suis, quæ oportet sieri cità.

7 Ecce venio cità: beatus qui observat verba prophetiæ libri hu-

jus.

8 Ego verò Joannes is sum qui hæc audivi & vidi. Et quum audissem & vidissem, procidi, ut

ado-

11

.

or

m

m

m

in

4-

m

li-

e-

ıs,

rat

m,

m

m

n-

fed

80

& m

ne-Do-

rba nus um cet itò. qui

qui auut doadorarem ante pedes angeli, qui

mihi hæc oftendebat.

9 Is verò dixit mihi, Vide ne feceris: conservus enim tuus sum, et fratrum tuorum prophetarum, et eorum qui observant verba libri hujus. Deum adora.

10 Deinde dixit mihi, Ne obfignaveris verba prophetiæ libri hujus: præstitutum enim illud

tempus propè eft.

adhuc; et qui fordidus est, fordescat adhuc: et qui justus est, justificetur adhuc: et sanctus, sanctificetur adhuc.

12 Et ecce, venio citò; et merces mea mecum est, ut reddam unicuique, prout opus ipsius erit.

13 Ego sum Alpha et Omega; principium et finis: primus & ultimus.

14. Beati qui præstant ejus præcepta; ut sit eis jus in arborem vitæ, et per portas ingrediantur in civitatem.

15 Foris autem erunt canes, et venefici, et scortatores, et homi-

cidæ, et idololatræ, et quisquis amat ac committit mendacium.

neum, ut hæc vobis testificaretur in ecclesiis. Ego sum stirps et progenies illa Davidis, stella illa splendida et matutina.

17 Et Spiritus et sponsa dicunt, Veni. Et qui audit, dicat, Veni: et qui sitit, veniat; et qui vult, accipiat aquam vitæ gratis.

18 Enimverò una testor cuivis audienti verba prophetiæ libri hujus: si quis adjecerit ad hæc, imponet ei Deus plagas scriptas in libro isto;

19 Et si quis abstulerit aliquid ex verbis libri prophetiæ hujus, auseret Deus partem ejus è libro vitæ et ex urbe illa sancta, et ex iis quæ scripta sunt in libro isto.

20 Dicit qui testatur ista; Etiam venio citò. Amen. Veni igitur, Domine Jesu.

21 Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA.

APOCALYPST

ier dings esten eine manage on all the state of the no regard over the contract the track the first whomas leng market in 12.5 sp lydik a lank an well do hijo canton th

Carlotte Street the Delicio distanti to dell'est ing principal returning the bell ones locatedher in 100

Ma Squig estimat A their light ax Jone Streini . chance at our later off, call farmerest adlares es cal falais en, juni-LETTER CANAL to 10 alba words

7x 83

SE De ad lA mal oud of of the transfer of the contract of the contrac

tres ening Commender ei ein ein bie in tollerigen sites, of per porter lagradianter la . . . . . . Domini nonte la

I c. Foris autem oran canes, et al Amen. e elment re-generation to gialloger

e dies et lienteleteres l'ee And destroyed at the or or or or the party resident Ring half of But. racountificate photographer Commit All 4 to graph to the magnet

The balance at the affect the West, despite the good and plus the to estimate, all los es Animate of v manufactures and all all and a

13. In convert one percent of Et and Holl establiques potry Merchans -du Bad be dermite bir it it en Appel i Deus plagas farippus il (L

Line an instantion of the 17 es lore that prophetics in w. which broke course a contract to After of the or of this backs, et of

Chilli endiation and

